

Rendvédelem-történeti Füzetek

Acta Historiae Preasidii Ordinis

HU-ISSN 1216-6774

XVII. évf. (2009) 20. sz.

TUDOMÁNYOS PERIODIKA

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

Budapest

Rendvédelem-történeti Füzetek

Acta Historiae Praesidii Ordinis

HU-ISSN 1216-6774

XVII. évf. (2009) 20. sz.

TUDOMÁNYOS PERIODIKA

**Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
Budapest**

Főszerkesztő: **Dr. PARÁDI József**
Szerkesztő: **PARÁDI Ákos**
Mag. SIMON F. Nándor
SOM Krisztián
Dr. SUBA János
SZÉKELY Zoltán

A szerkesztőség elérhetősége:

✉: H-1037 Budapest, Haránt u. 12.

☎: (+36/06-1) 325-1673

📠: (+36/06-1) 325-1647

📞: (+36/06-30) 479-5654

@: szbmrtd@gmail.com

HU ISSN 1216-6774
Budapest 2009

Tisztelt Elnök Úr!

Tisztelettel és egyben örömmel tájékoztatom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága, az éves tervében foglaltaknak és az Önök kérésének megfelelően megvizsgálta a hadtudományban meglévő mértékadó folyóiratokat, továbbá az új kérelmeket.

Megköszönjük az adatszolgáltatás során nyújtott segítségüket és együttműködésüket.

A kérelmek elbírálását követően a Hadtudományi Bizottság a hadtudományban mértékadó folyóiratok listájára, 2008-tól felvette a következő folyóiratot:

„Rendvédelem-történeti Füzetek, HU-ISSN 1216-6774”

Tisztelt Elnök Úr! További tudományos munkájukhoz a Bizottság nevében kívánunk Önnek, a magyar tudomány, benne a hadtudomány nem kis felelősséggel járó szolgálatában kiapadhatatlan alkotóerőt és kitűnő egészséget, sok sikert és eredményt.

Budapest, 2008. június 09-én.

Szívélyes üdvözléssel:

Dr. FELHÁZI Sándor
sk. titkár

SZERZŐK

Dr. BENCsik Péter mag. ☺ ⚡

(+36/06-70) 504-7683 ; bencsikp@yahoo.com

A történelemtudomány Ph.D. doktora. Az MTA Bolyai-díjas munkatársa, meghívott egyetemi oktató. A szegedi Aetas című lap szerkesztőségének tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A rendvédelem-történet magisztere. Kutatási területe a magyar határforgalmi utiokmányok a XIX–XX. században, és az 1945. utáni magyar politikátörténetben.

FORRÓ János ☺ ✉ ⚡

(+36/06-20)311-3966 ; forro.janos@vipmail.hu

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Közbiztonság történeti szakértő. Kutatási területe Fejér megye és Székesfehérvár XIX–XX. századi rendvédelem-története.

HEGEDŰS Ernő ☺ ✉ ⚡

(+36/06-20) 470-8734 ; hegedus.erno@freemail.hu

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskolájának doktorandusz hallgatója. Kutatási területe a légideszantok és haditechnikai eszközök fejlődéstörténete, valamint azoknak a XX. századi rendvédelme során megvalósított alkalmazásai, illetve a Koronaőrség története.

Dr. JAKUS János

(+36/06-1) 325-1600/44-059 ; jakus.janos@hm-him.hu

A hadtudomány Ph.D. doktora. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Magyar Hadtudományi Társaság tagja. Kutatási területe a XX. századi Balkán hadtörténete és a magyar titkosszolgálatok története.

Dr. KÓSA László ☺

kosal@vipmail.hu

A hadtudomány kandidátusa. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a XIX–XX. századi magyar rendvédelem története.

Dr. NAGY György egyetemi tanár ☺ ✉ ⚡ ✉

(+36/06-30) 280-7660 ; nagy.gyorgy@zmne.hu

A hadtudomány egyetemi doktora és kandidátusa. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Magyar Hadtudományi Társaság felügyelőbizottsági tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Határforgalom ellenőrzés történeti szakértő. Kutatási területe a XIX–XX. századi magyar határforgalom ellenőrzése.

NAGY László

(+36/06-30) 241-4147 ; nagyl@gmail.com

Főiskolai hallgató. Kutatási területe a magyar rendvédelem-történeti gyűjtemények.

Dr. PARÁDI József főiskolai tanár ☺ ✉ ⚡ ✉ ⚡

(+36/06-30) 912-7651 ; paradi.jozsef@gmail.com

Bölcsészdoktor, a hadtudományok kandidátusa. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke. A rendvédelem-történet magisztere. Határőrizet-történeti szakértő. A Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) és a Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis) periodikák főszerkesztője. Kutatási területe a XIX–XX. századi magyar rendvédelem.

Dr. SUBA János ☺ ✉ ⚡ ✉

(+36/06-30) 566-7120 ; suba.janos@webmail.hu

A történelem segédtudományai (történeti-földrajz) egyetemi doktora, a történelemtudomány Ph.D. doktora. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság alelnöke. A rend-

védelem-történet magistere. A Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU ISSN 1216-6774 szerkesztője. Kutatási területe a történeti földrajz, a XVIII–XX. századi magyar állam határának története, objektumtörténet, a magyar fegyveres erők diszlokációjának története, Kárpát-medencei erődítések.

Dr. TURCSÁNYI Károly egyetemi tanár

(+36/06-30) 919-4927 ; turcsanyi.karoly@zmne.hu

A hadtudomány kandidátusa. A Magyar Tudományos Akadémia IX. osztálya Logisztika Tudományos Bizottság alelnöke. A Magyar Tudományos Akadémia IX. osztálya Ipar-és Vállalatgazdasági Bizottság Minőségügyi Albizottságának elnöke. A Magyar Tudományos Akadémia Lahner György Haditechnikai Klub elnöke és a társaság szakértője. A Haditechnika, Logisztikai Tudományos Füzetek, Katonai Logisztika és a Hadmérnök folyóiratok szerkesztőbizottsági tagja.

VEDÓ Attila ¶

(+36/06-30) 963-6119 ; vedo.attila@freemail.hu

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe a XIX–XX. századi magyar államhatár.

Piktogram	A rendvédelem-történeti elismerések
	Rendvédelem-történetért Díj
	Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet kiváló művelőjének
	Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának
	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet kiváló művelőjének
	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának
	Rendvédelem-történetért Érdemérem

TARTALOM

A XIX–XX. századi magyar forradalmak hatása
a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre

BENCSEK Péter A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915	13
FORRÓ János Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai	38
JAKUS János Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején	44
KÓSA László A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásával Somogy megyében	54
NAGY György A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005	58
NAGY László A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története	79
PARÁDI József Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán	93
PARÁDI József A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme	100
SUBA János A magyar-román határ „pontosítása”	108
SUBA János Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban	115
TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő A magyar és a szovjet légideszant- és légiszállító csapatok tevékenysége az 1956-os forradalomban	120
VEDÓ Attila A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre	129
Recenziók	138
Rezenionen	141
Citációs index publikációk és kéziratok	144
Citációs index periodikák	174
Citációs index levél-, irat-, és dokumentumtárak	178
Citációs index jogszabályok	180
Index nominum	192
Index geographicus	205
Index chronologicus	246
Index organicus	266
Kéziratokkal szemben támasztott igények	279
Szerzői úrlap	281
Szerzői adatlap	282
Összesített tartalom	283

In memoriam magyar határrendőrségek

*„Conditā decrescit, vulgata scientia crescit.”
Az elrejtett tudás csökken, a másokkal közölt ellenben gyarapszik.*

BENCSIK Péter
A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915

A határforgalmi statisztika nyilvánvalóan abban a szervezeti és jogi környezetben értelmezhető amelyben ilyen jellegű statisztikák egyáltalán létrejöttek. Ez az időszak a magyar állam fejlődésében a dualizmus időszakára tehető.¹ Ekkor alakult ki – a polgári magyar állam részeként – a polgári magyar rendvédelmi struktúra,² azon belül pedig a polgári magyar határőrizeti rendszer.³ Ez volt az a keret amely a XIX. század végére, illetve a XX. század elejére lehetővé tette a határforgalmi statisztika létrejöttét. E statisztika sajátos jelleggel bírt a jelentős kivándorlásból, illetve a határátlépés felügyeletének Európa-szerte liberális felfogásából, továbbá az Osztrák-Magyar Monarchia dualisztikus államalakulatából fakadóan. Ugyancsak meghatározó jelentőségű volt a határok pontos kitűzése, a vitás kérdések tisztázása, majd megoldásuk nemzetközi szerződésekbe foglalása.⁴

Az útlevelekre vonatkozó statisztikákat már az 1870-es évek óta gyűjtötte a Központi Statisztikai Hivatal (KSH). A gyűjtés azonban rendszertelenül folyt, ezért 1898-ban a határszéli forgalom részletes statisztikai felmérését rendelte el a belügyminiszter.⁵ Az általam vizsgált korszak alatt természetesen az adatgyűjtés jellege – sőt, rendeleti szabályozása is – többször változott. A statisztikai adatgyűjtés módjáról rendszeresen adtak ki utasításokat az útlevel-kiállító, ill. -ellenőrző hatóságok részére.

Az 1898-as, határszéli forgalomra vonatkozó rendelet egyik célja az addig is folyó statisztikai adatgyűjtés pontosabbá tétele volt. Ez a következőkre terjedt ki: úti igazolványok nélkül belépett magyar állampolgárok jegyzéke; a határról visszautasítottak listája (indoklással); az útlevel tulajdonosával vissza nem tért 20 évnél fiatalabb nők jegyzéke; továbbá évenként külön listák készültek a belépők és kilépők, így pl. a többszöri átlépésre jogosító és a szelvényes igazolványokról, másrészt az ugyanazon évben vissza nem tért személyekről is. Akik nem azon a határállomáson léptek át visszafelé, azoknak a nyilvántartási szelvényeit havonta elküldték az első határátkelésük helyére. A statisztikai hivatalnak az összegyűjtött adatlapokat évente kellett elküldeni.⁶ 1901-ben átalakult a statisztikai adatgyűjtés rendszere: ettől kezdve csak a be- és kilépők honosságát kellett felmérni, ezzel egyszerűsödött a határátkelés procedúrája. Az adatokat viszont már havonként kellett a statisztikai hivatalhoz küldeni.⁷

Az első magyar ki- és visszavándorlási statisztikák lényegében a községi hatóságok által tett jelentésekre alapultak.⁸ A kivándorlási statisztikák gyűjtését szintén 1898-ban rendelték el. Ebben a belügyminiszter elismeri, hogy a kivándorlást okozó bajok orvoslásához a legszükségesebb adatok sem állnak rendelkezésre. Tanácsalanságát mi sem mutatja jobban, mint hogy a rendeletben a helyi hatóságok véleményét kéri ki a szabályozásról. A községeknek jelentést kellett küldeniük a területükről kivándorolt, illetve az oda visszavándorolt személyekről, továbbá az ott letelepedett külhonosokról.⁹

A nemzetközi statisztikák közül a kivándorlási adatok emelkednek ki. A leghasználhatóbbak a német (Bréma, Hamburg) felmérések, mert ezek 1871 óta folyamatosak és egyedül ezek tüntetik fel a kivándorlók célországát is. A többi európai kikötőben 1899 óta volt adatgyűjtés, amely a kivándorlók származási országát mérte csak fel. Az olasz kikötők adatai azonban meglehetősen hiányosnak mondhatók és ez magyar szempontból (főleg a dél-amerikai kivándorlás révén) torzíja az adatokat.¹⁰

Az útlevelekre és a kivándorlásra vonatkozó statisztikai adatok gyűjtése tárgyában új rendelet jelent meg 1904-ben.¹¹ Az útlevel-kiállító hatóságoknak külön listát kellett vezetni az útlevel-nyilvántartásokról, a kivándorlási célból útlevelet nyert egyénekről. Ezeknél külön rovatba kell feljegyezni, mikor vándoroltak ki ténylegesen, s esetleg mikor vándoroltak vissza. A hatóságoknak figyelnie kellett, hogy szándékozik-e valaki útlevel nélkül kivándorolni, az így kivándoroltakról pedig listát vezettek. A külföldről visszavándoroltakról külön statisztikai lapot kellett vezetni. Valamennyi listát havonta küldték el a statisztikai hivatalnak.

1904-ben egy másik rendelet is szabályozta a statisztikai adatok gyűjtését, aminek révén a korábbi rendeletek érvényüket veszítették. Jegyzéket kellett vezetni a határszéli úti igazolványok kiállításáról, valamint a határon útlevelel be- illetve kilépőkről. E nyilvántartásokról havonta kellett külön értesítést küldeni a statisztikai hivatal részére, és kimutatást kellett vezetni az összes ki- illetve belépő személyről is (akár útlevelel, akár más igazolvánnyal lépte át a határt).¹² Ezzel a statisztikai adatgyűjtés két, különböző módon is működött, egyrészt a községi szervek jelentései, másrészt az útlevel-nyilvántartások révén, amit a KSH egyeztetni tudott egymással.¹³

Paradox módon a XX. sz. elejéről (1914-ig) jobb adatokkal rendelkezünk, mint a két világháború közötti korszakból. Az előbbi korszakban, bár általános útlevel-kötelezettség nem volt, részletes adatokat közöltek évente a kiadott útlevelek számáról, az utazásra jogosultak számáról és az útlevel-kötelezettségre kötelezett szerb és román határ tényleges forgalmáról. Ezeket az adatokat részletezve (kia-

dott útlevelek célországai kivándorlás, ill. egyéb utazások szerint; ezen kívül a közölt adatok területi és havi bontásban) is közzétették. Hasonló részletességgel elemzik a kivándorló-forgalmat is (célországok, kiindulási megyék, hónapok, kivándorlók neme és foglalkozása szerint stb.). Hozzá kell tenni azonban, hogy ezen idő alatt sem azonos szempontok szerint jelentek meg az adatok; a fentebb jelzett részletezés nem jelent meg minden évben. A legteljesebb adatsorok 1905–1912 közt jelentek meg.

1914 júliusában az adatszolgáltatás hirtelen teljesen megszűnt, bár az adatgyűjtés természetesen tovább folytatódott.¹⁴ A háborús évek adatait csak évekkel később adták közre, gyakran több évfolyam adatait egy kötetbe vonva. Emiatt a közölt adatok mennyisége nagyon megfogyatkozott. A havonta megjelenő statisztikai kiadványokból is eltűntek az útlevel-statisztikák. „A hadi állapottal járó forgalmi zavarok ugyanis a statisztikai adatok beszolgáltatását nagyon késleltették; az adatok teljessége is sokat szenvedett, egyes adatközlések fontossága pedig csökkent, sőt – mint a kivándorlási és útlevel-statisztikáé a kivándorlási tilalom kibocsátása óta – hosszabb időre egészen jelentéktelenné vált” – áll a KSH értesítésében.¹⁵

Az útlevel-statisztika módszertanilag is meglehetősen nagy problémákba ütközik. Kezdetben nem is lehetett számba venni valamennyi kiadott útlevelet, de a XX. század elején már erre lehetőséget teremtett a legtöbb állam statisztikai téren mutatott fejlődése. A statisztikák értéke attól is függ, milyen az adott ország útleveljoga. Először, ha csak a kivándorlók kapnak útlevelet (ez szinte egész Európában elterjedt gyakorlat volt 1914 előtt), akkor adatok is csak a kivándorlásról keletkeznek. Ha azonban a kivándorlás jó része illegális, mint pl. Magyarországon, akkor még ezek az adatok sem megbízhatóak. Másodsor, ha az útlevelet csak bizonyos országokba kell kiváltani, szintén hiányos statisztikához jutunk. Egyrészt azért, mert az útlevel-mentességet élvező országok esetében semmilyen adat nincs, másrészt azért, mert egy harmadik (útlevel-kötelezettség alá nem eső) országon keresztül utazva az útlevelkényszer is kijátszható. Az eddig említett két eset kombinációját Magyarország testesíti meg leginkább: a kivándorlóknak útlevelre volt szükségük, de ha úgy tettek, mintha csak Ausztriába utaznának, akkor kijátszhatták az előírásokat. Harmadsor, az útlevel-statisztika azon országok esetében lehet teljes körű, amelyek általános útlevel-kötelezettséget vezettek be. Erre viszont csak 1918 után került sor, amikor viszont minden állam így tett, tehát az útlevel-statisztikák elvileg csak azóta lehetnének teljesek. Láttuk viszont, hogy Magyarország esetében ez éppen fordítva van.

Csak a kiadott útlevelek számára nem szabad hagyatkozni, mert nem biztos, hogy minden igénylő utazik is, így az útlevelszám alapján túlzott adatokat kapunk. Ezzel ellentétes hibákat (a valósánál kisebb értéket) okozhat, hogy egyesek pl. útlevel nélkül vándorolnak ki; továbbá hogy egy útlevellel többször, több személy is utazhat (pl. postán visszaküldött kivándorló-útlevel vagy a családi útlevel használata); illetve hogy léteznek útlevel-pótló okmányok is, amelyek nem szerepelnek az útlevel-statisztikában.¹⁶

Az elméleti problémákat csak súlyosbíthatják az adatok nem megfelelő összegyűjtéséből fakadó, illetve azok feldolgozásának, kiadásának elmaradása esetén keletkező hiányosságok, amelyekre egyaránt vannak példák. Mindezek ellenére a meglévő adatok áttekintése még mindig fontos tanulságokkal szolgálhat.

A kiadott útlevelek száma¹⁷ (I. sz. melléklet)

Az első világháború előtt az útlevelkiadás döntő részét a kivándorlók útiokmányai jelentették. A kivándorló-útlevelek száma általában 2–3-szorosa volt az összes többi célból adott útlevelekének. A nem kivándorlási célú útlevelek száma nagyjából egyenletesen alakult 1914-ig, bár 1913-ig folyamatosan csökkent a számuk elsősorban az 1910–1913 közt eltörölt szerbiai útlevelkényszer és részben a Balkán-háborúk következtében. Ezzel szemben a kivándorló-útlevelek száma szeszélyesen hullámzott ebben a másfél évtizedben. Csúcspontját 1905–1907 közt érte el, amikor (Horvátországgal együtt) évente több mint 200.000 db kivándorló-útlevelet adtak ki. Ezt követően hirtelen, a következő évben harmadára csökkent ez az érték, majd 100.000 db körül stabilizálódott, eltekintve az 1911-es mélyponttól (60.000 db). A szűkebb értelemben vett Magyarországra hasonló tendenciák jellemzőek azzal a megjegyzéssel, hogy közvetlenül a háború előtt Horvátországban már jelentősen csökkent a kiadott kivándorló-útlevelek száma, ezt azonban a növekvő magyarországi mennyiség ellensúlyozta. A kiadott útlevelek célországai (a kivándorlók és a nem kivándorlók egyesített adatai szerint) főleg amerikai államok (azon belül pedig túlnyomórészt az Egyesült Államok¹⁸) és Románia voltak. Az USA aránya különösen akkor emelkedik ki, amikor a kivándorló-útlevelek száma igen magas volt. Az 1914 előtti korszakban kiadott útlevelek fele-kétharmada Amerikába szolt, harmada-negyede pedig Romániába. A statisztika Németországot tünteti fel még külön, de ez az ország már általában 5% alatti részesedéssel bírt a kiadott útlevelek közt. Az egyéb országokba sorolt célországok nagy része a különböző Balkán-

országokat jelenti, amit az országrészek szerinti statisztikai bontás igazol elsősorban. Az egyéb országokba szóló útlevelekből ugyanis Horvátország és Dél-Magyarország részesedik elsősorban.

A még közölt 1915-ös adatok igazolják az útlevel-statisztika fontosságának jelentéktelenné válására hivatkozó, fent idézett KSH-értesítést. A kivándorló-útlevelek száma szinte nullára zuhant, de az egyéb célból kiadottak száma is több, mint 70%-kal csökkent. A célországokat itt már nem részletezik, de valószínűsíthető, hogy a szövetséges Németország és az ekkor még semleges Románia lehetett a kb. 15.000 útlevel-tulajdonos zömének úticélja. Ezt valószínűsíti az utazásra jogosultak számának 1915. évi részletezése is.

Az utazásra jogosultak száma (II. sz. melléklet)

A családi útlevelek léte miatt a kiadott útlevelek és az utazásra jogosultak száma sosem egyezett meg. Természetesen az utóbbi szám a nagyobb, hiszen egy útlevelel többen is utazhattak, egynél több útlevele viszont senkinek nem lehetett. Kezdetben kb. 10%-kal volt több a kiadott útlevelek számánál a jogosultak száma, de ez az arány fokozatosan nőtt, kb. 40%-ra, ami azt mutatja, hogy egyre többen használták ki a családi útlevel nyújtotta lehetőségeket. Országokénti vizsgálatra ezúttal csak a kivándorlók száma esetében van lehetőség, mert a statisztika 1905-től csak ezt közli részletezve, azelőtt azonban valamennyi utazásra jogosult személy célországát részletezi, függetlenül attól, hogy kivándorlásra jogosultról vagy egyéb céllal utazóról van szó. Tehát 1905 előtt meg lehet vizsgálni, hogy Románia vagy Amerika felé használták inkább a családi útlevelet: Románia esetében valamivel több a családi útlevelek aránya, amit elsősorban a nem kivándorlók nagyobb aránya okozott.

Némileg meglepő módon tehát a családi útleveleket inkább a nem kivándorló forgalom használta nagyobb mértékben. Itt a jogosultak száma tartósan másfélszerese volt az útlevelek számának, míg a kivándorlás esetében a lassan emelkedő arány ellenére is csak 25–30% volt a különbség a háborút megelőző néhány évben. Ez azzal magyarázható, hogy a kivándorlók többsége nem azzal a céllal hagyta el az országot, hogy végleg a tengerentúlon maradjon, hanem azért, hogy néhány évi munka után az összegyűjtött pénzzel hazatérjen. (Sokan valóban vissza is vándoroltak.) Másrészt sok kivándorló még fiatal, családalapítás előtt álló ember volt, ezért volt alacsonyabb a családos utazások aránya a kivándorlás esetében. Megemlíthető még az is, hogy ha mégis kivándorolt az egész család, többnyire akkor sem egyszerre indultak útnak. Előbb a családfő utazott ki, majd miután talált munkát, külön útlevelel követte a család többi tagja. Ezzel szemben a nem kivándorló útleveleket – mivel 1–3 évig használhatók voltak – érdemes volt családi útlevelként kiváltani, már csak anyagi okokból is, hiszen a több személyre érvényes okmány nem került többbe, mint az egy személyre szóló.

Fontos azonban, hogy a családi útlevelek aránya fokozatosan növekedett az amerikai kivándorlásra jogosultak körében is. Az Egyesült Államok esetében ugyanis az oda irányuló nem kivándorló-útlevelek száma elhanyagolható nagyságú volt, ezért 1905 után is összevethető az útlevelek és a kivándorlásra jogosultak száma.

Az útlevelek, ill. az utazásra jogosultak számának regionális eltérései 1915-ig (III. sz. melléklet)

A világháború előtt (a kivándorlás kivételével) útlevel-kötelezettség csak Szerbia és Románia felé volt, sőt 1910 novembere és 1913 márciusa között azt Szerbia felé is eltörölték. E két államon kívül egyébként Magyarországnak nem is volt más „külföldi” országgal közös határa, amennyiben Ausztria tartományait nem tekintjük külföldnek. A Monarchia belső határain egyébként (ismét csak a kivándorlás kivételével) egyáltalán nem létezett útlevel-ellenőrzés. Ezek a tények máris megmagyarázzák azt, hogy miért volt olyan jelentős eltérés az egyes országrészek közt a kiadott útlevelek számában. Ebben a korszakban ugyanis szinte kizárólagosan a kivándorlás jelentette az egyetlen távolsági forgalmat. A nem kivándorló útleveleket viszont főleg a határmenti lakosság váltotta ki és ezek az emberek a szomszédos országok piacaira, vásárait, esetleges ottani birtokaikra és/vagy rokonaikhoz, valamint szезонmunka céljából utaztak.

A kivándorlás jellegénél fogva (vagyis amiatt, hogy ez többnyire távolsági forgalom) ilyen jellegű különbségekre csak más tényezők miatt kell számolnunk. Igaz, hogy a kivándorlás – a közhiedelemmel ellentétben – nem korlátozódott csak az USA-ra, hanem igen jelentős volt a Romániába való kivándorlás is, de kisebb arányban más célországok is voltak. Ez viszont nyilván regionális különbségeket is okozhat: Erdélyből jóval többen vándoroltak ki Romániába, mint az ország többi részéből (Erdély aránya 75–90% volt a Romániába folyó kivándorlásban).

Mivel a kivándorlást elsősorban a társadalmi és gazdasági viszonyok (szegénység, agrár-túlnépesedés, stb.) okozták, ezért az amerikai kivándorlási folyamatban is észre lehet venni területi különbségeket. A viszonylag fejletlen területek, a Tisza jobb partja (azaz a Felvidék keleti fele) és Horvátor-

szág emelkedik ki elsősorban az Amerikába szóló kivándorló-útlevelek nagy számával. E két területről került ki a korszak zömében a kivándorló-útlevelet nyert lakosság több, mint 40%-a (de 1902–1903 folyamán még 60%-a!). A nyolc országrész közül szinte kivétel nélkül minden évben e két terület foglalta el az első helyet az USA-ba igényelt útlevelek száma szerinti listán. Közülük a Tisza jobb partján az amerikai kivándorló-útleveleken kívül más típusú útiokmány kiállítására gyakorlatilag alig volt igény. Erdély, mint az ország szintén gyengébben fejlett területe, szintén jelentős kivándorlást produkált, ennek nagy része azonban Románia felé irányult. Ennek ellenére az amerikai célú kivándorlása sem maradt el az ország többi részének adataitól. Jóval kisebb volt a kivándorlás az Alföldön, Budapest környékén és a Dunántúl egyes megyéiben.¹⁹

Bár a táblázatok nem tüntetik fel, de meg kell említeni, hogy a kivándorlók nemzetiségi összetétele is eltért az ország lakóinak nemzetiségi arányaitól. Ezt már az is mutatja, hogy Erdély, a Felvidék és Horvátország, tehát a nemzetiségi területek kivándorlása nagyobb arányú volt. Tehát a nemzetiségek aránya a kivándorlásban felülmúlta az össznépeségbeli arányukat. Ez a jelenség a magyar kormány figyelmét sem kerülte el. Nem volt teljesen egyértelmű azonban az erre adott reakciója. A század első éveiben egy nagyarányú kísérlet indult meg a magyar állampolgárok visszavándorlására Amerikából. Ez az ún. amerikai akció nemcsak a magyar nyelvű lakosságra vonatkozott, hanem a szlávokra is. Utóbbiakból azonban csak a pánszláv propagandától mentes személyek voltak kívánatosak a kormány szemében. Ennek érdekében Magyarország az Amerikában élő magyarság és a szlovákok körében magyar szellemű hazafias nevelés beindítását propagálta.²⁰ Ezzel szemben hangot adtak véleményüknek a nacionalista körök is, amelyek a tót és rutén kivándorlást üdvösnek tekintették, amit nem szabad akadályozni; visszavándorlásukat viszont igen.²¹ Az ez ügyben tanúsított magatartást legjobban így jellemezhetjük: „a nemzetiségek kivándorlása sajnálatos, a magyaroké nemzetsorvasztó”.²²

A nem kivándorló-útlevelek esetében Erdély emelkedik ki magas arányával: ezen okmányok több, mint felét (!) állították ki a Királyhágón túl. A hosszú román határszakasz csak részben magyarázza ezt a tényt; az adat tehát igen élénk gazdasági–társadalmi kapcsolatra is utal Erdély és Románia között. Ezen kívül a déli országrészek emelkednek még ki (Duna-Tisza köze, Tisza-Maros szöge). Meglepő, hogy Horvátországban viszonylag alacsony volt a nem kivándorló útlevelek száma, ugyanakkor a Balkánra való kivándorlás (az egyéb országok rovatba sorolva) számottevő (bár csökkenő nagyságú) volt.

Az egyéb ország rovatba sorolt úticélok nagy részét a balkáni államok alkotják; 1908-ig beleértve ebbe Bosznia-Hercegovinát is. Jelentős arányt képviselhet benne Szerbia is, amit az mutat, hogy az „egyéb országokba” szóló útleveleket a Tisza-Maros szögében, a Duna-Tisza között, a Dunántúlon (azaz a Duna jobb partján) és Horvátországban állították ki. 1908 után gyors csökkenést mutat ez a kategória Bosznia annektálása és a szerb–magyar útlevelkényszer eltörlése (1910–1913) miatt. A Szerbiába szóló útlevelek száma azonban 1910 előtt valószínűleg megközelítette, vagy meg is haladta a statisztikában külön kiemelt Németország hasonló adatait. Németországgal egyébként nem állt fenn útlevelkényszer, így az oda szóló útlevelek kivándorló-okmányok és speciális, valamely okból (pl. ot-tani tanulmányok) vízumhoz kötött tevékenységet űző személyek iratai voltak.

Személyforgalom a magyar-román és a magyar-szerb határon 1914-ig (IV. sz. melléklet)

Eddig azt vizsgáltam meg, hogy milyen főbb adatok jellemzik a kiállított útlevelek, ill. az utazásra jogosultak számát. Ezek az adatok azonban nem jelzik, hogy a határokon való tényleges forgalom mekkora volt. Előfordulhat, hogy az útlevelet egyszer sem használták fel, másokat viszont érvénytartama alatt akár többszöri ki-, ill. belépésre is igénybe vehettek. Itt újra különbség alakul ki a kivándorló és egyéb útlevelek között: a kivándorló útleveleket (legalábbis elvileg) csak egyszer használták fel, egy útlevél tehát egy határátlépést idézett elő. Ezzel szemben a többi útlevelet és úti igazolványt többször fel lehetett használni, ráadásul ezek emiatt a kilépő és a belépő forgalomban is megjelentek. Ezért van az, hogy bár a kivándorló útlevelek száma jóval nagyobb volt, mint a nem kivándorló útleveleké, de a szerb és a román határokon regisztrált forgalom jelentősen meghaladta az országból kivándoroltak számát. Nem kivándorló határforgalmi adatokat egyébként csak a magyar-román és a magyar-szerb határ viszonylatairól közölt a statisztikai hivatal, hiszen útlevél-ellenőrzés is csak e szakaszokon volt.²³ Ez a kimutatás arra is alkalmas, hogy feltüntesse azokat az utasokat, akik nem Magyarországon nyerték útlevelüket, tehát a külföldi állampolgárokat.

Az 1902 és 1914 között eltelt 13 év folyamán 5,71 millió fő lépett be Magyarországra területére, 5,63 millió pedig kilépett a határon. A belépők 53,6%-a (3,06 millió fő), a kilépők 56,3%-a (3,17 millió fő) volt magyar állampolgár. A második legnépesebb csoportot a román állampolgárok alkották (be 0,9 millió, ki 0,82 millió fő), majd a szerbek követik őket (be 0,83 millió, ki 0,77 millió fő). Ez utóbbi

két érték jóval nagyobb volt a valóságban, hiszen 1910–1913 közt a szerbek útlevél nélkül léphették át a határt, így e közel 2,5 évről nincsenek forgalmi adatok. Ezen kívül a többi balkáni ország lakosai lépték át nagyobb számban a határt; a nem magyar és nem balkáni polgárok mindössze 0,5–0,5 millió fővel képviselik magukat a be-, ill. a kilépők közt 13 év alatt. A forgalom 1909-ig szinte egyenletesen nőtt, majd 1910–1911-ben hirtelen lecsökkent, a Szerbiával szembeni útlevélkényszer megszűnése miatt. Ezt követően újból növekedett, de 1913-ban a második Balkán háború érezhetően visszavetette a forgalmat. Ezt az éves adat nem tükrözi ugyan, mert ekkor vezetik be újra a kötelező útlevel-használatot Szerbiával, de a havi kimutatások jól jelzik, hogy a szokásos nyári csúcsforgalom messze elmaradt a megszokott értékektől (1913 július–augusztus). Az 1914-es adat csak fél évet fog át, s ha nem tört volna ki a háború, akkor minden bizonnyal először lépte volna túl egyetlen év alatt a 0,6 millió főt a be- és a kilépők száma is. Az éves forgalom az általában februári minimumtól a zömében augusztusi maximumig növekedett, majd újra csökkent, de az év második felében mindig érezhetően nagyobb volt. 1913-ban viszont április–május, majd szeptember–október folyamán is volt egy kisebb maximum az említett háború következtében.

A legnagyobb forgalmú határállomások általában vasútiak voltak. A három, Magyarországról a Balkánra vezető vasúti fővonal utolsó hazai állomása egyben a három legnagyobb határállomás is volt: Zimony, Orsova és Predeál. Predeálon közúti, Orsován pedig közúti és folyami határállomások is működtek, melyek szintén jelentős forgalmat bonyolítottak le. Ezen kívül a pancsovai, sósmezői, verestronyi és gyergyótölgyesi határállomások forgalma emelkedik ki, míg a legjelentősebb közúti átkelők az említett orsovai és predeáli voltak. Orsova és Predeál még így sem közelítette meg összes forgalmával a legjelentősebb határállomást, Zimonyt, amely a Budapest–Belgrád–Szófia–Konstantinápoly vasútvonal állomása volt, a határ túloldalán elterülő szerb főváros közelsége pedig nyilván nagy vonzerőt gyakorolt az utazókra. Annak ellenére, hogy 1911–1912-ben egyáltalán nem, 1910-ben és 1913-ban pedig csak 10–10 hónapon át volt Zimonyban útlevel-vizsgálat és statisztikai adatfelvétel, a vizsgált 13 év egésze alatt ezen az egy állomáson haladt át az összes belépő 30,6 és az összes kilépő 30,5%-a. Mivel Bukarest már valamivel távolabb esett a magyar határtól és két vasúti fővonal is összekötötte Budapesttel (Brassón át Predeál, Temesváron át Orsova felé), ezért az egyébként is jóval hosszabb román határszakaszon nem alakult ki ilyen nagy forgalmú határállomás. Predeál össz-forgalma 13 év alatt 350–400 ezer fővel maradt el mind a be-, mind a kilépők számát tekintve Zimonytól, Orsova pedig még a zimonyi forgalom felét sem érte el (hajó- és közúti forgalmával együtt sem).²⁴

A részletes havi adatok (melyeket a melléklet statisztikai táblázatok nem tartalmaznak) vizsgálata további érdekességre hívja fel a figyelmet. Szinte minden év március–április folyamán a Balkán más országaiból (nem Románia és nem Szerbia területéről) származó beutazók száma nagyon megemelkedett, október–november folyamán pedig ez a „bevándorlási” többlet megjelent a kilépők közt. Zömmel az orsovai folyami, ill. a zimonyi vasúti átkelőhelyen lépték át a határt. Ezek a személyek nyilván idénymunkákat végeztek akár Magyarországon, akár más ország területén. A Balkán-országok kivándorlása – Görögország kivételével – még a XX. sz. első évtizedeiben is igen csekély volt. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a tényleges kivándorlók számát 2–3-szor meghaladó létszámú csoportok ne vágtak volna neki évente a jobb kereset reményében a világnak. A fent jelzett kéthónapos periódusok csak a legfeltűnőbb vándorlási csúcsokra utalnak, valójában azonban minden év első felében rendre többen érkeztek, mint távoztak, az év második felében pedig fordítva. Az év végi kiáramlás mértéke azonban kisebb mértékű volt, mint az év eleji beáramlás. Tizenhárom év alatt ez a különbség összesen 60 ezer főre rúgott. Ezek a személyek valószínűleg Magyarországon keresztül utaztak a nyugat-európai kikötőkbe és onnan az Egyesült Államokba. Kb. 60–70 ezer főre tehető a 13 év folyamán a szerb, ill. a román állampolgárok látszólagos „bevándorlási” többlete is, ami szintén nem jelenti azt, hogy ezek a személyek Magyarországon is maradtak. A szerbek pl. Bosznia-Hercegovinán keresztül is visszatérhettek; ilyen létszámú kivándorlásuk elvileg is lehetetlen, hiszen 1914 előtt Szerbiában ez a jelenség gyakorlatilag nem is létezett.²⁵

Az egy határállomáson, egy hónap alatt átlépett legnagyobb számú utas 1908 szeptemberében, Zimonyban volt, amikor 29 ezernél több kilépő és csaknem 26 ezer belépő utas volt. Húszezernél nagyobb adat szinte csak Zimonyban fordult elő, ott is csak 1907–1910 nyári hónapjaiban. Ezért meglepő, hogy egy alkalommal Pancsován, 1910 áprilisában 21 ezer belépő utast (zömében magyar állampolgárokat) regisztráltak mindössze 2 800 kilépő utas mellett. Ez utóbbi adat nagyjából megfelel a szokásos pancsovai forgalomnak. Hogy ezt a kiugró adatot mi okozta, arra egyelőre nem találtam választ.

Ha összevetjük az 1., 2. és a 4. táblázatok adatait, azt látjuk, hogy a nem kivándorló útlevelek száma 40–60 ezer volt, ezek 70–90 ezer személyt jogsítottak fel a határátlépésre; ezzel szemben évi át-

lagban 240 ezer magyar állampolgár lépte át a határt mind kifelé, mind befelé. Ez azt jelenti, hogy a nem kivándorló útleveleket sem használták fel túl gyakran: ezek az adatok útlevelekenként három külföldi utazásra utalnak.

Kivándorlás Magyarországról 1915-ig (V–VIII. sz. mellékletek)

A kivándorlók tényleges száma éppúgy eltérhet az arra jogosultak számától, mint az útlevéllal rendelkezők száma a határt ténylegesen átlépőkéitől. A különbség annyiban foglалható össze, hogy a kivándorló-útlevelet csak egyszer lehetett felhasználni, így itt az eltérés elvileg csak úgy jelentkezhethet, hogy a tényleges kivándorlók száma kevesebb az arra jogosultakénál. Gyakorlatilag azonban a kiváltott útlevéllal később, a következő évben is útra kelhettek az emberek, így egyes években előfordulhat, hogy a kivándorló-útlevelet szerzett személyek számát a ténylegesen kivándoroltak létszáma felülmúlja. Az is előfordult, különösen a század első éveiben, hogy a már kivándoroltak visszaküldték útleveleiket és azt mások is felhasználták. Fontos tény, hogy az itt tárgyalt adatok a KSH hivatalos statisztikáin alapulnak, az útlevél nélkül, tehát illegálisan kivándorlók számáról csak közvetett adatokat lehet nyerni. Pl. az 5/c táblázat adatai, melyek a főbb európai kikötőkből a tengerentúlra kivándorolt magyar állampolgárok adatait tüntetik fel, jól mutatják, hogy a KSH adatainál jóval több magyar állampolgár vándorolt ki: 1901–1913 közt kb. 15–20%-kal több magyar állampolgárt²⁶ regisztráltak évente az európai kikötők a kivándorlók közt, mint a KSH. Az arány 1903-ban és 1904-ben volt a legnagyobb, majd az első kivándorlási törvény²⁷ hatására az illegális kivándorlás csökkent, 1905–1907 közt volt a legalacsonyabb arányú, azt követően viszont újra növekedett.

Az adatok nem csak az illegális kivándorlás léte miatt nem mutatják a ténylegesen kivándoroltak számát. Sokan ugyanis hazatértek, majd újra kivándoroltak, tehát több év kivándorlási adataiban is szerepelnek. Amerikai bevándorlási statisztikák azt mutatják, hogy a magyar „bevándorlóknak” kb. 23%-a már nem először szállt partra az Újvilágban.²⁸

Az összes kivándorlók száma jól követi a kivándorló-útlevelet nyertek számának alakulását. Fel-tűnő azonban, hogy a Horvátországgal együttes adatokban a kivándorlók aránya az útlevéllal rendelkezőkéhez képest 5–15%-kal alacsonyabb, mint a szűkebb Magyarországon. Horvátországban tehát viszonylag sokan kértek kivándorló-útlevelet, de jelentős részük végül nem vándorolt ki. Ez az arány a szűkebb Magyarországon is magas volt. A hatóságok törekedtek is arra, hogy a kérvényezőket lebeszéljék a kivándorlásról. Az 1903/IV. tc. után kb. 75%-ban vándoroltak ki az arra jogosultak. Az 1908-as évben az egyébként is rendkívül kisszámú kérelem ellenére az országot ténylegesen elhagyók aránya mindössze a kivándorló-útlevelet nyertek kétharmada volt. Ezek a tények nem teszik indokolatlanná a második kivándorlási törvény²⁹ érvelését, amelyben az előző törvény hiányosságaival okolták a kivándorlók számának növekedését. 1903–1907 közt valóban gyorsan nőtt e szám, különösen 1905–1907 közt volt magas, de épp a második törvény előtti évben, 1908-ban szinte negyedére esett vissza. Ennek oka azonban az 1907. őszi kezdődő amerikai gazdasági válság volt, amely egészen 1908. októberéig éreztette hatását³⁰, majd azt követően a kivándorlók száma újra emelkedett, de többé nem közelítette meg az 1907-es csúcst. Ezzel együtt a kérelmezőknek ekkor már 85–90%-a kivándorolt egészen 1912-ig, attól kezdve újra 75%-ra csökkent az arány. A kivándorlók számának alakulását a jogi szabályozás csak korlátozott mértékben tudta mérsékelni; azt elsősorban a gazdasági–társadalmi tényezők szabták meg. Még 1913-ban is, amikor az év nagy részében (dec. 10-ig) a hadköteles férfital-kosság kivándorlását megtiltották³¹, a szűkebb Magyarországról több, mint 38.000 férfi vándorolt ki a hivatalos statisztikák szerint is. Ez volt az egyetlen év az első világháború előtt, amikor több nő vándorolt ki, mint férfi. A különbség azonban csekély, mindössze hatezer fő volt, pedig a kivándorló nők száma lassan, de folyamatosan növekedett is a háború előtti 4–5 évben.

Mivel a kivándorlók fő tömegét az Amerikába utazók jelentették, a fent elemzett arányt elsősorban ők alakították ki. A törvények biztosították, hogy ha a kivándorló visszalép, akkor a hajótársaságok kötelesek voltak a hajójegy teljes árát (1903–1909 közt csak a háromnegyedét)³² visszafizetni neki. E tényezőt tartom egyedül olyan jelentősnek, amely elősegítette, hogy az Amerikába tartók közel negyede végül itthon maradt. Problémát okoz, hogy 1907–1911 közt a Romániába kivándorlók száma folyamatosan felülmúlja a kivándorló-útlevelet szerzettekéit. Ez két éven át másfélszeresnél is nagyobb különbséget jelentett. Igaz, az öt év folyamán mintegy 7000 fővel volt csak több a tényleges kivándorlók száma az útlevelet nyertekénél, az 1905–1906 folyamán kiadott útlevelek tulajdonosai közül pedig több, mint 9000 fő nem utazott el, de az útlevelek rövid érvényességi ideje miatt ez nem okozhatott öt éven át kivándorlási többletet. Ez tehát valószínűvé teszi, hogy a kivándorlók visszaküldték Magyarországra útleveleiket és azzal másoknak is sikerült elhagyni az országot. E jelenséget a hatóságok észleltek és több rendeletben fel is léptek ellene.

A 7. táblázat a tengerentúli magyar kivándorlók megoszlását mutatja kikötők szerint. Látható, hogy Fiume csak 1904-től tűnik fel ezek sorában, akkor azonban dinamikusan növekedik a forgalma. Azonban még akkor sem tudta megelőzni a korábbi legforgalmasabb kikötőt, Brémát, amikor Fiume szinte kizárólagos prioritást élvezett.³³ Bréma mindvégig megőrizte első helyét, bár 50% feletti aránya az összforgalomból néhány év alatt 30–35%-ra csökkent. A legjelentősebb brémai vállalat a Norddeutscher Lloyd volt, amely több ügynöksége révén folyamatos tiltott csábítást folytatott Magyarországon. Az adatokból látható, hogy nem is eredménytelenül, noha a számok igazolják a német hajóscéget is abban a tekintetben, hogy Fiume és a Cunard belépése jelentősen megkurtította az ő piaci részesedéseiket³⁴, bár utasaik száma a kivándorlás növekedése miatt nem csökkent. A másik hagyományos „magyar” kikötőt, Hamburgot Fiume már az első évben megelőzte forgalmával, és ezt egészen 1911-ig fenn is tudta tartani. Ekkor Fiume forgalma stagnálni kezdett, Hamburgé viszont emelkedett és megelőzte Fiumét is. Ennek oka valószínűleg az volt, hogy 1912 őszén a kormány a védköteles férfilakosság kivándorlását megtiltotta egészen 1913 végéig, s ezért egyre többen az illegális kivándorlást választhatták. A legnagyobb hamburgi cég, a HAPAG³⁵ egyébként legalább olyan élénk ügynöki tevékenységet folytatott, mint brémai testvérvállalata. Fiume kikötője működése idején a magyar kivándorlók kb. 25%-át szolgálta ki, ami az eredeti magyar koncepció kudarcát jelenti, hiszen a kormány a teljes forgalmat szerette volna ide terelni. Ez már 1904-ben nyilvánvalóvá vált, amikor a Cunardnak engedélyezték, hogy a túlsúfolt és egyben épülés alatt álló Fiume helyett nyugat-európai kikötőkből is szállíthat kivándorlókat. Ennek legtipikusabb példáját Liverpool (a Cunard központi kikötője) mutatja, mely 1904-ben jelentős számú magyart hajózott be, ezt követően viszont pár év alatt teljesen megszűnt a magyarok elszállítása az angol városból.

A 8. táblázat szintén külföldi statisztikára alapulva a magyar kivándorlók célterületeit tünteti fel. Az adatok csak a hamburgi és brémai kikötőkből származnak, de e két kikötőből kivándorlók több, mint fele indult útnak. Másrészt nincs okunk feltételezni, hogy a többi kikötőből elhajózó magyarok alapvetően más útirányokat követtek volna. Az adatok itt jól alátámasztják a KSH számait is, hiszen az USA aránya minden évben kimagaslik a többi terület közül, messze 95% feletti részt képviselve. A bemutatott 13 év (1901–1913) során csak e két német kikötőből közel 900 ezren indultak el az USA-ba. A második legnagyobb értéket Argentína érte el, majd Kanada követi – de egyik sem éri el az Egyesült Államok adatának 1%-át (7.600, illetve 6.500 fő). A többi ország és kontinens egészen jelentéktelen forgalmat vonzott, nem érve el 13 év alatt az ezer fős létszámot sem.

Ezek az adatok természetesen csak a tengerentúli kivándorlásra vonatkoztak, hiszen kikötői statisztikákat tartalmaznak. Magyarországról azonban jelentős európai kivándorlás is folyt (ld. az 5. táblázatot), amely 1899–1913 közt az összes kivándorlás 14%-ára rúgott, pedig az Ausztria felé irányuló kivándorlást a statisztikák fel sem tüntetik.³⁶ A kontinentális kivándorlás Romániába volt a legnagyobb, ezt követte Németország. A legtöbben 1905–1907 közt emigráltak európai országokba, amikor az összkivándorlás is a legmagasabb volt. Az európai kivándorlás jóval egyenletesebb volt, mint a gyorsan fluktuáló amerikai, de itt is megfigyelhetők jelentős változások. Németország felé pl. 1907-ig emelkedett, ezután csökkent a kivándorlók száma. Legnagyobb értékét 1907-ben 7.354 fővel érte el, ekkor az összes kivándorló 3,8%-át jelentette. 1908-ra a szám csökkent, de aránya mégis 8%-ra nőtt. Románia felé 1905-ben 11 ezernél is többen vándoroltak ki (6,6%), 1908-ban az arány 12,2% volt, az abban az évben negyedére eső amerikai kivándorlás miatt. Újabb csúcsot ért el a romániai kivándorlás 1914-ben, 14.300 fővel, ami 15% feletti arányt képviselt.

Az egyéb környező országok szintén vonzóak voltak. Sokan vándoroltak ki Ausztriába, de ennek a folyamatnak a nagyságáról nincs pontos statisztika. 1899 és 1913 közt Szerbiába és Oroszországba 4000 fő körül, Bulgáriába kb. 2200, a Balkán egyéb államaiba 8200, más európai országokba pedig további 24 ezer magyar vándorolt ki.³⁷

A magyar kivándorlás jelentősége nemzetközi összevetésben, 1901–1925 (IX. sz. melléklet)

Érdekes megvizsgálni azt is, hogy a magyar kivándorlás milyen nagyságrendet képviselt a nemzetközi migrációban. Az egyes altáblázatok (9/a–9/e) ötéves periódusok összesített adatait mutatják, a legjelentősebb európai kivándorló-országok feltüntetésével. Magyarország egészen 1915-ig igen „előkelő” helyet foglalt el a kivándorlók számát tekintve: 1901–1905 közt a negyedik, azt követően hatodik helyen állva egész Európában. Mindez igazolja, hogy Magyarország olyan jelentős piac volt a német, angol és amerikai hajóstársaságoknak, ami miatt évekig tartó tarifaháborúba is érdemes volt keveredniük egymással (1903–1905).

A két legjelentősebb kivándorló-ország Nagy-Britannia és Olaszország volt, amelyek az első világháború előtt évi 200 ezernél több kivándorlót bocsátottak ki, de a háború idején és az után is száz-

ezernél többet. A gyarmattartó országok egyértelműen az akkori, esetleg korábbi gyarmataik felé irányuló kivándorlást produkáltak. Nagy-Britannia minden világrész felé jelentős kivándorlással rendelkezett, Amerikában pedig Kanada (az első öt évet kivéve) kedveltebb célország volt az USA-nál is. Olaszország esetében a kisebb gyarmati területek miatt inkább az Egyesült Államok szerepe jelentős, de Argentína is igen kedvelt célpont volt. Spanyolország és Portugália esetében Latin-Amerika jelentősége a meghatározó, itt ismét a volt gyarmatok szerepe mutatkozik meg. Meglepően alacsony volt mindegyik időszakban a német kivándorlás. A kivándorlás fő hulláma a XX. századra már Közép-Európára helyeződött ugyan, de a brit kivándorlás nagy aránya azt mutatja, hogy Nyugat-Európa szerepe sem csökkent le teljesen. Jellemző, hogy a német kivándorlás az öt korszakból éppen az utolsóban a legnagyobb, 1921–1925 közt, amikor a gazdasági káosz elől nagyobb tömegben menekültek el az országból. Oroszország és Ausztria egészen 1915-ig szintén igen jelentős kivándorlást mutat, aminek döntő része ugyancsak az USA-ba irányult, csakúgy, mint a kisebb nem gyarmattartó országok (Norvégia, Svédország) emigrációja is. Az első világháború után a legnagyobb kivándorló országok Olaszország, Nagy-Britannia, Lengyelország, Németország és Spanyolország voltak; belőlük került ki az európai kivándorlók kb. 80%-a. A legtöbb európai állam passzívummal zárta a nemzetközi vándorlási mozgalmat egyenlegét, kivéve Belgiumot és főleg Franciaországot. Ugyanakkor, 1920 után indult meg a kanadai és argentinai bevándorlás erőteljes növekedése is.³⁸ A harmincas évek elejére valamennyi európai országban erősen visszaesett a kivándorlás (Nagy-Britanniában és Olaszországban is már csak évi 25–40 ezer főre), de a fő kivándorló, illetve bevándorló államok ugyanazok maradtak, mint a húszas évek első felében.³⁹

A nemzetközi statisztikában 1915 után Magyarország már nem szerepel, éppen a későbbi jelentéktelenebb kivándorlás miatt. Más forrásokból csak az állapítható meg, hogy 1921–1925 közt öt év alatt kb. 27 ezer magyar vándorolt csak ki.⁴⁰ Ennél is kevesebb, kb. 3 ezer fős volt az azt megelőző öt év forgalma.⁴¹ A világháború után Németország kivételével minden ország kivándorlása csökkent a háború előtti számokhoz képest. Ez jelzi, hogy a bevándorlási korlátozások nemcsak Magyarországra hatottak erőteljesen, hanem minden államra. Mivel a legmeghatározóbb tényező az egész világ kivándorlási mozgalmában az Egyesült Államok volt, az ott bevezetett kvóta-rendszer⁴² eleve csökkentette a nemzetközi vándormozgalmat. Különösen az 1924-es bevándorlási törvény hozott szigorú kvótákat, ennek hatása azonban az 1921–1925-ös egyesített adatokon nem mutatható ki. A kvóta betartása esetén a következő öt évben az Egyesült Államokba való bevándorlás radikálisan tovább csökkenhetett.⁴³

Jegyzetek:

- ¹ PARÁDI 1996²
- ² PARÁDI 1986/45-50; PARÁDI 1992; PARÁDI 1999/98-147; PARÁDI 2005/84-96; PARÁDI 2005/97-104; SZAKÁLY 1990; SZAKÁLY 1995;
- ³ PARÁDI 1984; PARÁDI 1987; PARÁDI 1990; KESERŰ–PARÁDI; KESERŰ–PARÁDI 1990; PARÁDI 1982; PARÁDI 1985; PARÁDI 1986/541-570; PARÁDI 1988; PARÁDI 1989; PARÁDI 1993/21-50; PARÁDI 1994; PARÁDI 1997; PARÁDI 1998; PARÁDI 1999; PARÁDI 2002; PARÁDI 2003; PARÁDI 2004/74-109; PARÁDI 2004/357-388; PARÁDI 2005/91-94; PARÁDI 2006; SUBA 1993; SUBA 2005; SUBA 2001; SUBA 2006
- ⁵ 117.121/1898. BM. r.
- ⁶ Az első év, amelyre teljes statisztikák készültek az 1899-es volt. THIRRING
- ⁷ 58.061/1901. BM. r.
- ⁸ Migráció
- ⁹ 22.415/1898. BM. kr.
- ¹⁰ THIRRING: op. cit. Vol. II. 415, 419. p.
- ¹¹ 71.000/1904. BM. kr.
- ¹² 71.000/1905. BM. kr. Érvényét veszítette a 22.415/1898. és az 58.061/1901 BM. rendelet
- ¹³ Migráció: op. cit. A helyi hatóságoknak épp azért kellett tovább vezetniük a nyilvántartásokat az útlevelel nélkül kivándorlókra, mert az útlevelstatisztika erre nyilván nem volt képes.
- ¹⁴ GÁSPÁR–PARÁDI; PARÁDI 1993/13-17
- ¹⁵ Értesítés
- ¹⁶ Az útlevelstatisztika elméleti fejtegetéseit a *Les statistiques des Migrations. Définitions - méthodes - classification.* [A migráció statisztikája. Definíciók, metódus és osztályozás.] című kötetből vettem át Geneve, 1932, Bureau International du Travail. 36-44.p., Sajnos ez a mű elég egyoldalúan az útlevel-statisztikát szinte azonosnak tekinti a kivándorlási statisztikával, ezért szempontjait részben átdolgoztam, általánosítottam.
- ¹⁷ Az egyszerűség kedvéért itt és a továbbiakban útlevelel néven foglalom össze valamennyi útiokmány-típust.
- ¹⁸ A hivatalos statisztikákban 1915 előtt minden esetben „Amerika” szerepel, nem pedig az Amerikai Egyesült Államok. Az Amerika megjelölés azonban kb. 95 %-ban az USA-át jelenti.
- ¹⁹ RÁCZ
- ²⁰ MOL K26-1903-XVI-71. asz., 979/1903.ME. (574.cs.)
- ²¹ MOL K26-1903-XVI-79. asz., 3.047/1902. ME.(574.cs.)
- ²² MOL K26-1905-XVI-1450. asz., 3544/1913.ME. (63.cs.)
- ²³ PARÁDI 2000; SUBA 1999/167-173; SUBA 2000/57-67

- ²⁴ BEREND–RÁNKI: 600–601. p.
²⁵ Loc. cit.
²⁶ Magyar állampolgárnak tekintve a horvát-szlavón országai lakosokat is.
²⁷ 1903/IV. tc.
²⁸ THIRRING: op. cit. Vol. II. 418. p.
²⁹ 1909/II. tc.
³⁰ MOL K150., 3610.cs. V.-1928-20. Tétel. Szám nélküli irat a kivándorlás történetéről; THIRRING : op.cit. Vol. II. 411. p
³¹ 7.227/1912. ME. r.; 203.706/1913. BM. kr.
³² 1903/IV. tc. 29.§.; 1909/II. tc. 24.§.
³³ A kivándorlás útiránya lehetőleg Fiume legyen, rendelkezett a 40.000/1904. BM. ut. 4.§.; ugyanerre vonatkozott a 64.041/1904 BM. kr.; Ha az útlevél más kikötőt jelzett, Fiume felé akkor is kivándorolhatott az utas: 85.163/1904 BM. r.; HOMÉR; Fiume elsősege később is fennállt.: 50.253/1905. BM. r., 77.337/1905. BM. r.
³⁴ A Liverpool-i Cunard Steamship Co. volt 1903–1911 között az egyetlen hivatalosan engedélyezett hajóstársaság, amely Magyarországról kivándorlókat szállíthatott.
³⁵ Hamburg–Amerikanische Packet Aktien Gesellschaft, más néven Hamburg–Amerika Linie.
³⁶ THIRRING: op. cit. Vol. II. 430. p
³⁷ Kivándorlás: 95. p.
³⁸ H.S.
³⁹ Nemzetközi
⁴⁰ PARÁDI 2000
⁴¹ THIRRING: op. cit Vol. II. 434. p
⁴² Az 1921-es bevándorlási törvény az USA-ban előírta, hogy egyetlen nemzetiség sem adhat évente több új bevándorlót, mint az USA-ban már 1910-ben ott élő honfitársaik számának 3%-a. STEELE: 316. p.; Ezt az arányt hamar túl magasnak találták és az 1924-es bevándorlási törvényben 2%-ra szállították le, másrészt 1910 helyett inkább 1890-hez képest kívánták megállapítani a kvótát, hogy a Közép- és Kelet-Európából érkezők számát még jobban korlátozhatják. Loc.cit. 372-974.p. Az 1924-es törvény szöveget is 1927-ben fogadták el a nemzeti származás kvótáját, ami 1929-re lépett életbe. Ez alapján kissé nőtt a bebocsátható magyarok száma (869-re). PUSKÁS: 167. p.
⁴³ Főbb országok bevándorlási kvótái 1924 után: Ausztria 785, Belgium 512, Franciaország 3.954, Németország 51.227, Nagy Britannia 34.007, Írország 28.567, Olaszország 3.845, Svédország 9.561, Magyarország 473 fő. STEELE: 373-374.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- BEREND–RÁNKI — BEREND T. Iván–RÁNKI György: *Európa gazdasága a XIX. században 1780-1914*. Budapest, 1987, Gondolat.
 KESERŰ–PARÁDI — KESERŰ István–PARÁDI József: *A magyar határőrizet története, hagyományai*. Budapest, 1990, Határőrség.
 KESERŰ–PARÁDI 1990 — KESERŰ István–PARÁDI József: *Határőrizetünk 1867-1990*. Budapest, 1990, Határőrség.
 PARÁDI 1984 — PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1897-1914*. Budapest, 1984, Határőrség.
 PARÁDI 1987 — Idem: *A dualista Magyarország pénzügyi szervezeteinek határőrizete 1867-1914*. Budapest, 1987, Határőrség.
 PARÁDI 1990 — Idem: *A dualista Magyarország rendvédelmi szervezetei*. Budapest, 1990, Rendőrtiszti Főiskola.
 PARÁDI 1996 — Idem et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996, Osiris.
 PARÁDI 2003 — Idem: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./
 Idem: *Csendőrség a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./
 Idem: *Rendőrség és vámhivatalok a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./
 PUSKÁS — PUSKÁS Júlianna: *Kivándorló magyarok az Egyesült Államokban 1880-1940*. Budapest, 1982, Akadémia Kiadó.
 RÁCZ — RÁCZ István: *A paraszti migráció és a politika megítélése Magyarországon 1894-1914*. Budapest, 1980, Akadémiai Kiadó. 109. p. /Agrártörténeti tanulmányok, 8./
 STEELE — Commager, Henry STEELE (ed.): *Documents of American History*. [Az amerikai történelem dokumentumai.] Appellton–Century–Crofts, New York, 1949. (Fifth Edition: 1934) 316. p

TANULMÁNYOK

- GÁSPÁR–PARÁDI — GÁSPÁR László–PARÁDI József: A magyar határőrizeti szervezetek feladatai a katonai határőrizetre történő áttérés időszakában 1912-1914. *ZMKA Akadémiai Közlemények*, XXX. évf. (1987) 134. sz. 131-151. p.;
 H.S. — H.S.: Nemzetközi vándorlási mozgalom az 1920-23. években. *Magyar Statisztikai Szemle*, III. évf. (1925) 9. sz. 34-341. p.
 Nemzetközi — A kivándorlás nemzetközi adatai. *Magyar Statisztikai Szemle*. XII. évf. (1934) 1. sz. 11-14. p.
 PARÁDI 1982 — PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. *Belügyi Szemle*, XXX. évf. (1982) 10. sz. 44-51. p.
 PARÁDI 1986/45-50 — Idem: A dualista Magyarország belügyi szervei. *Belügyi Szemle*, XXXIV. évf. (1986), 4. sz. 45-50. p.
 PARÁDI 1986/541-570 — Idem: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI. évf. (1986) 3. sz. 541-570. p.

- PARÁDI 1988 — Idem: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIII. évf. (1988) 1. sz. 56-92. p.
- PARÁDI 1989 — Idem: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIV. évf. (1989) 2. sz. 177-196. p.
- PARÁDI 1992 — Idem: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, II.évf. (1992) 3.sz. 21-28.p. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 1993/13-17 — Idem: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5. sz. 13-17.p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Háború, forradalom, Trianon*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 1993/21-50 — Idem: A Magyar Királyi Határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4. sz. 21-50. p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Dualista Magyarország rendvédelme*” című negyedik konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 1994 — Idem: A polgári Magyarország határőrizeti szervezetének kialakulása, tevékenységének jellemzői, a két világháború közötti magyar határőrizet változásai. *Határőrségi Tudományos Közlemények*, (1994) 1. sz. 4-23. p.
- PARÁDI 1997 — Idem: A magyar határőrizet 1867-1945. *Határőrségi Tanulmányok*, (1997) 1. sz. különszám. 11-35. p.
- PARÁDI 1998 — Idem: A magyar határőrizet teendői a nemzetgazdaság védelme terén az Osztrák-Magyar Monarchiában és a két világháború közötti Magyar Királyságban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VIII. évf. (1998) 9. sz. 26-30. p. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 24-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 1999 — Idem: A magyar állam határőrizeti struktúrájának fejlődése a századfordulótól a második világháborúig. *Határőrségi Tanulmányok*, (1999) 5. sz. különszám 27-48. p. és 14. melléklet.
- PARÁDI 1999/98-147 — Idem: A Magyar Királyság rendvédelme. 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, IX. évf. (1999) 10.sz. 98-147. p. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2000 — Idem: Határőrizet és kishatárforgalom a dualizmus alatt és a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 11. sz. 42-53.p. A tanulmány korábbi változata 1999. április 20-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Szabad mozgás a Kárpát-medencében*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2002 — Idem: A pénzügyőrség szerepe a dualizmuskori Magyarország határőrizetében. In BERTA Gyula (szerk.): *Somogy megyei rendvédelem-történeti szimpózium 2001-2002*. Kaposvár, 2002, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 46-48.p. A tanulmány korábbi változata 2001. szeptemberében Kaposváron hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság „*Dél-Pannon Rendvédelem-történeti napok*” című szimpozion sorozatának 2001. évi rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2004/74-109 — Idem: A magyar állam határőrizete a kiegyezéstől a II. vh-ig. In BODA József (szerk.): *A magyar polgári rendvédelem a XIX-XX. században. A magyar büntetés-végrehajtás, csendőrség, határőrség, koronaőrség, rendőrség, vám- és pénzügyőrség*. Budapest, 2004, Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ - Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány, 74-109. p. A tanulmány korábbi változata 2003. nyarán Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány által szervezett magyar rendvédelem-történeti témájú nyári szabadegyetemen. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI 2004/357-388 — Idem: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. In MEZEY Barna (szerk.): *Eckhart Ferenc emlékkönyv*. Budapest, 2004, Gondolat Kiadó, 357-388.p. /Jogtörténeti értékezések 28./
- PARÁDI 2005/84-96 — Idem: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13. sz. 84-96. p. A tanulmány korábbi változata 1998. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrségtörténeti Szakosztálya által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozat I. szimpozionán. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2005/97-104 — Idem: Az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi rendőrségei 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13. sz. 97-104. p. A tanulmány korábbi változata – német nyelven – 2000. március 19-én Párizsban hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közbiztonság közös európai örökségünk” című XIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2005/91-94 — Idem: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 14. sz. 91-94. p. A tanulmány korábbi változata 1999. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrségtörténeti Szakosztálya által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozat II. szimpozionán. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2006 — Idem: A dualizmus kori magyar rendvédelem és határőrizet. A Magyar Királyi Határrendőrség. *Határrendészeti tanulmányok*. III. évf. (2006) 1. sz. 5-46. p. a tanulmány korábbi változata 2006. január 17-én Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Határőrség Országos Parancsnokság közös szervezésében megvalósuló konferencián hangzott el. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA 1993 — SUBA János: A dualista Magyarország államhatárának változásai 1868-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III.évf. (1993) 4. sz. 87-101. p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A dualista Magyarország rendvédelme” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA 1999/167-173 — Idem: A határszéli forgalom szabályozása Magyarországon a XIX-XX. században. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX. évf. (1999) 10. sz. 167-173. p. A tanulmány korábbi 1998. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA 2000/57-67 — Idem: Utazási okmányok az I. és a II. világháborúban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 11. sz. 57-67. p. A tanulmány korábbi változata 1999. április 20-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Szabad mozgás a Kárpát-medencében” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA 2005 — Idem: A történelmi Magyarország államhatáráról szóló törvények. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 14. sz. 102-119. p. A tanulmány korábbi változata 2000. november 08-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Az 1000 éves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SUBA 2006 — Idem: A magyar-román határ "pontosítása" a dualizmus idején. *Határrendészeti Tanulmányok*, III.évf. (2006) 1. sz. 5-46. p. A tanulmány korábbi változata 2006. január 17-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Határőrség Országos parancsnokság közös szervezésében megvalósuló konferencián. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY 1990 — SZAKÁLY Sándor: Egy közbiztonsági testület létrehozása és feladata a XIX-XX. század fordulóján. (A Magyar Királyi Csendőrség). *Főiskolai Figyelő Plusz*, I. évf. (1990) 2. sz. 2013-2018. p.
- SZAKÁLY 1995 — Idem: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6. sz. 122-129. p. A tanulmány korábbi változata 1994 októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

THIRRING — THIRRING Gusztáv: Hungarian migration of modern times. [Modern kori magyar migráció.] In WILCOX Walter F. (ed.): *International Migrations*. [Nemzetközi migráció.] New York, 1931, National Bureau of Economic Research. Vol. II. 414. p.

KÉZIRATOK

PARÁDI 1985 — PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914*. Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE-BTK). Kézirat. Budapest, 1985.

SUBA 2001 — SUBA János: *Magyarország államhatárainak változásai 1867-1947. A határmegállapító bizottságok működése Magyarországon a XIX-XX. században*. Ph.D. disszertáció (ELTE-BTK). Kézirat. Budapest, 2001.

STATISZTIKAI KÖZLÉSEK

Értesítés — *Statistikai Havi Közlemények*. XVIII. évf. (1914) júliusi számához külön csatolt „Értesítés”.

Migráció — *Les statistiques des Migrations. Définitions – méthodes – classification*. [A migráció statisztikája. Definiálás, metódus és osztályozás.] Geneve, 1932, Bureau International du Travail, 42.p.

Kivándorlás — *A Magyar Szent Korona országainak kivándorlása és visszavándorlása*. Budapest, 1918. Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal. /Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat, 67./

JOGSZABÁLYGYŰJTEMÉNYEK

HOMÉR — HOMÉR Imre: *A kivándorlásra vonatkozó törvényes jogszabályok kézikönyve*. 2., bővített kiadás, Budapest, 1910., Toldi.

LEVÉLTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

MOL K26 — Magyar Országos Levéltár Miniszterelnöki Iratok Gyűjteménye

MOL K150 — Magyar Országos Levéltár BM Általános Iratok Gyűjteménye

JOGSZABÁLYOK

1903/IV. tc. — 1903/IV. tc. a kivándorlásról.

1909/II. tc. — 1909/II. tc. a kivándorlásról.

22.415/1898. BM. kr. — 22.415/1898. BM. kr. a ki- és bevándorlási statisztikára vonatkozó adatgyűjtési tervezetek közlése (BK. 1898., 156-161. p.)

117.121/1898. BM. r. — 117.121/1898. BM. r. az útlevél-, illetve a határszéli szolgálat szabályozása tárgyában. (RT. 1899. I., 1-13. p.)

58.061/1901. BM. r. — 58.061/1901. BM. r. a határforgalmi adatgyűjtés egyszerűsítése. (RT. 1901., 411-413. p.)

64.041/1904. BM. kr. — 64.041/1904. BM. kr. a kivándorlás irányítása és ennek ellenőrzése. (RT. 1904., 650-656. p.)

71.000/1904. BM.kr. — 71.000/1904. BM. kr. az útlevelekre s a kivándorlásra és visszavándorlásra vonatkozó statisztikai adatok szolgáltatása. (RT. 1904., 703-714. p.)

85.163/1904. BM. r. — 85.163/1904. BM. r.

50.253/1905. BM. r. — 50.253/1905. BM. r. a kivándorlásnak Fiume felé irányítása.

71.000/1905. BM.kr. — 71.000/1905. BM. kr. (RT. 1904., 716-729. p.)

77.337/1905. BM. r. — 77.337/1905. BM. r. fiumei utirányra szóló utlevéllel ellátott kivándorlóknak az utirány betartására leendő kényszerítése.

7.227/1912. ME. r. — 7.227/1912. ME. r. az 1909:II. t.-c. 2.§-a b) pontjának első bekezdésében megjelölt védköteles férfiszemélyek kivándorlásának megtiltása. (BK. 1912., p. 441.)

203.706/1913. BM. kr. — 203.706/1913. BM. kr. az 1909:II. t.-c. 2.§-a b) pontjában felsorolt férfi személyek kivándorlásának betiltására és a fegyveres erő kötelekébe tartozó egyének részére szóló útvelelek kiadásának beszüntetésére vonatkozó rendeletek hatályon kívül helyezése. (BK. 1913., 584-585. p.)

40.000/1904. BM. ut. — 40.000/1904. BM. ut. (RT. 1904., 129. p.)

TECHNIKAI RÖVIDÍTÉSEK:

ME. — Miniszterelnök(i)

BM. — Belügyminisztérium(i)

kr. — körrendelet

r. — rendelet

RT — Magyarországi rendeletek tára. Budapest (korábban: Pest) Hivatalos kiadás. Kiadja a Magyar királyi Belügyminisztérium (1875 után) 1867-1941.

BK — Belügyi Közlöny. Budapest. Kiadja a Magyar királyi Belügyminisztérium. 1896-1941

MOL — Magyar Országos Levéltár.

Mellékletek jegyzéke:

I. sz. melléklet (1/a, 1/b táblázatok)

A kiadott útvelelek száma 1901–1915. 25

II. sz. melléklet (2/a, 2/b táblázatok)

A kibocsátott útvelelekkel utazásra jogosultak száma 1901–1915. 26

III. sz. melléklet (3/a, 3/b, 3/c, 3/d, 3/e, 3/f, 3/g, 3/h, 3/i, 3/j, 3/k, 3/l, 3/m, 3/n táblázatok) A kiadott útlevelek és az utazásra jogosultak száma országrészenként és évenként 1902–1915.	27
IV. sz. melléklet (4/a, 4/b táblázatok) Személyforgalom a magyar-román és a magyar-szerb határon 1902–1914.	33
V. sz. melléklet (5/a, 5/b, 5/c táblázatok) Kivándorlás Magyarországról 1901–1915.	34
VI. sz. melléklet (6/a, 6/b táblázatok) Kivándorlásra jogosultak és ténylegesen kivándorlók száma 1905–1915.	35
VII. sz. melléklet Tengeren túli kivándorlás a fontosabb kikötői adatok alapján 1901–1913.	35
VIII. sz. melléklet Magyar kivándorlók száma célszágok szerint (brémai és hamburgi adatok alapján) 1901–1913.	36
IX. sz. melléklet (9/a, 9/b, 9/c, 9/d, 9/e táblázatok) Európai országok tengeren túli kivándorlása 1901–1925.	36

I. sz. melléklet

A kiadott útlevelek száma 1901–1915.

1/a táblázat (Magyarország, Horvátország nélkül)

	Nem kíván- dorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes kiadott útlevél	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
1901	n.a.	n.a.	94.049	37.657	29.012	n.a.	27.380
1902	n.a.	n.a.	110.204	50.399	35.806	n.a.	23.999
1903	n.a.	n.a.	126.264	65.612	33.547	n.a.	27.105
1904	n.a.	n.a.	145.555	79.189	38.535	n.a.	27.831
1905	55.614	154.722	210.336	135.149	48.762	7.139	19.286
1906	61.273	162.097	223.370	147.347	47.788	7.768	20.467
1907	59.308	178.299	237.607	166.985	40.509	10.254	19.859
1908	57.903	56.609	114.512	50.096	38.913	6.675	18.828
1909	52.601	93.120	145.721	87.643	37.097	4.668	16.313
1910	47.055	65.823	112.878	61.157	33.578	3.356	14.787
1911	45.391	43.664	89.055	38.134	37.695	3.651	9.575
1912	46.540	78.095	124.635	71.221	40.233	3.769	9.412
1913	41.268	78.120	119.388	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1914	50.145	89.762	139.907	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1915	14.987	2.645	17.632	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam IX–XXIII. évf. (1901–1915). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1902–1918; Statisztikai Havi Közlemények. VI–XVIII. évf. (1902–1914). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

1/b táblázat (Magyarország, Horvátországgal együtt)

	Nem kíván- dorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes kiadott útlevél	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
1901	n.a.	n.a.	132.257	53.293	29.698	n.a.	49.266
1902	n.a.	n.a.	154.951	72.719	36.534	n.a.	45.698
1903	n.a.	n.a.	171.443	88.842	33.628	n.a.	48.973
1904	n.a.	n.a.	173.802	89.672	38.644	n.a.	45.486
1905	57.399	201.518	258.867	173.383	48.862	8.652	27.970
1906	63.390	205.932	269.322	184.191	48.064	8.246	28.821
1907	61.235	225.833	287.068	207.058	40.828	11.011	28.171
1908	59.817	73.925	133.742	60.000	39.116	7.231	27.395
1909	54.587	128.631	183.218	117.746	37.155	5.002	23.315
1910	48.978	100.731	149.709	90.748	33.614	3.898	21.449
1911	45.903	59.667	105.570	50.442	37.790	4.271	13.067
1912	47.434	107.002	154.436	96.405	40.297	4.392	13.342
1913	42.863	98.484	141.347	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1914	52.381	104.393	156.774	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1915	15.274	2.702	17.976	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam IX–XXIII. évf. (1901–1915). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1902–1918; Statisztikai Havi Közlemények. VI–XVIII. évf. (1902–1914). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

A kiadott útlevelekkel utazásra jogosultak száma 1901–1915.

2/a táblázat (Magyarország, Horvátország nélkül)

	Utazásra jogosultak száma*	Kivándorlásra nem jogosul- tak száma	Kivándorlásra jogosultak száma	Kivándorlásra jogosultak száma					
				USA-ba	Romániá- ba	Balkáni országok- ba	Német- országba	Más európai országba	Egyéb országba
1901	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1902	125.290	n.a.	n.a.	*54.497	*40.008	*21	n.a.	*29.718	*1.046
1903	138.644	n.a.	n.a.	*70.230	*30.748	*44	n.a.	*30.748	*567
1904	171.110	n.a.	n.a.	*89.553	*46.799	*3456	n.a.	*30.125	*1.177
1905	270.323	84.825	185.498	157.598	15.489	n.a.	6.394	ld. egyéb	6.017
1906	283.320	91.372	191.948	172.188	13.583	n.a.	2.824	ld. egyéb	3.353
1907	301.404	87.751	213.653	198.886	6.351	n.a.	3.854	ld. egyéb	4.562
1908	159.036	87.270	71.766	62.747	3.980	n.a.	2.508	ld. egyéb	2.531
1909	197.909	80.412	117.497	109.803	3.932	n.a.	1.466	ld. egyéb	2.296
1910	161.338	73.038	88.300	81.240	4.133	n.a.	1.516	ld. egyéb	1.411
1911	131.497	69.812	61.685	53.524	5.351	n.a.	1.733	ld. egyéb	1.077
1912	177.100	71.872	105.228	94.798	7.312	n.a.	2.005	ld. egyéb	1.113
1913	n.a.	n.a.	108.054	93.195	12.601	n.a.	1.347	ld. egyéb	911
1914	n.a.	n.a.	113.992	89.411	20.777	n.a.	2.419	ld. egyéb	1.385
1915	n.a.	n.a.	4.307	2.293	1.824	n.a.	165	ld. egyéb	25

* kivándorlási és egyéb céllal utazók száma együttesen

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam IX-XXIII. évf. (1901–1915) Szerkeszti és kiadja a Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1902–1918

2/b táblázat (Magyarország, Horvátországgal együtt)

	Utazásra jogosultak száma*	Kivándorlásra nem jogosul- tak száma	Kivándorlásra jogosultak száma	Kivándorlásra jogosultak száma					
				USA-ba	Romániába	Balkáni országokba	Német- országba	Más európai országba	Egyéb országba
1901	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1902	174.893	n.a.	n.a.	*77.249	*40.700	*14.635	n.a.	*38.620	*3.629
1903	188.975	n.a.	n.a.	*94.093	*37.147	*16.007	n.a.	*38.275	*3.753
1904	204.675	n.a.	n.a.	*100.301	*46.924	*16.529	n.a.	*37.589	*3.332
1905	325.412	88.568	236.844	197.749	15.601	n.a.	7.961	ld. egyéb	15.533
1906	336.154	95.914	240.240	211.281	13.871	n.a.	3.542	ld. egyéb	11.546
1907	358.003	92.313	265.690	241.649	6.686	n.a.	4.658	ld. egyéb	12.697
1908	183.525	91.904	91.621	73.719	4.195	n.a.	3.134	ld. egyéb	10.573
1909	241.946	85.335	156.611	142.194	3.998	n.a.	1.846	ld. egyéb	8.573
1910	204.623	77.602	127.021	113.210	4.170	n.a.	2.127	ld. egyéb	7.514
1911	151.105	70.511	80.594	68.217	5.461	n.a.	2.455	ld. egyéb	4.461
1912	212.276	73.313	138.963	124.101	7.379	n.a.	2.713	ld. egyéb	4.770
1913	n.a.	n.a.	133.580	114.510	12.633	n.a.	1.638	ld. egyéb	4.799
1914	n.a.	n.a.	131.520	100.812	20.794	n.a.	3.274	ld. egyéb	6.640
1915	n.a.	n.a.	4.372	2.311	1.828	n.a.	192	ld. egyéb	41

* kivándorlási és egyéb céllal utazók száma együttesen

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam IX-XXIII. évf. (1901–1915) . Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1902–1918

A kiadott útlevelek és az utazásra jogosultak száma országrészenként és évenként 1902–1915.

3/a táblázat (1902)

Országrész	Összes kiadott útlevel	Utazásra jogosultak száma	Ebből USA-ba	Romániába	Szerbiába, Boszniába, Balkánra	Általában Európába	Egyéb országba
Duna bal partja	6.046	6.516	3.627	45	5	2.541	298
Duna jobb partja	3.870	4.400	1.181	49	2	3.102	66
Duna-Tisza köze	10.750	12.412	4.333	119	2	7.890	68
Tisza jobb partja	30.686	32.675	31.483	30	1	1.110	51
Tisza bal partja	10.183	10.659	7.620	1.737	1	1.269	32
Tisza-Maros szöge	5.585	7.979	906	788	4	6.258	23
Királyhágón túl	42.668	50.208	5.280	37.229	2	7.497	200
Fiume	416	441	67	11	4	51	308
Magyarország	110.204	125.290	54.497	40.008	21	29.718	1.046
Horvátország	44.747	49.603	22.752	752	*14.614	8.902	2.583
Magyar Birodalom	154.951	174.893	77.249	40.760	14.635	38.620	3.629

*ebből 1.302 fő Szerbiába, 10.028 Boszniába, 3.284 pedig a Balkán más területeire utazhatott

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam X. évf.* (1902). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1903.

3/b táblázat (1903)

Országrész	Összes kiadott útlevel	Utazásra jogosultak száma	Ebből USA-ba	Romániába	Szerbiába, Boszniába, Balkánra	Általában Európába	Egyéb országba
Duna bal partja	6.364	6.679	4.240	59	5	2.139	236
Duna jobb partja	4.382	4.861	1.264	89	5	3.439	64
Duna-Tisza köze	11.418	12.814	6.793	129	11	5.827	54
Tisza jobb partja	33.083	34.144	33.066	68	2	984	24
Tisza bal partja	13.525	13.868	11.292	1.449	0	1.105	22
Tisza-Maros szöge	9.011	11.988	4.159	622	20	7.144	43
Királyhágón túl	48320	54.105	9.320	34.638	1	10.074	72
Fiume	161	185	96	1	0	36	52
Magyarország	126.264	138.644	70.230	37.055	44	30.748	567
Horvátország	45.179	50.331	23.863	92	*15.663	7.527	3.186
Magyar Birodalom	171.443	188.975	94.093	37.147	15.707	38.275	3.753

*ebből 1.098 fő Szerbiába, 11.712 Boszniába, 2.853 pedig a Balkán más területeire utazhatott

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XI. évf.* (1903). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1904.

3/c táblázat (1904)

Országrész	Összes kiadott útlevel	Utazásra jogosultak száma	Ebből USA-ba	Romániába	Szerbiába, Boszniába, Balkánra	Általában Európába	Egyéb országba
Duna bal partja	8.900	9.612	7.453	65	42	1.857	195
Duna jobb partja	8.262	9.682	6.358	51	43	3.146	84
Duna-Tisza köze	10.605	12.694	5.329	267	901	5.685	512
Tisza jobb partja	35.906	40.404	39.461	121	14	765	43
Tisza bal partja	11.290	12.385	10.293	1.095	52	890	55
Tisza-Maros szöge	14.805	20.728	9.173	1.769	*2.357	7.340	89
Királyhágón túl	55.554	65.304	11.251	43.428	43	10.410	172
Fiume	233	301	235	3	4	32	27
Magyarország	145.555	171.110	89.553	46.799	3.456	30.125	1.177
Horvátország	28.247	33.565	10.748	125	*13.073	7.464	2.155
Magyar Birodalom	173.802	204.675	100.301	46.924	16.529	37.589	3.332

*ebből 2.164 fő Szerbiába utazhatott

**ebből 2.175 fő Szerbiába, 9.044 Boszniába, 1.854 pedig a Balkán más területeire utazhatott

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XII. évf.* (1904). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1905.

3/d táblázat (1905)

Országgrész	Nem kívándorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes kiadott útlevél	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	922	18.637	19.559	17.229	110	490	1.730
Duna jobb partja	1.697	18.453	20.150	16.582	154	2.459	955
Duna-Tisza köze	7.129	13.944	21.073	12.218	187	920	7.748
Tisza jobb partja	551	42.519	43.070	42.373	185	115	397
Tisza bal partja	1.307	15.694	17.001	15.266	1.127	76	532
Tisza-Maros szöge	7.578	17.154	24.732	15.083	2.867	968	5.814
Királyhágón túl	36.338	28.034	64.372	16.090	44.129	2.109	2.044
Fiume	92	287	379	308	3	2	66
Magyarország	55.614	154.722	210.836	135.149	48.762	7.139	19.286
Horvátország	1.735	46.796	48.531	38.234	100	1.513	8.684
Magyar Birodalom	57.399	201.518	258.867	173.383	48.862	8.652	27.970

Országgrész	Utazásra jogosultak száma	Kivándorlásra nem jogosultak száma	Kivándorlásra jogosultak száma	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	21.618	1.085	20.533	18.891	65	449	1.128
Duna jobb partja	23.850	2.251	21.599	19.038	96	2.049	416
Duna-Tisza köze	27.100	9.910	17.190	14.387	75	1.178	1.559
Tisza jobb partja	52.167	654	51.513	51.252	48	67	146
Tisza bal partja	19.177	1.499	17.678	17.027	299	38	314
Tisza-Maros szöge	36.432	13.624	22.808	19.653	877	958	1.320
Királyhágón túl	89.556	55.694	33.862	17.061	14.029	1.655	1.117
Fiume	414	108	306	289	0	0	17
Magyarország	270.323	84.825	185.498	157.598	15.489	6.394	6.017
Horvátország	55.089	3.743	51.346	40.151	112	1.567	9.516
Magyar Birodalom	325.412	88.568	236.844	197.749	15.601	7.961	15.533

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XIII. évf.* (1905). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1906.

3/e táblázat (1906)

Országgrész	Nem kívándorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes útlevél	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	1.674	19.099	20.773	17.906	107	537	2.223
Duna jobb partja	4.003	17.370	21.373	17.305	153	2.963	952
Duna-Tisza köze	9.132	14.316	23.448	14.070	445	834	8.099
Tisza jobb partja	579	35.510	36.089	35.388	177	140	384
Tisza bal partja	1.457	20.140	21.597	19.590	1.412	101	494
Tisza-Maros szöge	8.118	22.682	30.800	21.193	2.907	806	5.894
Királyhágón túl	36.197	32.473	68.670	21.370	42.585	2.385	2.330
Fiume	113	507	620	525	2	2	91
Magyarország	61.273	162.097	223.370	147.347	47.788	7.768	20.467
Horvátország	2.117	43.835	45.952	36.844	276	478	8.354
Magyar Birodalom	63.390	205.932	269.322	184.191	48.064	8.246	28.821

Országgrész	Utazásra jogosultak	Kivándorlásra nem jogosultak	Kivándorlásra jogosultak	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	23.137	1.942	21.195	19.788	58	390	959
Duna jobb partja	25.155	5.231	19.924	19.715	17	133	59
Duna-Tisza köze	30.678	12.782	17.896	17.260	63	142	431
Tisza jobb partja	44.424	730	43.694	43.499	21	43	131
Tisza bal partja	23.543	1.633	21.910	21.218	474	23	195
Tisza-Maros szöge	43.477	13.902	29.575	27.591	865	352	767
Királyhágón túl	92.230	55.020	37.210	22.578	12.085	1.741	806
Fiume	676	132	544	539	0	0	5
Magyarország	283.320	91.372	191.948	172.188	13.583	2.824	3.353
Horvátország	52.834	4.542	48.292	39.093	288	718	8.193
Magyar Birodalom	336.154	95.914	240.240	211.281	13.871	3.542	11.546

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XIV. évf.* (1906). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1907.

3/f táblázat (1907)

Ország rész	Nem kívándorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes kiadott útlevél	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	955	17.974	18.929	15.738	85	580	2.526
Duna jobb partja	4.371	20.297	24.668	19.314	156	4.180	1.018
Duna-Tisza köze	8.514	17.363	25.877	16.813	606	1.492	6.966
Tisza jobb partja	663	32.055	32.718	31.944	168	133	473
Tisza bal partja	2.334	20.971	23.305	20.507	2.174	114	510
Tisza-Maros szöge	8.135	39.894	48.029	38.681	2.256	1.174	5.918
Királyhágón túl	34.239	29.170	63.409	23.453	35.060	2.578	2.318
Fiume	97	575	672	535	4	3	130
Magyarország	59.308	178.299	237.607	166.985	40.509	10.254	19.859
Horvátország	1.927	47.534	49.461	40.073	319	757	8.312
Magyar Birodalom	61.235	225.833	287.068	207.058	40.828	11.011	28.171

Ország rész	Utazásra jogosultak	Kivándorlásra nem jogosultak	Kivándorlásra jogosultak	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	21.548	1.120	20.428	17.935	30	359	2.104
Duna jobb partja	30.110	5.574	24.536	22.713	27	1.531	265
Duna-Tisza köze	33.553	11.690	21.863	20.953	30	180	700
Tisza jobb partja	40.759	781	39.978	39.759	29	51	139
Tisza bal partja	26.281	2.500	23.781	23.175	321	54	231
Tisza-Maros szöge	64.046	13.878	50.168	48.696	558	521	393
Királyhágón túl	84.379	52.087	32.292	25.094	5.356	1.158	684
Fiume	728	121	607	561	0	0	46
Magyarország	301.404	87.751	213.653	198.886	6.351	3.854	4.562
Horvátország	56.599	4.562	52.037	42.763	335	804	8.135
Magyar Birodalom	358.003	92.313	265.690	241.649	6.686	4.658	12.697

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XV. évf.* (1907). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1909.

3/g táblázat (1908)

Ország rész	Nem kívándorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes kiadott útlevél	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	2.150	6.484	8.634	5.440	247	507	2.440
Duna jobb partja	2.971	6.255	9.226	5.531	95	2.745	855
Duna-Tisza köze	8.167	5.615	13.782	5.204	685	1.047	6.846
Tisza jobb partja	628	12.833	13.461	12.754	177	135	395
Tisza bal partja	2.076	7.544	9.620	7.212	1712	108	588
Tisza-Maros szöge	7.649	7.874	15.523	7.186	2000	690	5.647
Királyhágón túl	34.108	9.781	43.889	6.539	33991	1.442	1.917
Fiume	154	223	377	230	6	1	140
Magyarország	57.903	56.609	114.512	50.096	38913	6.675	18.828
Horvátország	1.914	17.316	19.230	9.904	203	556	8.567
Magyar Birodalom	59.817	73.925	133.742	60.000	39116	7.231	27.395

Ország rész	Utazásra jogosultak száma	Kivándorlásra nem jogosultak száma	Kivándorlásra jogosultak száma	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	10.165	2.577	7.588	6.256	192	414	726
Duna jobb partja	12.243	3.856	8.387	7.064	13	1.016	294
Duna-Tisza köze	17.939	10.646	7.293	6.663	23	119	488
Tisza jobb partja	17.798	820	16.978	16.818	3	30	127
Tisza bal partja	10.896	2.264	8.632	8.179	208	49	196
Tisza-Maros szöge	25.178	13.877	11.301	10.370	274	396	261
Királyhágón túl	64.384	53.053	11.331	7.143	3.267	484	437
Fiume	433	177	256	254	0	0	2
Magyarország	159.036	87.270	71.766	62.747	3.980	2.508	2.531
Horvátország	24.489	4.634	19.855	10.972	215	626	8.042
Magyar Birodalom	183.525	91.904	91.621	73.719	4.195	3.134	10.573

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XVI. évf.* (1908). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1909.

3/h táblázat (1909)

Országgrész	Nem kivándorló útlevelel	Kivándorló útlevelel	Összes kiadott útlevelel	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	1.510	11.294	12.804	10.516	354	423	1.511
Duna jobb partja	2.054	9.996	12.050	9.724	88	1.416	822
Duna-Tisza köze	7.377	8.277	15.654	7.857	503	909	6.385
Tisza jobb partja	649	21.288	21.937	21.192	172	146	427
Tisza bal partja	1.808	12.873	14.681	12.636	1.532	88	425
Tisza-Maros szöge	6.210	12.838	19.048	12.189	1.619	434	4.806
Királyhágón túl	32.855	16.283	49.138	13.250	32.821	1.251	1.816
Fiume	138	271	409	279	8	1	121
Magyarország	52.601	93.120	145.721	87.643	37.097	4.668	16.313
Horvátország	1.986	35.511	37.497	30.103	58	334	7.002
Magyar Birodalom	54.587	128.631	183.218	117.746	37.155	5.002	23.315

Országgrész	Utazásra jogosultak	Kivándorlásra nem jogosultak	Kivándorlásra jogosultak	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	14.806	1.863	12.943	11.979	74	234	656
Duna jobb partja	15.462	2.540	12.922	12.457	12	367	86
Duna-Tisza köze	20.537	9.442	11.095	10.413	54	87	541
Tisza jobb partja	29.364	825	28.539	28.380	19	38	102
Tisza bal partja	16.055	1.976	14.079	13.765	134	38	142
Tisza-Maros szöge	30.158	10.817	19.341	18.250	520	241	330
Királyhágón túl	71.050	52.777	18.273	14.254	3.119	461	439
Fiume	477	172	305	305	0	0	0
Magyarország	197.909	80.412	117.497	109.803	3.932	1.466	2.296
Horvátország	44.037	4.923	39.114	32.391	66	380	6.277
Magyar Birodalom	241.946	85.335	156.611	142.194	3.998	1.846	8.573

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XVII. évf. (1909). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1910.

3/i táblázat (1910)

Országgrész	Nem kivándorló útlevelel	Kivándorló útlevelel	Összes kiadott útlevelel	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	1.768	5.165	6.933	5.098	102	331	1.402
Duna jobb partja	1.391	6.021	7.412	5.768	111	863	670
Duna-Tisza köze	6.633	5.985	12.619	5.619	405	538	6.057
Tisza jobb partja	613	15.070	15.683	15.000	161	129	393
Tisza bal partja	2.221	9.436	11.657	9.162	1.906	71	518
Tisza-Maros szöge	5.520	10.818	16.338	10.125	1.418	453	4.342
Királyhágón túl	28.780	13.139	41.919	10.196	29.466	971	1.286
Fiume	129	188	317	189	9	0	119
Magyarország	47.055	65.823	112.878	61.157	33.578	3.356	14.787
Horvátország	1.923	34.908	36.831	29.591	36	542	6.662
Magyar Birodalom	48.978	100.731	149.709	90.748	33.614	3.898	21.449

Országgrész	Utazásra jogosultak	Kivándorlásra nem jogosultak	Kivándorlásra jogosultak	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	8.709	2.190	6.519	6.375	7	68	69
Duna jobb partja	10.479	1.795	8.684	8.139	28	421	96
Duna-Tisza köze	16.835	8.225	8.610	8.012	102	216	280
Tisza jobb partja	21.694	779	20.915	20.777	19	27	92
Tisza bal partja	13.248	2.419	10.829	10.476	181	22	150
Tisza-Maros szöge	28.081	10.766	17.315	15.980	547	373	415
Királyhágón túl	61.917	46.702	15.215	11.270	3.249	389	307
Fiume	375	162	213	211	0	0	2
Magyarország	161.338	73.038	88.300	81.240	4.133	1.516	1.411
Horvátország	43.285	4.564	38.721	31.970	37	611	6.103
Magyar Birodalom	204.623	77.602	127.021	113.210	4.170	2.127	7.514

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XVIII. évf. (1910). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1911.

3/j táblázat (1911)

Ország rész	Nem kívándorló útlevelel	Kivándorló útlevelel	Összes kiadott útlevelel	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	1.598	3.501	5.099	3.351	106	466	1.176
Duna jobb partja	1.501	5.053	6.554	4.707	111	110	626
Duna-Tisza köze	4.789	3.886	8.675	3.648	493	552	3.982
Tisza jobb partja	735	10.856	11.591	10.780	248	122	441
Tisza bal partja	3.000	5.940	8.940	5.766	2.540	89	545
Tisza-Maros szöge	2.744	7.178	9.922	6.535	1.808	387	1.192
Királyhágón túl	30.948	7.124	38.072	3.224	32.386	920	1.542
Fiume	76	126	202	123	3	5	71
Magyarország	45.391	43.664	89.055	38.134	37.695	3.651	9.575
Horvátország	512	16.003	16.515	12.308	95	620	3.492
Magyar Birodalom	45.903	59.667	105.570	50.442	37.790	4.271	13.067

Ország rész	Utazásra jogosultak	Kivándorlásra nem jogosultak	Kivándorlásra jogosultak	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	6.363	1.880	4.483	4.251	19	166	47
Duna jobb partja	9.561	1.993	7.568	6.807	11	655	95
Duna-Tisza köze	11.926	5.911	6.015	5.510	109	246	150
Tisza jobb partja	16.270	884	15.386	15.229	44	41	72
Tisza bal partja	10.648	3.239	7.409	7.154	121	18	116
Tisza-Maros szöge	15.879	4.169	11.710	10.617	664	220	209
Királyhágón túl	60.614	51.637	8.977	3.827	4.383	387	380
Fiume	236	99	137	129	0	0	8
Magyarország	131.497	69.812	61.685	53.524	5.351	1.733	1.077
Horvátország	19.608	699	18.909	14.693	110	722	3.384
Magyar Birodalom	151.105	70.511	80.594	68.217	5.461	2.455	4.461

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XIX. évf. (1911). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1912.

3/k táblázat (1912)

Ország rész	Nem kívándorló útlevelel	Kivándorló útlevelel	Összes kiadott útlevelel	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	1.185	5.420	6.605	5.018	106	396	1.085
Duna jobb partja	1.284	7.635	8.919	7.297	111	897	614
Duna-Tisza köze	4.983	5.775	10.758	5.555	530	482	4.191
Tisza jobb partja	625	15.721	16.346	15.501	247	106	392
Tisza bal partja	2.943	13.515	16.458	13.358	2.620	72	408
Tisza-Maros szöge	3.116	12.703	15.819	11.941	2.032	471	1.375
Királyhágón túl	32.308	17.153	49.461	12.290	34.580	1.340	1.251
Fiume	96	173	269	161	7	5	96
Magyarország	46.540	78.095	124.635	71.221	40.233	3.769	9.412
Horvátország	894	28.907	29.801	25.184	64	623	3.930
Magyar Birodalom	47.434	107.002	154.436	96.405	40.297	4.392	13.342

Ország rész	Utazásra jogosultak száma	Nem kívándorlásra jogosultak száma	Kivándorlásra jogosultak száma	Ebből USA-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	7.894	1.372	6.522	5.976	61	278	207
Duna jobb partja	12.855	1.664	11.191	10.515	18	546	112
Duna-Tisza köze	15.066	6.044	9.022	8.479	83	323	137
Tisza jobb partja	22.243	720	21.523	21.247	36	57	183
Tisza bal partja	19.648	3.152	16.496	16.274	140	8	74
Tisza-Maros szöge	24.366	5.022	19.344	18.111	850	250	133
Királyhágón túl	74.698	53.776	20.922	14.009	6.121	543	249
Fiume	330	122	208	187	3	0	18
Magyarország	177.100	71.872	105.228	94.798	7.312	2.005	1.113
Horvátország	35.176	1.441	33.735	29.303	67	708	3.657
Magyar Birodalom	212.276	73.313	138.963	124.101	7.379	2.713	4.770

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XX. évf. (1912). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1914.

3/1 táblázat (1913)

Országgrész	Nem kivándorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes kiadott útlevél	Kivándorlásra jogosultak száma	Ebből USÁ-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	811	3.732	4.543	5.298	5.125	44	71	58
Duna jobb partja	1.097	5.689	6.786	8.496	8.150	12	291	43
Duna-Tisza köze	6.453	4.388	10.841	6.935	6.451	108	310	66
Tisza jobb partja	390	14.795	15.185	22.471	22.371	14	13	73
Tisza bal partja	2.632	15.611	18.243	19.139	18.868	180	12	79
Tisza-Maros szöge	3.850	11.200	15.050	16.264	14.795	904	257	308
Királyhágón túl	25.970	22.539	48.509	29.282	17.282	11.337	392	271
Fiume	75	166	241	169	153	2	1	13
Magyarország	41.268	78.120	119.388	108.054	93.195	12.601	1.347	911
Horvátország	1.595	20.364	21.959	25.526	21.315	32	291	3.888
Magyar Birodalom	42.863	98.484	141.347	133.580	114.510	12.633	1.638	4.799

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XXI. évf.* (1913). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1915.

3/m táblázat (1914)

Országgrész	Nem kivándorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes kiadott útlevél	Kivándorlásra jogosultak száma	Ebből USÁ-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	1.604	4.376	5.980	5.015	4.786	68	82	79
Duna jobb partja	1.964	6.071	8.035	8.100	7.326	12	699	63
Duna-Tisza köze	8.994	5.810	14.804	8.002	7.104	119	411	368
Tisza jobb partja	455	18.195	18.650	22.046	21.921	25	36	64
Tisza bal partja	1.540	17.102	18.642	18.946	18.289	543	23	91
Tisza-Maros szöge	5.969	11.568	17.537	16.413	14.770	1.054	248	341
Királyhágón túl	29.453	26.427	55.880	35.257	15.017	18.956	920	364
Fiume	166	213	379	213	198	0	0	15
Magyarország	50.145	89.762	139.907	113.992	89.411	20.777	2.419	1.385
Horvátország	2.236	14.631	16.867	17.528	11.401	17	855	5.255
Magyar Birodalom	52.381	104.393	156.774	131.520	100.812	20.794	3.274	6.640

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XXII. évf.* (1914). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1916.

3/n táblázat (1915)0

Országgrész	Nem kivándorló útlevél	Kivándorló útlevél	Összes kiadott útlevél	Kivándorlásra jogosultak száma	Ebből USÁ-ba	Romániába	Németországba	Egyéb országba
Duna bal partja	785	231	1.016	381	327	14	35	5
Duna jobb partja	546	163	709	276	225	9	38	4
Duna-Tisza köze	7.281	201	7.482	315	258	12	41	4
Tisza jobb partja	283	225	508	463	458	4	1	0
Tisza bal partja	226	159	385	298	277	14	3	4
Tisza-Maros szöge	653	407	1.060	697	593	79	21	4
Királyhágón túl	5.107	1.258	6.365	1.876	155	1.692	26	3
Fiume	106	1	107	1	0	0	0	1
Magyarország	14.987	2.645	17.632	4.307	2.293	1.824	165	25
Horvátország	287	57	344	65	18	4	27	16
Magyar Birodalom	15.274	2.702	17.976	4.372	2.311	1.828	192	41

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam XXIII. évf.* (1915). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1918.

Személyforgalom a magyar-román és a magyar-szerb határon 1902–1914.

4/a táblázat (állampolgárság szerint)

	Magyar állampolgár		Román állampolgár		Szerb állampolgár		Más balkáni állam polgára		Egyéb állampolgár	
	belépett	kilépett	belépett	kilépett	belépett	kilépett	belépett	kilépett	belépett	kilépett
1902	244.900	262.421	59.665	49.013	42.125	41.492	17.969	16.820	34.038	32.041
1903	265.513	267.637	57.154	47.339	47.609	44.259	20.399	17.265	28.984	27.795
1904	247.596	261.433	52.665	47.419	62.115	54.688	25.619	23.887	30.292	31.252
1905	221.591	228.479	62.616	56.792	61.112	50.462	32.603	25.716	33.058	31.992
1906	250.651	259.459	69.968	68.970	70.984	68.764	41.911	34.182	*57.232	44.081
1907	269.358	284.617	73.894	66.572	108.180	94.015	68.058	43.428	47.618	47.394
1908	282.431	287.289	67.485	62.191	120.060	113.925	37.473	49.206	49.414	49.007
1909	270.620	280.892	80.429	74.188	111.772	105.861	51.222	43.371	46.562	49.472
1910	265.847	257.106	71.187	67.601	103.909	100.168	48.703	36.761	48.581	53.645
1911	171.395	178.346	90.134	84.340	1.155	1.169	15.717	15.374	23.698	23.940
1912	195.935	205.453	97.692	92.380	1.532	1.225	19.187	20.831	28.018	28.567
1913	216.189	220.262	72.285	68.417	43.065	41.486	22.298	21.503	43.820	43.674
1914**	156.646	179.561	41.794	39.126	56.985	52.497	20.359	12.962	28.159	38.925
összesen	3.058.672	3.172.955	896.968	824.348	830.603	770.011	421.518	361.306	499.474	501.785

*binnen 16680 fő, akiknek állampolgárságát nem állapították meg a határ átlépésekor (valamennyien Orsován léptek Magyarországra)

**január-június

Forrás: *Statisztikai Havi Közlemények*. VI-XVIII. évf. (1902–1914). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

4/b. táblázat (az összes forgalom és főbb átkelőhelyek forgalma)

	Összesen		Zimonyban		Pancsován		Orsován*		Predeálon**	
	belépett	kilépett	belépett	kilépett	belépett	kilépett	belépett	kilépett	belépett	kilépett
1902	398.697	401.787	126.541	123.853	29.981	31.328	38.919	38.564	96.081	92.891
1903	419.659	404.295	129.598	126.943	29.506	30.787	40.762	38.695	114.715	97.211
1904	418.287	418.679	136.975	135.783	27.572	29.059	43.079	42.521	109.243	104.932
1905	410.980	393.441	130.428	118.184	23.008	23.430	57.726	55.284	109.467	101.530
1906	490.746	475.456	167.716	159.278	29.483	29.764	80.794	78.953	109.192	99.974
1907	567.108	536.026	244.686	222.709	32.323	30.356	78.257	69.183	99.929	95.953
1908	556.863	561.618	214.024	226.317	30.005	28.092	100.844	95.006	102.494	104.007
1909	560.605	553.784	200.200	201.602	29.540	28.076	101.227	96.234	103.779	101.525
1910	538.227	515.281	183.293	189.852	43.285	24.604	86.186	78.083	107.915	104.415
1911	302.099	303.169	0	0	0	0	75.601	75.000	118.566	118.104
1912	342.364	348.456	0	0	0	0	81.955	85.467	132.147	131.807
1913	397.657	395.342	110.411	113.895	4.305	4.360	71.464	69.291	114.116	111.642
1914***	303.943	323.071	102.064	101.538	12.304	11.800	52.546	50.619	61.982	77.762
összesen	5.707.235	5.630.405	1.745.936	1.719.954	291.312	271.656	909.360	872.900	1.379.626	1.341.753

*vasúti, közúti és folyami átkelőn összesen

**vasúti és közúti átkelőn összesen

***január-június

Forrás: *Statisztikai Havi Közlemények*. VI-XVIII. évf. (1902–1914). Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

Kivándorlás Magyarországról 1901–1915.

5/a táblázat (Magyarország, Horvátország nélkül)

	Kivándorló férfiak száma	Kivándorló nők száma	Összes kivándorló	A k i v á n d o r l á s ú t i c é l j a					
				Németország	Románia	Más balkáni állam	Egyéb európai állam*	Amerika	Más földrész
1901	34.211	13.284	47.498	844	6.688	608	897	38.391	70
1902	39.110	13.975	53.085	766	4.568	337	710	46.563	141
1903	39.786	15.594	55.380	665	3.557	425	696	49.936	101
1904	44.555	21.085	65.640	1.885	7.531	751	1.146	54.150	177
1905	97.966	40.753	138.719	4.843	10.920	913	1.715	119.965	363
1906	100.114	44.362	144.476	4.791	8.733	802	1.498	128.109	543
1907	119.712	47.777	167.489	6.644	7.740	794	1.767	149.372	1.172
1908	30.412	17.485	47.897	3.820	6.395	563	1.279	35.384	456
1909	68.673	31.201	99.874	2.387	6.571	415	867	89.035	599
1910	50.901	29.319	80.220	2.214	5.433	443	646	71.323	161
1911	29.107	26.735	55.842	2.392	5.522	196	576	47.046	110
1912	51.140	37.544	88.684	2.241	7.262	149	501	78.425	106
1913	38.236	44.486	82.722	1.921	8.850	184	291	71.409	67
1914	56.962	28.988	85.950	3.268	14.306	365	500	67.405	106
1915	526	1.584	2.110	126	740	6	13	1.225	0

*Ausztriával együtt

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam IX-XXIII. évf. (1901–1915)*. Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1902–1918

5/b táblázat (Magyarország Horvátországgal együtt)

	Kivándorló férfiak száma	Kivándorló nők száma	Összes kivándorló	A k i v á n d o r l á s ú t i c é l j a					
				Németország	Románia	Más balkáni állam	Egyéb európai állam*	Amerika	Más földrész
1901	41.235	14.142	55.377	967	6.710	1.127	1.203	45.196	174
1902	48.933	15.122	64.055	836	4.580	912	1.111	56.346	270
1903	51.402	17.055	68.457	734	3.567	1.189	1.135	61.466	366
1904	48.476	22.012	70.488	2.115	7.534	1.328	1.584	57.695	232
1905	122.059	43.802	165.861	5.972	11.021	2.054	4.234	142.169	411
1906	121.282	47.920	169.202	5.275	8.795	1.681	2.942	149.932	577
1907	140.977	52.005	192.982	7.354	7.790	1.454	2.995	172.200	1.189
1908	34.151	18.791	52.942	4.229	6.457	1.113	2.440	38.214	489
1909	79.434	33.881	113.315	2.627	6.639	905	2.050	100.424	670
1910	63.700	32.624	96.324	2.465	5.451	1.035	1.865	85.248	260
1911	34.668	29.389	64.057	2.720	5.586	556	1.435	53.502	258
1912	62.307	42.356	104.663	2.607	7.291	435	1.534	92.664	132
1913	46.308	50.413	96.721	2.170	8.868	563	946	84.084	90
1914	61.077	31.322	92.399	3.566	14.323	845	1.433	72.106	126
1915	1.062	2.245	3.307	171	740	523	612	1.261	0

*Ausztriával együtt

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam IX-XXIII. évf. (1901–1915)*. Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1902–1918.

5/c. Európai kikötők statisztikái szerint* (ezer fő)

1901	71,5	1904	97,3	1907	209,2	1910	119,9	1913	119,2
1902	91,8	1905	170,4	1908	49,4	1911	73,7	1914	n.a.
1903	119,9	1906	178,2	1909	129,3	1912	120,5	1915	n.a.

*Bréma, Hamburg, Amsterdam, Antwerpen, Genova, Rotterdam; (csak 1904-től) Fiume, Liverpool, Trieste; (1905-től) Le Havre; (1910-től) Cherbourg kikötőiből a tengerentúlra kivándorló magyar állampolgárok száma

Forrás: Mitchell, B. R., *International Historical Statistics. Europe 1750–1988*. Stockton Press, New York, 1992. (Third edition) 130. p.

Kivándorlásra jogosultak és ténylegesen kivándorlók száma 1905–1915.

6/a táblázat (Magyarország, Horvátország nélkül)

	Kivándorlásra jogosultak száma	Összes kivándorló	%	Kivándorlásra jogosultak szá- ma Amerikába	Amerikába kivándorlók száma	%	Kivándorlásra jogosultak szá- ma Romániába	Romániába kivándorlók száma	%
1905	185.498	138.719	74,8	157.598	119.965	76,1	15.489	10.920	70,5
1906	191.948	144.476	75,3	172.188	128.109	74,4	13.583	8.733	64,3
1907	213.653	167.489	78,4	198.886	149.372	75,1	6.351	7.740	121,9
1908	71.766	47.897	66,7	62.747	35.384	56,4	3.980	6.395	160,7
1909	117.497	99.874	85,0	109.803	89.035	81,1	3.932	6.571	167,1
1910	88.300	80.220	90,8	81.240	71.323	87,8	4.133	5.433	131,5
1911	61.685	55.842	90,5	53.524	47.046	87,9	5.351	5.522	103,2
1912	105.228	88.684	84,3	94.798	78.425	82,7	7.312	7.262	99,3
1913	108.054	82.722	76,6	93.195	71.409	76,6	12.601	8.850	70,2
1914	113.992	85.950	75,4	89.411	67.405	75,4	20.777	14.306	68,9
1915	4.307	2.110	49,0	2.293	1.225	53,4	1.824	740	40,6

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam IX-XXIII. évf. (1901–1915).* Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1902–1918

6/b táblázat (Magyarország, Horvátországgal együtt)

	Kivándorlásra jogosultak száma	Összes kivándorló	%	Kivándorlásra jogosultak szá- ma Amerikába	Amerikába kivándorlók száma	%	Kivándorlásra jogosultak szá- ma Romániába	Romániába kivándorlók száma	%
1905	236.844	165.861	70,0	197.749	142.169	71,9	15.601	11.021	70,6
1906	240.240	169.202	70,4	211.281	149.932	71,0	13.871	8.795	63,4
1907	265.690	192.982	72,6	241.649	172.200	71,3	6.686	7.790	116,5
1908	91.621	52.942	57,8	73.719	38.214	51,8	4.195	6.457	153,9
1909	156.611	113.315	72,4	142.194	100.424	70,6	3.998	6.639	166,1
1910	127.021	96.324	75,8	113.210	85.248	75,3	4.170	5.451	130,7
1911	80.594	64.057	79,5	68.217	53.502	78,4	5.461	5.586	102,3
1912	138.963	104.663	75,3	124.101	92.664	74,7	7.379	7.291	98,8
1913	133.580	96.721	72,4	114.510	84.084	73,4	12.633	8.868	70,2
1914	131.520	92.399	70,3	100.812	72.106	71,5	20.794	14.323	68,9
1915	4.372	3.307	75,6	2.311	1.261	54,6	1.828	740	40,5

Forrás: *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam IX-XXIII. évf. (1901–1915).* Szerkeszti és kiadja a Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1902–1918

Tengerentúli kivándorlás a fontosabb kikötők adatai alapján 1901–1913.

	Összes kivándorló*	Bréma	Fiume	Hamburg	Antwerpen	Rotterdam	Le Havre	Trieszt	Liverpool
1901	71.474	42.347	n.a.	12.806	11.282	4.506	n.a.	n.a.	n.a.
1902	91.762	47.850	n.a.	21.485	14.367	8.026	n.a.	n.a.	n.a.
1903	119.994	70.021	n.a.	23.008	18.115	8.439	n.a.	n.a.	n.a.
1904	97.340	37.187	22.016	13.508	10.864	4.391	n.a.	525	9.068
1905	170.430	76.857	35.961	27.664	14.246	8.809	5.101	867	716
1906	178.170	73.218	49.332	27.246	13.831	6.587	3.412	3.621	542
1907	209.169	79.152	47.620	33.636	17.293	13.794	9.523	6.028	1.963
1908	49.365	16.246	15.411	6.436	4.440	1.874	2.952	1.805	n.a.
1909	129.337	42.442	36.824	19.199	11.387	6.569	6.732	4.729	n.a.
1910	119.901	35.600	36.834	21.261	8.667	5.873	6.608	4.299	n.a.
1911	73.654	24.123	18.532	14.885	6.534	4.182	2.401	2.379	n.a.
1912	120.516	39.659	21.922	29.557	9.469	6.949	8.845	3.959	n.a.
1913	119.159	39.264	20.847	29.944	7.939	9.312	6.279	4.345	1.158

* Beleértve a táblázatban nem szereplő kisebb forgalmú kikötőket is (Genova, Cherbourg, Amsterdam, Nápoly)

Forrás:

- WILLCOX, Walter F. (ed.): *International Migrations*, New York, 1931, National Bureau of Economic Research, vol. I., 716. p.;
- *A Magyar Szent Korona országainak kivándorlása és visszavándorlása.*, Budapest, 1918., Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal 147. p.

VIII. sz. melléklet

Magyar kivándorlók száma célországok szerint (brémai és hamburgi adatok alapján) 1901–1913

	USA	Kanada	Argentína	Brazília	Nagy-Britannia	Afrika	Ausztrália	Ázsia	Egyéb és ismeretlen
1901	54678	275	9	10	172	2	n.a.	n.a.	7
1902	68421	655	26	17	206	10	n.a.	n.a.	n.a.
1903	90979	1566	61	64	108	251	n.a.	n.a.	n.a.
1904	50056	420	114	4	75	19	3	n.a.	4
1905	101195	343	2839	28	104	12	n.a.	n.a.	n.a.
1906	98537	227	1660	2	25	1	n.a.	n.a.	12
1907	111634	302	836	3	11	1	1	n.a.	n.a.
1908	22079	87	481	22	13	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1909	60894	276	428	24	18	n.a.	1	n.a.	n.a.
1910	56232	261	362	3	3	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
1911	38360	427	190	6	20	1	4	n.a.	n.a.
1912	67978	768	400	42	18	4	6	n.a.	n.a.
1913	68027	899	225	44	13	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás:

-WILLCOX, Walter F. (ed.): *International Migrations*, New York, 1931, National Bureau of Economic Research, vol. I., 717. p.;- *A Magyar Szent Korona országainak kivándorlása és visszavándorlása.*, Budapest, 1918., Magyar királyi Központi Statisztikai Hivatal 48. p.

IX. sz. melléklet

Európai országok tengerentúli kivándorlása 1901–1925.

9/a táblázat (1901–1905)

Kiindulási ország	C é l o r s z á g , i l l e t v e c é l k o n t i n e n s								Összes kivándorlók
	USA	Kanada	Argentína	Brazília	Más D-Am.	Ausztrália	Afrika	Egyéb	
Ausztria	385.624	52.363	22.572	1.585	407	847	236	543	464.177
Brit-szk.	605.171	253.820	n.a.	n.a.	n.a.	71.119	169.680	1.049	1.100.839
Írország	153.840	7.237	n.a.	n.a.	n.a.	2.481	1.954	74	165.586
Magyaro.	365.329	3.259	3.049	123	11	3	294	n.a.	372.068
Németo.	134.862	1.249	1.765	2.590	118	786	530	10	141.910
Norvégia	97.185	5.411	n.a.	n.a.	90	23	485	1	103.195
Olaszo.	998.352	19.654	278.511	200.103	38.853	3.512	61.631	2.405	1603.021
Oroszo.	321.504	2.787	11.107	963	7	66	3.740	n.a.	340.174
Portugália	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	116.884	94	9.842	35	126.855
Spanyolo.	n.a.	n.a.	97.860	n.a.	149.342	3.641	110.631	520	361.043
Svédó.	127.949	n.a.	n.a.	n.a.	1.254	n.a.	n.a.	543	129.746

Forrás: WILLCOX, Walter F. (ed.): *International Migrations*, New York, 1931, National Bureau of Economic Research, vol. I., 246. p.;

9/b táblázat (1906–1910)

Kiindulási ország	C é l o r s z á g , i l l e t v e c é l k o n t i n e n s								Összes kivándorlók
	USA	Kanada	Argentína	Brazília	Egyéb amerikai	Ausztrália és Óceánia	Afrika	Egyéb és ismeretlen	
Ausztria	519.307	73.762	44.145	7.686	698	785	376	33	646.792
Brit-szk.	653.842	590.273	n.a.	n.a.	n.a.	160.988	112.611	152.911	1.670.625
Írország	120.625	17.690	n.a.	n.a.	n.a.	3.535	982	462	143.294
Magyaro.	349.376	1.153	3.767	54	12	2	2	n.a.	354.366
Németo.	120.311	1.960	2.846	1.395	4.856	730	145	1	132.244
Norvégia	81.512	5.969	n.a.	n.a.	73	33	73	3	87.663
Olaszo.	1.331.099	45.451	456.086	103.258	23.680	4.026	45.373	3.205	2.012.178
Oroszo.	424.128	3.292	35.644	8.232	38	87	550	n.a.	471.971
Portugália	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	190.834	3.309	2.974	21	197.138
Spanyolo.	n.a.	n.a.	372.986	55.296	173.970	4.694	122.319	524	729.789
Svédó.	91.300	n.a.	n.a.	n.a.	2.567	n.a.	n.a.	430	94.297

Forrás: WILLCOX, Walter F. (ed.): *International Migrations*, New York, 1931, National Bureau of Economic Research, vol. I., 247. p.;

9/c táblázat (1911–1915)

Kiindulási ország	C é l o r s z á g , i l l e t v e c é l k o n t i n e n s								Összes kivándorlók
	USA	Kanada	Argentína	Brazília	Egyéb amerikai	Ausztrália és Óceánia	Afrika	Egyéb és ismeretlen	
Brit-szk.	273.429	434.618	n.a.	n.a.	n.a.	194.454	34.944	70.712	1.008.157
Írország	86.187	21.445	n.a.	n.a.	n.a.	4.437	660	152	112.881
Magyaro.	174.365	2.094	815	92	n.a.	10	5	n.a.	177.381
Németo.	61.811	3.288	3.634	805	8.343	1.159	62	n.a.	79.102
Norvégia	4.816	39.577	n.a.	n.a.	51	32	59	17	44.552
Olaszo.	1.054.701	71.134	259.957	107.422	19.838	6.248	39.916	2.012	1.561.228
Oroszo.	330.377	24.693	31.939	21.559	217	117	1.009	n.a.	409.911
Portugália	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	268.910	419	407	6	269.742
Spanyolo.	6.481	78	403.083	31.516	160.859	n.a.	n.a.	64	602.081
Svédó.	59.923	n.a.	n.a.	n.a.	2.888	n.a.	n.a.	550	63.361

Forrás: WILLCOX, Walter F. (ed.): *International Migrations*, New York, 1931, National Bureau of Economic Research, vol. I., 248. p.

9/d táblázat (1916–1920)

Kiindulási ország	C é l o r s z á g , i l l e t v e c é l k o n t i n e n s								Összes kivándorlók
	USA	Kanada	Argentína	Brazília	Egyéb amerikai	Ausztrália és Óceánia	Afrika	Egyéb és ismeretlen	
Brit-szk.	127.893	215.685	n.a.	n.a.	n.a.	70.839	25.837	65.334	505.588
Írország	17.443	3.674	n.a.	n.a.	n.a.	664	10	129	22.011
Németo.	1.939	n.a.	588	131	9.278	n.a.	n.a.	n.a.	11.936
Norvégia	15.891	973	n.a.	n.a.	40	n.a.	13	52	16.969
Olaszo.	512.081	12.494	55.558	18.462	5.477	1.229	26.907	651	632.859
Portugália	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	126.313	9	5.679	34	132.035
Spanyolo.	27.287	n.a.	88.350	8.066	220.801	n.a.	n.a.	n.a.	344.504
Svédó.	21.614	n.a.	n.a.	n.a.	747	n.a.	n.a.	297	22.658

Forrás: WILLCOX, Walter F. (ed.): *International Migrations*, New York, 1931, National Bureau of Economic Research, vol. I., 249. p.;

9/e táblázat (1921–1925)

Kiindulási ország	C é l o r s z á g , i l l e t v e c é l k o n t i n e n s								Összes kivándorlók
	USA	Kanada	Argentína	Brazília	Egyéb amerikai	Ausztrália és Óceánia	Afrika	Egyéb és ismeretlen	
Brit-szk.	231.312	270.657	n.a.	n.a.	n.a.	190.969	36.872	77.918	807.727
Írország	11.417	1.422	n.a.	n.a.	n.a.	340	37	32	13.248
Magyaro.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	27.000
Németo.	148.968	2.992	24.817	42.069	10.834	54	2.633	200	232.567
Norvégia	31.215	6.394	n.a.	n.a.	112	36	37	68	37.862
Olaszo.	304.563	15.169	260.382	47.479	8.873	10.041	20.382	4.659	671.548
Portugália	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	18.375	3	982	22	19.382
Spanyolo.	671	n.a.	157.381	7.353	138.124	n.a.	n.a.	3.283	306.812
Svédó.	45.869	n.a.	n.a.	n.a.	3.401	n.a.	n.a.	556	49.826

Forrás: WILLCOX, Walter F. (ed.): *International Migrations*, New York, 1931, National Bureau of Economic Research, vol. I., 250. p.;

FORRÓ János

Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai

A Magyar Királyi Csendőrség történetének a feltárására irányuló kutatómunkát intenzíven a kilencvenes évek eleje óta végzek. Ennek során a testület egészét és a Fejér vármegyében állomásozó csendőrség lokális tevékenységét érintő feltárásokat egyaránt végeztem, melynek eredményeit több tanulmányban – így a Rendvédelem-történeti Füzetekben is – publikáltam.

Kutatómunkám eredményeit 12 pontban foglaltam össze.

1. A Magyar Királyi Csendőrséget azért hozták létre a történelmi Magyarországon, mert hazánkban a vidék közcsendje–közbátorsága rossz színvonalú volt. A közbiztonsági állapotok akadályozták a polgári fejlődést. A rossz közrendvédelemnek több oka volt. A korabeli rendvédelem rendkívül széttagoltan működött. A lokális jelleggel funkcionáló szervezetek tevékenysége összehangolatlan volt. A rendvédelmi szervezetek személyi állománya a helyi notabilitásoknak kiszolgáltatottan dolgozott, ezért a pártatlanság elve nem minden esetben érvényesülhetett.¹ A Magyar Királyságban a rend fenntartásának a joga hagyományosan az önkormányzatokat illette meg. Ez a rendszer hasznos is volt mindaddig, amíg a nemzet függetlenségét szolgálta a HABSBERG uralkodók központosítási törekvéseivel szemben. Amint azonban a Magyar Királyság szuverenitása a HABSBERG-házzal szemben nem szorult védelemre a helyzet megváltozott. A kiegyezés nyomán a magyar közigazgatás szervezetei tekintetében a szuverenitás megújulásához való hozzájárulás képessége elvesztette primátusát. Más szempontok kerültek előtérbe.² Ez azonban természetesen nem jelentette azt, hogy a kiegyezés utáni magyar kormány átvette volna a magyar nemzet elnyomásában tevékenyen közreműködő császári tükörsendőrséget³ vagy a császári csendőrséget.⁴

2. A rossz közbiztonság a kiegyezést követő gazdasági-társadalmi fejlődés gátjává vált. Ezért volt szükség az Európában már bevált csendőrségi modell újbóli bevezetésére hazánkban. A kiegyezést követően a rend védelme a két társország belügye maradt,⁵ így – a magyarországi hagyományoknak megfelelően – a rend védelmének jogosultságát az önkormányzatokhoz és a központi államhatalomhoz telepítették oly módon, hogy a szakfeladatok ellátására létrehozott speciális rendvédelmi szervezeteket az országgyűlés alapított és a kormány felügyelt, míg a közrend és közbiztonság fenntartására hivatott szervezeteket az önkormányzatok hozhattak létre és azokat az önkormányzatok vezetése felügyelte.⁶ A kiegyezést követő évtized során azonban bebizonyosodott, hogy a magyarországi rendőrségek nem képesek az elvárható közbiztonság kialakítására. Centrális irányítás alatt álló, a helyi notabilitásoktól független, a törvényt egységesen alkalmazó, megvesztegethetetlen, magas szakmai színvonalon működő hatékony és olcsó rendvédelmi szervezetre volt szüksége a Magyar Királyságnak. Ezt a szervezetet TISZA Kálmán a csendőrségben találta meg.⁷ A csendőrség mint rendvédelmi szervezettípus Európa legnagyobb múltú testületei közé tartozott és tartozik ma is.⁸ A testületípus a XIX. században a virágkorát élte, hiszen Európa valamennyi államában létrehozták e testületet. A csendőrség kiválóan megoldotta a polgári állam működéséhez szükséges közbiztonsági állapotok létrehozását és fenntartását. A csendőrség elterjedése a polgárság elterjedésének és megerősödésének kísérő jelensége volt. A csendőrség ennek az alapfeladatnak, azaz a vidék közrendjének, közbiztonságának biztosítására kitűnően megfelelt.

3. A Magyar Királyi Csendőrség felállításának azonban nem csupán habsburgiánus gyökerei voltak. A kiegyezéssel ugyan megszüntették a Magyar Királyság területén a habsburg csendőrséget, azonban Horvátországban és Erdélyben mégis fennmaradt egy–egy csendőr ezred a területileg illetékes közös hadtestparancsnokságok alárendeltségében. Ez a helyzet azonban nem felelt meg az alaptörvény szerepét betöltő kiegyezési törvényben foglaltaknak,⁹ így a magyar országgyűlésben az ellenzék visszatérő témájává vált az erdélyi csendőrezred ügye. A haderő vezetése azonban ragaszkodott az erdélyi csendőrezredhez, mert Erdélyt – tekintettel a korabeli nemzetközi katonapolitikai helyzetre – főhadászati irányúnak, valószínűsíthető hadműveleti területnek, illetve felvonulási terepnek tekintették. Ebből adódóan pedig a terület megfelelő közbiztonságának fenntartását az Osztrák–Magyar Monarchia fontos katonai érdekei közé sorolták. Amíg nem látták más hasonló hatékonyságú szervezettel kiválthatónak az erdélyi csendőrséget, addig annak létehez ragaszkodtak. Erre a helyzetre jelentett megoldást az, hogy 1876-ban – a közös hadseregből kiemelve – az erdélyi csendőr ezredet áthelyezték a magyar hatóságok alárendeltségébe.¹⁰

4. A Magyar Királyi Csendőrség követte a francia eredetű és nemzetközi tekintetben is bevált elveket. Nevezetesen a testület belső függelmi viszonyai tekintetében katonai volt. A csendőrök személyükben katonának minősültek, katonai rendfokozatot viseltek, a honvédelmi tárca kompetenciájába

tartoztak. A testület azonban rendvédelmi feladatokat látott el, felszereltsége fegyverzete, szervezete, diszlokációja, hatásköre ennek felelt meg. A testület – a személyi kérdések kivételével – minden tekintetben a belügyi tárcához tartozott.¹¹ A testület kompetenciája a Magyar Királyság teljes területére kiterjedt a városok kivételével. A városok számára azonban lehetőség nyílt arra, hogy felkérés nyomán és költségterítés ellenében bevonják a csendőrséget a városi közrend fenntartásába. A városok jelentős része élt is ezzel a lehetőséggel a külterületeik tekintetében.¹²

5. A testület szervezeti felépítése követte az európai gyakorlatot, de a Kárpát-medence sajátosságainak megfelelően. A csendőrségi szolgálat megvalósításának szinterei az őrsök voltak. Az őrsöket pedig a dualizmus időszakában négy- majd ötszintű parancsnokságok, a két világháború között pedig ugyancsak ötszintű parancsnokságok irányították. Parancsnokságok voltak a dualizmus időszakában a szakasz-, szárny-, kerület-parancsnokságok és a testületen belüli legfelsőbb irányító szintként a Magyar Királyi Csendőr Felügyelőség. A meglévő parancsnoksági rendszert érintetlenül hagyva 1903-ban hozták létre a legalacsonyabb szintű parancsnokságként a járásparancsnokságot, melyet nem tiszt hanem altiszt irányított. A két világháború közötti időszakban a csendőrség parancsnoksági rendszeréből kikerült a járásparancsnokság, viszont a szakasz- és szárnyparancsnokság közé bekerült az osztályparancsnokság. A parancsnokságok működési területe – a járás- és az osztályparancsnokság (amelynek a hatásköre egy megyére terjedt ki) kivételével – nem volt azonos a közigazgatási beosztással. Arra azonban vigyáztak, hogy a legkisebb közigazgatási egységek területe egészében tartozzon valamelyik csendőr őrshez.¹³ A parancsnokságok működési területe tehát nem igazodott a közigazgatási beosztáshoz ugyan, azonban a csendőrkerület parancsnokságok hatósági területe megegyezett a honvédkerület parancsnokságokéval – amelyek több vármegyét foglaltak magukba – ezáltal pedig a magyarországi rendőrségek államosítása nyomán¹⁴ létrehozott kerületi rendőrkapitányságokéval.¹⁵

6. A csendőrség működésének alapja a csendőr őrs volt. Új őrs felállításához a testületnél 6 pontos követelményrendszert dolgoztak ki. Alapvetően 3 őrstípust működtettek: 6 fős őrsöt legalább 3 településre kiterjedően, 12 fős őrsöt járási székhelyen, 21 fős őrsöt pedig úgynevezett törvényhatósági jogú városok külső övezetében. Valamennyi parancsnokság – amelyeket városokba telepítettek – mellett működött egy kis létszámú csendőr őrs.¹⁶ A csendőr őrsök – egy falusi paraszt portához hasonló – gazdálkodást vezettek. Gyümölcs- és zöldséges kertjük volt, valamint háziállatokat is tartottak. A háztáji gazdálkodással kapcsolatos teendőket ugyan az őrs személyzete látta el, azonban ez a módszer lehetővé tette az olcsó és bőséges táplálkozást, amelyre a csendőröknek a megerőltető szolgálatuk miatt nagy szükségük volt.¹⁷ Az őrsön napirend szerinti élet folyt, amelynek meghatározó eleme volt a folyamatos továbbképzés. Az őrs épületének a takarítását, az állagmegóvással kapcsolatos kisebb karbantartási munkákat is az őrs legénysége végezte. Egyedül a főzést bízták külső személyre az őrsfőzőnőre, aki kizárólag bájait vesztett élemedett korú nő lehetett.¹⁸

7. A csendőrségi szolgálat lényege a bűnmegelőzés volt. Módszere a normál, napi gyalogos, néhol lovas portyaszolgálat, a nyílt nyomozás intézménye,¹⁹ a – katonai egyes harcos kiképzésre alapozott – figyelés, fülelés, álcázás, lesállítás, csapda, leshely, követés, az akciók, a lakossági mozgások, a hely, a szokások, a lakosság és a személyek, nemzetiségek és azok nyelvének az ismerete.²⁰ A csendőrőrs napi szolgálatát az előírt közbiztonsági elvek, követelmények alapján kellett megszervezni. A csendőrség szolgálatának aktív és meglepetésszerűnek, folyamatosnak, térben is időben átfogónak kellett lennie. Érvényesülnie kellett továbbá az úgynevezett oszkulációs elvnek, ami azt jelentette, hogy minden szolgálatot kapcsoltak térben, időben és feladatban a szomszédhoz és együttműködőhöz egyaránt. Ugyanakkor ügyeltek az úgynevezett paralelizációs elv érvényesítésére, ami azt jelentette, hogy a szolgálat céljait párhuzamosították. Határozottan érvényesítették az expedivitás elvét, ami azt jelentette, hogy a bűnözővel és bűnözéssel szemben a legkövetkezetesebben, határozottan és keményen léptek. A Rendkívül fontos volt az őrs működésnek részletekbe menő szabályozása,²¹ Mindezek együttesen hozták az elvárt eredményt, a jó szintű közbiztonságot, az eredményes bűnüldözést, a bűnmegelőzés hatékonyságát és a helyi lakosság megelégedését is.

8. Átlagosan vármegyénként 1928–1932 között 35–38 csendőr őrsöt működtettek, az őrsök diszlokációját indokolt esetben megváltoztatták. Például Fejér vármegyében ebben az időben 38 csendőr őrsöt működtettek, amely 317 fő csendőrrel és 26 fő tiszttel tevékenykedett.²² A történelmi Magyarországon és a trianoni Magyarországon egyaránt 12 000 csendőr teljesített szolgálatot. A személyi állományon belül a tiszti kar aránya az 5 %-ot nem haladta meg.²³

9. A Magyar Királyi Csendőrség alapvetően közbiztonsági szolgálat ellátására hivatott rendvédelmi testület volt ugyan,²⁴ azonban ez nem jelentette azt, hogy nyomozó tevékenységet nem fejtett ki. Nyomozásokat alapvetően a csendőr járőrök végeztek. A bűnügyi technika fejlődésével és a társ rendvédelmi szervezeteknél a detektív testületek kialakulásával a magyar csendőrségnél is megjelent a

nyomozásra szakosodott szolgálati ág és speciális technika.²⁵ Az 1903-ban létrehozott járásőrmesterségek sarkalatos feladata volt a nyomozás. A világháború után azonban a járásőrmesterségeket felszámolták. 1930-tól viszont jóval erőteljesebb formában szervezték meg a csendőr nyomozó szolgálatot. Országos hatáskörű nyomozó parancsnokságot hoztak létre, amely a legsúlyosabb és az országos ügyeket, valamint a politikai bűncselekményeket igyekezett felderíteni. A nyomozó parancsnokságot a kor élvonalát képviselő bűnügyi laboratóriummal is ellátták. A laboratóriumot pedig a csendőr kerületek közvetlen alárendeltségébe szervezett nyomozó alosztályok is igénybe vehették, amelyek szakmai irányítását a központi nyomozó parancsnokság látta el. A bűnügyi szolgálati ág megjelenése természetesen nem váltotta ki a csendőr járőrök nyomozó munkáját.²⁶

10. A Magyar Királyi Csendőrség – hasonlóan más csendőr szervezetekhez – sokoldalú testület volt. Speciális jellegű szolgálati tevékenységeket is végzett. A dualizmusban és a két világháború közötti időszakban ugyan eltérő módon, de részt vett a határőrizetben.²⁷ A testület alapfeladatát képezte a táborigazgatás teljesítése.²⁸ A testület tevékenységi körét gyarapította a vasúti rendvédelmi teendők ellátása, az országúti közlekedésrendészet, és 1939-től a vízrendészeti teendők ellátása a Magyar Királyi Rendőrséggel megosztva. A Magyar Királyi Csendőrség hivatva volt továbbá a tömegmozgások felszámolására is. A személyi állomány képzettsége, felszereltsége és mozgósíthatósága tette erre alkalmassá a szervezetet. A Magyar Királyi Honvédség erőinek igénybe vételére akkor kerülhetett sor, ha a rendvédelmi erők a rend helyreállítására elégtelennek bizonyultak.²⁹

11. A korszakban a vidék közbiztonsága a csendőr őrs és a csendőr járőr hálózatával lefedettnek volt minősíthető, alapját a csendőri jelenlét, a határozott és jogszerű intézkedés, amelyet az állam- és jog mindenben támogatott és a sok-sok akció képezte. Ezek együttesen eredményezték azt a „fésű-gereblyeszerű” működést, amely azt mutatja a ma embere számára, hogy a csendőr és csendőr őrs naponta újból és újból megdolgozott a közrend-közbiztonság jó színvonaláért. A Magyar Királyi Csendőrség 90% körüli büntetőeljárás arányát azért érhetett el, mert széleskörű és aktív társadalmi támogatottságot élvezett.³⁰ Minden településen támaszkodhatott a közösség életében kulcsszerepet játszó személyek (tanító, orvos, pap, jegyző stb.) támogatására. E mellett a csendőrségi hálózathoz hasonló de annál sűrűbb szövésű háló fedte le az országot, a gátőrök, a vasúti pályőrök, az erdészek, a vadőrök, az út- és híd-mesterek valamint mezőőrök rendszere által. Ezeket a személyeket felkészítették arra, hogy bűncselekmények észlelése esetén a törvény ellen vétőket elfogják. Bádoggelvényrel és többségüket fegyverrel is ellátták, valamint – mint közhatósági személyek – esküt is tettek.³¹ A felügyeletükre bízott területen – amely lényegében a teljes vidéket lefedte – tulajdonképpen semmi sem történhetett a tudtuk nélkül. Az esetek jelentős részében a csendőr járőr a törvény ellen vétőket a közhatósági személyektől vette át.³²

12. A Magyar Királyi Csendőrség létszáma mérsékelt volt. A társ rendvédelmi testületekhez viszonyítva speciális jogosultságokkal nem rendelkezett. Felszerelése sem különbözött a haderő, illetve a rendőrség technikájától. Mégis olyan kimagasló eredményeket hozott létre, amelyek azóta is túlszárnyalhatatlanok. Ennek az oka minden bizonnyal a személyi állományban rejlik.³³ A testület személyi állománya jól képzett és elhivatott volt a hivatása és az ország iránt egyaránt. A személyi állomány – a közigazgatás más részeivel megegyezően – olyan ellátmányban részesült, amely stabil egzisztenciát, kiszámítható karrierívet biztosított, amit 1945 óta sajnos nem sikerült utólag elérni.³⁴ A korabeli szakmai és a hasonló színvonalú munkaköröket az élet más területein betöltő személyek felkészültségéhez viszonyítva a csendőrök képzetesebbek voltak. Szakmai ismereteik magas színvonalú tevékenységet tettek lehetővé. A testületi fegyelem legendásan szigorú volt. Mindez rendkívül hatékony szervezetté tette a testületet.³⁵

12+1. Vannak olyan szomszédaink, mint például Románia és Szerbia is, amelyek a közelmúltban visszaállították a csendőrség intézményét, Ausztria pedig a működés elvét, határfokát fenntartva a csendőrséget beolvasztotta a rendőri szervezetbe. Álláspontom szerint a kontinentális polgári állammodell egyik legsikeresebb szervezete a csendőrség, amely szoros szimbiózisban él a polgári rendszerrel. Közép-Európa azon térségeiben, ahol a pártállami rendszernek nem sikerült likvidálnia a csendőrségnek a polgári rendszer érdekében kifejtett eredményei emlékét, visszaállították a szervezetet.

Jegyzetek:

¹ O'SVÁTH 1905; O'SVÁTH 1868; O'SVÁTH 1870; O'SVÁTH 1872; O'SVÁTH 1876

² CSIZMADIA

³ DEÁK 2006; DEÁK 2007

⁴ REKTOR 77-88. p.

⁵ 1867/XII. tc.

⁶ 1870/XLII. tc.; 1871/XVIII. tc.

⁷ CSAPÓ

- ⁸ ÖRY
⁹ GALÁNTAI
¹⁰ CSAPÓ: op. cit. 13-19. p.
¹¹ PRESZLY
¹² NÉMETHY
¹³ PARÁDI 1996, 68-135. p.
¹⁴ 5.047/1919. ME. r.
¹⁵ BORBÉLY–KAPY
¹⁶ SZAKÁLY 1997
¹⁷ FORRÓ 1993
¹⁸ KAISER 1997
¹⁹ ENDRÖDY; BALÁZS; SOLTÉSZ, ÚTMUTATÁS; SELLEY
²⁰ SZUT 1881; SZUT 1887; SZUT 1896; SZUT 1900; SZUT 1903; SZUT 1912; SZUT 1927; SZUT 1941
²¹ LAKTANYA
²² FORRÓ 2000
²³ SZAKÁLY 1991
²⁴ 1881/III. tc.
²⁵ KAISER 2002
²⁶ Loc. cit.
²⁷ PARÁDI 1985; PARÁDI 1990; PARÁDI 2003; PARÁDI 1984
²⁸ SZAKÁLY 2000
²⁹ RAVASZ
³⁰ PARÁDI Ákos
³¹ Loc. cit.
³² Loc. cit.
³³ PARÁDI 2008
³⁴ Loc. cit.
³⁵ Loc. cit.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- BORBÉLY–KAPY — BORBÉLY Zoltán–KAPY Rezső: *A hatvan éves magyar rendőrség 1881-1941*. Budapest, 1942, Halász Irodalmi- és Könyvkiadó Vállalat.
- CSAPÓ — CSAPÓ Csaba: *A magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914*. Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány /Pannónia Könyvek/
- CSIZMADIA — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig*. Budapest, 1976, Akadémia Kiadó.
- GALÁNTAI — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Az osztrák-magyar dualizmus 1867-1918*. Budapest, 1985, Kossuth.
- KAISER 2002 — KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány /Pannónia Könyvek/
- NÉMETHY — NÉMETHY Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya a közigazgatási hatóságokhoz*. I.köt. Budapest, 1899, Közigazgatási Könyvtár Szerkesztősége. /Közigazgatási Könyvtár 1998/8./; II.köt. Budapest, 1900, Közigazgatási Könyvtár Szerkesztősége. /Közigazgatási Könyvtár 1900/3./
- O'SVÁTH 1870 — O'SVÁTH Pál: *Zsandár kell é vagy Pandúr? Véleménynyilvánítás az iránt, hogy a magyar rendőrség miként szerveztessék?* Nagyvárad, 1870, Tichy Ákos könyvnyomda.
- O'SVÁTH 1905 — Idem: *Közbiztonságunk múltja és pandúrkorom emlékei*. Budapest, 1905, s.n.
- PARÁDI 1984 — PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1891-1914*. Budapest, 1984, Határőrség.
- PARÁDI 1996 — Idem et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996², Osiris.
- PARÁDI 2003 — Idem: *Csendőrség a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX.-XX. században, 2./
- PRESZLY — PRESZLY Lóránd: *A magyar Királyi Csendőrség története*. 1881-1919. Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat.
- REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat.
- SZAKÁLY 2000 — SZAKÁLY Sándor: *A magyar tábort csendőrség története 1938-1945*. Budapest, 2000, Ister.

TANULMÁNYOK

- DEÁK 2006 — DEÁK Ágnes: *Államrendőrség és besúgóhálózat Magyarországon egy rendszerváltás fordulatos hónapjaiban 1860-1861. Századok*, CXL. évf. (2006) 6. sz. 1551-1574. p.
- DEÁK 2007 — Idem: *Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség 1867. Történelmi Szemle*, XLIX. évf. (2007) 3. sz. 351-372. p.
- FORRÓ 1993 — FORRÓ János: *A csendőrség története. A csendőr őrs. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4. sz. 132-151. p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Dualista Magyarország rendvédelme” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- FORRÓ 2000 — Idem: A székesfehérvári csendőrkerület kapcsolata a közigazgatással. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 58-61. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 06-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A közigazgatás a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KAISER 1997 — KAISER Ferenc: Az őrs mindennapi élete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 46-56. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- O'SVÁTH 1868 — O'SVÁTH Pál: Magánvélemény megyei rendőrségünk hiányai – s orvoslási módjairól. *Bihar*, IV. évf. (1868) 74. sz. 1-2. p., IV. évf. (1868) 75. sz. 17. p.
- O'SVÁTH 1872 — Idem: Megyéink rendőrsége. *Közrendészeti Lap*, III. évf. (1872) 15. sz. 115. p., III. évf. (1872) 16. sz. 123. p.
- O'SVÁTH 1876 — Idem: Melyek a mai rendőrség hiányai s mik e téren a sürgösb kívánni valók. *Bihar*, XII. évf. (1876) 198. sz. 2-3. p., XII. évf. (1876) 200. sz. 1-2. p., XII. évf. (1876) 101. sz. 2. p., XIII. évf. (1877) 1. sz. 2. p., XIII. évf. (1877) 2. sz. 2. p., XIII. évf. (1877) 3. sz. 2. p., XIII. évf. (1877) 4. sz. 2. p.
- ÖRY — ÖRY Károly: A Maréchaussée-től a Gendarmerie Nationale-ig a Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 75-77. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI Ákos — PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XV. évf. (2008) 18. sz. 28-51. p. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2008 — PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XIV. évf. (2008) 17. sz. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelem humán viszonyai.” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- RAVASZ — RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6.sz. 81-88. p. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY 1991 — SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, I. évf. (1991) 1. sz. 38-44. p. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZAKÁLY 1997 — Idem: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8.sz. 95-102. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- SZABÁLYZAT
- LAKTANYA — *Laktanyaszabályok a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1899, s.n.
- SZUT 1881 — *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda.
- SZUT 1887 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1887, Központi Községi Nyomda.
- SZUT 1896 — *Általános szolgálati határozványok a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1896, s.n.
- SZUT 1900 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1900, s.n.
- SZUT 1903 — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1903, s.n.
- SZUT 1912 — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1912, s.n.
- SZUT 1927 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1927, s.n.

SZUT 1941 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1941, Stádium Sajtóvállalat.

ÚTMUTATÁS — *Útmutatás a Magyar Királyi Csendőrség nyomozóalakulatai számára.* Budapest, 1930, s.n.

TANKÖNYVEK, KÉZIKÖNYVEK

BALÁZS — BALÁZS Elemér: *Bűnvádi nyomozás teljesítése csendőr járőr által.* Budapest, 1900, s.n.

ENDRÓDY — ENDRÓDY Géza: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve.* Losonc, 1897, Kámány Nyomda.

SELLEY — SELLEY Vilmos: *A csendőr nyomozó alakulatok szervezete és szolgálata.* Budapest, 1936, s.n.

SOLTÉSZ — SOLTÉSZ Imre: *Útmutatás a bűnügyi nyomozat alkalmával követendő eljárásra nézve a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1924, s.n.

JOGSZABÁLYOK

1867/XII. tc. — 1867/XII. tc. a magyar korona országai és az Ö Felsége uralkodása alatt álló többi országok között fenforgó közös érdekű viszonyokról és ezek elintézésének módjáról.

1870/XLII. tc. — 1870/XLII. tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.

1871/XVIII. tc. — 1871/XVIII. tc. a községek rendezéséről.

1881/III. tc. — 1881/III. tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.

5.047/1919. ME. r. — 5.047/1919. ME. r. a rendőrségek államosítása tárgyában.

KÉZIRAT

PARÁDI 1985 — PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.* Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1985.

PARÁDI 1990 — Idem: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Hadtudományi kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990.

TECHNIKAI RÖVIDÍTÉSEK:

M.E. — Miniszterelnök(i)

r. — rendelet

tc. — törvénycikk (törvény)

JAKUS János
Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején

A szovjet csapatok jelenléte az országban, a Moszkvából vezérelt politikai és gazdasági nyomás egy pillanatra sem tette kétségessé, hogy a honi belpolitikai küzdelmek milyen irányba mozdítják el a demokratikus átalakulást választó magyar társadalom életét. A hatalomért folytatott küzdelem, a Magyar Kommunista Párt (MKP) 1947-ben választási csalás útján elért győzelmével, illetve a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) 1948-ban történt megalakulásával eldőlt és a hatalom birtokában, – annak végérvényes megtartásának szándékával – a proletárdiktatúra programjába foglalva a „nemzetközi imperializmus elleni világméretű küzdelem” jelszavát, a párt új fejezetet nyitott a magyar történelemben.

Az uralkodó pártban – úgy, mint a társadalomban általában – fizikai erőszak alkalmazásától sem visszariadva, a Moszkvához feltétlen hűséggel kötődő vezető réteg ragadta magához a vezető szerepet és látott hozzá az ország társadalmi-, gazdasági szerkezetének átalakításához. A polgári demokrácia formálódó értékei rövid úton semmivé váltak, helyükbe a proletárdiktatúra által meghatározott új értékrend erőszakos elterjesztése vált általánossá.

Kétségtelen tény, hogy ebben az időszakban születtek pozitív hatású döntések, amelyek az ország fejlődését, újjáépítését célozták, ugyanakkor azt is látni kell, hogy a társadalom átalakításának folyamatában elsősorban a „szovjetizálás” képezte az etalont. A szovjet típusú társadalmi berendezkedés életvitel azonban hagyományok nélküli volt Magyarországon, így azok erőltetett, nem egy esetben erőszakos eszközök és módszerek igénybevételével történő honosítása rövid idő elteltével súlyos áldozatokat követelt az országtól és 1956-ban belpolitikai krízishelyzet kialakulásához és fegyveres felkeléshez, forradalom kirobbanásához vezetett.

Az MDP vezetésének belpolitikai törekvéseit nem lehet különválasztani a nemzetközi politikai színtéren lejátszódó folyamatoktól mindenképp a szovjet párt- és állami vezetés által diktált elvárásoktól. Ez kitűnően nyomon követhető, amikor az „agresszióra készülő imperialista hatalmak aknamunkájára” hivatkozva, az állam vezetői a „nemzetközi helyzet fokozódásáról” tájékoztatták a magyar közvéleményt, és egyúttal a hamarosan bekövetkező újabb világháború rémképével szembesítették az ország népét. Mindez kihatott az állami lét ágazataira és így az emberek mindennapi életére is. Ennek a túlfeszített pártprogramnak az egyik velejárója volt az erőszak szervezetek erőltetett, át nem gondolt, rendkívüli költségeket felemészítő fejlesztése, amelynek legfontosabb indokát a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának (TI) 1948 júniusában Bukarestben meghozott, Jugoszlávia külön utas szocializmus felfogását elutasító határozata szolgáltatta. Ennek hatására a „béketábor” vezetői, így a magyar politikai vezetés is, a TI 1949 novemberében Budapesten¹ tartott ülésén határozatlan bélyegezték meg Jugoszláviát: déli szomszédunkat az imperializmus „láncos kuttyája” képében tüntették fel, – amely a NATO-hoz közeledve, annak útmutatásai alapján katonai agresszióra készült a vele szomszédos szocialista országok ellen – és kizárták az úgynevezett demokratikus országok közösségéből.²

A jugoszláv törekvéseket a „béketábor” nem vette jó néven, azt mindenek előtt a nemzetközi kommunista mozgalom ellen elkövetett súlyos merényletnek ítélte. SZTÁLIN gyanakvása Jugoszláviát illetően már korábban nyilvánvalóvá vált, nevezetesen akkor, amikor TITO és DIMITROV föderációs terveit napvilágot láttak (idő előtt kitudódtak).³

A magyar politikai elit a legmesszebbmenőkig követte a TI határozatait olyannyira, hogy késznek mutatkozott a formálódó hadsereg képességeit is szembe fordítani Jugoszláviával. A hadsereg erre a megmérettetésre azonban akkor még nem volt felkészülve.

A háborús készülődés nyilvánvalóan nem egyedül a hadsereg-fejlesztésre terjedt ki, az átszötte az egész társadalmat. Bár kétségtelen, hogy mindenek előtt az erőszakszervezetek megszilárdítása és a párt által történő „kézben” tartása élvezett elsőbbséget minden más területtel szemben. Különösen szembetűnő volt a hírhedtté vált: HM Katonapolitikai Osztály, majd a BM Államvédelmi Osztály, illetve Hatóság, és az 1950-ben névleg a Minisztertanács felügyelete alá került, de valójában nagyfokú önállósággal rendelkező Államvédelmi Hatóság szervezeti felfuttatása és működésük jogi kereteinek szabadon, meglehetősen tág keretek között történő értelmezése és gyakorlata. A magyar-jugoszláv, vagy helyesebben a „béketábor” és Jugoszlávia közötti szembenállás magyar vonatkozásai mindenek előtt a katonai erők összemérésének lehetőségét rejtette magába. Ennek megfelelően a két ország biztonsági szolgálatait, illetve a fegyveres erők egy része – magyar oldalon a BM Rendőrség, ÁVH Belsőkarhatalom és a Határőrség, jugoszláv részről az Uprava Darzavne Bezbednost (UDB = Állambiztonsági Igazgatóság), a Kontra Obervestajne Sluzba (KOS = Kémelhárító Szolgálat) és a Korpus Narodne Odbrane Jugoslavie (KNOJ = Nemzetvédelmi Hadtest) – „élesben” is harcban álltak egymással. A

meglehetősen agresszív jugoszláv biztonsági szervek, minden tőlük telhetőt megtettek a magyar államvezetés politikai, gazdaságpolitikai terveinek, illetve Magyarország katonai képességeinek és az azokkal összefüggésbe hozható tervezett és valóságos fejlesztések, vagyis a háborús készülődés titkainak a felfedésére. Nyilvánvalóan az ÁVH sem maradt tétlen a jugoszláv politikai, gazdasági és katonai szándékok felderítése tekintetében.

A magyar haderő-fejlesztési koncepciók és azok következményei az ötvenes évek elején

A Magyar Honvédség intenzív fejlesztése 1949 őszén vette kezdetét, amikor is a vezérkar elkészítette és – a pártvezetés, valamint a Minisztertanács jóváhagyását követően – kiadta a „Petőfi” hadrendet, amely szerint a honvédség létszámát rövid idő alatt 53 000 főre tervezték emelni. Ezt a haderő-fejlesztési tervet fél év alatt felülírta az 1950 tavaszán életbeléptetett „Rákóczi” hadrend, amely a létszámgigényeket már 65 000 főben rögzítette. Még ugyanebben az évben elkészült és hatályba is lépett az ún. „Kossuth” hadrend, amely a honvédség rendszeresített létszámát 135 000 főben határozta meg. 1951-ben a Magyar Honvédség megnevezése is megváltozott és a továbbiakban Magyar Néphadsereg (MN) lett a haderő hivatalos neve.⁴

A haderő-fejlesztés programjait FARKAS Mihály (eredeti neve: LÖWY Hermann, mozgalmi neve: WOLF Mihály) hadseregtábornok, honvédelmi miniszter – aki egyben az MDP-nek egyik legfontosabb vezető személyisége volt – felügyelte. (Itt kell megjegyezni: FARKAS nem volt képzett katona, de fenn tartások nélkül azonosult – sőt, egyik legfontosabb elősegítője volt – a RÁKOSI, GERŐ, RÉVAI névvel fémjelzett, de Moszkvából vezérelt politikai irányvonallal. Nem véletlen, hogy az MDP Központi Bizottságában a négy meghatározó jelentőségű politikus egyikeként a párt részéről RÁKOSI Mátyás (eredeti neve: ROSENFELD Mátyás) mellett ő felügyelte a PÉTER GÁBOR (eredeti neve: ESENBERGER Benő) áv. altábornagy által vezetett Államvédelmi Osztályt, illetve az Államvédelmi Hatóságot, azaz a hírhedt ÁVO/ÁVH-t is. Ezek a szervezetek – kezdetben – törvényesen a mindenkori belügyminiszter alárendeltségébe tartoztak. 1950-től az önállósodott ÁVH névlegesen a Minisztertanács irányítása alá került ugyan, de valójában a „párt ökleként”, mint párthadsereg funkcionált. FARKAS – RÁKOSIVAL és GERŐVEL együtt – tagja volt az MDP Államvédelmi Bizottságának, majd pedig a diktatúra megszilárdítását követően a honvédelem irányítására hivatott úgynevezett Honvédelmi Bizottságnak is.)

Az 1952. év végén Magyarországnak ténylegesen fegyverben kellett tartania 220–230 ezer embert. Ez a szám nem tartalmazta a hadrenden kívüli alakulatokba behívott katonák létszámát. Az ilyen egységek, alegységek általában kiegészítő szolgálatot láttak el és létszámuk több tízezer fő volt. A hadsereg vezetése mozgósítás esetén több százezer katonának a behívásával számolt.⁵

A Magyar Néphadsereg szervezeti rendjének változásai

A Vezérkar Hadművelési Csoportfőnöksége (HVK Hdm. Csf.) háború kezdetén védelmi hadművelet megvívásával számolt, ugyanakkor a „béketábor” együttes fellépése esetén Jugoszláviával szemben a szovjet csapatok mellett számított román, bolgár és esetleg albán erők akcióival is. A délszláv állam oldalán – a Balkán-szövetség kiteljesedését követően – görög, török, esetleg olasz erők beavatkozását kalkulálták a magyar katonai tervezők.⁶ Ez az előrejelzés különösen 1952-től erősödött fel, amikor Törökország és Görögország a NATO tagjai lettek. A szövetség létrehozásával összefüggő háromoldalú tárgyalások szakaszaiban a felek kicserélték a hírszerzési/felderítési adataikat, amelyek tartalmazták a valószínűsített ellenséges ország(ok) katonai képességeit. Ennek megfelelően: például a jugoszláv katonai küldöttség minden adandó alkalommal igen pontos adatokat bocsátott a tárgyaló partnerei rendelkezésére a magyar, a román, a bolgár és az albán fegyveres erők állapotáról, szervezeti rendjéről, harci technikai eszközeik típusairól azok állapotáról, illetve a vezetésük rendjéről, annak hatékonyságáról, a csapatok hadrafoghatóságáról, nem utolsósorban azok várható alkalmazásáról.⁷

A magyar hadsereg szervezeti rendjének kialakítása intenzív ütemben folyt, amely kezdetben elsősorban a **szárazföldi erőket** érintette. Ezek a csapatok többnyire a várható alkalmazási irányba – a déli határ mentén, vagy annak közvetlen közelében – kerültek elhelyezésre.

A negyvenes évek végére az előirányzott szervezési keretek kialakításakor, kezdeti lépésként, a már meglévő három lövészadosztályt hadtest kötelékbe integrálták. Elsőként a 3. lövészhadtestet állították fel, amelynek parancsnoksága Székesfehérváron települt, majd a fejlesztési programok kibontakozása során megalakultak a 6. (Székesfehérvár) és a 9. (Debrecen) lövészhadtestek is, ugyanakkor Budapest központtal megszervezésre került a 11. gépesített hadtest. A haderő-átalakítások során a 3. lövészhadtest-parancsnokság Székesfehérvárról Kecskemétre települt át és irányította a két „A” és egy „B” típusú lövészadosztályokat (löv.ho.). (Az 5. és 12. löv. ho. „A” típusú, vagyis teljesen feltöltött,

míg a 27. löv. ho. „B” típusú, azaz keretesített magasabb-egység volt, de hamarosan ez utóbbit is „A” típusú hadosztálya fejlesztették.)

A 6. és a 9. hadtestek feltöltöttsége is hasonló képet mutatott, annyi eltéréssel, hogy a 9. hadtestnek alárendelt két lövészadosztály (4., 8.) „B” típusú, vagyis részben feltöltött magasabb-egységek voltak. Ez a hadtest 1952-ben megkapta az újonnan szervezett 1. lovashadosztályt, amely csak rövid ideig volt hadrendben, az 1953. évi haderő átszervezés során felszámolásra került. A 11. gépesített hadtestparancsnokság (Budapest) a 7. gépesített-, (Esztergom) 18. harckocsi hadosztályokat (Gyöngyös), valamint a 17. (Sárbogárd) és a 24. (Kalocsa) önálló nehézharckocsi-rohamlöveg ezredeket vezette.

A lövész-, gépesített lövész- és harckocsi magasabb-egységek tevékenységét – adott esetben – a 30. áttörő tüzerhadosztállyal (Cegléd) és számos egyéb fegyvernemi magasabb-egységgel és egységgel tervezték biztosítani, illetve támogatni.⁸

A szárazföldi csapatokon kívül megszervezték a **honi légvédelmet**, amely három légvédelmi tüzerhadosztályt és néhány önálló légvédelmi tüzerosztályt foglalt magába. (A 38. légvédelmi tüzerhadosztály – 38. létü. ho. – nem tartozott a honi légvédelmi csapatok kötelékébe, miután alapvető feladatként a szárazföldi csapatok hadműveleteinek légvédelmi biztosítását, illetve a hadműveleti elemek oltalmazását határozták meg részére.)

A **repülőcsapatok** 1952-re négy különböző rendeltetésű repülő hadosztályba és néhány biztosító/kiszolgáló egységbe kerültek megszervezésre.⁹

A honvédség az ötvenes évek elején három haderőnemre tagozódott, amelyeket a vezérkar, illetve annak alárendeltségében működő fegyvernemi parancsnokságok és hadtestparancsnokságok irányítottak és vezettek. A haderőnemek harci-technikai ellátottságát a Szovjetuniótól kapott második világháborúban használt – többnyire rendszerből kivont, de minden esetre elavultnak számító – eszközökből biztosították. (A magyar hadiipar ekkor még kiépítés alatt állt, a működő termelőegységek nem voltak képesek a fegyvergyártási kapacitásuk felfuttatására. A hadsereg növekvő igényeit egyébként a magyar hadiipar teljesítőképességének csúcán, 1953-ban sem volt képes teljes egészében lefedni.)

Ebben az időben a **magyar fegyveres erők** kötelékébe tartoztak a hadsereg csapatain kívül: a **BM Rendőrség**, az **ÁVO/ÁVH** alárendeltségébe utalt **karhatalmi egységek**, amelyek az ország belső rendjének biztosításában vettek részt, valamint a **Határőrség** is, amely 1950. január 1-jén kivált a hadsereg kötelékéből.¹⁰ A tágan értelmezett belügyi csapatok létszáma meghaladta az 50 ezer főt, amelyből a határőrség, az ún. „zöld ÁVH” közel 20 ezer katona létszámmal részesedett. Tevékenységének súlypontját a déli- és a nyugati határszakaszok ellenőrzésére, illetve védelmére összpontosította. Az erőszak minisztériumok (HM, BM) erői mellett az ÁVH is jelentős szerepet játszott az ország katonai védelmében, amennyiben ennek a szervezetnek a hatáskörébe tartozott a hadászati (politikai) hírszerzés, illetve az idegen hatalmak hírszerző tevékenységének az elhárítása és a fegyveres erők biztonsági védelmének az ellátása. Ennek érdekében jól szervezett és működtetett ügynökhálózattal rendelkezett, miközben fegyveres összecsapásokban is érintett volt, mind a déli határszakaszon, mind pedig az ország belsejében.

A Magyar Néphadsereg és az ÁVH Határőrség együttműködésének fontosabb elemei

A határőrség 1950. január 1-től, különvált a hadseregtől, ugyanakkor továbbra is megtartotta katonai jellegű feladatait, ezért szükségessé vált a két erőszak szervezet tevékenységének összehangolása. Erre elsősorban a vezetés/irányítás eljárásainak egységes értelmezése és az adott esetben követendő cselekvési program azonos módon történő megvalósítása érdekében volt szükség.

A két erőszak szervezet tervezett együttműködését szolgáló megállapodás megkötése a háborús fenyegetettség időszakában indokolt volt. A megállapodás részleteit és szempontjait egy közös gyakorlat keretében tervezték tisztázni a hadsereg és a határőrség felelős parancsnokai. A gyakorlat tapasztalatainak összegzését követően a levont következtetések lényegében évekre előre vetítették a közös gyakorlatok tárgyát, célját és a végrehajtásuk rendjét is, amelyekre 1953-ig havi rendszerességgel került sor a déli államhatár mentén.

Az ÁVH Határőrség azon kívül, hogy a határőrizeti feladatait ellátta, a fegyveres erők részeként védelmi jellegű katonai feladatban is részt vállalt. Ennek érdekében történő felkészítés folyamatosan napirenden volt a HK-nél. A határőrség volt ugyanis az „első vonalban” egy valószínűsített jugoszláv támadás esetén, amelyet az ellenség provokációs tevékenységének fokozódásával, kisebb- és nagyobb erejű erőkkel végrehajtott támadás-sorozatokkal kezdetett meg. (Legalábbis a magyar katonai felső vezetés ezen esetek szerint prognosztizálta az ellenséges támadás bekövetkezését.)

A jugoszláv határ magyar szakasza Felsőszölnök és az ausztriai Tauka falvak között található hármas határtól indul és 627 km hosszúságban Kübekházánál éri el a magyar-jugoszláv-román hármas határt. A kiinduló ponttól, jól járható terepen átszeli a Kerka- és a Kebele-patakokat, majd nagyobb kanyarulatot leírva keresztezi a Nemesnépi patakot, valamint a Zalaegerszegről leágazó vasútvonalat. Innen a Lendva felett húzódó erdős-dombos területen áthaladva Muraszemenyénél eléri a Mura-folyót. Ettől a ponttól az államhatár a Mura sodor vonalában halad és Légrádnál becsatlakozik a Dráva folyóba. Gyékényes vasútállomás alatt a határ letér a folyó vonaláról és nagyobb kanyarulatot leírva Béla-várnál csatlakozik ismét a folyóhoz. Ettől a ponttól kezdődően a határ Donji Miholjacig követi a Dráva folyását. Donji Miholjactól a Dunáig dombos terepen halad, majd a folyótól Kübekházáig a Duna-Tisza-közi hátság, sík, homokos területén húzódik végig. A korabeli szakirodalom a magyar állam határainak 20,7 %-ban adja meg a jugoszláv-magyar államhatár hosszúságát. A határörizet és a határvédelem ennek a széles területnek a biztosítására összpontosította erőinek, valamint eszközeinek jelentős részét.¹¹

A 627 km széles, déli határszakasz mentén az ÁVH Határőrség négy határőr kerületet hozott létre. (Kezdetben kilenc, majd később 11 határőr kerület létezett ebben az időszakban Magyarország határai mentén).

A 2. HK (Zalaegerszeg) 2., 3. határőr zászlóaljainak alárendeltségében, a déli határviszonylatban Felsőszölnöktől Nemesnépig kilenc határőr őrs tartozott. (A kerület 1. zászlóalja teljes egészében, a 2. zászlóaljnak pedig részei Ausztria irányában őrizték az államhatárt.)

A 3. HK (kezdetben Nagyatád, majd pedig Nagykanizsa központtal) három zászlóaljának alárendeltségében Bödeházától Péterhidáig mindösszesen 22 őrs tevékenykedett.

A 4. HK (Pécs) négy zászlóaljának alárendeltségében Drávaerdőtől Geréczhát-majorig összesen 23 őrs biztosította az államhatárt.

Az 5. HK (Kiskunhalas) négy zászlóaljának alárendeltségében Táltos-majorától Aladár-majorig 27 őrs látta el a határörizetet. A déli államhatár viszonylatában mindösszesen 81 határőr őrs működött. (Ezek az adatok 1951–1953 közötti időszakra vonatkoznak.)¹²

A HK-ek őrsének a száma nem volt állandó, hiszen a folyamatos szervezeti változások, kezdetben a felfejlesztések, majd pedig a leépítések következtében állandósult a struktúra mozgása. (1950-ben a 3. HK (Nagykanizsa) létszáma 1755 fő volt, a 4. HK (Pécs) 1730 fővel, míg az 5. HK (Kiskunhalas) 1875 fős létszámmal rendelkezett.) A HK-ek fegyverzetében a gyalogsági fegyvereken túl (géppisztoly, golyószóró, géppuska) aknavető szakaszok is szervezésre kerültek. A katonák egyéni (fegyverzeti) felszerelése alig különbözött a hadsereg sorozott állományától.¹³

A jugoszláv oldalon lényegében hasonló nagyságrendű határőr szervek tevékenykedtek, amelyek a KNOJ alárendeltségébe tartoztak.

A szemben levő fél, ezt a széles kiterjedésű határszakaszt úgyszintén megkülönböztetett figyelemmel kísérte, amennyiben jelentős katonai erőt állomásoztatott közvetlenül a határtérségben, miközben számottevőnek mondható erőfeszítéseket is tett, egyrészt a korábbi időszakban létrehozott erődrendszereinek modernizálására, másrészt pedig újabb műszaki létesítmények kiépítésére és a határvédelem megszigorítására.

A fent körülírt határszakaszon az ország területének védelme céljából a Honvédelmi Minisztérium (HM) és a Belügyminisztérium (BM) – valójában az ÁVH – együttműködési megállapodást kötött a hadsereg erőinek különböző szintű fenyegetettség esetén a 15 km mélységű határövezetben történő alkalmazására vonatkozóan. A határövezeten belül az államhatártól számítva 2 km mélységben szigorított határsáv, azon belül pedig 500 m, illetve 50 m mélységben újabb tiltott zónák kerültek kijelölésre úgy, hogy az övezeten belül kijelölt sávokban történő belépéshez más-más típusú engedélyre volt szükség. Az 50 m-es sávban csak határőrök tartózkodhattak. Mindez szinte lehetetlenné tette az ott élő polgári lakosság mindennapjait. Ugyancsak szabályozásra került a hadsereg erődítési zászlóaljainak (műszaki zászlóaljak) tevékenysége is az államhatár mentén, ahol ezek az alegységek robbanó-, és egyéb jellegű műszaki zárat telepítettek, miközben a prognosztizált (várható) támadási irányokban erődítési munkákat is végeztek.

A szóban forgó együttműködési megállapodás lényegében három alapesetre volt vonatkoztatható:

- kisebb fegyveres csoportok (félkatonai szervezetek) által elkövetett határsértés;
- nagyobb erejű – de nem szervezetszerű – ellenség betörése az államhatáron;
- nagy erejű, szervezetszerű ellenség támadásának elhárítása és visszaverése az államhatár mentén.

A várható ellenség provokációs, vagy támadó tevékenysége alapeseteinek meghatározására az együttműködési megállapodásban mindenek előtt annak figyelembevételével került sor, hogy az ál-

lamhatár mentén kialakított határővezetben a hadsereg harci egységei nem tartózkodhattak. Ott csupán a határőrség és a határvédelmi berendezések munkálatait végző hadrenden kívüli műszaki alegységek tevékenykedhettek. Minden olyan alkalommal, amikor a hadsereg valamely szervének közegei vagy képviselői a részükre harci alkalmazás esetére kijelölt létesítmények, terepszakaszok szemrevételezését szándékozták végrehajtani, akkor a Határőrség Parancsnokságával (ÁVH IV. Főosztály) egyeztetve az MN vezérkari főnöke, illetve a Vezérkar hadművelleti csoportfőnöke által hitelesített engedélyre volt szükség. A határővezetben, az engedélyben feltüntetett személyek csak a meghatározott ideig tartózkodhattak. (Polgári szervek, illetve magánszemélyek beléptetése és a határővezetben való tartózkodás szabályai a fent ismertetett procedúrán is túltettek, vagyis lényegesen szigorúbb engedélyezési eljárás alá estek.)

Kisebb erővel végrehajtott ellenséges – félkatonai szervezetek vagy reguláris alegységek – határsértés esetén a határőrizeti szervek saját erő alkalmazásával voltak kötelesek a provokátorokat visszaverni, vagy azokat megsemmisíteni. Ugyanakkor – szükség szerint – az adott HK parancsnoka a vele együttműködésre kijelölt honvéd ezred-, vagy hadosztály parancsnokától megerősítést is kérhetett. Ahol pedig a honvéd egységekkel határőr zászlóaljok működtek együtt, ott a határőrzászlóalj parancsnoka közvetlenül is igényelhetette a támogatást az illetékes honvéd alakulat parancsnokától. A hadsereg erőinek a határővezetben történő kirendeléséről az illetékes alakulat parancsnoka haladéktalanul jelentést tett az előjáró hadosztály parancsnokának, illetve a Vezérkar Hadművelleti Csoportfőnökségének.

A kirendelt honvéd alakulat – a megállapodás értelmében – a határsávban az illetékes HK parancsnokának alárendeltségébe került.

Kisebb erejű ellenséges csoportoknak a határsértése esetén a honvédség adott egysége részére harci riadó elrendelésére nem kerülhetett sor mindaddig, amíg az ellenség tevékenysége, annak nagyságrendje és a betörés területi kiterjedése az alakulat teljes állományának riasztását indokoltta nem tette. Ez azonban már a második alapesetre vonatkozó eljárási szabályokat vonta maga után.

Együttműködés rendje a honvédség és a határőrség között, nagyobb erejű – de nem szervezettszerű – ellenség támadása esetén az első alapesethez viszonyítva úgy módosult, hogy az „A” típusú harci riadó rendszabályainak végrehajtásával összhangban:

- a határőr csapatok a honvéd alakulatokkal való összeköttetés fenntartása mellett, megerősített határszolgálatot vezettek be, fokozták a felderítő tevékenységüket, tartalék alegységeik részére magasabb harcászaltsági fokozatot rendeltek el, illetve felkészültek a kiépített állásaik, támpontjaik elfoglalására és azok védelmére;

- a területileg illetékes hadosztály-parancsnok a határőrség vonatkozó szervének, illetve személyének igénye szerint megerősítő alegységeket rendelhetett ki a határővezetbe a veszélyeztetett terepszakaszok védelmére.

Együttműködés rendje szabályozásra került az ellenség szervezettszerű, nagy erejű támadásának elhárítása esetére is. Ennek során:

- a határőrség erői a felelősségi területükre beérkezett honvéd alegységekkel együtt, kötelesek voltak felvenni a harcot az ellenséggel. Egyben biztosították a hadsereg erőinek kijelölt védősávjaik, védőszakaszai, körleteik és támpontjaik elfoglalását;

- a hadsereg csapatai védelmi létesítményeik elfoglalását követően a határőr erők kivonásra kerültek a harcból;

- a nem támadott területeken a határőrség megerősített határőrizeti tevékenységet folytattak.

A két szervezet közötti feszes együttműködés kialakítása megkövetelte a kölcsönös és rendszeres tájékoztatás eljárásainak kidolgozását és a vonatkozó rendszabályok életbeléptetését. Ennek jegyében a HOP heti rendszerességgel tájékoztató jelentést készített a Vezérkar Hadművelleti Főcsoportfőnökség részére, amelyben kitért:

- adatok az ellenség szervezési rendjében bekövetkezett változásokról;
- ellenséges csapatmozgások a határkörzetben;
- ellenség által folytatott műszaki munkák jellege;
- hadszíntér előkészítés változó adatai;
- adatok az ellenség határsértéseinek jellegéről.

A HKP-ok kéthetente voltak kötelesek az érintett hadosztály parancsnokságokat tájékoztatni a fent jelzett szempontok alapján.¹⁴

A magyar biztonsági szolgálatok szerepe az országvédelem rendszerében

Amikor két vagy több ország, esetleg koalíciók között a politikai feszültség robbanással, azaz fegyveres konfliktus (háború) kirobbanásával fenyeget a szemben álló felek az államapparátust, így a fegyve-

res erőket is, igyekeznek olyan kedvező helyzetbe hozni, amely a biztosíthatja a fegyveres küzdelem sikeres megvívásának esélyét.

A politikai szembenállás, amely fegyveres összecsapáshoz vezethet, már a kezdeti szakaszban háborús állapotokat indukál a döntéshozatali rendszerekben, amelyeket a szemben álló fél/felek képességei, valóságos szándékai iránt való élén – áldozatok is követelő – „érdeklődésben” lehet azonosítani. Ennek a valóságos összecsapásnak a legfontosabb szereplői – a politikai döntéshozó testületeken túl – a biztonsági szolgálatok (más néven: titkos szolgálatok), amelyek döntő módon tudják érvényesíteni elgondolásaikat a feszültség-folyamatok alakításában. Szerepük és felelőségük óriási, hiszen ők birtokolják azokat az információkat és az azokból előállított adatokat, amelyek a katonai/politikai döntéshozatal működéséhez elengedhetetlen adalékul szolgálnak. E a szolgálatoknak a helyzete tehát privilegizált volt Magyarországon a vizsgált korban, és ma is az.

Magyarországon a „béketábor” és Jugoszlávia szembenállásának időszakában ezek a szolgálatok, mindenképp az ÁVO/ÁVH, illetve a katonai hírszerzés, vagyis a HM IV. Főcsoportfőnökség és az abból régi/új néven kialakított Vkf-2, döntő szerepet kaptak, amennyiben centralizálták erőforrásait a jugoszláv politikai és katonai vezetés szándékainak felfedezésére. (Az ÁVO/ÁVH a megkülönböztetett helyzeténél fogva, fő tevékenységét azonban „kenyéradó gazdája” az MDP hatalmának megszilárdítása érdekében fejtette ki. Ennek a szerepnek a vizsgálata azonban nem tárgya e munkának.)

Az ország védelem és határvédelem kapcsolatrendszerében az '50-es évek elején a magyar fegyveres erők és a biztonsági szolgálatok tevékenységüket szorosán összehangolták. Ez az együttműködés egy felől szolgálta a hadsereg-fejlesztés irányainak a meghatározását, illetve a fegyveres erők háborúra történő felkészítését, másfelől pedig a politikai elvárások és szándékok feltétlen kiszolgálását. Ezt az állapotot komplikálttá tette az a tény, amely szerint a magyar biztonsági szolgálatok gerincét adó ÁVO/ÁVH fölötti politikai ellenőrzés nem valósult meg. Ez a szervezet valójában a törvények fölött állt, vagyis ő maga képviselte a törvényteleniséget, így képletesen és valóságosan is élet-halál ura volt Magyarországon.

A magyar állam háborúra történő felkészítése, illetve az MN háborús alkalmazásának előkészítése nem nélkülözhetette a hadászati, illetve politikai hírszerzés/felderítés, a katonai elhárítás és nem utolsósorban a határőrizet megerősítésének és hatékony működésének a biztosítását. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy ezeknek a biztonsági szerveknek helye és szerepe a magyar állam vezetési rendszerében meglehetősen változatos képet mutatott a tárgyalt korban. A hadászati hírszerzés/felderítés és a katonai elhárítás feladatai 1948-ig a Honvédelmi Minisztérium Katonapolitikai Osztály hatáskörébe tartoztak, a határőrség 1950. január 01-ig szintén a honvédség szervezeti keretei között oldotta meg feladatait. A magyar-jugoszláv viszony megromlása is közrejátszott abban, hogy ezek a biztonsági szervezetek – szovjet mintára – a BM ÁVO/ÁVH, illetve később az önállósodott ÁVH-hoz kerültek át. Vagyis a hírszerzés, elhárítás (katonai elhárítás is) és a határőrizet 1950 elején centralizált irányítás alá került. Az állambiztonsági szervek működésének hatékonyságáért pedig az ÁVH vezetője egy személyben volt felelős.¹⁵

A háborús hisztéria közepette a magyar politikai vezetés a hadsereg, illetve a fegyveres erők sikeres alkalmazásának érdekében a biztonsági szolgálatokat – az operatív munka minden elemét és módszerét bevetve – aktivizálták a déli hadászati irányba.

Az ÁVH és az UDB tevékenysége az államhatár mentén

Az ÁVH Határőrség Felderítő Osztálya (létszáma a vizsgált időszakban: 225 fő) a déli irányban az UDB ügynökök által használt 26 behatolási csatornát tartott nyilván és 1952-ben 18 konkrét ügyben folytatott bizalmas ügynöki nyomozást.

A 26 nyilvántartott behatolási csatorna közül néhányat megemlítve láthatóvá válik az UDB hírszerzésének területi súlyképzése:

- az 5. HK sávjában: Kisszékács és Röske közötti terület, Kelebia és Podmaniczki-major közötti terület, csikériai őrshez tartozó határszakasz, ludmári őrs felelősségi területe, katymári őrs területe, hercegszántói őrs területe;

- a 4. HK esetében: ivándárdai határszakasz, Beremend és Ilocska közötti határszakasz, udvari őrs felelősségi területe, drávaszerdahelyi őrs területe;

- a 3. HK esetében: bödeházi őrs területsávja, Lankóci-major és Berzence közötti határszakasz, mukakeresztúri őrs területe;

- a 2. HK déli irányú felelősségi területén: apátistvánfalvai őrs határszakasza, dávidházi őrs felelősségi területe vált az UDB ügynökök átdobásának leggyakrabban igénybe vett határszakaszává.¹⁶

Nyilvánvaló, hogy az UDB helyesen mérte fel a legsebezhetőbb és egyben a legfontosabb területek felderítését, a hírszerzési akciók súlyképzését, amennyiben azt a magyar 3. lövész hadtest felelősségi területére, a 4. és 5. HK sávjába helyezte. (Tudvalevő, hogy ebben az időszakban az MN-nek a 3. lövész hadteste (parancsnoka: SZALVAY Mihály vezérőrnagy) volt az egyik legjobban motivált seregteste, persze koránt sem állt felszerelését tekintve a kor színvonalán.) Az UDB behatolási csatornáit térben és időben változtak ugyan, amelyre a magyar elhárító szervek és a határőrség is igyekeztek erőik átcsoportosításával reagálni.

A biztonsági szolgálatok összecsapásainak bemutatásához fontos ráirányítani a figyelmet arra, hogy a kritikus szinten álló politikai helyzet milyen reakciókat indukált a veszélyeztetett határszakaszok mentén élő emberek mindennapi életében.

Miután a pártvezetés úgy értékelte a magyarországi politikai-, és gazdasági helyzetet, hogy azok a megszilárdulás jeleit mutatják, súlyos társadalmi következményekkel járó döntések meghozatalát vállalta fel. Ezek között a döntések között talán a legproblematikusabb az erőszakos kollektivizálás elrendelése volt, amely amellett, hogy rendkívüli módon megterhelte a magyar lakosságot, ugyanakkor az általános szabadságjogok gyakorlásának megszűnését is jelentette. Ebben az időszakban, számos – több ezer – magyar állampolgár döntött úgy, hogy elhagyja az országot. Erre azonban többnyire csupán illegális úton, – a zöld határon át – nyílt lehetőség. A tömeges jellegű menekülési szándékot és gyakorlatot tovább erősítette a déli és a nyugati határviszonylatban kialakított 15 km mélységű határövezet, amelyből a megbízhatatlannak tartott egyéneket, családokat, a régi rendszerhez köthető közigazgatási tisztségviselőket, módosabb gazdákat, tanárokat stb. kényszer kitelepítették az ország távolabbi vidékeire, rosszabb esetben munkatáborokba internálták őket.¹⁷ Ezek, az adott településhez ezer szállal kötődő emberek, gyakran választották a menekülés útjának Jugoszláviát. Akinek sikerült átjutnia a határon sok esetben csöbörből–vödörbe került, ugyanis az UDB hálóján fennakadva vállalniuk kellett az ügynöki munkát. A menekültek, a különböző presszióknak engedve rövid, hevenyészett felkészítést követően immár az UDB megbízásával visszatértek Magyarországra. Több esetben előfordult az is, hogy a jugoszláv határőrizeti szerv csábításának engedve, az otthon maradottak kilátástalan helyzetét tapasztalva, vagy csak kalandvágyból, magyar határőr katonák, de alakulatoktól megszökött sorkatonák is átmentek Jugoszláviába, majd pedig az UDB megbízásából immár feladattal tértek vissza az országba.¹⁸ Az elfogott UDB ügynökök között – nem voltak kevesen – előfordult olyan is, aki semmiféle magyarországi kapcsolattal sem rendelkezett. Az UDB-t lényegében minden érdekelte, ami Magyarországon történt, különös hangsúlyt fordítottak azonban a magyar és szovjet haderőre vonatkozó információk megszerzésére, a Magyarországon menedéket talált jugoszláv emigráció ellenséges tevékenységének és terveinek a felfedezésére.

Jugoszlávia számára pontos információkra volt szükség arra nézve, hogy a TI elítélő/kizáró határozatait követően milyen szankciókkal kell számolnia az önállósodás irányába tett további lépéseket követően. Az állam biztonsága, illetve a politikai csapdahelyzetből való kiútkeresés pontos információk és adatok megszerzését követelte meg. Így az illetékes jugoszláv szervek nem késlekedtek az operatív akcióik megindításával. Magyarország irányába déli szomszédunk jól felépített hírszerző szervezetei ügynökeinek jelentős részét a Jugoszláviában élő és magyarországi kapcsolatokkal rendelkező magyar közösség köréből verbuválta, más részét pedig az ott menedéket találó üldözöttek köréből szervezte be.¹⁹

A biztonsági szolgálatok közötti éles összecsapások legnagyobb gyakorisággal az államhatár mentén zajlottak.

Az illegális határforgalom az ellenségeskedés kezdetén igen nagy számot mutatott, amelynek rövid idő alatt véget kellett vetni. A probléma megoldásához radikális eljárás kidolgozására volt szükség.²⁰ Egyfelől erősíteni kellett a HK-ek személyi összetételét, ugyanakkor döntés született az államhatár műszaki megerősítéséről, egyben fokozni kellett a felderítő tevékenységet, és a határ menti hírszerző hálózatok kiépítését.²¹

Mindez nem volt egyszerűen megoldható feladat. A határőrizetben mutatkozó kezdeti kudarcok fő okát PIROS áv. vezérőrnagy abban látta, hogy jelentős számú régi tiszt és tiszthelyettes teljesít szolgálatot az általa vezetett szervezetnél. PÉTER Gábor áv. altábornagy részére készített helyzetjelentésében arról panaszkodott, hogy a határőrség 481 fő tiszti létszámból 351 fő, a 893 tiszthelyettesi létszámból 765 fő a régi garnitúrához tartozott és ezért kevésbé motiválhatók, illetve megbízhatatlannak tekinthetők. A déli határszakasz őrzésében érdekelt HK-nél 27 vezető beosztást és 37 beosztott tiszti helyet töltött be régi tiszt a jelentés készítésének időszakában. Ugyanakkor az újonnan beosztásba helyezett tiszteknek (232 fő) nem volt semmiféle katonai előképzettsége, illetve határőrizeti tapasztalata.²² A mindössze nyolc hónapos felkészítő tanfolyamot végzett ifjú alhadnagyok őrsparancsnokként

való alkalmazása – még ha azok kiválogatása politikai megbízhatóság alapján is történt – nem javította a helyzetet, az őrsök működésének hatékonysága egy csöppet sem emelkedett. Ellenkezőleg: a fiatal őrsparancsnokok sok esetben nem voltak képesek a velük közel azonos korú vagy idősebb sor határőrök tevékenységét megnyugtatóan megszervezni, illetve tevékenységüket kontroll alatt tartani.²³ Ebben az időszakban rendkívül sok és súlyos rendkívüli esemény terhelte a határőrség tevékenységét. Ennek ellenére a régi és az új határőr tisztek aránya, 1951. február 1-jén készített jelentés szerint, egy év alatt lényegesen átalakult. Ugyanis ekkor már 997 tiszti beosztásban csupán 175 fő régi és 822 fő új tisztt, az 1182 fő tiszthelyettesi beosztásban 509 fő régi és 673 fő új tiszthelyettes teljesített szolgálatot.²⁴

Az államhatár mentén megkezdődött műszaki zárrendszer kiépítése, illetve az erődítési munkálatok megkezdése nemhogy javította volna, de inkább súlyosbította a határőrizeti helyzetet amennyiben rendkívüli módon elszaporodtak a honvédség és a határőrség állományához tartozó katonák átszökései, illetve annak kísérletei a jugoszláv oldalra. Ugyanakkor a robbanó műszaki záruk telepítésének során, illetve azt követően nagyszámú csonkolásos, illetve haláleseteket eredményező baleset is bekövetkezett, de nem volt ritka eset az öncsonkítás, illetve az anyagi visszaélés és egyéb más bűncselekmény (gyilkosság) elkövetése sem.²⁵

A műszaki zárrendszer kiépítésével egy időben folytak az új őrsök elhelyezési körletének az építési munkálatai is. Az őrsök laktanyái 1–2 km távolságra épültek az államhatártól úgy, hogy a részükre megszabott 8–12 km-es határszakasz ellenőrzése és védelme biztosított legyen.²⁶ A külvilágtól való elzártság a napi nyolc óra időtartamú járőrszolgálat és az azzal együtt járó fokozott fizikai igénybevétel, és az ellenséges elemeknek bármikor és bárhol bekövetkező támadásai következtében fellépő pszichikai megterhelés rendkívüli igénybevételt jelentett a sorozott állománynak a három éves szolgálat alatt. Ez a fizikai és pszichikai terhelés a hivatásos állományt is érzékenyen érintette. Mind ezt nem kompenzálta az sem, hogy az ÁVH-nál szolgálatot teljesítő sor- és hivatásos állomány juttatásai messze meghaladták a hadseregben szolgálók járandóságait. Az abban az időszakban szolgáló határőrtisztek visszaemlékezései alátámasztják ezt a megállapítást, hiszen szinte kivétel nélkül felemlítik azokat az emberpróbáló helyzeteket, eseményeket, amelyeknek akkor részesei voltak.

Konklúzió

A „béketábor” és Jugoszlávia közötti politikai nézetkülönbségeknek a fegyverek erejével történő rendezési szándéka Magyarország számára súlyos következményekkel járt. Az erőszak szervezetek túlfeszített fejlesztése rendkívüli áldozatokat követelt a magyar társadalomtól, ugyanakkor pedig a fegyveres erőket sem volt képes olyan állapotba hozni, hogy azok megfeleljenek a politikai szándékok szabta követelményeknek. A hadsereg-fejlesztés változatai, illetve a háborús alkalmazás koncepciói a „pillanat ötletei” voltak, miközben a belső viszonyok, amelyek egy haderő összetartó erejét döntően befolyásolják, lényegében kaotikus állapotokat idéztek elő és kihatottak a háborús alkalmazás eljárásainak egyértelművé tételére. A szovjet tanácsadók, valamint a politikai intézményrendszer megjelenése a hadseregben nem segítette elő a belső rend és fegyelem megteremtését, de a gyakori parancsnokváltások sem segítették ezt a folyamatot. A kiforratlan parancsnokváltási stílus pedig egyenesen szembe ment a kívánt hadseregkép kialakításának folyamatával.

Mindezzel együtt a „béketábor” és Jugoszlávia közötti szembenállás magyar vonatkozásait legközvetlenebb módon – amellet, hogy a haderők készenlétben tartása folyamatos volt – a két ország biztonsági szolgálatainak összecsapásaiban lehet lemérni. Nem kétséges ugyanis, hogy az ÁVO/ÁVH és az UDB közel azonos módszereket és eszközöket vetett be céljaik elérése érdekében.

A szóban forgó összecsapásban a határőrségnek elsőrendű szerepe volt, amely szerepet elképesztő áldozatok árán, de megfelelő hatékonysággal látott el. A vállalt áldozatok azonban mindenképpen aránytalanok voltak legalábbis a szemben álló fél oldalán kioltott emberi életek és a haszontalanul elszenvedett saját veszteségek szempontjából.

A biztonsági szolgálatoknak a jelzett korban történő egymásnak feszülése – a mérhetetlen és felesleges emberi áldozat ellenére – nem vált nyilvánossá a magyar közvélemény előtt. Többek között még várat magára az ÁVH politikai hírszerzése és a katonai elhárítás működésének és eredményeinek a feltárása is.

Jegyzetek:

¹A Tájékoztató Iroda 1949-ben Magyarországon megtartott ülésének helyszíne Galyatető volt. A tanácskozársra kijelölt területet az ÁVH hetekkel előbb lezárta, oda illetéktelen személyek nem léphettek be. A tanácskozást követően RÁKOSI igen durva, kioktató hangnemű levél-üzenetet intézett TITÓhoz, amelyet a címzett a leghatározottabb módon visszautasított. TITÓ

soha nem bocsátotta meg RÁKOSINAK az ellene történt minősíthetetlen politikai fellépést. Erről a jugoszlávvezető egyértelműen nyilatkozott Ny. Sz. HRUSCSOV szovjet pártfőtitkárnak 1953-ban Belgrádban folytatott megbeszélésük alkalmával.

² VÁRADY: 17. p.

³ Májig nem tisztázódott minden kétséget kizáróan, hogy G. DIMITROV Moszkvában bekövetkezett váratlan halála összefüggésbe hozható-e a bolgár-jugoszláv pártvezetésnek a Balkán föderalizálására irányuló terveinek SZTALIN által történő határozott elutasításával? Az mindenesetre tény, hogy DIMITROV – még a TI, Jugoszláviát elítélő határozatát követően is – a Szovjetunióba tett utazásait többnyire Jugoszlávián keresztül tette meg és Belgrádban megállva alkalmat talált a TITTOVAL történő titkos megbeszélések lefolytatására.

⁴ BALLÓ

⁵ Tájékoztató jelentés a Magyar Néphadseregről 1951. január 1-jén. A dokumentum 7. old.: „...háború esetén Magyarország embertartalékait tekintve három hadsereget (30 hadosztályt) képes kiállítani. A hadseregbe összesen 850.000 ember mozgósítható. Végszükség esetén Magyarország kb. 1.000.000 főnyi hadsereget tud kiállítani...” HL. MN 1967/T-151. Az anyag részletesen bemutatta az állomány kategóriák összetételének változásait, a hadrendváltozásokat, a fegyverzeti szükségleteket, a hadsereg hadrafoghatóságával összefüggő harcászati elvárásokat, az anyagellátás követelményeit, a mozgósítási feladatokat, valamint a fejlesztési elképzeléseket éves bontásban. A hadsereg-fejlesztés témakörével foglalkozott FARKAS Mihály RÁKOSI Mátyáshoz intézett átirata is, amelyben a honvédelmi miniszter kifejtette, hogy milyen technikai eszközbeszerzésekre van szükség ahhoz, hogy a hadsereg – háború kezdetén – első lépcsőjében legalább tíz hadosztály fel tudjon állítani. Ezzel összefüggésben a miniszter szövegétől arról is, hogy a mozgósítási rendszert milyen módon kell átalakítani ahhoz, hogy a háborús szükségleteknek megfeleljen. (M-KS 276. fond 65/191.) A hadsereg mozgósításának ütemezését az ellenség valószínű támadásának különböző változataira is kidolgozta a Vezérkar. HL. MN 1956/T26/2. számon nyilvántartott dokumentum szerinti elképzelések konkretizálták a mozgósítás lépcsőzetes bevezetését, illetve az ütközetbe vethető egységek és magasabb egységek számát is, attól függően, hogy az ellenség támadására melyik prognosztizált hadműveleti irányból kerülhet sor.

⁶ Az olasz hadseregnek Magyarország elleni esetleges fellépése a vizsgált időszakban némileg eltúlzott feltételezés volt, hiszen arra csak és kizárólag a NATO támadó hadművelete során kerülhetett volna sor az ún. „Ljubljana-i kapun” keresztül. Az olasz-jugoszláv együttes fellépés lehetőségét Magyarország ellen megkérdőjelezte azonban a két ország között kibört vita, amely az Isztriai-félsziget és Trieszt városának hovatartozása tárgyában robbant ki. Ez a tény persze nem befolyásolta a magyar politikai és katonai döntéshozókat terveik átgondolásában, vagyis a fenyegetettség elemzés megváltoztatásában.

⁷ BP 182-243. p., 319-336. p., 446-467. p., 530-536. p.

⁸ Összefoglaló jelentés a honvédelmi miniszter bajtárs számára. 1951. január 5. A dokumentum tartalmazza Magyarország katonapolitikai és stratégiai helyzetének értékelését: a hadműveleti irányok kiértékelését: az erőviszonyokat, a fő elhatározásokat (elgondolásokat) a hadműveleti irányok szerint és az abból eredő intézkedéseket a határok megerősítésére, az MN szervezetét és létszámát 1950. 12. 15-ig, az MN szervezetét és létszámát 1951. 10. 1-ig, az MN szervezetét a mozgósítás első ütemének befejezését követően, az MN szervezetét és létszámát 1952. 10. 1-ig. HL. MN 1956/T26/2. A dokumentumot a HVK Hdm. Csf. hdm. osztálya készítette nyilvánvalóan abból a célból, hogy az részét képezze az ország védelem terv-komplexumának.

⁹ Összefoglaló jelentés a honvédelmi miniszter bajtárs számára. HL. MN 1956/T26/2

¹⁰ PARÁDI:136-171. p.

¹¹ JUGOSZLÁVIA: 6. p.; SUBA

¹² HK. nyilvántartó könyvei (1953) MOL. BM. HÖR. XIX-B-10. 36.d.; GÁSPÁR 1996/29-34.; GÁSPÁR 1989; GÁSPÁR 1994; GÁSPÁR 1995; GÁSPÁR 1996; FÓRIZS

¹³ XIX-B-10. 56.d. 2., 3., 4. fsz. (1952) MOL. BM. HÖR.

¹⁴ HVK Hdm. Csf-ség 1950/67 ua. V. fejezet. Jelentések HL. MN.

¹⁵ GYARAKAI

¹⁶ 3.2.6. O-8-15/1. (A jelentés 8-9.p.) ÁBTL

¹⁷ Magyar Nemzet Magazin 2006. 09. STEFKA István: „El kell érni, hogy a kulák resztkessen” „...A bélistázások során több, mint 94 ezer embert távolítottak el hivatalából. A RÁKOSI rendszer falusi ellenségképek központi figurái a kulákok voltak. Kuláknak minősült a 25 holdnál nagyobb gazdasággal rendelkező paraszttulajdonos, de hozzájuk sorolták azokat is, akik 350 aranykorona kateszteri jövedelmet meghaladó bevétellel rendelkeztek.”...XIX-B-10. HÖR OPK. 078. sz. pcs. 1951. 09. 10-én arról intézkedik, hogy a határővezetből és a határsávokból – az ott található településekből – a megbízhatatlan egyéneket, kulákokat, milyen eljárás szerint kell kitelepíteni. Egyben intézkedett arra is, hogy a pánik hangulat elkerülése érdekében a községi tanácsítók milyen eljárást kövessenek az érintettekkel szemben. MOL. BM. HÖR.

¹⁸ XIX-B-10. 12.d. 80. fsz. 1950-ben 46 határőr katona szökött Jugoszláviába, 1951-ben 21 szökést tartottak nyilván. MOL. BM. HÖR.

¹⁹ ÁBTL 3.2.5. O-8-014/3. RÓZSAVÖLGYI (RECH) Imre UDB ügynök vallomása beszerzéséről és tevékenységéről.

²⁰ XIX-B-10. 6.d. HÖR. OPK 012/1951. számú parancsa – PÉTER Gábor 1/1951. számú tiszti parancsának szellemében – arról intézkedik, hogy a 15 km-es határővezetben minden körülmények között kézre kell keríteni az átdobott ellenséges ügynököket. Nem kell visszariadni azok megsemmisítésétől sem. MOL. BM. HÖR.

²¹ XIX-B-10. 6.d. (1952) PIROS László áv. vezérőrnagy 028/1951. számú parancsában kitért a Magyarországon élő délszláv nemzetiségű lakosság körében történő propagandamunka (hálózat építés) fokozására. Ugyanakkor a 031/1951. számú parancsában intézkedett az érintett HK felelősségi területén belül élő szerb-, horvát-, szlovén nyelvet beszélő személyek lajstromba vételére is. MOL. BM. HÖR.

²² XIX-B-10. 11.d. Káderhelyzet az ÁVH Határőrségnél. MOL. BM. HÖR.

²³ XIX-B-10. 6.d. (1952) PIROS áv. vezérőrnagy 034/1951. számú parancsában tájékoztatta a határőrség tiszti állományát arról, hogy hadbírótság elé állította ZELE Géza áv. alhadnagyot a 2. HK. 3. sz. őrs parancsnokát, mert az őrs felelősségi területén nagyszámú határsértés történt, amelyről az őrsparancsnok – bár azokról tudomással bírt – nem adott jelentést az előljáró szervek felé. MOL. BM. HÖR.

²⁴ XIX-B-10. 11.d. Az ÁVH Határőrség káderhelyzete és a tervezett változások 1952. 01. 01-jén. MOL. BM. HÖR.

²⁵ XIX-B-10. 11.d. 111. fsz. 1952-ben a határőrségnél történt nagy- számú haláleset ellenséges tűz, öngyilkosság, illetve baleset következtében állt elő. MOL. BM. HÖR.

²⁶ MOL. BM. HÖR. XIX-B-10. PIROS László áv. vezérőrnagy 0115/1951, 0116/1951. számú parancsai új határőr őr létesítését, illetve a határvédelmi létesítmények fokozott ellenőrzését szabályozták.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- JUGOSZLÁVIA — *Jugoszlávia katonaföldrajzi leírása. Honvédelmi Minisztérium kiadványa 1954.* Budapest, 1954, Honvédelmi Minisztérium.
- PARÁDI — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1996², Osiris.
- VÁRADY — VÁRADY Gyula: *Déli szomszédunk, Jugoszlávia.* Budapest, 1971, Kossuth Kiadó.

TANULMÁNYOK

- BALLÓ — BALLÓ István: A katonapolitikai elképzelések megvalósítása a Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatainál 1951-1953. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIX.évf. (1994) 3. sz. 121-135. p.
- FÓRIZS — FÓRIZS Sándor: Határőrízet a jugoszláv államhatáron 1951-1952. *Határőrségi Tanulmányok*, (1994) 1. sz. 55-66. p.
- GÁSPÁR 1994 — GÁSPÁR László: A határőrség szervezetének és tevékenységének változásai 1948-1956. *Határőrségi Tanulmányok*, (1994) 1. sz. 48-70. p.
- GÁSPÁR 1995 — Idem: A határőrség leválasztása a Magyar Néphadsereg szervezetéről. *Új Honvédségi Szemle*, V. évf. (1995) 5. sz. 43-47. p.
- GÁSPÁR 1996/29-34. — Idem: A határőrízet szervezeti változásai 1945-1950. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7. sz. 29-34. p. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- GYARAKAI — GYARAKAI Károly: A katonai elhárítás történetéből. *Hadtudomány*, V. évf. (1995) 1. sz. 106-114. p.
- SUBA — SUBA János: Magyarország déli határszakaszának története a XX. században. In KÓKAI (szerk.): *A délvidék történeti földrajza.* Nyíregyháza, 2006, Nyíregyházi Főiskola. 239-249. p. /Történeti földrajzi tanulmányok, 9./

DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNYEK

- BP — *Balkanski Pakt 1953/1954 Zbornik Dokumentata.* [A Balkáni Paktum 1953/1954. Szöveggyűjtemény] Beograd, 2005, Vajnaistorijski Institut.

LEVÉLTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- ABTL — Állambiztonsági Levéltár
- HL.HM. — Hadtörténelmi Levéltár Honvédelmi Minisztérium iratai
- MOL.BM.HÖR. — Magyar Országos Levéltár Belügyminisztérium határőrségi iratok

KÉZIRATOK

- GÁSPÁR 1989 — GÁSPÁR László: *A határőrség fejlődése 1950-1956.* Hadtudományi egyetemi doktori értekezés (ZMNE). Kézirat. Budapest, 1989.
- GÁSPÁR 1996 — GÁSPÁR László: *A magyar határőrség szolgálati tevékenységeiben ható elvek érvényesülése és vonatkozásai 1945-től az 1980-as évek végéig.* Kandidátusi értekezés (ZMNE). Kézirat. Budapest, 1996.

A rendőrség és a határőrség¹ együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében

Globalizálódó világunkban a kor kihívásainak megfelelni akaró rendvédelmi testületek szakmai munkájának nélkülözhetetlen eleme a megújulás, a folyamatosan változó körülményekhez alkalmazkodás, melynek jelentőségét növeli az Európai Unióhoz való csatlakozásunk. A csatlakozási folyamat előkészítése kapcsán – a jogharmonizációs tevékenység elvégzése során – meghatározó jelentőségű volt az egységes határellenőrzési rendszer megvalósításáról szóló kormányzati koncepcióról kiadott kormányhatározatban² foglaltak, valamint az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények komplex mélységi ellenőrzésének kialakításáról és működtetéséről szóló minisztertanácsi utasításban³ rögzítettek, amelyek új alapokra helyezték a rendőrség és a határőrség együttműködését, kiterjesztve a belügyi tárca Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalára, valamint a Vám- és Pénzügyőrségre, továbbá az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőségre.

Az együttműködés célját a jogellenesen Magyarországra belépő és itt tartózkodó illetve jogellenesen munkát vállaló külföldiek (illegális migráció), valamint az ezekhez kapcsolódó más jogellenes cselekmények elleni fellépés hatékonyságának növelése alkotta, a közrend és közbiztonság javítása érdekében a fenti szervek regionális igazgatóságai, kirendeltségei hatósági és szolgálati tevékenysége térben, időben és módszerben történő összehangolásával, komplex mélységi ellenőrzési rendszert kialakítva és működtetve.

Az együttműködés fő irányai voltak:

- az együttműködésben résztvevő állomány kijelölése, az önállóan és közösen szervezett felkészítések összehangolása;
- az együttműködés érdekében megfogalmazott feladatok végrehajtása, az illegális migrációval összefüggő hatósági eljárások tapasztalatainak kicserélése, a vonatkozó információk gyűjtése, elemzése, értékelése és továbbítása;
- az illegális migrációval fertőzött területek, útvonalak, csomópontok, kiemelt idegenforgalmi körzetek és rendezvények közös közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, idegenrendészeti és munkaügyi hatóságok ellenőrzésének megszervezése és végrehajtása;
- a napi önálló szolgálati tevékenység összehangolása;
- a közös szolgálatok, akciók és bevetések tervezése, megszervezése és végrehajtása;
- a szervezetszerű és bevonható technikai eszközök alkalmazásának összehangolása;
- a hatósági eljárások lefolytatása érdekében bevonható más hatósági jogkörrel és illetékességgel rendelkező szervek bevonásának összehangolása (pl. Közlekedés Felügyelet, Önkormányzatok, Közterület Felügyelet, APEH stb.).⁴

A rendőrség feladatait – a jogállamiság elveire és a Magyar Köztársaság nemzetközi jogi kötelezettségeire figyelemmel – a Rendőrségről szóló törvényben határozta meg a jogalkotó.⁵

A csapaterő alkalmazásának jogszabályi feltételei voltak:

- az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására irányuló bűncselekmény elkövetésének megakadályozása;
- a személyek élet- és vagyónbiztonságát tömegesen veszélyeztető események megszüntetése vagy az ilyen következményekkel járó erőszakos cselekmények megakadályozása és az elkövetők elfogása;
- súlyos bűncselekményt elkövető, szökésben lévő fegyveres személy felkutatása, elfogása;
- terrorcselekmény felszámolása, a túsok kiszabadítása;
- eltűnt személy vagy tárgy felkutatása;
- katasztrófa megelőzése és következményeinek elhárítása;
- a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó vagy más jelentős rendezvény rendjének biztosítása;
- védett személy, veszélyes szállítmány vagy az állam működése, továbbá a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmény őrzése, védelme;
- nagy területű helyszín biztosítása;
- törvényben meghatározott más esetekben.

A rendőri csapaterő alkalmazása során a rendőrség – a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz – fűződő jogokat indokolt mértékben korlátozhatott, területet személy- és járműforgalom elől lezárhatott.⁶

Az együttműködési megállapodás alapján a rendőrség konkrét feladatát képezte:

- a hivatásos állomány összehangolt, közös felkészítése;

- az illegális migrációval összefüggésben lefolytatott hatósági eljárások tapasztalatainak illetve a szerzett információknak a kicserélése a hatályos adatvédelmi előírások betartásával;
- közös közrendvédelmi, közlekedés-rendészeti, idegenrendészeti akciók és ellenőrzések végrehajtása;
- komplex mélységi ellenőrző rendszer működtetésével valamint a közösen végrehajtott ellenőrzésekkel kapcsolatos tapasztalatok rendszeres elemzése, értékelése;
- rendkívüli események (bűncselekmény, baleset) bekövetkezése esetén az eljárások lefolytatása.⁷

A Határőrség Pécsi és Nagykanizsai Igazgatósága feladatait alkotta:

- a külföldiek tartózkodására vonatkozó szabályok, utiokmányok, tartózkodási engedélyek vizsgálata, az illegális migránsok és embercsempészek által alkalmazott módszerek és eszközök figyelembevételével a bevont állomány felkészítése;
- az illegális migrációval, embercsempészéssel, a hatósági eljárások lefolytatásával kapcsolatos tapasztalatok, információk gyűjtése, elemzése, értékelése és továbbítása;
- az illegális migrációval fertőzött irányok, helyek, rendezvények, csomópontok és munkahelyek közös ellenőrzése;
- külföldiek által elkövetett jogsértő cselekmények megelőzése, felderítése, megszakítása, az elkövetőknek az illetékes hatóság elé állítása;
- a nem hatáskörbe utalt jogsértő cselekményekről tudomásra jutott információk továbbítása a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságok számára;
- a közrend, közbiztonság javítása érdekében közös akciókban való részvétel;
- a komplex mélységi ellenőrző rendszer működtetésével valamint a közösen végrehajtott ellenőrzésekkel kapcsolatos tapasztalatok rendszeres értékelése.

A műveleti (végrehajtói szint) tevékenység összehangolására az együttműködő szervek állományából összekötőtiszteket kértek fel az alábbi feladatok megvalósítására:

- folyamatosan gyűjtik, elemzik és értékelik az illegális migrációra és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekményekre vonatkozóan keletkezett adatokat;
- az elemzett és értékelt adatokról negyedévente, a tárgy negyedévet követő hónap 15-ig, a további intézkedések megtételére vonatkozó javaslatokkal együtt, összefoglaló javaslatot állítanak össze a hatóságok részére;
- havonta, a tárgyhót megelőző 3 munkanappal egyeztetik, hetente az első munkanapon pontosítják a közös idegenrendészeti és munkaügyi hatósági, illetve közbiztonsági ellenőrzéseket és akciókat, összehangolják azok végrehajtását;
- hetente – az ügyeleti szolgálatok bevonásával – végzik az akciók keretein kívül eső, az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények felderítésére irányuló szolgálati tevékenység összehangolását.⁸

Somogy megye földrajzi elhelyezkedéséből fakadó feladatok:

- A Balaton déli partja a nyári időszakban több, szervezeten elkövetett bűncselekményfajta (kábitó-szer-kereskedelem, gépjárműlopás, prostitúció) koncentráltan és tömegesen jelentkezett. A helyi bűnszervezetek mellett több fővárosi, és az ország más részéből ideérkező bűnözői csoport is kihasználta a „szezon”. Az év más időszakában Baranya és Somogy megye volt bűnügyileg a legfertőzöttebb, egyrészt a nemzetközi heroin- és embercsempész szerb, horvát és bosnyák szervezett bűnözői csoportok állandó jelenléte, másrészt a Kaposvár és Pécs körzetében, a védelmi zsarolásokkal, erőszakos pénzbehajtásokkal foglalkozó magyar csoportok aktivitása miatt;
- Az M7 autópálya és a 7. sz. főútvonal nagymérvű személy- és teher tranzitforgalom;
- Az M7 autópálya építésének nagyarányú előkészítési munkálatainak megkezdése, Szántód–Balatonlelle–Fonyód–Balatonkeresztúr térségében (prognosztizálható munkavállalói-, tartózkodási engedéllyel nem rendelkező külföldi személyek nagyarányú foglalkoztatása);
- Embercsempész (kábitószercsempész) útvonalak. A földrajzi elhelyezkedés és infrastrukturális jellemzők révén hazánk viszonylatában az alábbi 3 befelé irányuló migrációs és kábitószercsempész útvonal különböztethető meg, melyből a harmadik halad át a megyén.⁹ **(I. sz. melléklet)**

A feladat végrehajtásában résztvevő erők:

1. A Rendőrség részéről a rendőr-főkapitányság állományából ideiglenesen szervezett csapaterő, amely három 62–62 fős századból és 20 fős törzsből áll. (1. szd. Kaposvári Rendőrkapitányság, 2. szd. Siófoki Rendőrkapitányság és a Balatoni Vízirendészeti Rendőrkapitányság, 3. szd. Nagyatádi, Marcali, Barcsi és a Fonyódi rendőrkapitányságok kijelölt állománya.

2. Határőrség részéről a Bevetési Osztály (törzs, bevetési alosztály, határvadász század, bevetés-irányítási központ, „Schengen busz”).

Az együttműködés megvalósulása:

- mozgó, mobil ellenőrzések a megye teljes területén;
- a határ közelében több hatóság közreműködésével közös járőrök vezénylése;
- célzott mélységi ellenőrzések;
- előre megtervezett akciók bevezetése, több hatóság részvételével;
- szomszédos országok rendvédelmi szerveivel koordinált ellenőrzés;
- tranzit-útvonalak fokozott ellenőrzése.

Közvetlen, napi kapcsolat és közös szolgálati tevékenység a Nagyatádi Rendőrkapitányság Csurgói Rendőrőrs a Nagykanizsai Határőr Igazgatóság Berzencei, Gyékényesi, Zákányi, valamint a Barcsi Rendőrkapitányság a Pécsi Határőr Igazgatóság Barcsi és Bolhói kirendeltségeivel volt, a Siófoki Rendőrkapitányság és a Budapesti Határőr Igazgatóság között eseti kapcsolat jött létre, amikor a Siófok–Balatonkiliti repülőtérre külföldről érkezett repülőgép.

Csapaterő alkalmazásával végrehajtott feladatok:

- idegenforgalmi időnyben fokozott ellenőrzések végrehajtása, (a Balaton-parton discók nyitó- és záróbulijai, idegenrendészeti akciók, kiemelt építkezések ellenőrzése,);
- kiemelt mérkőzések biztosítása (Siófokon);
- eltűnt személyek felkutatása;
- az iraki önkéntesek taszári kiképzése;
- a móri bankrablás után bevezetett intézkedések foganatosítása.¹⁰ (II. sz. melléklet)

A II. sz. mellékletben jól látható, hogy amennyiben a taszári speciális feladatot kivesszük, akkor jelentős csökkenés következett be, amelynek oka elsődlegesen a bevezetett takarékosági intézkedésekben rejlett. Évente 4–6 esetben került sor eltűnt személyek felkutatására, ahol nagy segítséget jelentettek a határőrök.

Az együttműködés másik nagyon fontos részét képezte a továbbképzések során (törzs és csapat-szolgálati alegységparancsnokok részére) – a Schengeni-kézikönyv alapján – az uniós csatlakozással kapcsolatos különböző okmányminták oktatása a parancsnoki és a végrehajtói állomány részére egyaránt.

Az együttműködés tapasztalatait elemezve profilváltás volt megfigyelhető. Egyes határ menti embercsempész bűnözői csoportok átálltak cigaretta-, cukor- illetve szeszcsempészetre.

Az utóbbi időszakban az illegális migrációs tevékenység és a kábítószer-csempészet egyre szorosabb összefonódása észlelhető, melynek során az illegális migrációval foglalkozó csempészbandák a tevékenységük során megszerzett pénzeket egyre inkább kábítószerüzletbe fektetik, még nagyobb profit megszerzése érdekében.

Emelkedik a főként Ázsiából, elsősorban Afganisztán, Pakisztán, Sri Lanka, India, Banglades, Vietnám és Kína területéről kiinduló illegális migránsok aránya, és várhatóan hazánk keleti és déli határviszonyaiban kísérelnek meg tiltott határátlépést.¹¹

Jegyzetek:

¹ A határőrséget 2007-ben integrálták a rendőrségbe (a szerk.).

² 2013/2001 (I.17) kormányhatározat a magyar határőrizeti rendszer kormányzati koncepciójáról.

³ 2/2002. (BK.10.) BM-PM-SZCSM együttes utasítás az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények komplex mélységi ellenőrzésének kialakításáról és működtetéséről.

⁴ Loc. cit.

⁵ 1994/XXXIV. tv. a rendőrségről

⁶ Loc. cit.

⁷ *Összefoglaló jelentés a SMRFK és a határőrség együttműködési kötelezettségéből fakadó feladatok végrehajtásáról.* Kézirat. Kaposvár, 2004, Megyei Rendőr-főkapitányság Irattára.

⁸ Loc. cit.

⁹ Loc. cit.

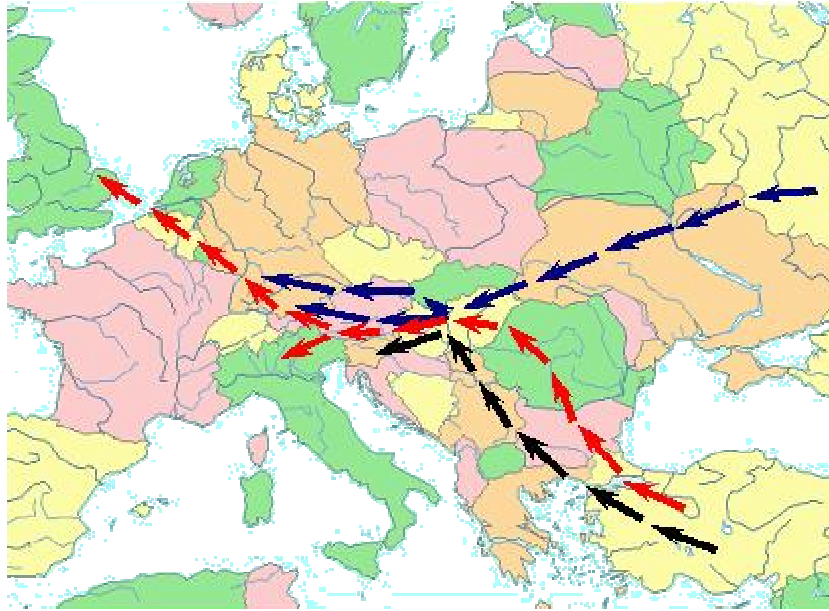
¹⁰ Loc. cit.

¹¹ SZELÉNYI Gábor: *A hazai szervezett bűnözés 2001. évi helyzete.* s.l., s.a., s.n.

Melléletek jegyzéke:

<i>I.sz. melléklet</i>	
Csempész útvonalak	57
<i>II.sz. melléklet</i>	
A SMRFK és a PHI, NHI közös tevékenysége 2001–2003	57

Csempész útvonalak

Forrás: SZELÉNYI Gábor: *A hazai szervezett bűnözés 2001. évi helyzete.* s.l., s.a., s.n.

A SMRFK és a PHI, NHI közös tevékenysége 2001–2003

Szerv	Eset			Óra		
	2001	2002	2003	2001	2002	2003
Barcs Rk.	121	188	128	1500	2256	1503
Nagyatád Rk. Csurgó Rendőrőrs	143	133	61	606	559	456
Rfk. Közl.o. Kaposvár Rk.	-	-	20	-	-	1920
Fonyód Rk.	-	-	3	-	-	400
Siófok Rk.	-	-	5	-	-	840
Összesen:	264	321	217	2106	2815	5119

Forrás: *Összefoglaló jelentés a SMRFK és a határőrség együttműködési kötelezettségéből fakadó feladatok végrehajtásáról.* Kézirat, Kaposvár, 2004, Megyei Rendőr-főkapitányság Irattára.

NAGY György

A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005

A határterület ellenőrzése sohasem öncélú. Az országok indokoltan ragaszkodnak jogaik betartásához. Szuverenitásuk egyik fontos és demonstratív megtestesítője a határ. Minden állam kivétel nélkül biztonsági és gazdaságpolitikai érdekeinek megfelelően ellenőriztetni – az évszázadok során kikristályosodott nemzeti és nemzetközi tapasztalatokat figyelemmel kísérve – az államhatáron átlépő külföldi és honi állampolgárságú személyeket, szállítmányokat. Eltérés ebben a tekintetben az ellenőrzés konkrét célja, gyakorlata, módszere, szervezete és az alkalmazott technika színvonala között természetesen található. Az elmúlt évszázad utolsó évtizedében az Európai Unióhoz és „Schengenhez” csatlakozás ténye, nyomán a magyar állam is rákényszerül arra, hogy gazdasági, biztonsági, védelmi jogosítványokat adjon át a nagyobb integrációs egységeknek.

A határforgalom ellenőrzése, az azt végrehajtó szervezet kialakulása, fejlődése egy hosszabb történelmi folyamat eredménye. A fejlődésben meghatározó hangsúlyt kapott a gazdasághoz kapcsolódó külpolitika és a belpolitika. Ezen változások tükrében az állam politikai vezetése határozza meg ma is a határforgalom ellenőrzés szervezeteit, azok céljait. Számba veszi a rendelkezésre álló és bevonható erőket, erőforrásokat. Mindezeket összhangba hozva biztosítja a szervezet feladatainak eredményes végrehajtását.

Mindebből az következik, hogy a Magyarországnak államformájától függetlenül fontos érdekei fűződnek ahhoz, hogy államterületén olyan körülményeket teremtsen, amely egyrészt tág teret biztosít a személy- és áruforgalomnak, másrészt viszont elriasztják, távol tartják hazánktól (s napjainkban az Európai Unió államaitól) a jogellenes cselekmények tényleges és potenciális elkövetőit.

Nemzeti határőrizetünk történetében véget ér egy történelminek minősíthető időszak! Az új szervezeti formára való áttéréskor érdemes visszatekinteni a határforgalom ellenőrzését megvalósító szervezet legutóbbi hat évtizedes történetére.

A határforgalom ellenőrzésének célját és a szervezetét vizsgálva megállapítható, hogy azt az állam politikai vezetése a mindenkori „biztonságpolitikai koncepcióban” határozta meg.

A biztonságpolitika

A biztonságpolitika mint fogalom ugyan csak 1993 óta használatos, a korábban használt doktrína kifejezés azonban ugyanazt a tartalmat takarja. A korábbi történelmi időszakokban ország törvényei, illetve az uralkodói deklarációk konkrét fogalomhasználata nélkül is definiálták a biztonságpolitikát.¹

Az ország törvényhozása által a biztonság szavatolására meghatározott célok és elvek – amelyből a biztonságpolitikai koncepció, illetve stratégia is ered – egyben kötelezőek a mindenkori kormányok számára.²

A biztonságpolitikai koncepcióból következnek a koncepciót megvalósító szervezetek konkrét feladatai.

Mivel pedig a határforgalom ellenőrzését megvalósító szervezetek feladatai a biztonságpolitikai koncepcióból következő feladatok egyik szeletét alkotják, el kell látniuk a veszélyforrások kiszűrése érdekében meghatározott idegenrendészeti, menekültügyi, nemzetbiztonsági, honvédelmi, ökológiai stb. feladatok rájuk eső teendőit is.

E feladatokat akkor képes a határőrizeti szervezet a kívánt színvonalon ellátni, ha:

- az a feladatkomplexum valamennyi végrehajtójával maximálisan összehangolt;
- a részfeladatok végrehajtói az együttműködésre nemcsak kötelezettek, hanem kölcsönösen érdekelték;

- biztosítottak a személyi, tárgyi stb. feltételek.

Így érhető el az érdekellentétek elkerülése.

A határforgalom ellenőrzését megvalósító szervezet feladatrendszere a biztonságpolitikai koncepcióból következik, ezért e feladatok lebontása csak felülről történhet. Ugyanis a meghatározott feladatokkal, jogkörrel ellátott szervezet eredményesen csak akkor képes tevékenykedni, ha működéséhez a feladattal arányban álló személyi, anyagi, ergonómiai, technikai stb. feltételeket biztosítanak.

Ha a feltételek elégtelenek, akkor célszerű megvizsgálni, hogy mi az amit a szervezet még teljesíteni képes, és a célt érdemes a szervezet tekintetében módosítani.

A határforgalom ellenőrző szervezet

Minden önálló főhatalommal, szuverén területtel rendelkező állam – tekintet nélkül politikai berendezkedésére – az aktuális biztonságpolitikai koncepcióját kielégítő határforgalom ellenőrző szervezet felállítására és működtetésére törekszik.

Napjaink határforgalom ellenőrző szervezetei elődeinek a gyepekre, a bánóságokba a határtérség útsomópontjaira telepített útvámhelyek határhozói tekinthetők. A biztonság meghatározó oldala a katonai biztonság volt.

Az interregnum idején az országban a főhatalmat gyakorlók igényeit a határvármegyék alárendeltségébe tartozó határforgalom ellenőrző szervezetek valósították meg.

A törököktől visszavett Magyarországon a HABSBURGOK összbirodalmi érdekeltségű határforgalom ellenőrző szervezeteket hoztak létre, melyeknek céljai csak esetlegesen estek egybe Magyarország érdekeivel.

A kiegyezési törvény korlátozott függetlenséget biztosított Magyarországnak számára, egyben szavatolta biztonságát. A közel négy évtizedig tartó viszonylagos köznyugalmi állapotfontos elem volt a közbiztonság. A közbiztonság gyarapítását célozta meg az 1903. évi törvénycsomag.³ A törvénycsomag részét alkotta a határrendőrségről szóló törvénycikk.⁴ E törvény alapvető jelentősége az önkormányzatoktól független „állami” határőr szervezet létrehozása, mely biztosította a központi irányítást. A viszonylagos köznyugalmi állapot lehetővé tette, hogy közel két évig tartson a szervezet felállítása, a feladatok és jogkörök meghatározása az állomány kiválasztása és felkészítése.⁵

A Magyar Királyi Határrendőrség az Osztrák-Magyar Monarchia külső és belső határán egyaránt tevékenykedett. A nemzetközi forgalom ellenőrzése mellett a kishatárforgalom is létezett. Ez utóbbi azonban a korabeli utazási szokásokra – és lehetőségekre – tekintettel nem volt jelentős.⁶ A figyelem alapvetően az útleveles forgalomra, a kivándorlásra s az embercsempészetre összpontosult az útlevéltörvényben meghatározottak szerint. Az önálló katonai biztonsági stratégia szóba sem kerülhetett.⁷ A külső határon a mai fogalmak szerinti zöld határt a határmenti csendőrség őrizte.⁸

A korabeli biztonsági igényeknek a Magyar Királyi Határrendőrség megfelelt. A dualizmus időszakában tehát a Magyar Királyság felkészített szervezettel, a biztonsági igényekkel koherens jogszabályi környezettel rendelkezett, amely meghatározta, hogy a határforgalom ellenőrzését megvalósító szervezet mit és hogyan ellenőrizzen, s rendelkezésre állt a kor színvonalának megfelelő eszközrendszer.⁹ Ezt az is bizonyítja, hogy a háború idejéig mindössze egy új szervezeti elem felállítását tartották szükségesnek. Ez a fiumei kapitányság volt. A felállítás célja pedig a kivándorlás ellenőrzésének biztosítása.¹⁰

A háborút és trianoni békediktátumot követően nem váratott sokáig magára a határrendőrség újjászervezése. A viszonyok lényeges változásai, a függetlenség, az ország területének jelentős csökkenése az államigazgatás átszervezését is igényelte. Az önkormányzati rendőrség országos államosításával a magyar rendőrség államivá vált.¹¹ Ez indokolta a határrendőri szervezet bevonását a Magyar Királyi Államrendőrség szervezetébe. A bevonás – beolvasztás – jelentős szervezeti módosulást jelentett. Megszűntek a közvetlen budapesti irányítású önálló határszéli rendőrkapitányságok.¹² Állományuk egy részét a területileg illetékes kerületi rendőrkapitányságok szervezetébe olvasztották. Állományuk nagyobb része a kerületi rendőrkapitány közvetlen alárendeltségébe utalva határszéli rendőri kirendeltségen látta el feladatát. A kerületi rendőrkapitányságokat az országos kapitányság, majd az országos rendőrfőkapitányság irányította.¹³ A vizsgált terület ezzel egy vezetési szinttel bővült.

E változások jelentős koncepciómódosulást is jelentettek. A kirendeltségek hatásköre jelentősen leszűkült azáltal, hogy a kerületi rendőrkapitányok közvetlen alárendeltségébe helyezték azokat. A hatáskör a „határállomás” területére szűkült, továbbá az 5.645/1923 BM sz. körrendeletben meghatározott községek területére. Ezzel – a korábbi határrendőr kapitányságok utódaiként működő – határszéli rendőri kirendeltségek rendőrhatósági tevékenysége és illetékességi területe lényegesen lecsökkent, és előtérbe kerültek a nemzetközi határforgalom ellenőrzéséhez szorosan kapcsolódó teendők.¹⁴

A kialakult új szervezetben a határszéli rendőri (határrendőri) kirendeltségek munkatársai a vámhivatalokkal közös elhelyezésben – meghatározott belépő állomásokon a növény és állategészségügyi vizsgálatot végző állatorvosokkal együtt – végezték munkájukat. A mozgó vonatokon az útlevélvizsgálatot és az azzal kapcsolatos teendőket a Központi Nyomozó Hivatal közgei látták el. A nemzetközi hajóforgalomban az ellenőrzést a folyamórség, majd jogutódja a révkapitányság beosztottai látták el.¹⁵

A fokozatosan kialakuló, még nem jelentős számú légi forgalmat és az „általános határátlépő állomások” közé eső határvonalon az utas és áruforgalom (kishatárforgalom) ellenőrzését átruházott hatáskörben a vámórség (és jogutód szervei) ellenőrizték.¹⁶

Külön intézkedésekkel elsősorban az újonnan felállított átkelőhelyeken ideiglenesen a húszas évek végéig a Magyar Királyi Csendőrséget is bevonták a határforgalom ellenőrzési feladatok ellátásába.¹⁷

Biztonságpolitikai prioritást a katonai biztonság élvezett. A vizsgált szervezeti elem jelentősége csak mérsékelten erősödött. A határrendőri állomány általános határátlépő állomásokon szolgálatot teljesítő tagjai a beutazókra összpontosított, bár a szomszédos országokkal kialakuló egyre feszültebb viszony fokozatosan a totális ellenőrzés igényelte tőlük. A Kisantant, a terület visszaszerzési törekvések miatti támadólagos tevékenységre építő „biztonságpolitikai koncepció” ugyanis a totalitást igényelte. Az ellenőrzési (szűrési) lehetőségek a technika akkori színvonala miatt alapvetően a gyanús (elleneséges érzelműnek) minősített személyek szigorú ellenőrzésében, feltartóztatásában merültek ki. Ugyanakkor szűkültek az igények e szervezetre vonatkozóan, mert más szervezetek is beléptek a rendszerbe.

A közel fél évszázadot áttekintve figyelemre méltó, hogy a biztonságpolitikai koncepció igényei szerint – a terület visszatérések során alkalmazott szervezeti korrekcióktól eltekintve – a határforgalom ellenőrzési struktúrában mindössze egy jelentős szervezeti átalakításra került sor 1923-ban, és egy részlegesre, a Központi Nyomozó Hivatal becsatlakozásakor. Ez utóbbi a valóságban a csendőrséggel szoros kapcsolatot eredményezett. A rendészeti biztonság tehát jelen volt, de szerepe a katonai biztonsághoz viszonyítva háttérbe szorult.¹⁸

A II. világháborút követően az Ideiglenes Nemzeti Kormány előtt világos volt, hogy a háborút megelőzően tevékenykedő, majd a háború alatt többször átalakított közigazgatási szervezeti rendszer – köztük a rendőrség is – erkölcsi, személyi és infrastrukturális tekintetben alkalmatlan a már várhatóan viszonylag békés körülmények közötti feladatok végrehajtására.¹⁹ A végkifejletet ismerve bizonyítottan tekinthető, hogy a határőrizet ügyében is vita volt az 1903. évben megalkotott és a két világháború között alkalmazott megoldás között. Tehát a centralizált és a decentralizált határellenőrző rendőri szervezet között. Az ideiglenes országhatárok között célszerűnek látszott a korábbi – a két világháború közötti – szervezeti rendszer még megtartani és az újjászervezést annak rekonstruálható részeire építve megkezdeni. E rendszer módosításaival, kiigazításaival jutottak el a kívánt feladatellátást biztosító struktúrához. Valószínűleg senki sem gondolta, hogy annyi kiigazításra, átszervezésre kerül sor, mint amennyi a következő fél évszázadban bekövetkezett.

Az is nyilvánvaló volt, hogy a stabil közigazgatási rendszer, – benne a rendőrség – újjáépítése nem néhány nap kérdése, de a határterület rendjének helyreállítása azonnali intézkedéseket igényelt. A leggyorsabb megoldás lehetőségét a Honvédség biztosíthatta a kiegészítő parancsnokságok alárendeltségében szervezett határportyázó alegységekkel, alapvetően a második világháború előtti infrastruktúráján.

A békeszerződésig előretekintő biztonsági koncepció nem is lehetett más, mint a közigazgatás rendbetétele, és az ország elégséges biztonságát teljesítő szervezetek felállítása. A politikai pártok erőviszonyait tükrözte a biztonságpolitika, amelynek a különböző oldalai egyensúlyban voltak.

A Magyar Királyi Rendőrség – benne a határszéli rendőrség egyre jelentősebb része – a háború időszakában a honvédelmi törvény 14. § (5) bekezdés értelmében tevékenységét a hadi események miatt kénytelen volt megszüntetni és fegyveres személyzetével a Magyar Királyi Honvédséghez csatlakozni.²⁰ Fennmaradó részük a rendőrség sorait erősítette 1944 júniusáig, amikor a rendőrséget „katonailag szervezett testülettel” alakították át és a csendőrséggel egységes vezetés alá helyezték.²¹ Ez is hozzájárult ahhoz, hogy a harctevékenységeknek az ország területén való kiteljesedésével a közigazgatás szervezeti rendszere – közte az államhatárhoz a határforgalom ellenőrzéséhez kapcsolódó is – erkölcsi, személyi és infrastrukturális tekintetben ellehetetlenült, így felbomlott.²²

Mindezek ellenére a határterületen a rendőri szervezetek újjáalakulására nem kellett várni a háború végéig. „Az Ideiglenes Nemzeti Kormány a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front javaslata alapján úgy döntött, hogy az állami adminisztráció szervezetét a régi szervezeti keretek és eljárások megtartásával szervezi újjá. A kormány ezzel a döntésével is jelezni kívánta, hogy nem a Tanács Magyarországnak, nem a proletárdiktatúra kormánya, melynek létrehozására pedig számos helyen történtek kísérletek.”²³ Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. január 4-i rendelete²⁴ alapján a német megszállás és a nyilas uralom alól felszabadult területeken a nemzeti bizottságok irányításával megkezdtek a közigazgatás újjászervezését. Az általuk felállított rendőrségnek is minősíthető szervezetek a közrend és közbiztonság fenntartási feladataik mellett fontosnak tartották a határterületen a kialakuló forgalom ellenőrzésében való részvételüket.

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány országos rendőri szervezet kialakítását szorgalmazta. Első lépései közé tartozott a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről és felállításáról a rendeletek megalkotása.²⁵ A helyzet bonyolult volt, hiszen a rendelet kiadása még nem jelentette azt, hogy a szervezet már működőképes. Sőt a felállítás szükségességén túl pártállástól függően az alapve-

tő kérdésekben is jelentős nézetkülönbségek voltak. Ennek ellenére egyidejűleg folyt a vezető és végrehajtó szervezet megtervezése, megszervezése. A témánk szerint érintett szervezet sem volt ez alól kivétel.

Már a rendelet kihirdetése előtt 1945. május 9-én megkezdődött a rendőrség, s így a Vidéki Főkapitányság újjászervezése. A Határrendőrségnek, vagyis a korabeli hivatalos elnevezés szerint a határszéli rendőrségnek e szervezet keretei között kellett volna ellátnia feladatait.

A határrendőr szervezetek a rendőrség megszervezése során a területi rendőri szerv részeként alakultak meg és azoktól nem elkülönülve tevékenykedtek. (Miként azt a II. Világháború előtt tették.)²⁶ Azt hogy a határszéli kirendeltségek szervezése országosan még csak megkezdődött, ÉKES István miniszteri osztálytanácsos 1945. július 2-án a honvédelmi miniszternek címzett átirata is bizonyítja.²⁷

Mindezek csak a szervezeti keretek lehetőségeit teremtették meg. A személyi állomány jelentős részét kitevő őrszemélyzet és a detektívtestület tagjait toborzó bizottság választotta ki a jelentkezők közül. Alapfeltétel az „igazoltság” volt. A felvettek kinevezése a szaktanfolyam elvégzéséig, illetve az előírt szakvizsga letételéig csak ideiglenes volt.²⁸

A szervezői tevékenységet is terhelték hatásköri viták, amelyek a személyi kérdéseken túl a szervezet illetékességi területe mellett a vezetői hatáskörökre is kiterjedt.

A nézetkülönbségeken csak augusztus közepére sikerült időlegesen túljutni, amely kormányrendeletben öltött testet. E rendelet 3. §. (5) bekezdése az alábbiakat tartalmazza:

„A belügyminiszter felhatalmazást kap arra, hogy összhangban a honvédelmi szervekkel a határrendészeti, folyamrendészeti és légiforgalmi rendészeti szolgálat ellátására az államrendőrség keretén belül különleges hatóságokat és szerveket állíthasson fel”²⁹

Tehát három hónapra volt szükség ahhoz, hogy az első döntéssel ellentétes politikai döntés születessen.

E rendelet lényegi változtatás szándékát vetítette előre a korábbi, a két világháború közötti „határszéli rendőrségi kirendeltségekhez” képest, a szervezeti elemekre és a testületi hierarchiában elfoglalható helyre nézve egyaránt. Egyben jelzi az 1903. évi határrendőrségi törvényben megfogalmazott szervezési elvek mellett egyre eltökéltebb állásfoglalást is.³⁰ E rendelet már tervezet formájában is elhárította az akadályt az önálló határrendőrség felállítása elől,³¹ amely ugyan csak 1945. november 10-én jelent meg a Rendőrségi Közlönyben, de valójában már 1945. augusztus 17-én aláírta dr. SZEBENYI Endre. A kihirdetés altatása mindenképpen egyrészt ERDEI Ferenc belügyminiszter vonakodásának, másrészt a már augusztus végén megkezdődött igen intenzív választási küzdelem számlájára írható. A felkutatott dokumentumokból olyan következtetés vonható le, hogy az amúgy is nehézségekkel küzdő felállítás alatt álló szervezetet³² bizonyára nem kívánták a választási csatározások céltáblájává tenni.

A határrendőr kapitányságok szervezetének felállítása, feltöltése létszám, szállítási, szervezési problémákba ütközött, s nem is egyszerre kezdte meg tevékenységét, bár egyesek 1945. augusztus végéig részben, vagy egészen már felálltak. Nem a jelentkezők számával volt gond, hanem az alkalmasságukkal. ÉKES István miniszteri osztálytanácsos által aláírt iratok szerint nagyon sok esetben került sor elutasításra.³³ Ezt bizonyítja, hogy egy-egy kapitányság létszáma a megalakuláskor mindössze 7–8 fő volt, a tervezettel szemben, és 1945. augusztus 25-én mindössze Oroszváron működött szinte teljesen feltöltött létszámú távolsági forgalmú határátkelőhely GAÁL Miklós rendőr őrnagy vezetésével.³⁴

Másutt, ahol a távolsági határforgalomra és annak ellenőrzésére feltétlenül szükség volt,³⁵ továbbra is a Honvédelmi Minisztérium szervezetében a honvéd kerületi parancsnokságoknak alárendelt határportyázó századok végezték az átléptetést és az ellenőrzést. Természetesen e jelzett helyeken a határrendőr szervezet létrehozása nem állt le. A határrendészeti ellenőrzési feladatokra történő felkészülésre, felkészítésre összpontosítás indokolta a feladat visszavétel elhúzódását.

A szervezés az 1945. november 10-én kihirdetett, de dr. SZEBENYI Endre által 1945. augusztus 17-én aláírt rendelet szellemében folyt.³⁶ De az 1945-ben eredetileg felállításra tervezett határrendőr kapitányságok és tiszti őrsök tekintetében a realitások szellemében „átmenetileg” csökkentették a létszámot. Már csak 254 tiszt és 1220 fő legénység felvételét „toborzását” látták a szervezők megvalósíthatónak.

Az elkülönült határrendőr szervezet létrehozására irányuló szervezőmunka intenzív szakaszába 1945. októberében lépett, amikor a megalakuló határrendőrség leendő tisztikara részére szeptemberben megtartott tanfolyam eredményesen befejeződött.³⁷ A határrendőrség részenkénti felállítással és működésének megkezdésével az ideiglenes államhatár mentén már alapvetően két szervezet tevékenykedett. Nevezetesen a Honvédelmi Minisztérium felügyeletében a honvéd kerületi parancsnokságoknak alárendelt határportyázó századok és a Belügyminisztérium által irányított Államrendőrség Vidéki Főkapitánysága alárendeltségébe tartozó határrendőr kapitányságok.

Ez a megoldás a határforgalom ellenőrzésére hivatott struktúra tekintetében lényegében az 1903. évi rendszerhez való visszatérést jelentette.

Az 1903. évi rendszerhez való visszatérést jelzi, az a tény is, mely szerint a határrendőr kapitányságok hatáskörébe utalt feladatok csak annyiban tértek el az 1903. évi törvényben megfogalmazottaktól, amennyiben azt a megváltozott körülmények feltétlenül szükségessé tették. Ezek például „a határ-átlépő – állomásokon és átkelőhelyeken ellátják a bűnügyi nyomozó rendőrhatalósági jogkört. ... a határon átlépők útleveleinek záradékolása, ... a be- és kilépők jegyzékelése. ... a valuta, deviza rendelkezések betartásának ellenőrzése” A rendelet bevezető része és 32. pontja is egyértelmű: „A határrendőrség vármegyei, városi vagy járási kapitányságoktól és községi rendőrbiztosságoktól függetlenül önállóan működik (...) a magyar határrendőrség a szolgálat ellátása tekintetében a felügyeletem (ellenőrzésem) és irányításom alatt működik, személyi, fegyelmi és gazdasági vonatkozású ügyekbe egyelőre a vidéki főkapitányság alá rendelem.”³⁸

Ez azt jelentette, hogy a tervezettől eltérően a lényegét, az irányítást és az ellenőrzést a belügyminiszter közvetlenül gyakorolja, abból kizárja a vidéki főkapitányságot, de praktikus okok miatt a „logisztikai” biztosítás önálló kiépítésének gondolatát elvetették.

A már kihirdetett rendelet szerint huszonhat 53 fős határrendőr kapitányság alkotta a szervezetet, amelyek alárendeltségébe a helyi adottságokat figyelembe véve kettő – tizenegy őrs tartozott volna.³⁹

A Magyar Államrendőrség létrehozása a Belügyminisztérium kebelén belül a rendőrségtől elkülönített központi irányítás megvalósítását célozta. Ezt azzal indokolták, hogy szinte minden az államhatáron bekövetkező eseménynek nemzetközi vonatkozása volt, s a nemzetközi vonatkozású kérdésekben a végső szó minden esetben a Szövetséges Ellenőrző Bizottság hatáskörébe tartozott. E centralizációs program megvalósítását elsősorban a kommunista párt sürgette, mely a fentiekén túl a központosításban az államhatáron történő egységes, a hatékony fellépés lehetőségét látta.

A szervezés jelentős állomásának tekinthető dr. LÉNÁRT Imre rendőr alezredes 1945. november 10-i – tehát az új szervezetre vonatkozó rendelet kihirdetésének napján – a határszolgálat megszervezésére irányuló és valamennyi határrendőr kapitányság vezetőjének címzett intézkedése, melyből néhány, a feladatrendszer megosztását tartalmazó fontos mondat kiemelésre érdemes:

„Az országhatár őrzése és az ezzel kapcsolatos határrendészeti teendők ellátása tekintetében a honvédelmi miniszter úrral folytatott megbeszélés eredményeként, a szolgálat hatályos és súrlódásmentes ellátása érdekében az alábbiakat rendelem:

1./ A határon átlépő utasok ellenőrzését a 145.389/1945. IV/12. sz. rendelettel felállított, szervezés alatt álló Magyar Határrendőrség egyes kapitányságainak szolgálatbalépéséig, általában a honvéd határőrség látja el, mind a távolsági, mind pedig a kisebb határszéli forgalomban, kivéve a már működésben lévő határrendőrségi szervek hatásköri területét.

Határrendőrségi szervek működnek már Oroszváron, Hegyeshalomban, Sopronban, Szentgotthárdon, Kelebián, Nyírábrányban és Hidasnémetin.”

Ha a többi határállomások „valamelyikén a helyi rendőrség végezné a távolsági forgalom ellenőrzését, ott ezt a szolgálatot a honvéd határőrségnek haladéktalanul át kell adni. A kisebb határszéli forgalom ellenőrzése újabb rendeletemig mindenütt ugyancsak a honvéd határőrség feladata.”⁴⁰

A kialakuló határrendőr kapitányságok 1945. évi eredményessége azonban nem elégtette ki sem a kormányt, sem a Szövetséges Ellenőrző Bizottságot (SZEB). Sürgették a szervezet átforgalmazását. Nemcsak a határrendőr kapitányságok 1945. évi lassú felállása miatt sürgette a szervezet átforgalmazását a SZEB, hanem mert folyamatban volt az Ausztriára vonatkozó úgynevezett II. Ellenőrzési Szerződés kidolgozása (1946. június 28-án lépett hatályba), mellyel Ausztria jogot nyert önálló vám- és határőrség megszervezésére, így a normális határforgalom feltételeinek biztosításában érdekelt volt.⁴¹

A önálló, a vidéki főkapitányságtól elkülönült Határrendőrség létrehozásának befejező szakasza 1946. február hónapja és márciusa volt. A kinevezettek jelentős része gyakorlatilag már a kinevezésük előtt is a kinevezés helyén teljesített szolgálatot. A kinevezés az esküvétellel együtt vált hivatalossá.

Az önálló – közvetlen belügyminiszteri irányítású – határrendőrség felállításának sokoldalú támogatása eredményeként a szervezet, a képzés üteme felgyorsult. Az ideiglenes országhatáron átmenő távolsági személyforgalom ellenőrzésének átvételére az intézkedés kiadására már 1946. március 8-án sor került. Ezzel az összes távolsági forgalmat ellenőrző határátelőhely rendeletileg visszakerült a határrendőrség alárendeltségébe.⁴²

A változás egyik jele a névváltozás volt. NAGY Imre belügyminiszter rendeletével a Magyar Határrendőrség elnevezés 1946. március 14-től megszűnt. A „határrendőrkapitányság” elnevezés helyébe „a magyar államrendőrség határrendészeti kapitánysága” elnevezés lépett. A fenti rendelet 2.§. kimondta: „A magyar államrendőrség határrendészeti hatóságai és szervei felett a szolgálat irányítását, a

felügyeletet és az ellenőrzést a belügyminiszter közvetlenül gyakorolja.” A rendelet 1946. március 14-én lépett hatályba.⁴³

A rendelet kiadása aktusával természetesen csak jogilag tekinthető lezártnak az önálló határforgalom ellenőrző szervezet felállítása.⁴⁴ Gyakorlatilag a felállítást egy demonstratív tiszti értekezleten deklarálták 1946. március 18-án a Magyar Államrendőrség határrendészeti szerveinek tiszti értekezletén.

Tehát ezek alapján azt gondolhatnánk, hogy a módosított döntéstől a felállásig nyolc hónap eleendőnek bizonyul.

A rendeletet aláíró NAGY Imrét két nappal később, 1946. március 20-án RAJK László követte a belügyminiszteri poszton. A dokumentumokból az sem derül ki egyértelműen, hogy dr. LÉNÁRT Imre miért nem ejtett szót arról, a tényről, miszerint a kihirdetett véglegesnek deklarált szervezetből a rendelet szerint a határrendészeti tiszti őrs határrendészeti kapitánysági státusra emelkedik. Nem tett említést arról sem, hogy a véglegesség még nem zárja ki a rövid időn belüli belső átszervezést. A szinte azonnal előre jelzett személyzeti felülvizsgálat talán azért nem rettentette meg a jelenlevőket, mert ilyen felülvizsgálatok addig is rendszeresek voltak.

A szolgálati feladatok szoros kapcsolata és az együttműködés igénye miatt a Honvéd Határőrség-nél bekövetkezett megkülönböztetett fontosságú változásról is célszerű említést tenni. Bizonyára nem véletlen PÁLFFY György vezérkari ezredesnek a Katonapolitikai Osztály vezetőjének 1946. március 14-én kelt átírtára a belügyminiszterhez. Eszerint: „Miniszter Ur! A Sz.E.B. rendelkezésének megfelelően a honvéd határőröket átszervezem, megerősítem és közvetlenül Katona Politikai Osztályom útján magamnak rendelem alá”⁴⁵

A Határrendőrség és a Honvéd Határőrség átszervezéséből következő feladatmódosulások és az együttműködés pontosítása érdekében dr. LÉNÁRT Imre rendőr alezredes 1946. április 10-én a „Határ-szolgálat ellátása” címmel valamennyi határrendészeti kapitányság és tiszti őrs részére intézkedést adott ki: „A határon a határőrizetet a távolsági átkelőhelyek és az úgynevezett » kis határforgalom « részére megnyitott átkelőhelyek kivételével kizárólag a honvéd határőrség látja el. A határsávban járőr-szolgálat /portyázás/ ellátására ugyancsak kizárólag a honvéd határőrség hivatott. Távolsági átkelőhelyeken és az úgynevezett kis határforgalomban megnyitott átkelőhelyeken a határszolgálatot a határrendészeti rendőri szervek látják el a honvéd határőrség szerveinek közreműködésével. ... Távolsági forgalomban az úti okmányok érvényesség szempontjából való vizsgálatát, a be és kilépés feljegyzését és az ezzel kapcsolatos nyilvántartások vezetését a határrendészeti rendőri szervek teljesítik. Változás itt annyiban áll elő, hogy a határrendészeti rendőri szervek felvázolt szolgálati tevékenységében a honvéd határőrizeti szervek közegei is befolynak, történetesen az ellenőrzésnél jelen vannak és a határrendészeti rendőri szervek távolsági forgalomban vázolt tevékenységét mintegy kiegészítik.”⁴⁶

A feladatrendszer megosztása, elkülönítése mögött nem egyértelmű politikai akarat rejtőzött. A rendelet a feladatrendszer elkülönítése szempontjából a feladat tisztázás helyett inkább zavart okozott. A pontos feladat elhatárolásra még egy hónapot (1946. július 25.) kellett várni.

Figyelmet érdemel a személyi állomány általános felkészültsége is, valamint az ez ügyben tett intézkedések.

A határrendészeti kapitányságok személyi állományának képzettsége rendkívül heterogén volt, a jogi végzettségtől az elemi (négy osztály) iskoláig terjedt. Az alhadnagyi, hadnagyi rendfokozatot viselők jelentős része a harmincas évei közepén járt, sőt még negyven éves is volt közöttük. A tisztek jelentős része a háború miatt nem is fejezte be felső, de középfokú tanulmányait sem.⁴⁷

Az elnevezés változással együtt kihirdetett alárendeltség változást követően a feladatmódosulás hivatalosan 1946. június 10-én vált hatályossá, bár dr. SZEBENYI Endre miniszteri osztályfőnök még május 10-én jóváhagyólag aláírta,⁴⁸ de az csak a június 16-i Magyar Közlönyben jelent meg. E rendelettel a határrendészeti kapitányságok hatásköre „illetékességi területe” a határátlépő állomásokra korlátozódott, ahol a ki- és beléptetéseket végezték, az átadásokat – átvételeket hajtották végre, s fogantatosították az általuk felfedett bűncselekmények esetén a halasztást nem tűrő nyomozati cselekményeket. A kapitányság székhelyén feladatuk a határrendészeti kihágási ügyekben, mint rendőri büntetőbírórság az eljárások lefolytatása, valamint a kisebb határszéli forgalomban rendszeresített úti igazolványok kiállítása, illetőleg a szomszédos állam illetékes hatóságai által kiállítottak láttamozása.

Az 1946. június 16-án kihirdetett rendelet⁴⁹ nem hatálytalanította a március 4-i rendeletet. Így a határrendőri szervezeti egységek igazgatásrendészeti teendőket is elláttak. A hivatali helyiségekben a hivatalos órákat (08.00–15.00 óra) szigorúan be kellett tartani, azon túl, pedig a szolgálat folyamatoságát ügyeletes tiszt beosztásával kellett biztosítani. Az őrszemélyzet feladata a határátlépő állomás

folyamatos ellenőrzés alatt tartása volt, hogy azon az ellenőrző szervezet megkerülésével ki vagy belépés ne történhessen.

A Határ-, Folyam-, és Légirendészeti alosztály (IV/12.d.) irányítását már 1946. május 20-tól a MARSCHALL László rendőr alezredes vette át a FIKKERT (FIKERT?) Ferenc rendőr alezredes vezette politikai csoport közreműködésével.⁵⁰

A fluktuáció, az áthelyezések nagy száma a határforgalom ellenőrzés helyi ismereteinek hiányához is vezetett. Ennek ellensúlyozása sok szervezési intézkedést igényelt kapitánysági szinten.⁵¹

Talán azt várhatnánk, hogy a létrehozott szervezet és állománya egy év után a feladatellátásra koncentrálhatott. De nem. Jött a „B” listázás és szervezetracionalizálás.

A Határ-, Folyam-, és Légirendészeti alosztály (IV/12.d.) szervező tevékenységének eredményességét meghatározóan befolyásolta a „B listázásról” szóló miniszterelnöki rendelet⁵² és a közigazgatás racionalizálására vonatkozó miniszterelnöki rendelet⁵³.

E két rendeletben foglalt meghatalmazások alapján felállított bizottságok együttesen jelentősen megerősítették a rendőrség állományát.

A határrendőr kapitányságok szervezeti rendszerének az volt az egyik hibája, hogy az illetékeségi területek meghatározásakor nem minden esetben vették figyelembe a közigazgatási határokat. Azért, hogy egy határrendőr kapitányság működési területe lehetőleg ne nyúljon át egy másik vármegye területére, ezért az 1946. augusztus 2-án kelt rendelet valamennyi határrendészeti rendőrkapitányság illetékeségi területét járásokra és községekre bontva pontosította.⁵⁴ A határrendőr őrsök jelentős részét a forgalom függvényében megszüntették, összevonták, illetve beolvastották a kapitányságok szervezetébe. Tehát két hónap elmúltával gyakorlatilag egy újabb átszervezés vette kezdetét.

Ugyanis a „B” lista rendelet után a Magyar Közlöny 1946. szeptember 5-i 211. számában megjelent NAGY Ferenc miniszterelnök rendelete „az államháztartás egyensúlyi helyzetének rendbe hozása érdekében az államrendőrség kebelén belül végrehajtandó szervezeti változásokról és az államrendőrséget érintő egyes kérdések újabb szabályozásáról”.⁵⁵ E rendelet azon a címen, hogy a belügyi tárca költségvetése csökkenthető legyen, s az ügyintézés egyszerűbbé és gyorsabbá váljon, felhatalmazta a belügyminisztert a rendőrség bármely hatóságai és szervei összevonására, vagy megszüntetésére, nevük, alá és fölérendeltségük, felügyeletük megváltoztatására.⁵⁶ E lehetőséggel a belügyminiszter 1946. október végén élt is. Megszüntette a felvételt megelőző jelölést és a toborzást. Azok a személyek, akik a rendelkezési állomány ideje alatt sem kaptak beosztást elbocsátották.⁵⁷

Az államháztartási egyensúly rendbe hozása érdekében az államrendőrség kebelén belül végrehajtandó szervezeti változásokról és az államrendőrséget érintő egyes kérdések újabb szabályozásáról szóló rendelet 1. §-ban foglaltak végrehajtására RAJK László belügyminiszter rendelete csak 1946. október 3-án született meg.⁵⁸ E rendelet a további szervezeti koncentráció első jelentős aktusa volt. Az 1946. október 3-án közzétett szervezet apróbb módosításokkal azonos volt, mint az 1946. augusztus 2-án kihirdetett szervezettel.⁵⁹

A békeszerződésig megvalósított biztonságpolitikai törekvéseket, tehát változó politikai környezetben, módosuló igényekkel terheltén valósították meg. E körülményeket a jelentősen megváltozott és kusza jogi környezet jellemezte, ahol együtt volt hatályban régi és új. A szervezetben a jelentős és gyakori belső struktúraváltozás volt jelen. A minden területet érintő ellátás terén maga az ellátás szó alkalmazása is túlzó.

A Párizsi Békekonferencia 1946. július 29-én megkezdődött. A tárgyalásokról a Magyarországra vonatkozó tájékoztatások nem tükrözték a magyar delegáció és az ország lakosságának várakozásait. A békeszerződés 1947. február 10-én írták alá Párizsban. Azt a Nemzetgyűlés 1947. július 16-án elfogadta és becikkelyezte. A ratifikációs okmányokat 1947. szeptember 15-én Moszkvában helyezték le-tétbe. Tehát a békeszerződés 1947. szeptember 15-én lépett hatályba. Ezzel Magyarország nemzetközi jogi szempontból visszanyerte szuverenitását, és elvileg a független államok sorába lépett. A SZEB is csak azt követően oszlott fel. Az Ausztriával való összekötöttség biztosítása ürügyén azonban egy ötven-ezer fős szovjet katonai kontingens Magyarországon maradt.⁶⁰

A Békeszerződés 1. Cikke Magyarország határaitól döntött, azon belül a 4) c. pontja rendelkezett Horvátjárfalu, Oroszvár és Dunacsuny községek Csehszlovákiának történő átengedéséről.

A Békeszerződés 12. cikkének a. alpontja szerint Magyarország „szárazföldi hadsereget, ideértve a határvédő csapatokat, a léghárító és a folyami flottilla-személyzetet, összesen 65 000 főnyi személyzettel” jogosult tartani.⁶¹

A párizsi békeszerződés a szuverén állami lét visszanyerésének történelmi jelentőségű dokumentuma. Azon túl az államhatárra, a fegyveres erőkre, a lakosság-cserére és a gazdasági kötelezettségekre vonatkozó kitételei döntőek voltak és megdöbbentették a közvéleményt. A pártarcok felerősödtek.

A szabályozatlanság, azok kuszasága az egész közigazgatást is átszötte. A rendeletekkel szabályozott eljárások egy része ellentétes volt a hatályos törvényekkel.⁶²

A rendőri szervezet helyzetének megszilárdítását az eltelt egy év alatt minden erőfeszítés ellenére sem sikerült elérni.⁶³ A feszült kül- és belpolitikai helyzet a határterületen dolgozók között is érzékelhető volt. Az osztrák határszakasz átkelőhelyeiről nagymértékű illegális kivándorlás megindulását jelentették, melynek okai kalandvágy és a kinti munkáshiányról elterjedt hírek, valamint erősödő csempészet voltak.⁶⁴ Az osztrák határon az illegális kivándorlók nemcsak magyar állampolgárok voltak, a jugoszláv állampolgárságú svábok tömeges határátlépése általánosan ismert probléma volt.⁶⁵

A bizonytalan helyzet a határforgalom ellenőrzését megvalósító szervezetek tevékenységére is kihatott. A továbbra sem szűnő súrlódások megszüntetésére a határrendőrség és a határőrség vezetői folytatták megbeszéléseiket, s annak eredményeképp az 1947. április 28-i tárgyaláson megegyezés jött létre ÉKES István miniszteri tanácsos és PÁLFFY György vezérőrnagy között.

A határterületen a feladatmegosztással „az ország területéről külföldre vezető vasúti és közúti útvonalakon /távolsági határátlépő állomások/ az utasforgalmat az erre a célra szervezett határrendészeti kapitányságok, a vámügyi szabályok betartását pedig az ugyanott működő fővámhivatalok ellenőrzik. Az országhatárnak az egyes távolsági határállomások közé eső szakaszait a honvéd határőrség szervei biztosítják és ugyanők ellenőrzik az ezen a területen esetleg megengedett kisebb határszéli forgalmat is.”⁶⁶ Ezzel egy határforgalom-ellenőrzésre specializált szervezeti rendszer jött létre, mely tevékenységét a már leszűkített illetékességi területére, alapvetően a határátkezőhelyekre koncentrálva folytatta.⁶⁷

A feladatmegosztás befejezését az is sürgette, hogy 1947. július 1-től a határátkezőhelyeken a hazatérők (a nyugatról hazatérő hadifoglyok, menekültek, kitelepítettek és deportáltak) rendőri vonatkozású ügyeinek intézését is át kellett vevék a hazahozatali szervektől. A rendőri vonatkozású ügyek intézése azt jelentette, hogy minden hazatérőről a személyi adatokat, állományviszonyát tartalmazó névjegyzéket kellett készíteni. A személyeket együtt tartva, vasúton Komáromba az Igmándi erődbe kellett kísélni.

A határrendőr kapitányságok helyzetének rendezése során a kishatárforgalmi átkelők átvétele 1947 júliusában vett lendületet.

A szolgálatok tevékenységére rányomta a békeszerződés aláírását követő, a választásokon túlnövő, kieleződő pártok közötti politikai szembenállás. A pártpolitikai agitáció nem kerülte el a rendőrséget sem. Az olyan méreteket öltött, hogy az a „szolgálat zavartalan ellátását is komolyan veszélyeztetik”, ezért RAJK László belügyminiszter – dr. SZEBENYI Endre javaslatára – rendelettel volt kénytelen szabályozni az államrendőrség tagjainak politikai tevékenységét.

A rendelet tartalma figyelemre méltó.⁶⁸ Az egyes pártokon belül ugyanis úgynevezett rendőrségi frakciók is léteztek. Azok összejövetelein belső szolgálati ügyeket tárgyaltak meg. A rendőri szervek tagjai természetesen bármely pártnak tagjai lehettek, „a rendőrség tagjai azonban a rendőrségi szolgálati szabályzatok rendelkezései mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül kötik. A rendőrség tagjai tehát a szolgálati utasításokban és szabályzatokban előírt rendelkezéseikhez még akkor is kötelesek mindenben alkalmazkodni, ha szolgálaton kívül fejtenek ki pártpolitikai tevékenységet. Ezért megtiltom, hogy az államrendőrség tagjai politikai tevékenységük alkalmával olyan cselekményeket kövessenek el, illetőleg olyan magatartást tanúsítsanak, amely a rendőrség tagjaira nézve fennálló rendeletekbe és szabályzatokba ütközik.”⁶⁹

A rendőri testület egységes szellemének és a szolgálati érdekeinek megvédése érdekében RAJK László elrendelte, hogy a rendőrség tagja, ha egyenruhában vesz részt politikai gyűlésen, nyilvános rendezvényen, akkor nem szólalhat fel. Pártjelvényt egyenruhán nem viselhet. Nem viselhet pártjelvényt még polgári ruhán sem hivatalos eljárás során, illetve hivatali helyiségekben.

Megtiltotta a hivatali helyiségekben és bárhol szolgálatban a pártpolitikai tevékenységet. Szigorú büntetéssel fenyegette azt, aki a testület más tagjával szemben pártállása miatt ellenségeskedést, vagy gyűlöletet szít.

Tilos volt a testülettel kapcsolatos bármely ügyet, még ha az szolgálati titkot sem képezett pártösszejöveteleken még csak érinteni is.

Megtiltotta az államrendőrségnek, hogy kimondottan politikai gyűlést, vagy összejövetelt rendezzen, továbbá „Tilos a rend fenntartására, illetőleg a szolgálat ellátására kijelölt rendőri erőkön felül, a rendőrség tagjait akár együttesen, akár egyenként a belügyminiszter jóváhagyása nélkül, valamely politikai gyűlésre vagy összejövetelre hivatalból kirendelni.”⁷⁰ A rendelet 1948. október 29-ig maradt hatályban.⁷¹

A felügyeleti szemlék során rendeletileg megerősítették azt is, hogy a „...magyar államrendőrség határ- és folyamrendészeti hatósága, valamint szervei felett a szolgálat irányítását, felügyeletét és az ellenőrzést a belügyminiszter közvetlenül gyakorolja...”⁷²

A békeszerződés szeptemberi kihirdetésével Magyarország visszanyerte szuverenitását. Azzal megszűnt a SZEB általános jogköre. Megszűnésével – többek között – a határon történő átlépés előzetes engedélyezési jogköre is megszűnt. Ez a tény önmagában könnyebbé jelentett a csehszlovák, román és jugoszláv határszakasz határátkelőhelyein átlépéskor, de az osztrák határszakaszon történő átléptetés tekintetében zavarokat okozott, mert Ausztria szovjet megszállási övezetébe a beutazás SZEB engedélyezési joga nem szűnt meg.

A határrendészeti kapitányságok szempontjából az év egyik legjelentősebb eseményének tekinthető Oroszvár kérdése. Oroszvár községet a békeszerződés értelmében Csehszlovákiához átsatolták. Ezért helyette Rajkát jelölték ki határátlépő állomásként. Az átsatolás 1947. október 15-én történt meg. A Pozsonyi hídfő átadása természetesen a honvéd határőrség több egységének átszervezését is igényelte.⁷³

A békeszerződés megkötésének pozitívuma a szuverén, önálló állami lét visszanyerése, s ezzel az államhatárok ideiglenességének megszűnése volt.

A határrendőr kapitányságok állományának létszámviszonyai 1947 decemberére stabilizálódtak. Létszámuk a 34 kapitányságon tartósan 1 455 fő volt hónapokon keresztül a minisztériumban működő HFL alosztály (csoport) állományán felül. Közülük a határrendészeti kapitányságokon 687 fő, a folyamrendészeti kapitányságokon 658 fő és a légirendészetnél 109 fő teljesített szolgálatot.⁷⁴

A vizsgált év végére tehát létrejött egy stabilnak minősíthető szervezet, amely a reá szabott biztonságpolitikai igényeknek megfelelt. A megfelelés azonban politikai kategória.

Az Magyarországi Kommunista Pártja (MKP) és az Szociáldemokrata Párt (SZDP) egyesülése Magyar Dolgozók Pártjává (MDP) kiváltotta a hatalomból kiszorultak és támogatóik még erőteljesebb tevékenységét a belső feszültségek fokozására. Az akkori politikai vezetés igényei a jogi szabályozásban is tetten érhető. Törvénybe foglalták, hogy: „... büntett a meg nem engedett módon való határátlépés ... 5 évig terjedő börtönnel büntetendő ...”. E jogszabály minősítette először a kísérletet is bűncselekménynek, s a (6). bekezdés rendelkezett a hamis, hamisított, más személy nevére szóló útleveleket alkalmazókkal szemben is hasonló módon.⁷⁵

A proletárdiktatúra mai fogalmak szerinti biztonsági koncepciója a vizsgált szervezet elé új politikai célokat tűzött ki a „totális” ellenőrzést. A biztonság katonai oldalának jogszerű erősítésére nem volt lehetőség, így azt az MDP más úton közelítette meg a témát. Rendvédelmi szervezatként valójában katonai szervezet létrehozásának irányába indult.⁷⁶

A totális ellenőrzés megvalósítására a tanácsadók szerint centralizáltabban vezetett – irányított szervezetekre volt szükség. Hiába kristályosodtak ki 1948 nyarára a határrendőrség kapitányságainak feladatai, hiába alakítottak ki jó együttműködést a Honvéd Határőrséggel, a lehetőségek függvényében a szomszédos országok határforgalom ellenőrző és bűnüldöző szerveivel, az új „biztonsági helyzet” azonnali intézkedése azt eredményezte, hogy 1948 májusának végén, több jugoszláv viszonylatú határrendőr kapitányság működését azonnali hatállyal rendeletileg megszüntették, az átkelőhelyeket pedig törölték a határátlépő állomások jegyzékéről.⁷⁷

A szovjet minta kritikátlan másolása nyomán elsősorban a Belügyminisztérium Államvédelmi Osztálya gyors továbbfejlesztése került előtérbe. Az MDP vezetői részéről igényként merült fel az ÁVO középfokú hatósági szintre emelése, a külföldre utazás, az országba való beutazás eddigénél szigorúbb állambiztonsági ellenőrzése, illetve rányitása. Az igény gyorsan vált valósággá. Az 1948. szeptember 6-án kelt rendelet szerint szeptember 10-i hatállyal a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága középfokú hatósági szervezet. Alárendeltségébe utalták az államrendőrség határrendészeti, folyamrendészeti, légi közlekedési rendészeti hatóságait, a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóságot, az útlevélosztályokat.⁷⁸ A szervezeten belül felállított „másodfokú kihágási rendőr büntetőbíróóság” hatáskörébe tartozott a határ folyam és légirendészeti, útlevél és a külföldiek által elkövetett cselekmények elbírálása. A szervezet ügyosztályokra épült. A téma szempontjából érintettek:

Az „A” ügyosztály II. alosztály (Határ-, Folyam-, Légirendészet ÁVH kirendeltség a Belügyminisztériumban), „B” ügyosztály VII. alosztály Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság (KEOKH), „C” ügyosztály IX. alosztály (útlevél alosztály)⁷⁹

A gyors szervezeti, hatásköri, személyügyi döntések eredményeként szeptember 10-én már fel is állt a BM ÁVH. A szervezeten belül a határ-, folyam- és légirendészeti feladatokat központi irányítással 21 határrendészeti, 7–7 rév, illetve légirendészeti kapitányság látta el. A BM ÁVH-t a belügyminiszter, 1948. augusztus 4-től KÁDÁR János irányította.

A BM ÁVH határrendészeti szervezeteinek dolgozóit 1949-ben mélységesen megdöbentette a korábbi belügyminiszter, majd külügyminiszter RAJK László, továbbá a Katonapolitikai Osztály volt vezetője, a Honvéd Határőrség első parancsnoka, a Honvédség főfelügyelője őrizetbe vétele és koholt vádak alapján történő elítélése, később pedig MARSCHALL László a BM ÁVH Határrendészeti Osztály vezetőjének elítélése a koncepciók perének során.

A Belügyminisztériumban tevékenykedő szovjet tanácsadók meglepedését azonban csak egy még erőteljesebb szervezetkoncentráció terve nyerte el. A megváltozott nemzetközi és belpolitikai helyzetnek véleményük szerint jobban megfelel, a totális biztonság megvalósításának reményében létrehozott szervezet. Az új szervezet létrehozását a Minisztertanács rendelte el az Államvédelmi Hatóság létrehozásával.⁸⁰

A határrendőrség a Minisztertanács rendeletével az Államvédelmi Hatóság részévé vált, így elvesztette az önállóságát.⁸¹ Történetének egy történetileg is jelentős szakasza zárult le.

A szervezeti változtatás határőrizeti szempontból leglényegesebb eleme az volt, hogy a határátke-lőhelyek forgalmát ellenőrző határrendőr kapitányságok közvetlenül a Határőrség Országos Parancsnokságának az alárendeltségébe kerültek, így beépültek az ÁVH szervezetébe. Ezzel az államhatáron tevékenykedő és korábban különböző szervezetekhez tartozó alakulatok egységes testületet alkottak. Az Államvédelmi Hatóság Határőr és Belső Karhatalom parancsnokává KAJLI József rövid ideig tartó megbízását követően PIROS László államvédelmi vezérőrnagyot nevezték ki.

A határrendőr kapitányságokat Határ Forgalom Ellenőrző Pontra keresztelték át. Az irányításukat végző osztály vezetésének teendőivel KOVÁCS Mátyás államvédelmi századost bízta meg PÉTER Gábor.⁸²

A Határ-Forgalom Ellenőrző Pontok (a továbbiakban FEP) átalakításának határideje 1951. január 3. volt. Az átalakítás azt jelentette, hogy rendőrből katonává minősítették át a személyi állományt. A nem határőrizeti feladatokat ellátó személyi állományt pedig a Belügyminisztérium illetékes rendőri szervezeteinek adták át.⁸³ Az átszervezéssel 9 határőr kerületparancsnokságot, 3–4 zászlóaljot, egy önálló zászlóaljot hoztak létre. A határforgalom ellenőrző pontokat területi elhelyezkedésük szerint osztották el. A határőr parancsnokság közvetlen alárendeltségébe a Budapesti Folyami és Légi Forgalomellenőrző Pont és az abba beolvasztott, majd átadásra került dunaföldvári FEP, továbbá a szobi FEP.

Az Államvédelmi Hatóság Határőrség 1950. február 1-én átvette határrendőrség feladatát és a testület 1 627 főnyi személyi állományából 146 tisztet, 336 tiszthelyettest és tisztet. A keletkezett hiányt 840 sorállományú határőr státusz rendszeresítésével pótolták, a határforgalom ellenőrzését megvalósítók létszámát pedig 1 322 főben állapították meg.⁸⁴ (az 1947-es szervezet létszáma 1 455 fő volt.)

Az új szervezet azonban már nem határrendőr – tehát nem tisztán hivatásos állományú rendőrök-ből álló – szervezet volt, hanem katonai, amely hivatásos és sorozott állományú munkatársakkal tevékenykedett. Így a régi szabályzatokat, utasításokat nem alkalmazhatták.⁸⁵ Az akkori gyakorlat szerint a szovjet tanácsadókat hívták segítségül. Útmutatásukkal a határforgalmi osztály kidolgozta a szükséges irányelveket, s 1950 decemberében az ÁVH vezetőjének 041. sz. parancsával már egy, az akkori igényeknek megfelelő szervezet alakult ki. A forgalomellenőrző pontok tehát katonai szervezetté alakultak át.⁸⁶ Öt kerületnél (1., 5., 6., 7., 8. kerület) forgalomellenőrző alosztályt szerveztek. Kialakították a forgalomellenőrző pontok kategóriáit (80–55–30 fős), s létszámát (összesen 1 322 fő). A 041. sz. parancs meghatározta a forgalomellenőrző pontok feladatát. Az is igen lényeges változást jelentett, hogy a fenti paranccsal 1951. január 3-tól a sorállományúakat is bevonták a kutatói, biztosítási feladatok ellátásába. Összességében 24 FEP-et állítottak fel a korábbi 34 kapitánysággal szemben.

Annak ellenére, hogy a feladatellátás jogszabályi környezete lényegesen megváltozott, feladat alapja az átlépni kívánó külföldi és honi személyek „jogszerű” átlépésének ellenőrzésének mikéntje nem változott. E feladat fontosságát, a szervezet létjogosultságát bizonyítja, hogy a határőrségbe, és e kettős szervezet ÁVH-ba olvasztását követően, ha új névvel is, megtartotta sajátos feladatrendszerét.

Szervezetének irányítási rendszere ugyan megváltozott, ettől függetlenül a feladatrendszeréből következő elkülönülés érvényesült. A határforgalmat ellenőrző szervezet az ÁVH Határőrsége, majd a független határőrség szerves részeként hajtotta végre a reá rótt feladatokat.

Bár az ÁVH mint önálló szervezet 1953-ban megszűnt, azonban a határőrség a BM ÁVH keretén belül maradt. Annak ellenére, hogy 1957-ig a határőrségnél öt átszervezésre került sor azok alapvetően átalárendelés változásokat jelentették a FEP-ek számára, továbbá állomány átcsoportosításokat.

A határforgalom ellenőrzés helyének szerepének változásai 1960–1980 között.

E két évtized a határőrség stabil szervezetének időszaka volt.

A két világhatalom közötti kapcsolatok fokozatos javulásának hatása 1960-tól (a biztonságpolitikai koncepcióban a diktatórikus elemek csökkenésével) a biztonság elsődlegességének megtartása mellett a dinamikus növekvő forgalom a sorozott állomány egyre nagyobb mértékű bevonását igényelte a határforgalom ellenőrzés területén is.

A hatvanas évek közepéig a sorállomány a határátkelőhelyeken csak őrzési és kutató–biztosító feladatokat láthatott el.⁸⁷ Azt követően 1967-től segédútlevélkezelő megnevezéssel kiegészítő, majd sorállományú útlevélkezelő megnevezéssel fokozatosan, – természetesen külön felkészítés után – szinte valamennyi utaskategóriára kiterjedően útlevélkezelői feladatokat látott el. Létszámuk – a többszöri létszámfejlesztés eredményeként – 1979-re meghaladta az 1000 főt.⁸⁸ A viszonylag nagy létszámú sorozott állományú útlevélkezelők egységes felkészítésére 1975-ben a csornai kiképző bázist szakosították.

A kül- és belpolitikai környezetváltozás hatására dinamikus növekvő határforgalom, a nyilvánosság fokozatosan előtérbe helyezte a határátkelőhelyeket. A szomszédos országokkal közös elhatározással újrainítottak korábban bezárt átkelőket, illetve 1980-ig 10 új átkelőhelyet építettek. Öt kishatárátkelőt a két ország állampolgárainak útlevéles forgalmát is lehetővé tették, és 3 új kishatárátkelőt nyitottak. A határforgalom ellenőrzésben a közös elhelyezést a szomszédos ország szervezeteivel 12 helyen tették lehetővé. A határon történő vízumkiadás kuriózumának számított, hogy 11 átkelőhelyre KEOKH kirendeltséget telepítettek, s 1971-től ezt a jogot a határőrök vették át.

„Helsinki” készülve rendszeressé váltak az átkelőhely felújítások is, s az alkalmazott technika korszerűsítése. (Például a számítástechnika alkalmazásának kísérleteinek megkezdése 1975-től)

A hivatásos állomány is fokozatosan megfiatalodott. Sok szakmailag jól felkészített fiatal tiszt került be a rendszerbe.

A szervezeti változásokat elsősorban az új átkelőhelyekhez kötődő változások, a hivatásos állománykategóriák változásai, illetőleg a vezető–irányító rendszer módosulása jelentette. Megszűntek például az olyan munkakörök, mint főútlevélkezelő, főútlevélkezelő-csoportvezető, de megszűnt az országos parancsnokság határforgalmi osztályán egy alosztály, a kerületek határforgalmi alosztályai pedig több mint egy évtizedig egy főre zsugorodtak a győri kivételével, ahol e feladatokat kettő fő látta el.

Ezt az időszakot áttekintve megállapítható, hogy a biztonságpolitikai koncepcióban az egész határőrséget, de különösen az e területet érintő igényeknél a totális biztonság és a szükséges biztonság megvalósíthatósága közötti dilemma gyűrűközött egymással, váltakozó sikerrel.

E dilemma ellenére a határőrséget a szervezeti stabilitás jellemezte. A változtatás igényét az ország kül- és belpolitikai környezetváltozásához köthető dinamikus növekvő határforgalom jelentette, amely a gyorsaságot és a kulturáltságot követelt. Az 1978-ra a forgalom jóval meghaladta a határátkelőhelyek átbocsátó képességét.

A határforgalom ellenőrző szervezetek feladatainak végrehajtásához az 1980-as évek viszonyai kedvező körülményeket teremtettek. A további évek permanens minden területet átfogó átszervezési dömpingje még nem látszott. Az átkelőhely bővítések, korszerűsítések a megnövekedett forgalom kulturáltabb átbocsátásának lehetőségét ígérték.

A külföldön egyre erőteljesebben jelentkező terrorcselekmények hazánkban az erőszakos gépjármű kitörési kísérletek számának növekedése formájában jelent meg. A helyzet a szigorítás és a könnyítés komplex megvalósítását igényelte. Ez újabb feladatokat, erő, eszköz átcsoportosítást, további technikai fejlesztést jelentett. Megerősítésre került a biztonság katonai oldala is.⁸⁹

A határforgalom biztonságos, gyors és kulturált ellenőrzésére, az utasforgalommal kapcsolatos igények kielégítésére 1982-től a határőrség megkülönböztetett figyelmet fordított. A közel-közép-keleti ingtag helyzet, az iraki–iráni háború egyik következményeként ugyanakkor egyre több e térségből érkező személy kísérelt meg hamis, hamisított úti okmánnyal be, illetve átutazni hazánkon.

A csernobili atomerőmű szerencsétlenség feladatnövekedést jelentett. A sugárszint mérést a már 42 határátkelőhelyen végezték. E feladat végrehajtásába 672 főt vontak be.

A tapasztalatok meggyőzték a legfelsőbb állami és politikai vezetést, hogy a határforgalom ellenőrzésben további előrelépés csak komplex fejlesztéssel érhető el. Ezt az igényt valósította meg a „világútlevél” bevezetés, s a külföldre utazás alapvető állampolgári jogként deklarálása.

A „világútlevél” 1988. január 1-i bevezetése az ellenőrzés egyszerűsítésén túl, egy tömegmozgalmat hozott létre, az ország legnagyobb tömegmozgalmát a „bevásárló turizmust”. A tömeges átlépés megkérdőjelezte a biztonságot. Ez komoly feszültséget okozott az ellenőrzést végző személyekben, mert valahol a világban szinte havonta történt terrorakció.

Mindezeknek a hatásoknak az összegződése biztonságpolitikai szempontból a szigorítást igényelték volna. Ennek ellenére az országban kialakult közhangulat hatására az ország vezetésének döntése a gyorsaság, a várakozásmentesség előtérbe kerülését hozta, a felesleges zaklatások elkerülését. Elsődlegessé vált az eddigi túlbiztosítás helyett az alapvető biztonság garantálása. Minden ellenkező hatás ellenére 1988-ban megszűnt a „totális” határforgalom ellenőrzés.

A várható forgalom helyes felmérése, az elrendelt módszerek határozott gyors bevezetése, az állomány többségének egyetértően támogató erőfeszítése a feltételek hiányosságai ellenére sikereket hozott. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy a határforgalom ellenőrzéssel szembeni változó követelmények teljesítése az elkövetkező évek prognózisa alapján nem lehetséges önmagában az erők és eszközök további koncentrációjával. Új módszerekre volt szükség más minőségű eszközökkel, magasabb szintű felkészültségű állománnyal. Szükségessé vált a vezetési, szervezeti együttműködési feladatok alapokig terjedő felülvizsgálata. Mint ahogy az a korábbi évtizedekben is történt, az új koncepció kialakítását, megvalósítását korlátozott fejlesztési körülmények, fokozott takarékoság jellemezte.

A határforgalom ellenőrzésben bevezetett eljárások megfelelően szolgálták a biztonságpolitikai igényeket a gyorsítást az alapvető biztonság garantálásával.

A Minisztertanács 1989. május 18-i határozatával megszűntek az állami struktúrában pártszervezetek. Ezzel szinte egy időben a magasabb egységeknél újból alosztályokat, csoportokat hoztak létre a határforgalom ellenőrzési feladatok eredményesebb megszervezésére.

A határsáv és a nyomsáv augusztus 1-i megszüntetése, az elektromos jelzőrendszer üzemén kívüli helyezése, később még 1989-beli lebontása elsősorban gazdasági szükségesség volt. A kormány 1989. szeptember 11-én lehetővé tette az NDK állampolgárok – külön kiutazási engedély-nélküli – Ausztriába történő kiléptetését. Ez az intézkedés jelentősen csökkentette az egész határorségre, így a forgalomellenőrző pontokra nehezedő tiltott határátlépési kísérletek számát. Ez a csökkenés azonban csak rövid ideig tartott. Az NDK állampolgárok helyét a román állampolgárok foglalták el, akik a kritikus romániai belpolitikai helyzet hatására tömegesen hagyták el hazájukat. Egy részük hazánkat, jelentős részük valamely nyugati országot tekintette célországának.

A migrációs jelenséget rövid időre csökkentették az 1989. december 17–31. közötti romániai forradalom eseményei. A forgalomellenőrző pontok állományára jelentős feladatok hárultak a segélyszállítmányok átbocsátása terén.

A határforgalom ellenőrzéshez kapcsolódó törvénykezési aktusok sem maradtak el. Hazánk csatlakozott az 1951. évi Genfi Menekültügyi Konvencióhoz. Új törvények, mint a menekültek, a ki- és bevándorlók jogállását rendező, a külföldre utazásról és az útlevelekről, a Magyar Köztársaság államhatáráról, annak rendjéről, őrizetéről és átlépésének szabályairól szólók születtek.

A rendszerváltozás az addig hatályos biztonságpolitikai elgondolást érvénytelenítette, az új munkálását több éves bizonytalanság, éles változások jellemezték.

Az 1990. évi országgyűlési választásokat követően hozzá lehetett kezdeni az új politikai igényekhez igazítva a profiltisztításhoz. Lehetőség nyílt, de inkább szükségessé vált – 1950 után ismét – a hivatásos állományú határforgalom ellenőrző szervezet, az ahhoz kapcsolódó vertikális szakirányító szervek kialakításának megkezdésére. Bevezetésre készen állt a már kidolgozott irányok állampolgársági kategóriák szerinti szelektív útlevél ellenőrzési és kezelési rendszer.

A dereguláció hatására elbizonytalanodott a határország állománya is. A sorkatonai szolgálati idő 12 hónapra csökkentésével lehetetlenné vált a sorállományú útlevélkezelői állomány kellő színvonalú felkészítése. Megkezdődött a hivatásos állományú határőrizetre való áttérés, s a hivatásos járőr-útlevélkezelő képzés Körmenten, s részben a határátkelőhelyeken. Mindezek szükségessé és egyben lehetővé tették a belépő utasok ellenőrzésre hangsúlyt helyező szelektív útlevél ellenőrzés 1990 májusi bevezetését. Ezzel csökkenthető volt a sorállomány létszáma, különösen azokon a határátkelőhelyeken, ahol folyamatosan végrehajtották a számítástechnikai bővítést.

Tovább erősödött a terrorveszély, jól érzékelhető fegyver-lőszer, kábítószer és autócsempész tevékenység. Az öbölháború, a jugoszláviai polgárháborús viszonyok, a mintegy száz országból érkező tiltott határátlépést megkísérlő személyek, a Szovjetunió felbomlása mind a hatékony fellépés megszervezését és az ellenintézkedések azonnali bevezetését igényelték.

A balkáni útvonal Magyarországra helyeződésével közúton és vasúton tranzitálók százezrei okozta megterhelést az útlevélkezelőknek.

A szervezet tevékenységét meghatározta a hazai rendszerváltás után kialakult új társadalmi rend, a megváltozott nemzeti elkötelezettség hatására kialakult jogi, anyagi, személyi feltételrendszer. A szakmai tevékenységet szabályozó hatálytalanított jogforrások helyett az újak kiadásának elhúzódása,

késése, elmaradása fokozta a bizonytalanságot, negatívan hatott a határozott intézkedések kiadása tekintetében.

Egyrészt meg kellett őrizni a szervezet intaktságát, készen állva a szomszédos országokban vagy azon kívül kialakuló, hazánkra is ható feszültségek következményeinek kezelésére.

A számítástechnikai fejlesztés folyamatos volt. Új rendszerek telepítésére, illetve bővítésére került sor. Lényeges változást jelentett, hogy a technikai fejlesztéshez kötődő terminálkezelő polgári alkalmazotti munkakörök fokozatosan megszűntek, így a polgári állomány körében is megnőtt a fluktuáció. Tárgyalások folytak az USA delegációval egy komplex határforgalmi rendszer telepítéséről.

A határforgalomban 112 millió személy és 31,5 millió jármű átléptetésére került sor.

Új jelenséggént minősíthető a jelentősen megemelkedett számú ideiglenes határátkelőhely nyitási kérelem.

Az államhatárt egyre erősebb, összetettebb és kiszámíthatatlanabb hatások érték, amelyek első sorban a határon túl keletkeztek, s befele hatottak. Az öböl háború, a Szovjetunió felbomlása, a jugoszláviai polgárháború, következtében a déli határszakasz egyes részein határőrizeti szükséghelyzet alakult ki.

A határőrség a gyorsan változó helyzethez, körülményekhez rugalmasan igazodott. Megőrizte működőképességét, folytatta szervezetének átalakítását, gyorsította a biztonsági rendszerbe történő integrálódását.

A szervezet átalakítási folyamat során újabb magasabb egységek (kerületparancsnokságok) tértek át igazgatósági szervezetre, s az igazgatóságok vezetői állományának összetétele is megváltozott. A válságosabb időszakokban operatív vezetői csoportok működtek. Összefegyvernemi védelmi eszközökkel történő megerősítéssel 1991 novemberében akciószázadokat állítottak fel. A vezetés úgy ítélte meg, hogy az új határőrizeti rendszer sem nélkülözheti a sorállományt a tömeges migrációs nyomás esetén.

A déli határszakaszon bekövetkezett harci cselekményekre tekintettel több határátkelőhely forgalmát időlegesen szüneteltetni kellett.

A komplex átszervezés során, az országos parancsnokságon 1992-ben a jóváhagyott állománytábla szerint létrejött a rendészeti és szervezési főigazgatóság és a gazdasági igazgatóság. Az igazgatósági szervezetek a terv szerint ehhez április 1-el igazodtak. Befejeződött valamennyi határforgalmi kirendeltség átállása hivatásos és polgári állományúvá. Az év folyamán három alkalommal történt állománytábla módosítás. Valamennyi igazgatóság átállt a hivatásos állományú határforgalom ellenőrzésére. Csornán beindult a Határforgalmi Kiképző Központ munkája, ahol ciklusonként 88 fő útlevelkezelő alapfelkészítését hajtják végre. Rendszerbe állt a SOLARIUM-2 és az amerikai rendszerű számítástechnikai rendszer (1993. november 1-vel kezdte meg működését), mellyel az adatátvitel a távközlés biztosítótta vált a határforgalom ellenőrzés terén.

A román és ukrán viszonylatban felállított válságkezelő munkabizottságok elősegítették a rendkívüli határforgalmi helyzetek megoldását.

Az 1993. december 1-én jóváhagyott állománytábla szerint a határforgalmi kirendeltségek szervezeti korrekciója megtörtént. Az idegenrendészeti törvénynek megfelelő határőrségi szervezeti keretek kialakultak.

Ideiglenes határátkelőhely nyitásra 879 esetben került sor. A határforgalom ellenőrzési rendszer – szelektív-differenciált ellenőrzés – alkalmazkodott a kialakult helyzethez és a MK biztonságpolitikai koncepciójában megfogalmazott elvekhez.

Ausztria Schengeni Egyezményhez csatlakozásának hatálybalépése 1995. május 26-a, mellyel Ausztriával közös határszakaszunk EU külső határa lett, és az osztrákok szigorították a határellenőrzést, és a határszéli csendőrség felállítása és tevékenységének megkezdése megváltoztatott sok mindent. Megszűnt a zalaegerszegi és soproni igazgatóság.

Budapesti Határőr Igazgatóság elnevezéssel összevonásra került a Budapesti Határforgalmi Igazgatóság, valamint a Biztosító és Kiszolgáló Igazgatóság, csökkent a vezető-irányító szervek száma. A sorállományú státuszok számának csökkentése ellentételezésére összesen 1 098 fő felvételére került sor. Befejeződött a határőrizeti kirendeltségek teljes hivatásos állományúvá történő átszervezése. Ugyanakkor 1995-ben a határőrségtől összesen eltávozott közel 750 fő, tisztt, zászlós és tiszthelyettes, valamint közalkalmazott. Ezért is maradt feltöltetlen közel 1000 hivatásos státusz. A határforgalom ellenőrzés terén 400 fős végrehajtói hiány keletkezett.

Az állománytábla korrekciójára került sor 1996-ban, és folytatódott a teljes hivatásos állományú szervezetre történő áttérés előkészítése. Az új szolgálati törvény alkalmazására való felkészülés során

végrehajtották az állomány ideiglenes besorolását. Kidolgozták az új képesítési követelményrendszert, a szerződéses, a próbaidős szolgálat és a rendelkezési állomány új követelményrendszerét.

Jelentősen megnövekedett a fluktuáció. A határforgalmi kirendeltségek (HFK) feltöltöttsége 87,4%-os, a határőrizeti kirendeltségeké (HÖK) 79,1%-os.

A szelektív- differenciált határforgalom ellenőrzési rendszer a romló feltételek mellett működött, növekedett az igazgatóságok és HFK-k önállósága. A HFK-kon 454 státus maradt feltöltetlen.

A határőrségi törvény módosította az illetékességi területeket, s kirendeltségek összevonását is eredményezte.⁹⁰ A 2141/1997. Kormányhatározat alapján megkezdődött a Határőrség szervezetének továbbfejlesztése. Megkezdődött a határvadász századok sorállományának kivonása is.

A szervezési szakterület bázisán központi és területi szinten humánszervezési irányító szervek álltak fel. A főigazgatóság és az igazgató-helyettesi szervezeti egységeknél az átfedéseket, párhuzamosságokat szüntették meg.

Úgy tűnt a fenti szabályozás véget vet a folyamatos – szinte megszámlálhatatlan – átszervezéseknek, s újra egy stabil szervezet áll fel. Akik ezt gondolták alaposan tévedtek.

A biztonságpolitikai koncepcióváltástól az Európai Unióba lépés határőrségig.

A NATO-hoz csatlakozás folyamatában új biztonságpolitikai koncepció kidolgozására került sor 1998-ra.⁹¹ Az Európai Unióhoz csatlakozás szándékára is utalva, bár a határőrséget nem nevesítette, a veszélyforrások kezelési feladataiból a ráutalás egyértelmű volt.

Megkezdődött a határőrség Uniós csatlakozási koncepciójának kidolgozása. Megtervezték a Schengeni Egyezmény normáinak megfelelő automatizált határforgalom-ellenőrzési rendszer technológiai és technikai biztosítását.

A közösségi szállások működtetésével kapcsolatos idegenrendészeti feladatok végrehajtására a HFK-k állományából 174 főt csoportosítottak át, ahol az év második felében naponta átlag 1.500 fő tartózkodott. A szállásokon rendszeressé váltak az éhségstrájkok, a rongálások, az erőszakoskodások, a szökések.

A törvényi háttér kiteljesedett. Meghatározóvá vált a rendészeti arculat.

A Határőrség 1999-ben az uniós csatlakozásra való felkészülés döntő szakaszába lépett. Elkészült a fejlesztési terv, intenzívvé vált a nemzetközi együttműködés, valamint a célprogramokban biztosított források felhasználása.

Bővült a határforgalom ellenőrzés technikai támogatottsága, megkezdődött az automatizált ellenőrzési rendszer kiépítése, folytatódott az állomány schengeni követelményeknek megfelelő felkészítése, továbbképzése. Ez volt az első teljes év, amikor a határőrség sorállomány nélkül látta el feladatát.

Szükségessé vált az ellenőrzési rendszer megújítása, a korrupció elleni hatékony fellépés eszköztárának bővítése. A teljes körű számítógépes adatellenőrzés eredményeként jelentősen emelkedett a körözött személyek elfogása, a külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértési eljárások, a határfigyelőzetésekben a tiltó névjegyzékben szereplők felfedésének száma.

A DOKUDIGIT adatbázis létrehozása minőségi előrelépést tett lehetővé úti okmányokkal kapcsolatos információk gyűjtése és a tájékoztatás terén.

A szervezet korszerűsítése során 1999. augusztus 1-vel az új állománytábla alapján a HFK-on 314 közalkalmazotti státuszt hivatásossá minősítettek át. A szervezet korszerűsítéséből következő átszervezés és azzal összefüggő bizonytalanságból fakadóan 1999-ben 787 fő távozott el a szervezetből.

Az átszervezés az állomány körében bizonytalanság érzetet és nyugtalanságot keltett. 2000. január 1-vel az új állománytábla hatályba lépett. Megszűnt 232 beosztás.

A schengeni csatlakozás előkészületei közé tartozik az országos parancsnoki biztos kinevezése. EU szakértők felmérték a külső-belső határt. A PHARE, a COP 98, COP 99, COP 2000 tenderek, illetve az orosz államadóság visszafizetése szolgáltak a jelentős technikai fejlesztés forrásául. A határregisztrációs rendszer működésének tapasztalatai összességében pozitívak voltak.

Folytatódott 2001-ben az uniós követelményeknek megfelelő szervezeti struktúra kialakítása. Az intenzív toborzó munka eredményeként 1 498 fő állománybavételre került sor. Ezzel megszűnt a létszámcsökkenés.

Központi kérdés volt a tervezett létszámfejlesztés megvalósítása. A fluktuáció csökkent.

A Schengeni Akcióterv⁹² alapján elkészült a komplex határátkelőhely fejlesztési koncepció. (új létesítése, meglévők korszerűsítése.) Az EU előírásainak megfelelő utasbarát, kultúrált de megfelelő biztonságot garantáló határforgalom-ellenőrzés érdekében elkészült s schengen komform átkelőhely és szervezeti struktúra, valamint az ellenőrzési technológia elgondolása.

A határátkelőhelyek nagyszámú létszámszükséglete csak belső átcsoportosítással volt végrehajtható.

Közös Kapcsolattartási Szolgálati Hely létesült Hegyeshalom–Nickelsdorf határátkelőhelyen (korlátozott nyitvatartási időben).

Eladásra került Csorna volt kiképző bázis, Kőszeg Kiss János laktanya, Balassagyarmat-gazdasági udvar.

A távközlési rendszer fejlesztése eredményeként lehetővé vált a SIS nemzeti alrendszer, a központi nyilvántartások, a Robotzsaru 2000, a határregisztrációs rendszer elérését, illetve üzemeltetését. Megvalósult a HS-200 jelentőszolgálati rendszer telepítésének feltételei. Az átkelőhely nyitások és bővítések informatikai feltételei biztosítottak.

A személyi állomány képzésében 2002-ben az EU-s ismeretek és a schengeni követelmények elsajátítására irányuló felkészítés került előtérbe. Megkezdődött az állomány schengeni rendszernek megfelelő átképzése.⁹³

A határforgalom-ellenőrzés rendszere a schengeni követelmények jelentős részét érvényesítve átalakult. A 2003. április 17-től hatályba lépett új útlevelező szabállyal az ellenőrzési technológia megváltozott (kedvezményezett országok állampolgárainak minimum ellenőrzése). Megtörtént az egyenruhás állomány új típusú ruházattal történő ellátása.

Megkezdődött az EU-s és a schengeni követelményeknek megfelelő szervezet kialakítása és a meglévő szervezet átalakítása, melynek keretében a határőrizeti és határforgalmi feladatokat ellátó szervezeti elemeket összevonták. Az országos parancsnoki és az igazgatói közvetlen szervek korrekciója megtörtént.

Az eredményesség javulása részben a Határország technikai és létszámfejlesztéséhez kapcsolódó és azok alkalmazásának javuló szervezetszervezetének volt köszönhető.

Az ország vezetői előtt nyilvánvalóvá vált egy újabb átfogó átszervezés szükségessége.

A rendszerváltást követően a közeli és távolabbi régiók állapotától befolyásolt többször változó, majd egyre erőteljesebben az EU hoz igazodó biztonságpolitikai koncepció a szervezet és a feladatrendszert permanens változásoknak tette ki.

Az Európai Unió szellemiségének elfogadása, a könnyítések, a differenciálások, a technikai–technológiai fejlesztések az Európai Unióhoz való csatlakozást is nagymértékben előre lendítették. A sorállomány kivonáson túl, a jelentős fluktuáció miatti felkészültség és gyakorlathány egy 2002. évi felmérés szerint hátrányosan „érinthei” a hatékony feladat-végrehajtást. A kormányzati koncepcióhoz szorosan kapcsolódva⁹⁴ a Határország elkészítette a „schengeni akciótervet”, és ezen belül megfogalmazta a határforgalmi kirendeltségek európai uniós követelményeknek megfelelő átalakításának szükségességét. A létszám, technikai, infrastrukturális és informatikai fejlesztésekre is sor került. Szükségessé vált hatáskör és felelősség tekintetében nagyobb fokú helyi önállóság biztosítására.

Az Európai Unióhoz csatlakozásig (2004. május 1.) a Tamperében (1999) elfogadott célok és iránymutatások, az Amszterdami Szerződésben megfogalmazott követelmények szerint a határok ellenőrzésének gyakorlatát egységesítették, sikerült lefektetni egy közös európai menekült- és bevándorlási politika alapjait.

A csatlakozás után Magyarország és azon belül a Határország számára a következő nagy kihívás a teljes jogú „schengeni tagság” elérése vált.

A Csatlakozási Szerződés a vonatkozó jogszabályi környezet fejlesztése mellett a külső határok ellenőrzésének magas színvonalát határozta meg. Továbbá a belső határon, az ellenőrzés lebontását, a schengeni vízum rendszeresítését, az együttműködés erősítését, a SIS-hez való hozzáférést az adatvédelem biztosításával irányozták elő. Megkülönböztetett figyelmet fordítottak a külső határokon alkalmazott akciótervre, az integrált határőrizeti rendszer megvalósítására és fejlesztésére. Fő cél a belső határokon történő ellenőrzés alkalmazott eljárásainak lehető legrövidebb időn belüli megszüntetése volt.

Jegyzetek:

¹ A biztonságpolitika: az általános politika része, az ország törvényhozása által a biztonság szavatolására meghatározott célok és elvek, az állami végrehajtó intézmények és szervek részéről foganatosított rendszabályok, tevékenységek s a lakosság cselekvő hozzájárulásának összessége. *Hadtudományi lexikon* Budapest, 1995, Magyar Hadtudományi Társaság

² A nemzetbiztonsági stratégia (ma a Magyar Köztársaság Nemzeti Biztonsági Stratégia) a kormány politikájának az a része, amelynek célja olyan belső és külső (katona-, gazdasági- stb.) politikai feltételek létrehozása (biztosítása), amelyek kedvezőek a létfontosságú nemzeti érdekek védelmére, létező vagy potenciális ellenfelekkel szemben. Szigorúan centralizált. Végső célja az alapvető nemzeti értékek – érdekek – védelme, amelyet az egész társadalom elfogad, fontosnak tart és ennek következtében az adott biztonságpolitika (biztonsági stratégia) széleskörű társadalmi támogatottságot élvez.

³ 1903/IV. tc.; 1903/V. tc.; 1903/VI. tc.; 1903/VII. tc.; 1903/VIII. tc.; 1903/IX. tc.

⁴ 1903/VIII. tc.

⁵ A jelzett évek nem tekinthetők a köznyugalmi állapot megvalósítójának, az uralkodó felosztotta a magyar országgyűlést és a darabont testőrsége parancsnokát bízta meg kormány alakítással. Ezt nevezték darabont kormányának. Egyre kevesebb vármegye volt hajlandó követni a kormány intencióit. Végül 1905-ben – kompromisszumok nyomán – visszaállt a normál alkotmányos rend. Nem azért tartott tehát a Magyar királyi Államrendőrség létrehozása több mint két évig mert ennyi időt igényelt a bonyolult feladat körülmények között megvalósítása, hanem azért mert a kormányzat mással volt elfoglalva, illetve akaratának kivitelezésében akadályoztatva volt. (a szerk.); PARÁDI 1985; PARÁDI 1982; PARÁDI 1986; PARÁDI 2006; PARÁDI 2007/139-159.; PARÁDI 2003: III. köt. *Rendőrség a határőrizetben*. 260. p.; PARÁDI 1993; PARÁDI 1994; PARÁDI 1997; PARÁDI 2004/74-109.; PARÁDI 2004/357-388.; PARÁDI 2005/97-104.

⁶ Ellenkezőleg. A dualizmus időszakában volt a legjelentősebb a kishatárforgalom. A későbbi korokban nem érte, nem is érthette el a dualizmus kori szintet a trianoni békediktátumból majd a pártállami rendszerből fakadóan megváltozott körülmények miatt. A két világháború közötti kishatárforgalmi szabályozások a dualizmus kori minta alapján készültek, bár az I. Világháború előtti szabályozáshoz képest – az utódállamok gáncsoskodása miatt – szűkebb lehetőségeket biztosítottak. (a szerk.) PARÁDI 2000/42-53.

⁷ A kiegyezéssel az Osztrák-Magyar Monarchiában a katonai biztonsági stratégia – bár nem ezt a kifejezést használták – közössé vált. A Osztrák Császárságnak és a Magyar Királyságnak tehát közös biztonsági stratégiája volt. A kiegyezési törvény – amely az Osztrák-Magyar Monarchiában az alaptörvény funkcióját látta el – a Pragmatica Sanctio-ból következően, a közös ügyek közé sorolta a hadügyet. A véderőről, a honvédségről és a népfelkelésről szóló törvények határozták meg a véderőt. A véderőtörvényt tíz évenként megújították. A honvédség alakulatai a közös haderő magasabb parancsnokságainak az alárendeltségébe tartoztak. A haderő felett a „vezénylet”, a „vezérlés” és a „belsőszervezet” joga közös uralkodót illet meg ugyan, azonban a fenntartáshoz szükséges anyagi fedezetéről már a két társország országgyűlési gondoskodtak. Ilyen viszonyok között nyilvánvalóan értelmetlen lett volna felvetni az önálló biztonsági stratégiát. Ennek ellenére a Magyar Királyságnak volt biztonsági stratégiája, ez a stratégia az Osztrák-Magyar Monarchia közös stratégiájával volt azonos, melynek tartalma a véderőről szóló törvényekben jutott kifejezésre. Nem létezett olyan hatalmi elvárás, amely miatt „szóba sem jöhetett” a téma. Egyszerűen a dualizmus körülményei között nem volt értelme a téma olyan feszegetésének amely a Magyar Királyságot elválasztotta volna a Monarchia biztonsági koncepciójától. (a szerk.); GALÁNTAI

⁸ A határszéli csendőrség nem csupán a zöld határ őrizeti feladatokat látta el, hanem részt vett a társ határőrizeti teendők ellátásában is. (a szerk.) PARÁDI 1984; PARÁDI 2003: II. köt. *Csendőrség a határőrizetben*. 186. p.; PARÁDI 1988; PARÁDI 2005/91-94.

⁹ A Magyar Királyi Határrendőrség nem csupán a határforgalom ellenőrzésére specializált szervezet volt. Csupán a távolsági határforgalom ellenőrzését végezte. A kishatárforgalom ellenőrzését pedig a társ határőrizeti szervek látták el. A testület koordinálta és felügyelte azon szervezetek határőrizeti teendőit, amelyek határmenti alakulatait – az alapfeladatokkal összhangban álló – határfőri részfeladat ellátásával a kormány felruházott. Emellett a Magyar Királyi Határrendőrség végezte a határőrizettel kapcsolatos nyomozati tevékenységeket stb. (a szerk.) vö. 5. sz. jegyzet

¹⁰ A felállítástól fogva sokkal több szervezeti módosítást hajtottak végre a Magyar Királyi Határrendőrségnél. A magyar kormány közvetlen felügyelete alá tartozó fiumei rendőrkapitányságot – amely nem tartozott a Magyar Királyi Határrendőrség szervezetébe – 1916-ban létesítették. Fiume sajátos közjogi helyzetéből fakadóan a kormány – a fővárosi rendőrség mintájára – közvetlen felügyeletet kívánt gyakorolni a városi rendőrség felett. (a szerk.) ; 1916/XXXVII. tc.; vö. 5. sz. jegyzettel

¹¹ 5047/1919. ME. r.

¹² A Magyar Királyi Határrendőrség kapitányságai soha nem voltak önállóak. A Magyar Királyi Határrendőrség szervezetének részeként a Magyar Királyi Belügyminisztérium struktúrájában kialakított testületi parancsnokság – amely többnyire Határrendőrségi Ügyosztály néven működött – irányítása alá tartoztak. (a szerk.) PARÁDI 1993; PARÁDI 2003: III. köt. *Rendőrség a határőrizetben*. 266. p.; PARÁDI 2007/139-159.;

¹³ A Magyar Királyi Államrendőrség kerületi kapitányságai hiába várták volna az Országos Rendőr-főkapitányság irányítását. Az országos főkapitányi beosztást ugyanis a frankhamisítási per nyomán soha nem töltötték be és az Országos rendőr-főkapitányságot sem fejlesztették ki. A rendőrség országos irányítását, azaz a kerületi kapitányságok irányítását, a belügyi tárca közvetlenül valósította meg országos főkapitányi szervezeten keresztül. 1931-től – amikor a Magyar Királyi Államrendőrséget átkeresztelték Magyar Királyi Rendőrségre – a testület szervezeti felépítését is módosították. Ennek során Magyarország területén két főkapitányságot hoztak létre a budapesti és a vidéki főkapitányságot. A főkapitányságok alárendeltségébe tartoztak a rendőrkapitányságok. Budapesten a kerületi és az agglomerációs kapitányságok, vidéken pedig a vidéki városok kapitányságai. Ezzel az új szervezet kialakításával egy időben a rendőr kerületi kapitányságokat megszüntették. (a szerk.) BORBÉLY-KAPY

¹⁴ A Magyar Királyi Államrendőrségbe beolvasztott Magyar Királyi Határrendőrség szervezetének helyébe lépő határszéli rendőri kirendeltségek hatásköre csökkent, a volt Magyar Királyi Határrendőrség kapitányságainak hatásköréhez képest. A Magyar Királyi Határrendőrség kapitányságai ugyanis, a határmenti vármegyék területén elhelyezkedő önkormányzati és a központi államhatalom által irányított rendvédelmi szervezeteket – jogszabályokban meghatározott estekben – határőrizeti feladatok ellátása érdekében mobilizálhattak. A Magyar Királyi Államrendőrség határszéli kirendeltségei azonban ilyen hatáskörrel már nem rendelkeztek. A határszéli rendőri kirendeltségek illetékességi területe tehát nem a szervezett módosításból fakadóan, hanem a jogosultságainak változásából eredeztethetően csökkent, bár ez a hatáskör csökkenés kétségkívül egybe esett a szervezetmódosítással. (a szerk.) Loc. cit.

¹⁵ Tárgyi tévedés, hogy a Magyar Királyi Folyamőrség jogutódja a révkapitányság lett volna. A Magyar Királyi Folyamőrséget a trianoni békediktátum által limitált véderő rejtett megerősítése érdekében hozták létre. A szervezetnek tehát volt egy rejtett és egy nyílt célja. E kettős célnak megfelelően a legális testület egy rejtett és nyílt struktúrát tartalmazott. A testület nyílt célja a vízrendészeti teendők ellátása volt. E cél teljesítése érdekében a nyílt szervezet Magyar Királyi Révfőkapitányságból alárendeltségében révkapitányságokból, a révkapitányságok alárendeltségében pedig rév-kirendeltségekből állt. Ezen belül a révkapitányságok szükség szerint révőrségeket is létrehozhattak. A rendvédelmi testületet a belügyi tárca folyamrendészeti osztálya felügyelte. A testület álcájában és a költségvetésben elrejtve működtek a volt Duna Flottilla maradványait és egy utász zászlóalj, egy híradó századot és egy légvédelmi tüzér osztályt. A testület honvédelmi elemeit a honvédelmi tárca rejtetten felügyelte. A honvédelmi törvény nyomán a Magyar Királyi Folyamőrséget visszaintegrálták a Magyar Királyi Honvédségbe. A testület rendvédelmi feladatkört ellátó szervezeteit pedig a területileg illetékes Magyar Királyi Csendőrségbe, illetve Magyar Királyi Rendőrségbe olvasztották be a vízrendészeti hatáskör átadásával. A Magyar Királyi Folyamőrség

tehát önálló jogutód szervezet nélkül olvadt be a honvédségbe, illetve a csendőrségbe és a rendőrségbe, ahol nem hoztak létre a volt folyamórség szervezetét utánzó szervezeti egységeket. 1939 után tehát révkapitányság, mint önálló szervezet, illetve mint szervezeti egység típus nem létezett. (a szerk.) CSONKARÉTI–BENCZÚR

¹⁶ PARÁDI 1990

¹⁷ PARÁDI 2007/160-169

¹⁸ A rendészeti és katonai biztonság terminológia használata a polgári magyar állam időszakában (1867–1945) értelmetlen. Egyrészt ugyanis a rendészet kifejezést nem a mai értelemben vett rendvédelem helyett használták. A rendészetet a közigazgatási jog alkalmazásának a részeként fogták fel. A korabeli elméleti szakírók e határt nem lépték át. Másrészt értelmezhetetlen a katonai biztonság fogalmának elválasztása a rendészeti biztonságtól, mivel a rendvédelem terén foglalkoztatott személyi állomány mintegy 50% katonai jogállású személy volt és a rendvédelmi rendszer legjelentősebb szervezetének a függelmi viszonyai is katonaiak voltak. Továbbá a véderő szükség esetén bevonható volt a belső rend fenntartásába. Minden bizonnyal szerencsésebb lett volna a katonai biztonság helyett honvédelmi, a rendészeti biztonság helyett pedig a rendvédelmi terminológia használata. Nem szerencsés dolog napjaink fogalmait a megelőző korokra kivetítve alkalmazni, különösen akkor ha ezek a fogalmak még vitatottak, kiforratlanok napjainkban is. (a szerk.) PARÁDI 2001; PARÁDI 2000/23-26.

¹⁹ Eddig még senki sem bizonyította be azt, hogy a polgári magyar állam közigazgatása alkalmatlan lett volna a II. világháborút követő reorganizációra. Ennek a szervezetnek a restaurálása nem azért maradt el, mert a polgári magyar közigazgatás nem lehetett volna a háború veszteségeiből újjászervezni, ellenkezőleg a magyar kommunisták által vezetett baloldali blokknak több éven keresztül több lépcsőben sikerült csak kiszorítani a régi közigazgatást, illetve szakembereit úgy, hogy a baloldali blokk tevékenysége fölé védernyőt vont a Magyarországot megszálló szovjet hadsereg. A magyar pártállam közigazgatásának színvonala pedig évtizedekig elmaradt a háború előttitől. Még a harmadik évezred elején működő magyar közigazgatásnak is van tanulnivalója a polgári magyar állam közigazgatásától. (a szerk.) CSIZMADIA

²⁰ 1939/II. tc.

²¹ 2.300/1944. ME. r.

²² Az a jelenség, hogy a harctérré vált területeken a közigazgatás szervezetei – részeként a rendvédelmi testületek – szétzilálódnak, általános jelenség. A polgári magyar állam rendvédelmi szervezeteinek ziláltságát azonban nem idézhette elő a katonai rendfokozatok és függelmi viszonyok általánossá tételének elrendelése. Egyrészt ugyanis a legjelentősebb magyar rendvédelmi testületben a Magyar Királyi Csendőrségben fennállása óta katonai függelmi viszonyok működtek. A csendőrök katonák lévén katonai rendfokozatot viseltek. Másrészt pedig – éppen a háborús körülmények miatt – a Magyar Királyi Rendőrségnél nem, illetve csupán részlegesen sikerült bevezetni a katonai rendfokozati rendszert. (a szerk.) PARÁDI 1989; SZAKÁLY; KESERŰ 1996;

²³ RÁCZ 91. p.

²⁴ 13/1945. (I. 13.) IN Korm. r.

²⁵ 1.690/1945. ME. r. ; 1.700/1945. ME. r.

²⁶ MOL-XIX-B-1-r/Eln/1945/202/273.014

²⁷ MOL-XIX-B-1-r-855/138.152/1945

²⁸ 6.290/1945. ME.

²⁹ 6.690/1945. ME. r.

³⁰ 1903/VIII. tc.

³¹ 145.389/1945. BM. r.

³² A 6.154/1945. BM. eln. r. megjegyzi, hogy ERDEI Ferenc 1945 júniusában eldöntötte az újabb átszervezést, amelyre 1945. augusztus 24-én került sor. Az átszervezés során kapta a Közrendészeti osztály a főosztály besorolást és a VI. számot, a rendőrségi alosztály az ügyosztály elnevezést és a VI/12. számot. Az ügyosztály létszámát a rendelet 28 főben határozta meg. RÁCZ: 101. p.

³³ MOL-XIX-B-13—b-141.502/IV-12/1945

³⁴ MOL-XIX-B-1-r-855/138.152/1945

³⁵ MOL-XIX-B-1-r-390/220.330/1946

³⁶ 145.389/1945. BM. r.

³⁷ MOL-XIX-B-13-b-280.948/1945 (19.d.)

³⁸ Vö. 36. jegyzettel

³⁹ Loc. cit.

⁴⁰ 274.000/1945. BM. r.

⁴¹ KERÉKES 300. p.

⁴² MOL-XIX-B-1-r-390-220.330/1946

⁴³ Ezzel az aktuálissal ragadható meg a dualizmus kori koncepciótól történő eltérés. A dualizmus korában ugyanis arra törekedtek, hogy – korlátozott szervezettel és létszámmal ugyan, de – független szervezet valósítsa meg az útlevelelőnyeszeres határszakaszokon a határ őrzetének irányítását és egyes határőrzeti feladatok megvalósítását, ennek részeként a távolsági határforgalom ellenőrzését. Ezzel szemben 1946-tól kibújt a szög a zsákból abban az értelemben, hogy a valódi cél nem az önálló határőrzeti testület felállítását, hanem az orosz indíttatású szovjet állambiztonsági szervezet létrehozása. Az e testületbe csoportosítandó feladatok ellátását végző szervezetek önállósítása csupán a bevezető lépése volt az ÁVH létrehozásának. (a szerk.) KESERŰ 1987 ; 215.908/1946. BM. r.

⁴⁴ Az önálló határrendőr szervezet felállításának körülményei helytállóak ugyan, azonban a Határrendőrséget nem lehet csupán határforgalom ellenőrzési szervezetnek minősíteni, hiszen a testületnek más határőrzeti feladatokat is el kellett látnia, bár kétség kívül a legmarkánsabb teendőjét a határforgalom ellenőrzése alkotta. Önálló kizárólag határforgalom ellenőrzést megvalósító szervezet nem működött a magyar államban. (a szerk.) KESERŰ 1987 ; PARÁDI 1985/67-80.

⁴⁵ MOL-XIX-B-1-r-390-220.330/1946

⁴⁶ 572.100/1946. BM. r.

⁴⁷ A rendelkezésre álló dokumentumok e kérdésben reális statisztikai kimutatás elkészítéséhez elégtelenek bizonyultak, csupán a tendencia megállapítására volta alkalmasak.

⁴⁸ 410.212/1946. BM. r.

⁴⁹ Loc. cit.

- ⁵⁰ A IV/12 osztály öt alosztályra tagozódott: a: személyzeti, b: fegyelmi és szervezési, c: anyagi, d: határ-, folyam-, légi rendészeti alosztályok; MOL-XIX-B-1-r-378-230.632/1946.
- ⁵¹ VARGA
- ⁵² 5.000/1946. ME. r.
- ⁵³ 10.600/1946. ME. r.
- ⁵⁴ 572.397/1946. BM. r.
- ⁵⁵ vö. 53. jegyzettel
- ⁵⁶ Loc.cit.
- ⁵⁷ Loc.cit.
- ⁵⁸ 533.900/1946. BM.r.
- ⁵⁹ 576.245/1946. BM. r.
- ⁶⁰ GERŐ 303. p.
- ⁶¹ 1947/XVIII. tc.
- ⁶² MOL-XIX-B-10-0519-1947 (7.d) 1947. április 19. DÉKÁN István r. örgy. és RÁBA Imre r. hdgy Államvédelmi Osztály kőszegi kirendeltség.
- ⁶³ MOL-XIX-B-1-r-655.csomag-1948 211.749/1947.IV.1.a.B.M. 1947. március 20.
- ⁶⁴ MOL-XIX-B- 10-0524-1947 (8.d) 187.207/1947
- ⁶⁵ MOL-XIX-B-10-519-1947 (7.d) 290.743/1947
- ⁶⁶ MOL-XIX-B-10-520-1947. (7.d) 292.032/1947. június 16
- ⁶⁷ Nem számolták fel azonban a Határrendőrség őrszeit és a Határrendőrség nyomozati jogköre sem szűnt meg. (a szerk.) vö. 44. jegyzettel.
- ⁶⁸ Azért is figyelemre méltó, mert a RAJK-perben mindkettőjüknek terhére rótták fel a rendőrségi pártszervezetek megszüntetését.
- ⁶⁹ MOL-XIX-B-1-r-194.841/1847.B.M.IV/1.sz (89.d)
- ⁷⁰ Loc.cit.
- ⁷¹ MOL-XIX-B-1-r-582.473/1948.IV.B.M. sz. hatálytalanította.
- ⁷² 191.930/1947. BM. r.
- ⁷³ MOL-XIX-B-10-0342-1947- (5.d)
- ⁷⁴ MOL-XIX-B-1-j-20/215.091-1948 (29.d)
- ⁷⁵ 1948/XLVIII. tc.
- ⁷⁶ A magyar rendvédelemben és annak részeként a határőrizetben a II. Világháborút megelőzően is jelentős volt az ún. katonai elem. Ez nem változott a II. Világháború után sem. A különbség csupán annyi, hogy a struktúra módosult az állampárt igényeinek megfelelően. Nem fedi a történelmi valóságot azon álláspont, amely szerint a magyar határőrizetben a katonai függelmi viszonyok szerint működő testület a pártállam kiépülésével jelent meg. (a szerk.) PARÁDI 2003: I. köt. *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben*. 219. ; PARÁDI 2003: I. köt. *Csendőrség a határőrizetben*. 186. ; PARÁDI 2003: I. köt. *Rendőrség a határőrizetben*. 266.
- ⁷⁷ 286.329/1948. BM. r. ; 579.097/1948. BM. r. ; 579.453/1948. BM. r.
- ⁷⁸ 288.009/1948. BM. r. ; 288.143/1948. BM. r.
- ⁷⁹ 288.199/1948. BM. r.
- ⁸⁰ 4353/1949. MT. r.
- ⁸¹ BM.IT 1949/12. 255.100/2 ÁVH vezetője 3. sz. parancsa
- ⁸² BM.IT 1949/12. 255.100/4 ÁVH vezetője 4. sz parancsa és 1950/15. 069/1950 ÁVH T.biz. ÁVH vezetője 042. sz. parancsa
- ⁸³ BM.IT 1950/15. 068/1950 ÁVH T.biz. ÁVH vezetője 041. sz. parancsa
- ⁸⁴ TH 754.500/1950 ÁVH Határőrség átszervezése 195.p.
- ⁸⁵ Tárgyi tévedés, hogy a Határrendőrség tisztjei tisztviselők lettek volna. A Magyar Királyi Rendőrséget 1944-ben „katonásították” melynek során – a korábban valóban tisztviselőnek tekintett tiszteket – átminősítették, a testületnél a katonai rendfokozati rendszert vezették be és a Magyar Királyi Csendőrséggel közös parancsnokság alá „csendőrség és rendőrség felügyelője” alá helyezték mindkét testületet. Az átállást azonban – a magyarországi harctevékenységek miatt – ugyan csupán részlegesen sikerült megvalósítani, viszont az 1945-ben létrehozott új rendőrséget már eleve katonai rendfokozati rendszerrel állították fel. A korabeli Határrendőrség és határőrség tehát egyaránt katonai függelmi viszonyok szerint működő szervezet volt. Ilyen értelemben nem volt különbség a két szervezet között. Az tény, hogy a határőrségnél sorozott állomány is teljesített szolgálatot, a Határrendőrségnél pedig hivatásosok látták el a szolgálatot. Ettől a körülménytől azonban egyik szervezet sem válik katonai bba a másikkal. Mindkét testület egyforma volt abban a tekintetben, hogy a belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. Azonban egyik szervezet sem volt képes harcászati feladatok ellátására. A testületi paraméterek, mint pl. a tüzérső, motorizáltság, híradó összeköttetés stb. nem tették őket alkalmassá arra, hogy reguláris erővel szemben helyt álljanak, legfeljebb karhatalmi teendők ellátására voltak alkalmasak. A cél és eszközrendszer tekintetében mindkét szervezet – határőrség és határrendőrség egyaránt – rendvédelmi testület volt, mint ahogyan az új szervezet az ÁVH sem tekinthető haderőnek, még akkor sem, ha működésében katonai elemeket is hasznosított. A szabályzatokat pedig nem azért kellett megváltoztatni, mert a határőrizetet megvalósító új szervezetben a személyi állomány függelmi viszonyrendszere megváltozott. Ilyen változás ugyanis nem jött létre, mivel az Államvédelmi Hatóság belső függelmi viszonyai is katonaiak voltak. A szabályzatok tekintetében a lényeg az volt, hogy a szovjet szabályzatokat alkalmazzák Magyarországon is. Ezért az új magyar szabályzatok a Szovjetunióban használatos fordításai voltak. (a szerk.) 2.300/1944. ME. r. ; 1.690/1945. ME. r. ; 1.700/1945. ME. r.
- ⁸⁶ A forgalomellenőrző pontok katonai alakulása fikció az előző jegyzetben rögzítetteknek megfelelően. (a szerk.) Loc. cit.
- ⁸⁷ BMHÖR.IT. 1963. év iratai. 010. számú parancs 1963. augusztus 14.
- ⁸⁸ BMHÖR.IT. 1969.évi iratok. 011/1969. számú BM utasítás 1969. december 22.
- ⁸⁹ Az nem jelent katonai tartalmat, hogy a tiltott határátulépés megakadályozása érdekében a határőrizeti szervezetben a fegyveres jelenlétet erősítették. A fegyveres jelenlét nem azonosítható a katonai erővel. Nem minősíthető minden tevékenység katonainak, amelyet katonai függelmi viszonyok szerint működő szervezetek tagjai valósítanak meg. A tevékenység jelle-

gének meghatározásában sokkal fontosabb szerepet tölt be a cél amelynek az érdekében a teendőket megvalósítják, továbbá az eszközrendszer és a szervezet jellege, valamint a tevékenység metodikája. (a szerk.) Vö. 18. jegyzettel.

⁹⁰ 1997. évi XXXII. tv.

⁹¹ 94/1998. OGY. h.

⁹² 17/2001. BM. ut.

⁹³ Határforgalom ellenőrzési részstratégia 3. p. BMHÖR.IT.

⁹⁴ 2013/2001. Korm. h.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- BORBÉLY–KAPY — BORBÉLY Zoltán–KAPY Rezső: *A hatvan éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat
- CSIZMADIA — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia.
- CSONKARÉTI–BENCZÚR — CSONKARÉTI Károly–BENCZÚR László: *Haditengerészek és folyamőrök a Dunán. A Császári (és) Királyi Haditengerészet Duna Flotillájától a Magyar Királyi Honvéd Folyamerőkiig 1870-1945.* Budapest, 1991, Zrínyi Kiadó.
- GALÁNTAI — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Az osztrák-Magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth
- GERŐ — GERŐ András (szerk.): *Sorsdöntések* Budapest, 1990, Göncöl. /Számvetés./
- KEREKES — KEREKES L.: *Ausztria hatvan éve, 1918-1978: Karl Rennertől Bruno Kreiskyig.* Budapest, 1984, Gondolat.
- KESERŐ1987 — KESERŐ István: *A felszabadult Magyarország rendőri és határőrizeti szervezeteinek megalakulása és tevékenysége a népi demokratikus forradalom időszakában 1944-1948.* Budapest, 1987, Rendőrtisztviselői Főiskola.
- PARÁDI 1984 — PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1881-1914.* Budapest, 1984, Határőrség.
- PARÁDI 2003: I. köt. *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* 219. — PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./
- PARÁDI 2003: II. köt. *Csendőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* 186. — PARÁDI József: *Csendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./
- PARÁDI 2003: III. köt. *Rendőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* 266. — PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./

TANULMÁNYOK

- KESERŐ 1996 — KESERŐ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadba lépésétől a hadműveletek befejezéséig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7. sz. 35-45. p. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 1982 — PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. *Belügyi Szemle*, XXX. évf. (1982) 10. sz. 44-51. p.
- PARÁDI1985/67-80. — Idem: A népi demokratikus forradalom határrendőrsége 1945-1949. In ÁBEL László (szerk.): *A határőrség 40 éve* Budapest, 1985, Határőrség. 67-80. p.
- PARÁDI 1986 — Idem: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Haditörténelmi Közlemények*, XCIX. évf. (1986) 3. sz. 541-570. p.
- PARÁDI 1988 — Idem: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. *Haditörténelmi Közlemények*, CIII. évf. (1988) 1. sz. 56-92. p.
- PARÁDI 1989 — Idem: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szervezete a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII.évf. (1989) 2. sz. 35-40. p.
- PARÁDI 1993 — Idem: A Magyar Királyi Határrendőrség a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4.sz. 21-50.p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Dualista Magyarország rendvédelme” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 1994 — Idem: A polgári Magyarország határőrizeti szervezetének kialakulása, tevékenységének jellemzői, a két világháború közötti magyar határőrizet változásai. *Határőrségi Tudományos Közlemények*, (1994) 1. sz. 4-23. p.
- PARÁDI 1997 — Idem: A magyar határőrizet 1867-1945. *Határőrségi Tanulmányok*, (1997) 1.sz. különszám 11-35. p.
- PARÁDI 2000/23-26. — Idem: A rendvédelmi diszciplína Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12.sz. 23-26.p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2000/42-53. — Idem: Határőrizet és kishatárforgalom a dualizmus alatt és a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 11. sz. 42-53. p. A tanulmány korábbi változata 1999. április 20-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar

- Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Szabad mozgás a Kárpát-medencében” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. Határőrizet és kishatárforgalom a dualizmus alatt és a két világháború között.
- PARÁDI 2001 — Idem: Rendvédelem vagy rendészet. *Rendészeti Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 97-108. p.
- PARÁDI 2004/74-109. — Idem: A magyar állam határőrizete a kiegyezéstől a II. vh-ig. In BODA József (szerk.): *A magyar polgári rendvédelem a XIX-XX. században. A magyar büntetés-végrehajtás, csendőrség, határőrség, koronaőrség, rendőrség, vám- és pénzügyőrség*. Budapest, 2004, Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány, 74-109. p. A tanulmány korábbi változata 2003. nyarán Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány által szervezett magyar rendvédelem-történeti témájú nyári szabadegyetemen. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2004/357-388. — Idem: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. In MEZEY Barna (szerk.): *Eckhart Ferenc emlékkönyv*. Budapest, 2004, Gondolat Kiadó, 357-388. p. /Jogtörténeti értekezések, 28./
- PARÁDI 2005/91-94. — Idem: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 14. sz. 91-94. p. A tanulmány korábbi változata – német nyelven – 1999. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozat II. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2005/97-104. — Idem: Az Osztrák-Magyar Monarchia rendőrségei 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13. sz. 97-104. p. A tanulmány korábbi változata 2000. március 19-20-án Párizsban hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közbiztonság közös európai örökségünk” című XIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2006 — Idem: A dualizmus-kori magyar rendvédelem és határőrizet a Magyar Királyi Határrendőrség. *Határrendészeti Tanulmányok*, III. évf. (2006). 1. sz. 5-46. p. A tanulmány korábbi változata 2006. január 17-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Határőrség Országos Parancsnoksága közös szervezésében, a tudományos társaságnak „Az ezeréves magyar rendvédelem” címmel megvalósított XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás, javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2007/139-159. — Idem: A Magyar Királyi Határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII. évf. (2007) 15. sz. 139-159. p. A tanulmány korábbi változata 2004. áprilisában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Rendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett Szemere Beszélgetések szimpozium sorozat rendezvényén a Rendőrség Tudományos Tanácsának közreműködésével. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata
- PARÁDI 2007/160-169. — Idem: Útlevel és útlevelellenőrző szervezetek a két világháború közötti Magyar Királyságban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII. évf. (2007) 15. sz. 160-169. p. A tanulmány korábbi változata 2001. november 06-án hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- RÁCZ — RÁCZ Béla: A BM újjászervezése 1944 december – 1948 július. *Levéltári Közlemények*, XXXIII. évf. (1970) 1. sz.
- SZAKÁLY — SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6. sz. 122-129. p. A tanulmány korábbi változata 1994 októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- KÉZIRATOK
- PARÁDI 1985 — PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914*. Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1985.
- PARÁDI 1990 — Idem: *A magyar állam határőrizete 1920-1941*. Hadtudományi Kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990.
- VARGA — VARGA Béla: *A Soproni FEP története 1945 – 1976*. kézirat. a szerző tulajdonában
- JOGSZABÁLYOK
- 1903/IV. tc. — 1903/IV. tc. a kivándorlásról.
- 1903/V. tc. — 1903/V. tc. külföldieknek a Magyar Korona országai területén való lakhatásáról.
- 1903/VI. tc. — 1903/VI. tc. az útleveleügyről.
- 1903/VII. tc. — 1903/VII. tc. három új csendőrkerület felállításáról.
- 1903/VIII. tc. — 1903/VIII. tc. a határrendőrségről.
- 1903/IX. tc. — 1903/IX. tc. Magyarország és Ausztria között Szepes vármegye és Gácsország szélén az úgynevezett halastó körüli területen, az országos határvonalnak megállapítása iránt az 1897/II. tc. értelmében alakított választott bíróság által hozott ítélet becikkelyezése tárgyában.
- 1916/XXXVII. tc. — 1916/XXXVII. tc. a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrségről.
- 1939/II. tc. — 1939/II. tc. a honvédelemről.
- 1947/XVIII. tc. — 1947/XVIII. tc. a Párizsban 1947. évi február hó 10. napján kelt békeszerződés becikkelyezése tárgyában.

- 1948/XLVIII. tc. — 1948/XLVIII. tc. a büntetőtörvények egyes fogyatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról.
 1997. évi XXXII. tv. — 1997. évi XXXII. tv. a határőrizetről és a Határőrségről.
 5.047/1919. ME. r. — 5.047/1919. ME. r. a rendőrségek államosítása tárgyában.
 2.300/1944. ME. r. — 2.300/1944. ME. r. a Magyar Királyi Rendőrség átszervezése tárgyában.
 13/1945. (I.13.) IN Korm. r. — 13/1945. (I. 13.) IN Korm. r. a polgárőrség megszervezéséről.
 /1945. ME. r. — 1.690/1945. ME. r. a csendőrség felosztatásáról és az államrendőrség megszervezéséről.
 1.700/1945. ME. r. — 1.700/1945. ME. r. a Magyar Államrendőrség felállításáról.
 6.290/1945. ME. r. — 6.290/1945. ME. r. a Magyar Államrendőrség felállításáról szóló 1.700/1945. ME. r. kiegészítéséről
 6.690./1945. ME. r. — 6.690/1945. ME. r. a csendőrség felosztatásáról és az államrendőrség megszervezéséről szóló
 1.690/1945. ME. számú rendelet kiegészítésére és módosítására.
 6.154/1945. BM. eln. r. — 6.154/1945. BM. eln. r.
 145.389/1945. BM. r. — 145.389/1945. BM. r. a Magyar Határrendőrség felállítása tárgyában.
 274.000/1945. BM. r. — 274.000/1945. BM. r. a Magyar Határrendőrség felállítása tárgyában kiadott 145.389/1945. BM. r.
 végrehajtásáról.
 215.908/1946. BM. r. — 215.908/1946. BM. r. a Határrendőrség átszervezése tárgyában.
 410.212/1946. BM. r. — 410.212/1946. BM. r. a magyar határrendőrség felállításáról szóló 145.389. B. M. sz. rendelet
 módosítása.
 5.000/1946. ME. r. — 5.000/1946. ME. r. a „B-listázásról”
 10.600/1946. ME. r. — 10.600/1946. ME. r. az államháztartási egyensúly helyzetének rendbe hozása érdekében az állam-
 rendőrség kebelén belül végrehajtandó szervezeti változásokról és az államrendőrséget érintő
 egyes kérdések újabb szabályozásáról.
 533.900/1946. BM. r. — 533.900/1946. BM. r. az államháztartás egyensúlyi helyzetének rendbehozása érdekében az ál-
 lamrendőrség kebelében végrehajtandó változásokról szóló 10.060/1946. M. E. sz. rendelet 1. §-
 ában foglalt rendelkezések végrehajtása.
 572.100/1946. BM. r. — 572.100/1946. BM. r. határrendészeti rendőri és a honvéd határőrség szervei feladatkörének elha-
 tárolása.
 572.397/1946. BM. r. — 572.397/1946. BM. r. határrendészeti rendőrkapitányságok hatáskörét megállapító rendelet kiegé-
 szítése.
 576.245/1946. BM. r. — 576.245/1946. BM. r. a határátlépő állomások kijelöléséről.
 191.930/1947. BM. r. — 191.930/1947. BM. r. a határrendészeti és folyamrendészeti szervek feletti felügyelet és ellenőr-
 zési jogkör gyakorlása.
 286.329/1948. BM. r. — 286.329/1948. BM. r. barcsi, gyékényesi és magyarbolyi határrendészeti kapitányságok megszünte-
 tése.
 288.009/1948. BM. r. — 288.009/1948. BM. r. a rendőrség államvédelmi osztálya középfokú hatósági szervezetének meg-
 állapítása és elnevezésének megváltoztatása.
 288.143/1948. BM. r. — 288.143/1948. BM. r. légirendészeti kapitányságok szervezése.
 288.199/1948. BM. r. — 288.199/1948. BM. r. a rendőrség államvédelmi osztálya középfokú hatósági szervezetének meg-
 állapítása és elnevezésének megváltoztatása tárgyában kiadott 288.009/1948. B. M. számú és a
 belügyminisztérium államvédelmi hatósága jogkörének megállapítása tárgyában kiadott 288.010/
 1948. B. M. számú rendelet kiegészítése.
 579.097/1948. BM. r. — 579.097/1948. BM. r. a határrendészeti kapitányságok jogkörét megállapító 572.937/1946. B. M.
 számú rendelet módosítása.
 579.453/1948. BM. r. — 579.453/1948. BM. r. a határátlépő állomások kijelölése tárgyában kiadott 576.245/1946. (IV. 1. d.)
 B. M. számú rendelet módosításáról.
 4.353/1949. MT. r. — 4.353/1949. MT. r.
 94/1998. OGY. h. — 94/1998. OGY. h. a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről
 17/2001. BM. ut. — 17/2001. BM. ut.
 2013/2001. Korm. h. — 2013/2001. Korm. h.

ARCHÍVUMOK

- BMHŐR.IT. — Belügyminisztérium Határőrség irattára
 BM.IT. — Belügyminisztérium irattára
 MOL — Magyar Országos Levéltár
 TH — Történeti Hivatal

TECHNIKAI RÖVIDÍTÉSEK:

ME.	— Miniszterelnök(i)	ut.	— utasítás
BM.	— Belügyminisztérium(i)	OGY.	— Országgyűlés
eln.	— elnöki	MT.	— Minisztertanács
r.	— rendelet	tc.	— törvénycikk (törvény)
Korm.	— kormány	tv.	— törvény
h.	— határozat		

NAGY László

A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története

A szerző a Rendőrtiszti Főiskola hallgatója. Publikált tanulmánya diplomamunkájának szűkített kivonata.

A bűn olyan régi, mint maga az ember. A bűnnel való harc is öröktől fogva van. Ezt a harcot maga a Seregek Ura is nehéznek ítélné, mert már az ószövetség prófétái által sűrű intelmeket és útmutatásokat küldött kiválasztott népének. Mindhiába. „A hamis esküvés, a hazugság, a gyilkosság, az orvság és a paráznaság eláradtak és egyik vér a másikat éri” – idézhetjük a Bibliából HOSEÁS prófétát.

A harc azóta is folyik évezredekken át, váltakozó eredménnyel. Drákói törvények, statáriumok, börtön, gályarabság, halálos ítéletek nem voltak képesek a bűn szörnyetegét legázolni, csak rövidebb-hosszabb ideig megfélemlíteni. Ma ismét áll a harc és újból idézhetjük az ószövetség prófétáit. Csak hogy ma már a próféták helyett egész ármádiák vívják – mégpedig fegyverrel, nem ékesszólással – a bűn elleni vég nélküli háborúkat.

Ezek a harcoló ármádiák napjainkban a különböző országok rendvédelmi szervezeteit foglalják magukba, akik az emberiséggel egyidős egyik legfontosabb igényt, alapjogot kívánják biztosítani, mégpedig a biztonsághoz való jogot, amelyet az emberek saját maguk, önállóan nem képesek megvalósítani, megteremteni.

A közbiztonság fogalmához szorosan kapcsolódnak a megteremtését, fenntartását biztosító szervezetek, így a Rendőrség is, amely napjainkban a nyilvánosság által figyelemmel kísért, kritizált intézmény.

A világ rendvédelmi szervezetei a bűnözés elleni harcokban a tapasztalatok és bizonyítékok gyűjtésével különböző módszereket, iránymutatásokat, eljárásokat dolgoztak és fejlesztettek ki a bűn és bűnözők megállítására, visszaszorítására. Ezek közül az évszázadok folyamán egyre nagyobb jelentőségű „módszer” a bűnjelek és a bűnügyi munkára nézve kiemelt fontosságú tárgyak gyűjtése és azok rendszerezése.

A gyűjtés – hasonlóan más szakterületekhez – a rendvédelmi munka terén nagy jelentőségű.

Dolgozatomban a nemzetközi folyamat magyar ágát szeretném bemutatni. Választ szeretnék adni arra, hogy:

- mekkora jelentősége van a Rendőrség-történeti Múzeumnak napjainkban és
- az intézmény milyen értékeket közvetít a társadalom számára?

A Rendőrség-történeti Múzeum története.

A múzeum történetének kutatása során a legkorábbi utalást a múzeum elődjére egy 1898-ban kiadott az Állami Rendőrség működését részletező kiadványban találtam, amelyben számunkra legfontosabb a bűnügyi nyilvántartást bemutató fejezet, azon belül is a bűnjel-gyűjtemény.¹

A bűnügyi nyilvántartást, amely a bűnügyi osztály sikeres működésének egyik nélkülözhetetlen segédeszköze volt, a fővárosi rendőrség különös gondossággal kezelte. Évről évre fejlesztették. Ez képezte később a magját, alapját a múzeumnak.²

A nyilvántartás anyaga több részből állt: rovott múltúak nyilvántartása, a körözöttek nyilvántartása, a föltételeken szabadságoltak nyilvántartása, az arcképanyilvántartás, a hullafényképek nyilvántartása, tárgynyilvántartás, rendőri lapok nyilvántartása, **Bűnjel-gyűjtemény**.

Éveken át tartó szervezés és erőfeszítés után a bűnjel-gyűjtemény létesítésére is sor került. A gyűjtés csak lassan haladt, mert a budapesti rendőrség nem akart „lomtárat” összeállítani minden érdekesség nélküli bűnjelekből, hanem a gyűjtemény célja azokat a bűnjeleket megszerezni csupán, amelyek kriminalisztikai szempontból is érdekesek, de főleg a nyomozó tisztviselőkre nézve egy vagy több okból tanulságosak. A bíróságok és ügyészségek részéről is biztosított volt a támogatás. A gyűjtés meglehetősen lassú folyamat volt, mivel az adott bűnügy teljes befejezése után kézbesítette vissza a rendőrség a bűnjeleket a gyűjteménye számára.

Az 1897-es évben elég szép és tanulságosan érdekes bűnjelgyűjteményt alakított ki a fővárosi rendőrség, amelyet az alábbi kimutatás igazol a legjobban.

A külföldi rendőrségekkel való szoros kapcsolattartás eredményeképpen egyes – külföldön történt – tanulságos nagyobb esetekről fényképfelvételeket is beszerzett a budapesti rendőrség.

A gyűjtemény tárgyai – csoportokba foglalva – a következők voltak:

- **Betöréses lopás:** egy kulcsgyűjtemény a megfelelő kulcsbajusz rajzokkal, egy tolvajkulcs-gyűjtemény, egy lakat-gyűjtemény csupa feltört lakatból összeállítva, – bemutatja e gyűjtemény a különféle lakat nemeket és feltűnteti azok feltörésénél elkövetett módszert is – 4 db feltört Wertheim-szekrény

oldalfal, szintén a feltörésnél elkövetett módszer illusztrálására, feszítő vasak és vésők, kasszatörések-nél használt körfúrók, PAPACOSTA betörő eszközei csoportosan összeállítva, számos fénykép, részben helyszíni felvételek, részben különféle betörő eszközökről és törési módzatokról felvéve.

Az összes eddig felsorolt betörőeszközök csoportos összeállítását nem annyira az egy és ugyanazon esetből való származásuk tette kívánatosná, hanem azon körülmény, hogy az összes használt betörőeszközök között ezek voltak a legtökéletesebbek, a lepraktikusabbak és kiváló anyagból készültek.

- **Csalás, hamisítás:** hamis papírpénzek, amelyek régi egy- és tízforintosok, hamis pénzek készítésénél használt klisék, eredeti, de valamely kémiai befolyás folytán hamisnak látszó ezüst 1 forintosok hamis nikkel pénzek, FARKAS Menyhért bűnügyéből származó hamis lottószám-tokok, illetve számok, egy bankóprés gyanánt eladott fadoboz, hamis pénzekről felvett fényképek.

- **Erkölcstelen tartalmú sajtótermékek.**

- **Erkölcstelenségeket ábrázoló fényképek.**

A többi bűn nemekre vonatkozólag nagyszámú fénykép egészíti ki a szervezés kezdetén lévő ezen tárgyak sorozatát. E fényképek megválasztásánál is tanulság a cél. Helyszíni felvételek, külföldi hatóságok birtokában lévő tanulságos bűnjelek képei. Érdekes ezek között egy a hamburgi rendőr igazgatótól kapott 100 kis fényképet (kb. ugyanannyi bűnesetről) magában foglaló album, az egyes eseteket röviden elmondó tárgymutatóval.³

Azonban a fenti bűnjel gyűjteménnyel kapcsolatban találkozhatunk olyan véleményekkel, amelyek annak átalakítását szorgalmazzák. Az 1899-es évben a Magyar Jogászegylet ülésén dr. VÁMBÉRY Rusztem elhangzó beszéde a bűnügyi múzeumokról rávilágított arra, hogy miért szükséges a bűnjel gyűjtemény átszervezése. Dr. VÁMBÉRY Rusztem értekezésében felhívja a figyelmet a kriminalista gyakorlati kiképzések két fontos intézményére, a bűnügyi múzeumra és az ezzel kapcsolatos bűnügyi intézetre, amely véleménye szerint a büntetőtudományoknak a teljesen elhanyagolt része. A büntetendő cselekmény teljes anyagának ismerete a kriminalistának, legyen az ügyész vagy védő, vizsgáló-vagy ítéelő bíró egyaránt fontos. Annak követelése, hogy minden vizsgáló- vagy ítéelőbíró, minden, a nyomozást irányító ügyész műlakatos vagy mechanikus legyen nem várható el, de az megkívánható, hogy a gyakorlati kriminalista töviről hegyire ismerje azokat az eszközöket és módszereket, amelyek valamely büntetendő cselekmény elkövetésére szolgálnak.

Nevezett példának hozza fel az 1895-ben Linzben tartott Nemzetközi Büntetőegyesület kongresszusán elhangzottakat, ahol behatóan tárgyalták a kriminalisták gyakorlati kiképzésének a kérdését.

A kongresszuson különböző lehetőségeket vetnek fel, ezek között a legjelentősebb a kriminalisztika, mint bűnügyek tanának oktatása, valamint ezen belül a bűnügyi múzeumok, mint a kriminalisztika tananyaga.

Az értekezésből további információkat kaphatunk az akkori gyűjtemény, mint a bűnügyi múzeum elődjének keletkezéséről. Dr. VISONTAI Soma országgyűlési képviselő 1892-ben az akkori belügyi kormány figyelmét ráterelte a rendőri múzeumokra. Ennek hatására a belügyminisztérium 1893-ban átirta az akkori igazságügyminiszterhez, hogy a büntetendő cselekmények elkövetésénél használt eszközöket a budapesti államrendőrségnek bűnjelmúzeum felállítása végett átengedjék, a büntetőtörvénykönyvnek az e tárgyak elkobzására és megsemmisítésére vonatkozó paragrafusának módosításával. Az igazságügyminiszter megvalósíthatónak tartotta ezt, oly módon, hogy a rendőrség a bűnjelek áttételénél jelölje meg azokat, amelyeket a gyűjteménybe felvenni kíván, azon bűnjelek közül, melyek egyenesen a bírósághoz kerülnek.

Dr. VÁMBÉRY Rusztem az értekezésében a meglévő bűnjel-gyűjteményről így ír: „A kasszabetörésekre vonatkozó anyag igen becses, sőt talán párját ritkítja az összes európai rendőri múzeumokban, a legnevezetesebbeket: a berlinit, a hamburgit és brüsszelit sem véve ki, de ez még magában véve inkább ritkasággyűjtemény, mint múzeum. Ettől eltekintve nem láttam egyebet, mint néhány fényképet, egy faszekrényt, melyet csalók mint pénzhamisításra szolgáló gépet akartak hiszékeny parasztoznak eladni. Végül azt a fel nem robbanó szardínia-skatulyát, mely a képviselőház ellen tervezett állítólagos merénylet alkalmával foglaltatott le. Mind e tárgyak helyszüke miatt két különböző szobában álló szekrény fiókjában vannak lehetőleg alkalmatlanul elhelyezve, úgy hogy más mint rendőrségi hivatalnok nem férhet hozzá. Alig hiszem egyébként, hogy ne lehetett volna már eddig is több tárgyat beszerezni, ha elhelyezésükről gondoskodni lehetne...”⁴

Továbbiakban a bűnügyi múzeum lehetséges felépítését vázolja fel, amely iránymutatást adhat a jövőben. Ennek mintája az 1895-ben felállított Graz-i rendőrmúzeum.

A felállítandó múzeum nem lenne rendőrségi múzeum, hanem a nyomozás, vizsgálat és ítélkezés céljait egyaránt szolgálná, célja az lenne, hogy a kriminalitás fejlődését bizonyos meghatározott kereteken belül feltüntesse. A rendszer, mely szerint a múzeumba beszállított tárgyakat elrendezik úgy va-

lósulna meg, hogy az összes tárgyat folyószámmal látják el és ezen felül összetartozóságuk szerint csoportokba osztják. 15 csoportot különböztetnek meg: törvényszéki orvostani csoport (szétzúzott csontok, koponyák eszközökkel), készítmények (haj, vér), mérgek, abortus előidézésére szolgáló szerek, eszközök és fegyverek, melyek testi sértés elkövetésére szolgálnak, lövedékek a használt fegyver, (töltés és távolság megjelölésével), ad hoc állatvérrel preparált vérnymok különböző alapokon, lábnyomok, lábnyomatok hamis kártyák, hamis kockák, (amelyeket hamis játékosok felhasználnak), hamisított okiratok, (pecsétek, műtárgyak, régiségek), tolvajszerszámok, álkulcsok, titkosírások és a tolvajnyelv gyűjteménye, gyűjtogatásra és robbantásra szolgáló eszközök, babonára vonatkozó tárgyak, amelyek gyakran nyújtanak felvilágosítást a büntetendő cselekmények motívumairól, cigányoknál talált tolvajszerszámok, jövendőmondógépek stb., vegyes csoport.⁵

A bűnügyi nyilvántartás viszonylag rövid időn belül kinőtte

Az elhelyezési kereteket. A fővárosi rendőrség 1902-ben megvette a Ferenc József tér 8. szám alatti házat, melyet 1903 novemberére felújított. Ide költözött a bűnügyi nyilvántartás is, melyet 1906-ban országossá szervezettek át.⁶

A bűnügyi múzeum hivatásának fontosságára külföldön az 1890-es évek elején Caesar LOMBROSO ismert kriminológus és Hans GROSS grazi egyetemi tanár hívták fel a jogászvilág érdeklődését, az előbbi Turinban, az utóbbi Grazban megalakítva az első ilyen nemű gyűjteményt.

A múzeum megvalósulása még néhány évet váratott magára. Az igazságügyminiszter 1908-ban rendeleti úton hozta létre a bűnügyi múzeumot: „Mindazokat a tárgyakat, amelyeket a kir. bíróság elkoboztatott, az esküdtbíróság, vagy a kir. törvényszék hatásköréhez tartozó ügyekben a kir. ügyészség, a kir. járásbíróság hatásköréhez tartozó ügyekben pedig a kir. járásbíróság vezetője a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányi hivatalánál, vagy valamely csendőrségi parancsnokságnál, vagy más közhatóságnál szervezett bűnügyi múzeum megkeresésére, az eljárás jogerős befejezése után a múzeumnak megküldi. A kir. ügyészség vagy a kir. járásbíróságnak vezetője hivatalból is köteles a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányi hivatalánál szervezett vagy a legközelebb eső bűnügyi múzeumba küldeni azokat a tárgyakat, amelyek megőrzése a nyomozó hatóságoknak vagy a büntetőjogi tudományos továbbképzésnek céljaira kívánatos.

Ha az elkobzott tárgy ritkaságánál vagy más oknál fogva tudományos szempontból különösen tanulságosnak, vagy olyannak mutatkozik, amely a büntető cselekmény elkövetésével valamely új módozatát világítja meg, ily tárgyra a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányi hivatalánál szervezett bűnügyi múzeumnak más bűnügyi múzeumnak netalán korábban érkezett megkeresésével szemben is előjoga van. Ily tárgy elkobzásánál a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányi hivatalánál szervezett bűnügyi múzeumot értesíteni kell.”⁷

1908-ban a budapesti Állami Rendőrség bűnügyi osztályának keretébe beillesztett bűnügyi nyilvántartáson belül létrehozták a Bűnügyi Múzeumot, amelynek működéséhez a továbbiakban a megfelelő törvényi alapok is adottak voltak. A Bűnügyi Múzeum – amely a korabeli újságcikkek és feljegyzések szerint a főkapitányság Ferenc József téri épületében (ma Roosevelt tér) kapott helyet – nem volt nyilvános múzeum, mert a gyenge erkölcsűek, bűnöző hajlamúak, vagy éppen bűnözők számára sok veszedelmes ösztönzést, „okulást” nyújthatott volna. Éppen ezért csak indokolt esetben, tanulmányi, kutatási célból adtak engedélyt orvosoknak, ügyvédeknek, büntetőjogászoknak a múzeum megtekintésére.

A bűnügyi múzeum 124 tárgycsoportot számlált és évről évre több tanulságos és érdekes tárggyal gazdagodott. A beküldött tárgyakat sorszám szerint egy erre a célra szolgáló katalógusban vezették be. A múzeumot minden évben gyakran látogatták.

Dr. KELETY Géza rendőrfogalmazó – aki később mint főkapitány-helyettes ment nyugdíjba – kezdte meg a múzeum anyagának gyűjtését. Először a főkapitányság nyilvántartó hivatalában egy kis szobát bocsátottak a bűnügyi múzeum rendelkezésére, később a daktiloszkópia alatt lévő pincehelyiségben gyűjtötték össze az anyagot, majd 1926-tól Budapest ostromáig⁸ a múzeum, a főkapitányság üvegtetős udvarán kapott helyet.

A múzeumban bűnjelek és fényképfelvételek örökítették meg az utolsó évtizedek rendőri szenzációit. Borzalmas rémdrámák, bestiális gyilkosságok, pusztító tűzvészek, merényletek, rablások és egyéb bűnügyi esetek fényképei és hátramaradt bűnjelei sorakoztak egymás mellett. A szakértői kéz, amely összeállította a nagy érdekességű gyűjteményt, gondoskodott arról is, hogy a rendőri események helyszíni felvételei mellett helyet foglaljon az esemény hőséne a fényképe is, vagy ha a bűncselekmény tettese nem került rendőrkézre, akkor ezt is feltüntették.

Az első teremben üvegszekrényekben állították ki a régi bűncselekmények emlékeit. A legrégebb fénykép Magyarország utolsó országbírájának egyik gyilkosát, SPANGA Pált ábrázolja, aki 1883-ban

BERECZ Jánossal és PITÉLI Mihállyal együtt gyilkolták meg MAJLÁTH Györgyöt. A gyilkos csikós ruhában, fején árvalányhajás pörge kalappal, kezében fokossal volt látható a képen. Régebbi híres bűnügyek szereplőinek fényképein volt az 1800-as évek hírhedt kalandora SOMOSKEÖY Géza, a félmillió sikkasztás után nyomtalanul eltűnt fővárosi díjnok, MICSINAI Mihály, a sikkasztó postaaltiszt, KECSKEMÉTHY Győző és a HAVERDA-bűnper szereplői.

Ismert pénzhamisítók szerszámai, a világhírű PAPACOSTA görög „úri” kasszafúró banda szerszámai és más bűnjelek sorakoztak egymás mellett. Az egyik sarokban megtalálható volt KISS Bélának a cinkotai tömeggyilkosnak a bádoghordója, amelyekbe szerencsétlen fiatal női áldozatait gyömöszölte be. A közelében két koffer volt, az egyikben MÁGNÁS Elzának – akit a házvezetőnője és annak barátja gyilkoltak meg – a holttestét vitték ki a budai Dunaparra. A másikban SCHREIBER Tamás barátnőjét NAGY Máriát egy Hernád utcai lakásban megfojtotta, holttestét beletette a bőröndbe és feltette a szolnoki vonatra.

Fényképek mutatták be, hogy egy Rákóczi úti szállodában történt gyilkosság tettesét a dulakodás közben leszakadt „Angol szabóság” feliratú nadrággombja alapján nyomozták ki. FUTÓ Imre detektív felügyelő nagyhírű nyomozási esete volt ez, amely példaként szerepel a budapesti rendőrség történetében.

A bombagyűjtemény darabjai sem voltak mindennapi tárgyak. A vitrinek üvegei mögött régimódi bombák, pokolgépek és robbanókészülékek sorakoztak. Érdekes látnivaló volt a merényletek eszközeinek rekonstruált modelljei. Köztük ORSINIÉ, aki merényletet kísérelt meg III. Napóleon ellen. A pozsonyi Nobel-dinamitgyár készítette a modelleket 1900-ban a párizsi Világkiállításra, azonban nem merték kiállítani azokat, nehogy a rettegett anarchisták és nihilisták tanuljanak belőlük.

Egy önműködő revolver készülék is látható volt, amely egy egyedülálló eset bűnjele. Egy lakatossegéd szerkesztette a különös készüléket. Albérletben lakott és állandóan meglopták. Elhatározta, hogy leleplezi a tettest. Szekrényének ajtajára belülről felszerelte a saját maga által konstruált önműködő revolverkészüléket. Amikor a tolvaj ismét felnyitotta a szekrényt, a revolver elsült és súlyosan megsebesítette. Természetesen nemcsak a tolvajt, hanem a szerkezet készítőjét is felelősségre vonták.

Egy üvegbúrában látható volt egy aprólékosan kidolgozott helyszín: a magyar rendőri krónika legnagyobb szabású, szörnyű esetének emlékeztetője, a biatorbágyi vasúti híd, ahol MATUSKA Szilveszter ekrazittal felrobbantott egy robogó gyorsvonatot. A fényképek mellett volt a bomba mintája és a robbanóeszköz repeszdarabjai.

Néhány méterre az egyik fővárosi titkos rulett klub lefoglalt felszerelésében gyönyörködhetnek: a legmodernebb rulettgép volt ez, amelyet Párizsból csempészték Budapestre.⁹

A két kisebb teremben a rendőrség fejlődésével kapcsolatban találhattunk anyagokat. A legelső fővárosi rendőr egyenruhája és felszerelése, a jövő főkapitányságának tervezete, a rendőrség egyes intézményeinek működéséről, a gyermekrendőrség, az életvédelmi osztály működéséről, a rendőrlaktanyáról és toloncházról. Az első budapesti villanyrendőr is a múzeumban volt elhelyezve, régebben az Andrássy út és a körút kereszteződésénél volt felállítva és nevezetessége az volt, hogy csengővel működött.¹⁰

Az 1942. évi híradások szerint a Bűnügyi Múzeum gyűjteménye több mint 10 000 tárgyat számlált. Dr. VASSKÓ Gyula rendőrfőtanácsos állt a múzeum élén, munkatársa BOGDÁNOVICS László rendőrtisztviselő volt.¹¹

Az elkövetkezendő évek a gazdag és egyedülálló múzeum sorsát megpecsételték, a II. világháború alatt a múzeum anyaga megsemmisült. A II. világháború befejezését követő személyi kultusz időszakában a rendőri vezetők nem támogatták a múzeum újjászervezését, az anyagok gyűjtését.¹²

A rendőrségi vezetők 1958-ban ismerték fel először a múzeum szerepét a rendőrségi állomány képzésében, továbbképzésében. A múzeum történetében egy újabb állomás volt, hogy a Budapest Németvölgyi úton kriminalisztikai oktató kabinetet hoztak létre, amelynek gyűjteménye új tartalommal szolgálta a rendőrség állományának képzését. Gyűjteménye a nyilvánosság elől elzárva működött, ezért kevés információ található ezekről.

1958–1963-as évek közötti időszak a folyamatos gyűjtés és bővítés időszaka volt, amelynek eredményeképpen 1963-tól új helyen a Budapest Mosonyi u. 9. szám alatt újból megnyílt a Bűnügyi Múzeum.¹³

A budapesti Mosonyi u. 9. számú épület történetéről néhány adatot érdemes megjegyezni. 1886-ban belügyminiszteri rendelettel felépítették a fenti helyen a fogházat és toloncházat, amely tulajdonképpen a budapesti rendőri büntetőbíróóságok által különféle kihágások miatt elzárásra ítélt büntetésének végrehajtására épült fel. Itt intézték a toloncolási eljárásokat, az internálási ügyeket, a rendőri felügyelet alá helyezéseket.¹⁴

A múzeum 1967-ben mint országos gyűjtőkörű szakmúzeum megkapta a működési engedélyét. Mivel védett objektumban helyezték el, csak szervezett, csoportos formában látogathatták az önkéntes rendőrök, joghallgatók, orvostan hallgatók, a KISZ és MSZMP szervezetek.¹⁵

Rendőrség-történeti és bűnügyi gyűjteményével szervesen beilleszkedett a rendőrség továbbképzési rendszerébe, az elméleti és gyakorlati oktatás kiegészítőjévé vált.

A múzeum fenntartója az ORFK Bűnügyi Technikai Intézet, felügyeleti szerve a Belügyminisztérium volt.

A múzeum gyűjtőköre kiterjedt a magyar rendőrség történetének, valamint a bűnözés elleni harc módszereinek és eszközeinek tárgyi, valamint dokumentációs emlékeire.

Kiállításokat szervezett a helyes rendőri intézkedések, a jellegzetes bűnelkövetési és az ezekkel szemben álló felderítési és megelőzési módszerek, valamint korszerű bűnügyi technikai és egyéb eszközök bemutatására. A múzeum segítette a belügyi szervek szakmai oktatását, gyűjtötte a rendőrség életét, tevékenységét ábrázoló alkotásokat. Működtette a bűnügyi szakkönyvtárat, bővítette a könyvtárlományt, beszerezte a kriminalisztikai tárgyú szakirodalmat, intézkedett a fordíttatásukról, valamint kölcsönözte a könyvtári anyagokat.

A múzeum szakmai-tudományos munkájának segítésére és társadalmi bázisának szélesítésére múzeumi tanács működött, amely irányelveket és javaslatokat tárgyalt, fogadott el a múzeumfejlesztés, gyűjteménygyarapítás, tudományos kutatás, kézművelődési feladatok megvalósításához.

A múzeum szervezeti egységei voltak: szakgyűjtemények, kiállítások, könyvtár, restaurátor műhely.

A múzeum igazgatójának, könyvtárosának, restaurátorának, tárlatvezetőjének, anyagnyilvántartójának feladatait, munkarendjét a belügyminiszter-helyettes által kiadott parancsban határozták meg.¹⁶

A múzeum törzsanyagát többféleképpen gyarapíthatták, így vásárlással, ajándékozással, cserével, gyűjtéssel, hivatalos átadással, saját előállításal. A parancs tartalmazta azt, hogy a múzeumban csak olyan muzeális tárgyakat lehet tárolni, amely a múzeum valamelyik hivatalos nyilvántartásában szerepelt.

A múzeum történetében az 1997-es év újabb fordulópontot jelentett, mivel 1997. augusztusában a múzeum bezárta kapuit és a múzeum újjászervezéséről 1998-ban született döntés, azonban bővítése mellett újra akkreditálása is szükségessé vált.

1999. április 26-án új névvel, új helyen, új tartalommal nyitotta meg kapuit a Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum. A megnyitott múzeum a Budapest Mosonyi u. 7. szám alatti lovas laktanyába került, költözködött át.

A rendőrségi laktanya története.

A rendőrségi lovas laktanyának épületéről érdemes néhány szót szólni. A vöröstéglás, három emeletes, zordon külsejű épületet idestova száz éve csak „Mosonyi utcai rendőrlaktanya” néven emlegetik. A megépítésére 1886-ban hoztak törvényt, s birtokba vételétől a mai napig, a budapesti rendőrség jelentős számú egységének szolgált elhelyezési körletül.¹⁷

A budapesti államrendőrség dinamikusabb fejlesztése és szervezése TÖRÖK János főkapitány nevéhez fűződik. TISZA Kálmán miniszterelnök 1885. március 11-én nevezte ki főkapitánynak a temesvári polgármestert, aki mielőtt elfoglalta hivatalát, tanulmányúton járt Párizsban, Berlinben, Londonban, Bécsben. TÖRÖK János működése alatt állították fel a detektívosztályt, rakták le a bűnügyi nyilvántartás alapjait. TÖRÖK főkapitány szervezte meg és vitte keresztül a gyakorlatban a tolonceljárást. Az ő idejében épült a toloncház, az azzal kapcsolatos fogház, majd a rendőrlaktanya.¹⁸

Ezzel tulajdonképpen eljutottunk a budapesti rendőrlaktanya építésének történetéhez. A belügyminiszter javaslatára a kincstár megvásárolta a fővárosi tanács tulajdonában lévő VIII. kerület Mosonyi–Festetics–Juranics és Lóvásár utcákkal határolt telket, amin megkezdtek a tolonc- és fogház, majd a rendőrlaktanya építését. A rendőrlaktanya 1888. február 28-án készült el, méghozzá 500 rendőr és 120 ló befogadására.¹⁹

Az épület történelmi múltja változatos, a XIX. század végén otthont a fővárosi rendőrség alakulatainak, majd a Vörös Őrség egy zászlóalja működött a laktanyában a Tanácsköztársaság idején. A két világháború között az államrendőrség karhatalmi alakulatainak nyújtott otthont az épület. 1948 tavaszán a Budapesti Rendőri Őrség Főparancsnoksága foglalta el helyét a lovaslaktanyában.²⁰

Jelenleg a Rendőrség-történeti Múzeum a Budapesti Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Főosztály állománya és a Bűnügyi Szakértői Intézet birtokolja az épületegyüttest.

A múzeum jelenlegi szervezeti felépítése.

A múzeum történetének folytatásaként megemlíthetjük, hogy 2001. november 5-én a múzeumhoz csatolták a tarnamérai rendőrmúzeumot, amely a továbbiakban Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum kiállítóhelye Tarnaméra néven működik.

A tarnamérai gyűjteményanyagot kezelő Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum neve 2002. április 1-től megváltozott, továbbra is országos gyűjtőkörű szakmúzeumként Rendőrség-történeti Múzeum néven működik.

2005. július 1-től létrejött a Rendőrség-történeti Múzeum könyvtára a Bp. X. ker. Kerepesi u. 47–49. szám alatt, a volt Budapesti Rendészeti Szakközépiskola könyvtárából az ott lévő könyvvállományal. A múzeum fotó és filmarchívuma 2005 októberében költözött a Kerepesi úti objektumba.

A kiállítási anyag.

A Rendőrség-történeti Múzeumban kiállított anyagok öt nagyobb részre tagolódnak: a Rendőrség története 1848–1945-ig, a Rendőrség története 1945-től napjainkig, kriminalisztikai kiállítás, magyar krimi írók a XX. században, időszakos kiállítás.

„A rendőrség története 1848–1945-ig” című kiállítás a múzeum egyik különtermében kapott helyet. A kiállítás a Magyar Rendőrség megalakulásától kezdődően kívánja bemutatni a kiállított anyag és ismertető táblák segítségével az akkori viszonyokat. A helyiségben időrendi sorrendben vannak elhelyezve a tárgyak, így a tárlatvezetők segítségével azok érthetően és élményszerűen tekinthetők meg. A legelső tájékoztató tábla az 1848-as évek időszakából ad tájékoztatást a látogatóknak. Akkoriban nem volt Magyarországon országosan szervezett rendőrségek, a rendfenntartást éjjeliőrök, strázsák és kapuőrök végezték. A városok fejlődésével szükségszerűvé vált a szervezett, központosított rendőrség felállítása. 1861-től a rendőrségek, mint önkormányzati alakulatok tevékenykedtek. Vitrinbe zárva megtaláljuk az akkori egyik legveszedelmesebb bűnöző RÓZSA Sándor és öccsének RÓZSA Andrásnak a koponyadarabját. A tájékoztatás szerint RÓZSA Sándor rablógyilkos 65 évet élt, körözési papírja alapján megtudhatjuk személyleírását, valamint, hogy 10.000,- Ft fejpénz járt az őt elfogó személynek.

A következő vitrinekben különböző fegyvereket, bilincseket láthatunk, valamint a Belügyminisztérium szervezeti táblázatát és egy eredeti Budapest térképet.

A szomszédos tájékoztató tábla az 1885-ben felállított detektívosztályról tájékoztat, amely fontos időpont a Budapesti Rendőrség történetében.

Következő „állomás” az 1919-ben megalapított Vörös Őrség korszaka, a kiállított egyenruha, bizonyítványok, szolgálati utasítások, hírclevelek, körözüvények bűnözőkről, nyilvántartólapok, jegyzőkönyvek és ujjnyomatlapok betekintést nyújtanak a régmúlt egy időszakába.

A kiállítás történeti része konkrét bűncselekményekkel nem foglalkozik, azonban bemutat két bűncselekményt, amely akkoriban példanélküli volt és a napjainkban is megdöbbentőnek számítanak.

Az egyik a mindenki által a történelemkönyvekből ismert MATUSKA Szilveszter merénylete, amelyet a biatorbágyi viadukt felrobbantásával követett el. A viadukton éppen áthaladó vonat lezuhanása sok emberéletet követelt. Megtekinthetők a merénylet után készült eredeti fotók, újságcikkek, valamint az elkövetőről készült fényképek.

A másik KISS Béla bádogosmester rémtettéről számol be, nevezetesen, hogy fenti személy cinkotai műhelyét az I. világháború idején kipakolták és ott 7 db leforrasztott bádoghordót találtak, amelyekben 7 női holttest volt. KISS Bélát a rendőrség sohasem fogta el, mert nevezett a sorkatonai szolgálata során a fronton eltűnt.

„A rendőrség története 1945-től napjainkig” című kiállítás anyagai ugyancsak időrendi sorrendben vannak bemutatva.

1945. utáni években készült és az akkoriban használatos rendőrigazolványok, emléklapok, kitüntetések, fegyverek és írásbeli dicsérek adnak ízelítőt a kor rendőri működéséről.

Következőkben már 1956. évek táján járunk, az ismertető tábla a forradalmat és az utána következő évek életét kívánja rekonstruálni.

A nemzetőrség megalakulása, majd hirdetések, igazolványok, palackposta, kézigránát, töltények, fegyverek és szórólapok.

A kétnyelvű (magyar-orosz) igazolvány a forradalom utáni időkben készült, használójának szabad mozgást, fegyverviselést és az orosz haderők támogatását biztosította.

A II. világháború utáni időszakot öleli fel a következő kiállítási rész, amely bemutatja a Vörösőrség, Polgárőrség, Rendőrség egyenruháit és felszereléseit. Pénzek, kitüntetések, karszalagok, rangjelzések, útlevelék, hatósági erkölcsi bizonyítvány, rendőrigazolvány és jelvény, valamint az ezekhez kapcsolódó fotók próbálnak bepillantást engedni az akkori rendszer működésébe.

A kiállító terem utolsó részlete az 1989-es rendszerváltásnak és az elkövetkezendő időknek állít emléket, az ismertető táblán tájékoztató az időszakról és a demokratikus rendőrségről. Esküokmányok, emléklapok, dísztör, szolgálati igazolványok, érdemjelek, vasfüggöny sorszámozott darabja és a koronáscímer hirdeti egy új korszak beköszöntét a magyar Rendőrség történetében.

Említést érdemel a mindkét történeti kiállításrészen végigvonuló „arcképcsarnok”, amely az összes magyar belügyminiszter fotóját, nevét és működésük idejét tartalmazza időrendi sorrendben SZEMERE Bertalantól LAMPERTH Mónikáig.

A történeti kiállításához nem kapcsolódik szervesen a múzeum egyik félreeső kis helyiségében kialakított gyűjtemény, amely a pártállami relikviákat mutatja be. A kb. 10 négyzetméteres belül üvegfallal körülvett helységbe belépve pártállami tárgyakból álló gyűjteményt tekinthet meg a látogató. Megtekintésekor a tárlatvezető a gyűjteménnyel kapcsolatban fontos adalékokkal szolgált, amelyek közlése nélkül ez a gyűjtemény vegyes érzelmeket kelthet a vendégekben. A relikvia gyűjtemény sajnálatosan méreténél fogva hiányos és csak látványosságként szolgál. Az adott korszak életéről nem ad reális képet és nem tükrözi azt. Az igazán értékes darabokat csak magángyűjteményekben lehet megtalálni, mert azokat a rendszerváltás után főleg külföldiek felvásárolták. A gyűjtemény darabjai munkásőr egyenruha, önkéntes rendőr ruhája, önkéntes rendőr dokumentumai, MÜNNICH Ferenc mellszobra és életpályája, KUN Béláról festmény, ifjú gárdista egyenruhája, kézikönyvek, működési szabályzat, igazolványok, jelvények, zászlók, emléklapok, LENIN-szobor, kitűzők, sportérmek, plakettek.

A múzeum következő bemutatandó jelentősebb része a „Kriminalisztika kiállítás”, mely egy nagyobb teremben található, ahol megfelelően rendszerezve vannak – témák szerint – az anyagok.

A terembe belépve élénk táru rendőrmotorosok felszerelését és egyenruháit, valamint motorke-
rékpárjaikat bemutató rész.

Az előbbieket mellett a Köztársasági Őrezred állományába tartozó kormányőrök díszegyenruháját láthatjuk, valamint a rendőrlaktányában elhelyezett lovas rendőrök egyenruhája és felszerelése is kiállításra került. Közvetlen mellettük a múzeum egyik büszkesége és látványossága a mindenki által ismert Kántor nevű nyomozókutya preparált állapotban tekinthető meg. Külön érdekesség, hogy a televízióban vetített filmsorozatban szereplő kutya valójában csak a film alapjául szolgáló kutya nevét viselte, de nem azonos Kántorral. A filmben szereplő kutyát az életben Tuskónak hívták, nagyobb termetű volt Kántornál, ez is egy „valódi” nyomozókutya volt és ugyancsak megtekinthető Kántor mellett. A tárlatvezető elmondása szerint Kántor 1951–1964-ig teljesített szolgálatot és a legendák szerint, hogy talált kutya volt nem igaz, mert Kántor kutyatelepen született. A két nyomozókutya mellett a kutyás járőrök egyenruhája tekinthető meg.²¹

Továbbhaladva a látogató a terem közepén egy lakásbetörés rekonstruált helyszínét láthatja a színpadon berendezve, ahol a lakás tulajdonosát meggyilkolták az elkövetők. A berendezett helyszín tulajdonképpen a bűnügyi helyszínelői munkát kívánja bemutatni és hangsúlyozni. A szemlebizottság vezetője kijelöli a laborba szállítandó anyagokat és tárgyakat. Külön érdekesség a helyszín korhű berendezésének összeválogatottsága, jelen esetben egy '70-es éveket idéző lakásberendezés.

A kiállítás technikai eszközgyűjteménye kapcsolódik az előzőekhez, mivel azok a bűnügyi helyszínelők eszköztárát képezik a jelenben és a múltban. A színpad előtt egy múlt század elején használatos rabosító szerkezet került kiállításra, amelyet néhány látogató néha ki is próbálhat. A szerkezet arra szolgált, hogy a bűncselekmény elkövetőjét szemből és oldalról lefényképezzék, amelyet egy szerkezettel oldottak meg, amely a székkal együtt elfordította a fényképezendő személyt. A szerkezet kipróbálása a látogatóknak, főleg a gyerekeknek nagyon nagy élmény, ezt a tárlatvezetőknek a későbbi visszajelzések is igazolják.

A technikai gyűjtemény további tárgyai az ujjlenyomatvételhez szükséges asztal, a jódgőzölő pumpa, amellyel különböző tárgyak felületéről tudják „előhívni” az ujjnyomokat. A testi fémkereső is nagyon fontos eszköze volt egyes szakterületek helyszínelőinek. Az eszköztárban megtalálhatjuk a helyszín megvilágító szettet, helyszínelő táskáját – benne a szerszámokkal – valamint különböző fényképezőgépeket.

A kriminalisztikai kiállítás további részében egyes konkrét bűncselekmények fényképekkel, történettel és magyarázattal kerültek bemutatásra.

A kiállított és feldolgozott bűncselekmények anyagai rendszerezve vannak nagyobb kategóriák szerint.

Közrend-, élet és vagyon elleni bűncselekmények és balesetek: Gyilkosság, baleset, öngyilkosság? Történet: G. R.-t 1965 elején lakószobájában lőtt fejszerűléssel a padlón fekve, felöltözött állapotban holtan találták. Halálos sérülése önkezü cselekmény következménye volt. A fején keresztülhatolt, a falba csapódott lövedék egy egyenesbe esett a bemeneti és kimeneti nyílás irányával. A hüvely meg-

találási helye megfelelt a fegyver hüvelykivetési irányának. A fegyverszakértő véleménye: „a pisztoly üzemképes, emberélet kioltására alkalmas, abból a helyszíni szemlét megelőzően néhány órán belül történt a lövés, a talált hüvely a bűnjelpisztolyból származik.”

A különböző öngyilkosságokról és módjairól fényképek, tárgyak, gyógyszerek, szerszámok, mérgek, jellegzetes áramütési eszközök kerültek kiállításra.

Fognyomok vizsgálata. Történet: 1964. január 14-én a Kálvin téri bisztróban történt betöréses lopás helyszíni szemlén az eljáró hatóság élelmiszerben fognyomot talált. A büntett helyszínén rögzített fognyomról a szakértő megállapította, hogy az K. J. alsó és felső fogsorától keletkezett. A leírás alatt láthatjuk az ott szereplő élelmiszert és az elkövető fognyomát gipszből kiöntve.

A következő téma a házi készítésű lőfegyverek, amelyekből számos darab a kiállítás részét képezi. Bélyegző hamisítások és okirat hamisítások példákkal és szakvéleményekkel.

- Élet elleni bűncselekmények. Különböző gyilkosságok történetei, fotói, bizonyítékai, makettek, rajzok. Újszülöttek sérelmére elkövetett emberölések.

- Rablások. Postarablások, Taxirablások, Műkinclopások, Betöréses lopások, Csempészet, Orgazdaság, Pénzhamisítások, Sikasztás, Csalás, Lakáscsalás, Tüzelőcsalás, Üzemi lopás, Színesfém lopás, Rongálás, Kéjlopás, Áruházi lopás, Öltözői lopás, Besurranásos lopás, Zsebtolvajlás, Munkásszállói lopás, Irodai besurranásos lopás, Pályaudvari lopás. Minden egyes bűncselekménynél leírás, fényképek, érdekességek.

- Közlekedési bűncselekmények: cserbenhagyás, vonatbaleset, villamosbaleset, repülőbaleset.

A kiállítási rész lezárásaként megtekinthetjük egy régebbi őrszobának a berendezését és személyzetét.

A „Magyar krimi írók a XX. században” című kiállítást 2001-ben nyitották meg és a múzeum egy különálló részét képezi. A kiállításon 86 magyar krimi író életrajzát, műveiknek bibliográfiáját mutatják be. A krimi írók falát 147 író egy-egy könyvének borítója színesíti.

Az időszakos kiállítások megtartására a kriminalisztikai kiállítás terméből leválasztott helyiség szolgál. A 2007. évben az egyik időszakos kiállítás az „Egy évszázad pillanatai – Válogatás rendőrségtörténeti archív fotókból 1860–1960” címet viselte. A kiállítás 2007. januártól–2007. júniusig volt látható.

2007. június és szeptember hónapokban volt megtekinthető a „Vigyázz Magadra!” című kiállítás.

Vándorkiállítások

A Rendőrség-történeti Múzeum több olyan kiállítási anyaggal rendelkezik, amelyek vándorkiállítás formájában az ország különböző pontjain láthatók.

Az egyik vándorkiállítás az „Amit a kábítószerokról tudni kell” címet viseli. A kiállítás célcsoportja a középiskolás korosztály és a hozzájuk kapcsolódó szülői és pedagógusi kör. Célja a kábítószerrel kapcsolatos információk tényszerű bemutatása. Interaktív jellegű kiállítás, ahol a látogatók a hagyományos vizuális megtekintés mellett két számítógépes munkaállomáson kapnak lehetőséget a drog témájú játék és oktatóprogramok hozzáférésére.

A kiállítási anyag 32 db önhordozó installációval és 9 db vitrinnel készült, lehetővé téve, hogy az országban bárhol felállítható és bemutatható legyen. A kiállítási helyszínek megválasztásánál törekednek arra, hogy az adott hely és idő találkozzon a kiválasztott célcsoporttal. A helyszíneken kb. 2 hónapig látható a kiállítási anyag. A kiállítási anyag összeállításában több minisztérium és intézmény munkatársai vettek részt. Az Ifjúsági és Sportminisztérium a kábítószeres fajtáit, illetve a rehabilitációs és utógondozással kapcsolatos információkat mutatta be, az Oktatási Minisztérium a pedagógusoknak szóló szakanyagait kívánta megjeleníteni, a Vám- és Pénzügyőrség a kábítószeres csempészetének, tranzit forgalmának alakulását, valamint a vitrinekben egyes szemléltető eszközöket mutatott be, az Országos Rendőrfőkapitányság a rendőrség kábítószer felderítési tevékenységét, néhány nemzetközi elismerést kiváltó ügyet, a büntetőjogi következményeket, illetve megelőzési programját mutatta be, az Országos Balesetmegelőzési Bizottság a drogfogyasztással kapcsolatos baleset megelőzési anyagot dolgozta fel és mutatta be.

Érdeemes megemlíteni a fent bemutatott kiállítás egyszerűsített változatát, amelynek témája megegyezik az előzőével, azonban méretét tekintve lényegesen kisebb és néhány napra kerül kiállításra a helyszíneken.

A másik jelentősebb vándorkiállítás rendőrség-történeti témájú és látványosabb egyenruhával, eszközökkel kívánja az adott helyszínen szemléltetni a történetiséget a teljesség igénye nélkül.

A múzeum vándorkiállításainak „kis kiállítás” kategóriájába azok a kiállítási anyagok tartoznak, amelyeket az adott rendezvény sajátosságainak, témájának figyelembevételével válogatnak össze és állítanak ki rendszerint néhány napra.

A tarnamérai filiálé.

1996. augusztus 31-én Magyarország kultúrtörténeti palettája új színfolttal gazdagodott. A heves megyei Tarnaméran az ALMÁSSY-kastélyban megnyílt a magyar rendvédelem-történeti kiállítás.

A kastélyt az ALMÁSSYak 1780 körül építették barokk stílusban. Az ALMÁSSYaktól a SCHLOSS-BERGER család vásárolta meg. A II. világháború után államosították és általános iskola működött benne. Renoválásakor a meszelés alatt freskókat találtak, ezért műemlékké nyilvánították. Felújításához a helyi önkormányzaton kívül az Országos Műemlékvédelmi Főfelügyelőség is hozzájárult.

A kastély magasföldszintes, téglalap alaprajzú, manzárdtetős, késői barokk épület. Főhomlokzatán a magasföldszintről két-két ablak között egy ajtóval egy-egy félköríves lépcső vezet le a parkba. Szegmentíves szalagkeretes ablakok jellemzik könyöklő párkányokkal, szemöldök díszekkel. A szuterénből ablakok nyílnak a talajszintre. A két lépcsőfeljárt között kétszárnyas ajtó vezet a szuterénbe. A manzárdtetőhöz reá merőlegesen kettős kontyvetők csatlakoznak. A magasföldszintet a szuteréntől keskeny övpárkány választja el. A hátsó homlokzat is oromzatos 3–2–3 tengelyes, közép rizalitjában két ajtóval, melyek klasszicista vasrácsos erkélyre vezetnek.

A szuterén szobái fiókos dongával boltozottak. Középen háromajtós tér csehsüveg boltozatokkal két-két hengeres oszlopon.

A magasföldszintes helyiségek teknőboltozatosak. A nagyterem jobb és bal oldalán két-két egymásba nyíló meszelt szoba. A nagyterem árkádjával egyvonalban lévő tengely mögött öt egymásba nyíló freskós terem van.

A múzeum létrehozásának előzményei voltak, hogy két gyűjtőszervező ember a hevesi kapitányságvezető dr. FRANCICS Ottó és az erki állatorvos dr. GULYÁS István összefogtak és gyűjteményüket 1991-ben a Hevesi Rendőrkapitányságon kiállították.

Bemutatásra kerültek régi fegyverek, tárgyak, archív fotók, korabeli dokumentumok, könyvek és a bűncselekmény megelőzését szolgáló propagandaanyag.

A kiállításnak óriási sikere volt. A kiállított csendőrananyag, amely a háború óta itt került elsőként nyilvánosság elé és a fegyverek arattak osztatlan elismerést. A kiállítási tárgyak száma folyamatosan nőtt.

1994-től „DADA” (dohányzás-, alkohol-, drog-, AIDS-ellenes küzdelem) anyaggal bővült a kiállítás.

A kiállított tárgyak gyarapodásával lassan kinőtték a kapitányság auláját, így másik helyszín után kellett nézniük. Az üresen álló tarnamérai kastélyra esett a választás, melyet némi manőverezés után sikerült bérbe venniük.

A múzeum berendezéséhez nem sikerült a kormánytól pénzt szerezni. A berendezéshez szükséges tárlókat selejtként szedték össze a Nemzeti Múzeum pincéjéből. A berendezéshez a Hadtörténeti Múzeum, a tarnamérai ÁFÉSZ dekoratőre és még sokan mások nyújtottak segítséget.

A múzeum berendezése többekben eltér a megszokottaktól, a helyhiány miatt a tárlókba annyi anyagot tettek, hogy súrolja a zsúfoltság hatását. Kisebb tárgyakat a tárlók előterében ferde dobogókra helyeztek a könnyebb megtekinthetőség kedvéért. Minden tárgyhoz magyar és angol nyelven kiírták a jelentését. A téglalakú tárlók és a barokk freskók közti esztétikai különbség feloldására dr. GULYÁS István lakásáról hozott antik bútorokat helyeztek el a vitrinsoroknál.

A múzeum első termében a csendőrség történetét mutatják be. Különböző fegyverek, láb- és kézbilincsek, csendőr- és pandúr egyenruhák, valamint egy berendezett csendőr őrszoba várja a látogatót. A második teremben század eleji korhű rendőrszoba bútorzattal, rendőregyenruhák a két világháború közötti időszakból. A harmadik teremben mai tábornoki egyenruhák és fegyverek láthatók. A nagyteremben különböző nemzetiségű rendőr-, csendőr sapkák, csákók, sisakok, rendőr motoros és rohamsisakok. A negyedik teremben külföldi rendőr egyenruhák, válllapok és jelvények sorakoznak, a kisteremben külföldi egyenruhák vannak kiállítva.

A nemzetközi teremben sok ezer rendőri karjelzés és jelvény gyűjtemény foglal helyet.

A kastélyban helyet kapott a helytörténeti kiállítás, amely a közösség területéről előkerült római, hunkori, népvándorlás kori, avar kori tárgyakat mutatja be, valamint a környék néprajzának jelentősebb tárgyait tartalmazza.

A tarnamérai múzeum április 1-től október 1-ig várja a látogatót, a belépés díjtalan. A múzeum szervezői a kiállítás kialakításánál arra törekedtek, hogy igény esetén az anyag illetve a mobil installá-

ció teherautón bárhová elszállítható legyen akár Magyarországon, akár külföldön november és március között.

Az archívum és a könyvtár.

A Rendőrség-történeti Múzeum könyvtára a X. ker. Kerepesi u. 47–49. sz. alatt található, mely kb. 430 m² területen helyezkedik el. A könyvtár nem nyilvános könyvtár, évek óta nem rendelkezik költségvetési előirányzattal. A könyvtár jelenleg kb. 50 000 db könyvállománnyal (dokumentum, folyóirat, könyv) rendelkezik, melynek kb. $\frac{1}{3}$ -ad része szépirodalom. A könyvtárnak kb. 170 beiratkozott olvasója van, a havi látogatottság kb. 60–70 fő, ezen kívül a könyvtár munkatársaihoz mind személyesen, mind telefonon számos megkeresés érkezik különböző témákkal, kutatásokkal, szakdolgozatokkal kapcsolatban.

A könyvtár 1 db számítógépes munkaállomással rendelkezik, amelyen jelenleg a Szirén Integrált Könyvtári rendszer segítségével végzik a könyvtári dokumentumok, könyvállomány számítógépes feldolgozását.

A Rendőrség-történeti Múzeum fotó és filmarchívuma 2005 októberében költözött a Kerepesi úti objektumba, ahol a fotók és filmek tárolásához a szükséges feltételek biztosítva vannak.

A fotóarchívum közel 20.000 fényképet őriz, a filmarchívumban megközelítőleg 3000 tekercs archív celluloid filmtekercset őriznek. Ez kb. 350 film anyagát jelenti. Ezek a filmek az egykori BM Filmstúdióban készültek. Pályázat útján az elmúlt évek során sikerült az NKA támogatásával több, mint 150 filmet digitalizáltatni.

Az archívumban lehetőséget biztosítanak a kutatóknak a filmek megtekintésére, valamint a televíziók, filmstúdiók is gyakorta használnak jeleneteket különböző alkotásokban.

Az archívumban fellelhető legrégebbi képek az 1880-as években készült „rabosító fotók”, melyek fényképész mester műtermében készültek. Érdekes dokumentumok kerültek elő a XX. század elejéről is. Egy album például az akasztás technikáját mutatja be több fényképpel illusztrálva. Több híres fotográfus munkái is megtalálhatóak a gyűjteményben például: MUNKÁCSI Márton, BOJÁR Sándor, INKEI Tibor, RÉV Miklós. Sajnos a hatalmas anyag kutathatóvá tétele még várat magára.

A múzeum fenntartása, felügyelete, működésének jogi alapjai.

A Rendőrség-történeti Múzeum kezdetben a Bűnügyi Technikai Intézethez tartozott, majd fenntartásáról az Országos Rendőr-főkapitányság gondoskodott.

Jelenleg fenntartásáról az ORFK Szóvivői Iroda gondoskodik, felügyeletét az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium látja el, szakmai felügyeletéről a Oktatási és Kulturális Minisztérium gondoskodik.

A múzeum fenntartásához szükséges pénzek egy részét az ORFK biztosítja, a további összegeket pályázatok útján próbálják megszerezni.

Működésének jogi alapjai:

- 1997. évi CXL törvény;
- Belügyminiszter és a művelődésügyi miniszter 2/1967. (MK.1.) BM-MM számú együttes utasítása a Bűnügyi Múzeum létesítéséről;
- Múzeum működési engedély;
- Nyilvántartási szám: M/b/08;
- NKM 11/2002. (IV.13.) NKÖM rendelete muzeális intézményekben foglalkoztatottak szakmai munkaköreinek betöltéséhez szükséges képesítési feltételekről;
- 20/2002. (X.4.) NKÖM rendelet a muzeális intézmények nyilvántartási szabályzatáról + melléklet;
- 47/2001. (III.27.) Korm. rendelet a muzeális intézményekben folytatható kutatásról
- 102/1976. (MK.2.) KM utasítás a múzeumok nyilvántartási rendjéről;
- 20/199. (XII.26.) NKÖM rendelete a muzeális intézményekre vonatkozó szakfelügyelet rendjéről.

A múzeum napjainkban.

A múzeumi intézmény egyik legfontosabb jellemzője az ember bemutatása, ebből következik, hogy a múzeum az emberiség találkozóhelye, ahol az adott közösség hétköznapi és szellemi életének története, valamint az a képessége tükröződik, amellyel történelmi múltját saját kora valóságához tudja kapcsolni.

A múzeum létjogosultságát több mint három évszázad igazolta, mely idő alatt mint intézmény központi helyet foglalt el a nyugati civilizáció művelődéstörténetében. Magának a múzeumnak a léte a

múzeum-műtárgy kapcsolaton alapul, születése a tárgyak létezéséhez, valamint ahhoz az igényhez kötődik, hogy azokat egy rendszerben gyűjtsék össze.

Múzeumon ma sokkal összetettebb fogalmat értünk, mint a múltban, mert a múzeum ma olyan rendszer, amely hagyományait tekintve a múltban gyökerezik, ugyanakkor határozottan a jövő felé mutat.

A múlt és jelen közötti összekötő kapocs szerepe teszi fontossá, képessége, amellyel történelmi hagyományait a jelen számára hasznosíthatóvá formálja, valamint felgyorsult világunkkal szemben tanúsított ellenálló képessége.

A múzeum hatóköre a történelme során egyre bővült. Mozdulatlansága ellenére élő intézmény, egy rendszer, amely képes a megújulásra, alkalmazkodásra.

Az elsődleges célja napjainkban, hogy anyagukkal a kulturális élet mind több területére behatoljanak és azt a kultúra közvetítésében vagy a kultúrateremtésben egyaránt hasznosítsák.

A kultúráközvetítő vagy nevelő-ismeretterjesztő funkciót ismerte fel időrendben a legutolsóként.²²

A modern múzeum alapvető funkciói: a kulturális javak újra birtokbavétele, megőrzése, gondozása, kultúrateremtés, kultúráközvetítés.

Napjainkban szükség van arra, hogy a múzeumok olyan jellegzetesen közösségi tevékenységeket is kifejtsenek, mint a kulturális javak gondozása és az oktató-ismeretterjesztő munka.

A múzeum kulturális tájékoztatói eszközzé vált, amely egyidejűleg bemutatja a helyi és kulturális szervezetként az általános értékeket.²³

A fenti gondolatok ismertetésével eljutottunk a Rendőrség-történeti Múzeum közvetítő szerepének megfogalmazásához.

A múzeumnak a közönséggel való kapcsolata az állandó kiállításon keresztül valósul meg, vagyis a tematikusan elhelyezett tárgyak együttese révén. A mondanivaló meghatározása a kiindulópont a múzeum és tevékenységi körének megteremtéséhez. Jelen esetben a Rendőrség-történeti Múzeum kiállításai különböző, de egymással szorosan összefüggő üzeneteket hordoznak. A történeti kiállítások anyagi hordozzák magukban azokat a mondanivalókat, amelyek megtekintése után a látogató a tárlatvezetők segítségével választ kaphat olyan kérdésekre, amelyek a rendőrség létrehozásával és szükségességével foglalkoznak.

A kriminalisztikai kiállítás mondanivalója eltérő az előbbieken megfogalmazottaktól. A jelen rendőrségének működéséről, szerepéről és az emberi élet pótolhatatlanságáról kíván üzeneteket megfogalmazni. Azonban fontos megjegyezni, hogy az üzenetek eltérőek a különböző korú látogatókban. A felnőtt korú látogatók számára a közvetítendő üzenetek könnyebben megérthetőek, míg a fiatalabb korosztály látogatóinak számára fontos a tárlatvezetők magyarázata és nyelvezete, valamint az élményszerű bemutatás.

Az élményszerű bemutatás részét képezi, hogy néhány dolgot kipróbáljanak a látogatók (rabosító gép), vagy a gyerekek a kiállítást a ruhatárból kérhető rendőrmellényben és rendőrsapkában tekintsék meg és Kántor kutyával együtt fotózzák le őket. A kriminalisztikai kiállításon vetített régi rendőrfilmek és fent említett lehetőségek mindegyike a közvetítendő üzenetet nyomatékosítja.

A drog megelőzési és történeti kiállítások is fontos üzenethordozók, közvetítők, mivel mondanivalójuk az emberek nagy tömegéhez jutnak el.

A múzeum közvetítő feladatának megvalósítása két egymást követő és egymással szorosan összefüggő szakaszra tagolódik: a közvetítendő nevelési és kulturális mondanivaló meghatározására és gyakorlati megvalósítására.

A múzeum látogatottsága.

A látogatottsági adatokat két nagy csoportba oszthatjuk: az állandó kiállítások látogatóinak száma és a vándorkiállítások látogatóinak száma.

A 2007. évben a Rendőrség-történeti Múzeumot 9163 fő látogató tekintette meg, míg a vándorkiállítások látogatóinak számáról csak becsült adatok állnak rendelkezésünkre. A 2007. évben a vándorkiállításokat kb. 50 000 fő látogató tekintette meg.

A látogatók megoszlásáról elmondhatjuk, hogy az iskolás csoportok száma, valamint a külföldi turisták is jelentős számban tekintik meg a kiállításokat.

A múzeum megtekintése ingyenes, korhatár nincs meghatározva.

Azonban a kriminalisztikai kiállítás egyes részeinek megtekintését az általános iskola felső tagozatosainak és az attól idősebb korosztálynak ajánlják.

A személyzet

A Rendőrség-történeti Múzeumban jelenleg 5 fő állandó státuszban dolgozik. Megbízott Múzeum igazgató, közművelődési szakember, múzeumi informatikus és könyvtárosok. A tárlatvezetők megbízási szerződéssel állnak alkalmazásban, akik nyugállományú rendőr- és határőr tisztek és a múzeum anyagáról rendkívül nagy ismeretekkel rendelkeznek, több idegen nyelvet beszélnek.

A múzeum jövőbeli céljai

Az 1997. évi CXL törvény 42. §-a szerint a múzeum feladata többek között a kulturális javak meghatározott anyagának folyamatos gyűjtése ... stb. is. A Rendőrség-történeti Múzeum kriminalisztikai állandó kiállításában az 1950-es évektől mutatják be a hírhedt bűnügyeket is, azonban a kiállított bűnügyek közül az utolsó 1995-ből való. A kriminalisztikai gyűjtemény fejlesztéséhez feltétlenül szükséges 1 fő bűnügyi főreferensi státus biztosítása, akinek a feladata elsősorban napjaink bűnügyeinek figyelemmel kísérése, bíróságokkal, kapitányságokkal való kapcsolattartás, illetve a kiválasztott bűnügyek iratainak-, a dokumentumokhoz kapcsolódó bűnjelek bekérése, az ezzel kapcsolatos ügyintézés, nyilvántartás, bűnjelkezelés. A 11/2003. (V.8.) IM-BM-PM együttes rendelet – „a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról...” – 95. §-a rendelkezik többek között arról, hogy az oktatáshoz, kiállításhoz, tudományos feldolgozáshoz felhasználható bűnjeleket a Rendőrség-történeti Múzeumban kell elhelyezni, illetve azokat a bűnjeleket is a múzeumban kell elhelyezni, amelyeket a Rendőrség-történeti Múzeum külön iratban kér. Sajnos ezen bűnjelek bekérésére sincs lehetőség a személyi feltételek hiánya miatt.

2004 óta a könyvtár alig gyarapodott, így nagyon nagy szükség lenne a 2004 óta megjelent szakmai könyvek megvásárlására.

Az integrációra való tekintettel 2008. évben az archívumban lévő határőr filmek digitalizálására is pályázatot kíván a múzeum benyújtani a Nemzeti Kulturális Alapprogram Igazgatóságához.

A hatalmas fotóanyag kutathatóvá tétele is még várat magára, mert ennek feltétele egy adatrögzítő munkatárs szerződtetése, aki szakmai irányítás mellett gépre vinné a fotóállományt.

A Rendőrség-történeti Múzeum kriminalisztikai állandó kiállításának helyet adó termében több mint négy éve nem működik a mennyezeti világítás (a vezetékek elavultak és tűzveszélyesek). Ebben a teremben a világítás spotlámpákkal lett megoldva, ami nem egyenértékű a mennyezeti világítással. Sajnos a látogatók (különösen esős időszakokban, illetve télen) rendszeresen panaszkodnak, hogy nem megfelelő a világítás.

A Rendőrség-történeti Múzeum működési engedélyét 1999. április 23-án kapta meg, melyet a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma állított ki. A ma már Oktatási és Kulturális Minisztérium álláspontja szerint jelenleg Magyarországon ma múzeumi működési engedélyt csak az a múzeum kaphat, amely rendelkezik legalább 1 fő muzeológusi státussal. Ennek hiányában a múzeumot „visszami-nósíthatják” és visszavonhatják működési engedélyét.

Jelenleg a Rendőrség-történeti Múzeum muzeológusi státussal, munkatárssal nem rendelkezik. Ahhoz, hogy a fenti törvényben meghatározott alapvető múzeumi feladat ellátását biztosítani tudják, feltétlenül szükséges 1 fő muzeológusi státus biztosítása.

További kitűzött célok között szerepel A Rendőrség-történeti Múzeum Kriminalisztikai Állandó Kiállításának bővítése az „Elmúlt évek hírhedt bűnügyei” c. kiállítás bemutatásával a 2008. évben.

Az intézmény története vizsgálatának egyik fő kérdése, hogy mekkora jelentősége van a rendőrségi múzeumnak napjainkban. A feltett kérdésre viszonylag egyszerű a válasz. Hazánkban az egyetlen létező a bűnnel, bűnüldözéssel és bűnmegelőzéssel és az ezekkel kapcsolatos témákkal foglalkozó múzeum, így a szakmúzeumok „kínálatában” fontos szerepet tölt be, figyelemmel arra a tényre, hogy a fejlettebb országokban több nagyvárosban találunk hasonló múzeumot. Számos országban felismerték már, hogy a rendőrségi múzeumoknak és az általuk közvetített üzeneteknek jelentős szerepe van a társadalomban, főleg az oktató-ismeretterjesztő munkában. Ez annál inkább is fontos, mert globalizált világunkban a bűnözés egyre nagyobb mértékben növekszik és szükség van arra, hogy a fiataloknak minél korábban olyan értékeket közvetítsenek, amelyek elsajátításával a társadalom hasznos és törvénytisztelő tagjaivá váljanak később.

A fenti tényekkel kapcsolódhatunk a szakdolgozat másik fontos kérdéséhez, hogy milyen értéket közvetít ez a múzeum a társadalom irányába. Legfontosabb közvetített értékek az emberi élet, a testi épség, amelyek védelme a Rendőrségnek mindig az első feladatai között volt, van és lesz a jövőben. Másik nagyon fontos közvetített érték a biztonság, amelyet önállóan nem tud biztosítani magának az emberiség, így biztosításában és fenntartásában jelentős szerepe van a Rendőrségnek a világon min-

denhol. A bűn az ember létezése óta jelen van és megfékezésének érdekében az emberek belső értékrendszerére kell hatást gyakorolni. A fiatalok nevelése, belsőjük formálása a legfontosabb, hogy segítséget kapjanak egy olyan úton elindulni, amelyen végighaladva később a múzeum által közvetített értékek célhoz érjenek.

Ezért a Rendőrség-történeti Múzeumnak a jövőben nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani az iskolások oktatásában, valamint a múzeumot egyre szélesebb körben szükséges „reklámozni”, hogy rendeltetését a jövőben hatékonyabban betöltse.

Kutatásaim során a Rendőrségi Technikai Kutatóintézet Könyvtárának és a múzeum könyvtárának tulajdonában lévő anyagokat, könyveket használtam fel, valamint a Rendőrség-történeti Múzeum megbízott igazgatójának és dolgozóinak segítségével a múzeumban gyűjtött tárgyakat és az általuk rendelkezésemre bocsátott anyagokat és tapasztalatokat, elmondottakat hasznosítottam. Segítségüket ezúton is köszönöm.

Jegyzetek:

- ¹ 13.517/1872. BM. r.; 1881/XXI. tc.; 1896/XXXIII. tc.; 1897/XXXIV. tc.; 24.300/1897. IM. r. (a hivatal működését 1909. január elsején kezdte el.)
- ² PARÁDI 1996: 76-77.p.
- ³ BORBÉLY–KAPY: 157.p.
- ⁴ VÁMBÉRY
- ⁵ Loc. cit.
- ⁶ BORBÉLY–KAPY: op. cit. 30.p.
- ⁷ 2.001/1908. IM. r. III. A bűnügyi múzeumokra vonatkozó rendelkezések végrehajtása a királyi bíróságok hatásköréhez tartozó bűnügyekben. 8.§.
- ⁸ BORBÉLY–KAPY: op. cit. 154.p.
- ⁹ Loc. cit. 193-194.p.
- ¹⁰ Loc. cit. 195.p.
- ¹¹ PARÁDI 1993
- ¹² Loc. cit.
- ¹³ SZILVÁSI
- ¹⁴ Loc. cit.
- ¹⁵ 2/1967. (MK.I.) BM-MM. ut.
- ¹⁶ 1/1978. sz. BM. pcs.
- ¹⁷ 1886/XV. tc.
- ¹⁸ 9.389/1885. BM. r.
- ¹⁹ Vö. 13. jegyzettel
- ²⁰ Loc. cit.
- ²¹ GAZSÓ
- ²² BINNI–PINNA
- ²³ TAMUSNÉ

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- BINNI–PINNA — Lanfranco BINNI–Giovanni PINNA: *A múzeum. Egy kulturális gépezet története a XVI. századtól napjainkig.* [Museo: storia e funzioni di una macchina culturale dal „500 a oggi.] Ford. PINTÉR Judit. Budapest, 1986, Gondolat.
- BORBÉLY–KAPY — BORBÉLY Zoltán–KAPY Rezső: *A hatvan éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi- és Könyvkiadó Vállalat.
- GAZSÓ — GAZSÓ Rita: *Kántor és Taskó a Keletinél.* Budapest, 1986, Gondolat.
- PARÁDI 1996 — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1996², Osiris.
- SZILVÁSI — SZILVÁSI Ferenc: *Rendőrlaktanya a Mosonyiban 1886-1986.* Budapest, 1986, BM Könyvkiadó.
- TAMUSNÉ — TAMUSNÉ MOLNÁR Viktória: *Személyiségfejlesztés múzeumi órákon.* Szeged, 2004, Módszertani Közlemények Baráti Társasága.
- VÁMBÉRY — VÁMBÉRY Rusztem: *A bűnügyi Múzeumokról.* Budapest, 1899, Franklin.

TANULMÁNYOK

- PARÁDI 1993 — PARÁDI József: A magyar rendőrség hagyományai. In DÁNOS Valér (szerk.): *Rendőrség és társadalom. A rendszerváltás magyar rendőrsége.* Budapest, 1993, Hans Seidler Alapítvány – Batthyányi Lajos Alapítvány. /Társadalmi és rendészeti szervek./ A tanulmány korábbi változata 1993-ban Budapesten hangzott el.

JOGSZABÁLYOK

- 1881/XXI. tc. — 1881/XXI. tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.
- 1886/XV. tc. — 1886/XV. tc. a Budapest-fővárosi Magyar Királyi Államrendőrség részére Budapesten építendő laktanya tárgyában.
- 1896/XXXIII. tc. — 1896/XXXIII. tc. a bűnvádi perrendtartásról.
- 1897/XXXIV. tc. — 1897/XXXIV. tc. a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről.

- 13.517/1872. BM. r. — 13.517/1872. BM. r. a bűnvádi eljárás ideiglenes szabályozásáról.
9.389/1885. BM. r. — 9.389/1885. BM. r. a toloncozás tárgyában.
24.300/1897. IM. r. — 24.300/1897. IM. r. az Országos Bűnügyi Nyilvántartási Hivatal felállításáról.
2.001/1908. IM. r. — 2.001/1908. IM. r. a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítése tárgyában.
2/1967. (MK.I.) BM-MM.ut. — 2/1967. (MK.I.) BM-MM. ut. a Bűnügyi Múzeum létesítéséről.
1/1978. BM. pcs. — 1/1978. BM. pcs. a Bűnügyi Múzeum ügyrendjének kiadásáról

TECHNIKAI RÖVIDÍTÉSEK:

- BM. — Belügyminisztérium(i)
IM. — Igazságügyi Minisztérium
MM. — Művelődésügyi Minisztérium
pcs. — parancs
r. — rendelet
tc. — törvénycikk (törvény)
ut. — utasítás

Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán

A Magyar Királyi Csendőrség a harmadik csendőrtestület volt a Magyar Királyság területén. Csendőrséget Magyarországon először a HABSBURGok hoztak létre az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc leverését követően 1849-ben, mint a Birodalom egészére kiterjedő rendvédelmi testületet.¹

A neoabszolutizmus csendőrsége jó eredményekkel működött ugyan, azonban – mint a magyar szabadság eszméjének és ezen eszme követőinek az üldözésére felhasznált szervezet – alkalmatlan volt arra, hogy a kiegyezés után újjászerveződő magyar állam a szervezettípust hasznosítsa. A császári csendőrséget tehát nem szakmai, hanem politikai okokból szüntették meg.² Igaz ugyan, hogy a kiegyezési törvény a rend védelmét – mint a közigazgatás részét – a két társország belügyének tekintette, így az osztrák csendőrség semmiképpen sem funkcionálhatott tovább a Magyar Királyság területén.³ Az is igaz azonban, hogy semmi akadálya sem volt a magyar csendőrség létrehozásának. Mégsem ez történt, mivel a magyar lakosság nem fogadta volna el a HABSBURG elnyomás eszközének szervezettípusát a Magyar állam részeként.⁴

Érdekes módon azonban Erdélyben az ottani csendőrkerület fennmaradt. Ennek oka abban rejlett, hogy egy esetleges fegyveres konfliktus esetén Erdély, mint valószínűsíthető hadművelési terület, illetve annak közvetlen mögöttes térsége jött számításba. Ebből fakadóan ebben a régióban pedig kiemelt fontossággal bírt a közbiztonság. Lényegében tehát honvédelmi hadászati megfontolások alapján maradt fenn az erdélyi csendőrség, mivel a csendőrséghez hasonló színvonalon más rendvédelmi szervezet nem volt képes a közbiztonság szavatolására.⁵

Mivel azonban az erdélyi csendőrkerület a Császári és Királyi Hadsereg kolozsvári hadtestparancsnokságnak az alárendeltségébe tartozott, e helyzet alkotmányossági gondokat vetett fel.

A Magyar Királyság területén ugyanis a rend védelmére a központi kormányzat és az önkormányzatok voltak hivatottak. Ők hozhattak létre a rendvédelmi teendők eredményes ellátása érdekében rendvédelmi testületeket.⁶ A haderőnek nem voltak rendfenntartói kompetenciái, különösen nem a civil lakosság irányában, még a későbbiek során a háború időszakában sem.⁷ A haderő alakulatai ugyan kötelesek voltak karhatalmi (csapaterős) rendvédelmi feladatok ellátására is, de nem saját elhatározásból, hanem a polgári közigazgatás felszólítására.⁸

E helyzetbe nem illeszkedett az erdélyi csendőrkerület. A problémát úgy oldották meg, hogy 1876-ban az erdélyi csendőrséget a magyar kormány átvette a Császári és Királyi Hadseregtől. A magyar kormány az erdélyi csendőrség feletti kompetenciát a honvédelmi tárcán keresztül az erdélyi honvédkerület-parancsnokság igénybevételével gyakorolta.⁹ Az erdélyi csendőrség tekinthető a második csendőrszervezetnek a történelmi Magyarország területén.

A hetvenes évek végére azonban nyilvánvalóvá vált, hogy a Magyar Királyság többi régiójában a magyar falvak által működtetett szervezetek alkalmatlanok voltak a császári csendőrség pótlására. A megyei pandúr szervezetekkel együttesen sem voltak képesek a polgári fejlődés igényeinek megfelelő közbiztonsági állapotok kialakítására.¹⁰

Kezdetben ugyan a vidéki rendőrség gondolata merült fel, azonban ilyen szervezet már működött mezőrendőrség néven.¹¹ Mivel azonban a néhai császári csendőrség eredményeit más szervezet nyilvánvalóan nem volt képes biztosítani, ezért a kormányzat figyelme a csendőrség irányába fordult. Így került sor a Magyar Királyi Csendőrség felállítására. A nemzeti külsőségekkel felruházott és szellemisséggel létrehozott szervezetet – ha nem is könnyen –, de elfogadta a közvélemény, különösen azután, hogy a kormány biztosította a kétkedőket a testület politikamentes működéséről.¹² A Magyar Királyi Csendőrség volt a harmadik csendőrszervezet, amely létrejött a Magyar Királyságban.

A Magyar Királyi Csendőrség sorsa bizonyos értelemben kísértetiesen hasonlított a császári csendőrségére. A magyar csendőrség – a császári csendőrséghez hasonlóan – szintén kitűnő hatásfokkal működött¹³ és 1919-ben nem szakmai, hanem politikai okokból szüntették meg, létrehozva – a szovjet mintát követő – Vörös Őrséget.¹⁴

A Magyar Királyi Csendőrséget azonban már 1919-ben visszaállították. A testület a továbbiakban is kitűnő közbiztonsági eredményeket produkált, ám 1945-ben – ismét politikai megfontolások nyomán – immár harmadszor oszlatták fel a testületet a Kárpát-medencében.¹⁵

Óhatatlanul és jogosan merül fel a kérdés. Vajon mi lehet annak az oka, hogy egy rendvédelmi szakmai szervezetet egy évszázadon belül háromszor hoztak létre a térségben és politikai okokból adódóan háromszor szüntettek meg?

A szakmai eredménytelenséget nyugodtan kizárhatjuk, hiszen a három megszüntetés közül két alkalommal újra létrehozták a szervezetet. Maguk a megszüntetők sem hivatkoztak egyik alkalommal

sem a szervezet eredménytelen működésére. A megszüntetés indoka minden esetben az állam átalakításának az igénye volt, amely átalakítási folyamatba nem illett a csendőrség.

Ennek tudatában érthető a csendőrség gyakori feloszlatása, majd újjászervezése. A csendőrség ugyanis, mint szervezettípus hosszú fejlődésen ment keresztül, melynek során összeforrta a polgári renddel.¹⁶ A polgári fejlődés útjára – a nyugat-európai térségekhez képest – késve lépő közép- és kelet-európai országok társadalma nem volt oly stabil, mint a nyugati szomszédaié. Ebből fakadóan a társadalmi megrázkódtatások kapcsán az átalakítási kísérletek számára nagyobb tér nyílt. Ezen átalakítási kísérletek első dolga pedig az volt, hogy a régi rend legszilárdabb támaszát felszámolják, helyébe pedig a saját rendszerüknek megfelelő szervezetet állítsanak.

Amikor tehát a csendőrség gyakori feloszlatásának az okait keressük, azokat nem a testületben találjuk meg, hanem a társadalomban. A testületnek az volt a vesztesége, hogy kitűnő hatékonysággal működött.¹⁷ Ebből fakadóan a demokráciát mellőző, tekintélyuralmi rendszernek – mint a neoabszolútizmus és a nyilas uralom – e kitűnő hatásfokú szervezetet nem csupán a közrend védelmére, hanem önös érdekei megvalósításának érdekében is hasznosítani igyekezett. Erre az alkalmazásra hivatkozva lehetett a testület ellen fellépni. Amennyiben a politikai rendőrségi teendők kivitelezésében résztvevők eltávolítása lett volna a cél, elégségesnek bizonyult volna a személyi állomány átrostálása. A megszüntetők azonban minden alkalommal magát az államot akarták átformálni, ezért kellett a testületet feloszlítani. Éppen ezért nem került sor Európa nyugati felében a csendőr testületek feloszlására a második világháborút követően.

A magyarországi csendőségekkel kapcsolatosan számos sztereotípiát, prekoncepciót él a köztudatban, amely nehezíti a témával való foglalkozást, az eredmények közkinccsá tételét. Világnézeti beállítottságtól függően vannak, akik az egekig magasztalják a testületet, míg mások igyekeznek azt sárba tiporni. Tudományos Társaság lévén az emocionális és a politikai indíttatású véleményeket természetesen figyelmen kívül hagyjuk a testület történetének a megítélése tekintetében. Zsurnalisztikai publikációkra nem reagálunk, kizárólag a tudományos közlés igényeinek megfelelő kiadványokat tekintjük válaszadásra alkalmasnak. E magától értetődő körülmény hangsúlyozását azért tartom indokoltnak, mert a csendőrség történetének a témakörében erőteljesek az emocionális és prekoncepcionális megnyilvánulások, publikációk.

Természetesen e helyzet kialakulásának is történeti gyökerei vannak. A testület megítélése tekintetében éles választóvonalat jelent 1945. Ekkor bűnös szervezetté nyilvánítva feloszlatták a testületet.¹⁸ Korábban a magyar állam vezetése szuperlatívuszokban nyilatkozott a szervezet működéséről, melyet a statisztikai adatok többé-kevésbé alá is támasztanak. A testület megítélésében rejülő fordulat oka az 1945–1949 közötti politikai csatározás, a ki kit győz le időszak, melyet a pártállam időszakában a népi demokratikus forradalom jelzővel illettek.

Már a harmincas évek második felében döntött arról a Komintern, hogy a szocializmus nyugati terjeszkedésekor a csendőségeket az állam-átalakító folyamatok kezdetén ki kell iktatni, mint a polgári rend legjobb támaszát. A Komintern nagyon jól látta, hogy ez a szervezettípus alkalmatlan a szocialista államformában való továbbélésre. Magyarországon az úgynevezett szalámi taktika részeként került sor a csendőrség feloszlására, felhasználva indokként, hogy a szervezet részt vett a magyar zsidóság deportálásában. Ezen indok alapján a testületet bűnös szervezetté nyilvánították és feloszlatták egy kormányrendelettel. Már ez a helyzet is sajátságosnak nevezhető hiszen a szervezetet törvény hozta létre.¹⁹

A legérdekesebb azonban az a körülmény, hogy a csendőrséget igyekezett a korabeli és a későbbi propaganda is a deportálásokat egyetlen és felelős kivitelezőjeként feltüntetni. Ezen álláspont hirdetőit nem ingatta meg koncepciójukban az a körülmény, hogy:

- a városokban nem a csendőrség, hanem a rendőrség hajtotta végre a becstelen tettet;
- sem a csendőrség, sem a rendőrség nem ismerte azt, hogy az állam polgárai milyen hitvilágban élnek, ilyen nyilvántartással nem rendelkeztek, a közigazgatás bocsátotta a – felekezeti információkat is tartalmazó – népszámlálás adatait a deportálók rendelkezésére;
- mivel a németek elemi érdeke volt a frontvonalak mögöttes területének szilárd közbiztonsága, nem lehetett a csendőrség egészét a deportálásban való közreműködésbe bevonni, ezért a Magyar Királyi Honvédségtől vezényeltek e nemtelen feladatra alakulatokat;
- végezetül pedig az úgynevezett „elhagyott zsidó javak” számbavételét a pénzügyőrség valósította meg, már ami a németek és a nyilasok után megmaradt.

Ilyen helyzetben nyilvánvalóan nem lehetne egyetlen testületet – különösen annak minden tagját – a deportálásokért felelőssé tenni. Mégis ez történt, mégpedig jól kitapintható politikai érdekekből.²⁰ Nevezetesen a csendőrség kiiktatásával – a korábban két pilléren nyugvó – magyar rendvédelemben a

rendőrség monopolhelyzetre tett szert. A rendőrséget fel lehetett duzzasztani a Kommunisták Magyarországi Pártjának (MKP) vonzáskörébe tartozó személyekkel. Ezzel pedig a monopolhelyzetbe jutó rendőrség a KMP befolyása alá került. Ha ehhez hozzászámítjuk, hogy a haderőt leépítették és – az ugyancsak kommunista befolyást érvényesítő – PÁLFFY György vezetésével a határvadászokat felduzzasztották és a honvédségnél ütőképesebb állapotba fejlesztették.²¹ Ily módon a fegyveres erők döntő többsége feletti befolyás a KMP kezébe került. E helyzet létrehozásának az igénye volt a csendőrség kiiktatásának valódi oka.

A csendőrökön kívül kétség kívül a deportáltak, szélesebb értelemben pedig az egész magyar társadalom volt a helyzet vesztese, hiszen a magyar nemzet zsidó hitű meghurcolt részének a tagjait lényegében megfosztották a valódi igazságtétel lehetőségétől. Aki csendőr volt üldözték, függetlenül a cselekedeteitől. Akik részt vettek a deportálások kivitelezésében, de nem voltak csendőrök, akár el is kerülhettek a felelősségre vonást, ha kellő módon serénykedtek az új hatalom érdekében. Ez a helyzet pedig a társadalom demoralizálását és megfélemlítését segítette elő.

A csendőrség prekoncepcionális megítélésnek tehát ideológiai okai vannak, mégpedig nem csupán a felosztás, hanem a testület működése tekintetében is. A magyar nemzet köztudatában mély nyomot hagyott a pártállam négy évtizednyi agitációja. E propaganda egyik sarokkövét alkotta az a tétel, hogy az állampárt előtti időszakban a társadalom törpe kisebbsége nyomta el és szipolyozta ki az ország lakosságát. Ezt pedig a rendvédelmi testületek elnyomó szervezetként történő alkalmazásával volt képes megvalósítani. A pártállami beállítás szerint tehát az 1945 előtti rendvédelmi testületek terorszervezetként működtek, amelyek legfőbb feladatát a nép elnyomása képezte.²²

Az ellentétes világnézetet vallók két történelmi tényt állítanak egymással szembe, favorizálva a prekoncepciójuknak megfelelő eseményeket és elhallgatva az azzal ellentétes történéseket.

Miről is van szó tulajdonképpen? A Magyar Királyi Csendőrség – mint a magyar rendvédelem egyik legfontosabb testülete – komoly eredményeket ért el a közrend kialakítása és fenntartása terén. E tevékenysége során követett el hibákat, voltak tévedései, sőt az erkölcsiséget nélkülöző politikai csoportok hatalomra jutását követően utasításait vonakodva ugyan, de teljesítette. Ez a jellemzés és ez a helyzet lényegében az egész magyar közigazgatásra igaz. A csendőrség sem szellemiségében, sem cselekedeteiben nem térhetett el a magyar közigazgatástól. Ezt egyik kormány sem engedte volna meg.

A csendőrséget prekoncepcionálisan elítélők – a deportálásban való részvétel mellett, amely teljes egészében helytálló álláspont – általában azt vetik a testület szemére, hogy:

- rasszista;
- konzervatív;
- törvénytelen módszereket alkalmazott.

Ezen felvetések egyszerre igazak is meg nem is.

Kétség kívül igaz, hogy a Magyar Királyi Csendőrség – nem egyedüli szervezetként, hanem a magyar közigazgatás társszerveivel közösen ugyan, de – részt vett a deportálásban. Ezen a tényen az sem változtat, hogy e dicstelen tettben nem a testület teljes személyi állománya vett részt, illetve hogy a személyi állomány egy része passzívan, más része aktívan is ellent állt.

Történelmi tény azonban az is, hogy ugyanezen szervezet védte meg a zsidósághoz tartozókat, amikor például az ISTÓCZY-féle párt tevékenysége nyomán a felbújtott tömeg egyes városokban a zsidó tulajdonban lévő boltok ellen fordult. Ugyancsak történelmi tény, hogy a határszéli csendőrség hajtotta végre a romániai pogromok elől menekülő zsidó lakosság befogadását. Üldözőiket – ha kellett – a határon feltartóztatták, az üldözötteket pedig vonatra ültették és Budapestre juttatták a fogadó zsidó közösségeket értesítve. A menekülők bármikor és bárhol átlépheték a határt.²³

Vajon lehet-e egy ilyen testületet rasszistának, antiszemitának tekinteni, arról nem is beszélve, hogy a tiszték és a legénység közt is voltak zsidó származásúak?

A konzervatív jelző – annak ellenére, hogy az önmagában viszonyítás eredménye – megítélésem szerint egyértelműen helytálló. A csendőrség nem tartozott – a fennálló jogszabályok értelmében – nem is tartozhatott sem a jobb- sem a baloldalhoz. Szellemisége tekintetében nem a korabeli politikai irányzatok, hanem a kormányzati elvárások domináltak. Amennyiben a dualizmuskori és a két világháború közötti kormányokat konzervatívnak tekintjük, úgy a csendőrség szellemisége is konzervatív volt. Semmiképpen sem szabad azonban a harmadik évezred elején szokásos nézetekkel, elvárásokkal ütköztetni a XIX. század második és a XX. század első felében tevékenykedő szervezetet.²⁴

A törvénytelen módszerek és eszközök használata tekintetében ismét árnyalt a helyzet. Tény, hogy a csendőrség az illegitim nyilas uralom alatt is működött végrehajtva a németek és magyar segítők elvárásait. A vonakodó együttműködés és a szórványos ellenállás ezen a tényen nem változtat.

Tény azonban az is, hogy a nyilas uralom időszakát leszámítva a csendőrség működése során a legitim országgyűlés által hozott törvények végrehajtásáért felelt, nem pedig az előljárók utasításait volt köteles teljesíteni függetlenül a jogi szabályozástól. A csendőrség tevékenységét tehát jogszabályok szabályozták, ezek betartásáért felelt.

Kérdés lehet természetesen, hogy a testület a rá vonatkozó jogszabályokat betartotta-e, illetve nem élvezett e kivételes helyzetet más szervezetekhez képest.

Ha alaposan megvizsgáljuk a korabeli jogrendet lényegében nem találunk olyan jogszabályt, amely a csendőrség szolgálatát speciálisan szabályozta volna. Ugyanazok a jogszabályok vonatkoztak e szervezetre, mint a társ fegyveres szervezetekre. E tekintetben a témában kevésbé jártas kutatók gyakran tévednek, mert a testületre vonatkozóan keresnek jogszabályokat. A korabeli jogfilozófia szerint azonban nem egy-egy rendvédelmi testületet szabályoztak, hanem a rendvédelmet vagy annak egy részterületét – mint például a nyomozás – amely szabályozás a tevékenységet folytató valamennyi szervezetre érvényes volt.

A rendszerváltást megelőzően előszeretettel tüntették fel a rendőrséget és a csendőrséget is politikai rendőrségként. Az igazság az, hogy a politikai bűncselekmény fogalma a magyar jogrendbe az 1918–1919-es forradalmak nyomán került be.²⁵ Mivel korábban ez a bűncselekmény-kategória nem létezett, az üldözésére sem jöhetett létre szervezet. Az 1918–1919-es forradalmak után azonban a rendőrségnél és a csendőrségnél is létrehozták e speciális bűncselekmény üldözésére szakosodott szervezeti egységet. A Magyar Királyi Államrendőrségnél már felállításakor²⁶ jelen volt a politikai nyomozó osztály, amely később alosztállyá zsugorodott.²⁷ A csendőrségnél pedig az 1931-től kiépülő nyomozó szolgálat részeként a csendőr nyomozó parancsnokság egyik alosztálya foglalkozott a politikai bűncselekményekkel. Többszörösen túllicitáljuk ugyan ezen szervezeti egységek létszámát és feladatait, ha száz főre becsüljük az itt szolgálatot teljesítő nyomozók létszámát. Azonban e felnagyított létszám sem éri el a 12 000 fős szervezetek 1 %-át sem.²⁸

Ennek figyelembevételével a testület politikai rendőrségként értelmezése túlzás.

Visszatérve a törvénysértő működés hipotéziséhez azt szükséges megvizsgálni, hogy ezen feltételezést mivel támasztjuk alá. A legtöbb esetben a tömegosztatás során alkalmazott fegyverhasználatot, gyűlések felosztatását, és a választási folyamatokba való beavatkozást jelölik meg törvénysértő cselekedeteknek. Tény, hogy a kiegyezéstől 1945-ig terjedő időszak – természetesen kivételt jelent a Tanácsköztársaság 130 napos fennállása – tömegosztatásainak döntő többségét a Magyar Királyi Csendőrség hajtotta végre, melyek során számos esetben tragikus kimenetelű fegyverhasználatra is sor került. Azon tény alapján azonban, hogy egy állam rendvédelmi szervezete hány esetben hajtott végre tömegosztatást és annak keretében milyen gyakorisággal került sor fegyverhasználatra nem minősíthet egyetlen rendvédelmi szervezetet sem. A minősítés alapját kizárólag az képezheti, hogy a vizsgált testület tevékenysége összhangban állt-e a korabeli jogi szabályozással vagy sem. A csendőrség esetében a helyzet az, hogy már magát a beavatkozást sem a szervezet döntötte el, hanem a közigazgatás illetékes hatóságának a felszólítására került sor többnyire ezen tevékenységekre. A csendőrség nem tehetett mást, mint eleget tett a felszólításoknak, hiszen többek között ezért hozták létre. Nem volt más rendvédelmi szervezet az országban amely e feladat ellátásában eredményesen helyettesíthette volna a csendőrséget. A karhatalmi akciókat – különösen, ha azok tragikus kimenetelűek voltak – már ebben az időben is kivizsgálták. Természetesen előfordulhattak hibák, tévedések stb. is. Az esetek döntő többségében azonban a jelenlegi ismereteink szerint a vizsgáló hatóságok nem találtak törvénysértő alkalmazást.²⁹

A gyűlések felosztatása tekintetében a helyzet egyértelmű. A csendőrségnek nem volt jogköre, amelybe a gyűlések engedélyezése beletartozott volna. Ez a jogosultság a közigazgatást illette meg. Határozatot az illetékes közigazgatási tisztviselő hozott. A csendőrséget kizárólag abban az esetben vették igénybe, ha a határozatban foglaltaknak az érintettek nem kívántak eleget tenni. Ebben az esetben a csendőrségnek kötelessége volt karhatalmi támogatást nyújtani a határozat megvalósítása érdekében.³⁰

A választási folyamatba való beavatkozás komoly vád, amit valamilyen egzakt bizonyítékkal kellene alátámasztani. A kutatások jelenlegi szakaszában ilyen bizonyíték nem áll a rendelkezésünkre. Az igaz ugyan, hogy a vesztes párt, illetve a vonzáskörébe tartozó hírlapírók az esetek többségében csendőrterrorra emlegető cikkeket publikáltak. Az is igaz azonban, hogy ha – hasonló körülmények között – más alkalommal győzött a korábban vesztes párt, már nem emelt óvást a körülmények ellen. Annál inkább ágált ez ellen a hatalomból kiszorult politikai csoportosulás. Nyilvánvalóan az alaphelyzet volt a mindenkori vesztes párt által meglovagolható. Ennek lényege úgy foglalható össze, hogy a csendőrség a szavazatleadást megelőzően hosszabb rövidebb ideig szétválasztotta a pártok szimpatizánsait, a szavazókat. Korábban ugyanis rendszeresek voltak az illuminált állapotba került szavazók összeverekedé-

se. Ezt előzte meg e csendőrség azzal, hogy a pártok táborai között az átjárást megakadályozta. Ma már kideríthetetlen, hogy az ilyen blokkolások kiterjedtek e a szavazóurnához történő eljutáshoz is, vagy sem.

Összességében álláspontom szerint a Magyar Királyi Csendőrség nem tekinthető politikai terror szervezetnek és hiba nélkül működő szervezetnek sem. Szervesen illeszkedett a magyar közigazgatásba, megteremtette és példamutatóan fenntartotta a vidék közbiztonságát. E tevékenysége során követett el hibákat az utólagosan a testületre kent bűnök többsége azonban túlzásokon és csúsztatásokon nyugszik. Nyilvánvalóan a történelmi tények akceptálása nyomán kerülhet sor a testület rehabilitációjára a közgondolkodásban.

Sajátos módon a szervezet jogi rehabilitációja már az állampárt időszakában elkezdődött. A minisztertanács 1987. évi rendeletében³¹ minden – a jogszabály mellékletében nem szereplő – rendeletet hatálytalanított, amelyet 1960. január 1. előtt bocsátott ki a kormány, illetve a minisztertanács. Mivel az 1690/1945 miniszterelnöki rendelet nem szerepelt a mellékletben, így lényegében a Magyar Szocialista Munkáspárt első embere GRÓSZ Károly által vezetett minisztertanács eltörölte e testületet bűnös szervezetté nyilvánító rendeletet. Az 1990. november 21-én alkotott kormányrendelet intézkedett az 1945 és 1963 között törvénysértő módon elítéltek hátrányos megkülönböztetésű nyugdíjának társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről.³² 1991. augusztus 28-án az Alkotmánybíróság határozatában³³ alkotmányellenessé nyilvánította az 1690/1945 miniszterelnöki rendeletet. 1991. szeptember 2-án a kormány rendeletében³⁴ enyhítette a volt közszolgálati alkalmazottak nyugdíjjogi hátrányait. 1992-ben pedig törvény rendelkezett³⁵ az életüktől és szabadságuktól politikai okok miatt megfosztottak kárpótlásától.

A történelem és részben a jog is már tisztázta a szervezettel kapcsolatos téves álláspontokat. Hosszú idő szükséges azonban ahhoz, hogy ez a köztudatban is tért nyerjen. A közgondolkodás objektív alapú megerősödésére nyilvánvalóan akkor kerülhet sor, amikor elhagy bennünket az a nemzedék, amely a testület működése során élt. Az eltérő élethelyzeteket megélt kortársak ugyanis eltérő élményeket szereztek a testület működésével kapcsolatban, amely impressziók döntően befolyásolják álláspontjukat. Ezek az élmények ugyan hasznosak a történelemtudomány számára, azonban a helyzet-megítélésnek csupán az egyik ágát képezik.

Talán ugyanannyi idő szükséges a testület megítélésében az előítéletek felszámolására, mint azoknak a kialakítására. A csaknem félszázados egyoldalú pártállami propaganda hatása értelemszerűen nem múlhat el egyik napról a másikra nyomtalanul. Ez a propaganda ugyanis szisztematikus és jól átgondolt volt, amely nem nélkülözte az indirekt módszereket sem, betüremkedve a művészet világába is. Így jöhetett létre például a „Szegénylegények” című filmben – amely rangos művészi alkotás lévén joggal nyerte el az ország lakossága többségének a tetszését és a hazai, valamint külföldi kritikusok elismerését – a valóságot torzító szituáció. Az alföldi betyárvilág ellen fellépő RÁDAY Gedeon ténykedésének az időszakában ugyanis a Magyar Királyi Csendőrséget még nem állították fel. Az osztrák csendőrséget pedig már feloszlatták. A magyar csendőrség felállításának – a film által feldolgozott témája – nevezetesen az alföldi betyárvilág eredménytelen felszámolása képezte az egyik el nem hanyagolható indokát. A filmben mégis a csendőrségre vetítik azokat a kegyetlenségeket, amelyeket nem követhetett el, mivel még létre sem hozták. Ezek a művészeti élmények a racionális érvelésnél sokkal hatékonyabban hangolták a csendőrszervezet ellen az ország közvéleményét, érzelmi szembeállást kialakítva azokban a fiatalabb korosztályokban is, akiknek nem lehetett a testülettel kapcsolatos személyes élményük és a történelmi érdeklődésük sem terjedt ki nemzeti rendvédelmünk ezen szervezetére.

Jegyzetek:

¹ PRESZLY: 18. p.

² CSAPÓ: 11-12. p.

³ 1867/XII. tc.

⁴ GALÁNTAI: 87-162. p.

⁵ REKTOR: 68-75. p.

⁶ CSIZMADIA: 119-134. p.

⁷ 1912/LXIII. tc.

⁸ RAVASZ

⁹ 1552/1876.HM.r. ; 1553/1876. HM. r.

¹⁰ PARÁDI 1996: 68-100. p.

¹¹ 1840/IX. tc.

¹² CSAPÓ: op. cit. 21-24. p.

¹³ HESZTERA

¹⁴ ÖRY 1994

¹⁵ KAISER: 21-32. p.; 133-137. p.

¹⁶ ÖRY 1997

¹⁷ KÖVENDI

¹⁸ 1690/1945. ME. r.

¹⁹ 1881/III.tc.

²⁰ KAISER: op. cit. 136-137. p.

²¹ GÁSPÁR: 32-38. p.

²² Ezen ideológiai tételnek megfelelő alkotások publikálására kerülhetett csak sor, hiszen a hármas „T” (Tiltani, Túrni, Támogatni) közül a csendőrség témája jó esetben a túrt kategóriába tartozott) alkalmazása erőteljes szűrést jelentett. E mellett pedig a korábbi kiadású és a pártállami ideológia koncepciójától eltérő tartalmú műveket a könyvtárakból a selejtezések során kivonták. Csupán néhány könyvtár zárt osztályán – külön engedéllyel – lehetett a témakört nem a hivatalos ideológiai elvárásoknak megfelelően tárgyaló művekhez jutni.

²³ PARÁDI 2003: 54-64.p.

²⁴ PARÁDI 2000

²⁵ 1921/III. tc.

²⁶ 5047/1919. ME. r.

²⁷ BORBÉLY–KAPY: 159-160. p.

²⁸ Vö.: 10. Jegyzettel 68-135. p.

²⁹ Vö.: 2., 5., 15. Jegyzettel

³⁰ SZUT 1881; SZUT 1887; SZUT 1900; SZUT 1903; SZUT 1912; SZUT 1912; SZUT 1927; SZUT 1941.

³¹ 86/1987. MT. r.

³² 93/1990. Korm. r.

³³ 44/1991. AB. h.

³⁴ 113/1991. KR. r.

³⁵ 1992/XXXII. tv.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- BORBÉLY–KAPY — BORBÉLY Zoltán–KAPY Rezső: *A hatvan éves magyar rendőrség 1881-1941*. Budapest, 1942, Halász Irodalmi- és Könyvkiadó Vállalat.
- CSAPÓ — CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség 1881-1914*. Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadó.
- CSIZMADIA — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. sz-től a tanácsköztársaság létrejöttéig*. Budapest, 1976, Akadémia Kiadó.
- GALÁNTAI — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Az osztrák-magyar dualizmus 1867-1918*. Budapest, 1985, Kossuth.
- KAISER — KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó.
- KÖVENDI — KÖVENDI Károly: *Magyar Királyi Csendőrség a törvény és a rend szolgálatában 1881-1945. Magyar Királyi Csendőrség. A csendőr békében, háborúban és emigrációban*. Toronto, 1973, Sovergin Press.
- PARÁDI 1996² — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996², Osiris.
- PARÁDI 2003 — PARÁDI József: *Csendőrség a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design, /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./
- PRESZLY — PRESZLY Lóránd: *A magyar Királyi Csendőrség története*. 1881-1919. Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat.
- REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat.

TANULMÁNYOK

- HESZTERA — Franz HESZTERA: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5. sz. 27–34. p. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ÖRY 1994 — ÖRY Károly: A rendvédelmi szervek az első világháború, az „öszirózsás” forradalom és a proletárdiktatúra időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5. sz. 42–54. p. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ÖRY 1997 — ÖRY Károly: Maréchaussée-től a Gendarmerie Nationale-ig. A francia csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 75–77. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól –Itálián és Ausztrián keresztül - Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2000 — PARÁDI József: A rendvédelem a közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 79–87. p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 06-án Budapesten hangzott el a Szemere

re Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A közbiztonság, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.” című XIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- RAVASZ — RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7. sz. 80–89. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÁLYZATOK

- SZUT 1881 — *Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1881, Pesti könyvnyomda.
 SZUT 1887 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1887, Központi Községi Nyomda.
 SZUT 1900 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1900, s.n.
 SZUT 1903 — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1903, s.n.;
 SZUT 1912 — *Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1912, s.n.
 SZUT 1927 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1927, s.n.
 SZUT 1941 — *Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1941, Stádium Sajtóvállalat.

KÉZIRATOK

- GÁSPÁR — GÁSPÁR László: *A magyar határőrség szolgálati tevékenységében ható elvek érvényesülése és változásai 1945-től az 1980-as évek végéig.* Kandidátusi értekezés (ZMNE). Kézirat. Budapest, 1996.

JOGSZABÁLYOK

- 1840/IX.tc. — 1840/IX. tc. a mezei rendőrségről.
 1867/XII.tc. — 1867/XII. tc. a magyar korona országai és Ő Felsege uralkodása alatt álló többi országok között fennforgó közös érdekű viszonyokról, s ezek elintézésének módjáról.
 1881/III.tc. — 1881/III. tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
 1912/LXIII. tc. — 1912/LXIII. tc. a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről.
 1921/III. tc. — 1921/III. tc. az állami és a társadalmi rend hatályos védelméről.
 1992/XXXII.tv. — 1992. évi XXXII. törvény az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 111/1992. (VII. 1.) Korm. rendelettel.
 1.552/1876. HM. r. — 1.552/1876. HM. r.
 1.553/1876. HM. r. — 1.553/1876. HM. r.
 5.047/1919. ME. r. — 5.047/1919. ME. r. a Magyar Királyi Államrendőrség felállítására.
 1.690/1945. ME. r. — 1.690/1945. ME. r. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről.
 86/1987. MT. r. — 86/1987. (XII. 29.) MT r. az 1960 előtt kibocsátott kormány szintű jogszabályok rendezéséről.
 93/1990. Korm. r. — 93/1990. (XI. 21.) Korm. r. az 1945 és 1963 között törvénysértő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcával összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről.
 44/1991. AB. h. — 44/1991. (VIII. 28.) AB. h. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről szóló 1690/1945. ME rendelet, illetve a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 17/1975. (VI. 14.) MT rendelet, illetve 89/1990. (V. 1.) MT rendelet alkotmányellenességéről.
 112/1991. Korm. r. — 112/1991. (IX. 2.) Korm. r. a volt közszolgálati alkalmazottakat érintő nyugdíj jogi hátrányok enyhítéséről.

TECHNIKAI RÖVIDÍTÉSEK:

- AB. — Alkotmánybíróság
 h. — határozat
 HM. — Honvédelmi Minisztérium
 Korm. — kormány
 ME. — Miniszterelnök(i)
 MT. — Minisztertanács(i)
 r. — rendelet
 tc. — törvénycikk (törvény)
 tv. — törvény

PARÁDI József
A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme

A cím megismerése során úgy tűnhet, hogy a téma pontosan behatárolható és meglehetősen átfogó jellegű. Amikor azonban – a felkérés nyomán – hozzákezdtem a feldolgozáshoz, azzal szembesültem, hogy a valós helyzet differenciáltabb annál, mint ahogyan azt első látásra feltételezhetné az ember.

Úgy gondolom, hogy a témakör érdemi kifejtését megelőzően célszerű tisztázni, hogy a vizsgált időszakban három forradalomról beszélhetünk az 1848–1849-es, az 1918–1919-es és az 1956-os forradalmakról.

- Mindhárom forradalom a maga nemében egyedi volt, ebből fakadóan pedig a rend védelmére irányuló elképzelések is eltértek egymástól.

- Mindhárom forradalom egyben – különböző súlyal ugyan, de – a magyar nemzet függetlenségének a kiterjesztéséért is folyt. Egyben tehát nemzeti szabadságharcok is voltak. Ezért a forradalmak kiterjesztésekor regnáló rendvédelem azon elemeitől, amelyeket külső hatalmi befolyás következményének tekintettek, igyekeztek megszabadulni.

- A forradalmak közvetlen kiváltó okai és céljai között egyaránt szerepet kaptak a rendfenntartás szervezetei és módjai. A jobbagyfelszabadítás, vagy a nemzeti szuverenitás témája mellett természetesen eltöri a rend fenntartása modelljének a kérdése. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a témával a kortársak ne foglalkoztak volna. A rendvédelmi modell módosításának gondolata – eltérő tartalommal és fontossággal ugyan, de – jelen volt az elmúlt két évszázad magyar történelmének forradalmi eseményeiben.

- Mindhárom forradalmunkat – külső erők bevonásával – leverték. A forradalmak elgondolásai mégsem mentek veszendőbe a rendvédelmi modell koncepciója tekintetében sem, hanem egy későbbi időpontban – némileg módosított formában ugyan, de – többé-kevésbé megvalósultak.

- A forradalmak rövid ideje, illetve döntően a harctevékenységekből következő mostoha körülmények miatt nem fejlődhetek ki a rendvédelmi modellek, csupán kísérletekről és elgondolásokról beszélhetünk. A hipotézisek birodalmába tartoznak azok a gondolatok, amelyek a forradalmak rendvédelmének fennmaradási és fejlődési esélyeit latolgatják.

Bizonyára akadnak majd, akik vitatják a XIX–XX. századi magyar történelemben a forradalmak számát. Megítélésem szerint a forradalmak mennyiségét két oldalról érheti kritika.

Vita tárgyát képezheti előreláthatóan az 1945–1949-es időszak, melyet a ma élő nemzedékek középgenerációja, népidemokratikus elnevezéssel ismert meg a történelmi tanulmányai során. Az utóbbi másfél évtized történelemtudományi publikációi ezen időszakot inkább a szovjetunió befolyási övezetének kiterjesztéseként értékelik. Mindkét nézet fellelhető napjainkban. Ismerve a magyar rendvédelem 1945–1949 közötti átalakításának folyamatát, számomra a szovjet érdekszféra növelését hangsúlyozó álláspont tűnik reálisnak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az 1945–1949-es időszakot vizsgálók ne kapnának helyet konferenciánkon függetlenül attól, hogy milyen konklúzióra jutnak.

Vita tárgyát képezheti még esetleg az 1989–1990-es időszak is. E tekintetben ugyan meglehetősen egységes a magyar történelemtudomány annak a megítélésében, hogy nem forradalomról, hanem rendszerváltásról beszélhetünk, bár vannak, akik a rendszerváltást máig befejezetlennek tekintik.

Tehát már az alapok és a keretek tekintetében is várhatóak nézetkülönbségek.

Úgy gondolom, hogy a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, illetve a rendezvényszervezők bölcsen jártak el, amikor a rendezvény témájaként – az 1956-os forradalom évfordulója kapcsán – a konferencia tartalma át nem szűkítették le csupán 1956 eseményeire. Az egymástól mintegy fél évszázadnyi távolságban lévő forradalmak minden bizonnyal önmagában is egy folyamatot képeznek. Feltehetően a forradalmak rendvédelmében is fellelhető a kontinuitás annak ellenére, hogy a konkrét célok és formák eltérnek egymástól.

Nem egy-egy forradalmi korszak rendvédelmi koncepciójának a bemutatására törekszem, hiszen a vizsgált időszakok rendvédelmének feltárását tartalmazó alkotásokat már sokan publikálták. Az alkotók egy résznek – a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett két évtizedes magyar rendvédelem-történeti konferenciasorozat – rendezvényein már alkalma nyílt kifejteni álláspontját.

Csupán három témakörrel szeretnék foglalkozni:

- a militarizmussal;
- a centralizációval;
- és a profizmussal.

A militarizmus témája a rendvédelem tekintetében a rendszerváltás nyomán került előtérbe. Dr. FINSZTER Géza – általam nagyra becsült – kutatótársammal vitáztunk e kérdésben, melynek során én sokat tanultam. Géza barátom azt a – többek által vallott – nézetet tűzte a zászlajára, melynek lényege sarkított formában úgy fogalmazható meg, hogy a pártállami időszak rendvédelme militáns volt, ezért pedig a demokrácia rendvédelme csakis antimilitáns lehet.¹ A magyar és a nyugat-európai rendvédelem történetéből viszont azt a következtetést vontam le, hogy a militarista rendvédelmi metódus nem szűkíthető le a diktatúrákra. A rendvédelem militáns módon történő működtetése nem jelentet minőségi jelzöt.² Annak ellenére, hogy a köztünk lévő vita elült, nem igazán fogadtuk el egymás nézeteit, mint ahogyan az azóta publikált előadásainkból ez kiderül.³ Tiszteletben tartva de el nem fogadva Géza barátom nézeteit, szeretném megvizsgálni a XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelmét a militarizmus szemszögéből.

Legelőször azt érdemes tisztázni, hogy a rendvédelem tekintetében mit értünk militarizmus alatt? E tekintetben nem vagyunk nehéz helyzetben, mivel a militáns jelzöt a rendvédelmi testület belső függelmi viszonyainak a jellegére vonatkoztatják. Nem arról van tehát szó, hogy a vizsgált rendvédelmi testület fegyverzete, felszereltsége, szervezete, hírösszeköttetése és egyéb paraméterei alkalmassá teszi fegyveres harc megvívására. Arról van szó, hogy a fegyveres harc megvívására alkalmatlan, a rendvédelmi teendők ellátására létrehozott és e feladat megvalósítására kialakított szervezet személyi állományának függelmi viszonyai katonaiak é, vagy sem.⁴

Az első kérdés az lehet, hogy a vizsgált időszak magyar forradalmainak rendvédelmi szervezetei között szerepeltek e olyan testületek, amelyek személyi állományának függelmi viszonyai katonaiak tekinthetők?

Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc idején kétség kívül ilyen szervezet volt a nemzetőrség. A nemzetőrség belső függelmi viszonyai vitathatatlanul militánsak voltak, még akkor is ha ezen viszonyok bizonyos megszorításokkal érvényesültek. A nemzetőrségben nem volt megengedett például a testi fenytés, pedig a korabeli haderőkben ez elfogadott volt. A személyi állomány a tisztjeit századosig maga választotta. A személyi állomány katonai rendfokozatokat viselt, és a függelmi viszonyok is katonaiak voltak. A nemzetőrséget ugyan bevonták az ország ellen irányuló külső támadások elhárításába is, azonban tevékenysége kiterjedt a rend védelmére is. E kettős feladatának a katonai függelmi viszonyok hiányában feltehetően nem is tudott volna eredményesen megfelelni.⁵

Az 1918–1919-es forradalom, amely a magyar történelemben az öszirózsás forradalomként, majd annak sajátos fordulatoként proletárdiktatúrába torkolva vonult be, szintén nem volt mentes a militáns rendvédelmi szervezetektől. Az öszirózsás forradalom, illetve az azt közvetlenül megelőző időszakban is létrejöttek regionális és országos szervezetek a gyengülő közbiztonsági állapotok javítása érdekében. E szervezetek tagjai ugyan jogállásukat illetően nem minősültek katonának. Nem a honvédelmi tárca fizette őket, nyugdíjjogosultsággal nem rendelkeztek stb. Szerveztükben és a személyi állomány függelmi viszonyainak tekintetében azonban a véderőt követték. E milíciákat méltán nevezhetjük a függelmi viszonyok tekintetében militánsnak, még akkor is, ha a rendfokozatok elnevezése nem minden esetben egyezett meg a haderőbelivel.⁶

Arról sem szabad elfeledkezni, hogy az öszirózsás forradalom nem oszlatta fel a dualizmuskori rendvédelmet. Márpedig a dualizmuskori modellben a csendőrség, a képviselőházi őrség, a koronaőrség és a testőrségek katonai függelmi viszonyokkal működtek.⁷

A proletárdiktatúra rendvédelmi szervezete a Vörös Őrség, ugyancsak egyértelműen katonai függelmi viszonyok szerint működött. E szervezetbe olvasztották az összes korábbi rendvédelmi testületet. Így tehát a Tanácsköztársaság időszakában csak militáns rendvédelem volt.⁸

Az 1945–1949-es időszakot forradalomnak tekintők álláspontját akceptálva, ezen időszak rendvédelmi modelljére is kiterjesztettem vizsgálódásomat. Érdekes helyzet állt elő. Megszüntették ugyanis a csendőrséget, a képviselőházi őrséget és a testőrséget, továbbá a koronaőrséget. E testületek voltak a magyar rendvédelem tradicionálisan militáns szervezetei. Ugyanakkor azonban militáns függelmi viszonyokat hoztak létre a fennmaradó rendvédelmi testületeknél. A rendőrség esetében ugyan a folyamat már korábban elkezdődött, azonban a harccselekmények miatt nem valósulhatott meg. A háború után azonban a rendőrségnél is általánossá tették a militáns viszonyokat. A folyamat végén pedig az ÁVO-ból kifejlesztett ÁVH egyértelműen militáns körülmények között működött.

1950-re – az orosz indíttatású szovjet minta szerint – általánossá és kizárólagossá vált a militarizmus a magyar rendvédelemben.⁹

Az 1956-os forradalom esetében a helyzet nem ilyen egyszerű. Az teljes határozottsággal állítható ugyan, hogy a magyar proletárdiktatúra korabeli szervezetei militánsak voltak. Kérdéses azonban, hogy a forradalom fegyveres ereje mivé fejlődött volna. A rövid időszak alatt ugyanis a forradalom

rendvédelmi és honvédelmi szervezetei nem alakulhattak ki. Egy szervezet működött meglehetősen ambivalens formában, amelyből bármilyen testülettípus kifejlődhetett volna.¹⁰

A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelmében a militáns elemet kutatva megállapítható, hogy az végigkísérte a forradalomsorozatot.

A második kérdés, amire választ kereshetünk, hogy a militáns elem milyen súllyal szerepelt a forradalmak rendvédelmében?

Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc rendvédelmi szervezetében kétség kívül a nemzetőrség volt a legnépesebb szervezet. E testület létszáma 1848 nyarán 350–380 ezer fő között mozgott. A kormány által kezdeményezett Országos Rendőri Hivatal csupán terv maradt. A hivatal szervezése a harccselekmények miatt kezdeti stádiumban elakadt. E szervezet csupán néhány száz munkatárssal rendelkezett. Az embrionális állapotban lévő Országos Rendőri Hivatal, és a forradalom során, a helyükön maradó városi és megyei rendvédelmi szervezetek egyaránt nélkülözték a militáns jelleget. Létszámuk azonban semmiképpen sem haladhatta meg a dualizmuskori csendőrség és rendőrség össz-létszámát, azaz a 24 000 főt. Nyugodt szívvel állíthatjuk, hogy az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc rendvédelmében a militáns rész az antimilitáns rész tízszeresét képezte. Ez az arány akkor is valószínűsíthető, ha figyelembe vesszük, hogy – a veszélyhelyzet kivételével – a nemzetőrség váltásokban teljesített szolgálatot, hiszen a nemzetőrök helyi szolgálatellátásaikért nem részesültek díjazásban. Ezért is állított fel a nemzetőrségi törvény vagyoni limitet a nemzetőrségnél szolgálatra kötelezettek körében.¹¹

Az 1918–1919-es forradalmakat egy folyamatnak tekintve és a végkifejletet figyelembe véve megállapítható, hogy a rendvédelem valamennyi szervezetének a Vörös Őrségbe való integrálása nyomán a teljes rendvédelem militarizált formában működött.¹²

Az 1945–1949-es időszakot vizsgálva a helyzet hasonló az 1918–1919-es forradalmakéhoz. A XX. század közepén s a teljes rendvédelem militarizálása valósult meg azzal a különbséggel, hogy nem egy, hanem több szervezet maradt fenn.¹³

Az 1956-os forradalom rendvédelmi szervezetei esetében a forradalmi események során létrejött szervezetek a hagyományos kategóriák szerint nehezen sorolhatóak be. A forradalomhoz átvált rendvédelmi testületek azonban egyértelműen militánsnak tekinthetők.¹⁴

Egyértelműen megállapítható, hogy a vizsgált időszak magyar forradalmainak rendvédelmi struktúrájában nem csupán jelen volt a militáns tényező, hanem döntő elemet alkotott.

A militánság rendvédelemben megvalósuló alkalmazása nem azonosítható egyfajta társadalmi berendezkedésre törekvéssel, illetve a demokrácia vagy a diktatúra előnyben részesítésével. Nyilvánvalóan nem jó úton haladunk tehát, amikor a demokrácia, vagy a társadalmi berendezkedés tartalma szerinti megközelítésben vizsgáljuk a témát. Úgy gondolom, hogy a militánság alkalmazásának sokkal prózaibb okai vannak. Nevezetesen rendkívüli (forradalmi) helyzetben a kortársak a militáns tényező bevonásával tartották lehetségesnek a rend védelmét.

A kutatások jelenlegi állása szerint nem rendelkezünk információval arra vonatkozóan, hogy a militánság témáját a kortársak elméleti vitákban értékelték ki. Valószínűleg nyilvánvalónak tartották, hogy a tömeges megmozdulások létrejöttét valószínűsíthető forradalmi helyzetekben, olyan rendvédelmi struktúrára van szükség, amelyben ugyancsak tömegeket alkalmazó szervezetek találhatóak. A rendvédelmi szervezetekben foglalkoztatott tömegek irányításának pedig leghatékonyabb módja a militáns vezetés.

Úgy gondolom ez az a pont, ahol a forradalmak és a diktatúrák rendvédelme találkozik, hiszen mindkét szituációban arra is felkészítik a rendvédelmet, hogy tömegmegmozdulásokat kezeljen.

A centralizáció témája – ugyan nem ezzel a terminológiával, de – már régebben jelen van a magyar rendvédelemről szóló elméleti vitákban. A gyakorlatban pedig végigkísérte a centralizáció a XIX–XX. századi nemzeti rendvédelmünk alakulását. A centralizáció alól forradalmaink rendvédelmei sem jelentettek kivételt.

A magyar rendvédelem centralizált vagy decentralizált formában való működtetésének témája már a reformkorban felbukkant a centralisták és a municipalisták közötti vitában a közigazgatáshoz kapcsolódóan.

Megítélésem szerint e látszólag jelentéktelen momentum talán a legfontosabb. Nevezetesen arról van szó, hogy a magyar közfelfogás szerint a rendvédelem a közigazgatás speciális eleme. Az elmélet és a gyakorlat terén ugyan a rendvédelem hol központi, hol az önkormányzati szervek, illetve az állam mindkét vezetési szintje alá tartozott, azonban nem került a véderő irányítása alá.

A forradalmak során is érvényesült vajon e helyzet? Ennek megismerése érdekében két kérdésre kell választ kapnunk. Nevezetesen a forradalmak rendvédelmében a

centralizmus vagy a decentralizmus érvényesült, illetve ha a centralizmus került előtérbe az a civil közigazgatás felügyeletében maradt, vagy a haderő irányítása alá került?

Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában egyértelműen a centralizáció erősödött. A MADARÁSZ Viktor és HAJNIK Pál közötti koncepcióbeli különbségek is a közigazgatásról valott nézetkülönbségekre a municipalista és a centralista nézetek közötti eltérésre vezethetők vissza. Végző soron azonban mindkét irányzat a központosított rendőrség egy-egy – egymástól eltérő – változatát szerette volna megvalósítani. A korabeli magyar rendvédelem zömét alkotó Nemzetőrséget eleve centralizált szervezetként hozták létre. Az igazsághoz az is hozzá tartozik, hogy az országos rendőri szervezet kiépítése csupán terv maradt, a gyakorlatban a korábbi önkormányzati rendvédelmi testületek látták el a rend fenntartásának teendőit a Nemzetőrséggel karöltve.

A rendvédelmi szervezetek haderő alá rendelése fel sem merült. A Nemzetőrség kettős – honvédelmi és rendvédelmi – feladatkörrel való ellátása nem jelentette a rendvédelem véderő alá rendelését. A honvédelmi teendők ellátására igénybe vett nemzetőr alakulatok rendvédelmi feladatai megszűntek. A magyar haderő parancsnokai pedig rendvédelmi kompetenciákkal nem rendelkeztek. Ilyen jogosultságokra nem is törekedtek. Az újonnan felállított magyar haderőt lefoglalták alapefladatai.¹⁵

Az 1918–1919-es forradalmak rendvédelme sem volt mentes a centralizációtól. Az őszirózsás forradalom alatt – bár a dualizmuskori rendvédelmi struktúrát igyekeztek új szervezetekkel is megerősíteni – a centralizáció nem vált általánossá. A béke időszak rendvédelmi struktúrájának erősítése céljából a központi és a helyi államhatalom egyaránt létrehozott szervezeteket. Ezen szervezetek a polgári közigazgatás – nem egyszer pártok, földbirtokosok – irányítása alatt álltak. Felügyeletüket nem a véderő látta el.

A Tanácsköztársaság időszakában a centralizáció kiteljesedett és egyeduralkodóvá vált a magyar rendvédelemben. A Vörös Őrség a központi államhatalom közvetlen felügyelete alá került. Irányítását azonban nem a Tanácsköztársaság hadereje, hanem a proletárdiktatúra civil vezetése látta el.¹⁶

Az 1945–1949 közötti időszak rendvédelmét vizsgálva megállapítható, hogy a centralizáció jelen volt, hiszen a korábban kétpólusú rendvédelmi modellt az egypólusú váltotta fel. A Magyar Királyi Csendőrség helyébe az egységes rendőrség lépett, amely – a belügyi tárcán keresztül – a kormány irányítása alatt állt.¹⁷

A haderőnek azonban nem voltak irányítási kompetenciái a rendvédelemben. A korábban a véderőhöz csatolt határhadvezérségeket is kiemelték a honvédség kötelékeiből és a közigazgatás alárendeltségébe helyezték. A egypárti diktatúrára történő átmenetet figyelembe véve ez a felállítás természetesen nem bírt olyan nagy jelentőséggel, mint demokratikus viszonyok között. Tény azonban, hogy a rendvédelmi szervezetek centralizációja nem kapcsolódott azoknak a haderő vezetése alá rendeléséhez.¹⁸

Az 1956-os forradalom rendvédelmi szerveinek a centralizáció és a véderőnek történő alárendelése tekintetében úgy gondolom, hogy nem lehet egzakt módon állást foglalni. A forradalmi szerveződések ugyanis függetlenek voltak a haderőtől és lényegében a kormánytól is. A meglehetősen rövid idő alatt a forradalom fegyveres struktúrája is csupán embrionális állapotba juthatott. Annyi bizonyos, hogy a központi vezetés kibontakozóban volt. Ennél merészebb következtetések levonását azonban nem tartom megalapozottnak.¹⁹

Egyértelműen megállapítható tehát, hogy a vizsgált időszak magyar forradalmainak rendvédelmében a centralizmus dominált és a forradalmak rendvédelmi struktúrája nem állt a haderő alárendeltségében.

A profizmus, azaz a rendvédelemben tevékenykedők kvalifikációja végig kísérte a XIX–XX. század magyar rendvédelmét. *A kérdés az, hogy a kvalifikáció a forradalmak rendvédelmének is a sajátját képezte-e, és ha igen milyen jelleggel?*

Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc rendvédelmében a profizmus nem kaphatott primátust. A forradalom során ugyan igyekeztek megőrizni az önkormányzati rendvédelmi testületekben tevékenykedő szakembereket, hiszen ezen szervezeteket a forradalom idején is működtették. A volt császári és királyi titkosrendőrség munkatársainak az átvétele azonban – érthető politikai okok miatt – fel sem merült. A mintegy 350–380 ezer főnyi Nemzetőrség személyi állományára pedig a legnagyobb jóindulattal sem lehet ráfogni azt, hogy rendvédelmi szakemberek lettek volna. Az országot ért támadások miatt a kormány előbbre való tekintettel a katonai felkészítésüket. A forradalom időszakában kísérlet sem történt a magyar rendvédelmi szakemberképzés létrehozására. A honvédő harcok ezt értetővé is teszik.

Tény, hogy az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc rendvédelmében tevékenykedők döntő többsége nem tekinthető rendvédelmi szakembernek. A szakmai tudásnál sokkal fontosabbnak tekintették a megbízhatóságot, a forradalom eszméi melletti elhivatottságot.²⁰

Az 1918–1919-es forradalmak rendvédelmét sem a személyi állomány szakmai kvalifikációjának a prioritása jellemezte. Az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság időszakában egyaránt a megbízhatóságot tekintették a legfontosabb rendező elvnek. A két időszak között természetesen volt különbség. Az őszirózsás forradalom időszakában célként sem merült fel a személyi állomány jelentős mértékű cseréje. Csupán a vezetők váltására szorítkozott a kormányzat igénye.²¹

Ezzel szemben a Tanácsköztársaság kormánya ideológiai alapon elviekben deklarálta a régi állam munkatársainak a leváltását, csupán a legkimagaslóbb szakmai tudással rendelkező személyek megtartásával. A gyakorlatban azonban a Tanácsköztársaság 133 napos fennállása során ezt nem lehetett kivitelezni. A különböző szintű vezetői posztok többségén azonban a váltás megtörtént. Aminek az lett az eredménye, hogy a beosztottak értettek a munkájukhoz, a főnökökről azonban már nem lehetett ezt kijelenteni. A rendvédelemben a végrehajtás szintjén jelen voltak a régi szakemberek, hiszen a Vörös Őrség személyi állománya a korábbi rendvédelmi testületek összevonásával jött létre. A vezetésben azonban hiányos volt a szakismeret.²²

Az 1918–1919-es forradalmak során is megelőzte a megbízhatóság a szaktudást. Nem a kvalifikáció, hanem a rendszer iránti hűség képezte a személyi állomány kiválasztási szempontjait, bár ennek mértéke lényegesen eltért az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság időszakában.

Az 1945–1949 közötti időszak rendvédelmének vizsgálata során megállapítható, hogy a személyi állomány kiválasztása során nem a kvalifikáltság volt az elsődleges szempont. A hatalmi harcokból – külső segítséggel – győztesen kikerülő párt ideológiájának egyik sarkkövét adta a régi államapparátus felváltása. A hatalom megszerzésének folyamatában nem kis szerepet játszott a fegyveres szervezetek személyi állományának a kiszorítása a testületekből, helyettük pedig a párthoz közel állók felvétele. A rendvédelmen belül e folyamatot kétféle formában valósították meg. Egyrészt kiiktatták a csendőrséget, kompetenciáit átruházva a rendőrségre. A monopolhelyzetbe kerülő rendőrség személyi állományát pedig a párthoz közel álló személyekkel töltötték fel. A Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), majd a Magyarországi Kommunisták Pártja (MKP), utóbb a Magyar Dolgozók Pártja (MDP), a rendvédelmi testületeket úgy is igyekezett a befolyása alá vonni, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) szovjet vezetőjével olyan személyeket helyeztetett ezen szervezetek élére, akik a párt irányvonalát követték, a régi személyzetet párthű káderekre váltották. A személyzetcsere ezen folyamatához teremtett kitűnő feltételeket a „B”-listázás. Nem volt azonban annyi képzett rendvédelmi szakember az országban, hogy a megközelítőleg 50 000 főnyi rendvédelmi testületek személyi állományát kvalifikált szakemberekkel lehessen lecserélni. A kinevezések elsődleges szempontjának a megbízhatóság bizonyult. Ennek pedig az volt a következménye, hogy a rendvédelmi testületek személyi állományának a kvalifikációs színvonala jelentősen mérséklődött. Mintegy két évtized múlva – hozzávetőlegesen a hatvanas évek végére – került a magyar rendvédelem személyi állománya a második világháborút megelőző helyzethez hasonló kvalifikációs szintre.²³

Az 1945–1949 közötti időszakban az átalakuló magyar rendvédelem új személyi állományának szintje jelentősen elmaradt a korábbitól. Ezen időszakban nem a szaktudás, hanem a megbízhatóság volt a személyi állományba való felvétel döntő szempontja.

Az 1956-os forradalom során sem merült fel, fel sem merülhetett az idő rövidege miatt a szakmai kvalifikáció kérdése. A forradalomban aktívan részt vevők általános kvalifikációja minden bizonnyal megegyezett a társadalom kvalifikációs helyzetével, hiszen a forradalmárok között a társadalom valamennyi rétegének képviselői megtalálhatóak voltak. Ennél azért valamivel valószínűleg kedvezőtlenebb volt a helyzet, hiszen a forradalmárok között szép számmal fordultak elő fiatalok, akik még nem fejezték be tanulmányaikat. A proletárdiktatúra rendvédelmi testületeinek a forradalomhoz átállt személyi állománya körében sem volt jobb kvalifikációs helyzet. 1956-ra ugyanis koránt sem sikerült még felszámolni a személyi állomány 1945–1949 között keletkezett felkészültségbeli lemaradását.²⁴

Az 1956-os forradalom időszakában a spontán kialakuló fegyveres forradalmi szervezetek és a proletárdiktatúra rendvédelmi testületeinek a forradalomhoz átállt személyi állománya körében egyaránt hiányzott a szakmai kvalifikáció igénylése.

Kétség kívül megállapítható tehát, hogy a vizsgált időszak magyar forradalmainak rendvédelmében nem a kvalifikáció, hanem a megbízhatóság primátusa érvényesült.

Összességében tehát a militarizmus, a centralizmus és a profizmus szemszögéből vizsgálva a XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelmét, érdekes képet kaphatunk. Nevezetesen forradalmaink rendvédelmét:

- militánsnak;
 - centralizáltnak;
 - a kvalifikációkat mellőző modellként értékelhetjük. Amelyek azonban a haderőnek nem voltak alárendelve és személyi összetételük erőteljesen lojalitás orientált volt.

Amennyiben tehát csupán e három szempont szerint értékeljük nagy nemzeti forradalmaink rendvédelmét azok a diktatúrák rendvédelmével kerülhetnek egy csoportba. Úgy gondolom, hogy nem a XIX–XX. századi magyar forradalmak átértékelésére van szükség, hanem az összehasonlító szempontrendszer szorul kiegészítésre. Nem véletlenül választottam a militarizmus, a centralizmus és a profizmus szempontjait. Az utóbbi években a rendvédelem témakörében publikált szakirodalom egy részében e szempontok az értékmérés eszközévé váltak. Álláspontom szerint e szempontok alkalmazása a vizsgálódásnak doktriner jelleget kölcsönöz. Megítélésem szerint óvatosan kell bánni a tértől és időtől függetlenített értékelési szempontokkal. Ilyen szempontok valószínűleg nem is léteznek. Meggyőződésem, hogy csak a konkrét helyzet tükrében és a konkrét viszonyokat figyelembe vevő szempontokkal vizsgálható eredményesen egy–egy időszak rendvédelme. Nem vezethet eredményre, a napjainkban talán elfogadható, szempontrendszer kivetítése a korábbi korokra, még az egészen közeli évszázadok esetében sem.

A rendvédelem történetét művelők közös felelősségének tekintem, hogy a divatos globalizációs szempontoknak ne vessék alá kutatási területeiket, mert azok – néhány szerencsés kivételtől eltekintve – többnyire tévútra viszik a kutatásokat. Félreértés ne essék. Nem vitatom, hogy a konkrét helyzetek vizsgálata nyomán általánosítható következtetések is levonhatóak. Vitatom azonban az uniformizálás realitását.

Jegyzetek

- ¹ FINSZTER 2001
- ² PARÁDI 2001
- ³ FINSZTER 2003
- ⁴ PARÁDI 2002
- ⁵ PARÁDI 1996², 53-56.p.
- ⁶ ÖRY 1993
- ⁷ ÖRY 1970
- ⁸ ÖRY 1998
- ⁹ KESERŰ 1985
- ¹⁰ GÁSPÁR
- ¹¹ URBÁN 1991
- ¹² Vö. 7. jegyzettel
- ¹³ KESERŰ 2001
- ¹⁴ ÖRY 2001
- ¹⁵ URBÁN 1992
- ¹⁶ Vö. 8. jegyzettel
- ¹⁷ KESERŰ 1992
- ¹⁸ MEZEY
- ¹⁹ STIEB
- ²⁰ Vö. 5. jegyzettel.
- ²¹ Csendőrség
- ²² PARÁDI 1999
- ²³ PARÁDI 1996
- ²⁴ SZABÓ; HORHÁTH – GYÖRKEI ; GRANVILLE

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- Csendőrség — „...1918. december 30-án 9 főtiszt, gyakorlatilag a csendőrség teljes parancsnoki garnitúrája – a régi csendőrség szellemének a megőrzésére törekedve – memorandumot állított össze, gr. KÁROLYI Mihály számára. Ebben tiltakoztak GENCSY kinevezése ellen, sürgették az erős kéz politikáját és figyelmeztették a testület szétverésének a veszélyességére. Érveik azonban nem találtak megértésre. A liberális-demokrata miniszterelnök, nem bízott, nem bízhatott az általa nem minden ok nélkül szélsőségesen reakciónak tartott csendőrség vezetésében. KÁROLYI így bizalmáról biztosította GENCSY-t és az új csendőrfelügyelő nyomban hozzá is látott a testület – általa szükségesnek tartott – megtisztításához. A tisztikar legnagyobb részét 1919. március 24-ig kényszernyugdíjazták, s ezzel gyakorlatilag lefejezték a csendőrséget.” *A Magyar Királyi Csendőrség forradalmasítása 1918. évben és erkölcsi züllesztése 1919. évben.* Miskolc, 1937, Standhaft József Könyvnyomdája.
- FINSZTER 2003 — FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete.* Budapest, 2003, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó. /Közigazgatási és jogi kiadványok./
- KESERŰ 2001 — KESERŰ István: *A felszabadult Magyarország rendőri és határőrizeti szerveinek megalakulása és tevékenysége a népidemokratikus forradalom időszakában (1944-1948).* Budapest, 2001, BM Kiadó. /Fejezetek a Belügyminisztérium történetéből./

- ŐRY 2001 — ŐRY Károly: *A belügyminisztérium és szervei az egypárti diktatúrától az 1956-os forradalomig*. Budapest, 2001, BM Kiadó. /Fejezetek a Belügyminisztérium történetéből./
- PARÁDI 1996² — PARÁDI József et al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996², Osiris.
- SZABÓ — SZABÓ Bálint: *Az ötvenes évek*. Budapest, 1986, Kossuth.
- HORVÁTH – GYÖRKEI — HORVÁTH Miklós – GYÖRKEI Jenő (szerk.): *Szovjet katonai intervenció 1956*. [Soviet military intervention in Hungary, 1956.] Ford. HORVÁTH Miklós – LÁNG Júlia. Budapest, 1996, Argumentum.

TANULMÁNYOK

- FINSZTER 2001 — FINSZTER Géza: Rendészet vagy rendvédelem. *Rendészeti Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 86-96.p.
- GRANVILLE — Johanne GRANVILLE: Megtorlás Budapesten 1956. *Történelmi Szemle*, XXXIX. évf. (1997) 2. sz. 212-217. p.
- KESERŰ 1992 — KESERŰ István: A rendvédelmi szervek a második világháború és az azt követő években. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* II. évf. (1992) 3.sz. 35-42.p. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- MEZEY — MEZEY Barna: Törvényesség és rendvédelem Magyarországon 1945-1949. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VI. évf. (1996) 7. sz. 63-67. p. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Háborúból diktatúrába*” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- ŐRY 1970 — ŐRY Károly: Katonapolitika és hadseregszervezés az 1918-as polgári demokratikus forradalom idején. *Hadtörténelmi Közlemények*, LXXXV. évf. (1970) 1-2. sz.
- ŐRY 1993 — Idem: A rendvédelmi szervek az első világháború az „*őszirózsás*” forradalom és a proletárdiktatúra időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* IV. évf. (1993) 5. sz. 42-54. p. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Háború, forradalom, trianon*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- ŐRY 1998 — Idem: A Vörös Őrség gazdaságvédelmi feladatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII. évf. (1998) 9. sz. 78-81. p. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 23-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században*” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 1996 — PARÁDI József: A magyar rendvédelem sajátosságai és fejlődési periódusai a második világháború előtt és után. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VI. évf. (1996) 7. sz. 80-89. p. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Háborúból diktatúrába*” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 1999 — Idem: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* IX. évf. (1999) 10.sz. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI 2001 — Idem: Rendvédelem vagy rendészet. *Rendészeti Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 97-108. p.
- PARÁDI 2002 — Idem: Rendvédelem kontra rendészet. *Pécsi határőr tudományos közlemények*, I. évf. (2002) 1. sz. 7-12. p. A tanulmány korábbi változata 2002. júniusában Pécsen hangzott el a Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja által szervezett hadtudományi tudományos konferenciasorozatnak a „*Határőrség és rendészet*” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- STIEB — STIEB Mihály: Az 1956-os Nemzetőrség és a közhatalom kapcsolata Bonyhádön. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* X. évf. (2000) 12.sz. 98-101.p. A tanulmány korábbi változata 1999. október 06-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- URBÁN 1991 — URBÁN Aladár: Az 1848–1849-es szabadságharc rendvédelmi testületei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* I. évf. (1991) 1. sz. 7-16. p. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A rendvédelem-történet kutatásának, feldolgozásának és oktatásának időszzerű kérdései*” című II. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.
- URBÁN 1992 — Idem: Tervek és eredmények az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*

II. évf. (1992) 3. sz. 11-20. p. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

KÉZIRATOK

- GÁSPÁR — GÁSPÁR László: *A magyar határőrség szolgálati tevékenységében ható elvek érvényesülése és változásai 1945-től az 1980-as évek végéig*. Kandidátusi értekezés (ZMKE). Kézirat. Budapest, 1996.
- KESERŰ 1985 — KESERŰ István: *A határőrség megalakulása és tevékenysége a népi demokratikus forradalom időszakában*. Kandidátusi értekezés (ZMKA). Kézirat. Budapest, 1985.

SUBA János A magyar-román határ pontosítása

Magyarország keleti határa Románia felé mindig a Kárpátok láncra volt. Azonban az évszázadok folyamán többször változott, mindig az oláhok (románok) rovására.

Magyarország és Oláhország Nagy-Oláhország (Havasalföld) felől nem volt lényeges határkiigazítás, mert a Kárpátok vonulata mereven megszabta a határt. Kis-Oláhország (Olténia) és Moldva felől gyakran változott. Kis-Oláhország és Magyarország között az első dokumentált határkiigazítás, illetőleg határbejárás 1520-ban történt meg. Amikor SZAPOLYAI János és János oláh vajda kiküldöttei megállapítják a közös határt. A leírásokból valószínűsíthető, hogy Vojnyág és Surján déli ágától fekvő területek 1520-tól kerültek Magyarországhoz.

A Nagy-Balandru csoportnak a Preázsa és Vojnyág közötti, a Lotrutól északra eső területe 1743-tól állandó határvillongásnak és határpernek volt a szereplője. 1743-ban kezdték a szászok vitatni 20 havas tulajdonjogát. A határviták, nyomna határper 1770-ig tartott, amikor a szászok megnyerték a havasokat egészen a Lotruig. Így Magyarország itteni határa a Lotru lett.

A magyar határ Moldva és Oláhország felől az 1739-es bégrádi békeszerződésben, valamint – II. József török hadjárata után – az 1791-ben kötött szisztovói béke értelmében végleg visszahúzódott a Kárpátok gerincére. A pontos határkijelölés azonban nem történt meg a törökökkel 1739-ben kötött békeszerződésben, és az ezt követő határbejárás során sem. A határbejárási okiratokat 1741-ben cserélték ki, ebben a régi határokat rögzítették. A szisztovói béke ezt a határvonalat megerősítette, de ki mondta, hogy a határokra nézve az 1788. február 9-én fennállott status quo az irányadó (II. József hadüzenetét ekkor adták át a török Portának). Eszerint írták körül a határt a szisztovói béke alapján 1792-ben készült határjárás okiratok. Az 1792. évi határjárás során a határt nem írták körül pontosan, illetve a békeszerződésben foglaltakat nem hajtották végre.¹

A román határvonalon korábban számos határvillongás történt. Ezért többször küldtek ki bizottságokat – pl. 1804-ben és 1839-ben – a határ pontos megállapítására. A később működő nemzetközi bizottságok, amelyeket 1868-ban, 1869-ben, és 1881-ben hoztak létre, sem értek el eredményeket.² Tehát szükség volt a régóta akkut probléma megoldására. Amíg ez a folyamat lezajlott addig a minisztertanács 1870-től hét estben foglalkozott a kérdés politikai vetületével.³

Az 1882-ben megindított tárgyalásokon a nemzetközi vegyes bizottság a határ bejárása során 1883–1884-ben már ért el eredményt. A bizottság magyar részről BÉLDY főispán és FABINY tábornok vezetése alatt működött. Feladata az volt, hogy megállapítsa a tényleges határvonalat, az 1791. évi békekötésnek megfelelően az esetleges véleménykülönbségek rendezésével. Munkája eredményét a bizottság térképen és jegyzőkönyvben tüntette fel. Ez alapján készítette el a magyar kormány a maga határrendezési javaslatát, amelyet a bécsi Közös Külügyminisztérium is tanulmányozott. Ezen a tárgyalásokon a magyar kormány közvetlenül nem vett részt. A tárgyalásokat a Közös Külügyminisztérium vezette, mivel a fő cél az osztrák-román határvonal vitás részleteinek megállapítása volt. A tárgyalások során az osztrák célkitűzés az 1792. évi határvonal visszaállítása volt. A határkiigazításnál a legfontosabb kérdés a Zágony község mellett lévő, 2 624 holdnyi terület hovatartozása volt, mivel ezt a területet az 1792. évi határrendezés „Romániának” ítélte, de a gyakorlatban ezt soha nem hajtották végre.⁴ A tárgyalások során a román kormányzat 5 500 holdnyi területet követelt, ennek jogosságát okmányokkal is bizonyították. A többi követelésüket nem támasztották alá érvekkel.⁵ A Közös Külügyminisztérium illetékesei tudták, hogy a román területi követelések túlzottak, hiszen 2 876 holddal haladták meg a békeszerződésben foglaltakat. Az osztrák kormányzat nem zárkózott el a románok által igényelt területek átadásától. A román kormány vállalta az elcsatolt terület megvásárlását a tulajdonosoktól a forgalmi érték kétszeresén, azaz holdanként 30 forintért.⁶

A tárgyalásokon a magyar kormány három főcélta tartotta szem előtt: lehetőleg az 1792-iki határokat állítsák vissza, amely nemzetközi megegyezésen alapul. Az új határvonal megállapításánál lehetőleg minél kevesebb magyar alattvaló birtoka kerüljön román területre. Ahol szükséges és van rá lehetőség ott természetes határokat jelöljenek ki.⁷

A magyar kormány – a nemzetközi vegyes bizottságban részt vett – képviselőjének jelentése szerint, a bizottság a tárgyalásoknál 11 665 holdnyi területet magyar foglalásnak ismert el, vagyis oly területnek, amely az 1792-ik határjárás okmányok ellenére van magyar birtokban. A magyar kormány ezt a 11 665 holdnyi területet Romániának vissza kellett adnia. Viszont a tárgyalásokon kiderült, hogy Románia 1 185 holdnyi területet foglalt el Magyarország területéből. Az 1792. évi okmányok alapján Románia 1 185 holdat enged át Magyarországnak. Magyarország Románia javára pedig 11 665 holdat, vagyis összesen 10 480 holdat enged át Romániának.⁸

Az 1886. november 2-án Bécsben ismét összehívott nemzetközi vegyes bizottság 1887. április 15-ig a határvonalat közös beleegyezéssel megállapította, szabatosan leírta és térképen rögzítette.⁹ A magyar-román határvonalat hat szakaszra osztották, és minden szakaszon egyszerre kezdték el a kitűzéseket. A határkitűzési okmányokat külön ellenőrző bizottság vizsgálta felül.¹⁰

Ennek a határvonalnak a biztosítására állítottak fel különféle határjeleket, Bukovina felől határköveket, Magyarország felől fából készített határoszlopokat.¹¹ A határjelek betűkkel és számokkal történő megjelölése a hármass határtól a „Triplex Confinium”-tól (Magyarország, Bukovina és Románia határvonalainak találkozásától) kezdődött. A határjeleket az illető két ország kezdőbetűivel látták el, a betűk alatt voltak a számok. Ahol valamely folyó képezte a határt, ott kettős határköveket állítottak fel. Az egymással szemben lévő határkövek általában egyenlő távolságban voltak. A határpatakok eredeténél egy-egy határkövet, vagy határoszlopot, a torkolatnál kettőt-kettőt helyeztek el. Ahol a természetes határvonalat nem lehetett kivenni, ott a határkövek és határoszlopok között földhalmokat és kőrakásokat emeltek, látótávolságban egymástól. A határdombok két méter átmérőjűek, közepén egy méter magasak voltak. Az erdőkben a határvonal mindkét oldalán négy-négy méter, vagyis összesen nyolc méter széles átvágást készítettek. A határoszlopok, illetve azok pontos koordinátáinak (felállítási pontjainak és szögeinek) leírását külön jegyzékbe foglalták.¹²

Minden országban a határjelek védelmét – elsősorban a birtokok határainak védelmét – külön törvény szabályozta. A Magyar Királyságban 1879-ben az államhatár határjeleire is kiterjesztették a büntetőjogi védelmet.¹³ Aki megrongálta a határjeleket, az a kihágás bűncselekményét követte el, amely 15 nap elzárással és 100 forintig terjedő bírsággal volt büntethető.¹⁴ A dualista Magyarországon először alakult ki – a mai értelemben vett – terepen geodéziailag kitűzött, határjelekkel megjelölt, állandóan karbantartott, és ellenőrzött határvonal. Az új határvonal őrzésére létrehozták a határszéli csendőrséget, mivel ezt a feladatot a m. kir. pénzügyőrség erői már nem tudták ellátni.¹⁵

A magyar-román határegyezmény az egész határvonalon az élet minden területén éreztette hatását. Erre utalt az a tény is, hogy a kiadott határőrizeti utasítást a belügyminiszter a honvédelmi-, igazság-, pénz-, földművelés- és kereskedelemügyi miniszterekkel egyetértésben adta ki.¹⁶

Az egyezmény szerint a határkijelölést követő két év múlva, az után pedig minden tizedik évben vegyes bizottsági határvizsgálatnak kell történnie abból a célból, hogy a határvonal ott, ahol „változást szenvedett volna, ismét helyreállíttassék.”¹⁷

Az első ilyen határvizsgálatot 1890-ben tartották meg.¹⁸ Megállapították, hogy határleírás sok helyen hiányos, s hogy az akkor készült határjelek száma nem elegendő, az egyes helyeken pedig a határvonal menetét illetőleg a vegyes bizottságok nem tudtak megegyezésre jutni.¹⁹ Az 1890-i határfelülvizsgálat során a határjelek ellenőrzése során összeírták, hogy milyen épületek kerültek át a másik állam területéhez. Ezek többsége általában az állategészségügyi szolgálat ellátására épült és a megye tulajdonát képező faházak voltak.²⁰

A határvizsgálat után a belügyminisztérium szükségesnek tartotta a magyar-román határvonal pontos felmérését, mert a határegyezményhez csatolt térkép – a célnak nem megfelelő 1:25 000 méretarányú – katonai topográfiai térkép volt, melyen a határvonal menete csak „nagy általánosságban volt ábrázolva, ennél fogva a részletekre nézve pontos tájékozást nem nyújtott.” A belügyminisztérium megkeresésére a határfelmérést a magyar polgári térképészet akkori nevében az Országos Kataszteri Felmérés végezte. A határfelmérés háromszögelés alapján sokszögelés útján történt, két ország által felállított vegyes bizottság által.

Az országos határfelmérés célja az volt, hogy az 1888. évi határegyezmény alapján a természetben kijelölt, határoszlopokkal és határdombokkal megállapított országos határvonalat részletesen felmérjék, hogy az esetlegesen elpusztuló határjeleket bármikor felújíthassák, az esetleges vitás határkérdések pedig a térkép alapján „kétséget kizárólag elintézhethők legyenek.”

A határtérképek alapját a felmérések alkották, amely háromszögelés nélkül nem végezhető el.²¹ A háromszögelést a Budapesten székelő Háromszögelő-hivatal végezte.²²

E célból a már meglévő érvényes határjeleket bekapcsolták az országos háromszögelési hálózatba: ott, ahol lehetséges volt – háromszögelés útján, ahol a közvetlen háromszögelésre nem volt mód – sokszögeléssel. Az egyes határjelek között húzódó országos határvonal felmérését és az állandósított határjelek bemérését szintén sokszögeléssel, tachiméterrel végezték.

Az egész munka körülbelül 900 kilométer hosszú vonal felméréséből állt. A határvonal egy részén a háromszögelési fő-, és részben alsóbbrendű hálózat már ki volt fejlesztve, mégpedig Bukovinától kezdődően dél felé körülbelül 300 kilométer hosszúságban, valamint Krassó-Szörény megye területén 90 kilométer hosszú vonalon, összesen 400 kilométeren. Háromszék vármegye déli részén, Brassó egy részében és Fogaras, Szeben és Hunyad megyék határ menti részein azonban mind a felsőren-

dű, mint a negyedrendű háromszögelési hálózatot teljesen újonnan kellett kifejleszteni. A többi részen a már meglévő hálózatot kellett helyszínelni, pótolni és kiegészíteni.

A geodéziai munkálatokat 1894 júliusában kezdték meg, mert Erdélyben a határ mentén a háromszögelési hálózat még nem volt kifejlesztve.²³ Azért kellett kifejleszteni, hogy a határpontokat be tudják mérni. Két határfelmérő háromszögelési osztály végezte a munkálatokat: az egyik Bukovinától dél felé, a másik Orsova mellett a Dunától kezdte a munkát.²⁴

A Magyarország és Románia közötti határvonalnak legészakibb vége az úgynevezett Triplex Confiniumnál²⁵ van, amely Magyarország, Bukovina és Románia hármasságát képezi. Ezen a ponton egy körülbelül másfél méter magas kőpiramis volt elhelyezve, s az ország határvonalának felmérésehez 1894-ben kirendelt VII. számú háromszögelő és határfelmérő osztály – JÄHL Antal főmérnök és SZABÓ László segédmérnök – innen kezdte meg működését. A 13. számú határoszlopnál – amely a Prislopul hegycsúcsra volt – a romániai bizottság vezetője, hivatkozva arra, hogy a határleírás nem elég világosan jelölte meg a követendő határvonalat – bár azt az erdőn keresztül vágott nyílással is jelezték – nem volt hajlandó tovább folytatni a mérést a 15. számú határoszlopig. A mérnökök kénytelenek voltak megszakítani a határvonal felmérését, a kihagyott rész 3,3 kilométert tett ki. A háromszögelést csak néhány helyen – különösen a nagyobb töréseknél – kellett pótolni és meghatározni.

Minden egyes távolságot háromszor mértek, egyszer acélszalaggal (ezt fogadták el véglegesen a számításoknál) és kétszer mérőlécekkal. Az esetleges szöghiba ellenőrzésére azonnal próbaszámítást végeztek. A méréseket május 16-án kezdték, és augusztus 20-ig folytatták. A felmért határvonal hossza 77,5 km volt, amelyből 43,7 km patak és 33 km hegyes rész volt.

1897-ben a háromszögelést FLEISCHER Kálmán mérnök végezte, és pedig egy oldalról az 1894-ben meghatározott Strázsa, Páring, Surian, Csindrel, Konczu mare és Voinagu Kataniest pontokra támaszkodva, a másik részen az 1886. évi DOBROVICS Győző és FLEISCHER Kálmán által végzett háromszögelésből meghatározott Szurul és az elsőrendű hálózat Prezta pontjához csatlakozva. Ezen pontok közé körülbelül 20 új, részben harmad-, részben negyedrendű pontot iktattak be. A már meghatározott pontokon is új jeleket építettek fel, továbbá a részletes felmérés céljaira 60 negyedrendű pontot állítottak fel.

A VII. háromszögelő osztályt 1898-ban SELYMESY Béla főmérnök vezette és FLEISCHER Kálmán volt beosztva. Az osztály ott kezdte munkáját, ahol JÄHL Antal főmérnök és SPINNER György az 1897. évi határfelmérő munkálatait végezte, a 98. számú magyar és román kettős határoszlopnál a Szaláncz (Szlanik) patak partján kezdték meg.²⁶ Június közepén a határfelmérés elérkezett Sósmező községig. Innen kezdve SELYMESY főmérnök MANCESCU őrnaggyal folytatta a tachimetrikus felmérést Sósmezőtől dél felé, míg DOBROVICS Győző GHEORGHIU kapitánnyal kiépítette a felsőrendű és negyedrendű hálózatot a Bucsestől kezdve, végig Brassó vármegye Romániával határos egész határvonalán. Júliusban ismét Háromszék vármegyében végeztek tachimetrikus méréseket a Kalabucs csúcstól dél felé. Külön-külön egy-egy tachiméterrel dolgoztak. Augusztusban SELYMESY főmérnök és MANCESCU őrnagy az új felső- és negyedrendű hálózatot mérte meg, a Bucsestől kezdve a Csukásig. Innen Brassóba vonultak be, a hol a 12 db tachimetrikus mérési jegyzőkönyvet és 83 darab vázlatot összehasonlítottak a román tisztek méréseivel, majd bevonultak Budapestre.

A határfelmérő osztályok csak a határvonalra eső jelek építését és mérését végezték, míg a határvonalon kívül eső összes pontot külön háromszögelő osztály mérte fel. JÄHL főmérnök és HÓDOSSY mérnök a negyedrendű hálózat előző évben kiépült részét, azután a Klaiu bultzulitól, a 232. sz. határoszloptól kelet felé a Fogarasi-hegység háromszögelését és részletes mérését végezte. A Bucsesen egy hónap alatt felállított jellel befejeződtek a jelépítési munkálatok, (A jelet pár hét múlva ellopták.)

Az 1899. évre csak körülbelül 60 kilométer hosszú határszél maradt hátra – Háromszék vármegye déli szélén, a Csihányos hegycsúcs közelében levő 132. számú határoszloptól a Brassó vármegye szélén levő, 155. számú határoszlopig, – amelynek feldolgozására ismét DOBROVICS Győzőt és SPINNER Györgyöt küldték ki. A határfelméréshez szükséges felsőbbrendű háromszögelési hálózatot ezen a részen a községi erdők felmérése (háromszögelése) alkalmával 1888 és 1891 között kifejlesztették. Csak Románia felől kellett a háromszögelési főhálózatot kifejleszteni és – miután a határon levő erdők többnyire magánbirtokok voltak, amelyek nem voltak háromszögelve –, az alsóbbrendű háromszögelési hálózatot is ki kellett építeni.

A román kormány részéről a munkálatokban VASILESCU őrnagy és MICHAESCU kapitány vett részt. A munkát májusban kezdték meg, a Bodza völgyében levő Kraszna határvámból kiindulva. Felállítottak három új felsőrendű pontot román területen, Siren, Teheren és Pentelen hegycsúcsokon, 1600–1800 m magasságban, két irányban dolgozva, ketten-ketten együtt. Bejárták a határ közelében

fekvő hegységeket, itt is, ott is jeleket állítva, hogy az ezen a részen többnyire patakok által képzett határvonalra vagy legalább annak közelében, lent a völgyekben is meghatározassák a pontokat.

Az 1900. évi határvizsgálatnak – mint időszakos felülvizsgálatnak – az volt a célja, hogy az elmúlt évtized változásait a határ mentén rögzítse. A határfelülvizsgálatot MIKÓ Bálint – Csík megye főispánja – magyar biztos és Rudulf ROSETTI – román tábornok – román biztos vezették.²⁷ Olyanokat kellett figyelembe venni, mint pl. Csík vármegye alispánja 1895. november 14-én jelentette, hogy a székely vasutak csikszereda–gyimesi építési fővállalata által a Gyimesi határvonalnál a magyar-román határt képező keskeny hegylábbon – a határtól 8–10 méternyire – megkezdett, de az alján ideiglenesen beszüntetett „Remetekő” bányájukat újból meg akarja nyitni, és engedélyt kért. Az alispán utasításokat kért, a magyar-román határvonal illetve az ott lévő határjel épségbe tartása szempontjából.²⁸ A tervek megtekintése és a helyszíni szemle után a belügyminisztérium – mivel az alaprajz, keresztmetszvény alapján a vállalat a saját bányáját, úgy kívánja kiaknázni, hogy a határvonalról 8–10 méter távolságban legyen, és a hegyoldal vöröshomokkőből állt – ez ellen kifogást nem emelt. A határvonal, illetve a hegygerincen végig futó határőrizeti út a „szemléző út” biztosítására szolgáló bélés falakra a kőzet jó minőségére és rétegzésére való tekintettel – ha szükséges lesz a vöröshomokkő kőzet fölötti külső törmelék lehullását, akadályozzák meg, írta elő a belügyminiszteri rendelet.²⁹

Az 1900. évi határvizsgálat munkaprogramja kibővült: a bizottságnak új határleírást kellett szerkesztenie a vegyes bizottság felmérése alapján. További feladatuk volt a Magyar Királyi Háromszög-elő-hivatalban készült határtérkép hitelesítése, az összes függőben maradt határkérdés elintézése, a régi oszlopoknak vasoszlopokkal való kicserélése és a földhatárdombok helyett – cementfalazással – új dombok állítása az 1900. évi törvényi szabályozás alapján, új határdombok közbeiktatása, valamint a határrendezés folytán az egyik ország területéből a másikhoz csatolt részek törzskönyvezése és pontos leírása.³⁰

A határvizsgálatot vármegyénként nyolc bizottság végezte, nyolc háromszög-elő mérnök közreműködésével. A határvizsgálatot Magyarország részéről MIKÓ Bálint királyi biztos vezette, aki mellé, mint műszaki előadót, DOBROVICS Győző háromszög-elő főmérnököt osztották be. A munkálatokat a belügyminisztériumban SCHREIBER Lajos miniszteri titkár irányította.³¹

Az 1900. évi határvizsgálat összes feladatát elvégezte: 1622 határoszlopot és határdombot épített, ezek közül 257 teljesen újat, ott, ahol a „határvonal biztos megjelölése” azt szükségessé tette. Elkészült továbbá az új határleírás-tervezet és az átcsatolt területek bemérése és leírása. A bizottságok előmunkálatai alapján a magyar és román királyi biztosok Az országos határfelmérés célja az volt, hogy az 1888. évi határegyezmény alapján a természetben kijelölt, határoszlopokkal és határdombokkal megállapított országos határvonalat részletesen felmérjék, hogy az esetlegesen elpusztuló határjeleket bármikor felújíthassák, az esetleges vitás határkérdések pedig a térkép alapján „kétséget kizárólag elintézhettek legyenek.”

1901-ben elkészült a Magyar Királyi Háromszög-elő-hivatalban az új határtérképmű másolata, amely 425 szelvényből állt. 1904-ben megkezdtek a térképek sokszorosítását a magyar és a román kormány részére. DOBROVICS Győzőt – mint a Háromszög-elő-hivatal főnökét – megbízták, hogy intézze el az új határleírás kinyomatását Bukarestben viszonyossági alapon.

1904-ben megkezdtek a Magyarországtól Romániához került területek megváltását.

1905-ben folytatódott a magyar-román határról készülő új térképek sokszorosítása. A román kormány a munkálatok ellenőrzésére a volt határvizsgálati kir. biztost Budapestre küldte. A határegyezmény következtében Magyarországtól Romániához és viszont Romániától Magyarországhoz került átcsatolt területek telekkönyvi és kataszteri rendezése megkezdődött.

1907-ben elkészült az új, pontos határtérkép. A háromszög-elő hivatal felhatalmazták, hogy a térképeket az érdekelt hatóságoknak megküldhesse. Az új hiteles határtérképet és határleírást 1908-ban hagyta jóvá a belügyminiszter. 1911-ben a magyar-román határvonal leírását és térképét az érdekelt hatóságok részére sokszorosították, illetve kiosztották.

Az 1910 évi határvizsgálatot – kormánybiztosként – DOBROVICS Győző műszaki főtanácsos, a Háromszög-elő-hivatal főnöke vezette. A munkálatokat a belügyminisztérium részéről MIHÁLFY Vilmos miniszteri titkár, a pénzügyminisztérium részéről ANTALFFY Andor pénzügyi főtanácsos felügyelte.³² Az 1910. évi határvizsgálatnak is voltak különleges és fontos feladatai. Ismét nyolc bizottság dolgozott vármegyénként. Négy háromszög-elő mérnök felügyelete alatt kijavították az 1900. évben épült, de időközben megrongált határdombokat és határoszlopokat. Továbbá törzskönyvezték – a királyi kultúr- mérnöki hivatalok kiküldöttjeinek közreműködésével – az összes vízművet, és pontos tervezetet készítettek a határőrizeti ösvények kiépítését illetőleg. Az átcsatolt területek békés birtoklása kérdésében

is fontos tárgyalásokat folytattak. A határvizsgálat öt hónapon áttartott, a bizottságok sikeresen megoldották feladatukat.

Ezzel a lépéssel alakult ki a magyar-román határvonal, amelyet a földrajzi irodalomból jól ismerünk.³³

Jegyzetek:

- ¹ 1888/XIV. tc. Preambulum
- ² A magyar kormány álláspontja 1870. jan. 11., 1873. ápr. 3., okt. 3. 1874. máj. 29-i határozatai MOL. K 27.
- ³ Minisztertanács ülései **I.**:1870. május 11. Erdély és Románia közötti határkiigazítás Zágony községnél, **II.**: 1873. április 27. Erdély és Moldva közötti határ rendezéséről, **III.**: 1873. október 3. Erdély és Moldva és Oláhország közötti határ szakasz rendezése, **IV.**: 1874. május 29. A Magyar- és Oláhország közötti határ szabályozása tárgyában **V.**: 1887. május 10. Magyar-román-osztrák határrendezés iránti egyezmény, **VI.**: 1887. július 7. magyar-román határrendezés iránti egyezmény, **VII.**: 1887. december 22. A határszabályozás tárgyában Romániával kötött egyezmény. MOL. K 27.
- ⁴ MOL. Miniszterelnöki iratok. (továbbiakban: ME) 1889. 189. BM. levele a Miniszterelnöknek.
- ⁵ MOL. MT. 1887. május 10-i, július 7-i határozatai; MOL. ME. 1887. 1 883 sz. közös KÜM átirata a magyar miniszterelnöknek.
- ⁶ MOL. ME. 1887. 2 180. sz. közös KÜM átirata a magyar miniszterelnöknek.
- ⁷ SUBA 2004
- ⁸ PARÁDI 1985: 6-14. p.
- ⁹ 1888/XIV. tc.
- ¹⁰ 1888. május 8. Magyar-román határrendezés gr. BETHLEN András Brassó és Szeben vármegyék főispánját királyi biztosként való kiküldése, illetve a MT. 1889. május 5-i határozata. MOL K 27. A bizottságműködést kiténtetésekkel jutalmazták. Lásd: MT 1889. május 3-i ülése (Kiténtetések a magyar-román határrendezés ügyében tett szolgálatokért), 1889. június 7. Kiténtetés TORKOS Lászlónak a magyar-román határkiigazítási munkálatokért. MOL K27.
- ¹¹ SUBA 2003
- ¹² PARÁDI 1987: 10-19. p.
- ¹³ 1879/XL. tc.
- ¹⁴ 43.396/1891. BM. r.
- ¹⁵ PARÁDI 2003
- ¹⁶ PARÁDI 1984: 41-46. p.
- ¹⁷ 1888/XIV. tc.
- ¹⁸ 1889. május 3-i magyar-román határjelzési munkálatok befejezésének jóváhagyása, további intézkedések 1890. június 13. Királyi biztos (MIKÓ Bálint főispán) kiküldése a magyar-román határmegállapításhoz. MOL K 27. MOL. MT. 1890. december 10-i határozata a magyar-román határ felülvizsgálatáról.
- ¹⁹ A vegyes bizottság munkáját minden esetben kiténtetésekkel jutalmazták. 1892. február 1-én a Minisztertanács az 1888/XIV.tc. VII.cikkelye szerint 1890. évben történt határvizsgálat folyamán érdemei elismerésért kiténtetéseket adományozott a magyar-román határmegvizsgálásnál szerzett érdemekért: RENCOVICI román királyi tábornok számára a közös hadügyminiszter útján a megfelelő rendjelet adományozta. MIKÓ Bálint csik vármegye főispánjának a Lipót rend lovagkeresztjét díjmentesen adományozta, BECZI Antal Csik vármegye alispánjának a kormány elismerését fejezte ki. MOL. K 27.
- ²⁰ Például: Magyarország területéből Románia területére esett át a Biasztra patakon a 30. oszlop közelében álló, valamint a Sólóymtár havason a 77. és 78. sz. oszlopok között lévő állategészségügyi szolgálat ellátása miatt épített és Csik megye tulajdonát képező faházak. A 98. oszlop közelében Kézdivásárhely város tulajdonát képező zsindegyházzal fedett kőház, valamint egy 2 szobából álló faház és istálló színnel együtt, amelyet az erdői szolgálat ellátása miatt építettek. A 158/h és a 158/hi sz. határhalmok között Brassó vármegyében Hosszúfalu község területén lévő és a község tulajdonát képező 9 helységből álló faház, amelyet a községi őr használt. A 195 és a 196. sz. határoszlopok között Sirnea község határában fekvő és most a Buearila község határába átesett egy faház. A 290 és 291. sz. oszlopok között lévő, vagy a 303 sz. oszlop közvetlen közelében álló állategészségügyi őrházak a mellettük lévő tanyával, vagy a melléképületekkel. Románia területéről például a következő épületek estek át: Az 5. sz. kettős oszlop közelében Suceava kerületben egy román állampolgár tulajdonát képező fenyőfából épült ház. A 13 és a 14. sz. oszlopok között Sarulni községbe bekebelezett és épen a határvonalon fekvő faház. A 190. és a 191. sz. oszlop között usculul kerületben Dragoslavele község területén lévő faház melléképületekkel. A 278 és a 279. sz. oszlopok között lévő Gorju kerületben lévő és Bombesai község tulajdonát képező havasi tanya. MOL. K 150. -1895 II.- 1.a. 43561. 1890. október 22-i határbejárásról jelentés.
- ²¹ A háromszögelésről OLTAY Károly: Geodézia című könyve így ír...a háromszögelés alapelve a következő: valamely háromszögben legyen adott két pont a koordinátái által. MÉRJÜK MEG A HÁROMSZÖG HÁROM BELSŐ SZÖGÉT. Nyilvánvaló, hogy ezekkel, az adatokkal (a két pont koordinátáival, és a három belső szöggel) a háromszög harmadik pontját is teljesen meghatározhatjuk, tehát a koordinátái a megadott rendszerben kiszámíthatók. Ha tehát adott valamely pontcsoport, s a pontokat háromszögekkel úgy kapcsoljuk össze, hogy minden háromszög az előálló hálózatnak legalább egy háromszögével közös oldalú, akkor a hálózat egyik (tetszőleges) oldalhosszának meghatározása és minden háromszög belső szögeinek megmérése a pontcsoportot relatíve – egymásra vonatkoztatva – teljesen meghatározza. A háromszögelés előnye, hogy tetszés szerinti számú pontnak meghatározására csupán egy hosszúság megmérése szükséges, egyébként csupa szögmérés végezendő. Ha a háromszögeket úgy kapcsoljuk egymáshoz, hogy az egyik oldalból kiindulva, bármely oldal hosszát csak egyféle módon számíthatjuk ki, tehát az alakzatnak csak annyi oldala van, amennyi a pontok meghatározásához geometriailag feltétlenül szükséges, akkor az alakzatot láncolatnak nevezzük. Ha több oldala van, tehát egyes oldalak hosszát különféle utakon is kiszámíthatjuk, akkor az alakzatnak hálózat a neve. A háromszögelés önmagában véve csupán relatíve határozza meg a pontokat, ha azonban valamely tetszőleges pontjának megmérjük földrajzi hosszúságát és szélességét, továbbá, ha megmérjük valamely oldalának azimutját (az északi irányra vonatkozó szögét), akkor az összes többi pont földrajzi koordinátái is kiszámíthatók (a pontok meghatározása abszolút). A háromszögelési hálózat kiépítésének négy munkaszakasza van: a tervezés és a szemlélés, a kitézés (más néven: építés), a mérés (más néven: észlelés) és a számítás. A kitézésnél az irodában a térképen megtervezett pontokat a terepen kijelölik, ügyelve arra, hogy a pont más pontról mérhető legyen, azaz a pontról is elvégezhető legyenek a mérések, valamint

a pont fenntartása (állandósítása) biztosított legyen. A IV. rendű hálózat pontjait – a mérés idejére való láthatóvá tételét – ideiglenes jelek építésével biztosítják. Ezek általában gúlák, árbócok, jelrudak. A vízszintes iránymérés végrehajtása után a negyedrendű pontok állandósítása földalatti és földfeletti pontjelöléssel történik. A földalatti jel vagy keresztvívással ellátott téglá, vagy csappal ellátott örök. A földfeletti jel a földből 20–90 cm-re kiálló vasbeton kő. Ennek tetején a bemért pont helyét bevésített keresztjel jelölik. A kereszt függőlegesében a kőoszlop alatt – ettől függetlenül – ólomcsappal, vagy kereszttel ellátott kőlapot (téglát) helyeznek el. A földalatti jelzés fölé szent salakot (cserepet, üveget,) szórnak, hogy kiásásnál a téglá közelségére a figyelmet fölhívják. Az oszlop oldalán a „K. F.” a magyar kateszteri felmérés (Állami Háromszögölő hivatal), 1920. óta „H.P.” (háromszögölési pont) olvasható. A Térképészeti Intézet pontjait „A.T.” (Állami Térképészet) betűkkel és évszámmal jelölik. A bécsi katonaföldrajzi intézet háromszögölési pontjait „M.T.” (Militar-Triangulierung) betűkkel jelölték. OLTAY: 334-335. p.; HAZAY–SZALONTAI; VÖRÖSS.

²² A XIX. században az országos elsőrendű színtezést 1873-1898 között a Bécsi Katonai Földrajzi Intézet végezte. A mérésekhez az első világháború előtt készített háromszögölő hálózatok két csoportba tartoztak. Az első az 1853-83 között fejlesztett ún. 1853. évi felsőrendű hálózat, amely a dunántúli, a felső-magyarországi, a horvát-szlavónországi, és az erdélyi elsőrendű hálózatra oszlott. A második az 1860-tól fejlesztett, ún. 1860. évi felsőrendű hálózat, amely a közép-magyarországi, a dunántúli és az erdélyi felsőrendű hálózatra tagozódott. A Háromszögölő Hivatal 1910-től csillagászati, geodéziai méréseket is végzett, az első világháború előtt 17 pont sarkmagasságát és ugyanennyi elsőrendű háromszögoldal azimutját határozták meg. A Háromszögölő Hivatal vezetői voltak: MAREK János (1868-1875), HOFMANN Ferenc (1875-1898), L'AUNÉ Ede (1897-1902), DOBROVIC Győző (1903-1914), MATHEÓCZY-FLEISCHER Kálmán (1914-1925)

²³ A legközelebbi, már meghatározott pontok a Gugu, Retyezát voltak, azután a Sztrigyen túl húzódó, a Marossal párhuzamosan vonuló hegységben a Godián elsőrendű pont. Innét kelet felé volt még ugyan ki nem egyenlített hálózat, a Paring, Surián, Csindrel, Piatra-Alba, Konczu mare és Voinagu Kataniest pontok, amelyeken a katonai háromszögölés végzett méréseket, ezek azonban előzetes megvizsgálás után megbízhatónak tűntek.

²⁴ A határfelmérő munkálatokat a résztvevő mérnökök visszaemlékezései alapján ismertetjük. DOBROVIC–SZABÓ–FLEISCHER
²⁵ Nevezett hármas határpont Beszterce-Naszód-megyében, a Petrele rosie hegységnek Podul de Piatra nevű nyergén, havasi legelőn fekszik, 1630 méter magasságban a tenger szintje fölött.

²⁶ A bizottság román tagjai MANČESCU őrnagy és GHEORGHU kapitány, magyar részről SELYMESY Béla és DOBROVIC Győző főmérnök, CSEH főszolgabíró, FARKAS birtokbmondó volt.

²⁷ Lásd Minisztertanács 1900. március 21-i (törvényjavaslat a magyar-román határvonal határjeleinek kicserélési költségeiről), 1900. március 28-i (Magyar-román határvizsgálatra MIKÓ Bálint főispán kiküldése) üléséről. MOL. K 27.

²⁸ MOL. K150. 9086/VII.-1895.BM. Csík vármegye alispánjának jelentése

²⁹ MOL. K150. 5693/VII.-1896. BM a Csíkyimesi kőbánya megnyitása

³⁰ 1900/XIX. tc.

³¹ SCHREIBERT és DOBROVICOT – sikeres működésükért – 1901-ben a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki a király. 1901. május 5. kitüntetési javaslat a magyar-román határvizsgálatért (MIKÓ Bálint csík vármegye főispánja a határvizsgálat vezetésével megbízott királyi biztos részére a Szent István rend kiskeresztjét díjmentesen adományozta, SCHREIBER Lajos belügyminisztériumi segédtitkárnak, DOBROVIC Győző háromszögölési főmérnöknek Ferenc József rend lovagkeresztjét adományozták.) MOL. K27.

³² 1911. november 21-én FLEISCHER Kálmán főmérnök részére nemesség adományozása, MOL K 27, 1913. szeptember 3. A magyar-román határrendészeti és határvizsgálati munkálatokért kitüntetés adományozás (Érdemeik elismeréséül a király ANTALFFY pénzügyi főtanácsosnak a vaskorona-rend III. osztályát, MIHÁLFY titkárnak a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, DOBROVIC mészaki főtanácsosnak pedig magyar nemességet adományozott.)

³³ PRINZ: 175-177. p.; CZIRBUSZ; HUNFALVY; LAHOVARY.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- CZIRBUSZ — CZIRBUSZ Géza: *Magyarország a XX. évszázad elején*. Temesvár, 1902, s.n.
- HAZAY–SZALONTAI — HAZAY István–SZALONTAI László: *Országos felmérés és műszaki földrendezés*. Budapest, 1967, Műszaki Kiadó.
- HUNFALVY — HUNFALVY János: *Egyetemes földrajz*. II. kötet. *Magyar birodalom földrajza*. Budapest, 1896, Magyar Királyi Egyetemi Nyomda.
- LAHOVARY — LAHOVARY J. G.: *Marele dictionar geografie al Romaniei*. [Románia földrajzi leírása] I-V. köt. Bukarest, 1898, s.n.
- OLTAY — OLTAY Károly: *Geodézia*. Budapest, 1964, Műszaki Kiadó.
- PARÁDI 1984 — PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1891-1914*. Budapest, 1984, Határőrség.
- PARÁDI 1987 — Idem: *A dualista Magyarország pénzügyi szervezeteinek határőrizete 1867-1914*. Budapest, 1987, Határőrség.
- PARÁDI 2003 — Idem: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./
Idem: *Csendőrség a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./
Idem: *Rendőrség és vámhivatalok a határőrizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./
- PRINZ — PRINZ Gyula: *Magyarország földrajza*. Budapest, 1914. Magyar Királyi Egyetemi Nyomda.
- VÖRÖSS — VÖRÖSS József: *Tereptan*. Budapest, 1943, Honvéd Térképészeti Intézet

TANULMÁNYOK

- DOBROVIC–SZABÓ–FLEISCHER — DOBROVIC Győző–SZABÓ László–FLEISCHER Kálmán: Országos határfelmérés. *Kataszteri Közlöny*, VIII.évf. (1899) 4. sz. 44-49. p.
- SUBA 2003 — SUBA János: Az Államhatár megjelölése. *Geodézia és Kartográfia*, LV.évf. (2003) 3. sz. 31-33. p.

- SUBA 2004 — Idem: Az államhatár fogalmának változásai a magyar földrajzi szakirodalomban In PAP Norbert (szerk.) *Az Integrálódó Európa politikai földrajza*. Pécs, 2004, Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi Intézet. 125-129. p. A tanulmány korábbi változata Pécsen hangzott el a III. magyar politikai földrajzi konferencián. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÉZIRATOK

- PARÁDI 1985 — PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914*. Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1985.

JOGSZABÁLYOK

- 1879/XL. tc. — 1879/XL. tc. a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról.
 1888/XIV. tc. — 1888/XIV. tc. az Osztrák-Magyar Monarchiának Romániával, a monarchia két állama és Románia között fennforgott határvillongások kiegyenlítése végett, a határvonal újabb megállapítása és azzal kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában kötött és Bukarestben 1887. évi december 7-én, november 25-én aláírt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről.
 1900/XIX. tc. — 1900/XIX. tc. a magyar-román határvonalon felállított határjelek kicserélése folytán felmerülő költségek fedezésére szükséges kivétel engedélyezéséről.
 43.396/1891. BM. r. — 43.396/1891. BM. r. az 1888/XIV.tc.-kel becikkelyezett magyar-román határegyezmény végrehajtásából folyólag, a magyar-román határvonalon felállított határ- és földmérési jelek védelméről.

LEVÉLTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- MOL K27 — Magyar Országos Levéltár minisztertanácsi iratok
 MOL.ME. — Magyar Országos Levéltár miniszterelnöki iratok
 MOL K150 — Magyar Országos Levéltár Belügyminisztérium általános iratok

TECHNIKAI RÖVIDÍTÉSEK:

- B.M. — Belügyminisztérium(i)
 r. — rendelet
 tc. — törvénycikk (törvény)

SUBA János
Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban¹

A magyar pártvezetés teljesen magáévá tette a szovjet pártvezetés helyzetértékelését a nemzetközi helyzet „fokozódásáról” és a harmadik világháború kitörésének lehetőségéről. A magyar katonai célok között Jugoszlávia fontos helyet foglalt el. Jugoszlávia önállósuló politikáját, a nyugati világ országhoz való közeledését a legsúlyosabb vádakkal illették. Ezek a politikai torzulások maguk után vonták a magyar hadsereg-fejlesztési tervek fokozott ütemű gyorsítását és irreális méretű bővítését. A hadműveleti elképzelések alapján kidolgozott tervekben fontos szerep jutott a magyar-jugoszláv határszakasz megerősítésének, műszaki biztosításának, illetve később a határszakaszon kiépített erődvonalnak.

Először az ország déli határának műszaki biztosítása, drótakadályokkal való lezárása történt meg. Már 1949 elején megkezdtek a déli és a nyugati határvonalnál a „határvédelem műszaki alátámasztását.” Ez a műszaki akadály egy- és kétsoros drótkerítésből állt. 1949 decemberében a határőrség – amely 1945-től a kommunista párt befolyása alatt állt – kivált a honvédség kötelékéből és az Államvédelmi Hatóság alárendeltségébe került. Ez azt jelentette, hogy a határvédelem belső funkciói kerültek előtérbe, melyek arra voltak hivatva, hogy az ország lakosságát megakadályozzák a határ megközelítésében és átlépésében.²

1949 nyaráig 227,5 kilométer kettős drótkerítést és 194,55 kilométer egyes drótkerítést építettek meg. Ezt később, összesen 942 559 folyóméter hosszúságban, aknazárral egészítették ki,³ 572 139 folyóméteren 49 M. gyalogsági taposóaknákat, 343 752 folyóméteren pedig 49 M. érintőaknákat felhasználásával; 26 658 folyóméteren vegyes aknamezőt telepítettek, összesen mintegy 2 000 000 aknát.⁴

1949-től 1955 végéig folyamatos volt az aknasítás és az aknasűrűség növelése, mert a 49 M. taposóaknákat – amelyek élettartama csak 1–2 év volt – 1952-től cserélni kellett. 1949-ben az aknamezőket a drótakadályok közé telepítették, ám ez nem vált be, ezért 1952-től a különösen „veszélyeztetett” szakaszokat többsoros aknamezővel látták el.

A magyar-jugoszláv vegyes bizottság a műszaki záruk megszüntetéséről folytatott tárgyalásain megállapította, hogy a záruk fenntartása rossz hatással van a kapcsolatok rendezési folyamatára. Kedvezőtlenül befolyásolja a határ menti lakosság életkörülményeit, különös tekintettel a földek megművelését. Megállapították, hogy Jugoszlávia részéről már 1955 májusában megkezdődött az aknamezők felszámolása.

1956 májusában az osztrák kommunista párt is kéréssel fordult az MDP Központi Vezetőségéhez a határzárak megszüntetése érdekében. A Magyar Népköztársaság kormánya nyilatkozataival és az osztrák semlegesség gyors elismerésével kifejezésre is juttatta, hogy szélesíteni kívánja a jószomszédi kapcsolatokat.

A Magyar Népköztársaság kormánya 1955. szeptember 1-jei határozatával rendelte el a taposóaknák felszedését és a robbanóanyagok összegyűjtését. Ez azt jelentette, hogy a műszaki zár teljes területén ki kellett irtani az aljnövényzetet, le kellett bontani a drótkerítéseket, fel kellett szedni a gyalogság elleni taposóaknákat és a helyszínen meg kellett, semmisíteni az érintőaknákat.⁵

A kormánydöntés alapján a BM Határőrség és a Magyar Néphadsereg műszaki csapatai 1955 októberében hozzákezdtek a határzárak eltávolításához.⁶ A határőrség parancsnokának a Belügyminisztériumhoz küldött jelentése szerint a 3., 4. és 5. kerület szakaszain az aknamentesítést 1955. november 26-án kezdték meg és 1955. december 13-ig a három kerületben 185 851 m² területet mentesítettek és 10 322 db aknát semmisítettek meg.⁷ Az intenzív mentesítési munka azonban csak 1956. március 26-tól indult. Akkor született meg ugyanis az Országgyűlés határozata, és a Minisztertanács rendelete a határzárak eltávolításáról; a Belügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium döntése nyomán elkészültek a mentesítés végrehajtására vonatkozó konkrét elképzelések.

Tervek

A konkrét tervezés lényegében 1955. november 22-én indult, az után, hogy a belügyminiszter a honvédelmi miniszter segítségét kérte a déli határon lévő műszaki záruk felszámolásához. Az átirat szerint a határőrség műszaki erői már megkezdtek a munkát, de szükségesnek ítélték a honvédség segítségét is. Az erre vonatkozó tervet a Belügyminisztérium 1955. december 3-án terjesztette a Honvédelmi Minisztérium elé.⁸ A terv szerint a záruk eltávolítását a határőrség végzi, melynek során a déli szakaszon 630 km kétsoros drótakadályt kell felszámolni, s a közöttük és előttük telepített 950 000 taposóaknát és 2 500 érintőaknát felszedni és hatástalanítani. A mentesítendő terület – 10 m szélességgel számolva – 6 300 000 m², azaz 1095 katasztrális hold. A határőrség az aknamentesítésre 120 műszaki katonával,

a drótakadály eltávolítására 320 határőr sorkatonával rendelkeznek, így a feladatot 469 nap alatt tudná megoldani. A munkák gyorsítására a határőrséget 300 fővel kellene megerősíteni, melyre a HM Műszaki Főnökség szerint a 2. önálló aknakutató zászlóalj volna a legmegfelelőbb. Az így megerősített határőrség 140 nap alatt hajthatná végre a felszámolást.⁹

A mentesítési munkák érdekében más jellegű feladatok is megoldásra vártak. Részletes műszaki felderítés után, az okmányok – az aknamezők törzskönyvei – alapján, meg kellett határozni a telepítés rendszerét. Ezután következhetett a részletes tervek egyeztetése és felterjesztése a Belügyminisztériumhoz 1956. január 15-ig.

Végre kellett hajtani továbbá az aknamentesítésben résztvevő személyi állomány kiképzését, amire a terv szerint két hónap állt rendelkezésre a nagyatádi határőrzászlóalj területén, a 2. önálló (honvéd) aknakutató zászlóalj tematikája alapján, ám a BM Határőrség műszaki szaktiszti állományával.¹⁰

A határőrök munkáját a Határőr Parancsnokság, a 2. önálló aknakutató zászlóaljat az MN Műszaki Főnökség irányította, az egységes vezetést a két minisztérium részéről létrehozott szűk csoport végezte volna.

A mentesítés a terv szerint 1956. március 15-től 1956. április 6-ig Felsőszölnöktől délnyugati irányba haladt volna az Őriszentpéter–Nemesnép irányban, október 19-ig pedig a Lenti–Kübekháza irányban, a mentesítő erők települési helyeinek pontos meghatározásával. A fenti elképzelések mind a létszámra, mind a mentesítendő területek elosztására vonatkozóan változhattak.

Az MN Műszaki Csapatok parancsnokának 01612/5. sz. feladatterve rögzítette a végrehajtó szervezeteket és meghatározta a szükséges létszámot:¹¹

– a VI. hadtest területén (112 km hosszúságban) 150 tiszttel, 76 tiszthelyettes, 504 honvéddel, 40 tartalékos tiszttel, 280 tartalékos honvéddel, összesen 1050 fő;

– a IX. hadtest területén (88 km hosszúságban) 112 tiszttel, 54 tiszthelyettes, 373 honvéddel, 30 tartalékos tiszttel, 210 tartalékos honvéddel, összesen 779 fő;

– a III. hadtest területén (86 km hosszúságban) 99 tiszttel, 48 tiszthelyettes, 319 honvéddel, 30 tartalékos tiszttel, 210 tartalékos honvéddel, összesen 706 fő;

– a határőrség műszaki zászlóalja (142 km hosszúságban) 54 tiszttel, 17 tiszthelyettes, 600 honvéddel, összesen 671 fő;

– az aknakutató zászlóalj (100 km hosszúságban) 48 tiszttel, 12 tiszthelyettes, 400 honvéddel, összesen 460 fő.

Össességében 538 km hosszúságban 463 tiszttel, 207 tiszthelyettessel, 2196 honvéddel, 100 tartalékos tiszttel és 700 tartalékos honvéddel, összesen 3666 fővel számoltak a tervek.¹²

A déli határszakasz aknamentesítése

A BM Határőrség országos parancsnoka 1956. március 10-i, a belügyminiszter-helyetteshez felterjesztett javaslatában a déli határszakasz mentesítésével kapcsolatban a következőket írta: „a déli határszakaszon az aknamezők és a drótakadályok eltávolítását 558 km hosszban kell elvégezni.

Ehhez rendelkezésre áll: egy határőr műszaki század, (a kerületek műszaki szakaszai), a vezényelt állományból felállításra kerülő önálló határőr műszaki zászlóalj három századdal, 15 fő tűzszerész a BM légoltalmi zászlóalj állományából, valamint a honvédségtől a 2. önálló aknakutató zászlóalj, teljes létszámával és 120 főnyi erősítéssel.”¹³

Az MN műszaki parancsnok – aki teljes felelőséggel tartozott a mentesítés végrehajtásáért – pontosan meghatározta a végrehajtó műszaki csapatok állományát, a mentesítésre történő felkészítés feladatait, a mentesítendő határszakaszokat és a határidőket.

Figyelembe véve, hogy a mentesítés terén a Magyar Néphadsereg műszaki csapatai közül a 2. önálló aknakutató zászlóalj rendelkezett a legtöbb tapasztalattal, őket jelölte ki a mentesítő állomány kiképzőjévé. A zászlóalj ugyanis 1955 őszén már hajtott végre próbamentesítést, és kialakította az aknamentesítés eszközeit és módszereit, illetve 1956 februárjában, Marcaliban, kiképzett mintegy 150–160 tiszttel és tiszthelyettessel is a különböző műszaki alakulatok állományából.

A műszaki parancsnok 1956. április 17-i parancsa értelmében az aknakutató zászlóaljnak a mentesítő erők felkészítése után a déli határszakaszon 101 km hosszban kellett végrehajtania a mentesítést.

A parancs rögzítette a sávhatárokat és meghatározta a végrehajtás határidejét (kezdés 1956. március 28-án; befejezés 1956. június 20-án).

A kiképzés terén elrendelte 800 fő tartalékos felkészítését, valamint a hadtest és hadosztály műszaki zászlóaljak segítségére azok 60 fővel való megerősítését a mentesítés teljes időtartamára.¹⁴

A zászlóalj a kiképzés megkezdése előtt, 1956. március 17-én Marcaliból áttelepült Szegedre (a karhatalmi tiszthelyettes Iskolába). Március 28-án kezdték meg a mentesítést a Kübekházától keletre eső területen és a Tisza bal partjánál, és április 16-án fejezték be. Ez idő alatt 15 km-es szakaszon 19 711 gyalogság elleni aknát semmisítettek meg.

A zászlóalj április 17-én áttelepült Hódmezővásárhelyre, ahol a hadosztály műszaki zászlóaljak kiegészítésére bevonultatott tartalékos állomány kiképzését végezte. A 800 fő tartalékos 10 századba szervezve érkezett a helyőrségbe. A kiképzésre, a mentesítendő rendszernek megfelelően, 10 századgyakorlóteret kellett berendezni április 24-én 18.00 óráig. A szükséges aknaanyagot a határőrség szolgáltatta, a többi anyagot Hird településről szállították át április 18–19-én.

A kiképzés 1956. április 23-tól 1956. május 12-ig tartott. Az összes kiképzési idő 128 óra volt, melyből 10 órát robbantásra, 10 órát aknaismeretre, 88 órát az aknamentesítés ismertetésére és gyakorlására fordítottak. Ez alatt az idő alatt elsajátították mindazokat a fogásokat, amelyek szükségesek voltak a mentesítés biztonságos végrehajtásához.

A tartalékosok kiképzése után az aknakutató zászlóalj május 17-től a Tisza jobb partján folytatta tevékenységét. A déli határszakaszon négyszer települt át, naponta 1600–2000 folyómétert tisztított meg, és Madarason fejezte be a munkát. Kübekháza és Madaras között 91 500 folyóméternyi területet mentesített, 97 600 gyalogsági taposóaknát és 25 érintő aknát semmisített meg. Ezt követően áttelepült a nyugati határszakaszra.¹⁵

Az önálló határőr műszaki zászlóalj 1956. április 21-ig Nagyatádon folytatott kiképzést, majd átvonult Gara körzetébe, ahol június 15-re befejezte a mentesítést.

A hadtestek műszaki zászlóaljainak április 25-től június 15-ig tervezett, de július 20-ra elhúzódtott tevékenységéről a BM Határőrség Országos Parancsnokságának 1956. március 28. intézkedése ad tájékoztatást.

A zászlóaljak kezdő települési helyei (kezdő pontjai): 29. műszaki zászlóalj Katymár, 92. műszaki zászlóalj Gerechátmajor, 53. műszaki zászlóalj Kásás, 19. műszaki zászlóalj Szentborbás, 15. műszaki zászlóalj Péterhida, 14. műszaki zászlóalj Somogyudvarhely, 82. műszaki zászlóalj Tótszerdahely, 67. műszaki zászlóalj Tornyiszentmiklós, 68. műszaki zászlóalj Nemesnép, 30. műszaki zászlóalj Szalafő. A munkát a zászlóaljak a kezdőponttól nyugati irányba haladva, a saját terveik alapján végezték.¹⁶

A nyugati határszakasz mentesítése

A Honvédelmi Minisztérium és a Belügyminisztérium jelentései szerint a nyugati határszakaszon a határőrség önálló zászlóalja (1956. május 9-től), a 2. önálló aknakutató zászlóalj (1956. július 27-től), illetve a hadtestek műszaki zászlóaljai (a 6. hadtest négy műszaki zászlóalja 1956. június 1-től) vettek részt a műszaki záruk felszámolásában. Az aknakutató zászlóalj 1956. július 23-án indult el és 24-én este érkezett meg az új munkaterületre, a sorokpolányi erdőbe.¹⁷

A nyugati határszakaszon telepített robbanó aknazárak és a nem robbanó műszaki záruk (drótakadályok) a földrajzi körülmények miatt lényegesen eltértek a déli szakaszon telepített záraktól. A domborzati viszonyok és a terep fedezete, a buja növényzet nagyon megnehezítette a felderítést és a mentesítést. Különösen az érintőaknák okoztak sok gondot, ezért olyan, új módszert kellett kidolgozni, ami lehetővé tette a biztonságos munkát. Az eljárást a zászlóalj személyi állományával egynapos foglalkozás keretében ismertették meg, és csak ez után (július 27-én) kezdődhetett a terep mentesítése, ám így is történtek sérülések, elsősorban a nehéz terepviszonyok miatt. Komoly gondot okozott a Szentpéterfa község határában, a nagymázsai őr területén rendszertelenül telepített aknák felszedése, amit a sűrű növényzet és a kemény talaj is nehezített.

A zászlóalj a nyugati határszakaszon, négy őr területén, 36 850 folyóméter hosszban mentesített, melynek során megsemmisített 5 769 gyalogsági taposóaknát és 2 435 érintőaknát. Mentésítetlen területet nem hagyott hátra. A munkát szeptember 19-én fejezte be,¹⁸ a két határszakaszon, összesen 128,4 km-en, 104 359 taposóaknát és 2 460 db érintőaknát semmisített meg. A kimagasló teljesítményért 224 fő kapott kitüntetést.

Az önálló határőr műszaki zászlóalj a nyugati határszakaszon az első ütemben, május 9-től 21-ig, két század erővel, a magyar-osztrák vízügyi egyezményben foglaltak szerint, a Pinka folyó mentén, hét helyen, összesen 12 km-en számolta fel a műszaki zárat. Ez idő alatt a zászlóalj két százada Sopron térségben előkészítő munkát végzett.

A második ütemben a zászlóalj a Fertőrákos–Tőzeggyár, a harmadik ütemben a Tőzeggyár–Rajka szakaszon, majd Nagycenk–Peresznye területén; végül a Nagycenk–Fertőrákos (a soproni zsák) közötti szakaszon végezte el a mentesítést.

A nyugati határszakaszon történő mentesítési munkálatokban a honvédség részéről a 6. hadtest 82., 67., 68. és 30. műszaki zászlóalja vett részt. Munkájukat július 1-jén a déli határról végrehajtott áttelepüléssel kezdték meg. Munkaterületük a magyar-jugoszláv-osztrák hármashatártól (a Pinka folyó körzetének kivételével) Kőszeg térségéig terjedt.

A kormány által elrendelt mentesítési feladatok végrehajtását mind a Honvédelmi Minisztérium mind a Belügyminisztérium fokozott figyelemmel kísérte, és jelentést kért a Magyar Néphadsereg műszaki parancsnokától a munka állásáról. A jelentés megállapítja, hogy a déli és a nyugati határszakaszon folyó aknamentesítésben a Magyar Néphadseregtől 11 műszaki zászlóalj, a BM Határőrségtől pedig 1 határőr műszaki zászlóalj vett részt, összesen 3 666 fővel. Az eltelt időszakban:

- a 3. hadtest zászlóaljai 78 850 folyóméterrel végeztek, elmaradásuk 98 000 folyóméter (45 %);
- 6. hadtest zászlóaljai 72 032 folyóméterrel végeztek, elmaradásuk 75 000 folyóméter (28 %);
- a 9. hadtest zászlóaljai 115 887 folyóméterrel végeztek, elmaradásuk 68 000 folyóméter (62 %);
- a 2. önálló aknakutató zászlóalj 70 156 folyóméterrel végzett, elmaradása 30 000 folyóméter (70 %).

A Magyar Néphadsereg összesen 336 925 folyóméterrel végzett, hátra volt még 271 000 folyóméter (51 %), a határőr műszaki zászlóalj 66 008 folyóméterrel végzett, hátra volt még 293 000 folyóméter (30 %). Összesen 402 923 folyóméter mentesítése készült el, hátra volt még 564 000 folyóméter (40%). A Magyar Néphadsereg erőire további 271, a BM Határőrségre 293 km várt még.¹⁹

A munkák befejezésére vonatkozóan a jelentés rögzítette: a Minisztertanács által meghatározott határidő (augusztus 15.) az adott körülmények között nem tartható, mert:

- a rendkívüli események miatt több esetben szüneteltetni kellett a munkát;
- a mentesítés egyes fogásait újból gyakorolni kellett;
- bár a hadtest műszaki erői (1956. augusztus 1-től) 13 zászlóaljból álltak, de állományuk kis létszámú volt; a tényleges munkát végzők száma zászlóaljanként 80–120 fő volt, így a honvédségi műszaki zászlóaljak összlétszáma csak 1 300 főt tett ki;
- több napos kiesést idézett elő a rendkívüli nehéz terep és a rossz időjárás;
- az úgynevezett „kizárt területek” nagyságát a határőrség nem tudta megadni, így azokkal nem számoltak, a munka folyamán ugyanakkor egy további 60 km nagyságú terület mentesítését is el kellett végezni;
- a határőrség a tervezettnél két héttel később kezdte el a munkát;
- a rendszertelen telepítés miatt – amiről semmilyen okmány nem állt rendelkezésre – a munka lassan, fokozott óvatossággal haladt.

Mindezeket figyelembe véve a munka augusztus 15–20. közötti befejezése várható, de csak abban az esetben, ha a zászlóaljakhoz bevonultatott állomány a feladat elvégzéséig visszatartható. Amennyiben a tartalékos állomány július 15-én leszerelne, és helyette a Magyar Néphadsereg vezérkari főnökének helyettese a 12. műszaki dandártól kirendeli a 97. és 111. műszaki zászlóaljat (összesen 374 fő), a munkák 1956. szeptember 20-ra fejeződnek be. A befejezés ideje azért tolódna ki, mert így az aknamentesítésben résztvevők létszáma az Magyar Néphadsereg részéről 454 fővel csökkenne. Ez a megoldás az előbbi 1 700 000 Ft-tal szemben 4 526 000 Ft többletkiadással járna.²⁰

A katonai felső vezetés az utóbbi mellett döntött és 1956. július 20-ával kirendelte a két alakulatot a műszaki záruk mentesítésére.²¹ A 800 tartalékos 1956. augusztus 1-én leszerelt.

A műszaki záruk déli és nyugati határszakaszon végrehajtott felszámolásáról szóló összesített jelentésből megállapítható, hogy a Magyar Néphadsereg és a Belügyminisztérium kirendelt műszaki csapatai 1956. március 28-tól 1956. október 20-ig 774 km-en mintegy 700 000 db taposó-, illetve érintőaknát hatástalanítottak. A munkák során 35 fő szenvedett sérülést.

A déli és a nyugati határszakasz teljes aknamentesítésének végrehajtásáról a belügyminiszter és a honvédelmi miniszter 01458. számú, a Központi Vezetőséghez, a Minisztertanácshoz és a Honvédelmi Tanácshoz felterjesztett jelentése²² ad megbízható tájékoztatást, amely szerint a műszaki alakulatok 1956. szeptember 18-ra befejezték a műszaki záruk teljes eltávolítását. Ennek során összesen 1018 km hosszú műszaki zárat távolítottak el. A munkák során 2 fő meghalt, 17 fő súlyosan, 20 fő könnyebben megsérült.

Az 1956-os forradalom leverését követően a szovjet és a magyar párt- és állami vezetés megállapította, hogy „annak kiváltásában a nyugati államok és Ausztria aktív közreműködésének” is jelentős szerepe volt. Ezért a forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 1957. március 22-i határozata alapján a honvédelmi miniszter elrendelte a nyugati országhatár műszaki zárukkal való lezárását, és az újraaknásítás végrehajtását. Így a nyugati határ mentén 1962 végére 282 km új típusú műszaki zár épült. Az osztrák határ teljes lezárását 1963-ra fejezték be.

Jegyzetek:

- ¹ HL.MN.MP/EP.; HL.MN.II.ö.aku.zlj.; HALASSY; Műszaki utasítás; Aknatelepítés; Aknamentesítés.
² GÁSPÁR 1989; GÁSPÁR 1996
³ SUBA
⁴ SUBA: op. cit. 140. p.
⁵ Az akkor érvényben lévő utasítások az Aknatelepítési és mentesítési eszközök 137. pontja és a Műszaki utasítás 308. pontja tiltották a gyalogság elleni taposóaknák kézzel való felszedését és hatástalanítását. A mentesítés végrehajtása rendkívül bonyolult és veszélyes volt. Ez arra készítette az aknakutató zászlóalj parancsnoki állományát, hogy olyan módszereket dolgozzon ki, amelyek ilyen körülmények között is biztosítják a balesetmentes végrehajtást.
⁶ A Honvédelmi Tanács 1955. december 19-én kelt 88/031/1955. sz. határozatával utasította a Belügyminisztert, hogy a déli határszakaszon lévő műszaki zárat szüntesse meg. HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279. ö. e. 266. doboz.
⁷ HL.MN.MP/EP iratai, 1957/T/109., 128.
⁸ HL.MN.MP/EP iratai, 1957/T/109., 128. ö. e.; 1967/T/279. ö. e. 266 doboz.
⁹ HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279. ö. e. 266. doboz.
¹⁰ HL.MN.2. ö. aku. zlj. iratai, 1956/T/91. doboz.
¹¹ HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279. ö. e. 266. doboz.
¹² Egyes források szerint a tervezet figyelembe veszi, hogy az 1955 októberében kezdődött mentesítés 1956 márciusáig már jelentős területet hatástalanított. Érdekes, hogy a tervezet nem ad magyarázatot arra, hogy két határszakasz – melynek teljes hossza megközelíti a 1000 km-t – mikor és kik által került mentesítésre.
¹³ HL.MN.2. ö. aku. zlj. iratai, 1956/T/91. doboz.
¹⁴ Műszaki Parancsnokság.Végrehajtási utasítás a 2. ö.aku. zlj. részére a mű. záruk eltávolítására (1956. 07. 19) HL.MN.2. ö.aku. zlj. iratai, 1956/T/91. doboz.
¹⁵ A 2. ö. aku. zlj. összefoglaló jelentése az 1956. 03. 17–10. 19. közötti időszak aknamentesítéséről. HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279., 266. doboz.
¹⁶ HL.MN.MP/EP iratai, 1957/T/109., 128. ö. e.; 1967/T/279., 266. doboz.
¹⁷ HL.MN.2. ö. aku. zlj. iratai, 1956/T/91. doboz; HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279., 266. doboz.
¹⁸ HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279., 266. doboz.
¹⁹ Loc. cit.
²⁰ Amit a 0635/56. 06. 30. sz. jelentés mutat: HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279., 266. doboz.
²¹ A Műszaki Parancsnokság 0687/56. 07. 19. sz. utasítása. HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279., 266. doboz.
²² HL.MN.MP/EP iratai, 1967/T/279., 266. doboz.
²³ LÉKA

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

TANULMÁNYOK

- SUBA — SUBA János: A szocialista határőrizet egyik eszköze az aknazár. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI.évf. (2005) 13.sz. 139-143.p. A tanulmány korábbi változata 1998. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozat I. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

KÉZIRATOK

- GÁSPÁR 1989 — GÁSPÁR László: *A határőrség fejlődése 1950–1956*. Egyetemi doktori disszertáció (ZMNE). Kézirat, Budapest, 1989.
GÁSPÁR 1996 — *Idem A magyar határőrség szolgálati tevékenységeiben ható elvek érvényesülése és változásai 1945-től az 1980-as évekig*. Kandidátusi értekezés (ZMNE). Kézirat, Budapest, 1996.
HALASSY — HALASSY Gábor: *Az MN Műszaki Főnökség rövidített története 1944–1980*. HL.MN. KGY. A. II/b-31.
LÉKA — LÉKA Gyula: *Magyarország déli és nyugati határain létesített műszaki záruk, erődrendszerek felszámolása, a „vasfüggöny” lebontása*. HL.TGY. A. VIII /E-3.

SZABÁLYZATOK

- Műszaki utasítás — *Műszaki utasítás* s.l., s.a., s.n. A kiadványt nem tekintették publikusnak, valószínűleg a Honvédelmi Minisztérium Műszaki Csoportfőnöksége házi sokszorosító gépének segítségével állították elő a szükséges példányszámot.
Aknatelepítés — *Aknatelepítés és mentési eszközök* s.l., s.a., s.n. A kiadványt nem tekintették publikusnak, valószínűleg a Honvédelmi Minisztérium Műszaki Csoportfőnöksége házi sokszorosító gépének segítségével állították elő a szükséges példányszámot.
Aknamentesítés — *Az aknamentesítés kitűzésének módszerei* s.l., s.a., s.n. A kiadványt nem tekintették publikusnak, valószínűleg a Honvédelmi Minisztérium Műszaki Csoportfőnöksége házi sokszorosító gépének segítségével állították elő a szükséges példányszámot.

LEVÉLTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- HL.MN.MP/EP. — Hadtörténeti Levéltár Magyar Néphadsereg Műszaki Parancsnokság Erődítési Parancsnokság iratai.
HL.MN.II.ö.aku.zlj. — Hadtörténeti Levéltár Magyar Néphadsereg 2. önálló aknakutató zászlóalj.
HL.MN. KGY. — Hadtörténeti Levéltár Magyar Néphadsereg Kéziratgyűjtemény.
HL.TGY. — Hadtörténeti Levéltár Tanulmánygyűjtemény.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDÚS Ernő
A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok
karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság konferenciáin már több alkalommal tartottunk előadást *a légidesszant csapatok rendvédelemhez kötődő speciális tevékenységi formáiról*.¹ A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskoláján a légidesszant csapatok tárgyában végzett kutatásunk során kiemelt figyelmet szentelünk a terület rendvédelemhez kötődő vonatkozásainak. Az 1956-os forradalom során lezajlott karhatalmi- és harcscselekményeken belül előadásunkban a magyar továbbá a szovjet légidesszant csapatok, illetve az ezekhez szorosán kötődő magyar és szovjet légi szállító kapacitások (szállítórepülő vagy szállításra alkalmazott bombázó repülő szervezetek) tevékenységét vizsgáljuk különös tekintettel azok karhatalmi jellegére.

A légidesszant csapatok rendvédelemhez kötődő tevékenységéhez tartozónak tartjuk:

- túszerhadítást, fogolyszabadítást illetve személyek elfogását,
- gerilla illetve diverziós csoportok blokározását és felszámolását,
- városok és kiemelt objektumok rendvédelmi célú megszállását és biztosítását.

Az önálló, kiscsoportos tevékenységre és városharcra alkalmas *könnyűlövész jellegű ejtőernyős alakulatok fokozottan alkalmasak az ilyen típusú, rendszertől is kötődő feladatok ellátására*.² Célunk az 1956-os forradalom folyamán végzett katonai és karhatalmi tevékenység vizsgálata a felsorolt szempontok alapján. Ennek érdekében megvizsgáltuk az 1956-os forradalomban részt vett légidesszant-, illetve az azokhoz kötődő légi szállító szervezeteket szovjet és magyar részről egyaránt. Magyar vonatkozásban 1956-ban csak a légi szállító szervezetek alkalmazásáról beszélhetünk. Mégis részletes vizsgálatra érdemesnek találtuk az 1945–1956 közötti magyar légidesszant szervezeti fejlődést, még hozzá azzal a céllal, hogy bemutathassuk a magyar ejtőernyős zászlóalj felszámolásának általános haderő-szervezési, alkalmazás-elméleti és politikai hátterét, szoros összefüggésben a korábbi rendészeti célú alkalmazásokkal. A szovjet légidesszant csapatok tekintetében viszont kevesebb súlyt fektettünk a légidesszant-szervezetek bemutatására, mivel inkább azok konkrét 1956-os karhatalmi és hadműveleti-harcászati alkalmazásának vizsgálatát tartottuk fontosnak.

Az 1956-os forradalom jellegének meghatározása a haderő-alkalmazás szempontjából, különös tekintettel annak karhatalmi-rendészeti vonatkozásaira

Az eddig vizsgált történelmi példák alapján elmondható, hogy a légidesszant csapatok fentiekben felsorolt, rendszertől kötődő tevékenységére általában a fegyveres konfliktus kezdeti vagy lecsengő szakaszában, a *kis intenzitású fegyveres harc* körülményei között kerül sor. Az *1956-os forradalom katonai szempontból szintén a kis intenzitású fegyveres harc kategóriába sorolható*, mivel kis létszámú, általában mindössze könnyű fegyverzettel rendelkező *szervezetlen irreguláris csoportok* ellen lépett fel a szovjet haderő. Budapesten, a legnagyobb megszállandó városban, összesen 10–15 ezer felkelő állt harcban. A nagyobb csoportok száma 300–600 fő között mozgott és a legnagyobb csoport is mindössze 2000 főre rúgott.³ A fegyveres harc megvívása folyamán nem került sor nyílt terepszakaszokon kiépített, mélyen tagolt védelem áttörésére, sem gépesített alakulatok találkozó harcára. Többségében *városharc* keretei között zajlottak az események. A *szovjet katonai és a magyar karhatalmi műveletek a kis fegyveres csoportok felszámolását, elfogását és lefegyverzését tűzték ki célul, összességében karhatalmi jelleggel*.

A téma vizsgálata szempontjából kiemelt fontosságú szem előtt tartani, hogy a szovjet haderőt **eredetileg tisztán karhatalmi céllal** vetették be a kialakult belpolitikai válság során.⁴ Az események azonban más irányt vettek, így – sok esetben éppen a belügyi szervek brutális karhatalmi beavatkozásai hatására – a radikalizálódó tömegtüntetések sodrában a szovjet csapatok – a karhatalmi tevékenység (személyek elfogása, objektumok őrzés-védelme, demonstratív jelenlét) mellett – kis intenzitású fegyveres harc megvívására kényszerültek. Kutatásunk tárgya így kétségtelenül átmenetet képez a rendészeti-karhatalmi és a kis intenzitású fegyveres harc területei között.

Az 1956-os forradalom során alkalmazott magyar légidesszant és légi szállító szervezetek szervezeti fejlődése és karhatalmi tapasztalatai.

A magyar légidesszant csapatok fejlődésüknek 1938-tól 1956-ig lezajlott szakaszában döntő többségében ejtőernyős légidesszant csapatok voltak. Az ejtőernyős csapatokat 1939-től század, majd 1940-től zászlóalj, később 1944-től ezred szinten szervezték.⁵ 1943-ban megkezdték a vitorlázógépes szervezeti elemek felállítását. Ez a folyamat a háború végéig a kiképzőszázadok felállításáig jutott el. 1944-től

légideszant harcéljárással tevékenykedő különleges műveleti századokat is szerveztek. Az ejtőernyős-ezredet 1944-ben az egyéb könnyűlövész elemeket tömörítő Szent László hadosztályba szervezték. A légideszant tevékenységhez kötődő katonai szervezetek a Magyar Királyi Honvédség 1945-ös felbomlásával szűntek meg.

1948-ban a katonai felsővezetőségben felvetették az ejtőernyőscsapatok szervezésének szükségességét. Még ebben az évben, a „PILIS II.” hadrend⁶ alapján állítottak fel először ejtőernyős légideszant szervezetet, század erővel. 1948. márciusában a Katonai Főcsoportfőnökség meghatározta az ejtőernyős állomány feltöltésének rendjét, amely szerint: „Egyéb hajózó szakágakba, a repülőfegyvernemeknél szolgáló honvédek önként jelentkezés alapján kerülhetnek. Ezen kívül esetenként a földi fegyvernemek tisztái és legénységi állománya *ejtőernyősnek* jelentkezhet”⁷. *A önkéntesség alapvetően garantálta az aleggység elit jellegét, amit az ejtőernyőzés - mint magas technológiai fegyelmet és pszichés felkészültséget igénylő tevékenység – tovább fokozott. Nagy számban alkalmaztak háborús gyakorlatokkal rendelkező ejtőernyősöket, így elmondható, hogy a felállítandó ejtőernyős szervezetet nem elsősorban pártpolitikai megbízhatóság, hanem szakmai referenciák alapján szervezték, a professzionalizmus elvének figyelembevételével.* Tíz készlet Irvin típusú ejtőernyőt szereztek be a kiképzés beindításához⁸, később rendszeresített deszant eszközüket a szovjet gyártmányú PD-6 körkupolás deszant ejtőernyő volt.⁹ Az ejtőernyősdeszant-században híradó- és aknavetőszakasz is kialakításra került. Az ejtőernyőscsapatok szállítása érdekében 1949-ben állítottak fel szállítórepülő alakulatot, 1. Önálló Szállítórepülő Raj néven. Ez az alakulat az év második felétől folyamatosan érkező Liszunov Li-2 szállító repülőgépekkel látta el feladatát.¹⁰

1949-ben, – a „Klapka” hadrend¹¹ alapján, a légierő alárendeltségében¹² – zászlóalj szintre fejlesztették az ejtőernyős aleggységet. A létrehozott ejtőernyős zászlóalj 1950 nyarán Kaposvárra került, az ugrásokat Taszáron hajtották végre. A zászlóalj *nehézfegyverszázadánál* 3 db 81 mm-es aknavetőt, 3 db 45 mm-es páncéltörő ágyút és 12 db 7,62 mm-es géppuskát rendszeresítettek. A szovjet ejtőernyőtípus mellett megjelent az amerikai kupolák felhasználásával készített 49. M ejtőernyő, majd rendszerbe állt a magyar gyártmányú 51. M. deszant-ejtőernyő a hozzá tartozó 52. m. e. mentő-ejtőernyővel.¹³ Ebben az évben hozták létre a Li-2 típusú repülőgépekkel üzemelő szállítórepülő-ezredet, ami biztosította az ejtőernyős tevékenységhez szükséges szállító-kapacitást.

1951 novemberében a zászlóalj Székesfehérvár-Sóstó repülőtérré költözött. A kiképzés és az elhelyezés körülményei ugrásszerűen javultak. Az 1951-es szervezési rend alapján a *nehézfegyverszázadot feloszlatták*, a kor igényeinek nem megfelelő *páncéltörő ágyúkat kivonták*, ugyanakkor növelték a könnyű támogatófegyverzet mennyiségét. A zászlóaljat ekkor három ejtőernyős-, egy géppuskás-, egy aknavető- és egy híradószázad alkotta, továbbá egy-egy géppisztolyos-, és egy aknavetőszakasz. Kézifegyvereik a 7,62 mm-es PPS géppisztoly és a Moszin–Nagant karabély voltak. A zászlóalj fegyverzete ekkor megegyezett a lövészzászlóalj fegyverzetével, amellyel a mélységben végzett önálló harctevékenység folytatására – megfelelő nehézfegyverzet hiányában – nem volt alkalmas. A légideszant csapat önálló alkalmazásának elősegítése érdekében tervbe vették a *légi szállítású gyalogság* létrehozását, illetve magyar tervezésű *tehervitorlázó repülőgép* rendszerbe állítását is, amely alkalmas lett volna könnyű járművek és könnyű tüzérségi eszközök szállítására, deszantolására. (Ugyanezek a fejlesztési elképzelések és irányvonalak jellemezték a háború végén működő légideszant szervezeteket, ahol már meg is kezdték a vitorlázógépes századok felállítását és a közepes deszant-vitorlázógépek legyártását.) A terv szerint erre a célra 1951-ben hat vitorlázógépet állítottak volna szolgálatba, amely egy légideszant századot vagy *a szükséges nehéztechnikát* lett volna képes célba juttatni.¹⁴ Ez azonban végül elmaradt, mivel ekkorra a vitorlázógépes deszant technika nemzetközi szinten már elavultnak volt mondható. Az adott körülmények (a rendelkezésre álló szállító repülőgép és ejtőernyős teherdeszant-rendszerek) között viszont csak ez garantálhatta volna a nehéztechnika – például korszerű páncéltörő ágyúk – deszantolását. *A szervezetfejlesztés – a felmerülő haditechnikai problémák miatt – már ekkor a válság jeleit mutatta.* Kérdéseket vetett fel a felső vezetés számára: vagy végrehajtanak bizonyos – feltétlenül magas költségekkel járó – képességnövelésre irányuló fejlesztési programokat, vagy tudomásul kell venniük, hogy a légideszant csapatok az átlagos, második világháborús harcértéket sem érik el. A másik lehetőség – a nehézfegyverzet deszantolásának megoldatlansága miatt – a deszant alkalmazási elvek gyökeres újragondolása volt.

1952-ben a zászlóalj személyi állományának feltöltöttsége közel teljes (82%-os) volt, amely 500 főt jelentett (50 fő tiszt és 450 fő beosztott). Az év folyamán az aleggység számos harcászati gyakorlaton vett részt. Októberben az újkígyósi gyakorlaton mutatta be a zászlóalj képességeit. Feladata egy támadó ék feltartóztatása és a védők felmentése, ill. harcokosi csapatok ellencsapásának gyalogsági támogatása volt. A zászlóalj szintű deszantot 22 szállító repülőgépből dobták. *A gyakorlat egyik célja*

az volt, hogy demonstrálja, a légierő mint haderőnem komplex támogató képességét a légifölény kivívása, (vadászlégierő) továbbá a szárazföldi csapatok harcának támogatása (csatarepülő, bombázó, és légidesszant) területén. A nehézfegyverzet alkalmazásának hiánya miatt a bemutatott ejtőernyős deszant harcértéke korlátozottnak volt mondható, emellett műszaki problémák mutatkoztak a szállító repülőgépeknél és – konstrukciós sajátosságok miatt – az alkalmazott deszantanernyőnél is.¹⁵ Ennek következtében korai dobás, illetve a földet érésnél a megengedettnél nagyobb számú sérülés következett be. A katonai vezetés nem értékelte egyértelműen jóra a zászlóalj képességeit és a feladat végrehajtását. Nehezen megoldható problémát jelentett a rendelkezésre álló ejtőernyők paramétereinek javítása, szükség esetén a rendszeresített típus teljes cseréje is. Az ötvenes években a tömegesen dobott ejtőernyős deszant-szervezetek – a légvédelem eszközrendszerének dinamikus fejlődése következtében – a világ számos haderejében átszervezésre kerültek, ami a magyar haderőfejlesztést is befolyásolta.¹⁶ Mindez azonnali szervezési lépéseket követelt.

1953-ban a magyar ejtőernyős-zászlóaljat átszervezték. Az átszervezés során a rendelkezésre álló haditechnikai eszközrendszerhez igazították a szervezet feladatkörét, megváltoztatva az alkalmazási elveket. Az átalakítást követően az alegység *mélyégi felderítő és diverziós zászlóalj* lett, ami kevésbé igényelte nehézfegyverzet alkalmazását. A zászlóaljnak ekkortól az volt a feladata, hogy felderítő-diverziós tevékenységét kis csoportokban, mélyen az ellenség háta mögötti területen hajtsa végre, így gyökeresen át kellett alakítani szervezeti felépítését. Megszüntették a lövész-, géppuskás- és aknavető-századokat. Az új szervezet két ejtőernyős századból és a két műszaki- és híradó-szakaszból álló különleges századból állt. A zászlóalj a kis költségű ejtőernyős ugrókiképzés céljára három kötött ballont kapott. A kiképzés a kis csoportos diverziós feladatok irányába módosult. Egy-egy mélyégi-diverziós osztagot a három század állományából állítottak össze. Az osztagok összetétele: egy rádiós raj, egy műszaki raj és 15–18 fő volt az ejtőernyős századoktól.

1954-ben – az általános haderőcsökkentés keretei között – megkezdődött a légierő jelentős mértékű leépítése, emellett az mint haderőnem is megszűnt létezni. A légierő tevékenysége a jelentős csökkentések következtében defenzív jelleget öltött, a vadászrepülő-csapatok kerültek előtérbe és nyilvánvalóvá vált, hogy az új, gyengébb struktúra már nem képes a szárazföldi csapatok támogatásának is eleget tenni. A haderő leépítés során megszüntették a csata- és bombázórepülő, ill. az ejtőernyős alakulatokat. Az *ejtőernyőscsapatok felszámolásában szerepet játszott a rendszeresített deszant ernyőnél jelentkező, kiküszöbölhetetlen műszaki probléma is*. Az ejtőernyős zászlóaljhoz 1954 októberében érkezett meg a felszámolási parancs azzal, hogy azt november 30-ig kell végrehajtani. Néhány tisztet repülőtereken helyeztek el, mint az ejtőernyős szolgálat vezetőit, a tiszthelyettesek egy része fedélzeti lövész beosztást kapott, mások a Magyar Repülőszövetséghez mentek át, ejtőernyős szakterületre.

Az ejtőernyős alakulatot jogutód nélkül számolták fel és 1958-ig nem is szerveztek ejtőernyős egységeket. Az 1956-os forradalomban így nem vettek részt a magyar légidesszant csapatok. Az ejtőernyőscsapatok szállításáért felelős légiszállító-szervezet (vegyes szállítórepülő-ezred) azonban 1956-ban is funkcionált és tevékeny részese volt az eseményeknek.

Az 1956-os forradalom során alkalmazott szovjet légidesszant és légi szállító szervezetek fejlődése és karhatalmi alkalmazásának tapasztalatai

A szovjet légidesszant csapatok szervezeti fejlődését 1956-ig szintén az ejtőernyős egységek szervezése jellemezte. A szovjet légidesszant csapatokat 1933-ban zászlóalj, majd 1936-tól dandár, később 1941-től hadtest szinten szervezték. 1943-tól az ezred-hadosztály szintű szervezés volt jellemző a szovjet légidesszant csapatokra. A tömegesen szervezett légidesszant csapatokat ejtőernyős mélyégi felderítő illetve Szpecnaz, azaz különleges rendeltetésű műveleti egységek egészítették ki.¹⁷ Felszerelésük és fegyverzetük 1956-ban annyiban különbözött a második világháborús légidesszantokétól, hogy már korszerűbb géppuskákkal, gépkarabéllyal és fokozott páncéltörő képességgel rendelkeztek.

A légidesszant csapatok fegyverzeti anyaga könnyű, nagy tűzerejű eszközökből állt, amelyeket kézi erővel is mozgathattak. *Ez nemcsak az ejtőernyős dobásnál volt előnyös, hanem a város harcban is*. A hadosztályok részét alkotó, hozzávetőleg 1000 fő harcoló létszámú szovjet légidesszant ezred állomány táblában szereplő fegyverzeti anyaga: 6 db légvédelmi gépágyú, 12 db 82 mm-es aknavető, 18 db 82 mm-es hátrasiklás nélküli löveg, 81 db kézi páncéltörő gránátvető, 81 db géppuska, 891 db géppisztoly.

A légidesszant ezred mobilitását, az eszközök vontatását, illetve az erők egy részének szállítását 14–58 db könnyű terepjáró gépjármű (Gaz-69 és Gaz-63) biztosította.¹⁸ Az ejtőernyőscsapatok szállításáért felelős szovjet *szállítórepülő-ezredek* Liszunov Li-2 és Iljusin Il-12 közepes szállító repülőgépekkel hajtották végre feladataikat.

Az 1956-os forradalom során alkalmazott magyar és szovjet légidesszant és légi szállító szervezetek karhatalmi bevetésének előzményei

Egyfajta szakmai folytonosságot megvalósítva az *ejtőernyős-zászlóalj hivatásos állományának jelentős részét az 1945 előtti tapasztalatokkal rendelkező ejtőernyősök tették ki. Érdemes ezért néhány szóban visszautalni az ejtőernyős csapatok 1944-es, rendvédelemhez kötődő konkrét tapasztalataira. Jelentős volt ebben a vonatkozásban az 1944 június–augusztusában a szovjet ejtőernyős partizán csoportok ellen Kárpátalján végrehajtott blokározási művelet, amelyet egy ejtőernyős zászlóalj állománya a csendőrség erőivel együttműködésben hajtott végre.*¹⁹ Egy másik esetben egy ejtőernyős zászlóaljat irányítottak a frontról a fővárosba, hogy az 1944 októberében a háborúból való kiugrással, illetve a haderő tervezett átállásával kapcsolatban, a kialakult *bonyolult belpolitikai helyzetben jelenlétükkel, illetve kiemelt objektumok őrzésével biztosítsák a politikai stabilitást.*²⁰ Az ejtőernyős csapatokat is magába foglaló Szent László hadosztály brit megszállási zónában kapitulált részei – a rendészeti-rendfenntartó feladatokra történő alkalmazás reményében – a brit parancsnokság döntése alapján megőrizhették fegyvereiket, fenntarthatták katonai szervezetüket és őrzésvédelmi feladatokat is elláttak.²¹

Az ejtőernyős csapatok háború utáni szervezése folyamán a hivatásos és a tartalékos állomány jelentős részét tették ki az 1944-es időszakban már szolgálatot teljesített ejtőernyősök.²² Az 1948-ban felállított ejtőernyős zászlóalj számára – rendvédelemhez kötődő alkalmazások tapasztalataival már rendelkező hivatásos állománya kapcsán – már nem volt ismeretlen a bonyolult belpolitikai helyzetben végzett rendvédelmi tevékenység. Mivel ezt az elit egységet elsősorban szakmai referenciák és az önkéntesség elve alapján szervezték, feltételezhető volt független magatartása. A zászlóalj felszámolása azonban semmilyen vonatkozásban sem adott lehetőséget az 1956-os forradalomban való részvételre. Az ejtőernyős csapatok szállításáért felelős egyes szállítórepülő-ezred nem rendelkezett sem komolyabb előtörténettel, sem rendvédelemhez kötődő tapasztalatokkal, ezért inkább humanitárius-válságkezelő, mintsem katonai feladatok végrehajtásának volt részese az 1956-os forradalom eseményei során.

A szovjet légidesszant csapatok rendészeti–karhatalmi feladatokhoz kötődő alkalmazására 1956-ig számos esetben került sor. A második világháború bevezető illetve lecsengő szakaszában több alkalommal vetettek be légidesszant csapatokat *városok rendvédelmi célú megszállására*. 1940-ben Beszarábiában két, majd 1945-ben Mandzsúriában öt nagyobb város esetében került sor rendvédelmi célú légidesszant bevetésekre, ahol a csapatok az *ellenfél erőinek lefegyverzését és zárt körletekbe gyűjtését* illetve *kiemelt objektumok megszállását és őrzését* végezték. A mandzsúriai rendészeti célú deszant műveletek folyamán *kiemelt személyek elfogását is végezték* a szovjet légidesszant csapatok, melynek folyamán egy légidesszant csoport elfogta YAMADA tábornokot és teljes törzsét, egy másik légidesszant pedig foglyul ejtette Henry PU Jit, Mandzsúria császárárt.

A légidesszant és légi szállító szervezetek karhatalmi alkalmazása az 1956-os forradalomban

1956-ban a szovjetek eredetileg nem tervezték légidesszant csapatok rendészeti célú alkalmazását hazánkban. A haderő zavargások esetére tervezett alkalmazására már 1956 nyarán részletes terveket készített a szovjet katonai felső vezetés.²³ A karhatalmi terv hagyományos szárazföldi, azon belül főként *gépesített erők demonstratív felvonulására* épült, mivel ez a fajta *karhatalmi célú erődemonstráció* elegendőnek bizonyult az 1953-as berlini válság kezelésére.

1956. október 24-én a szovjet katonai vezetés 290 harckocsit és 120 páncélozott lövészszállító harcjárművet, illetve összesen 6000 fő élőerőt vetett be Budapesten a karhatalmi célú demonstratív felvonulás végrehajtására. Döntő többségében harckocsizó és gépesített lövész ezredek kerültek felvonultatásra ekkor és a következő napok folyamán. A *szovjet demonstratív művelet nem csillapította le a forradalmi megmozdulásokat*, mivel – ahogyan arra a tömeglélektan törvényszerűségeit figyelembe vevő legújabb kutatások rámutatnak – a magyar belügyi alakulatok többszöri feleslegesen brutális *karhatalmi beavatkozásának, halálos áldozatokat követelő sortűzeinek hatására* a tömegtüntetések radikalizálódtak és utcai harcokba csaptak át.²⁴ *Oktober 23. és 28. között, az események reális megfékezhetőségének szakaszában,*²⁵ *néhány további esemény radikalizálódáshoz, a tömeg felfegyverzéséhez, az utcai harcok fellángolásához vezetett. Ilyen volt:* a tömeg lövetése a Kossuth téren; a rendvédelmi céllal (de töltetlen fegyverrel) alkalmazott katonai egységek tömeg általi lefegyverzése; a honvédelmi és rendvédelmi erők által lefogott felkelők szabadon engedése ügyészségi döntésre; a börtönökből kiengetett és kiszabadított személyek egy részének (elsősorban a politikai elítélteknek) a megjelenése az utcán; a rendvédelmi szervezetek és a haderő fegyverraktárainak nem megfelelő őrzésvédelme; illetve az ipari munkásság felfegyverzéséről szóló kormányzati döntés és a fegyverek kiosztása.²⁶

A szovjet erők így egy általuk előre nem tervezett, új helyzetbe kerültek, ahol az eredeti karhatalmi stratégia már nem állta meg a helyét. A bevetett szovjet erők által az első napon *elszenvedett veszteség* ilyen körülmények között számukra *indokolatlanul magas mértéket öltött*, mivel 4 harckocsi és 4 páncélozott szállító jármű illetve 68 fő élőerő veszteséget szenvedtek a felkelő csoportokkal folytatott fegyveres harcok folyamán.²⁷ Az *elszenvedett veszteségek következtében a szovjet katonai vezetés az alkalmazott stratégia felülvizsgálata, illetve gyökeres megváltoztatása mellett döntött*. Erőiket kivonták Budapest belterületéről. Kimondták, hogy a felül nyitott küzdőterű BTR 152 páncélozott lövész szállító harcjármű alkalmatlan a városharc megvívására, mivel a felső szögtartományból kézfegyverek által rendkívül sebezhető illetve benzines palackokkal (ún. „Molotov-koktélok”) könnyen felgyújtható.²⁸ Ezáltal értelmetlenné vált a gépesített lövész csapatok konvencionális alkalmazása az egyre inkább városharc jelleget öltő műveletekben.

Megállapították, hogy a harckocsi csapataikat olyan, mozgékony és nagy tűzerejű *könnyűgyalogossággal* kell megerősíteniük, amely önmagában is alkalmas a városharc megvívására, ugyanakkor hatékonyan képes a harckocsik városi körülmények közötti biztosítására. Erre a célra a szovjet katonai vezetők egyértelműen *légidesszant* egységek alkalmazását javasolták.

A továbbiakban a szovjet parancsnokok *kiemelt objektumok rendészeti célú megszállása, illetve a kis, irreguláris fegyveres csoportok elleni városharc sikeres megvívása* érdekében a katonai erő két formáját látták alkalmazhatónak. Egyrészt a megfelelő biztosítás mellett *erős védelemmel és nagy tűzerővel rendelkező harckocsi csapatok*, másrészt az azokat biztosító, *maximális mozgékonyssággal rendelkező légidesszant csapatok együttes bevetését*.

A feladat elsősorban (elsődleges, közelebbi feladatként) nem a felkelőcsoportok elleni nyílt és direkt városharc megvívása volt. Az alapvetően *városok megszállását* célzó légidesszant műveletek a *passzív magyar katonai követelések lefegyverzésére*, a kulcsfontosságú pontok – például *minisztériumok* illetve *lőszergyárak* – megszállására és *őrzésvédelmének megszervezésére*, a lényegében elszigetelt felkelő *csoportok lefegyverzésére* vagy *felszámolására* irányultak, így *összességében karhatalmi jellegűnek* voltak mondhatók.

A harckocsizó és légidesszant erőkből álló *speciális vegyes hadrendű harccsoportok* célja elsősorban és elsőként a kiemelt objektumok (a már említett minisztériumok, lőszergyár és a laktanyák) megszállása volt, a vezetés, a kommunikáció, illetve az ellátás bénítása és elvágása érdekében. A kiemelt objektumok elfoglalása és őrzésvédelmének-biztosítása (amelyben esetenként szintén szerephez jutottak a légidesszant csapatok) megteremtette a további műveletek sikeres folytatásának előfeltételeit.

Csak ezután tervezték az ellenálló csoportok gócszerű támpontjainak szisztematikus felszámolását, ahol már főként a *városharcra felkészített légidesszant alakulatok önálló alkalmazására* került sor, esetenként tüzérségi támogatással. Titkosszolgálati szervekkel együttműködésben a légidesszantokból kikülönített különleges műveleti csoportok feladata lett volna egyes *vezető személyek elfogása* is.

A *katonai erő gyors bejuttatása céljából* mozgósították a 31., a 7. és a 107. légidesszant hadosztályokat. Két hadosztály számára *konkrét bevetési célpontot* jelöltek ki, míg a harmadikat *tartalékként* állomásoztatták a munkácsi repülőtéren. Az éles bevetésre felkészített deszantok állományát a hmelnyiki és a lvovi repülőtéren gyülekeztették. A 31. légidesszánt-hadosztály a veszprémi, míg a 7. légidesszánt-hadosztály a tököli repülőtér megszállására és egy Budapest felé indított támadásra kapott parancsot.

A hadosztályok kis tömegű, de nagy tűzerejű fegyverzettel voltak ellátva, amely közepes aknavetőkből, hátrasiklás nélküli lövegekből, géppisztolyokból és géppuskákból, valamint kézi páncéltörő gránátvetőkből állt. *Mozgékonyosságukat* néhány könnyű terepjáró gépjármű is segítette. A csapatok személyi és teherdeszant ejtőernyőkkel együtt kerültek málházásra az Il-12 és Li-2 típusú szállító repülőgépeken. Ez a megoldás lehetővé tette, hogy – a harcászati helyzet pillanatnyi alakulásának függvényében – a kijelölt cél repülőterek esetleges alkalmatlansága esetén a hadosztályokat teljes fegyverzetükkel és felszerelésükkel együtt valamely alkalmas terepszakaszra deszantolják ejtőernyővel.

Összességében az 1956-os forradalom folyamán bevetett szovjet erők: 14 harckocsi-, 8 gépesített és 2 lövészadosztály, valamint a 3 légidesszánt-hadosztály. Utóbbiak az összes bevetett alakulat 15 %-át tették ki. Ez a magas arány garantálta a magyar forradalom leverésére bevetett szovjet katonai erő nagyfokú hadműveleti mozgékonyágát.

A *veszprémi repülőtér* megszállása érdekében végrehajtott légidesszant műveletre november 1-én került sor, amikor a 31. légidesszánt-hadosztály 114. és 381. légidesszant-ezrede leszálló módszerrel deszantolt a repülőtéren. A könnyűlövész jellegű légidesszant csapatok megszervezték a repülőtér védelmét. A deszantcsapatok önállóan nem mentek át támadásba, hanem megvárták a szárazföldi lép-

csöként beérkező harcokci csapatokat, amelyekkel egyesülve – kisebb tűzharc árán – elfoglalták a veszprémi légvédelmi tüzér laktanyát, ahol lefegyverezték a magyar csapatokat és átvették az objektum őrzésvédelmét.

Egy veszprémi repülőtérről kiinduló kombinált gépesített-deszant csoport elfoglalta a balatonfüzfői löszergyárat, biztosították a löszerkészleteket, majd megszervezték az objektum őrzésvédelmét. Mindkét művelet a forradalmi erők megerősödésének megakadályozása érdekében történt, megfosztva a felkelőket a fegyverhez és löszerekhez jutás lehetőségétől, illetve kikapcsolva a forradalmi erők által esetleg aktivizálható magyar alakulatokat.²⁹

A tököli repülőtér megszállását célzó légidesszant műveletet *Budapest fontosabb pontjainak megszállása érdekében* hajtották végre. Ennek első lépéseként november 3-án a 7. légidesszant hadosztály erőinek zöme leszálló módszerrel desszantolt a repülőtéren, majd – lefegyverezve az ott települő hat légvédelmi üteg állományát – biztosította annak területét.³⁰ Egyesülve a beérkező harcokci csapatokkal, a szovjet ejtőernyősök *speciális előrevetett osztagokat* hoztak létre, amelyeket osztagonként 12 harcokci és 150 főnyi ejtőernyős alkotott és második lépcsőben nagyobb létszámú lövészgyalogság követte.³¹

Ezek a csoportok a Honvédelmi Minisztérium megszállását, majd annak biztosítását követően a Kilián-laktanya és a Corvin köz elfoglalását kapták feladatul. A Honvédelmi Minisztérium elfoglalása, a magyar vezetési rendszer bénítása volt a gépesített-deszant csoportok elsődleges feladata, amelyre november 4-én került sor. A magyar katonai vezetőket részben a hajnali órákban lakásukon, részben a Minisztériumban fogták el a különítmények. A tábornokokat és tiszteket Tökölre szállították, majd egy részüket – az elfogott kormánydelegáció tagjaival együtt – *repülőgépen a Szovjetunióba deportálták*.³² Másokat helikopteren szállítottak át Mátyásföldre.³³

A tököli repülőtéren desszantolt légidesszant csapatokra támaszkodva, *gépesített- és desszant alegységekből, illetve a szakszolgálatok ügynökeiből különleges műveleti csoportokat* hoztak létre, amelyek feladata *a forradalom vezetőinek elfogása* volt. Tervbe vették NAGY Imre miniszterelnök elfogását is. Habár előkészítették az akciót, az események alakulása végül nem tette lehetővé annak végrehajtását.

A Honvédelmi Minisztérium elfoglalását követően a deszantok megkezdték a Kilián-laktanya és a Corvin köz támadását. Ezeken a helyszíneken *klasszikus városarc* bontakozott ki. A könnyű fegyverzetű légidesszant csapatok emeletről-emeleltre foglalták el a Kilián-laktanya épületét. A Corvin köz támadásánál jelentős tüzérségi támogatást is kaptak a deszantok. A légidesszant csapatokat bevetették a Műegyetem térségében harcban álló szovjet erők megsegítésére, illetve más helyszíneken is. A deszantok november 7-ig befejezték a feladatok végrehajtását majd azt követően megszervezték a fontosabb objektumok őrzését és biztosítását is. A légidesszant csapatok részben karhatalmi, részben harcászati célú alkalmazása folyamán a két légidesszant hadosztály halottakban 85 fő, eltűntekben 12 fő, sebesültekben pedig 265 fő veszteséget szenvedett.³⁴ Az alacsony veszteségek kis intenzitású fegyveres harc megvívására utalnak.

A *szovjet és a magyar légi szállító szervezetek* alkalmazása többségében a *válságreagáló* illetve a *kimenekítő* tevékenység (légi evakuálás) kategóriába sorolható.

Az élőrő (veszélyeztetett szovjet polgári személyek) kijuttatása céljából a *szovjet 177. bombázó-repülő hadosztály* repülőgépeit vetették be. Elsősorban a szovjet tisztek családtagjait szállították a repülőgépek biztonságos területre, már az első 3 nap alatt 600 családot, mintegy 1800 főt kijuttatva a veszprémi, a tököli és a debreceni repülőtérről. Szállító tevékenységét november első hetében továbbfolytatta az ezred.

A *magyar 16. vegyes repülőezred* szállítórepülő elemei számos humanitárius és válságkezelő feladatot hajtottak végre a forradalom napjaiban. Az események jellegéből fakadóan a légierő harcászati egységeit szinte alig vetették be a forradalom napjaiban, a szállítórepülő alakulat számára viszont nagy mennyiségű feladat adódott. A légierő-parancsnokság „különböző kormánysszervek kérésére ... elsősorban a ... vegyes repülőezrednek adott különböző feladatokat”.³⁵ Az ezred Debrecenbe élelmiszert, Győrbe, Székesfehérvárra, Veszprémbe és Pécsre nagy mennyiségű bankjegyet, más helyekre egészségügyi ellátó anyagot szállított a forradalom folyamán.³⁶

Elmondható, hogy *a szovjet légidesszant csapatok bevetése egy karhatalmi művelet részeként történt* egy olyan szituációban amikor a gyengén lefegyverzett forradalmi csoportok a vártnál jóval nagyobb ellenállást fejtettek ki. Az adott helyzetben *az objektumok megszállására és őrzésére, katonai alakulatok lefegyverzésére és személyek elfogására, 37 őrzésére és mögöttes területre szállítására irányuló, alapvetően karhatalmi jellegű feladatokat* már csak megfelelő tüzérővel rendelkező, szörványos tűzharc megvívására is alkalmas *katonai erő volt képes végrehajtani*, mivel a válság túlhaladta a

tömegtüntetéseket, a forradalom erői fegyvert fogtak és kis intenzitású fegyveres harcba kezdtek. A *légi szállító szervezetek válságreakgáló és kimenekítő tevékenysége* lényegében kívül esik a klasszikus katonai alkalmazás keretein.

Konklúzió

Az 1956-os magyar forradalom leverésére a Szovjetunió igen jelentős katonai erőt vetett be. Az eredeti szovjet tervek szerint alapvetően demonstratív feladatukat a fegyveres ellenállás felülírta. A forradalom leverésében a légidesszant erők jelentős szerepet játszottak. A végrehajtott *karhatalmi és kis intenzitású harcászati műveletben a légidesszant erők bevetése a szovjet hadvezetés számára az alábbiakban játszott meghatározó szerepet:*

- A légidesszant csapatok nagyobb városok melletti repülőterekre történő tömeges desszantolásával a szovjet katonai vezetés a *városharc megvívására könnyűlövész jellegű és hatékony fegyverzetű, fokozottan alkalmas mozgékony erő* birtokába jutott.

- Lehetőség nyílt a *harckocsi csapatok átlagost meghaladó megerősítésére és speciális előrevetett osztagok*, tulajdonképpen városi harcra alkalmas *rohamcsoportok* létrehozására.

- Az ejtőernyős desszantok földterérsi körzetének szinte tetszés szerinti megválaszthatósága miatt a katonai vezetés kezébe egy *flexibilisen alkalmazható erő* került. Ez az oka annak, hogy az 1956-os forradalom leverését célzó hadművelet *hadműveleti tartalékát* a Munkácson állomásozó légidesszant hadosztály erői adták.

- A légidesszantokkal végrehajtható *függőleges átkarolás* lehetősége azt is garantálta, hogy a bevett *ejtőernyős hadosztályokat* nem csak gyorsan, hanem *veszteségek nélkül juttassák el* az ország olyan távoli pontjaira, amelyek szárazföldi csapatokkal csak lassan és veszteségterhesen lettek volna megközelíthetőek.

Az 1956-os forradalom leverésekor a szovjet katonai vezetés a légidesszant csapatok bevetésével eredeti stratégiáján, a katonai erő demonstratív felvonultatásán kénytelen volt változtatni. *Az, hogy a szovjet szárazföldi haderő intenzív fegyveres harc irányába elmozduló karhatalmi művelete végül nem járt rendkívül magas veszteségekkel, főként a légidesszánt hadosztályok bevetésével magyarázható.* A felvonultatott hatalmas katonai túlerőt a fegyveres forradalmi ellenállás megtorpanásra kényszerítette, de annak feltartóztatása az adott belpolitikai és nemzetközi körülmények között lehetetlen volt. A korabeli események mának szóló tanulsága lehet, hogy a válságreakgáló műveletek, az aszimmetrikus harci cselekmények során nélkülözhetetlen a légidesszant alakulatok alkalmazása.

Jegyzetek:

¹ TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2008/97-104.; HEGEDŰS; TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2008/128-134.; TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2008/122-127.

² TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2005/18-27.; TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2005/16-25.

³ LITVÁN: 88. p.

⁴ HORVÁTH 2001: 59. p.

⁵ TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2006.

⁶ Honvédség „Pilis II.” Hadrendje 1948. 10. 01. és 1949. 03. 15. között volt érvényben

⁷ FARKAS–LAJTAI

⁸ IVÁN: 47. p.

⁹ A PD-6 típusú körkupolás desszanternyő kupola felülete 64 négyzetméter, leszálló sebessége 5–7 m/sec volt. A kupola nagysága szerint 20–28 szeletből állt, kupolaátmérője 5–6 m volt. A zsinórok és a hevederek különleges eljárással lenből készülnek. A kupola tetején a „kéménynyílás” biztosította az ernyő egyenletes süllyedését. Eredetileg u.n. iker ejtőernyő volt, azaz a fő- és tartalék-ejtőernyő egybe volt építve (tehát a tartalék-ejtőernyőt nem lehetett külön használni). Az 50-es évekre a tartalék-ejtőernyőt leválasztották és a megmaradt hevedervegére karabinerrel lehetett csatlakoztatni. Később már PD-6r48 jelzéssel érkeztek szóló főejtőernyők, amelyekhez PZ-41 tartalék-ejtőernyők tartoztak. A rendszeresített mentőernyő kupolája 44 négyzetméter volt. A PD-6-hoz eredetileg nem tartozott belsőzsák. A másolatként gyártott 54 m.hk. ejtőernyőhöz – nem hivatalosan – használtak belsőzsákokat. FARKAS–LAJTAI op. cit. ; Segédlet: 51. p. ; Utasítás

¹⁰ A Liszunov Li-2 típusú közepes szállító repülőgép az amerikai Douglas DC-3 (C-47) típusú, két hajtóműves, behúzható futóművel szerelt szállító repülőgép licenc gyártása volt. A Li-2-es típus 280 km/h végsebességgel, 28 fős utaslétszámmal, két és fél tonnás terhelhetőséggel és igen tekintélyes 2200 km hatótávolsággal rendelkezett. A tehertér-ajtó a törzs oldalsó részén volt kialakítva.

¹¹ A Honvédség „Klapka” hadrendje 1949.03.15. és 1949.09.30. között volt érvényben.

¹² Ekkor a légierő kötelékében tevékenykedtek az ejtőernyős és a légvédelmi-tűzér csapatok is. SZABÓ: 870. p.; IVÁN: op. cit. 68. p.

¹³ A magyar GYE-51 m.h.bk. gyakorló ejtőernyő gyártása Székesfehérváron folyt 1950-től. (A m.h.bk. megjelölésnél a „h.” hátit, a „bk.” bekötöttet jelentett.) A 64 m² felületű, selyem anyagú, a kupolán lengést csökkentő peremmel készített ejtőernyőnek bekötött változatát gyártották. (Csak a 60-as években – a gyártás befejezése után – alakított át a székesfehérvári ejtőernyőgyártó-üzem bekötött ejtőernyőket kézi kioldásúvá.) A GYE-51 mellett rendszerbe állították a GYE-52 M jelzésű, 44 m² felületű tartalék ejtőernyőt is. DOMBI: 79. p.

¹⁴ IVÁN: op. cit. 79. p.

¹⁵ Az 51M ejtőernyő alapvető tulajdonsága (hibája) volt, hogy kis (1–3 fokos) lengést automatikusan csillapított, illetve leállított, azonban nagyobb lengésnél meredeken „siklott” a lengési időnek megfelelően, azaz az eredő sebesség – vízszintes- és függőleges irányú – jelentősen megnőtt. Ez a tulajdonság nagyszámú földetérési sérüléshez (lábsérülés, agyrázkódás) vezetett. KASTÉLY

¹⁶ A légvédelmi tüzéség, különösen a hatékony önjáró csapatlégvédelmi eszközök (gépágyúk) megjelenése már a második világháborúban érzékeltette hatását a légideszant-hadműveletek viszonylatában. Nagyméretű repülőgépeket már ekkor is csak ritkán vetettek be a légideszant illetve a légi szállítás feladataira. Az ötvenes-hatvanas években a légvédelmi rakéták megjelenésével a nagyméretű teherszállító gépek alkalmazása légideszant feladatokra egyre bonyolultabbá vált, így előtérbe kerültek a helikopterek. Enciklopédia 60-62. p.

¹⁷ TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2004.

¹⁸ HORVÁTH 2003: 390. p.

¹⁹ TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2006. op.cit.

²⁰ MARTIN–UGRON

²¹ HUSZÁR 74-92. p.

²² FARKAS–LAJTAI: op. cit.

²³ A karhatalmi tervet „Volna” (hullám) fedőnéven készítették el a szovjetek. A szovjet csapatok ilyen jellegű alkalmazása nem felelt meg az érvényben lévő nemzetközi szerződéseknek. (Ugyanakkor a szovjet csapatok beavatkozását a magyar politikai vezetés kérte.) HORVÁTH 2001: 605., 614. és 621. p.

²⁴ HORVÁTH Miklós könyvében KAHLER Frigyes és M. KISS Sándor 1997-ben publikált tanulmányára hivatkozik. A kor technikai színvonalán (a ma ismert korszerű eszközök hiányában) a tömegoszlátás eszköze – a demonstratív felvonulás, a kordon és az egyre ritkábban alkalmazott lovassági oszlatás mellett – a tömeg fejmagassága fölé lőtt *sortűz* volt. A tömegoszlátásra alkalmazott sortűzek (61 eset) hatásmechanizmusát elemezve a kutatók arra a következtetésre jutottak, hogy ha azt katonai szervezetek tömegoszlátó egységei adták le, akkor rendszerint nem jártak halálos áldozatokkal, ha viszont belügyi szervezetek tömegoszlátó egységei, akkor – a tömegoszlátás szabályaival ellentétben – „a fegyveres erő beavatkozása nagy gyakorisággal halálos áldozatokkal járt”. (Mivel a tömegoszlátásra való kiképzettségből fakadóan szakmai szempontból e tendenciának éppen az ellenkezője elvárható, tudatosságot lehet feltételezni a halálos áldozatokkal járó sortűzek ilyen jellegű alkalmazásában.) *A részletes elemzések szerint ez a szakszerűtlen és kegyetlen belügyi beavatkozás vezetett el 1956-ban a tömeg radikalizálódásához. A forradalmi fegyveres csoportok létrejöttének helye és ideje, illetve az előzőleg halálos áldozatokat szedő belügyi sortűzek között a kutatók egyértelmű összefüggést találtak.* HORVÁTH 2003: op. cit. 163-166. p.

²⁵ Október 28-án a politikai vezetés médiában tett bejelentése gyökeresen megváltoztatta a felkelőcsoportok jogállását és az ellenük való rendészeti, illetve fegyveres fellépés körülményeit, lehetőségeit. SZÜCS: 93. p.

²⁶ Loc. cit. 66., 73., 83., és 87-88., 113., 220., 227. p.

²⁷ VÖRÖS: 84. p.

²⁸ HORVÁTH 2003: op. cit. 391. p.

²⁹ Loc. cit. 438-439. p.

³⁰ Loc. cit. 394. p.

³¹ Loc. cit.

³² Loc. cit. 393. p.

³³ Loc. cit. 418. p.

³⁴ HORVÁTH 2003: op. cit. 443. p.

³⁵ IVÁN: op. cit. 173. p.

³⁶ Loc. cit.

³⁷ A karhatalmi művelet alatt összesen 4056 személyt tartóztattak le, ami a tevékenység rendvédelmi jellegére utal. SZKP KB: 149. p.

A jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- DOMBI — DOMBI Lőrinc: *Selyempukolák: fejezetek az ejtőernyő történetéből*. Budapest, 1993, Zrínyi.
- FARKAS–LAJTAI — FARKAS Gábor–LAJTAI János: *Székesfehérvár repüléstörténete* I. köt. Dunaújváros, 1997, Duna-táj Kiadó.
- HORVÁTH 2003 — HORVÁTH Miklós: *1956 hadikronikája*. Budapest, 2003, Akadémia Kiadó.
- HUSZÁR — HUSZÁR János: *Honvéd ejtőernyősök Pápán 1939-1945: a Magyar Királyi „Vitéz Bertalan Árpád” honvéd Ejtőernyős Ezred története*. Pápa, 1993, Jókai Kör. /A pápai Jókai Kör kiadványa, 2./
- IVÁN — IVÁN Dezső: *A magyar katonai repülés története 1945-1956*. Budapest, 1999, HM OTF.
- KASTÉLY — KASTÉLY Sándor (szerk.): *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon*. Budapest, 2005, ZMNE.
- LITVÁN — LITVÁN György (szerk.): *Az 1956-os magyar forradalom*. Budapest, 1991, Tankönyvkiadó.
- SZÜCS — SZÜCS Miklós: *Ezredes voltam 1956-ban a vezérekarnál*. Budapest, 1989, Szabad Tér Kiadó.

TANULMÁNYOK

- HEGEDŰS — HEGEDŰS Ernő: Azonos típusú repülő eszközök alkalmazása rendvédelmi és honvédelmi célra *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XV. évf. (2008) 18. sz. 20-28. p. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- HORVÁTH 2001 — HORVÁTH Miklós: Az 1956-os forradalom és szabadságharc és a Varsói Szerződés. *Hadtörténelmi Közlemények*, CXIV. évf. (2001) 4. sz. 600-626. p.

- MARTIN–UGRON — MARTIN Kornél–UGRON István: Fejezetek a Szent László hadosztály történetéből. *Hadtörténelmi Közlemények*, CX. évf. (1995) 3. sz. 85-87. p.
- TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2004 — TURCSÁNYI Károly–HEGEDŰS Ernő: A szovjet légidesszant fegyvernem alkalmazásának, szervezetének és haditechnikai eszközeinek fejlődése 1930-1945. *Katonai Logisztika* XII. évf. (2004) 4. sz. 249-272. p.
- TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2005/18-27. — TURCSÁNYI Károly–HEGEDŰS Ernő: Katonai és rendvédelmi alakulatok a terrorizmus elleni harcban. *Kard és Toll*, VI. évf. (2005) 2. sz. 18-27. p.
- TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2005/16-25. — TURCSÁNYI Károly–HEGEDŰS Ernő: Légidesszant alakulatok a terrorizmus elleni harcban. *Kard és Toll*, VI. évf. (2005) 3. sz. 16-25. p.
- TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2006 — TURCSÁNYI Károly–HEGEDŰS Ernő: A magyar légidesszant csapatok alkalmazásának, haditechnikai eszközeinek és szervezetének fejlődése 1930-1945. I. és II. rész *Katonai Logisztika*, XIV. évf. (2006) 3. sz. 188-230. p. és 4. sz. 159-199. p.
- TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2008/97-104. — TURCSÁNYI Károly–HEGEDŰS Ernő: Légidesszant alakulatok rendvédelmi szerepkörben *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV. évf. (2008) 17. sz. 97-104. p. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2008/122-127. — TURCSÁNYI Károly–HEGEDŰS Ernő: Airborne troops in the context of public security [Légidesszant alakulatok közbiztonsági alkalmazása] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI. évf. (2009) 19. sz. 122-127. p. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- TURCSÁNYI–HEGEDŰS 2008/128-134. — TURCSÁNYI Károly–HEGEDŰS Ernő: Légidesszant alakulatok alkalmazásának történelmi előzményei a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVI. évf. (2009) 19. sz. 128-134. p. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- VÖRÖS — VÖRÖS Béla: Az 1956-os forradalom és szabadságharc haditechnikai eszközei. I. *Haditechnika*, XXX.évf. (2006) 2. sz. 73-81.p.
- SZABÁLYZATOK**
- Segédlet — *Segédlet ejtőernyő hajtogatáshoz*. Budapest, s.a., Magyar Szabadságharcos Szövetség Országos Központ.
- Utasítás — *Utasítás a PD-6 mintájú ejtőernyőhöz, a 26 952/1949. HM körrendelethez*. Budapest, 1949, HM.
- LEXIKONOK**
- SZABÓ — SZABÓ József (főszerk.): *Hadtudományi lexikon*. Budapest, 1995, Magyar Hadtudományi Társaság.
- Enciklopédia — HELFRICH Viktor – NAGY Éva (szerk.): *A modern haditechnika enciklopédiája*. Budapest, 2001, Guliver kiadó.
- DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNY**
- SZKP KB — *Hiányzó lapok 1956 történetéből. Dokumentumok a volt SZKP KB levéltárából*. Budapest, 1993, Móra Ferenc Könyvkiadó.

A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre

Hazánk jelenlegi határait alapjaiban az 1921. évi XXXIII. törvénycikkkel kihirdetett 1920. évi június hó 4. napján Trianonban kötött békeszerződés¹, valamint az 1947. évi XVIII. törvénnyel kihirdetett 1947. évi február hó 10. napján Párizsban kelt békeszerződés² határozza meg. E két szerződésben, és az ezekhez tartozó határokmányokban meghatározott határvonal az időközben szükségessé vált kisebb határkiigazításokon kívül változatlan maradt. Ez a viszonylagos állandóság az államhatár vonalát jelölő határjelekre is elmondható, ám a változó korok változó követelményei, technikai színvonala, nemzetközi politikai eseményei megkövetelik, hogy a határmegjelölés e klasszikus eszközei is megújuljanak.

A vizsgált korszak eseményei határjeleinken is nyomot hagytak. Újjászülető, különvált, politikai berendezkedésében teljesen megváltozott államok lettek új szomszédaink, és közös államhatárainkon a bekövetkezett változásoknak megfelelően át kellett alakítanunk határjeleink számozási rendszerét, feliratait, elhelyezésük rendjét. Dolgozatomban ezen változásokat igyekeztem összefoglalni valamennyi szomszédos állam viszonylatában, és általános képet adni jelenleg rendszerben álló határjeleinkről. Logikai menete a szakmai szabályok szerint épül fel, a magyar-szlovák-osztrák hármashatárjeltől kiindulva az óramutató járásával ellentétes irányban halad viszonylatról viszonylatra.

1989 elejére a változások már küszöbön álltak. Áprilisban a lengyel „kerekasztal magállapodás” látott napvilágot, majd a csehszlovák „bársonyos forradalom” és a Berlini Fal leomlása következett. Hazánk határai 1989. augusztus 19-én megnyíltak, amikor HORN Gyula és Alois MOCK átvágták a vasfüggöny szögesdrótját a „páneurópai pikniken”³. 1991 decemberére a Szovjetunió is elvérzett, majd 1992–1993 fordulóján bekövetkezett a csehszlovák különválás és az 1991-től egészen 1995 végéig tomboló jugoszláv háborúk nyomán a Magyar Köztársaság mind nevében, mind politikai berendezkedésében megváltozott államok szomszédja lett. A Trianonban megállapított, majd Párizsban helyben hagyott államhatárokat csaknem 70 éve szinte változatlan határjelek jelölték, melyek értelemszerűen csak a szükséges változtatások elvégzése után tölthették be újra maradéktalanul funkciójukat. A feladatok jelentős hányada az egyes viszonylatokban esedékes időszakos szemlék és határjel karbantartások alakalmával valósult meg, egy részük azonban máig várat magára.

1. Magyar-osztrák államhatár

Az osztrák-magyar határvonal 356 km-ét ma 12 867 határpont határozza meg, melyek közül 4 147-et határjel is jelöl. E jelek fele (2 264) a határvonalon, negyede–negyede valamely állam területén áll (943 osztrák területen, és 940 magyar területen). A többi határpontot matematikai és geodéziai módszerekkel meghatározott ún. jelöletlen töréspont, szám szerint 10 603 db.⁴

A magyar-szlovák-osztrák triplex határjel eredetileg a Saint Germain-i és a Trianoni békeszerződésnek megfelelően Kittsee, Horvátújfalu, és Antonienhof (Trzlava) települések hármashatárpontján, kb. 10,7 km-re északnyugatra állt. A párizsi béke után az osztrák „A I.” alszakasz és az „A II.” alszakasz egy része a csehszlovák határ részévé vált. 1947. novemberében a triplexet az eredeti helyéről az új hármashatárpontra, két út tengelyének metszésébe, az „A 19”-es határkö helyére telepítették át. A triplex oldalaira az érintett államok címereivel ellátott fémtáblákat helyeztek.

Ausztria legkeletibb pontján felállított háromoldalú gránitgúla egyben Deutsch-Jahrendorf, Rajka, és Oroszvár községek közös határpontja is. Maga a gúla egy háromoldalú, 142 cm magas gránitobeliszk, amely ma az áthelyezett „A 19”-es határjel mellett áll.

E hármashatárjel esetében is – ahogy az az egész osztrák viszonylatról elmondható – a legszembetűnőbb változás az elektromos jelzőrendszer és a műszaki akadályok lebontása volt. A triplexről alig pár méterre húzódó drótkerítés helyére azóta egy 25 m sugarú körben 12 köplasztikát helyeztek el (az államok közti határszerződés előírásait figyelembe véve), melyeket a Rajkai Nemzetközi Kőszobrász Szimpózium keretében hat ország művészei terveztek és kiviteleztek, létrehozva egy határokon átnyúló, ám mégis egységes műalkotást. A határjelen természetesen szükségessé vált a régi magyar és csehszlovák címerek cseréje is, melyet az időszakos határellenőrzés során 1992. május 12-én hajtottak végre a magyar és szlovák szakemberek az osztrák fél képviselőjének jelenlétében.⁵

Az osztrák-magyar határ további határjeleit a politikai változásokkal szükségessé váló korszerűsítések nem érintették közvetlenül. A határjelek honi terület felé néző oldalán az állami felségjelést nem kellett lecserélni, hiszem azon „M”, és nem „MNK” szerepelt. A határjelek műszaki paraméterei és jelölései – mint azt a későbbiekben láthatjuk – nem változtak. Az államhatár környékének képét je-

lentősen átrajzolta a „jelzőrendszer” és a magasfigyelők eltávolítása. Ma a következő határjelekkel találkozhatunk az Ausztriával közös határszakaszon:

A **szakasz határkövek** 40×40×150 cm-es hasáb alakúak, melyek előző határkö felé néző oldalán a szakasz betűjelzése, míg a következő határjel felé eső oldalán a felállítás dátuma olvasható (1922). A tiszta fehér színű kő Magyarország felé néző oldalán „M”, a túloldali terület felőli oldalán „Ö” betű olvasható. Az osztrák viszonylat szakasz határköveivel, mint érdekességekkel érdemes behatóan foglalkozni:

A „B” határpontot a Határmegállapító Bizottság határozta meg a velencei jegyzőkönyv alapján, amely eltér a Saint Germain-i és a trianoni békeszerződésben foglaltaktól. A határpont így Illmitz, Mörbisch, és Fertőrákos települések határába került. Maga a határpont a Fertő-tóban van, ahol az átlagos vízmagasság 1,5 m. Itt a szakasz határkövet betonalapzatra telepítették, melyet kövekkel erősítettek meg. A határjel veszélyeztetett helyzete (szél, jég, hullámverés) miatt rendszeresen megrongálódott, ezért eredeti helyéről elkerült. A „B” **szakasz** 1968-ban, nagyszabású háromszögelési munkálatokat követően további 3 fertő-tavi határjellel együtt ismét felállításra került, és védőépítménnyel lett ellátva. Minden előzetes egyeztetés ellenére a jel a jég nyomása miatt úgy megrongálódott, hogy 1972-ben ismét helyre kellett állítani. Ennek során a „B” követ magyar oldalról egy 500 m³-es körformájú, betonozott terméskő védművel vették körül, mellyel a határjel elnyerte mai formáját.⁶

A „C” **szakasz** Írottkőn, Hammerteich (Hámor), Rechnitz (Rohonc) és Kőszeg települések hármashatárpontján, 883 m tengerszint feletti magasságban található, a magyar-osztrák államhatár legmagasabb pontján.⁷ A Saint Germain-i és a Trianoni Békeszerződések alapján az államhatár úgy került kijelölésre, hogy az áthalad az írottkői kilátó földszintjén. A mintegy 12 m magas, bástyához hasonlító kőépítményt Rohonc lakossága állította VARGA József tervei alapján.⁸

A határvonal fő töréspontjain **fő határkövek** állnak, melyek (30×30×120 cm) hasáb alakúak. Az előző határkö felé néző oldalon a szakasz betűjele, és a főkö száma áll szakaszonként 1-el kezdődően. Többi oldalának jelölése az általános szabályt követi.

A határvonal mellék töréspontjain **közönséges határkövek** kerültek elhelyezésre, melyek alakja szintén hasáb, de méretük kisebb a fő határkőnél (20×20×80 cm). Az előző határkö felé néző oldalán a legutóbbi főkövet jelölő betű és szám alatt (minden fő határkőtől 1-el kezdődően) a közönséges határkö sorszáma áll. A kő többi oldalának jelölése szintén az általános szabályt követi.

Abban az esetben, ha az államhatár egyértelműen nem ismerhető fel, **közbeiktatott határjelet** kell elsősorban a határvonalra, lehetőleg addig jelöletlen töréspontra kihelyezni, és földalatti jellel biztosítani. A közbeiktatott határjelet az előtte lévő határjel számával kell ellátni, elhelyezésük időbeli sorrendjét kisbetűvel kell megjelölni (pl.: A 29/2a), valamint az elhelyezése szerinti évszámmal kell ellátni. Szükség esetén a határjel formája eltérhet a meghatározottól.

Azokon a helyeken, ahol a fenti határjelek közül valamelyiket nem lehet elhelyezni (pl.: úttestben, sziklában, mocsaras terepen) **egyedi határjel** alkalmazható. Ez lehet **fémplakett** az úttestben, **oszlop** a nehezen megközelíthető, vizenyős terepen, valamint **sziklába vésett jel**. Ezeket lehetőség szerint föld alatti jellel, vascsővel, stb. kell biztosítani.⁹

Közvetlenül az államhatáron elhelyezett határjelen a központi jel közepéből kiindulva az előző és a következő közvetlen határjelre mutató **irányjeleket** kell felfesteni. Amikor határvonal megjelölése közvetlenről közvetettre (vagy fordítva) vált, akkor az irányjel az első vagy az utolsó szomszédos jelöletlen töréspontra irányul. A közvetett megjelölés során alkalmazott határjelre szükség esetén a határvonal távolságát (dm élességgel) és irányát mutató nyilat kell felfesteni.

A határjelet fehér színű, időjárásálló festékekkel kell lefesteni. A határjel megírását (számát, felségjeleit, évszámát), a központi jelet (központot jelző keresztet a felső lapon), az iránynyilatokat, esetleg a határvonaltól való távolságot fekete színű, időjárásálló festékekkel kell felfesteni. A határvonalon álló határjel az illető állam mélysége felé mutató oldalán az „M” és „Ö” felségjelzéseket viseli. A nem a határvonalon álló határjeleket csak annak az államnak a felségjelzésével kell megjelölni, melynek területén áll. A megfelelő felségjelzéseket a határjelnek arra az oldalára kell felírni, amely az illető állam mélysége felé irányul.¹⁰

2. A magyar-szlovén, horvát, szerb államhatár határjelei

A Jugoszlávia térségében végbement politikai változások hazánk déli szakaszát alapvetően érintették. Míg Csehszlovákia és a Szovjetunió utódállamokra való szétesése az adott magyar határszakasz egészére egységesen hatott, ezért ezeknek csupán a neve változott, addig a volt Jugoszlávia és Magyarország közötti határszakasz három utódállam („kis”-Jugoszlávia, később: Szerbia–Montenegró; Horvátország és Szlovénia) között került felosztásra. Maga az államhatár helye, így megjelölése azonban

nem változott, a Trianoni Békeszerződéshez kapcsolódó demarkációs munkák és határokmányok továbbra is érvénybe maradtak. Kisebbségi változásokra, illetve pontosításokra nyilvánvalóan szükség lesz a közeljövőben (pl.: új hármashatárjel felállítása a magyar-horvát–szerb hármashatár ponton, a szakaszbeosztás pontosítása stb.).

Az 1991. előtti Jugoszláviának Magyarországgal közös határszakasza 6 szakaszra volt felosztva, melyeket az ABC nagybetűivel jelöltek. A határjelek elosztása és számozása ezt a szakaszbeosztást követte. Az utódállamok ezt a beosztást örökölték meg, amely azonban nem pontosan felel meg az új határszakaszoknak. Míg a magyar-szlovén határszakasz csak nagyjából azonos az „A” szakasszal, és a magyar-horvát határ sem pontosan egyezik a korábbi „B” és „C” szakaszokkal, addig szerbia-montenegrói viszonylat pontosan megfelel a korábbi „D”, „E”, „F” szakaszoknak. Ez utóbbinál csak a szakaszok betűjelének megváltoztatása lehet indokolt, ám az előző kettőnél a korábbi szakaszok kiterjedését is hozzá kell igazítani az új határszakaszokhoz. Nem is beszélve arról, hogy Szlovénia esetében a szakaszbeosztás egyenesen értelmét veszítette.

A magyar-osztrák-szlovén hármashatáron a Saint Germain-i és a Trianoni Békeszerződések alapján jelöltek ki egy hármashatárpontot a Rába és a Mura folyók közötti területen, Tótlaktól kb. 2 km-re keletre. Magyarország, Ausztria és az akkor még Szerb–Horvát–Szlovén állam közös határpontja 1922. május 5-én került kijelölésre Oberdrosen, Felsőszölnök és Tótlak települések határpontján mintegy 2,7 km-re délkeleti irányban a tótlaki templom tornyától. A határpont egy erdei tisztáson található és háromoldalú, piramis alakú, 1,72 m magas márványkö jelöli. A három szomszédos állam címerei eredetileg fekete, oválisra faragott svéd gránitból készültek. A piramis oldalain valamivel lejjebb ma is megtalálhatók a békeszerződések dátumainak gravírozásai. 1991. június 13-án az 5. időszakos határjel ellenőrzés alkalmával az új állami címerünket, 1993. május 4-én pedig a különvált Szlovénia címerét helyezték el a jelen.

A hármashatárjel egy lépcsőzetes alapra épített háromoldalú csonka gúla, melynek mindhárom oldalán egy-egy határos ország címere és az adott határt kijelölő békeszerződés aláírásának dátuma látható. A határkö osztrák oldalán „10. XI. 1919.” (Saint Germain), a magyar oldalon „1920. VI. 4.” (Trianon), míg a szlovén oldalon mindkettő olvasható. Ez a határkö 1922. óta áll jelenlegi helyén, korábban nem volt hármashatárjel az egykori Szerb–Horvát–Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia egyes tagállamai és Magyarország hármas határpontján.

A volt jugoszláv tagállamok és Magyarország közös határszakaszán, azaz Szerbia–Montenegró, Szlovénia és Horvátország Magyarországgal közös határszakaszán a határvonal fő töréspontjait **számozott határkövek** jelölik, amelyek csonka gúla alakúak. Ezeknek az előző határkö felőli oldalán a szakasz betűjelzése és törtvonal alatt (minden szakaszban 1-gyel kezdődően) a határkö sorszáma van feltüntetve. A kövek magyar terület felőli oldalán „MK”, illetve a régebbieken „MNK”, míg az átellenes oldalon „SFRJ”, illetve „FNRJ” rövidítés olvasható. Az 1991 utáni első határjel felújítások alkalmával mind a számozott, mind a számozatlan határjeleket fehérre festették, majd a jelek megírásakor az „MNK” felségjelzésből csak az „MK” betűket, az „SFRJ” rövidítésből pedig csak „SRJ” betűket festettek feketére. A kövek felső lapjának közepén kereszt jelzi a bemért határpont pontos helyét.¹¹

A határvonal mellék töréspontjait **számozatlan határkövek** jelölik, melyeknek **két fajtáját** alkalmaznak.¹² Az eltérés közöttük egyrészt méretükben, másrészt abban van, hogy a nagyobb számozatlan határkö honi és túloldali terület felé néző oldalán az adott államok nevének hivatalos rövidítése olvasható az oldallapba mélyítve. A kisebb méretű kövön sem felirat, sem számozás nincs. Mindkét kő hasáb alakú, fehér színű, fekete bemélyített feliratokkal.

A határvonal egyéb megjelölésre érdemes pontjait **facövekkel ellátott határdombok**, illetve **faoszlopok** jelölik. A határdomb gyeptéglával kirakott földhányás, amelynek tetején egy, a felső végén is kihegyezett facövek helyezkedik el. Mindkét kiegészítő határjel festetlen és jelöletlen, felirat nélküli. Számozatlan határkövekre való kicserélésük folyamatban van.

3. Magyar-román államhatár

A román viszonylatról összességében elmondható, hogy – akárcsak a magyar-osztrák államhatár esetében – a határjeleken jelentősebb változtatásokat nem kellett eszközölni. Amint azt a későbbiekben láthatjuk a határjelek műszaki paramétereinek megváltoztatása helyett a határmegjelölés elavult eszközeinek cseréjére helyeződött a fő hangsúly.

A magyar-jugoszláv-román **hármashatárpontot** egy lépcsőzetes alapra épített, háromoldalú csonka gúla alakú obeliszk jelöli. Ez a hármas határkö a legmagasabb a Magyarország államhatárain álló valamennyi közül, a felszín feletti része meghaladja a három métert. A jel három oldalán a szomszédos államok címerei és a Trianoni Békeszerződés aláírásának dátuma áll. A triplexen az új állami

címereket hordozó fémlapokat a soron következő határjel felújításkor helyezték el az érintett államok képviselőinek jelenlétében.

A viszonylatban az egyes szakaszok végpontjait hasáb alakú **szakaszvégek** jelölik. A szakaszok a magyar-román-jugoszláv hármashatárjeltől a magyar-ukrán-román hármashatárjel felé haladva az ABC nagybetűivel vannak jelölve. Mivel Trianon óta a román és a jugoszláv fél között terület átadás történt, az első szakasz jele „N”, a továbbiaké pedig „A”-tól „L”-ig halad. Az 1949–1950-es román-jugoszláv határkiigazítás következtében a magyar-román-jugoszláv hármashatár 13 km-re délnyugatra tolódott. A szakaszvégek előző határkő felőli oldalán a kő száma áll, amely beilleszkedik a fő határkövek számozási sorrendjébe. Többi oldaluk jelölése megfelel az általános jelölési rendnek. A kövek honi terület felé néző oldalukon „M”, ellentétes oldalukon „R” felségjelzést viselnek, tehát megváltoztatásuk nem volt indokolt. Az „N” szakasz végkőjén a későbbi területcsere következtében nem az 1922-es, hanem a későbbi területcserét követő felállítás dátuma áll.

A határ fő töréspontjain **fő határkövek** állnak, melyek felső részükön csúcsban végződő, négyoldalú csonka gúla alakú, négy oldalukon jelölt határjelek. Az előző határkő felé néző oldalukon a szakasz betűjelzése és (minden szakaszon belül 1-gyel kezdődő) a fő határkő sorszáma áll. Az átellenes oldalukon felállításuk évszáma olvasható, ez esetben „1922.” a kövek honi terület felé eső oldalán „M”, túloldali terület felé eső oldalán „R” betű áll. A bemért pont helyét a kő csúcsán lévő kereszt jelöli. A kő fehér színű, a jelzések és feliratok bemélyítettek, fekete színűek.

A határvonal mellék töréspontjait **közbeiktatott határkövek** jelölik, melyeknek alakja, színe a fő határkövekhez hasonló, azonban azoknál kisebbek. Feliratozásuk megegyezik a főkévével, azonban a számozása eltérő: az előző fő határkő betű és számjele alatt (minden fő határkőtől 1-gyel kezdődően) a közbeiktatott határkő száma olvasható.

Azokon a határszakaszokon, ahol a határvonal kétoldalú határjelekkel nem volt megjelölhető, **egyoldalú határkövek** állnak. Ezeknek három fajtáját alkalmazzák:

A „PR” jelű egyoldalú határkő: a kő hasáb alakú, fehér színű, feliratozása bemélyített fekete. Számozása illeszkedik a fő határkövek számozásába, de felette a „PR” jelzéssel. A kő túloldalán a felállítás éve áll.

A „Rep.Pil.” jelű egyoldalú határkő: teljesen megegyezik a „PR” jelű határkővel, azonban jelölésében a „Rep.Pil.” (reperpilota) rövidítés olvasható. Ha a határjelet eredeti helyére nem lehet visszaállítani, vagy az ott veszélyben van, akkor a határvonal eredeti pontjának biztosítására „Rep.Pil.” páros határjelet kell elhelyezni. A „Rep.Pil.” köveket páros elhelyezés esetén a határjel eredeti pontjától egyenlő távolságra kell elhelyezni. Az újonnan elhelyezett „Rep.Pil.” határjel bemérésének adatait centiméter élességgel kell meghatározni.¹³

A sokszögkő nem igazán határkő, de illeszkedik a határmegjelölés rendszeréhez, ezért határjelnek tekintjük. Mérete megegyezik az előbbi két határkőével, egyik oldalán „PP” jelzés, a másik oldalán a szakasz betűjelzése és (minden szakaszon belül 1-gyel kezdődően) a sokszögkő sorszáma, harmadik oldalán pedig a felállítás éve áll. A fentiekből kitűnik tehát, hogy számozása nem illeszkedik a fő határkövek számozási rendszerébe.

Vizenyős területeken és időnként kiszáradó árkokban a határvonalon lévő egyes pontokat fő- illetve közbeiktatott határkövek helyett **fő- és közbeiktatott pilóták** jelölik. Ezek faoszlopok, amelyeken kis fémtáblák jelölik a határjel számát, ami illeszkedik a fő- és közbeiktatott határkövek számozási rendszerébe. A pilóták mérete nincs szabályozva, műszaki paramétereik az egyes határokban csupán ajánlás jellegűek.

A határvonal határjellel meg nem jelölt egyes pontjain **faoszlopok** állnak, amelyek földből kiálló részének felső fele fehér, az alsó fekete színű. Felirat, számozás nincs rajtuk. A pilóták és e faoszlopok határkövekre való lecserélése folyamatban van.

A határkövek vagy beton, vagy betonhabarccsal kötött téglalapra épülnek, 80×80cm-es keresztmetszettel és szükség szerint változó magassággal. A beton alap keverési aránya 1:2:3, míg a téglalapnál a betonhabarcs keverési arány 1:3. A határkő az alapba 25–30 cm mélyen építendő be.¹⁴

A határvízen épült hidakat a határvonal a folyó közepén metszi függetlenül a határ menetétől a vízen. A határon áthaladó vasútvonalakon, utakon, vizeken a szomszédos államok külön intézkednek a saját területükön elhelyezett jelzések, tájékoztató jelek, az utakon sorompók létesítésére és karbantartására.¹⁵

4. A magyar-ukrán államhatár

A párizsi béke következtében új politikai–földrajzi helyzet állt elő hazánk északkeleti határán. A szerződés előírta a Magyarország és a Szovjetunió közötti államhatár redemarkálását (újra kijelölését, ki-

tűzését, felmérését). A redemarkációs munkálatokat erre a célra szervezett – a terepmunkálatok alatt Debrecenben székelő – Szovjet-Magyar Vegyesbizottság irányította, amely magyar és szovjet delegációból állt. A kitűzendő határ teljes hossza 135 088 m.

1949. július 19-én került sor a redemarkációs dokumentum aláírására, melynek kidolgozásába a hármashatár miatt Csehszlovákia is bevonásra került.

A Szovjetunió felbomlása – a viszonylatban alkalmazott kétsoros megjelölés következtében – a magyar oldalon elhelyezett határoszlopokra nem gyakorolt közvetlen hatást. Ukrajnával közös határszakaszunkon az új kiegészítő határjel bevezetése jelent eltérést a többi viszonylathoz képest.

Az 1920. évi békeszerződés és a demarkációs okmányokban rögzített magyar-csehszlovák-román hármashatárpont (az 1947. évi békeszerződésben rögzített csehszlovák-szovjet területátadás következtében) ma **magyar-ukrán-román hármashatárpontot** képez. Mivel a határpont a Túr folyó medrében van, a szomszédos államok területét képező partszakaszon helyezték el a határjeleket. Az egyes hármashatárjelek két részből állnak: egy csúcsban végződő fekvő helyzetű alapköből és egy rajta elhelyezkedő ugyancsak csúcsban végződő, de álló helyzetű négyoldalú csonka gúlát formázó köből. Az alapkö csúcsban végződő része a hármashatárpont irányába mutat. Az álló határkö hármashatárpont felé eső oldalán a következő felírás található egymás alatt: „MAGYARORSZÁG UKRAJNA ROMÁNIA”, valamint a redemarkációs munkálatok évszáma: „1948.” Az ezzel átellenes oldalon a „MAGYARORSZÁG” felirat és alatta az állami címer látható. A határkö másik két oldalára egyaránt a „TUR” szót mélyítették be.¹⁶ A magyar területen álló oszlop a Túr folyó jobb, szakadékos, nyílt partján a hármashatártól nyugatra 39 méterre, a magyar-ukrán államhatár „1.” Számú határjel középpontjától délkeletre 42,4 méterre, valamint a magyar-román határ „PP-9.” számú magyar határkőtől 122,4 méterre van felállítva. Azonos határjelek állnak ukrán és román területen, csupán felirataik és felségjelük tér el a nemzeti sajátosságuknak megfelelően. Az oszlopok középpontja alá, a betonalapzatba keresztrel jelölt keramitlap van elhelyezve. Mindegyik oszlop alján félkör alakú kivágás van, amelyen keresztül megirányozható a határok találkozási pontja a gránitlapba helyezett fémtüskék segítségével. Az oszlopok föld feletti magassága 1,97 m.¹⁷

A magyar-ukrán határ megjelölésére 1948-ban a redemarkációs vegyesbizottság **határoszlopokat** és **határjel középpontokat** alkalmazott. A határoszlop csúcsban végződő hasáb. Az oszlopon az állami címer domborművű plakettje és a határoszlop száma áll. A színes címer és a fekete számozás egyaránt a határvonal felé néz, az oszlop többi oldalán jelölés nincs. A határoszlop felülről lefelé körkörösén piros–fehér–zöld sávozású. Az oszlopok számozása a magyar-román ukrán hármashatártól kezdődően a magyar-szlovák-ukrán hármashatárig folyamatos. A határoszlopok a szárazföldi határszakaszokon is párosan, magyar és ukrán területen állnak. Az ukrán oszlopok mérete, alakja azonos, azonban rajtuk az ukrán államcímer domborművű színes plakettjét helyezték el, és felülről lefelé csavart futó sávozása kék–sárga színű. A határoszlopok határtól mért távolsága általában 2,5 m. A magyar és ukrán oszlopok között a határvonalon állnak az úgynevezett határjel középpontok, amelyek maguk is határkövek. E jelek is csúcsban végződő hasáb alakú kövek, melyek fehér színűek, de feliratot nem tartalmaznak. A vízi határszakaszon értelemszerűen nincsenek határjelközéppontok, a folyó medrében húzódó határvonalat általában csak a két parton álló határoszlopok jelölik.

Az utasítás szerint a határvonal minden töréspontjára jelet kellett volna állítani, amely a magyar határszakaszon kb. 500 határjelet jelentett volna. A már említett szovjet álláspont szerint azonban csak olyan helyeken állítottak fel jeleket, ahol a határvonal élesen törik, és esetleg kétségek merülnek fel további menetét illetően. A megegyezés alapján tehát a jelek száma 168 db-ra csökkent. Minden határjel kettő, átmeneti határszakaszon három facölöpből állt, amely 345 db cölöp, és 100 db cövek (határjel középpontként) felállítását jelentette. A cölöp anyaga vörösfenyő volt, keresztmetszete 25×25 cm, hossza pedig 3 m, amelyből 1 m felszín alatt volt.

A felállításkor a határjel felső végébe, a piros mezőbe a túloldali terület felé néző oldalon zománcozott címertáblát erősítettek fel. Ez alatt helyezkedett el a határjel száma, melyet fekete lakfestéssel festettek fel (a címer és a szám együtt képezték a jel homlokoldalát). A határcölöp alsó, megmunkálatlan része kreozottal van impregnálva és kátránypapírba burkolva került a földbe. Az alsó rész két keresztléccel van ellátva, melyek rögzítik helyzetét és megóvják a lesüllyedéstől. A faoszlopokat '60-as évek elejétől folyamatosan betonoszlopokra cserélték.¹⁸

A viszonylatban háromféle jelet alkalmaztak. A **szárazföldi jel** két cölöpből áll, amely a határvonalon derékszögben, lehetőleg attól 2,5 m távolságra úgy helyezkedik el, hogy a homlokoldal a szomszéd állam felé néz. Ahol a terepviszonyok szükségessé tették, a cölöpök távolsága 2,5 m-től eltérhetett, de ezt a tényt a határleíró jegyzőkönyvekben rögzíteni kellett. A határjel középpontokat úgy kellett elhelyezni, hogy a cölöpöket összekötő egyenes a határvonal törésszögének felezőjébe essen. Ma-

ga a határjel középpont egy henger alakú, csúcsosra faragott kis facölöp volt, amely kb. 40 cm-re állt ki a földből, és alatta a középpontban földalatti jel gyanánt egy lefelé fordított üveg volt elhelyezve. A határcölöpök alatt 5 db ököl nagyságú kő töltötte be ezt a szerepet.

Vízi határszakaszokon csak a két határcölöp képezte a határjelet. Ezek a folyó vagy a patak partján úgy kerületek elhelyezésre, hogy az azokat összekötő egyenes a folyót derékszögben metssze. A cölöpök határponttól mért távolságát jegyzőkönyvben rögzíteni kellett. Az egyenes határszakaszokon és a folyók mentén a határjelek nem lehetnek távolabb 1000 m-nél.

Az **átmeneti jel** három facölöpből állt. A két facölöp és a közöttük elhelyezett határjel középpont a folyónak vagy pataknak azon a helyén állt, ahol a szárazföldi határ véget ért. A harmadik cölöp a folyó átellenes partján volt, és mint irányító cölöp szerepelt. Feladata az volt, hogy a folyó közepe felé haladó határvonal irányát rögzítse.

A határszakaszon négy fő fordulópontot rögzítettek. **Fő fordulópont** a határvonalnak azon pontja, ahol a határvonal általános iránya egy éles törésponton egy másik általános irányban tér át. Ezeket a többi határponthoz hasonlóan jelölték, azonban a kis henger alakú határjel középpont helyére egy 35×35×185 cm átmérőjű **gránitoszlopot**, illetve egy helyen ugyanilyen méretű **műköoszlopot** helyeztek el.

Az ukrán viszonylatban bekövetkezett talán legfontosabb változás a pontjelből és figyelemfelhívó oszlopból álló kiegészítő határjel bevezetése volt a '90-es évek végén. Az oszlop anyaga és formája megegyezik az országutak mentén található terelőoszlopokéval, mérete 200×12×12 cm, melyből 50 cm a föld alatt található. A 3 oldalú oszlop honi terület felé néző oldalán „ÁLLAMHATÁR”, túloldali terület felé néző oldalán „ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН” („Államhatár”) felirat, harmadik oldalán pedig a jel száma található. Az oszlop lábánál található a sárga színű pontjel, amely csupán néhány cm-re látszik ki a földből. A határjel számát a pontjel is viseli.¹⁹

5. A magyar-szlovák államhatár

1947 után a csehszlovák határon két nagy változás következett be.

Csehszlovákia lemondott Kárpátaljáról a Szovjetunió javára, így létrejött a 135,1 km hosszú magyar-szovjet határ, amely akkori államhatárunk 6 %-át adta (a volt magyar-csehszlovák határszakasz, amely 1938-ban a maga 828 km-ével az államhatár 36 %-át tette ki, 1948-ra 687,5 km-re csökkent /30 %/).²⁰

Ugyanakkor Csehszlovákia a párizsi békeszerződés I. rész 1. cikk 4/c alpontja alapján megkapta a pozsonyi hídfő biztosítására Dunacsúny, Oroszvár és Horvátjárfalu kataszteri területét.²¹ Az Állami Földmérés mérnökei és a csehszlovák csoport közösen végezte el a 6750 m hosszú új határszakasz kitűzését, és jelekkel való állandósítását. Ez egyben az új magyar-csehszlovák határszakasz I. alszakaszát alkotta.

1947 óta az említett határszakaszon a határvonal haladása nem változott, és elmondható, hogy Csehszlovákia különválása sem érintette közvetlenül az itt elhelyezett határjeleket. A határjelek határ-okmányokban rögzített műszaki paraméterei nem változtak.

A magyar-ukrán-szlovák hármashatárpont a trianoni béke értelmében eredetileg a magyar-csehszlovák-román hármashatárponttal zárult volna keleten a magyar-csehszlovák határszakasz, a párizsi béke azonban már a Tisza folyó medrében rögzítette Magyarország és Csehszlovákia közös határának végét. Pontos helyét a három állam saját partszakaszán elhelyezett három obeliszk által képzett háromszög mértani középpontja adja. A három határjel azonos méretű és anyagú, alaprajzuk háromszög. A gúlák föld feletti magassága 2,27 m. A gúlák közül kettő a Tisza jobb partján, az egyik szovjet a másik csehszlovák oldalon a folyóparttól 48 ill. 50 m-re, a harmadik magyar területen a bal parton állt. A magyar határoszlop Záhony község templomtornyától délnyugati irányban 1432,5 m-re, a parttól 54 m-re került felállításra. Távolsága az első szovjet oszloptól 250 m, az első csehszlovák határoszloptól 249,9 m, a magyar-szovjet államhatáron felállított „365.” számú magyar határoszlopig 620,1 m volt. A három gúla egy egyenlő szárú háromszöget képez, melynek magassági vonalán az alaptól 121,5 m-re, a magyar gúlától 117,7 m-re van a hármashatár találkozási pontja. Maga a határpont tehát a Tisza határfolyó középvonalának és az államok területén elhelyezkedő határoszlopok alkotta háromszög magassági vonalának metszéspontja.²²

A gúlák méreteit a magyar fél október 27-én tudta meg, mert a szovjetek ezen a napon szállították ki a gúlákat az államhatárra. E méretek alapján rendelte meg a Vegyesbizottság a magyar gúlákat Debrecenben, melyeket december 9-én állítottak fel. A hármashatár megállapítása és jegyzőkönyvi átvétele december 15-én történt meg.

A magyar partszakaszon álló határjel honi terület felé néző oldalán „MAGYARORSZÁG TISZA 1948” felirat áll. A két szomszédos állam oldalán csupán annyi az eltérés, hogy az „MO” betűket „S” és „U” betűk helyettesítik.

A viszonylatban több határjelet alkalmaztak.

Szakaszhatárjel: a határszakaszok elején, a „Triplex”-től a „Tisza” felé nyugat-keleti irányban, folyamatosan római számokkal számozva, a határszakasz számával jelölve.

Főhatárjel: a határvonal jellegzetes irányváltoztatásainál, terepváltozásoknál, vagy fontosabb földrajzi elemeknél (az államhatár keresztezése úttal, vasúttal, kataszteri határral, stb.) alkalmazzák. A főhatárjel száma a megelőző szakaszhatárjel számából és ponttal elválasztva a fő határjel sorrendben következő arab számából áll (pl.: IV.1).

Mellékhatárjel: a határvonal töréspontjainak közvetlen vagy közvetett megjelölésével biztosítja a határ láthatóságát. A mellékhatárjel számának számlálójában a megelőző főhatárjel száma, míg nevezőjében a mellékhatárjel sorszama áll (pl.: IV.1/2).

Közbeiktatott határjel: az államhatár megjelölésének kiegészítéseként kerül elhelyezésre ott, ahol a szomszédos határjelek között a közvetlen láthatóság nem biztosított, illetve más okból szükség a kiegészítő megjelölés. A jel száma az előző határjel (szakasz-, fő-, mellékhatárjel) számából áll, amely után a nevezőben folytatólagosan az ABC kisbetűi következnek (pl.:IV.1/12a).

Egyedi határjel: azokon a helyeken, ahol a fenti határjelek közül valamelyiket műszaki vagy terepi okból nem lehet elhelyezni (pl.: úttestben, sziklában, áttekinthetetlen mocsaras terepen) lehetőség van egyedi határjel alkalmazására. Ez lehet **fémplakett** az úttest szintjében, **oszlop** a vizenyős terepen, valamint **sziklába vésett jel**.

A II. határszakasz (Duna) határokmányaiba a határjeleken és geodéziai pontokon kívül szerepelnek **egyéb, koordinátákkal rendelkező jelek** is: Szelvénykövek „V.O.”, Pótszelvénykövek „P”, Duna-szabályozási betontokok „D.R.”, Szintezési fixpontok „F.P.”, Kilométertömbök „Km”, Új kilométerkövek „km”, Egyéb (VÁSÁRHELYI Pál-féle) alappontok „A.P.”, Új kilométertömbök rúdjai „Km”, Háromszögelési kövek „H.P.” vagy „K.F.”, Régi kilométerkövek (tetején bevéssett kereszttel), Régi kilométerkövek (tetején vasszöggel), Jelzés nélküli kövek, Templomtornyok, gyárkémények. Ezeket csak koordinátaellenőrzés és szabályszerű állandósítás (földalatti jel elhelyezése) után lehet geodéziai pontoknak tekinteni.²³

A **szabványos határjelek**²⁴ anyaga lehet terméskő (andezit, bazalt, gránit, márvány, mészkő) vagy beton (vasbeton). A határjelet kerámiából, betonból vagy egyéb tartós anyagból készült földalatti jel fölé kell elhelyezni, ezek között a külpontosság nem haladhatja meg az 1 cm-t. A határjelet a földalatti jel fölött újra kell állandósítani, ha az 40 cm-es magasságban több mint 10 cm-t megdőlt a függőlegetől.

A jelet fehér színű, míg oldalainak felső 5 cm-ét, illetve közbeiktatott határkö esetén felső 4 cm-ét és tetejét piros színű időjárásálló festékkel kell lefesteni. A kövek felső lapján feketére festett vésett kereszt jelöli a bemért pont helyét. A kő számozása mindig az előző kő felőli oldalon van, míg az átellenes oldalon a határt megállapító békeszerződés megkötésének dátuma látható (4. VI. 1920.).

A jel számát a határvonalra merőleges oldalon, ez előző határjel irányába kell felírni. A határvonalon álló határjelre a honi terület felé „MO” felségjelzés, míg az átellenes oldalra „S” felségjelzés kerül. A határjel középpontját a felső lapján lévő, feketére festett keresztvadás jelöli. A jelre a középponti jel közepéből kiindulva az előző és a következő határjelre vagy határpontra irányuló irányjeleket kell festeni. Amikor a határvonal megjelölése közvetlenről közvetettre vagy fordítva vált, akkor az irányjel az első vagy utolsó jelöletlen pontra irányul, amely általában a határút tengelyének vagy a határvíz középvonalának, illetve a közvetett megjelölés elejét vagy végét jelölő határjelek egyenesének metszéspontja.

Az áthelyezett határjel megtartja eredeti számát, de utána „X” jelet kell a határjelen és az okmányokban feltüntetni (pl.: XV.12x)

A **sokszögek** nem határkövek, de az államhatár megjelölését szolgálják. Teljes egészében fehér színűek, egyik oldalukon „P” betű, az ezzel átellenes oldalukon (szakaszonként 1-gyel kezdődően) az adott sokszögek sorszama áll. A felső lapon itt is kereszt jelöli a bemért pontot.

Minden betű, szám és jelölés bemélyített, feketére festett. A sokszögek soha nem állnak határvonalon, mindig valamelyik szomszédos állam területén helyezkednek el.

Konklúzió

Mintegy húsz évvel ezelőtt olyan fordulat következett be, melynek utóhatásaként jelentkező hosszú távú feladatok máig sem oldódtak meg teljes egészében. Az egyes viszonylatok határjelei eltérő mér-

tékben róttak feladatokat a geodétákra és határképviselőkre. A látszólag változatlan paraméterekkel fennmaradt határjel típusok karbantartása is számtalan kihívást hordozott, nem is beszélve az új típusú határjelek bevezetéséről és a meglévők megváltoztatásáról. Bár a határjelek karbantartásakor a földmérők a feladatok orozslánrészt már elvégezték, szakértelmükre a jövőben is nagy szükség lesz. Az időszakos szemlék alkalmával végzett felújítások és felirat-aktualizálás költségtakarékos ugyan, de az egyes viszonylatokban eltérő gyakoriságú karbantartási ciklusok miatt hosszadalmas is. Így fordulhat elő, hogy ma is találkozhatunk határainkon mind anyagában, elhelyezésében, mind felirataiban elavult határjelekkel. Összességében elmondható azonban, hogy a jelenleg rendszerben álló határjeleink képesek megfelelni rendeltetésüknek, és jelenlegi formájában 21 937 db határjelünk alkalmas a Magyar Köztársaság államhatárainak megjelölésére.

Jegyzetek:

- ¹ 1921/XXXIII. tc.
- ² 1947/XVIII. tc.
- ³ A „páneurópai piknik” helyszínén ma emlékpark és emlékkő áll, melyen a következő felirat olvasható: „Ezen a helyen vágta át a két külügyminiszter Magyarország részéről HORN Gyula és Ausztria részéről Alois MOCK az úgynevezett vasfüggönnyt. Ez évtizedeken át megosztotta Európát. 1995. január 1-én Ausztria, 2004. május 1-én Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz. Európa ezzel békében egyesült. Ez a kő és a hársfa emlékeztessen a jelentős tetre, e történelmi fordulathoz. Állította az Európai Bizottság Ausztriai Képviselője 2004. június 27.”
- ⁴ A Földmérési és Távérzékelési Intézet 2005-ös adatai alapján.
- ⁵ DIÁN 26. p.
- ⁶ Loc. cit. 27. p.
- ⁷ Loc. cit. 27. p.
- ⁸ Előzőleg 1891-ben egy 14 m magas fatornyot állított a Kőszegi Turista Egyesület, amely azonban 15 évvel később összedőlt.
- ⁹ Irányelvek
- ¹⁰ Loc. cit.
- ¹¹ GÁSPÁR
- ¹² Loc. cit.
- ¹³ KOVÁCS
- ¹⁴ FTI. ÁOÁ. MR. 6. számú jegyzőkönyv a Magyar Határügyi Vegyesbizottság Aradon 1949. augusztus 27-én megkezdett, majd Nagyváradon folytatott és szeptember 5-én befejezett ülészakáról - „a,” melléklet alapján
- ¹⁵ 1964/18. tvr. 17.-20. §
- ¹⁶ FTI. ÁOÁ. MU. A Magyar Köztársaság, a Szocialista Szovjet Köztársaságok Uniója és a Román Népi Köztársaság államhatára találkozási pontja körzetének leíró-jegyzőkönyve. Budapest, 1949.
- ¹⁷ Loc. cit.
- ¹⁸ Loc. cit. A Határőrség átirata és ennek melléklete az ÁFTH Pest-megyei Földmérési és Földnyilvántartási Főfelügyelőség Határügyi Csoportjához – 1960. jan. 28.
- ¹⁹ FTI. ÁOÁ. MU.
- ²⁰ SUBA
- ²¹ V. ö. 2. jegyzettel
- ²² FTI. ÁOÁ. MU. a Magyar Népköztársaság, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége, és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság államhatárainak közös találkozási pontján felállított „TISZA” határjel jegyzőkönyve, Budapest, 1977, Magyar-Szovjet Határbizottság, 2-4.p.
- ²³ Műszaki utasítás
- ²⁴ Loc. cit. 14. p.

A jegyzetekben alkalmazott rövidítések:

MONOGRÁFIÁK

- DIÁN — DIÁN József et al. (szerk): *Rendezett határ – jószomszédság (30 éves a magyar-osztrák határszerződés)*. Budapest, 1994, Határőrség Országos Parancsnoksága.
- GÁSPÁR — GÁSPÁR László: *Határismeret*. Budapest, 2001, Határőrség.
- SUBA — SUBA János: Magyarország határainak kijelölése az 1947. évi párizsi békeszerződés alapján. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VI.évf. (1996) 7.sz. 98-108.p. HU- ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÁLYZATOK

- Irányelvek — *Irányelvek a vegyes technikai csoportok számára a magyar-osztrák államhatár felmérésére és megjelölésére, a határjelek karbantartására és felújítására*. Budapest, 2002, Állandó Magyar-Osztrák Határbizottság.
- KOVÁCS — KOVÁCS András (szerk): *Műszaki utasítás a magyar-román államhatár határjeleinek együttes ellenőrzéséhez*. Budapest, 1975. s.n.
- Műszaki utasítás — *Műszaki utasítás a határmunkák elvégzésére a magyar-szlovák államhatáron*. Budapest, 2001, az Államhatár Felmérésének és Megjelölésének Magyar-Szlovák Közös Bizottsága.

JOGSZABÁLYOK

- 1921/XXXIII. tc. — 1921/XXXIII. tc. az Északamerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákiával 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről.
- 1947/XVIII. tc. — 1947./XVIII. tc. Párizsban 1947. évi február hó 10. napján kelt békeszerződés becikkelyezése tárgyában.
- 1964/18. tvr. — 1964/18. tvr. a Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1964. évi 18. számú törvényerejű rendelete a Magyar Népköztársaság Kormánya és a Román Népköztársaság Kormánya között a magyar-román államhatár rendje és a határkérdésekben együttműködés tárgyában Budapesten, 1963 évi június hó 13-án aláírt szerződés kihirdetéséről. (Magyar Közlöny 48. szám – 1964. július 29.)

LEVÉL- ÉS IRATTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- FTI. ÁOÁ. MR. — Földmérési és Távérzékelési Intézet Államhatárügyi Osztály Archívuma, Magyar-román államhatár conv.
- FTI. ÁOÁ. MU. — Földmérési és Távérzékelési Intézet Államhatárügyi Osztály Archívuma, Magyar-ukrán államhatár conv.

TECHNIKAI RÖVIDÍTÉSEK:

- conv. — convolutum (gyűjtemény)
- tc. — törvénycikk (törvény)
- tvr. — Törvényerejű rendelet

RECENZÍÓK

BENCSIK Péter

A határfogalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1911–1915.

Geodézia tekintetében pontosan kitűzött határvonal, amelyen a határozet és a határfogalom törvényi úton szabályozott formában valósult meg, a magyar állam történetében első ízben a dualizmus időszakában jött létre. Ebben a korban állították fel a – polgári magyar állam kialakulásának részeként – azokat a szervezeteket, amelyek a határfogalom ellenőrzését, illetve az utiokmányok kiállítását és az utasforgalom statisztikai felmérését a teljes Magyar Királyság területére kiterjedően egységes módon megvalósították

A korabeli statisztika mai szemmel nézve rendkívül érdekes és jól tükrözi az államvezetés felfogását, illetve az európai gyakorlatot a személyek szabad mozgása, a lakhely szabad megválasztása témákban. Ugyanakkor – éppen a szabadságjogok biztosításából fakadóan – a korabeli statisztikák nem minden pontosak, bár a tendenciák nyilvánvalóan jól érzékelhetők.

A Magyar Királyság állampolgárainak vándorlási tendenciáit igyekszik a szerző körültekintően feltárni írásában. Valószínűleg már sohasem fog kiderülni, hogy hány ember hagyta el a történelmi Magyarországot kivándorlási céllal, hiszen a kivándorlás fogalma is eltért a maitól. A dualizmus időszakának kezdetén még nem végeztek e vándorlásra vonatkozó statisztikai gyűjtéseket. A későbbiek során pedig a statisztikák értelemszerűen nem tükrözheték azokat a vándorlásokat, amelyek nem kerültek az adatszolgáltató szervezetek tudomására. A szállító társaságok nyilvántartásai pedig eltérő szempontok szerint készültek, nem tükrözték minden esetben a valós helyzetet, illetve információik részben hiányosak, vagy tévesek voltak.

Mégis nagyságrendileg és az irányultság tekintetében viszonylag helytálló ismeretekkel rendelkezünk a dualizmuskori Magyar Királyság polgárainak vándorlási helyzetéről.

FORRÓ János

Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai

A szerző mintegy egynegyed évszázada kutatja, elsősorban a Fejér megyében működő Magyar Királyi Csendőrség történetét. Feltáró munkája során keletkezett tapasztalatait foglalta össze írásában. Észrevételei egybe csengnek a témakört művelő kutatótársai tapasztalataival. A csendőrségi 12 pontból kiderül, hogy a szervezet a XIX–XX. századi magyar állam leghatékonyabb rendvédelmi testülete volt.

JAKUS János

Az államhatár biztosításának problémái az '50-es évek elején

JAKUS János tanulmánya a magyar határőrizet-történet érdekes időszakába kalauzolja az olvasót. A vizsgált időszakban a magyar állam – nyugat-európai fejlődési tendenciájával összhangban álló – 1000 éves hagyományain nyugvó szerkezetét, az orosz indítatású szovjet struktúrával váltotta fel. Így jött létre – a határőrizeti szervezeteket is bekebelező – Államvédelmi Hatóság, amelynek a hatalmát gyakorlatilag csupán a természet törvényei korlátozták. A pártállam mindenhatósága a magyar határőrizetben is olyan helyzetet teremtett, amely sem a korábbi, sem a későbbi időszakban nem volt jellemző. A pártállam sajátos hatalmi struktúrájában tevékenykedő fegyveres testületek együttműködését mutatja be a szerző. Ennek az együttműködésnek a lényege azonban nem a magyar nemzet érdekeinek a védelme, hanem a Szovjetuniót irányító állampárt vezetése térségre vonatkozó elképzeléseinek a kivitelezése volt, amelyben a magyar pártállam vezetői csupán végrehajtó szerepet töltek be.

KÓSA László

A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásával Somogy megyében

A csekély terjedelmű szűkszavú és mérsékelt jegyzetapparátussal készült tanulmány a magyar állam közeli múltjába kalauzolja az olvasót, amikor a rendvédelmi testületek között mint önálló szervezet foglalt helyet a határőrség. A határőrséget a magyar állam politikai vezetése felszámolta, ezzel 1000 éves rendvédelmi múlttal rendelkező szervezetet likvidált, gyengítve a magyar államot, szegényítve a hazai rendvédelmi kultúrát, megsemmisítve nemzeti hagyományaink vonatkozó részének hasznosítási és továbbfejlesztési lehetőségeit.

A magyar rendvédelem történetének egyedülálló jelenségei valósultak meg a harmadik évezred első évtizedében. A polgári magyar rendvédelem fejlődéstörténetének első időszakában, a dualizmusban – a jelenlegihez rendkívül hasonló körülmények között – hozták létre a polgári magyar állami struktúra részeként, az első magyar önálló polgári határőrizeti szakmai szervezetet a Magyar Királyi Határrendőrséget. Sajátságos módon a – polgári rendszer körülményeihez visszatérő – magyar állam, a gyakorlatban olyan cselekményeket valósított meg, amelyek klasszikusan a keleti despotizmus eszköztáráként híresültek el. Nevezetesen a hatalom megosztásának klasszikus Montesquieu-i elmélet XXI. századi továbbfejlesztett gyakorlata helyett a központi államhatalom kizárólagos monopóliumává silányította a rend védelmét, összevonva a két legnagyobb létszámú rendvédelmi testületet egyetlen mamut szervezetté. Ily módon az ország méreteihez képest hatalmas és bonyolult, rossz határfokkal működő szervezetet hozott ugyan létre, azonban ez a testület már minden tekintetben a központi hatalom intencióinak maradéktalanul végrehajtója.

Vajon nem voltak-e bölcsőbbek elődeink, vagy nyugat-európai kortársaink, akik nem törekedtek arra, hogy minden hatalmat hőröcsög módjára magukhoz kaparintsanak. Ők megértették, hogy a polgári fejlődés lényege a hatalom megosztása, a magas szakmai színvonalú szervezetek működése. Nem arra törekedtek, hogy a kormány által a lehető legkönnyebben irányítható rendvédelmi szervezetet alakítsanak ki, hanem arra, hogy a központi és helyi hatalom (kormány és önkormányzat)

Egyaránt jogosulták válhasson elméletileg és gyakorlatilag is a közrend fenntartásában, természetesen biztosítva az egyének önvédelmi és vagyonvédelmi jogait. A központi kormányzat pedig szakmai rendvédelmi testületeket hozott létre és tartott fenn, amelyek működésének nem az volt a lényege, hogy a kormány elvárásait minden körülmények között maradéktalanul végrehajtsák, hanem az hogy a nemzet tagjai számára szakterületükön a törvényben rögzített „közbátorságot” biztosítsák.

Magyarországon a keleti despotizmusra emlékeztető rendvédelmi struktúrával szeretnénk nyugat-európai típusú polgári demokráciát megvalósítani?

NAGY György

A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005

A szerző a magyar állam biztonságpolitikai koncepciójából igyekszik levezetni a vizsgált időszak határforgalom ellenőrzésének jellemzőit. A XX. század elejéig terjedő történelmi bevezetőjével igyekezett megalapozni azon feltételezését, hogy az 1945 és 1955 között működő határrendőrség a dualizmus korú Magyar Királyi Határrendőrség mintájára létesült. Azon kívül azonban, hogy mindkét szervezet kétség kívül határrendőrség volt a két testületnek nem sok közte volt egymáshoz. A korabeli magyar határőrizeti szervezettel összefüggő történelmi eseményeket és légkört híven tükrözi, a vonatkozó dokumentumok teljességre törekvő feldolgozását megvalósító alkotás. Az alkalmazott fogalmak azonban mint a katonai és a rendészeti biztonság idegenek a vizsgált időszakról és napjaink vonatkozásában is vitatott a tartalmuk. A történelmi tények nem igazolják a szerző azon igyekezetét, hogy a határrendőrséget kizárólag útlevelellenőrző szervezetként látassa. Különösen abban a tekintetben hasznos a tanulmány, hogy jól érzékelteti a különböző korok magyar államának a határ őrzéséhez való viszonyát, illetve ennek a viszonyulásnak a határforgalom ellenőrzését is megvalósító szervezetre kifejtett hatását, amely végül az önálló magyar határőrizeti szervezetek megszüntetéséhez vezetett.

NAGY László

A Magyar Rendőrség-történeti Múzeum története alapításától napjainkig

A szerző a Rendőrtiszti Főiskola hallgatója. A publikált tanulmány a diplomamunkája szűkített kivonata. A tanulmány lényegében három fő részből áll. A szerző egyrészt bemutatja a múzeum jelenlegi kiállított anyagát, másrészt pedig az intézmény történetét ismerteti. E mellett nagy vonalakban vázolja a múzeum törvény szabta feladatkörét és az aluldotáltságából fakadó szakadékokat is érzékelteti amely a feladatkör és a lehetőségek között tátong.

PARÁDI József

Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán

A szerző politikai preconcepcióktól mentesen, érzelmi befolyásoltság nélkül, a történelmi tények egzakt értékelésével igyekszik a testületről véleményt nyilvánítani. A szerző dolgozatában azzal a jelenséggel foglalkozott, hogy Magyarországon – egy évszázadon belül – három ízben hozták létre, illetve szüntették meg a szervezetet. A tanulmány a szervezetet ért leggyakoribb vádakkal is foglalkozik, nevezetesen a tömeggyűlések elleni fellépésével, a zsidók deportálásában való részvételével, a politikai rendőrség jellegű tevékenység végzésével.

PARÁDI József

A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme

A szerző az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc, az 1918–1919-es öszirózsád forradalom és tanácsköztársaság, valamint az 1956-os forradalom és szabadságharc rendvédelmét három szempont szerint értékelte, nevezetesen a militarizmus, a centralizáció és a profizmus szemszögéből. Vizsgálata során – az általa ugyan nem forradalomnak tekintett, de mások szerint annak tartott időszak – az 1945–1949-es periódus rendvédelmének az értékelését is megvalósította. A kutatott témára vonatkozóan egyértelműen megállapítható, hogy ezen időszak rendvédelmét a militánság, a centralizáció jellemezte, valamint a profizmus hiánya. A szerző álláspontja szerint nem tartható az a vélemény, amely a militánságot, a centralizációt és a hűség profizmus elé helyezését a diktatúrák rendvédelméhez köti. A szerző lényegében a rendvédelem doktrína értelmezését cáfolja, mely szerint a diktatúrához kötnék egyes kutatók olyan jelenségeket, amelyek nem állnak összhangban elképzeléseikkel, ennek érdekében pedig a történelmi valóság átértelmezésétől sem riadnak vissza.

SUBA János

A magyar-román határ „pontosítása”

A történelem folyamán felhalmozódott „határkérdések” a polgári magyar állam kiépítésével újra a felszínre kerültek Ezeket a kérdéseket meg kellett oldani, jogi (diplomáciai) úton lerendezni, törvénybe iktatni, és a műszaki munkálatokat elvégezni. Az 1886–1887-ben, Bécsben ismét összehívott nemzetközi vegyes bizottság megállapította az osztrák (magyar)- románhatárvonalat, amelyet a terepen kitűztek. Az 1888. XIV. tc szerint a határkijelölést követő két év múlva, az után pedig minden tizedik évben vegyes bizottsági határvizsgálatnak kell történnie abból a célból, hogy a határvonal ott, ahol „változást szenvedett volna, ismét helyreállíttassék” 1890-ben történt az első határvizsgálat. Ez alapján rendelték el a közel 900 kilométer hosszú határvonal részletes felmérést és térképezését, amely háromszögeléssel és sokszögeléssel történt meg 1894–1899 között. Az új határtérképmű 425 szelvényből állt. 1900-ban és 1910-ben ismét határvizsgálatot tartottak.

SUBA János

Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban

A szerző tanulmánya kezdetén az ötvenes évek elején lefektetett műszaki zár méreteit és összetevőit ismertette. Ezt követően tért rá a nyugati és a déli határszakaszok mentesítési folyamatok leírására. A tanulmány tartalmazza a felszámolt eszközök típusát és számát, a mentesített határszakaszok hosszát, továbbá a mentesítő alakulatokat, azok létszámát és a mentesítéssel eltöltött idejüket. Mivel a mentesítés különösen veszélyes tevékenységet jelentett, ezért e feladatra vezényelt személyi állomány speciális felkészítésben részesült, amelynek fontos eleme volt a gyakorlás. A feladat jellegéhez s méretéhez viszonyítva viszonylag mérsékelt számú sérülés és baleset történt.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő

A magyar és a szovjet légideszant- és légiszállító csapatok tevékenysége az 1956-os forradalomban

A szerzőpáros ugyan foglalkozik a magyar légideszant csapatokkal is dolgoztában, azonban csupán az előzményekre irányulhatott a vizsgálat, hiszen a forradalom időszakára a Magyar Néphadsereg szervezetéből kiiktatták a deszant alakulatokat. A szovjet hadsereg deszant csapatai viszont kulcsfontosságú szerepet játszottak Magyarország megszállásában. A sikeres szovjet művelet – amellyel az eredeti elképzelésekhez képest lényegesen megváltozott helyzetre reagált a szovjet vezetés – jelentős mértékben a légideszant csapatok alkalmazásának volt köszönhető. A magyar nemzet számára gyászos események szovjet szempontból sikeres műveletet alkottak, amelyek tapasztalatai gyarapították a korabeli hadtudományt. A tanulmány-

ból kiderül, hogy a tiszteletre méltó teljesítményt nyújtó magyar forradalmároknak semmi esélyük sem lehetett a győzelemre. Harcuk és haláluk nem a jelent, hanem a jövőt szolgálta.

VEDÓ Attila

A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre

A szerző alkotása négy részből álló tanulmánysorozat, amely a geodéziailag kitűzött magyar államhatár kezdetétől napjainkig kíséri végig az államhatár jelek változásait. A kiegyezéstől az ezredfordulóig tartó időszak alatt, a történelmi Magyarország és a trianoni békediktátum által megcsonkított ország valamennyi határjel típusát feldolgozta a szerző. Ebben a tekintetben az első mű amely a téma komplex feldolgozására tett kísérletet. A szerző főiskolai tanulmányai során kezdett el foglalkozni a témával. Az 1997. évi Országos Tudományos Diákköri Konferencia Hadtudományi Szekciójának Rendvédelem-történeti Tagozatában szerepelt a mű, amely a szekcióban első helyezést ért el. Célszerű volna a témát – amelynek a szerző által megvalósított feldolgozása a vonatkozó joganyag és szakkiadványok, valamint a keletkezett levéltári dokumentumok feltárását is tartalmazza – monográfiaként is publikálni, hiszen az egyetlen alkotás, amely a témakört teljes egészében feltárja. Hasznos volna a vonatkozó térképek és valamennyi határjeltípus kronológiai, illetve geográfiai rendszerezésű rajzának vagy fényképének katalógus jellegű bemutatása is.

REZENSIONEN

BENCsik Péter

Die wichtigsten charakteristischen Züge des Grenzverkehrs in Ungarn 1911–1915.

Die geografisch genaue Grenzlinie – wo Grenzschutz und Grenzverkehr gesetzlich geregelt waren – ist in der Geschichte des ungarischen Staates erstmals in der Epoche des Dualismus zu Stande gekommen. In dieser Zeit hat man – als Teil des Ausbaus des bürgerlichen Staates von Ungarn – die Organisationen – die die Kontrolle des Grenzverkehrs bzw. die Ausstellung der Reisedokumente und die statistische Ermessung des Personenverkehrs für das ganze Hoheitsgebiet vom Königreich Ungarn – einheitlicher Weise verwirklicht haben – aufgestellt.

Die damalige Statistik ist aus heutiger Sicht sehr interessant und zeigt die Auffassung der staatlichen Führung bzw. die europäische Praxis in den Themen freie Bewegung der Personen und ihrer freien Wohnsitzwahl. Jedoch – gerade wegen der Sicherung der Freiheitsrechte – sind diese Statistiken nicht immer genau, aber die Tendenzen sind deutlich zu entnehmen.

Der Autor versucht die Wanderungstendenzen der Staatsbürger des Königreichs Ungarn umsichtig zu klären. Es wird wahrscheinlich nie mehr geklärt, wie viele Leute das historische Ungarn als Auswanderer verlassen haben, unter dem Begriff Auswanderung wurde nämlich damals etwas anderes verstanden. In der Anfangszeit des Dualismus hat man noch keine Auswanderungsdaten für die Statistik gesammelt. Später hat man die Wanderungen auch nicht in der Statistik erfasst, wenn die Datenerfassungsstellen die Daten nicht abgegeben haben. Die Registraturen der Transportgesellschaften wurden zu anderen Zwecken gegründet, bzw. die Informationen waren oft nicht vollständig oder fehlerhaft.

Im Großen und Ganzen haben wir im Dualismus doch relativ richtige Kenntnisse über die Wanderungsrichtungen der Bürger des Königreichs Ungarn gehabt.

FORRÓ János

Die Erfahrungen meiner gendarmeriegeschichtlichen Forschungen.

Der Autor macht seine Forschungen seit etwa 25 Jahren zum Thema „Geschichte der Ungarischen Königlichen Gendarmerie“, in erster Linie in Komitat Fejér. Seine Erfahrungen bei dieser Arbeit fasst er in dieser Studie zusammen. Seine Bemerkungen stimmen mit den Erfahrungen seiner Forschungskollegen zusammen. Aus den zwölf Punkten der Gendarmerie geht eindeutig hervor, dass diese Körperschaft – im 19. Jahrhundert – die effektivste Ordnungsschutzkörperschaft des ungarischen Staates war.

JAKUS János

Probleme in der Sicherung der Staatsgrenze Anfang 50-er Jahre

Diese Studie führt uns in eine interessante Phase der ungarischen Grenzüberwachungsgeschichte. Im geprüften Zeitraum hat der Staat Ungarn – seine 1000-jährige traditionelle Struktur, im Zusammenhang mit den West-europäischen Entwicklungstendenzen – auf russische Empfehlung gerade durch die Sowjetstruktur abgelöst. So ist die Behörde für Staatschutz (ÁVH) entstanden, deren Macht nur die Kräfte der Natur begrenzen konnten und diese Behörde hat den Grenzschutz kooptiert. Die Allmächtigkeit des Parteistaates hat beim Grenzschutz eine Situation geschaffen, die nicht bekannt wurde. Der Autor stellt – in der eigenartigen Machtstruktur des Parteistaates – die Zusammenarbeit der bewaffneten Körperschaften vor. Das Wesen dieser Zusammenarbeit war aber nicht das Schützen der ungarischen Nationalinteressen, sondern die Ausführung der Vorstellungen der in der Sowjetunion herrschenden Partei. Die ungarische Führung hat nur in der Ausführung eine Rolle gespielt.

KÓSA László

Zusammenarbeit der Polizei und des Grenzschutzes unter Verwendung von Truppenkräften in Komitat Somogy.

Die kurzgefasste und mit wenigen Notizen versehene Studie führt uns in die nahe Vergangenheit des Staates Ungarn, wo die Grenzwaache als eine selbstständige Körperschaft unter anderen Ordnungsschutzkörperschaften ihren Platz eingenommen hat. Der Grenzschutz wurde von der politischen Führung des Staates Ungarn liquidiert. Damit ist unsere Ordnungsschutzkultur ärmer geworden und es wurden unsere diesbezüglichen Nationaltraditionen und deren Weiterentwicklungsmöglichkeiten vernichtet.

Im ersten Jahrzehnt des dritten Jahrtausends tauchten eigenartige Erscheinungen der Geschichte der ungarischen Grenzschutzes auf. Im ersten Zeitraum der ungarischen Zivilordnungsschutzes, im Dualismus – unter Umständen, die den heutigen sehr ähnlich sind – hat man als Teil der ungarischen Zivilstaatstruktur – die erste selbstständige zivile Grenzschutzfachorganisation, die Ungarische Königliche Grenzpolizei ins Leben gerufen. Eigenartigerweise – zurückkehrend zu den Umständen des Zivilsystems – hat der ungarische Staat in der Praxis solche Tätigkeiten realisiert, die als klassische Mittel des Orientalen Despotismus bekannt geworden sind. Namentlich, anstatt die Montesquieu-Theorie für die Verhältnisse des 21. Jahrhunderts weiter zu entwickeln, hat man den Ordnungsschutz zum Monopol des Zentralstaates degradiert und die zwei größten Ordnungsschutzkörperschaften zu einer Mammutorganisation zusammengezogen. Auf diese Art und Weise hat man eine zu der Größe von Ungarn zu große und komplizierte, mit zu schlechtem Wirkungsgrad funktionierende Organisation zur Stande gebracht, womit diese Organisation in jeder Hinsicht Vollzieher des Staatmacht geworden ist.

Waren unsere Vorfahren und unsere west-europäischen Zeitgenossen nicht weiser, dass sie nicht bestrebt waren alle Macht an sich zu reißen? Sie haben verstanden, dass die Essenz der Zivildemokratie das Teilen der Macht und das Betreiben hochentwickelter Fachorganisationen ist.

Sie waren nicht bestrebt eine von der Regierung am leichtesten steuerbare Ordnungsschutzorganisation auszubauen, sondern, dass die zentralen und lokalen Mächte in Theorie und Praxis gleichzeitig berechtigt werden die öffentliche Ordnung aufrechtzuerhalten, natürlich sie mussten die Selbstverteidigungsrechte und Vermögensrechte aufrechterhalten werden. Die zentrale Regierung hat Ordnungsschutzfachkörperschaften zur Stande gebracht und betrieben, bei denen nicht das Funktionieren das Wichtigste war, dass man die Erwartungen der Regierung unter allen Umständen vollständig erfüllte, sondern, dass man für die Mitglieder der Nation in ihrem Fachbereich und die in den Gesetzen festgelegte öffentliche Ruhe sichert.

Möchten wir in Ungarn eine west-europäische bürgerliche Demokratie mit einer Orientalen Ordnungsschutzstruktur verwirklichen?

NAGY György**Eigenschaften der Kontrolle des ungarischen Grenzverkehrs von 1945 bis 2005**

Der Autor versucht die charakteristischen Züge der Grenzverkehrskontrolle im geprüften Zeitraum von der sicherheitspolitischen Konzeption des ungarischen Staates abzuleiten. Mit seiner historischen Einführung bis zum Anfang des 20. Jahrhunderts hat er seine Hypothese zu begründen versucht, nämlich dass die Grenzpolizei von 1945 bis 1955 nach dem Muster der im Dualismus funktionierenden Königlichen Ungarischen Grenzpolizei zur Stande gebracht wurde. Abgesehen davon, dass beide Organisationen zweifellos Grenzpolizeien waren, haben die zwei Organisationen fast nichts Gemeinsames gehabt. Die historischen Ereignisse im Zusammenhang mit der Grenzpolizei und des damaligen Klimas wurde gut wiedergegeben, die entsprechenden Dokumente wurden mit Vollständigkeitsanspruch aufgearbeitet. Die benutzten Begriffe, wie z.B. „militärische und Polizeiwesen“ sind im geprüften Zeitraum fremd und inhaltsmäßig debattiert man auch heute über diese Begriffe. Die historischen Ereignisse beweisen die Bemühungen des Autors nicht, dass die Grenzpolizei nur Passkontrollen gemacht hat. Die Studie ist in einer Hinsicht sehr nützlich, zeigt in den verschiedenen Zeiten die Beziehungen zwischen der Staat und Grenzschutz, und dessen Wirkung auf die Grenzverkehrskontrollorganisation, was letztendlich zur Auflösung der selbständigen ungarischen Grenzschutzorganisationen geführt hat.

NAGY László**Die Geschichte des ungarischen polizeihistorischen Museums, von der Gründung bis heute**

Der Autor ist Student der Polizeihochschule. Diese Studie ist eine Kurzfassung seiner Diplomarbeit. Die Studie besteht im Grunde genommen aus drei Hauptteilen. Erstens werden die heute ausgestellten Materialien vorgestellt, zweitens die Geschichte des Museums. Als drittes, werden in großen Zügen die von Museumsgesetzen festgelegte Aufgabenkreis und die durch die Unterdotierung entstandene Kluft zwischen Aufgaben und Möglichkeiten gezeigt.

PARÁDI József**Tatsachen und Gefühle in Zusammenhang mit der Geschichte einer ehemaligen Ordnungsschutzkörperschaft.**

Der Autor versucht ohne politische Präkonzeptionen, ohne Beeinflussung der Gefühle, mit der exakten Auswertung der historischen Tatsachen von der Körperschaft eine Meinung zu äußern. In seiner Studie hat er sich damit beschäftigt, dass man in Ungarn – in einem Jahrhundert – dreimal diese Körperschaft gegründet bzw. aufgelöst hat. Er gibt die am häufigsten angegebenen Klagen, nämlich Einsätze gegen Massendemonstrationen, Teilnahme an der Judendeportierungen, Tätigkeiten als politische Polizei an.

PARÁDI József**Ordnungsschutz in den Revolutionen im 19. und im 20. Jahrhundert**

Der Autor hat den Ordnungsschutz der Revolutionen und Freiheitskämpfe von 1848–1849, von 1918–1919, und von 1956 Anhand drei Gesichtspunkten ausgewertet und zwar Militarismus, Zentralisation, und Fachgerechtigkeit. Er hat die Periode – auch dann, wenn er diesen Jahren nicht als Revolution betrachtet (manche haben eine andere Meinung) – von 1945–1949 auch ausgewertet. Man kann eindeutig feststellen, dass der Ordnungsschutz dieser Zeit militant und zentralisiert war, ohne die benötigten Fachkenntnissen. Er hielt die Meinung, wo man die Fachkenntnisse in den Ordnungsschutz der Diktaturen weniger wichtig haltet, als die Parteitreu, unhaltbar. Er dementiert die doktrinaire Meinung manchen Forscher, die manche Erscheinungen – die nicht zur Ihren Meinung passen, auf Schulden der Diktatur schreiben und in deren Interesse sogar die Geschichte auch fälschen.

SUBA János**Die genaue Festlegung der ungarisch-rumänischen Grenze**

Die in unserer Geschichte aufgetauchten Grenzprobleme sind mit dem Aufbau des bürgerlichen Staates wieder hochgekommen. Diese Fragen hat man lösen müssen, juristisch (diplomatisch), gesetzlich und technisch. Man hat in Wien, in den Jahren 1886-1887 erneut einen internationalen gemischten Ausschuss zusammengerufen und die Österreich-Ungarn und Rumänien Grenze wurde festgelegt und an Ort und Stelle gekennzeichnet. Dem Gesetz 1888. XIV entsprechend soll die Kennzeichnung der Grenze in zwei Jahren nach der Festlegung und dann alle 10 Jahre wieder von einem gemischten Komitee geprüft werden, um die Veränderungen an der Grenze korrigieren zu können. Die erste Grenzprüfung war im Jahre 1890. Danach hat man die genaue kartografische Aufnahme der fast 900 km langen Grenzlinie angeordnet. In den Jahren 1894–1899 hat man die Aufnahme auch mit Dreieck- und Mehreckmethoden erledigt. Das ganze Kartenwerk hat 425 Schnitte gehabt. 1900 und 1910 hat man die Prüfungen wiederholt.

SUBA János**Die Liquidierung der an der ungarischen Grenze aufgebauten technischen Grenzsperrern im Jahre 1956**

Der Autor stellt in seiner Studie zuerst die Maße und Komponenten der am Anfang der 50-er Jahre niedergelegten technischen Grenzsperrere vor. Später kommt zu der Beschreibung der Liquidierung der Sperre an der Westgrenze und an der Südgrenze. Die Arbeit beinhaltet Typ und Stückzahl der abgebauten Mittel, die Länge der gereinigten Grenzstrecken, die mitwirkenden Truppen, deren Kopfzahl, und die bei der Reinigung verbrachte Zeit. Die Reinigung war eine besonders gefährliche Tätigkeit, also der dafür kommandierte Personenstand hat eine spezielle Vorbereitung bekommen, wo die Übung ein sehr wichtiges Element war. Im Verhältnis zur Art und Größenordnung der Aufgabe sind relativ wenige Verletzungen und Unfälle passiert.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő**Die Tätigkeit der ungarischen und sowjetischen Fliegerlandungstruppen und Fliegertransporttruppen in der Revolution von 1956**

Zwar beschäftigen sich die Autoren in der Studie auch mit den ungarischen Fliegerlandungstruppen, diese Prüfungen haben nur die früheren Zeiten prüfen können, also in der Zeit vor der Revolution hat man schon die Dessantentruppen von der Organisation der ungarischen Volksarmee getrennt. Die sowjetischen Dessantentruppen haben aber in der Besetzung von Ungarn eine Schlüsselrolle gespielt. Die von der sowjetischen Seite als erfolgreiche Operation betrachtete Aktion – mit der die

sowjetische Führung auf die sich wesentlich veränderten Situation reagierte – war im Großen und Ganzen eine Folge des Einsatzes der Dessantentruppen. Diese für Ungarn tragischen, für die Sowjets erfolgreichen Ereignisse haben die damalige Kriegswissenschaft erweitert. Die Studie zeigt, dass die ungarischen Revolutionäre, trotz ihrer ehrenwerten Leistungen, keinen Siegeschance hatten. Ihr Kampf hat nicht der Gegenwart, sondern unser Zukunft gedient.

VEDÓ Attila

**Der Wirkung der politischen Änderungen in 90-er Jahren auf unsere
Grenzkennzeichnung und auf die Grenzzeichen.**

Diese Arbeit ist eine Studienreihe in vier Teilen, wo man vom Anfang der geografisch gemessenen Grenze bis heute die Staatsgrenzzeichenänderungen folgt. Der Autor hat vom Ausgleich bis zur Jahrtausendwende alle Kennzeichen des historischen und vom Trianon-Friedensdiktat verstümmelten Ungarns verarbeitet. In dieser Hinsicht versucht dieses Werk als erstes dieses Thema komplex zu verarbeiten. Der Autor hat sich schon während seiner Hochschulstudien mit dem Thema beschäftigt. Im Jahre 1997 hat sein Werk bei der wissenschaftlichen Studentenkonferenz von Ungarn, in der Fachrichtung Kriegswissenschaften, Sektion Ordnungsschutzgeschichte den ersten Platz erreicht. Es wäre zweckmäßig, dieses Thema – in dem heutigen Stand sind die Gesetze, Fachpublikationen, und Archivmaterialien auch inbegriffen – als Monografie zu publizieren, dieses Material ist nämlich das einzige, wo dieses Themenkreis vollständig aufgearbeitet ist. Nützlich wäre es, die diesbezügliche Landkarten, die Grenzzeichentypen – chronologisch und geografisch getrennt – die Zeichnungen und Photos in einem Katalog herauszugeben.

CITÁCIÓS INDEX
PUBLIKÁCIÓK

A, Á

Az aknamentesítés kitzésének módszerei. s.l., s.a., s.n. A kiadványt nem tekintették publikusnak, valószínűleg a Honvédelmi Minisztérium Műszaki Csoportfőnöksége házi sokszorosító gépének segítségével állították elő a szükséges példányszámot.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 119. p. 1. sz. jegyzet.

Aknatelepítés és mentési eszközök. s.l., s.a., s.n. A kiadványt nem tekintették publikusnak, valószínűleg a Honvédelmi Minisztérium Műszaki Csoportfőnöksége házi sokszorosító gépének segítségével állították elő a szükséges példányszámot.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 119. p. 1. sz. jegyzet.

Általános szolgálati határozványok a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1896, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 20. sz. jegyzet.

B

BALÁZS Elemér: *Bűnvádi nyomozás teljesítése csendőr járőr által.* Budapest, 1900, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 19. sz. jegyzet.

Balkanski Pakt 1953/1954 Zbornik Dokumenta. [A Balkáni Paktum 1953/1954. Szöveggyűjtemény] Beograd, 2005, Vajnaistorijski Institut. ISBN –

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 7. sz. jegyzet.

BALLÓ István: A katonapolitikai elképzelések megvalósítása a Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatainál 1951-1953. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIX. évf. (1994) 3. sz. 121-135. p. HU-ISSN 0017-6540

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 4. sz. jegyzet.

BEREND T. Iván – RÁNKI György: *Európa gazdasága a 19. században: 1780-1914.* Budapest, 1987, Gondolat. 600-601. p. HU-ISBN 963 281 857 1

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21. p. 24. sz. jegyzet. ; 24. p. 25. sz. jegyzet.

BINNI Lanfranco – PINNA Giovanni: *A múzeum. Egy kulturális gépezet története a XVI. századtól napjainkig.* [Museo: storia e funzioni di una macchina culturale dal „500 a oggi.”] Ford. PINTÉR Judit. Budapest, 1986, Gondolat. HU-ISBN 963 281 735 4

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91. p. 22. sz. jegyzet.

BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. 594 p. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 15. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 13. sz. jegyzet.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91. p. 3. sz. jegyzet. ; 91. p. 6. sz. jegyzet. ; 91. p. 8. sz. jegyzet. ; 91. p. 10. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 27. sz. jegyzet.

C, Cs

CZIRBUSZ Géza: *Magyarország a XX. évszázad elején.* Temesvár, 1902, s.n. HU-ISBN –

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113. p. 33. sz. jegyzet.

CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. HU-ISBN 963 9079 40 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 4. p. 7. sz. jegyzet. ; 41. p. 10. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 2. sz. jegyzet. ; 97. p. 12. sz. jegyzet. ; 98. p. 29. sz. jegyzet.

CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. HU-ISBN 963 05 0713 7.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 40. p. 2. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 19. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti

rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 6. sz. jegyzet.

CSONKARÉTI Károly – BENCZÜR László: *Haditengerészet és folyamőrök a Dunán. A Császári (és) Királyi Haditengerészet dunai flottillájától a Magyar Királyi Honvéd Folyamőrökig 1870-1945.* Budapest, 1991, Zrínyi. HU-ISBN 963 327 153 3

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73-74. p. 15. sz. jegyzet.

D

DEÁK Ágnes: Államrendőrség és besúgó hálózat Magyarországon egy rendszerváltás fordultatos hónapjaiban 1860-1861. *Századok*, CXL. évf. (2006) 6. sz. 1551-1774. p. HU-ISSN 0039-8098.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 10. p. 3. sz. jegyzet.

DEÁK Ágnes: Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség 1867. *Történelmi Szemle*, XLIX. évf. (2007) 3. sz. 351-372. p. HU-ISSN 0040-9634

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 40. p. 3. sz. jegyzet.

DIÁN József et. al. (szerk): *Rendezett határ – jószomszédság (30 éves a magyar-osztrák határszerződés).* Budapest, 1994, Határőrség Országos Parancsnoksága. HU-ISBN –

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 136. p. 5. sz. jegyzet. ; 136. p. 6. sz. jegyzet. ; 136. sz. 7. sz. jegyzet.

DOBROVICS Győző – SZABÓ László – FLEISCHER Kálmán: Országos határfelmérés. *Kataszteri Közlöny*, VIII. évf. (1899) 4. sz. 44-49. p. HU-ISSN –

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113. p. 24. sz. jegyzet.

DOMBI Lőrinc: *Selyempupolák: fejezetek az ejtőernyő történetéből.* Budapest, 1993, Zrínyi. HU-ISBN 963 327 194 0.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 13. sz. jegyzet.

E, É

ENDRŐDY Géza: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve.* Losonc, 1897, Kámány Nyomda. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 19. sz. jegyzet.

F

FARKAS Gábor – LAJTAI János: *Székesfehérvár repüléstörténete.* I. köt. Dunaújváros, 1997, Dunatáj Kiadó. HU-ISBN 963 8238 07 0

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált

tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 7. sz. jegyzet. ; 126. p. 9. sz. jegyzet. , 127. p. 22. sz. jegyzet.

FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete.* Budapest, 2003, KJK-KERSZÖV. Jogi és Üzleti kiadó. HU-ISBN 963 224 701 9

PARÁDI József: A rendvédelem védelmében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVI. évf. (2008) 19. sz. 89-99. p. A tanulmány korábbi változata 2005. október 07.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában*” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 7. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 3. sz. jegyzet.

FINSZTER Géza: Rendészet vagy rendvédelem. *Rendészeti Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 86-96. p. HU-ISSN 1789-4689.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 1. sz. jegyzet.

FÓRIZS Sándor: Határörizet a jugoszláv államhatáron 1951-1952. *Határőrségi Tanulmányok*, (1994) 1. sz. 55-66. p. HU-ISSN –

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 12. sz. jegyzet.

FORRÓ János: A csendőrség története. A csendőr őrs. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4. sz. 132-151. p. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Dualista Magyarország rendvédelme*” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 22. sz. jegyzet.

FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület kapcsolata a közigazgatással. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 58-61. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 06-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*A közigazgatás a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában*” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 17. sz. jegyzet.

G,Gy

GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. HU-ISBN 963 09 2589 3.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 9. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 7. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által

szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 4. sz. jegyzet.

GÁSPÁR László – PARÁDI József: A magyar határőrizeti szervek feladatai, a katonai határőrizetre történő áttérés időszakában 1912-1914. ZMKA Akadémiai Közlemények, XXII. évf. (1987) 134. sz. 131-151. p. HU-ISSN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 14. sz. jegyzet.

GÁSPÁR László: *A határőrség fejlődése 1950-1956.* Hadtudományi egyetemi doktori értekezés (ZMNE). Kézirat. Budapest, 1989. HU-ISBN –

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 12. sz. jegyzet.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 119. p. 2. sz. jegyzet.

GÁSPÁR László: A határőrség szervezetének és tevékenységének változásai 1948-1956. *Határőrségi tanulmányok*, II. évf. (1994) 1. sz., 48-70. p. HU-ISSN –

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 12. sz. jegyzet.

GÁSPÁR László: A határőrség leválasztása a Magyar Néphadsereg szervezetéről. *Új Honvédségi Szemle*, V. évf. (1995) 5. sz. 43-47. p. HU-ISSN 1216-7436.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 12. sz. jegyzet.

GÁSPÁR László: A határőrizet szervezeti változásai 1945-1950. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7. sz. 29-34. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 12. sz. jegyzet.

GÁSPÁR László: *A magyar határőrség szolgálati tevékenységeiben ható elvek érvényesülése és vonatkozásai 1945-től az 1980-as évek végéig.* Kandidátusi értekezés (ZMNE). Kézirat. Budapest, 1996. HU-ISBN –

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 12. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti

tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 10. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 21. sz. jegyzet.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 119. p. 2. sz. jegyzet.

GÁSPÁR László: *Határismeret*. Budapest, 2001, Határőrség. HU-ISBN 963 9295 74 4

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 136. p. 11. sz. jegyzet. ; 136. p. 12. sz. jegyzet.

GAZSÓ Rita: *Kántor és Taskó a Keletinél*. Budapest, 1986, Gondolat. HU-ISBN –

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91. p. 21. sz. jegyzet.

GERŐ András (szerk.): *Sorsdöntések*. Budapest, 1990, Göncöl. HU-ISBN 963 7875 17 4. /Számvetés sorozat./ HU-ISSN 0865-6096

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 75. p. 60. sz. jegyzet.

GRANVILLE Johanne: Megtorlás Budapesten 1956. *Történelmi Szemle*, XXXIX. évf. (1997) 2. sz. 212–217. p. HU-ISSN 0040-9634

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 1. sz. jegyzet.

GYARAKAI Károly: A katonai elhárítás történetéből. *Hadtudomány*, V. évf. (1995) 1. sz. 106–114. p. HU-ISSN 1215-4121

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 15. sz. jegyzet.

H

HALASSY Gábor: *Az MN Műszaki Főnökség rövidített története 1944–1980*. Hadtörténeti Levéltár Magyar Néphadsereg Kéziratgyűjteménye. A. II/b-31.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 119. p. 1. sz. jegyzet.

HAZAY István – SZALONTAI László: *Országos felmérés és műszaki földrendezés*. Budapest, 1967, Műszaki Kiadó. HU-ISBN –

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferen-

ciatorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112-113. p. 21. sz. jegyzet.

HEGEDŰS Ernő: Azonos típusú repülő eszközök alkalmazása rendvédelmi és honvédelmi célra. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV. évf. (2008) 18. sz. 19–27. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 1. sz. jegyzet.

HELFRIH Viktor – NAGY Éva (szerk.): *A modern haditechnika enciklopédiája*. Budapest, 2001, Guliver kiadó. HU-ISBN 963 9232 17 3.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 16. sz. jegyzet.

HESZTERA Franz: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5. sz. 27–34. p. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Háború, forradalom, trianon*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 13. sz. jegyzet.

Hiányzó lapok 1956 történetéből. Dokumentumok a volt SZKP KB levéltárából. Budapest, 1993, Móra Ferenc Könyvkiadó. HU-ISBN 963 11 7085 3.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 37. sz. jegyzet.

HOMÉR Imre: *A kivándorlásra vonatkozó törvényes jogszabályok kézikönyve*. 2. bővített kiadás, Budapest, 1910, Toldi. 340. p. HU-ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21. p. 33. sz. jegyzet.

HORVÁTH Miklós – GYÖRKEI Jenő (szerk.): *Szovjet katonai intervenció 1956*. [Soviet military intervention in Hungary, 1956.] Ford. HORVÁTH Miklós – LÁNG Júlia. Budapest, 1996, Argumentum. HU-ISBN 963 446 030 5.

PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 24. sz. jegyzet.

HORVÁTH Miklós: Az 1956-os forradalom és szabadságharc és a Varsói Szerződés. *Hadtörténelmi Közlemények*, CXIV. évf. (2001) 4. sz. 600–626. p. HU-ISSN 0017-6540.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX.

századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 4. sz. jegyzet. ; 127. p. 23. sz. jegyzet.

HORVÁTH Miklós: *1956 hadikronikája*. Budapest, 2003, Akadémia Kiadó. HU-ISBN 963 05 8026 8.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 18. sz. jegyzet. ; 127. p. 24. sz. jegyzet. ; 127. p. 28. sz. jegyzet. ; 127. p. 29. sz. jegyzet. ; 127. p. 30. sz. jegyzet. ; 127. p. 31. sz. jegyzet. ; 127. p. 32. sz. jegyzet. ; 127. p. 33. sz. jegyzet.

H.S.: Nemzetközi vándorlási mozgalom az 1920-23. években. *Magyar Statisztikai Szemle*, III. évf. (1925) 9. sz. 34–341. p. HU-ISSN 0200-0261.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21. p. 38. sz. jegyzet.

HUNFALVY János: *Egyetemes földrajz*. II. kötet. *Magyar birodalom földrajza*. Budapest, 1896, Magyar Királyi Egyetemi Nyomda. HU-ISBN –

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113. p. 33. sz. jegyzet.

HUSZÁR János: *Honvéd ejtőernyősök Pápán 1939-1945: a Magyar Királyi „Vitéz Bertalan Árpád” Honvéd Ejtőernyős Ezred története*. Pápa, 1993, Jókai Kör. HU-ISBN 963 8495 00 6. /A pápai Jókai Kör kiadványa, 2./ HU-ISSN 1219–5626.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 21. sz. jegyzet.

I

Irányelvek a vegyes technikái csoportok számára a magyar-osztrák államhatár felmérésére és megjelölésére, a határjelek karbantartására és felújítására. Budapest, 2002, Állandó Magyar-Osztrák Határbizottság. HU-ISBN –

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 136. p. 9. sz. jegyzet. ; 136. p. 10. sz. jegyzet.

IVÁN Dezső: *A magyar katonai repülés története 1945-1956*. Budapest, 1999, HM OTF. HU-ISBN 963 7037 31 4

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 8. sz. jegyzet. ; 126. p. 12. sz. jegyzet. ; 126. p. 14. sz. jegyzet. ; 127. p. 35. sz. jegyzet. ; 127. p. 36. sz. jegyzet.

J

Jugoszlávia katonaföldrajzi leírása. Honvédelmi Minisztérium kiadványa 1954. Budapest, 1954, Honvédelmi Minisztérium. HU-ISBN –

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 11. sz. jegyzet.

K

KAISER Ferenc: Az őrsmindennapi élete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 46–56. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere

Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 18. sz. jegyzet.

KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. HU-ISBN 963 9079 82 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 25. sz. jegyzet. ; 41. p. 26. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 15. sz. jegyzet. ; 98. p. 20. sz. jegyzet. ; 98. p. 21. sz. jegyzet.

KASTÉLY Sándor (szerk.): *Katonai ejtőernyőzés Magyarországon*. Budapest, 2005, ZMNE. HU-ISBN –

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 15. sz. jegyzet.

KEREKES L.: *Ausztria hatvan éve, 1918-1978: Karl Rennertől Bruno Kreiskyig*. Budapest, 1984, Gondolat. HU-ISBN 963 281 353 7.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 41. sz. jegyzet.

KESERŰ István: *A határőrség megalakulása és tevékenysége a népi demokratikus forradalom időszakában*. Kandidátusi értekezés (ZMKA). Kézirat. Budapest, 1985. HU-ISBN.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 9. sz. jegyzet.

KESERŰ István: *A felszabadult Magyarország rendőri és határőrizeti szervezeteinek megalakulása és tevékenysége a népi demokratikus forradalom időszakában 1944-1948*. Budapest, 1987, Rendőrtiszti Főiskola. HU-ISBN –

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 43. sz. jegyzet. ; 74. p. 44. sz. jegyzet. ; 75. p. 67. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 13. sz. jegyzet.

KESERŰ István – PARÁDI József: *Határőrizetünk 1867-1990*. Budapest, 1990, Határőrség. HU-ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

KESERÚ István: A rendvédelmi szervek a második világháború és az azt követő években. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* II. évf. (1992) 3. sz. 35–42. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 17. sz. jegyzet.

KESERÚ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadba lépésétől a hadműveletek befejezéséig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7. sz. 35–45. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Háborúból diktatúrába*” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 22. sz. jegyzet.

KESERÚ István – PARÁDI József: *A magyar határőrizet története, hagyományai.* Budapest, 1990, Határőrség. HU-ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

A kivándorlás nemzetközi adatai. *Magyar Statisztikai Szemle*, XII. évf. (1934) 9. sz. 34–341. p. HU-ISSN 0200-0261.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21. p. 39. sz. jegyzet.

KOVÁCS András (szerk.): *Műszaki utasítás a magyar-román államhatár határjeleinek együttes ellenőrzéséhez.* Budapest, 1975. s.n. HU-ISBN –

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 136. p. 13. sz. jegyzet.

KÖVENDI Károly (szerk.): *A Magyar Királyi Csendőrség a törvény és a rend szolgálatában 1881-1945. Magyar Királyi Csendőrség. A csendőr békében, háborúban és emigrációban.* Cleveland, Toronto 1973, Sovergin Press. ISBN –

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 17. sz. jegyzet.

L

LAHOVARY J. G.: *Marele dictionar geografie al Romaniei.* [Románia földrajzi leírása] I-V.köt. Bukarest, 1898, s.n. HU-ISBN –

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre*” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113. p. 33. sz. jegyzet.

Laktanyaszabályok a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1899, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 21. sz. jegyzet.

Les statistiques des Migrations. Définitions – méthodes – classification. [A migráció statisztikája. Definiálás, metódus és osztályozás.] Geneve, 1932, Bureau International du Travail, 42. p. ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 8. sz. jegyzet.

LÉKA Gyula: *Magyarország déli és nyugati határain létesített műszaki záruk, erőrendszerek felszámolása, a „vasfüggöny” lebontása.* Hadtörténeti Levéltár Tanulmánygyűjteménye A. VIII /E-3.

SUBA János: Magyarország határain létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 119. p. 23. sz. jegyzet.

LITVÁN György (szerk.): *Az 1956-os magyar forradalom.* Budapest, 1991, Tankönyvkiadó. HU-ISBN –

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 3. sz. jegyzet.

M

A Magyar Királyi Csenedőrség forradalmasítása 1918 évben és erkölcsi züllesztése 1919 évben. Miskolc, 1937, Standhaft József Könyvnyomdája. HU-ISBN –

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 1. sz. jegyzet.

A Magyar Szent Korona országainak kivándorlása és visszavándorlása. Budapest, 1918. Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal. HU-ISBN – /Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat, 67./ HU-ISSN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21. p. 37. sz. jegyzet.

MARTIN Kornél – UGRON István: Fejezetek a Szent László hadosztály történetéből. *Hadtörténelmi Közlemények*, CVIII. évf. (1995) 3. sz. 85–87. p. HU-ISSN 0017-6540.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 20. sz. jegyzet.

MEZEY Barna: Törvényesség és rendvédelem Magyarországon 1945–1949. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VI. évf. (1996) 7. sz. 63–67. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 18. sz. jegyzet.

Műszaki utasítás. s.l., s.a., s.n. A kiadványt nem tekintették publikusnak, valószínűleg a Honvédelmi Minisztérium Műszaki Csoportfőnöksége házi sokszorosító gépének segítségével állították elő a szükséges példányszámot.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 119. p. 1. sz. jegyzet.

Műszaki utasítás a határmunkák elvégzésére a magyar-szlovák államhatáron. Budapest, 2001, az Államhatár Felmérésének és Megjelölésének Magyar-Szlovák Közös Bizottsága. HU-ISBN –

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 136. p. 23. sz. jegyzet. ; 136. p. 24. sz. jegyzet.

N

NÉMETHY Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya a közigazgatási hatóságokhoz.* I. köt. Budapest, 1899, Közigazgatási Könyvtár Szerkesztősége. /Közigazgatási Könyvtár 1998/8./; II. köt. Budapest, 1900, Közigazgatási Könyvtár Szerkesztősége. /Közigazgatási Könyvtár 1900/3./ HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 12. sz. jegyzet.

O, Ö

OLTAY Károly: *Geodézia.* Budapest, 1964, Műszaki Kiadó. HU-ISBN –

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112-113. p. 21. sz. jegyzet.

O'SVÁTH Pál: Magánvélemény megyei rendőrségünk hiányai – s orvoslási módjairól. *Bihar*, IV. évf. (1868) 74. sz. 1-2. p., IV. évf. (1868) 75. sz. 17. p. HU-ISSN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 40. p. 1. sz. jegyzet.

O'SVÁTH Pál: *Zsandár kell é vagy Pandúr? Véleménynyilvánítás az iránt, hogy a magyar rendőrség miként szerveztessék?* Nagyvárad, 1870, Tichy Ákos könyvnyomda. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 40. p. 1. sz. jegyzet.

O'SVÁTH Pál: Melyek a mai rendőrség hiányai s mik e téren a sürgösb kívánni valók. *Bihar*, XII. évf. (1876) 198. sz. 2-3. p., XII. évf. (1876) 200. sz. 1-2. p., XII. évf. (1876) 101. sz. 2. p., XIII. évf. (1877) 1. sz. 2. p., XIII. évf. (1877) 2. sz. 2. p., XIII. évf. (1877) 3. sz. 2. p., XIII. évf. (1877) 4. sz. 2. p. HU-ISSN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 40. p. 1. sz. jegyzet.

O'SVÁTH Pál: *Közbiztonságunk múltja és pandúrkorom emlékei.* Budapest, 1905, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 40. p. 1. sz. jegyzet.

ÓRY Károly: *Katonapolitika és hadseregszervezet az 1918-as polgári demokratikus forradalom idején.* *Hadtörténelmi Közlemények*, LXXXV. évf. (1970) 1-2. sz. HU-ISSN 0017-6540.

PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten

hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 6. sz. jegyzet.

ÖRY Károly: A rendvédelmi szervek az első világháború, az „öszirózsás” forradalom és a proletárdiktatúra időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5. sz. 42–54. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 14. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 7. sz. jegyzet. ; 105. p. 12. sz. jegyzet.

ÖRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig a Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 75-77. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 8. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 16. sz. jegyzet.

ÖRY Károly: A Vörös Őrség gazdaságvédelmi feladatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII. évf. (1998) 9. sz. 78-81. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 23-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században” című IX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 8. sz. jegyzet. ; 105. p. 16. sz. jegyzet.

ÖRY Károly: A belügyminisztérium és szervei az egypárti diktatúrától az 1956-os forradalomig. Budapest, 2001, BM Kiadó. HU-ISBN 963 8036 61 3 /Fejezetek a Belügyminisztérium történetéből./ HU-ISSN –

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 14. sz. jegyzet.

P

PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV. évf. (2008) 18. sz. 28-51. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 30. sz. jegyzet. ; 41. p. 31. sz. jegyzet. ; 41. p. 32. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. *Belügyi Szemle*, XXX. évf. (1982) 10. sz. 44-51. p. HU-ISSN 0133-6738.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet.

PARÁDI József: *A határszéli csendőrség 1897-1914.* Budapest, 1984, Határőrség. HU-ISBN –

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 27. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 8. sz. jegyzet.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112. p. 16. sz. jegyzet.

PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914.* Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1985. HU-ISBN –

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 27. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112. p. 8. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A népi demokratikus forradalom határrendőrsége 1945-1949. In ÁBEL László (szerk.): *A határőrség 40 éve* Budapest, 1985, Határőrség. 67-80. p. HU-ISBN –

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 44. sz. jegyzet. ; 75. p. 67. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A dualista Magyarország belügyi szervei. *Belügyi Szemle*, XXXIV. évf. (1986) 4. sz. 45-50. p. HU-ISSN 0133-6738

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 2. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI. évf. (1986) 3. sz. 541-570. p. HU-ISSN 0017-6540

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A dualista Magyarország pénzügyi szervezeteinek határőrizete 1867-1914. Budapest, 1987, Határőrség. HU-ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112. p. 12. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1891-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIII. évf. (1986) 1. sz. 56-92. p. HU-ISSN 0017-6540

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 8. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Pénzügyminisztérium határőrizeti feladatai az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi vámhatárain 1867-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIV. évf. (1989) 2. sz. 177-196. p. HU-ISSN 0017-6540

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam első központosított közbiztonsági szerve a Magyar Királyi Csendőrség. *Belügyi Szemle*, XXXVII. évf. (1989) 2. sz. 35-40. p. HU-ISSN 0133-6738

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 22. sz. jegyzet.

PARÁDI József: *A dualista Magyarország rendvédelmi szervezetei.* Budapest, 1990, Rendőrtiszti Főiskola. HU-ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 27. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 16. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, II. évf. (1992) 3. sz. 21–28. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 2. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, IV. évf. (1994) 5. sz. 13–17. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 14. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4. sz. 21–50. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Dualista Magyarország rendvédelme” című negyedik konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet. ; 73. p. 12. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyar rendőrség hagyományai. In DÁNOS Valér (szerk.): *Rendőrség és társadalom. A rendszerváltás magyar rendőrsége*. Budapest, 1993, Hans Seidler Alapítvány – Baththyáni Lajos Alapítvány. HU-ISBN 963 7703 83 7. /Társadalmi és rendészeti szervek./ HU-ISSN 1216-7932. A tanulmány korábbi változata 1993-ban Budapesten hangzott el.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91. p. 11. sz. jegyzet. ; 91. p. 12. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A polgári Magyarország határőrizeti szervezetének kialakulása, tevékenységének jellemzői, a két világháború közötti magyar határőrizet változásai. *Határőrségi Tudományos Közlemények*, (1994) 1. sz. 4-23. p. HU-ISSN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyar rendvédelem sajátosságai és fejlődési periódusai a második világháború előtt és után. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VI. évf. (1996) 7. sz. 80-89. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 23. sz. jegyzet.

PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996², Osiris. HU-ISBN 963 04 7958 3.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

FORRÓ János: Csenedőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 13. sz. jegyzet.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 10. sz. jegyzet.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91. p. 2. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 10. sz. jegyzet. ; 98. p. 28. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre”

című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 5. sz. jegyzet.; 105. p. 20. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyar határörizet 1867-1945. *Határőrségi Tanulmányok*, (1997) 1. sz. különszáma. 11-35. p. HU-ISSN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet.; 73. p. 9. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyar határörizet teendői a nemzetgazdaság védelme terén az Osztrák-Magyar Monarchiában és a két világháború közötti Magyar Királyságban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VIII. évf. (1998) 9. sz. 26–30. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1997. szeptember 24.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyar állam határörizeti struktúrájának fejlődése a századfordulótól a második világháborúig. *Határőrségi Tanulmányok*, (1999) 5. sz. különszám 27–48. p. és 14 melléklet. HU-ISSN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (1999) 10. sz. 98–147. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 2. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 22. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A rendvédelem a közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 79–87. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 06.-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A közbiztonság, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában.” című XIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 24. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Határörizet és kishatárforgalom a dualizmus alatt és a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 11. sz. 42–53. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. április 20-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Szabad mozgás a Kárpát-medencében” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 23. sz. jegyzet. ; 21. p. 40. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 6. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A rendvédelmi diszciplína Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 12. sz. 23-26. p. HU-ISSN 1216-67. A tanulmány korábbi változata 1999. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 18. sz. jegyzet. ; 75. p. 89. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelem vagy rendészet. *Rendészeti Szemle*, XLIX. évf. (2001) 2. sz. 97-108. p. HU-ISSN 1789-4689.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 18. sz. jegyzet. ; 75. p. 89. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 2. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A pénzügyőrség szerepe a dualizmus kori Magyarország határörizetében. In. BERTA Gyula (szerk.): *Somogy megyei rendvédelem-történeti szimpózium 2001-2002*. Kaposvár, 2002, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság, 46-48. p. A tanulmány korábbi változata 2001. szeptemberében Kaposváron hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság „Dél-Pannon Rendvédelem-történeti napok” című szimpózium sorozatának 2001. évi rendezvényén. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. HU-ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelem kontra rendészet. *Pécsi határőr tudományos közlemények*, I. évf. (2002) 1. sz. 7-12. p. HU-ISSN 1589-1674. A tanulmány korábbi változata 2002. júniusában Pécsen hangzott el a Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztályának Pécsi Szakcsoportja által szervezett hadtudományi tudományos konferenciasorozatnak „Határőrség és rendészet” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 4. sz. jegyzet.

PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határörizetben*. Budapest, 2003, Tipico Design. HU-ISBN 963 7623 30 2./Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvé-

delem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet.; 73. p. 8. sz. jegyzet.; 73. p. 9. sz. jegyzet.; 73. p. 12. sz. jegyzet.; 75. p. 76. sz. jegyzet.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113. p. 15. sz. jegyzet.

PARÁDI József: *Csendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. HU-ISBN 963 7623 31 0. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./ HU-ISSN –

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet.; 73. p. 8. sz. jegyzet.; 73. p. 9. sz. jegyzet.; 73. p. 12. sz. jegyzet.; 75. p. 76. sz. jegyzet.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 27. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 23. sz. jegyzet.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113. p. 15. sz. jegyzet.

PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. HU-ISBN 963 7623 32 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN –

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet.; 73. p. 8. sz. jegyzet.; 73. p. 9. sz. jegyzet.; 73. p. 12. sz. jegyzet.; 75. p. 76. sz. jegyzet.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113. p. 15. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyar állam határőrizete a kiegyezéstől a II. vh-ig. In BODA József (szerk.): *A magyar polgári rendvédelem a XIX-XX. században. A magyar büntetés-végrehajtás, csendőrség, határőrség, koronaőrség, rendőrség, vám- és pénzügyőrség.* Budapest, 2004, Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány, 74-109. p. A tanulmány korábbi változata 2003. nyarán Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Ma-

gyar Rendvédelem-történeti Alapítvány által szervezett magyar rendvédelem-történeti témájú nyári szabadegyetemen. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. HU-ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. In MEZEY Barna (szerk.): *Eckhart Ferenc emlékkönyv*. Budapest, 2004, Gondolat Kiadó, 357-388. p. HU-ISBN 963 9500 86 0. /Jogtörténeti értekezések, 28./ HU-ISSN 0134-0026.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 14. sz. 91-94. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata – német nyelven – 1999. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozat II. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 8. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia rendőrségei 1867-1919. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13. sz. 97-104. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2000. március 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A közbiztonság közös európai örökségünk” című XIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 2. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13. sz. 84-96. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történe-

ti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozat első szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 2. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A dualizmus kori magyar rendvédelem és határörizet. A Magyar Királyi Határrendőrség. *Határrendészeti Tanulmányok*, III. évf. (2006) 1. sz. 5–46. p. HU-ISSN 1786-2345. A tanulmány korábbi változata 2006. január 17-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Határőrség Országos Parancsnoksága közös szervezésében megvalósított konferencián. „Az ezeréves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Határrendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII. évf. (2007) 15. sz. 139–159. p. A tanulmány korábbi változata 2004. áprilisában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Rendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett Szemere Beszélgetések szimpozium sorozat rendezvényén a Rendőrség Tudományos Tanácsának közreműködésével. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 73. p. 5. sz. jegyzet. ; 73. p. 9. sz. jegyzet. ; 73. p. 12. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Útlevel és útlevelellenőrző szervezetek a két világháború közötti Magyar Királyságban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XII. évf. (2007) 15. sz. 160–169. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2001. november 06-án hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században” című XV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 17. sz. jegyzet.

PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV. évf. (2008) 17. sz. 21–50. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 12-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 33. sz. jegyzet. ; 41. p. 34. sz. jegyzet. ; 41. p. 35. sz. jegyzet.

PREZSLY Lóránd: A magyar Királyi Csendőrség története. 1881–1919. Budapest, 1920, Hirlap Nyomda. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 11. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 1. sz. jegyzet.

PRINZ Gyula: *Magyarország földrajza*. Budapest, 1914. Magyar Királyi Egyetemi Nyomda. HU-ISBN –

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113. p. 33. sz. jegyzet.

PUSKÁS Júlianna: *Kivándorló magyarok az Egyesült Államokban 1880-1940*. Budapest, 1982, Akadémia Kiadó. HU-ISBN 963 05 2776 6

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21. p. 42. sz. jegyzet.

R

RÁCZ Béla: A BM újjászervezése 1944 december – 1948 július. *Levéltári Közlemények*, XXXIII. évf. (1970) 1. sz. HU-ISSN 0024-1512

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 23. sz. jegyzet. ; 74. p. 32. sz. jegyzet.

RÁCZ István: *A paraszti migráció és a politika megítélése Magyarországon 1894-1914*. Budapest, 1980, Akadémiai Kiadó. 109. p. HU-ISBN 963 05 2231 4. /Agrártörténeti tanulmányok, 8./ HU-ISSN 0324-7856.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 19. sz. jegyzet.

RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6. sz. 81-88. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1994. októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 29. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 8. sz. jegyzet.

REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. ISBN 0 934214 01 8.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 40. p. 4. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a

nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 97. p. 5. sz. jegyzet.; 98. p. 29. sz. jegyzet.

S, Sz

Segédlet ejtőernyő hajtogatáshoz. Budapest, s.a. Magyar Szabadságharcos Szövetség Országos Központ. HU-ISBN –

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126p. 9. sz. jegyzet.

SELLEY Vilmos: *A csendőr nyomozó alakulatok szervezete és szolgálata.* Budapest, 1936, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 19. sz. jegyzet.

SOLTÉSZ Imre: *Útmutatás a bűnügyi nyomozat alkalmazásával követendő eljárásra nézve a Magyar Királyi Csendőrség számára.* Budapest, 1924, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 19. sz. jegyzet.

Statisztikai Havi Közlemények. XVIII. évf. (1914) júliusi számához külön csatolt „Értesítés”. HU-ISSN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 15. sz. jegyzet.

STEELE Henry Commager (ed.): *Documents of American History.* [Az amerikai történelem dokumentumai.] Appelton–Century–Crofts, New York, 1949. (Fifth Edition: 1934) 316. p. ISBN 978 013 2169 943.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 21. p. 43. sz. jegyzet.

STIEB Mihály: Az 1956-os Nemzetőrség és a közhatalom kapcsolata Bonyhádán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* X. évf. (2000) 12. sz. 98-101. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. október 06-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában” című XII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 19. sz. jegyzet.

SUBA János: A dualista Magyarország államhatárának változásai 1868-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, III. évf. (1993) 4. sz. 87-101. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1992. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Dualista Magyarország rendvédelme” című IV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

SUBA János: A határszéli forgalom szabályozása Magyarországon a XIX-XX. században. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX. évf. (1999) 10. sz. 167-173. p. A tanulmány korábbi 1998. szeptember 22-én Budapesten

hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 23. sz. jegyzet.

SUBA János: Magyarország határainak kijelölése az 1947. évi párizsi békeszerződés alapján. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7. sz. 98-108. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 136. p. 20. sz. jegyzet.

SUBA János: Utazási okmányok az I. és a II. világháborúban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, X. évf. (2000) 11. sz. 57-67. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1999. április 20-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Szabad mozgás a Kárpát-medencében” című XI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 23. sz. jegyzet.

SUBA János: Magyarország államhatárainak változásai 1867-1947. A határmegállapító bizottságok működése Magyarországon a XIX-XX. században. Ph.D. disszertáció (ELTE-BTK). Kézirat. Budapest, 2001. HU-ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

SUBA János: Az Államhatár megjelölése. *Geodézia és Kartográfia*, LV. évf. (2003) 3. sz. 31-33. p. HU-ISSN 0016-7118.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112. p. 11. sz. jegyzet.

SUBA János: Az államhatár fogalmának változásai a magyar földrajzi szakirodalomban In PAP Norbert (szerk.) *Az Integrálódó Európa politikai földrajza*. Pécs, 2004, Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi Intézet. 125-129. p. HU-ISBN 963 641 987 6. A tanulmány korábbi változata Pécsen hangzott el a III. magyar politikai földrajzi konferencián. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112. p. 7. sz. jegyzet.

SUBA János: A történelmi Magyarország államhatáráról szóló törvények. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 14. sz. 102-119. p. HU-ISSN 1216-6374. A tanulmány korábbi változata 2000. november 08-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Az 1000 éves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi

rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

SUBA János: A szocialista határőrizet egyik eszköze az aknazár. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XI. évf. (2005) 13. sz. 139-143. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. februárjában Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett tudományos rendezvénysorozat I. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 119. p. 3. sz. jegyzet. ; 119. p. 4. sz. jegyzet.

SUBA János: A magyar-román határ „pontosítása” a dualizmus idején. *Határrendészeti Tanulmányok*, III. évf. (2006) 1. sz. 5-46. p. A tanulmány korábbi változata 2006. január 17.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság és a Határőrség Országos parancsnokság közös szervezésében megvalósuló konferencián. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 3. sz. jegyzet.

SUBA János: Magyarország déli határszakaszának története a XX. században. In KÓKAI (szerk.): *A délvidék történeti földrajza*. Nyíregyháza, 2006, Nyíregyházi Főiskola. 239-249. p. HU-ISBN (hibás ISBN) 963 9385 99 9. /Történeti földrajzi tanulmányok 9./ HU-ISSN 1218-7100.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 11. sz. jegyzet.

SZABÓ Bálint: *Az ötvenes évek*. Budapest, 1986, Kossuth. HU-ISBN 963 09 2915 5.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 24. sz. jegyzet.

SZABÓ József (főszerk.): *Hadtudományi lexikon*. Budapest, 1995, Magyar Hadtudományi Társaság. HU-ISBN 963 04 5226 X.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 12. sz. jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: Egy közbiztonsági testület létrehozása és feladata a XIX-XX. század fordulóján. (A Magyar Királyi Csendőrség). *Főiskolai Figyelő Plusz*, I. évf. (1990) 2. sz. 2013-2018. p. HU-ISSN 0866-4404.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 2. sz. jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, I. évf. (1991) 1. sz. 38-44. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 23. sz. jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, V. évf. (1995) 6. sz. 122-129. p. A tanulmány korábbi változata 1994 októberében Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme” című VI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 2. sz. jegyzet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 74. p. 22. sz. jegyzet.

Második megjelenés:

SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, VII. évf. (1997) 8. sz. 95-102. p. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 16. sz. jegyzet.

SZAKÁLY Sándor: *A magyar tábort csendőrség története 1938-1945.* Budapest, 2000, Ister. HU-ISBN 963 9243 28.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 28. sz. jegyzet.

SZELÉNYI Gábor: *A hazai szervezett bűnözés 2001. évi helyzete.* s.l., s.a., s.n. HU-ISBN –

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 56. p. 11. sz. jegyzet.

Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1887, Központi Községi Nyomda. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 20. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 30. sz. jegyzet.

Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1900, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 20. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 30. sz. jegyzet.

Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1927, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 20. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 30. sz. jegyzet.

Szervezeti és szolgálati utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1941, Stádium Sajtóvállalat. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 20. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 30. sz. jegyzet.

SZILVÁSI Ferenc: *Rendőrlaktanya a Mosonyiban 1886-1986.* Budapest, 1986, BM Könyvkiadó. HU-ISBN 963 7703 10 1.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91. p. 13sz. jegyzet. ; 91. p. 19. sz. jegyzet. ; 91. p. 20. sz. jegyzet.

SZÜCS Miklós: *Ezredes voltam 1956-ban a vezérkarnál.* Budapest, 1989, Szabad Tér Kiadó. HU-ISBN 963 7810 02 1.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 25. sz. jegyzet. ; 127. p. 26.

T

TAMUSNÉ MOLNÁR Viktória: *Személyiségfejlesztés múzeumi órákon.* Szeged, 2004, Módszertani Közlemények Baráti Társasága. HU-ISBN –

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91. p. 23. sz. jegyzet.

THIRRING Gusztáv: Hungarian migration of modern times. [Modern kori magyar migráció.] In WILCOX Walter F. (ed.): *International Migrations.* [Nemzetközi migráció.] New York, 1931, National Bureau of Economic Research. Vol. II. 414. p. ISBN –

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 20. p. 6. sz. jegyzet. ; 20. p. 10. sz. jegyzet. ; 21. p. 28. sz. jegyzet. ; 21. p. 30. sz. jegyzet. ; 21. p. 36. sz. jegyzet. ; 21. p. 41. sz. jegyzet. ; 21. p. 42. sz. jegyzet.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A szovjet légidesszant fegyvernem alkalmazásának, szervezetének és haditechnikai eszközeinek fejlődése 1930-1945. *Katonai Logisztika* XII. évf. (2004) 4. sz. 249-272. p. HU-ISSN 1588-4228.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 17. sz. jegyzet.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: Katonai és rendvédelmi alakulatok a terrorizmus elleni harcban. *Kard és Toll*, VI. évf. (2005) 2. sz. 18-27. p. HU-ISSN 1587-588X

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 2. sz. jegyzet.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: Légidesszant alakulatok a terrorizmus elleni harcban. *Kard és Toll*, VI. évf. (2005) 3. sz. 16-25. p. HU-ISSN 1587-588X

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 2. sz. jegyzet.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar légidesszant csapatok alkalmazásának, haditechnikai eszközeinek és szervezetének fejlődése 1930-1945. I. és II. rész *Katonai Logisztika*, XIV. évf. (2006) 3. sz. 188-230. p. és 4. sz. 159-199. p. HU-ISSN 1588-4228

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 5. sz. jegyzet. ; 127. p. 19. sz. jegyzet.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: Airborne troops in the context of public security [Légidesszant alakulatok közbiztonsági alkalmazása] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVI. évf. (2009) 19. sz. 122-127. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 1. sz. jegyzet.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: Légidesszant alakulatok alkalmazásának történelmi előzményei a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVI. évf. (2008) 19. sz. 128-134. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2005. október 6-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában” című XIX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 1. sz. jegyzet.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: Légidesszant alakulatok rendvédelmi szerepkörben *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XIV. évf. (2008) 17. sz. 97-104. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 1. sz. jegyzet

U, Ű

ÚRBÁN Aladár: Az 1848–1849-es szabadságharc rendvédelmi testületei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)* I. évf. (1991) 1. sz. 7-16. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A rendvédelem-történet kutatásának, feldolgozásának és oktatásának időszerei” című II. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 11. sz. jegyzet.

URBÁN Aladár: Tervek és eredmények az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* II. évf. (1992) 3. sz. 11-20. p. HU- ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 105. p. 15. sz. jegyzet.

Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 20. sz. jegyzet.

Utasítás a PD-6 mintájú ejtőernyőhöz, a 26 952/1949 HM körrendelethez. Budapest, 1949, HM. HU-ISBN –

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 126. p. 9. sz. jegyzet.

Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1903, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 20. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 30. sz. jegyzet.

Utasítások a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1912, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 20. sz. jegyzet.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 98. p. 30. sz. jegyzet.

Útmutatás a Magyar Királyi Csendőrség nyomozóalakulatai számára. Budapest, 1930, s.n. HU-ISBN –

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 41. p. 19. sz. jegyzet.

V, W

VÁMBÉRY Ruzstem: *A bűnügyi Múzeumokról.* Budapest, 1899, Franklin. HU-ISBN –

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91. p. 4. sz. jegyzet. ; 91. p. 5. sz. jegyzet.

VÁRADY Gyula: *Déli szomszédunk, Jugoszlávia*. 1971, Budapest, Kossuth Kiadó. HU-ISBN –

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 52. p. 2. sz. jegyzet.

VARGA Béla: *A Soproni FEP története 1945 – 1976*. kézirat. a szerző tulajdonában

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 75. p. 51. sz. jegyzet.

VÖRÖS Béla: Az 1956-os forradalom és szabadságharc haditechnikai eszközei. I. *Haditechnika*, XXX. évf. (2006) 2. sz. 73–81. p. HU-ISSN 0230-6891.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 127. p. 27. sz. jegyzet.

VÖRÖSS József: *Tereptan*. Budapest, 1943, Honvéd Térképészeti Intézet. HU-ISBN –

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112–113. p. 23. sz. jegyzet.

CITÁCIÓS INDEX PERIODIKÁK

B

Belügyi Szemle. HU ISSN 1218-8956, a Belügyminisztérium szakmai, tudományos, általában havonta, esetenként összevont számmal 1952-től megjelenő folyóirata, amely neve 2006-tól *Rendészeti Szemle* lett. **Belügyi Szemle** HU-ISSN 1218-8956 (1953–1962: *Rendőrségi Szemle*, 1963–1990: *Belügyi Szemle*, 1991–1994: *Rendészeti Szemle*, 1995–1996: a hatodik számmal befejezően *Belügyi Szemle*, 1996 – : hetedik-nyolcadik számmal kezdődően *Rendészeti Szemle*) A Belügyminisztérium havonta megjelenő központi tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

3 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bihar. 1864-ben indult regionális–megyei, naponta megjelenő folyóirat.

9 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

Főiskolai Figyelő Plusz. HU-ISSN 0866-4404 (1990–1995) A rendőrtiszti Főiskola negyedévente megjelenő kiadványa. A periodikában a tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelentek meg szakmai lektorálás nyomán.

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

G, Gy

Geodézia és Kartográfia. HU ISSN 0016-7118 (1948–) a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Földügyi és Térinformatikai Főosztály és a Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság kiadásában megjelenő szakmai folyóirat.

1 SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

Haditechnika. HU ISSN 0230-6891 (1966–), a Honvédelmi Minisztérium megjelenő műszaki-tudományos és ismeretterjesztő folyóirata, amely 1981-ig *Haditechnikai Szemle* címen jelent meg.

1 TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadtörténelmi Közlemények. ISSN 0017-6540 (1887–), a Hadtörténeti Intézet és Múzeum negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

2 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadtudomány, HU-ISSN 1215-4121 (1990–) a Magyar Hadtudományi Társaság negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

1 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Határőrségi Tanulmányok lásd *Határrendészeti Tanulmányok*

Határrendészeti Tanulmányok. *Határőrségi Tudományos Közlemények* (1991) *Határőrségi Tanulmányok* (1992–2003), *Határrendészeti Tanulmányok* HU-ISSN 1786-2345 (2004–2008) a Határőrség szakmai tudományos folyóirata. Változó sűrűséggel jelent meg. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

7 BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

4 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Honvédségi Szemle, lásd *Új Honvédségi Szemle*.

K

Kard és Toll. HU-ISSN 1587-588X (2000–2007) a Honvédelmi Minisztérium Humánpolitikai Főosztály kiadásában rendszeresen időközönként megjelenő folyóirat. A periodikában jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

2 TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kataszteri Közlöny. HU-ISSN – (1892–1918), első magyar földmérési szakmai folyóirat.

1 SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Katonai Logisztika. HU-ISSN 1588-4228 (1993–) a Honvédelmi Minisztérium Fejlesztési és Logisztikai Ügynökségének kiadásában, negyedévente megjelenő logisztikai szakmai folyóirata. A tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg. A folyóirat a *Hadtápbiztosítás* című kiadvány jogutódja.

3 TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közrendészeti Lap. HU-ISSN – (1870–1875) a rendőrség és rendőri büntető-igazságszolgáltatás tárgyában kiadott folyóirat.

1 FORRÓ János: Csenedőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L

Levéltári Közlemények. HU-ISSN 0024-1512 (1923–1941, 1945–1946, 1954–) általában félévente, esetenként összevont számmal megjelenő szakmai folyóirat.

2 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Magyar Statisztikai Szemle. HU-ISSN 0039-0690 (1923–) a Központi Statisztikai Hivatal kiadásában megjelenő tudományos, szakmai folyóirat. (1923–1948: *Magyar Statisztikai Szemle*, 1949–: *Statisztikai Szemle*)

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

N

Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények. ZMKA Akadémiai Közlemények. HU-ISSN 1218-5507, *Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Közleményei* 1966–1996, *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények.* (HU-ISSN 1417-7323) 1997–. Negyedévente megjelenő tudományos folyóirat. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. HU-ISSN 1589-1674 (2002–) évente egyszer megjelenő a rendvédelem körébe tartozó tanulmányokat publikáló kiadvány. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg. A Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztálya Pécsi Szakcsoportjának gondozásában megjelenő periodika.

1 PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis). HU ISSN 1216-7674 (1991–) megjelenik évente 1–2 alkalommal. A tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelennek meg a periodikában szakmai lektorálás nyomán. A periodikát a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság publikálja.

14 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

9 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

9 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

5 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

11 PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én

Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

4 TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S, Sz

Statisztikai Havi Közlemények. HU-ISSN 0018-781X (1897–) a Központi Statisztikai Hivatal havonta megjelenő, fontos statisztikai ágakra kiterjedő havi jelentéseinek szakmai folyóirata.

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Statisztikai Szemle lásd *Magyar Statisztikai Szemle*.

Századok. HU-ISSN 0039-8098 (1867–) A Magyar Történelmi Társulat negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T

Történelmi Szemle. HU-ISSN 0040-9634 (1958–) az MTA Történettudományi Intézetének, negyedévenként, esetenként összevont számmal megjelenő tudományos folyóirata. A tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelennek meg a periodikában szakmai lektorálás nyomán.

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

U, Ű

Új Honvédségi Szemle. HU-ISSN 1216-7436 a Magyar Honvédség központi folyóirata (1946–1991: *Új Honvédségi Szemle*, 1991–2007: *Új Honvédségi Szemle*, 2008–: *Honvédségi Szemle*).

1 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ZMKA Akadémiai Közlemények. lásd *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények*.

CITÁCIÓS INDEX

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK DOKUMENTUMTÁRAK

Állambiztonsági Levéltár (ÁL)

2 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Belügyminisztérium Irattára (BM.I)

3 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Buda-

pesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budapesti Egyetemi Könyvtár Kézirattára (BEKK)

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Földmérési és Távérzékelési Intézet Államhatárügyi Osztály Archívuma (FTIÁOA)

6 VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hadtörténelmi Levéltár (HL)

5 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

19 SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Határőrség Irattára (HI)

3 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Országos Levéltár (MOL)

[korábban: Országos Levéltár (OL)]

4 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

11 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

18 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

17 SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos kon-

ferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság Irattára (SMRFKI)

4 KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54-57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Történelmi Hivatal Irattára (THI)

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58-78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Könyvtárának Kézirattára (ZMNEKK)

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58-78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CITÁCIÓS INDEX JOGASZABÁLYOK

Törvények 1840

1840/IX. tc. a mezei rendőrségről.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1867

1867/XII. tc. a magyar korona országai és az Ö Felsege uralkodása alatt álló többi országok között fenforgó közös érdekű viszonyokról és ezek elintézésének módjáról.

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1870

1870/XLII. tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1871

1871/XVIII. tc. a községek rendezéséről.

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1879

1879/XL. tc. a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról.

1 SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1881

1881/III. tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1881/XXI. tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1886

1886/XV. tc. a Budapest-fővárosi Magyar Királyi Államrendőrség részére Budapesten építendő laktanya tárgyában.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1888

1888/XIV. tc. az Osztrák-Magyar Monarchiának Romániával, a monarchia két állama és Románia között fennforgott határ-villongások kiegyenlítése végett, a határvonal újabb megállapítása és azzal kapcsolatos kérdések szabályozása tárgyában kötött és Bukarestben 1887. évi december 7-én, november 25-én aláírt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről.

3 SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos kon-

ferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1896

1896/XXXIII. tc. a bűnvádi perrendtartásról.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1897

1897/XXXIV. tc. a bűnvádi perrendtartás életbeléptetéséről.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1900

1900/XIX. tc. a magyar-román határvonalon felállított határjelek kicserélése folytán felmerülő költségek fedezésére szükséges kivétel engedélyezéséről.

1 SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1903

1903/IV. tc. a kivándorlásról

3 BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1903/V. tc. külföldieknek a Magyar Korona országai területén való lakhatásáról

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1903/VI. tc. az útlevelelűgyről

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1903/VII. tc. három új csendőrkerület felállításáról

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1903/VIII. tc. a határrendőrségről

3 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1903/IX. tc. Magyarország és Ausztria között Szepes vármegye és Gácsország szélén az úgynevezett halastó körüli területen, az országos határvonalnak megállapítása iránt az 1897/II. tc. értelmében alakított választott bíróság által hozott ítélet becikkelyezése tárgyában

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1909

1909/II. tc. a kivándorlásról

2 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1912

1912/LXIII. tc. a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1916

1916/XXXVII. tc. a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrségről

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1921

1921/III. tc. az állami és a társadalmi rend hatályos védelméről.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1921/XXXIII. tc. az Északamerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákországgal 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről.

2 VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1939

1939/II. tc. a honvédelmi törvény.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1947

1947/XVIII. tv. a Párizsban 1947. évi február hó 10. napján kelt békeszerződés becikkelyezése tárgyában.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1948

1948/XLVIII. tv. a büntetőtörvények egyes fogyatékoságainak megszüntetéséről és pótlásáról.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1992

1992/XXXII. tv. az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 111/1992. (VII. 1.) Korm. rendelettel.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1994

1994/XXXIV. tv. a rendőrségről.

2 KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1997

1997/XXXII. tv. a határőrizetről és a Határőrségről.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rendeletek

1872

13.517/1872. BM. r. a bűnvádi eljárás ideiglenes szabályozásáról.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1876

1.553/1876. HM. r.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1885

9.389/1885. BM. r. a tolonczozás tárgyában.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1891

43.396/1891. BM. r. az 1888/XIV.tc.-kel becikkelyezett magyar-román határegyezmény végrehajtásából folyólag, a magyar-román határvonalon felállított határ- és földmérési jelek védelméről.

1 SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1897

24.300/1897. IM. r. az Országos Bünyügyi Nyilvántartási Hivatal felállításáról.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1898

22.415/1898. BM. kr. a ki- és bevándorlási statisztikára vonatkozó adatgyűjtési tervezetek közlése (BK. 1898., 156-161. p.)

2 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

117.121/1898. BM. r. az útlevel-, illetve a határszéli szolgálat szabályozása tárgyában (RT. 1899. I., 1-13. p.)

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1901

58.061/1901. BM. r. a határforgalmi adatgyűjtés egyszerűsítése (RT. 1901., 411-413. p.)

2 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1904

64.041/1904. BM. kr. a kivándorlás irányítása és ennek ellenőrzése (RT. 1904., 650-656. p.)

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

71.000/1904. BM. kr. az útlevelekre s a kivándorlásra és visszavándorlásra vonatkozó statisztikai adatok szolgáltatása (RT. 1904., 703-714. p.)

2 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

85.163/1904. BM. r.

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1905

50.253/1905. BM. r. a kivándorlásnak Fiume felé irányítása

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvé-

delem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

71.000/1905. BM. kr.

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

77.337/1905. BM. r. fiúmei utirányra szóló utlevéllel ellátott kivándorlóknak az útirány betartására leendő kényszerítése.

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1908

2.001/1908. IM. r. a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítése tárgyában.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1912

7.227/1912. ME. r. az 1909:II. t.-c. 2.§-a b) pontjának első bekezdésében megjelölt védköteles férfiszemélyek kivándorlásának megtiltása (BK. 1912., p. 441.)

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1913

203.706/1913. BM. kr. az 1909:II. t.-c. 2.§-a b) pontjában felsorolt férfi személyek kivándorlásának betiltására és a fegyveres erő kötelékébe tartozó egyének részére szóló útlevelek kiadásának beszüntetésére vonatkozó rendeletek hatályon kívül helyezése. (BK. 1913., 584-585. p.)

1 BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1919

5.047/1919. ME. r. a rendőrségek államosítása tárgyában.

1 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1944

2.300/1944. ME. r. a Magyar Királyi Rendőrség átszervezése tárgyában.

2 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1945

13/1945. (I. 13.) IN Korm. r. a polgárőrség megszervezéséről.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1.690/1945. ME. r. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről.

2 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1.700/1945. ME. r. a Magyar Államrendőrség felállításáról.

2 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

6.290/1945. ME. r. a Magyar Államrendőrség felállításáról szóló 1.700/1945. ME. r. kiegészítéséről.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

6.690/1945. ME. r. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről szóló 1.690/1945. ME. számú rendelet kiegészítésére és módosítására.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

6.154/1945. BM. eln. r.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

145.389/1945. BM. r. a Magyar Határrendőrség felállítása tárgyában.

2 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

274.000/1945. BM. r. a Magyar Határrendőrség felállítása tárgyában kiadott 145.389/1945. BM. r. végrehajtásáról.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1946

5.000/1946. ME. r. a „B” listázásról.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

10.600/1946. ME. r. az államháztartási egyensúly helyzetének rendbe hozása érdekében az államrendőrség kebelén belül végrehajtandó szervezeti változásokról és az államrendőrséget érintő egyes kérdések újabb szabályozásáról.

4 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

215.908/1946. BM. r. a Határrendőrség átszervezése tárgyában.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

410.12/1946. BM. r. a magyar határrendőrség felállításáról szóló 145.389. B. M. sz. rendelet módosítása.

2 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

533.900/1946. BM. r. az államháztartás egyensúlyi helyzetének rendbehozása érdekében az államrendőrség kebelében végrehajtandó változásokról szóló 10.060/1946. M. E. sz. rendelet 1. §-ában foglalt rendelkezések végrehajtása.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

572.100/1946. BM. r. határrendészeti rendőri és a honvéd határőrség szervei feladatkörének elhatárolása.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

572.397/1946. BM. r. határrendészeti rendőrkapitányságok hatáskörét megállapító rendelet kiegészítése.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

576.245/1946. BM. r. a határátlépő állomások kijelöléséről.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1947

191.930/1947. BM. r. a határrendészeti és folyamrendészeti szervek feletti felügyelet és ellenőrzési jogkör gyakorlása.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1948

286.329/1948. BM. r. a barcsi, gyékényesi és magyarbolyi határrendészeti kapitányságok megszüntetése.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

288.009/1948. BM. r. a rendőrség államvédelmi osztálya közép fokú hatósági szervezetének megállapítása és elnevezésének megváltoztatása.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

288.143/1948. BM. r. légirendészeti kapitányságok szervezése.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

288.199/1948. BM. r. a rendőrség államvédelmi osztálya közép fokú hatósági szervezetének megállapítása és elnevezésének megváltoztatása tárgyában kiadott 288.009/1948. B. M. számú és a belügyminisztérium államvédelmi hatósága jogkörének megállapítása tárgyában kiadott 288.010/1948. B. M. számú rendelet kiegészítése.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

579.097/1948. BM. r. a határrendészeti kapitányságok jogkörét megállapító 572.937/1946. B. M. számú rendelet módosítása.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

579.453/1948. BM. r. a határátlépő állomások kijelölése tárgyában kiadott 576.245/1946. (IV. 1. d.) B. M. számú rendelet módosításáról.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1949

4.353/1949. MT. r. Államvédelmi Hatóság szervezése tárgyában.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1964

1964/18 tvr. a Magyar Népköztársaság Kormánya és a Román Népköztársaság Kormánya között a magyar-román államhatár rendje és a határkérdésekben együttműködés tárgyában Budapesten, 1963. évi június hó 13-án aláírt szerződés kihirdetéséről.

1 VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeljeinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1987

86/1987. (XII. 29.) MT. r. az 1960 előtt kibocsátott kormánysszintű jogszabályok rendezéséről.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1990

93/1990. (XI. 21.) Korm. r. az 1945 és 1963 között törvénysértő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcával összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjcsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1991

44/1991. (VIII. 28.) AB. h. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről szóló 1690/1945. ME rendelet, illetve a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 17/1975. (VI. 14.) MT rendelet, illetve 89/1990. (V. 1.) MT rendelet alkotmányellenességéről.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

112/1991. (IX. 2.) Korm. r. a volt közszolgálati alkalmazottakat érintő nyugdíj jogi hátrányok enyhítéséről.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Utasítások, parancsnok, intézkedések és határozatok

1904

40.000/1904. BM. ut.

1 BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1967

2/1967. BM-MM. ut. a bűnügyi múzeum létesítéséről

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1978

1/1978. BM. pcs. a bűnügyi múzeum ügyrendjének kiadásáról.

1 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1991

44/1991. AB. hat. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről szóló 1690/1945. ME.r., illetve a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 17/1975. (VI. 14.) MT. rendelet, illetve 89/1990. (V. 1.) MT. rendelet alkotmányellenességéről.

1 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1998

94/1998. Ogy. hat. a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveiről.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2001**7/2001. BM. ut.**

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2013/2001. Korm. hat. a magyar határőrizeti rendszer kormányzati koncepciójáról.

1 KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54-57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2002

2/2002. BM-PM-SZCSM. ut. az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények komplex mélységi ellenőrzésének kialakításáról és működtetéséről.

2 KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54-57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

INDEX NOMINUM

ALMÁSSY-család zsadányi és törökszentmiklósi grófi család, amely két híres földrajzi kutatót, egy koronaőr–főispánt, és képviselőházi alelnököt is adott a hazának.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ANTALFFY Andor pénzügyi főtanácsos (m. kir. Pénzügyminisztérium). Az 1910. évi határvizsgálat pénzügyminisztériumi irányítója.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B

BERECZ János (? – 1884) szolga, két társával meggyilkolta MAJLÁTH György országbíró 1883-ban.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÉLDY főispán, tábornok. Az 1883–1884-es magyar-román határbizottság tagja.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOGDÁNOVICS László rendőrtisztviselő. 1942-ben a Bűnügyi Múzeum munkatársa.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BOJÁR Sándor fényképész.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BROZ Josip [Josip BROZ TITO] (Kumrovec, 1892 – Ljubljana, 1980) jugoszláv politikus, partizán főparancsnok, párt- és állami vezető.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C, Cs

CSERMANEK János [KADÁR János] (Fiume, 1912 – Budapest, 1989. VII. 6.) Kommunista politikus. 1948 és 1950 között belügyminiszter. 1952 és 1954 között egy koncepciót követően börtönbe zárták. Az 1956-os forradalom alatt részt vett NAGY Imre kormányában, de november 4-én állt a szovjetekhez, akik a visszaállított kommunista diktatúra vezetőjévé tették. 1956 novembere és 1988 májusa között az MSZMP első titkáráként, később pedig főtítkáráként megkérdőjelezhetetlenül Magyarország első emberének számított. Kétszer volt miniszterelnök.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

D

DIMITROV, Georgi Mihajlov (Kovacevci, Bulgária, 1882 – Moszkva, 1949), bolgár államférfi, a Kommunista Internacionálé főtitékára (1935–1943), miniszterelnök (1946–1949), a BKP főtitékára (1948–1949)

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DOBROVICS Győző (Szombathely, 1855 – Alsóörs, 1931), mérnök, majd főmérnök, 1886. és az 1897. évi magyar-román határküzésben részt vett. Az 1900. évi magyar-román határ felülvizsgáló bizottság műszaki előadója. 1903 és 1919 között a Háromszög-élő-hivatal vezetője, műszaki főtanácsos, az 1910. évi határ vizsgálat kormánybiztosa.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DZSUGASVILI, Jozsif Viszarionovics [SZTALIN] (Gori, 1879 – Moszkva, 1953), az SZKP KB főtitkára, a Szovjetunió vezetője (1924–1953)

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E, É

EISENBERGER Benjámín [PÉTER Gábor] (Újfehértó, 1906 – Budapest, 1993) szabó, av. altbgy. a budapesti rendőrfőkapitányság Politikai Rendészeti Osztályának vezetője, majd az Államvédelmi Osztály, majd az Államvédelmi Hatóság vezetője 1952-ig.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ERDEI Ferenc (Makó, 1910 – Budapest, 1971) politikus, államminiszter (1948-ban), földművelési miniszter (1949–1953, valamint 1954–1955), igazságügyminiszter (1953–1954), belügyminiszter (1944–1945), minisztertanács egyik elnökhelyettese (1955–1956), 1957-től a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára és az Agrártudományi Kutató Intézet igazgatója, 1964-től 1970-ig a Hazafias Népfront főtitkára.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ÉKES István miniszteri osztálytanácsos 1945. júliusában a belügyminisztériumban.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

FABINY tábornok. Az 1883-1884-es magyar-román határbizottság tagja.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FARKAS Menyhért hamisító.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FARKAS Mihály lásd **LÓWY Hermann**.

FIKKERT Ferenc r. alezds. a BM Határ-, Folyam-, és Légirendészeti alosztály vezetője.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FLEISCHER Kálmán az 1897. évi magyar-román határvizsgálatban részt vevő háromszögletű főmérnök.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FRANCISCS Ottó dr. r. alezds. Heves város rendőrkapitánya, majd a Bűnügyi Múzeum Baráti Köre társadalmi egyesület elnöke.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FUTÓ Imre detektív felügyelő.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

G, Gy

GAÁL Miklós r. örgy. az oroszvári határrendőr kapitányságon 1945. augusztusában.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

GERŐ Ernő lásd **SINGER Ernő**.

GHEORGHIU kapitány (román katonatiszt) az 1897. évi magyar-román határkitűzésben román részről részt vett.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

GROSS, Hans (Graz, 1847 – Graz, 1915), egyetemi tanár (Csernovic, Prága és Graz egyetemén) a graz-i Bűnügyi Múzeum alapítója.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

GRÓSZ Károly (Miskolc, 1930 – Gödöllő, 1996) miniszterelnök (1987–1988), az MSzMP KB (1980-tól) és az MSzMP PB tagja (1985-től), az MSzMP főtitkára (1988–1990), azonban 1990-ben nem lett tagja az MSzMP-ből átalakult MSzP-nek.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

GULYÁS István dr. állatorvos.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

HABSBURG-ház (majd a HABSBURG-LOTHARINGIAI-ház), Közép-Európa több országának – így Magyarország és az osztrák tartományok – uralkodóit adó család.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HAJNIK Pál (Vác, 1808 – Buda, 1864) ügyvéd, politikus, belügyi tanácsos (1848), majd a rendőri osztály főnöke (1848), országos rendőrfőnök (1849).

PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HAVERDA Boldizsárné özv. lásd SZUKOP Mária.

HÓDOSSY az 1897. évi magyar-román határkitűzésben részt vevő mérnök.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HORN Gyula (Budapest, 1932 –) külügyminiszter (1989), miniszterelnök (1994–1998), az MDP, majd MSzMP tagja, majd 1985-től az MSzMP KB tagja, az MSzP egyik alapítója 1989-ben.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HOSEÁS (HÓSEA) próféta

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

I

INKEI Tibor fényképész

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ISTÓCZY Győző (Szentkereszt, 1842 – Budapest, 1915) felvidéki földbirtokos a dualizmus időszakában, országgyűlési képviselő, miután zsidó üzletember forgatta ki a családi földbirtokából antiszemita nézeteket vallott, ezért később a nyilasok egyik elődjüknek tekintették.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

tember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

J

JÁHL Antal az 1890. és 1897. évi magyar-román határvizsgálatban részt vevő háromszögelő főmérnök.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

János oláh vajda (XVI. sz. első fele)

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

II. József (HABSBURG–LOTHARINGAI József Benedek Ágot János Antal Mihály Ádám; Bécs, 1741 – Bécs, 1790), német-római császár (1765–1790), magyar király (1780–1790)

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

KAJLI József, áv. ezredes, az ÁVH Határőr és Belső Karhatalom parancsnoka (1949).

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÁDÁR János lásd **CSERMANEK János**.

KECSKEMÉTHY Győző postaaltiszt.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KELETY Géza dr. rendőrfogalmazó, Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal vezetője, később főkapitány-helyettes.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KISS Béla (1877 – ?) bádogosmester, sorozatgyilkos.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KOHN Béla [KUN Béla] (Szilágycsehi, 1886 – Moszkva, 1938) külügyi és hadügyi népbiztos (1919), KMP alapítója és vezetője (1918–1936).

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KOVÁCS Mátyás, áv. százados, Határforgalmi és Ellenőrzési Osztály vezetője 1950-től.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Bu-

dapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KUN Béla lásd **KOHN Béla**.

L

LAMPERTH Mónika dr. (Bácsbokod, 1957 –) a Magyar Szocialista Párt politikusa, belügyminiszter (2002–2006), önkormányzati és területfejlesztési miniszter (2006–2007), szociális és munkaügyi miniszter (2007–2008).

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LEDERER József [RÉVAI József] (Budapest, 1898 – Balatonaliga, 1959), KMP egyik alapítója (1918), MKP PB tagja (1949–).

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÉNÁRT Imre dr. r. alezds. 1945–1946-ban a belügyminisztériumban teljesített szolgálatot.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LOMBROSO, Ezechia Marco [LOMBROSO Caesare] (Verona, 1835 – Torino, 1909) olasz kriminálantropológus. A turini bünyügyi múzeum igazgatója.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÓWY Hermann, [FARKAS Mihály, mozgalmi neve: WOLF Mihály], (Abaújszántó, 1904 – Budapest, 1965) hadseregtábornok, MKP főtitkár-helyettese 1946-tól, honvédelmi miniszter (1948–1953), 1956-ban kizárták az MKP-ból.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

MADARÁSZ Viktor az 1848–1849-es forradalom- és szabadságharc idejében a magyar rendőrség egyik szervezője.

PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MAJLÁTH (MAILÁTH) György, gróf székhelyi (Pozsony, 1818 – Budapest, 1883) országbíró (1867–1883), a főrendiház elnöke (1867–1883); Baranya vármegye aljegyzője (1838), főjegyzője (1839), országgyűlési követ (1839–1849), Baranya vármegye adminisztrátora (1844–).

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MANCESCU őrnagy (román katonatiszt). Az 1897. évi magyar-román határfelmérésben vett részt román részről.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MARSCHALL László r. alezds. a BM Határ-, Folyam-, és Légirendészeti alosztály, majd a BM ÁVH Határrendészeti Alosztály vezetője.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MATUSKA Szilveszter (1892–1945), kereskedő, a biatorbágyi viadukt felrobbantója.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MÁGNÁS Elza a házvezetőnője és barátja gyilkolta meg. A hírhedt bűnügy szenvedő alanya.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MICHAESCU kapitány (román katonatiszt). Az 1897. évi magyar-román határkijelölésben részt vett.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MICSINAI Mihály sikkasztó postaaltsz.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MIHÁLYFFY Vilmos miniszteri titkár (m. kir. Belügyminisztérium). Az 1910. évi határvizsgálat belügyminisztériumi irányítója.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MIKÓ Bálint Csík vármegye főispánja (1882–1905), országgyűlési képviselő. A magyar-román határ 1900. évi felülvizsgálatának vezetője magyar részről.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MOCK, Alois (Euratsfeld, 1934 –) osztrák államférfi, alkancellár (1987–1989), szövetségi külügyminiszter (1987–1995).

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MUNKÁCSI Márton fényképész, az első fényképész-haditudósító.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

MÜNNICH Ferenc (Seregélyes, 1886 – Budapest, 1967) a szovjet vörös csapatok oldalán zászlóalj-, majd ezredparancsnok, NKVD ezredes, 1918-ban alapító tagja a KMP-nek, önkéntes nemzetközi alakulatok parancsnoka Spanyolországban (1936–1939), a II. világháború idején a Vörös Hadsereg magas rangú tisztjeként harcolt, Budapesti rendőrfőkapitány (1946–1949),

diplomata (1949–1956), belügyminiszter (1956), fegyveres erők és a közbiztonsági ügyek minisztere és miniszterelnök-helyettes (1956–1958), minisztertanács elnöke, kormányfő (1958–1961),

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

N, Ny

NAGY Ferenc (Bisse, 1903 – Fairfax, Virginia, Egyesült Államok, 1979), politikus, államférfi, a Független Kisgazda- Földmunkás- és Polgári Párt (FKGp) alapító tagja, majd 1945-től elnöke, országgyűlési képviselő, újjáépítési miniszter (1945), a Nemzetgyűlés elnöke (1945–1946), miniszterelnök (1946–1947), a Magyarok Világszövetségének elnöke, az FKGp 1947-ben kizárta soraiból, majd megfosztották állampolgárságától is.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY Imre (Kaposvár, 1896 – Budapest, 1958), államférfi, földművelésügyi miniszter (1944–1945), MKP KV tagja (1945-től) belügyminiszter (1946), az Országgyűlés elnöke (1947–1949), élelmezési, majd begyűjtési miniszter (1950–1952), miniszterelnök-helyettes (1952–1953), miniszterelnök (1953–1955), majd 1955 végén kizárták az MDP-ből, az 1956-os forradalom időszakában miniszterelnök, 1958 júniusában perbe fogták és halálra ítélték, 1989 nyarán rehabilitálták.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY Mária (1908–1931) gyilkosság áldozata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

III. Napóleon (BONAPARTE, Charles-Louis Napoleon; Párizs, 1808 – Chislehurst, Kent, Egyesült Királyság, 1873), francia államférfi, francia köztársasági elnök (1848–1851), francia császár (1852–1870).

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

O, Ö

ORSINI, merényletet kísérelt meg III. Napóleon ellen.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

PAPACOSTA kasszafűró betörő.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PÁLFFY György (Temesvár, 1909 – Budapest, 1949), vk. ezds. 1946-tól vezérőrnagy, 1947-től altábornagy, a Honvédelmi Minisztérium katonapolitikai (elhárító) osztályának vezetője (1945), a Honvédség Határőr Parancsnokság parancsnoka (1946–1948), honvédelmi miniszter-helyettes (1948–1949), az MDP Központi Vezetőségének tagja (1948–1949), a RAJK-per során halálra ítélték, 1963-ban rehabilitálták.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PÉTER GÁBOR lásd **EISENBERGER Benjámín**.

PIROS László (Újkígyós, 1917 – Szeged, 2006), áv. vörög., politikus, a Szakszervezetek Országos Tanácsának főtítkárhelyettese, MKP, majd az MDP tagja, nemzetgyűlési, majd országgyűlési képviselő (1945–1957), az ÁVH Határőr és Belső Karhatalom parancsnoka (1950–1953), a belügyminiszter első helyettese (1953–1954), belügyminiszter (1954–1956)

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PITÉLI (OLÁH) Mihály (Pankota, 1855 – 1884) két két társával meggyilkolta MAJLÁTH György országbíró 1883-ban.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pu Ji, Henry (Peking, 1906 – Peking, 1967), kínai CSING-dinasztia utolsó császára Hsüan-T'ung (Xuantong) néven (1908–1912), majd a japán befolyás alatt álló Mandzsukuo elnöke (1932–1934), majd császára K'ang-te (Kangde) néven (1934–1945).

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

RAJK László (Székelyudvarhely, 1909 – Budapest, 1949), a magyar pártállam előkészítésének és kiépítésének egyik kulcs-szereplője, belügyminiszter (1945–1948), külügyminiszter (1948–1949), koncepciók perék áldozata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

RÁDAY Gedeon (Pest, 1806 – Pest-Buda, 1873), királyi biztos az 1870-es évek körül, Nógrád vármegye főispánja.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

RÁKOSI Mátyás lásd **ROSENFELD Mátyás**.

RÉV Miklós fényképész.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ROSENFELD Mátyás [RÁKOSI Mátyás] (Ada, 1892 – Gorkij, 1971), kommunista politikus, a Tanácsköztársaság idején a szociális termelés népbiztosának helyettese, majd a Vörös Őrség országos parancsnoka, a proletárdiktatúra bukása után Szovjet-Oroszországba emigrált, miniszterelnök (1952–1953), MKP, majd MDP főtitkára (1945–1948–1953), MDP első titkára (1953–1956).

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

RÉVAI József lásd **LEDERER József**.

ROSETTI, Rudulf román tábornok, határbiztos. Az 1900. évi magyar-román határ felülvizsgálat vezetője román részről.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

RÓZSA András (Röszke, 1818 – ?). Betyár, RÓZSA Sándor öccse.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

RÓZSA Sándor (Szeged, 1813 – Szamosújvár, 1878) betyár, az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc idején a Honvédség erőt segítő szabadsapat vezetője.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S, Sz

SCHLOSSBERGER-család udvari szállítások kapcsán vagyont szerző család.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SCHREIBER Lajos miniszteri titkár (m. kir. Belügyminisztérium) a XIX. és XX. század fordulóján. Az 1900. évi magyar-román határ felülvizsgálat belügyminisztériumi irányítója.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SCHREIBER Tamás József (1900 – ?) magántisztviselő, gyilkos, hamisító.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SELYMESY Béla a Háromszögelési osztály vezetője. 1898. évi magyar-román határvizsgálatban részt vevő háromszögelő főmérnök.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SINGER Ernő [GERŐ Ernő] (Terbegec, 1898 – Budapest, 1980), az NKVD tisztje, közlekedésügyi miniszter (1945–1948), pénzügyminiszter (1948–1949), és államminiszter (1948–1956), a minisztertanács elnökének helyettese (1952–1954), MDP első titkára (1956)

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Bu-

dapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SOMOSKEÖY Géza fővárosi díjnok. A XIX. század hírhedt magyar kalandora.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SPANGA Pál (Ribek, 1852 – 1884) két társával meggyilkolta MAJLÁTH György országbíró 1883-ban.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SPINNER György m. kir. háromszögelő főmérnök, az 1897. évi magyar-román határkitűzésben részt vett.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ László segédmérnök.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZALVAY Mihály (1899, Zagyvaróna – 1955) vezérőrnagy, a Magyar Néphadsereg hadtestparancsnoka.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZAPOLYAI János (Szepesvár, 1487 – Szászsebes, 1540), erdélyi vajda (1510–1520), magyar király (1526–1540; I. János néven)

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZEBENYI Endre dr. (Nagylak, 1912 – Budapest, 1949), miniszteri osztályfőnök, belügyi államtitkár, a RAJK-per során elítélték, majd kivégezték.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZEMERE Bertalan (Vatta, 1812 – Pest, 1869) államférfi, Borsod vármegye főszolgabírója (1841–1846), majd másodalispán (1846–1848), a megye országgyűlési követe (1843–1844 és 1847–1848), belügyminiszter (1848–1849), miniszterelnök (1849), a szabadságharc végén emigrációba vonult, majd 1865-ben – az amnesztiát követően – tért haza.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZTÁLIN lásd **DZSUGASVILI**.

SZUKOP Mária [HAVERDA Boldizsárné, özv.] (? – Szabadka, 1909) szabadkai vagyonos asszony.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T

TISZA Kálmán (Nagyvárad, 1830 – Budapest, 1902), államférfi, 1861-ben képviselőházi alelnök, miniszterelnök (1875–1890) és egyben belügyminiszter (1875–1887), valamint ideiglenesen pénzügyminiszter (1878, 1887–1889) és a király személye körüli miniszter (1879), a Szabadelvű Párt vezető személyisége, az MTA tagja.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TITO lásd **BROZ Josip**.

TÖRÖK János (Vinga, 1843 – Budapest, 1892) jogász, Temesvár polgármestere, majd 1885 és 1892 között Budapest rendőrfőkapitánya.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V, W

VARGA József építész.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VASILESCU őrnagy (román katonatiszt). Az 1897. évi magyar-román határkijelölésben részt vett.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VASSKÓ Gyula dr. rendőr főtanácsos. 1942-ben a Bűnügyi Múzeum vezetője.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VÁMBÉRY Rusztem dr. (Pest-Buda, 1872 – New York, Egyesült Államok, 1948) jogász, publicista, 1947–1948-ban Magyarország washingtoni nagykövete.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VISONTAI Soma dr. (Gyöngyös, 1854 – Budapest, 1925) ügyvéd, országgyűlési képviselő.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

WOLF Mihály lásd **FARKAS Mihály**.

Y

YAMADA Otozo (Nagano kormányzóság, 1881 – Tokió, 1965) tábornagy, Mandzsúriát a második világháború során megszállva tartó japán haderő parancsnoka, a japán Legfelsőbb Haditanács tagja a II. világháború idején.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

INDEX GEOGRAPHICUS

A, Á

Afganisztán dél-ázsiai ország.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Aladár-major majorság a jelenlegi magyar-szerb határ mentén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Albánia nyugat-balkáni ország.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Álföld a Kárpát-medence Dunától keletre elterülő – a Tisza által kettévágott – sík vidéke

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi terület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ALMÁSSY-kastély, Tarnaméra kastély Heves megyében

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Amerika (gyakorta az Amerikai Egyesült Államok, ritkábban Kanada és az Amerikai Egyesült Államok párjának szinonímjaként említve)

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Amerikai Egyesült Államok szövetségi állam Észak-Amerikában.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Amsterdam Hollandia legnagyobb városa, kereskedelmi és közlekedési központ

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Antonienhof lásd **Pozsonyligetfalu**.

Apátistvánfalva magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szlovén határ mentén, Zala megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Argentína dél-amerikai ország.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ausztria az Osztrák Császárság ausztriai tartományából álló szövetségi állam, amelyet a Harmadik Német Birodalom bekebelezett, majd a második világháború után ismét függetlenné vált. Ausztria területe hagyományosan az Alpok északi, keleti és déli lejtőire terjed ki. A trianoni békediktátum Ausztriához csatolta Magyarország nyugati szélén elterülő várvidéket.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ázsia a legnagyobb kiterjedésű kontinens. Északról a Jeges-tenger, keletről a Csendes óceán, délről az Indiai-óceán nyugatról pedig az Uralhegység, továbbá a Fekete-tenger és a Vörös-tenger határolja.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B

Balassagyarmat a Legbátrabb Város nyerte el a település, mivel az első világháború után betörő cseh légió fegyveres csapatait a lakosság önszerveződő alakulatai kiszorították a városból. A város a jelenlegi magyar-szlovák határ mentén fekszik, az Ipoly-folyó partján, Nógrád megyében, amelynek korábban székhelye volt.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balaton Magyarország legnagyobb tava. Sekély vizű, viszonylag keskeny és hosszú tó, amely a Dunántúl közepén helyezkedik el kelet-nyugati irányban. Az ország és Közép-Európa egyik legkedveltebb üdülőhelye.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balatonfüzfő magyar település a Balaton északkeleti partján, jelentős vegyiparral

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidésszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balatonkeresztúr település a Balaton partján, Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balatonkiliti Balaton parti település Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balatonlelle Balaton parti település, Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balkán, az európai kontinens egyik félszigete, amely a Kárpátok déli vonulatától és a Szávától délre eső félszigetet foglalja magában, az Adria, a Földközi-tenger, az Égei-tenger, a Márvány-tenger és a Fekete-tenger határolja. Ázsiától a Boszporusz és a Dardanellák választják el.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bangladesh távol-keleti ország Dél-Ázsiában, a brit gyarmati idők után, 1947-től 1971-ig Kelet-Pakisztán néven volt ismert, amikor a pakisztáni állam része volt.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Baranya vármegye magyar területi közigazgatási egység a Dél-Dunántúlon

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006.

szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Barcs Dráva menti település.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bécs Ausztria fővárosa.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bélavár magyar határfalu a jelenlegi magyar-horvát határszakasz mentén, a Dráva partján, Somogy megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Belgium nyugat-európai állam, 1830-tól független állam.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Belgrád lásd **Nándorfehérvár**.

Beremend magyar határtelepülés a magyar-horvát határ mentén, határátkelőhely Horvátország felé, Baranya megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Berlin Németország fővárosa 1871-től, korábban a porosz királyok fővárosa volt.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Berzence magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Somogy vármegyében, határátkelőhellyel.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Buda-

pesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Besszarábia Prut és a Dnyeszter folyók közötti terület, melyen jelenleg Moldávia és kis részben Ukrajna osztozik

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Biatorbágy magyar település Pest megye nyugati felében

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bodza-völgy völgy a Kárpátokban, a magyar-román határ mentén 1920-ig

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bolhó magyar határtelepülés magyar-horvát határ mentén, Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bosznia-Hercegovina nyugat balkáni tartomány, melyet az Osztrák-Magyar Monarchia 1878-ban okkupált, majd 1908-ban annektált. Bosznia-Hercegovinát az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közösen kormányozta. A tartomány felett a közös pénzügyminiszter disponált. A tartomány közigazgatási költségeit a tartománynak kellett fedeznie. Ezért az nem tartozott a delegációk hatáskörébe. Plusz kiadás esetén a hozzájárulást a két országgyűlés közösen adta meg. Az annektálás után a helyzet lényegesen nem változott. Bosznia-Hercegovina igazgatásában a dualizmus elve érvényesült. A tartomány nem tartozott sem az Osztrák Császársághoz, sem a Magyar Királysághoz, és önálló harmadik egységet sem alkotott. A tartomány hadügyi kérdéseit az uralkodói felségjog alapján intézték. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után a tartomány a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia részévé vált. Önállóságra Jugoszlávia felbomlása után tett szert.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bödeháza magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát (korábban jugoszláv) határ mentén, Zala megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Brassó erdélyi vármegye 1918-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Brassó város Brassó vármegye székhelye.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bréma kikötőváros Németország északi részében, a Weser-folyó partján.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Brüsszel Belgium fővárosa.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Buda magyar város, a Duna jobb partján, 1873-ban Buda, Pest és Óbuda egyesülésével létrejött Budapest.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budapest Magyarország fővárosa, 1872-ben Óbuda, Buda és Pest egyesítésével jött létre.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferen-

ciatorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bukarest Románia fővárosa.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bukovina osztrák örökös tartomány a Kárpátok keleti lejtőin, a Román Királysággal határosan.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bulgária kelet-balkáni ország.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C, Cs

Cegléd város a Duna-Tisza közén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ceylon független szigetország Dél-Ázsiában.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Corvin köz, Budapest VIII. kerületének épületekkel körbezárt tere, amely 1956-ban jelentős összecsapások helyszíne volt

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csehszlovákia ideiglenesen bizonyuló államalakulat, amelyet a trianoni békediktátum hozott létre és a Párizs-i békeszerződések erősítettek meg, az ezredfordulón Csehszlovákia Csehországra és Szlovákiára bomlott. A szlovák állam a Dunától északra eső kislétföldi területekre és a Felvidékre terjed ki.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csernobil ukrainai város.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csihányos hegycsúcs a Kárpátok délkeleti részében, a magyar-román határ mentén, 1920-ig

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csík vármegye magyar területi közigazgatási egység volt Erdélyben 1918-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csikéria magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szerb határ mentén, Bács-Kiskun megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csikszereda erdélyi város, jelenleg Románia területén.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csindrel hegycsúcs a Kárpátokban, a magyar-román határ mentén, 1920-ig

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csorna kisváros, a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron vármegye maradványaiból létrehozott Győr-Moson-Sopron vármegyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csukás hegycsúcs a Kárpátok délkeleti részében, a magyar-román határ mentén, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferen-

ciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csurgó település a Dél-Dunántúlon, Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

D

Dávidháza magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szlovén határ mentén, Zala megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Debrecen Hajdú-Bihar megye székhelye.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2 VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Deutsch-Jahrendorf lásd Németjárfalu.

Dél-Amerika Az amerikai kontinens döntő többsége az egyenlítőtől délre helyezkedik el. A Csendes-óceán, az Atlanti-óceán és a Karib-tenger határolja, az amerikai kontinens északi részével keskeny földnyelv köti össze melyet a Panama-csatorna szel ketté.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Donji Miholjac, horvát határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határszakasz mentén, a Dráva partján.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dráva Az Alpok alatt ered és Eszéknel torkollik a Dunába. A törökök kiűzése után a Dráva-Száva közé települt horvát lakosság és a magyar etnikum közötti választó vonalat alkotja. Ettől fogva Horvátország hagyományos határvonala.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Drávaerdő magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Drávaszerdahely magyar település a jelenlegi magyar-horvát határhoz közel, Baranya megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Duna Közép-Európa legnagyobb folyója, a bajorországi Fekete-erdőben ered és a Fekete-tengerbe torkollik, Németországot, Ausztriát, Szlovákiát, Magyarországot, Szerbiát, Romániát és Bulgáriát is érinti. A történelmi Magyarország területére a Dévényi Kapunál lépett be és a Vaskapunál hagyta el. Hagyományos kereskedelmi és hadi útvonal.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dunacsuny magyar határtelepülés volt 1920 és 1947 között. A trianoni békediktátum által létrejött Csehszlovákiához csatolt területeken felül a párizsi békediktátummal ugyancsak Csehszlovákiához csatolt három falu egyike, jelenleg Szlovákia területén Pozsony város része.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Duna-Tisza-köze a Duna és a Tisza között húzódó terület.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Duna-Tisza-közi-hátság a Kárpát-medence Duna és a Tisza folyók által közrefogott vidékének észak–déli dombvidéke

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dunaföldvár város Tolna megyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dunántúl a Kárpát-medence azon területe, melyet északról és keletről a Duna, délről a Dráva nyugatról pedig a Lajta-folyó határol.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E, É

Egyesült Államok lásd **Amerikai Egyesült Államok**.

Erdély a történelmi Magyarország Keleti, a Kárpátokkal övezett tájegysége, jelenleg Romániához tartozik. A trianoni békediktátum óta a román hatóságok változó erősségű magyarellenes politikával igyekeztek a magyar lakosság létszámát csökkenteni, befolyását mérsékelni. Az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a román fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a magyar-román viszonyt. Az erdélyi magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Erk magyar település Heves megyében

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Esztergom magyar város a Duna partján, Komárom-Esztergom megyében, a magyar katolikus egyház központja, királyi székhely a XI–XIII. században

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

EU lásd **Európai Unió**.

Európa az Atlanti-óceán, a Földközi- és a Fekete-tenger, a Kaukázus, a Kaszpi-tenger továbbá az Ural és az északi Jeges-tenger által határolt kontinens.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti

rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Európai Unió a XX. század második felében kialakuló, majd fokozatosan gyarapodó államszövetség, amely Kelet-Európa kivételével szinte kontinenst magába foglalja. Magyarország 2004-ben csatlakozott az Európai Unióhoz.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

Fejér vármegye magyar területi közigazgatási egység, vármegye a Dunántúlon.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Felsőszőlők határtelepülés a jelenlegi magyar-osztrák-szlovén hármashatárnál, Vas megye és Magyarország legnyugatibb települése.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Felvidék a történelmi Magyarország északi hegyvidéke. Jelenleg a Kisalföld északi részével együtt alkotja Szlovákia területét. A trianoni békediktátummal elcsatolt felvidéken és Kisalföldön élő magyarságot a csehszlovák állam igyekezett kiszorítani a térségből, különösen erősen jelentkezett ez a szándék a második világháború nyomán. Ezek az atrocitások beárnyékolják a szlovák-magyar viszonyt. A felvidéki magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fertő-tó sekély állóvíz a Várvidék területén, jelenleg részben Ausztriához tartozik.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fertőmeggyes várvidéki település jelenleg Ausztria területén (Burgenland tartományban), a Fertő-tótól nyugatra, a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti

rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fertőrákos határtelepülés a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron vármegye maradványaiból létrehozott Győr-Moson-Sopron vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fiume 1918-ig a Magyar Szent Korona csatolt teste, Adria parti kikötőváros, jelenleg Horvátország területén.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fogarás vármegye erdélyi vármegye 1918-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fogarasi-hegység hegyvonulat a Kárpátok déli vonulatában, Erdély és Havasalföld határán.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fonyód magyar város a Balaton partján, Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Franciaország az európai kontinens nyugati részén fekvő ország.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

G, Gy

Gara magyar határtelepülés Bács-Kiskun megyében, a jelenlegi magyar-szerb határ mentén.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Graz osztrák város, Stájerország tartományban, melynek egyben székhelye is.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gerécshát-major majorság a jelenlegi magyar-horvát határ mentén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Görögország a Balkán-félsziget déli részén elterülő ország.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gyékényes Dráva parti település.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gyergyótölgyes határtelepülés Erdélyben, Magyarország fontos határátkelőhelye 1918-ig jelenleg Románia területén.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gyimes (Gyimesbükk) határtelepülés a magyar-román határ mentén 1918-ig, fontos közúti és vasúti határátkelőhely volt, jelenleg Románia területén.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gyöngyös magyar város Heves megyében, az Észak-Alföld határán.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Győr a trianoni békediktátum által elcsatolt, Győr vármegye, Moson vármegye és Sopron vármegye maradványainak egyesítéséből létrehozott Győr-Moson- Sopron vármegye székhelye.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

Hamburg, kikötőváros Németország északi részében, az Elba torkolatánál.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hammerteich lásd **Hámor**.

Havasalföld lásd **Románia**.

Hámor várvidéki település, jelenleg Ausztria területén.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Háromszék vármegye magyar területi közigazgatási egység volt Erdélyben, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hegyeshalom magyar határtelepülés a jelenlegi osztrák-magyar határ mentén, a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron Vármegye maradványaiból létrehozott Győr-Moson-Sopron megyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Helsinki Finnország fővárosa.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hercegszántó magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szerb határ mentén, a magyar-horvát-szerb hármashatár mellett, Bács-Kiskun megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Heves megye közigazgatási egység az Alföld és az Északi középhegység találkozásánál, a Mátra lábánál.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hidasnémeti magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szlovák határ mentén, a trianoni békediktátummal elcsatolt Borsod, Abauj és Zemplén vármegyék maradványain létrejött Borsod-Abauj-Zemplén vármegyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hird Pécs külső városrésze, mely 1977-ig önálló község volt Baranya vármegyében

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hmelnik (szovjet-ukrán neve 1954-ig: Proskuriv volt), város Ukrajna közép-nyugat részén

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hódmezővásárhely város Csongrád vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Horvátjárfalu magyar határtelepülés volt 1920 és 1947 között. A trianoni békediktátum által létrejött Csehszlovákiához csatolt területeken felül a párizsi békediktátummal ugyancsak Csehszlovákiához csatolt három falu egyike. Jelenleg Szlovákia területén Pozsony város része.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Horvátország Magyarország déli szomszédja, 1920-ig a Magyar Királyságban autonómiát élvező ország. A trianoni békediktátum után a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia tagállama, 1941-1945 között, majd 1991 nyarától független állam.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hunyad vármegye erdélyi vármegye.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

I

Igmándi-erőd a komáromi erődrendszer déli hídfőállásának részét képező erőd (épült 1870 körül), a trianoni békediktátummal elcsatolt Komárom és Esztergom vármegyék maradványain létrejött Komárom-Esztergom megyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ilmlic várvidéki település jelenleg Ausztria területén (Burgenland tartományban) a Fertő-tótól keletre.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ilocska magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Baranya megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

India szövetségi állam Dél-Ázsiában, a Föld második legnépesebb országa jelenleg.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Irak Irán, Törökország, Szíria, Saud-Arábia és a Perzsa-(Arab-)öböl által határolt arab ország a Tigris és az Eufrátesz völgyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Írottka a Kőszegi-hegység legmagasabb csúcsa, melyen áthalad a jelenlegi magyar-osztrák államhatár.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ivándárda magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Baranya megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

J

Jugoszlávia nyugat Balkán szláv népei által lakott térség. Az első világháború után keletkezett Szerb-Horvát-Szlovén Királyság néven, amely a két világháború között a Jugoszláv Királyság nevet vette fel. A második világháború során felbomlott, majd ismét egyesült Jugoszláv Szocialista Köztársaság néven, amely 1992–2006-ig folyamatosan felbomlott a Jugoszláviában élő szláv népek önálló nemzeti államaivá. Jelenleg – a trianoni békediktátum nyomán – az alföld déli része a többszörösen átalakult Szerb-Horvát-Szlovén Királyság egyik utódállamához a Szerb Köztársasághoz tartozik. Az Alföld déli részébe betelepített szerb lakosság az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc, az 1918–1919-es forradalmak és a második világháború során tömeges és drasztikus gyilkosságokat követek el a magyar lakossággal szemben. A szerb hatóságok a délvidéki magyar lakosság beolvadására törekedtek.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

Kalabucs hegycsúcs a Kárpátok délkeleti részében, a magyar-román határ mentén, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kalocsa magyar város a Duna partján, Bács-Kiskun megyében, a magyar katolikus egyházszevezet egyik központja.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kanada az észak-amerikai kontinens legészakibb állama.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kaposvár magyar város a Dunántúlon, Somogy Vármegye székhelye.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpátalja korábban Ruszka Krajna néven ismert, döntően magyarok, ruszinok és ukránok által lakott terület, a történelmi Magyarország része, amely a történelmi magyar vármegyék közül Ung, Bereg, és Máramaros vármegyék döntő többségére terjed ki. A Kárpátok és a Tisza felső folyása közötti terület. A trianoni békediktátummal Csehszlovákiához csatolták, amely 1939-ben visszatért az anyaországhoz, majd az 1947. évi párizsi békediktátum a Szovjetunióhoz csatolta. Jelenleg Ukrajnának a Kárpát-medencébe ékelődő nyúlványa. Ukrajna felől a Kárpátok hegysége, a többi oldalról pedig Szlovákia, Magyarország és Románia határolja. A második világháborút követően a megszálló szovjet csapatok tömegesen hurcolták el a magyar lakosság akiknek a döntő többsége elpusztult. Ezek az atrocitások beárnyékolják a ukrán-magyar viszonyt. A kárpátaljai magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpátok a Dévényi kaputól a Vaskapuig terjedően a történelmi Magyarországot határoló hegyvonulat.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpát-medence keleten és délen a Kárpátok, északon az Alpok, nyugaton pedig a Dinári-hegység által határolt terület.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kásád település, a jelenlegi magyar-horvát határ mentén.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Katymár magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szerb határ mentén, Bács-Kiskun megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kebele-patak jelentős szakaszán határvíz Magyarország és Horvátország (korábban Jugoszlávia) között.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kecskemét Bács-Kiskun vármegye székhelye.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kelebia magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szerb határ mentén, Bács-Kiskun megyében, fontos határátkelőhely Szerbia felé.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kelet-Európa Európa Kárpátok és az Ural-hegység között elterülő része, azonban gyakorta alkalmazzák a volt szocialista államok megnevezésére is.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

tember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kerka-patak jelentős szakaszán határvíz Magyarország és Horvátország (korábban Jugoszlávia) között, Vas és Zala megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kilián-laktanya Budapest IX. kerületében, az Üllői út–Ferenc körút sarkán, 1956-ban jelentős összecsapások helyszíne volt
TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kína Ázsia keleti részén fekvő, jelenleg a föld legnépesebb országa.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Királyhágó az erdélyi medencét az Alföldtől elválasztó Bihar-hegységének átjárója.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kis-Oláhország román államrész, a Kárpátoktól délre (Kis-Oláhország Olténia elnevezése volt)

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kiskunhalas város a Duna-Tisza-közén, Bács-Kiskun megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kisszékács magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szerb határ mentén, Csongrád megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kittsee lásd **Köpcseny**.

Kolozsvár erdélyi város, jelenleg Románia területén.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Komárom Duna parti város. Jelenleg a Duna bal partjára eső városrészt Szlovákiához a jobb oldalra eső pedig Magyarországhoz tartozik.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Konstantinápoly Törökország fővárosa 1453-tól 1923-ig, fontos kereskedelmi központ az Égei- és Fekete-tenger között, a Boszporusz partján (a török idők előtt a Bizánci Császárság székhelye volt Bizánc néven.)

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kossuth tér Budapest egyik legnagyobb tere az V. kerületben, amelyen az Országház és kormányzati épületek állnak

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Köpcsény település a Várvidéken, (Burgenland tartományban) jelenleg Ausztria területén.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Körmend magyar határtelepülés a jelenlegi osztrák-magyar határ mentén, Vas megyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kőszeg magyar határtelepülés a jelenlegi osztrák-magyar határ mentén, Vas megyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közép-Európa a kontinens közepén elhelyezkedő terület, amely magába foglalja Észtországot, Lettországot, Litvániát, Lengyelországot, Csehországot, Szlovákiát, Ausztriát, Szlovéniát, Magyarországot és Horvátországot.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi terület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett

rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Krassó-Szörény vármegye magyar területi közigazgatási egység volt Dél-Magyarországon, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kraszna határvám vámhely Erdélyben, a magyar-román határ mentén 1918-ig

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kübekháza magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-román-szerb hármashatárnál, Csongrád megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L

Lankóci-major majorság a jelenlegi magyar-horvát határ mentén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Latin-Amerika Közép- és Dél-Amerika szinonímája (a spanyol és portugál nyelvű amerikai államok összefoglaló elnevezése).

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lendva muraközi település, jelenleg Szlovénia területén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lengyelország a Balti-tenger, Németország, Csehország, Szlovákia, Ukrajna, Belorusszia, és a néhai Kelet-Poroszország maradványa ma orosz terület által határolt ország. A történelmi Magyarország Lengyelországgal határos volt. A lengyel-magyar kapcsolatok hagyományosan jók voltak, amelynek emléke élénken él mindkét népben. Lengyelország a XVIII. században elvesztette szuverenitását, amikor Oroszország, Poroszország és a HABSBURG-birodalom között felosztották. Lengyelország államisága az első világháború után állt helyre, azonban a HITLER és SZTÁLIN közötti alku nyomán Németország és a Szovjetunió ismét megszállta. Függetlensége a második világháború után állt ismét helyre.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lenti település Zala megyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Légrad magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határszakasz mentén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Linz osztrák város Felső-Ausztria tartományban, a Duna partján.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Liverpool kikötőváros Nyugat-Angliában, az Egyesült Királyság egyik legjelentősebb kikötője.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

London az Egyesült Királyság fővárosa.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lotru patak a Kárpátok déli vonulatában

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ludmár magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szerb határ mentén, Bács-Kiskun megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lvov (régii magyar neve: Ilyvó), nagyváros a mai Ukrajna nyugati felében

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Madaras magyar határtelepülés Bács-Kiskun megyében, a jelenlegi magyar-szerb határon.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyarország. Államformák: 898-tól a honfoglalást követően a hét magyar törzs szövetsége, majd 1000-tól, az államalapítástól 1918-ig Magyar Királyság, 1918. november 16-ától Magyar Népköztársaság, 1919. március 21-étől Tanácsköztársaság, 1919. június 23-ától Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság, 1919. augusztus 2-ától Népköztársaság, 1919. augusztus 8-ától Magyar Királyság, 1946. február 2-ától Magyar Köztársaság, 1949. augusztus 20-ától Magyar Népköztársaság, 1989. október 23-ától Magyar Köztársaság. A XX. század elején rabló, imperialista békediktátummal területének mintegy $\frac{2}{3}$ -át lakosságának több mint a felét elcsatolták. A trianoni békediktátum előtti Magyarországot tekintjük a történelmi Magyarországnak, amely magába foglalta a Magyar Szent Korona alá tartozó területeket azaz a Kárpát-medencét, amely több, mint 1000 éven át gazdasági földrajzi és kulturális egységet alkotott. A történelmi Magyarország csaknem 283 000 km² területtel mintegy 20 000 000 lakos élt. A trianoni békediktátum nyomán az ország területe 93 000 km²-re, lakóinak száma pedig 8 000 000 főre csökkent. A Kárpát-medencében élő magyar etnikum közel egyharmada került kisebbségi sorba az átrajzolt határokból következően. A magyar nemzet elcsatolt részei azóta a kisebbségi jogaitól többé-kevésbé megfosztottan, a többségi nemzet beolvastási kísérletei között éli életét. Ez a helyzet a térség viszálkodásainak a melegágya. A

soviniszta politikai csoportosulások tevékenysége nehezíti a Kárpát-medence fejlődését, egyben pedig akarva-akaratlanul kedvez a külső hatalmi befolyások erősödésének.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyság lásd **Magyarország**.

Magyar Köztársaság lásd **Magyarország**.

Magyar Népköztársaság lásd **Magyarország**.

Magyar Tanácsköztársaság lásd **Magyarország**.

Mandzsúria Kína északkeleti részén fekvő terület, az 1930-as évektől 1945-ig császárságként japán bábállam volt.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX.

századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Marcali kisváros a Dunántúlon, Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Maros Erdélyben eredő és Dél-Alföldön a Tiszába torkolló Kárpát-medencei folyó.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mátyásföld Nagy-Budapest létrehozásáig a főváros agglomerációjába tartozó település, majd Budapest része.

PERÉNYI Roland: Az utca rendje. Rendőri térfigyelés a századfordulós Budapesten. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV. évf. (2008) 18. sz. 113-124.p. A tanulmány korábbi változata 2004. október 14-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Miklósalma osztrák határtelepülés a jelenlegi osztrák-magyar határ mentén, Várvidéken, Burgenland tarományban.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Moldva (Oltémia) lásd **Románia**.

Mór kisváros a Dunántúlon, Fejér vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Montenegro a Jugoszlávia felbomlásának utolsó fázisában függetlenedő balkáni ország.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Moszkva Oroszország fővárosa, 1917-től Szovjet-Oroszország, majd a Szovjetunió fővárosa volt fennállásáig.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Buda-

pesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mörbisch lásd **Fertőmeggyes**.

Munkács kárpátaljai város jelenleg Ukrajna területén.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mura az Alpokban eredő folyó, mely egy szakaszán határvíz Magyarország és Horvátország között és a Drávába torkollik.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Murakeresztúr magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Zala megyében, vasúti határátkelőhellyel Horvátország fele.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Muraszemenye magyar határtelepülés Zala megyében, a jelenlegi szlovén határ mentén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

N, Ny

Nagyatád dunántúli város, Somogy vármegyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagy-Britannia nyugat-európai állam a brit szigeteken.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagycenk magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén, a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron vármegyék maradványaiból létrejött Győr-Moson-Sopron vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagykanizsa dunántúli település, Zala vármegyében, megyei jogú város.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagyháza a magyar Szentpéterfa határtelepülés külterülete a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén, Vas megyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagy-Oláhország román államrész, a Kárpátoktól délre (Havasalföld elnevezése volt).

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nándorfehérvár a városban lévő vár a magyar végvári rendszer részét alkotta, ahol HUNYADI János vereséget mért a hódító török csapatokra. Ennek a tiszteletére szólnak a keresztény világban délben a harangok. Délvidéki Duna parti település jelenleg Belgrád néven Szerbia fővárosa.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nemesnép magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határszakasz mentén, Zala megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nemesnépi-patak a jelenlegi államhatár által metszett folyóvíz Magyarország és Szlovénia (korábban Jugoszlávia) között, Zala megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Német Demokratikus Köztársaság Németország szovjet megszállási zónájában létrejött népi demokrácia 1949 és 1990 között, 1990-ben egyesült a Német Szövetségi Köztársasággal, amely politikai rendszerét átvette

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Németjárfalu várvidéki település jelenleg Ausztria területén (Burgenland tartományban), a jelenlegi magyar-szlovák–osztrák hármashatár közelében.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Németország Európa közepén fekvő ország, amely az Alpoktól az Északi tengerig, illetve a Balti tengerig tart, kelet-nyugati irányba pedig a Rajna és az Odera, valamint a Cseh hegység határolja, Ausztria és Svájc németajkú lakossága által lakott területeinek kivételével a németek által lakott területet jelöli, melynek a történelem során változatos államformái és határai voltak.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nickelsdorf lásd **Miklósalma**.

Norvégia észak-európai állam a Skandináv-félsziget nyugati részén, 1905-ig perszonálunióban Svédországgal.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nyírábrány magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-román határ mentén, Hajdú-Bihar megyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nyugat-Európa Európa nyugati fele, a Varsói Szerződés felbomlásáig az úgynevezett vasfüggöny túloldalán elhelyezkedő országok gyűjtőfogalma volt, azonban gyakorta alkalmazzák a Magyarországtól nyugatra fekvő államok megnevezésére is.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi terület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 92–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

O, Ó

Oberdrosen lásd **Rábaór**.

Olaszország dél-európai, az Itáliai-félszigetet, Sziciliát és Szardíniát magába foglaló ország.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Oláhország román állam, a Kárpátoktól délre (Nagy-Oláhország Havasalföld elnevezése volt, míg Kis-Oláhország Oltíniáé).

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciáinak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Oroszország Kelet-Európában és Észak-Ázsiában elterülő állam, 1917 és 1992 között a Szovjetunió vezető tagköztársasága.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciáinak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Oroszvár magyar határtelepülés volt 1920 és 1947 között. A trianoni békediktátum által létrejött Csehszlovákiához csatolt területeken felül a párizsi békediktátummal ugyancsak Csehszlovákiához csatolt három falu egyike, jelenleg Szlovákia területén Pozsony város része.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciáinak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciáinak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Orsova Duna parti város. Magyarország fontos határátkelőhelye 1918-ig, jelenleg Románia területén.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciáinak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciáinak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Osztrák-Magyar Monarchia az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság 1867 és 1918 között fennálló olyan szövetsége, amelyben a két társország bizonyos ügyeit közösen, a többi pedig önállóan intézte. A közös ügyek közé tartoztak a Pragmatica Sanctio-ból származó ügyek (külügy, hadügy és a finanszírozásukra szolgáló pénzügy), hitelügy. Ehhez az ügyrendszerhez csatlakoztak a dualisztikus ügyek azaz a vám- és kereskedelmi szövetség, valamint a nem közös de lehetőleg egyetértőleg intézendő ügyek (közvetett adózás, vasút, hajózás, posta, pénzügy). A dualisztikus ügyek a közös ügyektől – vagy ahogyan a magyar kiegészítő törvényben található a közös érdekű viszonyoktól – abban különböztek, hogy a közös ügyek tekintetében kizárólag közösen járhatott el a két ország, a dualisztikus ügyek körében pedig, ha nem jött létre a társországok között közös megállapodás a két ország önállóan is eljárhatott.

Az Osztrák-Magyar Monarchiának nem volt közös államfője és kormánya. Mindkét állam legfőbb közjogi méltóságát az osztrák császári és a magyar királyi tisztséget egy természetes személy I. Ferenc József töltötte be. Közös kormány ugyan nem létezett, azonban a közös ügyek intézése céljából közös minisztériumok működtek, amelyek élén közös miniszterek álltak, külügy-, hadügy- és pénzügyminiszter. E miniszterek értekezleteit – amelyben a két társország miniszterelnöke és a társországoknak a tárgyalási témában érintett miniszterei is részt vettek – hívták közös minisztertanácsnak. Amennyiben a közös minisztertanácsban az uralkodó elnökölt az üléseket koronatanácsnak nevezték. A közös minisztereket az uralkodó a két társország országgyűlésétől függetlenül nevezte ki és mentette fel. A közös miniszterek az uralkodónak tartoztak felelősséggel.

A közös költségeket a delegációk hagyták jóvá. A delegációk a két társország országgyűléseinek a bizottságai voltak, amelyeket az országgyűlések felhatalmaztak a közös költségvetés megállapítására. A közös költségvetésre a javaslatot a közös pénzügyminiszter terjesztette elő az indoklásához pedig a közös külügy- és hadügyminiszter is csatlakozott. A hatvan tagú delegációkat egy évre választották. A magyar delegáció negyven tagját a képviselőház, húsz tagját a főrendiház küldte. A magyar delegáción belül öt horvátországi képviselőnek kellett lennie egynek a képviselőházból egynek pedig a főrendiház tagjai közül. Az osztrák delegáció negyven tagját a képviselőház, húsz tagját pedig az urak háza választotta. Csehország tíz, Galícia hét, Morvaország négy, Alsó Ausztria három, Felső Ausztria kettő Steyer kettő, Tirol kettő a többi tartomány pedig egy-egy tagot küldött a delegációba. A delegációk évenként felváltva Bécsen és Budapesten üléseztek. Egyet nem értés esetén a delegációk tekintetében az uralkodónak nem volt döntési joga.

A közös költségek fedezésére a vámbevételek voltak hivatottak. A fennmaradó résznek a két társország közötti megosztási arányáról pedig a két országgyűlés döntött. Ezt az arányt kvótának nevezték. A kvótát meghatározott időre állapították meg. A kvóta megállapítása érdekében a két országgyűlés bizottságot küldött ki a téma egyeztetése céljából. Abban az esetben, ha a két országgyűlés nem tudott megállapodni, az uralkodónak volt döntési joga. Mivel a Magyar Királyság gazdasága dinamikusabban fejlődött a bevételei is gyorsabban nőttek, mint az Osztrák Császárságé. Ebből fakadóan pedig a közös költségek fedezésében a magyar arány nőtt. 1873-ban a magyar arány 31,4%, 1917-ben pedig 34,4% volt.

Az Osztrák-Magyar Monarchia területe a történelmi Magyarországot és az Osztrák Császárságot foglalta magába, amely ebben az időben kiterjedt a mai Ausztrián túl a mai Cseh Köztársaságra és a mai Lengyelországon is, amelynek a történelmi elnevezése Gallícia, továbbá Bukovinára valamint az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közös irányítása alatt álló Bosznia-Hercegovinára. Az Osztrák Császársághoz tartozott még a Dalmát tengerpart is Fiume kivételével, amely a Magyar Királyság részét alkotta.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRó János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Óriszentpéter település a vas megyei Őrségben.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

Pakisztán állam Dél-Ázsiában.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pancsova város a Duna partján, Magyarország fontos határátkelőhelye 1918-ig, jelenleg Szerbia területén.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Páring (más néven Paringul vagy Prislop), hegycsúcs a Kárpátok déli részében, a magyar-román határ mentén, 1920-ig

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Párizs Franciaország fővárosa.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pentelen, hegycsúcs a Kárpátokban, a magyar-román határ mentén, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Peresznye magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén, Vas Vármegye északi részén.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pécs Baranya vármegye székhelye.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Péterhida magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Somogy vármegyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pinka határpatak a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén, Vas vármegyében, amely Magyarországon a Rábába ömlik.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Podmaniczki-major majorság a jelenlegi magyar-szerb határ mentén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Portugália Európa legnyugatibb állama, a Hispán-félsziget Atlanti-óceáni partvidékén terül el.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pozsony a trianoni békediktátum után Szlovákia fővárosa. A történelmi Magyarország Pozsony vármegyéjének székhelye. Árpád-kori település. A magyar országgyűléseket évszázadokig Pozsonyban hívták össze.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pozsonyi hídfő csehszlovák igényekhez igazodva hídfőállás Pozsonytól délre, a Duna jobb partján, 1938-ig Pozsonyligetfalut és határát, 1947-től – az előbbin túl – Oroszvárt, Horvátjárfaút és Dunacsúnyt is magába foglalta.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pozsonyligetfalu csehszlovák igényekhez igazodva hídfőállás Pozsonytól délre a Duna partján jelenleg Szlovákia területén.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Predeal román határtelepülés, román területen működő magyar határátkelőhely volt 1918-ig, az akkori Magyarország fontos határátkelője.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Prislopul (más néven Prislop vagy Paringul) hegycsúcs a Kárpátok vonulatában.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

Rába az Alpokban eredő, de jelentőssé Magyarországon váló folyó a Duna jobb partjának mellékfolyója.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rábaőr Alsó- és Felső-Strázsa egyesüléséből létrejött Várvidéki település, jelenleg Ausztria területén.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rajka magyar határtelepülés 1947 óta a jelenlegi magyar-szlovák határszakasz mentén, a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron Vármegyék maradványain létrejött Győr-Moson-Sopron vármegyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rechnitz lásd Rohonc.

Remetekő bánya a Kárpátokban, Gyimesbükk határában, a magyar-román határ mentén, 1920-ig

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rohonc várvidéki település, jelenleg Ausztria területén.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Románia (Nagy Oláhország) Magyarországgal határos ország. A trianoni békediktátum Romániának jutatta a történelmi Magyarország mintegy egyharmadát több millió magyar ajkú lakossal. Románia a XIX. század utolsó negyedében jött létre havasalföldi és moldáviai (Kis Oláhország) fejedelemségek egyesülésével. Az 1848–1849-es, 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a román fegyveresek. Ezek az atrocitások és a román pártállam időszakában megvalósuló magyarelles magatartás beárnyékolják a magyar-román viszonyt. A román hatóságok a magyar nemzetiség beolvasztására törekedtek. A romániai magyar nemzetiség az ország Európai Unióhoz történő csatlakozása után is küzd a nemzetiségi jogai maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Röszke magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-szerb határ mentén, Csongrád megyében, Magyarország és Szerbia közötti legforgalmasabb határátkelőhely.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S, Sz

Saint Germain Párizs környéki település, az 1919-ben, a győztes hatalmak és Ausztria által aláírt, az I. világháborút lezáró békediktátum helyszíne.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sárbogárd fejér megyei település.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Schengen kisváros a luxemburgi-francia-német határon.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Siófok Balaton parti város Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Siófok–Balatonkiliti a somogy megyei Siófok város településrésze, ideiglenesen és időszakosan, a nemzetközi forgalom számára megnyitott repülőtérrel

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Siren hegycsúcs a Kárpátokban, a magyar-román határ mentén, 1920-ig

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Somogy vármegye magyar területi közigazgatási egység, Dél-Dunántúlon.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Somogyudvarhely határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Somogy vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sopron a történelmi Magyarország Sopron Vármegyéjének székhelye. Jelenleg a magyar-osztrák határ magyar oldalán elterülő szép fekvésű határváros. A trianoni békediktátum során elcsatolni kívánt terület volt, ahol a hovatartozás témájában népszavazást tartottak, melynek során a lakosság Magyarországhoz tartozás mellett szavazott. Ezáltal a város elnyerte a „Civitas fidelissima” kitüntetést.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sósmező magyar határtelepülés az erdélyi Ojtozi-szorosban, Magyarország fontos határátkelőhelye 1918-ig, jelenleg Románia területén.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Spanyolország a Hispán-félsziget többségét magába foglaló dél-európai állam.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sri Lanka lásd **Ceylon**.

Strázsa hegycsúcs a Kárpátokban, a magyar-román határ mentén, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Surian hegycsúcs a Kárpátokban, a magyar-román határ mentén, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Surján (románul: Munții Șureanu) hegység a Kárpátok déli vonulatában.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Svédország észak-európai állam a Skandináv-félsziget keleti részén, 1905-ig perszonálunióban Norvégiával.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szalafő határtelepülés a jelenlegi magyar-szlovén határ mentén, Zala vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvéde-

lem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szaláncz-patak (Szanik) patak a Kárpátokban, a magyar-román határ mentén, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szántód magyar település a Balaton partján, Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szeben Vármegye erdélyi vármegye 1918-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szeged Csongrád vármegye székhelye, Tisza parti város.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szentborbás magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Somogy vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szentgotthárd magyar határváros a jelenlegi osztrák-magyar határ mentén, Vas vármegyében.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szentpéterfa határtelepülés a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén, Vas vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szerbia a szerbek már a középkorban államot hoztak létre a Balkánon. A török hódítók kiűzése után az elnéptelenedet dél-alföldi területekre szerbeket telepítettek. A Habsburgok a magyar ellenállás egyik ellenszereként támaszkodtak a betelepített szerbekre. A trianoni békediktátum Szerbiához csatolta Magyarország Dél-Alföldi területeit, közel 1 000 000 főnyi magyar lakossal. A szerb hatóságok a magyar földbirtokosoktól elkobzott földeket a betelepített szerbek között osztották föl, így a magyar lakosság jelentős része földönfutóvá vált. Az 1848–1849-es, az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a szerb fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a szerb-magyar viszonyt. A szerbiai magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szerbia–Montenegró lásd **Jugoszlávia**.

Székesfehérvár Fejér vármegye székhelye, a középkorban huzamosabb ideig az ország fővárosa.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szlovénia délszláv állam, Jugoszlávia tagköztársasága volt, majd 1991 nyarától független ország.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szob ipoly-völgyi település.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szófia Bulgária fővárosa.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szovjetunió az Orosz Birodalom romjain az első világháború után létrejövő államszövetség, amely a XX. század végén felbomlott.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szurul hegyecsúcs a Kárpátok déli részében, a magyar-román határ mentén, 1920-ig

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T

Tampere város Finnország középső részén.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tarnaméra település Heves megyében.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Taszár település Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tauka osztrák határtelepülés a jelenlegi magyar-osztrák-szlovén (volt jugoszláv) hármashatárnál.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Táltos-major majorság a jelenlegi magyar-szerb határ mentén.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Teheren hegyecsúcs a Kárpátokban, a magyar-román határ mentén, 1920-ig.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Temesvár délvidéki város, jelenleg Románia területén.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tisza a legnagyobb Kárpát-medencében eredő folyó, Máramaros vármegyéből ered és a Szerémségnél torkollik a Dunába.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tisza-Maros-szög a Kárpát-medence Maros folyó Tiszába ömlésének vidéke, a Marostól délre fekvő terület.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Torino olaszországi város az északi Piemonte tartományban.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tornyszentmiklós határtelepülés a jelenlegi magyar-szlovén határ mentén, Zala vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tótlak muravidéki település, jelenleg Ausztria területén.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tótszerdahely határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Zala vármegyében, a Mura partján.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tököl település Pest vármegyében a Csepel-szigeten.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Törökország kis-ázsiai állam (néhány kormányzósággal az Európai kontinensen). A Török Birodalom felbomlása után jött létre, melynek során szétválasztották az iszlám egyházat a világi államtól.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tőzeggyár major Magyarfertőd település külterülete a jelenlegi magyar-osztrák határ mentén, a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron Vármegyék maradványain létrejött Győr-Moson-Sopron vármegyében.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Trianon Párizs melléki kastély, ahol az első világháború után Magyarországra erőltetett békediktátumot aláírták.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Trzlava lásd **Pozsonyligetfalu**.

Túr (Túr-folyó), a tiszba balparti mellékfolyója, rövid szakaszon Románia és Ukrajna között határfolyó, a jelenlegi magyar-ukrán–román hármashatárt keresztezi.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

U, Ü

Udvar magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, határátkelőhely Horvátország fele, Baranya megyében.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Újvilág Amerika szinonímája

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ukrajna A Szovjetunió felbomlása után önállósult kelet-európai ország.

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

USA lásd **Amerikai Egyesült Államok**.

V, W

Verestoron magyar határtelepülés Erdélyben, Magyarország fontos határátkelőhelye 1918-ig, jelenleg Románia területén.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Veszprém Veszprém vármegye székhelye.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vietnám ország Délkelet-Ázsiában.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Voinagu Kataniest (más néven: Voineagul Catanesei) lásd **Vojnyág**.

Vojnyág (románul Voinagu Kataniest vagy Voineagul Catanesei) hegycsúcs a Kárpátok déli részében, a magyar-román határ mentén, 1920-ig, jelenleg Románia területén.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Windisch-Minihof (ma Minihof-Liebau) lásd **Tótlak**.

Z, Zs

Zágony település a magyar-román határon 1920-ig, jelenleg Románia területén.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Záhony magyar határtelepülés, jelenlegi magyar-ukrán határon jelentős közúti és vasúti határátkelőhely Ukrajna felé (1920 és 1938 között Csehszlovákia felé).

VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Zákány magyar határtelepülés a jelenlegi magyar-horvát határ mentén, Somogy vármegyében.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Zalaegerszeg jelentős dunántúli település, Zala vármegye székhelye, a Zala-folyó partján.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Zimony közlekedési csomópont a Száva Dunába torkolásánál, Magyarország fontos határátkelőhelye 1918-ig, jelenleg Szerbia területén.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

INDEX CHRONOLOGICUS

1739

1739 belgrádi békeszerződés.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1743

1743 az erdélyi szászok vitatják 20 havas tulajdonjogát.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1770

1770 a szászok megnyerték a havasok tulajdonjogára irányuló perüket.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1788

február 9. II. József osztrák császár hadat üzent Törökországnak

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1791

1791 szisztovói békeszerződés.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1804

1804 román-magyar határvillongás kivizsgálására bizottságot hoztak létre.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1838

1838 román-magyar határvillongás kivizsgálására bizottságot hoztak létre.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1848

1848–1849 magyar forradalom és szabadságharc.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1849

1849 a birodalom egészére kiterjedő hatáskörrel állították fel a császári csendőrséget.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember

29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1867

1867 Kiegészítés, a dualizmus időszakának a kezdete.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1867 a Magyar Királyság területén a császári csendőrséget megszüntették, azonban az erdélyi és a horvátországi csendőrség továbbra is fennmaradt.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1869

1804 román-magyar határvillongás kivizsgálására bizottságot hoztak létre.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1870

1870–1882 a magyar minisztertanács 7 ízben foglalkozott a magyar-román határ problémájával.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1871

1871 a német kikötőkben 1871-től rögzítették a kivándorlók célországát.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1876

1876 a magyar királyi kormány a közös haderőtől átvette az erdélyi csendőrséget.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1879

1879 a Magyar Királyságban az államhatár határjeleire is kiterjesztették a büntetőjogi védelmet.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1881

1881 ebben az évben hozták létre a Magyar Királyi csendőrséget.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1881 román-magyar határvillongás kivizsgálására bizottságot hoztak létre.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1882

1882 vegyesbizottságot hoztak létre a magyar-román határ pontosítása céljából.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1883

1883 és 1884-ben a vegyesbizottság bejárta és jegyzőkönyvben, illetve térképen rögzítette a magyar-román határt.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1885

1885 felállították a budapesti detektív osztályt.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1886

1886 belügyminiszteri rendelet a Mosonyi utcai toloncház létrehozására.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 2. a nemzetközi vegyesbizottság megkezdte az 1887. április 15-éig tartó ülését, melynek során a határbejárás során készített felmérések alapján leírták és térképen rögzítették a magyar-román határvonalat.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1887

április 15. a korábban, Bécsben ismét összehívott nemzetközi vegyes bizottság a magyar-román határvonalat közös bejegyzéssel megállapította, szabatosan leírta és térképen rögzítette

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1888

1888-ban iktatta törvénybe a magyar országgyűlés a magyar-román határegyezményt.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

február 28. elkészült a budapesti, Mosonyi utcai rendőrlaktanya.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1890

1890 a magyar-román határegyezmény alapján a román és a magyar hatóságok első ízben tartottak közös határvizsgálatot.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1894

július Erdélyben elkezdtek – a magyar-román határ pontos kitűzése érdekében – a háromszögelési hálózat kifejlesztésének geodéziai munkálatait.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1895

1895 a graz-i rendőrmúzeum létrehozása.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1895 Nemzetközi Büntető Egyesület kongresszusa Linzben.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 14. Csík vármegye alispánja jelentette, hogy a Gyimesi határvonalnál a magyar-román határt képező keskeny hegylábban megkezdett, de az alján ideiglenesen beszüntetett „Remetekő” bányájukat újból meg akarja nyitni, amelyhez engedélyt kért

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1898

1898 elrendelték a kivándorlási statisztikák gyűjtését.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1899

1899 az európai kikötőkben ezévtől mérték fel a kivándorlók származási országát.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1900

1900 a magyar és a román állam képviselői közös időszaki határfelülvizsgálatot tartottak.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1901

1901 a magyar statisztikai gyűjtés rendszere egyszerűsítésének a részeként 1901-től csak a be- és kilépők honosságát kellett felmérni, az adatokat azonban nem évente, hanem havonta kellett eljuttatni a statisztikai hivatalhoz.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-

én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1901 befejeződtek a magyar-román határmenti háromszögelési hálózat geodéziai munkálatai.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1904

1904 Magyarországon a határátlépéseket 1904-től két úton kísérték figyelemmel, egyrészt a községi elöljáróságokon kellett jelenteniük külföldre utazókat, illetve kivándorlókat másrészt az útlevel nyilvántartásokon keresztül kísérték figyelemmel ezen utazásokat.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1904 a magyar-román határmenti háromszögelési rendszer alapján pontosított térképeket kinyomtatták és lejtatták a román és a magyar közigazgatás határmenti szervezeteihez.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1904 elkezdődött a magyar-román tárpontosítások nyomán a túlolldali országokhoz kerülő területek megváltása.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1905

1905 elkezdődött a magyar-román határpontosítások nyomán Magyarországhoz csatolt területek telekkönyvi rendezése.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1906

1906 a fővárosi rendőrség bünyügyi nyilvántartásának országossá szervezése.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1908

1908 a budapesti Bünyügyi Múzeum felállítása.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1910

1910 Magyarország megszüntette a Szerbiába utazáshoz az útlevelkényszert.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1910 a magyar-román határegyezményben rögzítettek szerint ezen évben is határfelülvizsgálati bizottságot hoztak létre. Ez alkalommal a határjelek állapotának felmérése mellett törzskönyvezték a határterületi vízműveket és a határon áthaladó ösvényeket.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1913

1913 Magyarország visszaállította a Szerbiába utazásokhoz az útlevelkényszert.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1918

1918 őszirozsás forradalom.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1918 a dualizmus időszakának a vége.

FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatásaim tapasztalatai. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 38–43. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1919

1919 Tanácsköztársaság.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1919 a Magyar Királyi Csendőrséget beolvasztották a Vörös Őrségbe.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1919 újjászervezték a Tanácsköztársaság által megszüntetett Magyar Királyi Csendőrséget.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1920

június 4. trianoni békediktátum.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1922

május 5. kijelölésre került Magyarország, Ausztria és az akkor még Szerb–Horvát–Szlovén állam közös határpontja Oberdrosen, Felsőszölnök és Tótlak települések határpontján

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti

rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1933

1933 a szovjet haderőben létrehozzák az első légideszant zászlóaljakat.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1936

1936 a szovjet haderőben létrehozzák a légideszant dandárt.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1938

1938–1956 a magyar haderőben légideszant csapatokként ejtőernyős alakulatokat rendszeresítettek.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1939

1939 a magyar haderő hadrendjében először jelenik meg ejtőernyős század.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1940

1940 a magyar haderő hadrendjében először jelenik meg ejtőernyős zászlóalj.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1941

1941 a szovjet haderőben létrehozták a légideszant hadtestet.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1944

1944 a magyar haderő hadrendjében először jelenik meg ejtőernyős ezred.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június a rendőrségen belül bevezetik a katonai függelmi viszonyokat.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1945

1945 a magyar haderő felbomlásával a légideszant tevékenységhez kötődő katonai szervezetek megszűntek.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1945–1949 átmenet a diktatúrába

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1945 az Ideiglenes Kormány megszüntette a Magyar Királyi Csendőrséget.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január Magyarország azon területein, ahonnan a német csapatokat már kiszorították megindult az új közigazgatás szervezése.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 9. megkezdődött a rendőrség újjászervezése.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 9. életbe lépett a feltétel nélküli fegyverszünet a Német Birodalom részéről a szövetséges erők feltételei alapján.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 10. elkezdődött az önálló határőrség felállítása.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1946

február az önálló határőrség létrehozásának befejezése.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 8. a távolsági határforgalom ellenőrzése teljes egészében az önálló határrendőrség kompetenciájába került.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 14. Magyar Határrendőrség elnevezés megszűnt, a Határrendőrkapitányság elnevezés helyébe Magyar Államrendőrség Határrendészeti Kapitánysága elnevezés lépett.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 18. a határrendészeti szerveinek tisztí értekezletén deklarálták a Magyar Államrendőrség felállítását.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 20. NAGY Imrét RAJK László váltotta a belügyminiszteri poszton.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 20. MARSCHALL László rendőr alezredes vette át a Határ-, Folyam-, és Légirendészeti alosztály (IV/12.d.) irányítását.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 28. hatályba lépett Ausztriára vonatkozóan a II. Ellenőrzési Szerződés, amely lehetőséget teremtett Ausztria számára önálló vám- és határőrség megszervezésére.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 28. Párizsban megkezdődött a szövetséges hatalmak béketárgyalása Magyarországgal.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1947

február 10. párizsi békediktátum

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 28. a határrendőrség és a határőrség vezetői megállapodtak a határforgalom ellenőrzéssel kapcsolatos teendők megosztásában.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 16. a magyar nemzetgyűlés becikkelyezte a párizsi békediktátumot.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 15. a párizsi békeszerződés hatályba lépése.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 15. Magyarország Csehszlovákia részére átadta – a Párizsi Békeszerződés értelmében – Horvátújfalú, Oroszvár és Dunacsuny községeket.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

novembere az osztrák-magyar csehszlovák hármass államhatár találkozási pontját jelölő triplexet áthelyezték a párizsi békediktátumban megváltoztatott határ szerinti új helyére.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1948

1948-ig a hírszerzés a honvédelmi minisztérium katonapolitikai osztályának kompetenciájába tartozott.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1948 „PILIS II.” hadrendben ismét szerepelt ejtőernyős légideszant század.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

júniusában Bukarestben a Kommunista és Munkás Pártok Tájékoztató Irodája elutasította Jugoszlávia úgynevezett „különutas” szocializmus felfogását.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 10., e napon, felállították a BM Államvédelmi Hatóságot a belügyminisztérium alárendeltségébe tartozó közép-fokú hatóságként, melynek alárendeltségébe vonták. A folyamrendészeti- és légiközlekedési hatóságokat, továbbá a határrendészetet, valamint a Külföldiek Ellenőrző Központi Hatóságot és az útlevélosztályokat.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1949

1949 a „Klapka” hadrendben zászlóalj ejtőernyős alegység szerepelt.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 19. a magyar-szovjet (későbbi ukrán) államhatár redemarkációs dokumentumának aláírására került sor.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

novemberében Budapesten az úgynevezett „Béketábor” vezetői Jugoszláviát határozatlan bélyegezték meg.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

decemberében a határőrség kivált a honvédség kötelékéből.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1950

január 1., e napon a Határőrség a hadsereg kötelékéből kivált és az Államvédelmi Hatóság alá rendelték, valamint életbe lép az új közigazgatási rendszer, a megyerendszer létrejött valamint Budapesten egyesítettek számos környékbeli települést (töb-
bek között Újpestet és Kispestet).

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

február 1. az Államvédelmi Hatóság átvette a határőrséget.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

nyár a magyar haderő ejtőernyős zászlóalját Kaposvárra telepítették.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1950 az Államvédelmi Hatóság a Minisztertanács felügyelete alá került.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1951

1951-ben vitorlázó repülőgépeket rendszeresítettek az ejtőernyős zászlóaljnál.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

novemberben a magyar haderő ejtőernyős zászlóalja Székesfehérvár sóstó repülőtérre települt.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1953

1953 a magyar haderő ejtőernyős zászlóalját átszervezték mélységi felderítő és diverziós zászlóaljává.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1954

novemberben a haderőcsökkentés keretében a magyar haderő mélységi felderítő és diverziós zászlóalját megszüntették.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1955

májusában megkezdődött a határra telepített aknamezők felszámolása.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 1. a Magyar Népköztársaság kormánya határozatot hozott a határmenti taposóaknák felszedéséről és a robbanóanyagok összegyűjtéséről.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október elkezdődött a határzárak lebontása.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 22. megindult, a déli határon lévő műszaki záruk felszámolásának tervezése.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 26. a Határőrség a 3., 4., és 5. kerületeinek szakaszain az aknamentesítést megkezdték.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1956

január 15. a belügyminisztériumhoz felterjesztették a határzár mentesítési munkálatok részletes terveit.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 15-től 1956. október 19-ig tartalmazta a határzár mentesítési terv Felsőszőlőnktől Lentiig tartó határszakasz mentesítését.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 17., aknamentesítő zászlóalj a kiképzésének megkezdése előtt Marcaliból áttelepült Szegedre

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 26. Magyarország és számos szocialista ország megalapítja az Egyesített Atomkutató Intézetet, valamint a Határőrség a 3., 4. és 5. kerületeinek szakaszain az aknamentesítést fokozták.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

március 28. az államhatár mentén telepített aknazár mentesítését kezdték meg a Kübekháztól keletre eső területen és a Tisza bal partjánál

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 16. befejezték az államhatár mentén telepített aknazár mentesítését a Kübekháztól keletre eső területen és a Tisza bal partjánál

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 17. aknamentesítő zászlóalj Szegedről áttelepült Hódmezővásárhelyre.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 21-ig az önálló határőr műszaki zászlóalj Nagyatádon folytatott kiképzést.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 23. megkezdődött az aknamentesítő zászlóalj kiképzése.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 25. a hadtestek műszaki zászlóaljai határzármentesítő tevékenységeinek kezdete.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

májusában az Osztrák Kommunista Párt azzal a kéréssel fordult a Magyar Dolgozók Pártjának központi vezetéséhez, hogy a határzárakat szüntesse meg.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 9. a nyugati határszakaszon a határőrség önálló zászlóalja részt vesz a műszaki záruk felszámolásában, amelyet a Pinca-folyó mentén kezdtek meg

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 12. befejeződött az aknamentesítő zászlóalj kiképzése

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 17. az aknakutató zászlóalj a Tisza jobb partján folytatta tevékenységét.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

nyár a szovjet katonai felsővezetés részletes karhatalmi tervet készített a demonstratív karhatalmi célú katonai erők alkalmazására.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 21-ig a nyugati határszakaszon a határőrség önálló zászlóalja részt vett a műszaki záruk felszámolásában a Pinka-folyó mentén.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 1. MOLOTOV szovjet külügyminiszter, valamint Josip TITO megkezdi három hetes szovjetunióbeli látogatását, amely során rendezik országaik viszonyait, valamint a nyugati határszakaszon a hadtestek műszaki zászlóaljai részt vesznek a műszaki záruk felszámolásában

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 15. a Gara körzetébe átvonult önálló határőr műszaki zászlóalj befejezte az aknazár mentesítését

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 20. befejeződött az államhatár mentén telepített aknazár mentesítése Kübekháztól keletre eső területen és a Tisza bal partjánál

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 1. a nyugati határszakaszon történő mentesítési munkálatok kezdetét vették a Honvédség műszaki zászlóaljainak déli határról végrehajtott áttelepülése nyomán.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 20. a magyar katonai felső vezetés kirendelt újabb két alakulatot a műszaki zárok mentesítésére.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 23. aknukatató zászlóalj indult el új munkaterületére, a sorokpolányi erdőbe.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 24. aknukatató zászlóalj meg érkezett új munkaterületre, a sorokpolányi erdőbe.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 27. a nyugati határszakaszon a 2. önálló aknukatató zászlóalj részt vett a műszaki zárok felszámolásában.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 1. a katonai felső vezetés döntése alapján 800, az aknamentesítésben részt vevő tartalékost szerelt le.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 18. a műszaki alakulatok befejezték a műszaki zárok teljes eltávolítását.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 19. az aknamentesítést folytató zászlóalj a nyugati határszakaszon befejezte a munkát.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 20. a Magyar Néphadseregben bevezetik a szigorított hadműveleti szolgálatot, amelyet másnap visszavonnak, valamint e napig a Magyar Néphadsereg és a Belügyminisztérium kirendelt műszaki csapatai 774 km-en mintegy 700 000 db taposó-, illetve érintőaknát hatástalanítottak.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárok felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 23. Budapesten kitört a forradalom és szabadságharc.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 24. Budapesten megjelentek az első szovjet harcokosi-egységek 290 harcokosi, 120 páncélozott lövészharcjármű és 6 000 fő élőerő bevetésével a karhatalmi célú demonstratív felvonulás végrehajtására.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 28. a politikai vezetés médiában tett bejelentése gyökeresen megváltoztatta a felkelőcsoportok jogállását és az ellenük való rendvédelmi fellépés körülményeit, lehetőségeit.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 3. a szovjet 7. légidesszant hadosztály erőinek zöme – leszálló módszerrel desszantolt – a Tököli repülőtéren, majd biztosította annak területét és egyesültek a beérkező harcokosi csapatokkal, itt Ivan SZEROV, a KGB főnöke letartóztatta MALÉTER Pált és a tárgyalásra érkező küldöttség tagjait.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 4. megindult a szovjet hadsereg támadása Budapest ellen – ahol elfoglalják a Honvédelmi Minisztériumot – és számos magyar nagyvárosba vonulnak be

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 7. Magyarországon a szovjet desszant-csapatok befejezték a feladatok végrehajtását, majd megszervezték a fontosabb megszállt objektumok biztosítását, valamint e napon az ENSZ nyilatkozatot adott ki, hogy az Egyesült Királyság, Franciaország és Izrael vonja vissza csapatait a szuezi térségből

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1957

március 22. a munkás-paraszt kormány határozata alapján a honvédelmi miniszter elrendelte a nyugati országhatár műszaki zárrakkal történő ismételt lezárását és az újraaknásítást.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1962

1962 végére a nyugati határvonalon 282 km új típusú műszaki zár épült.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1963

1963 a budapesti Bűnügyi Múzeum ismételt létrehozása.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1964

január 14. egy budapesti Kálvin téri bisztróban betöréses lopás történt

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1967

1967 a budapesti Bűnügyi Múzeumot országos gyűjtőkörű szakmúzeummá minősítették.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1988

1988 megszűnt a totális határforgalom ellenőrzés.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

január 1., e napon, megkezdődött Magyarországon a világ összes országába érvényes magánútlevél, az úgynevezett „világútlevél” általános kibocsátása.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1989

1989-ben megvalósult a cseh-szlovák „bársonyos” forradalom.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1989 a berlini fal lebontása.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

áprilisában lengyelországi ellenzék és az állampárt képviselői kerekasztal megállapodást kötöttek.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

május 18. a Minisztertanács e napon megszüntette az állami struktúrában a pártszervezeteket.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 27. a magyar kormány megnyitotta az osztrák határt a keletnémet állampolgárok előtt.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember

tember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 1. a Minisztertanács megszüntette a határsávot és a nyomsvávot és az elektromos jelzőrendszert üzemen kívül helyezte.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 19., a megrendezésre került a „páneurópai pikniken”, HORN Gyula és Alois MOCK átvágták a vasfüggöny szögesdrótját, Lengyelországban a Solidarność vezető tagját, Tadeusz MAZOWIECZKI-t neveztek ki miniszterelnöknek, megtörve a lengyel állampárt 42-éves kizárólagos politikai uralmát

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 11. a magyar kormány lehetővé tette az NDK állampolgárok – külön kiutazási engedély-nélküli – Ausztriába történő kiléptetését.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 17–31., ekkor zajlott le a romániai forradalom

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1990

május bevezették a szelektív útlevel ellenőrzést.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1991

június 13. az 5., időszakos határjel ellenőrzés alkalmával az új állami címerünket, helyezték el a magyar-osztrák-szlovén hármashatárjelen.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november akciószázadokat hoztak létre a határőrségnél.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1992

május 12. a magyar-szlovák-osztrák triplex határjelen a szükségessé vált régi magyar és csehszlovák címerek cseréjét hajtották végre.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti

rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1992/1993 fordulóján a csehek és a szlovákok különváltak egymástól.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1993

május 4. megvalósították a magyar-szlovén-osztrák triplex határjelen a szükségessé vált régi jugoszláv címer cseréjét az immár független Szlovénia államcímérére.

VEDŐ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 129–137. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1995

május 26. Ausztria csatlakozott az Európai Unióhoz.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1996

augusztus 31. Tarnamérán megnyílt a rendvédelem-történeti témájú múzeum.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1997

augusztusától – 1999. április 26-ig a budapesti Bűnügyi Múzeum működését felfüggesztették.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1999

április 26. új, Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum néven működik a budapesti rendvédelem-történeti szakgyűjtemény.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

augusztus 1. Ausztria csatlakozott a Schengeni Államokhoz.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2001

november 5. a Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeumhoz csatolták a tarnamériai rendvédelem-történeti gyűjteményt.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2002

április 1. a Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum neve Rendőrség-történeti Múzeummá alakult.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2004

május 1. Magyarország és kilenc további állam csatlakozott az Európai Unióhoz.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

november 5. a budapesti Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeumhoz csatolták a tarnamérai Almássy kastélyban létesített rendvédelem-történeti gyűjteményt.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

2005

július 1. felállították a Rendőrség-történeti Múzeum könyvtárát.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

INDEX ORGANICUS

A, Á

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH)

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Alkotmánybíróság, 1990-től működő magyar alkotmánybírói testület.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Államvédelmi Hatóság (ÁVH), 1946 októberében a BRFK Politikai Rendészeti Osztályából önállósították a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztályát (ÁVO), amelyet 1948 szeptemberétől a belügyminiszter felügyelete alá helyezték Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóság (ÁVH) néven, s vált önálló hatósággá (átvéve a határ-, folyam- és légi közlekedési rendészeti hatósági feladatokat és a KEOKH-ot), 1950-től függetlenítették a Belügyminisztériumtól amely ilyen formában 1953-ig működött, amikor a Belügyminisztérium alá visszarendelték, majd 1957-ben felszámolták a rendvédelmi szerveit a Belügyminisztérium alá szervezték.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Államvédelmi Hatóság Belső Karhatalom az Államvédelmi Hatóság három főrészből állt nevezetesen úgynevezett zöld ÁVÓ = Határőrség, kék ÁVÓ = Karhatalom, piros ÁVÓ = kormányőrség, politikai rendőrség. A népies elnevezés az egyenruha hajtóka színéből fakadt.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Államvédelmi Osztály lásd **Államvédelmi Hatóság**.

B

Belügyminisztérium az első független magyar kormány óta – a GYURCSÁNY, majd BAJNAI kormány kivételével – folyamatosan létező tárca, amely a közigazgatásért, a rendvédelemért és minden olyan ügyért volt felelős, amely nem tartozott más tárca kompetenciájába. A kiegyezés utáni első belügyminisztérium a Helytartónácsi Hivatalból fejlődött ki. A belügyi tárca a mindenkori magyar kormányok egyik legfontosabb tárcája volt. A belügyminisztérium épületegyüttese a dualizmus és a két világháború közötti időszakban – a honvédelmi és a pénzügyi tárca épületeivel megegyezően – a Budai Várban álltak. A második világháború után azonban – amikor a Budai Vár megszűnt Magyarország hatalmi centrumaként működni – mindhárom tárcát a főváros belvárosában helyezték el. A belügyminisztérium a József Attila utca és a Roosevelt-tér által határolt háztömb épületeit kapta meg, amely épületegyüttes egyik épülete korábban bankszékházként működött. A belügyminisztérium szervezete dinamikusan fejlődött. Az ügyek csoportja szerinti szervezeti egységekből állt. A szervezeti egységeket permanens módon módosították. A minisztérium élén a belügyminiszternek közvetlenül alárendelt szervezeti egység állt, amelyet különböző korokban különböző módon hívtak (elnökség, kabinet, titkárság stb.) A pártállam kialakítása kapcsán a belügyminisztérium közigazgatás irányítási teendőit áttelepítették a minisztertanácshoz, és a belügyi tárcába koncentrálták a rendvédelmi és állambiztonsági feladatokat. A rendszerváltás után helyreállt a tárca eredeti hatásköre.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH), neve korábban BM BÁH volt; 2000-ben létrehozott hatóság 2002-től központi és területi szervekkel került átalakításra, s az állampolgársági ügyek, menekültügyi és idegenrendészeti feladatok végrehajtására került felállításra.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BM Államvédelmi Hatóság lásd **Államvédelmi Hatóság**.

BM Államvédelmi Osztály lásd **Államvédelmi Hatóság**.

BM Határőrség lásd **Határőrség**.

BM Rendőrség lásd **Rendőrség**.

Budapesti Műszaki Egyetem (Műegyetem)

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem lásd **Budapesti Műszaki Egyetem**.

Bűnügyi Múzeum lásd **Rendőrség-történeti Múzeum**.

Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum lásd **Rendőrség-történeti Múzeum**.

C, Cs

Cunard brit hajózási vállalat, amely jelentős mértékben kivette részét a magyarországi kivándorlók Amerikába szállításában a dualizmus időszakában.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Császári és Királyi Hadsereg Az Osztrák-Magyar Monarchia szárazföldi véderejéből a közös hadseregbe vonatkozó elnevezés. A kifejezést az 1889. évi uralkodói utasítás vezette be. (lásd.: Közös hadsereg.)

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Császári és Királyi Külügyminisztérium (németül: Kaiserliches und Königlich-Außenministerium), az Osztrák-Magyar Monarchia közös külügyminisztériuma. A külügy a két társország – Osztrák Császárság és Magyar Királyság – közös ügyei közé tartozott. A Magyar Királyságban a dualizmus időszakában nem is működött magyar külügyminisztérium. A külügy ugyan mindkét társország érdekeit képviselte, azonban a nemzetközi szerződéseket általában a két társország képviselői aláírták, illetve a társországok önállóan is kötöttek nemzetközi megállapodásokat.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csendőrség lásd **Magyar Királyi Csendőrség**.

F

Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány lásd **Minisztertanács**.

Gy

Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium (ISM), 1999-ben létrehozott minisztérium neve Ifjúsági és Sportminisztérium, volt 2002-ig, amikortól Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium néven látja el feladatát.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

Hadtörténeti Intézet és Múzeum a Budai Vár Kapisztrán téri laktanyájában hozták létre az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása nyomán. A magyar hadtörténelem gondozásának intézménye.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

HAPAG (Hamburg–Amerikanische Packet Aktien Gesellschaft), német hajózási vállalat, amely járatait elsősorban Észak-Amerika és Németország között közlekedtetette a dualizmus időszakában.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Határrendőrség lásd **Magyar Királyi Államrendőrség**.

Határőrség lásd **Magyar Királyi Határőrség**.

Honvédelmi Minisztérium az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc idején létrejött első független magyar kormány óta létező tárca, amely a haza védelméért felelős minisztériumként a haderőt irányítja. A katonai állományú személyek a pártállam létrejöttéig függetlenül attól, hogy hol teljesítettek szolgálatot – a testőrök, a koronaőrök és a képviselőházi őrség kivételével – a honvédelmi tárcához tartoztak. Ebből fakadóan a magyar rendvédelmi testületek közül a magyar királyi csendőrség személyi állományának tagjai személyükben a honvédelmi tárcához tartoztak. Ügyeik intézése céljából a honvédelmi minisztériumban külön osztály működött. A honvédelmi tárca hagyományosan a Budai Várba települt. A pártállam idejében azonban a Margit Híd pedti hídfőjénél létesített új épületegyüttesbe költözött, ahol azóta is működik.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Honvédség lásd Magyar Királyi Honvédség.

I

Igazságügyi és Rendvédelmi Minisztérium (IRM) lásd Belügyminisztérium.

K

Kominform lásd Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodája.

Komintern lásd Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodája.

Kommunista Ifjúsági Szövetsége (KISz), a Dolgozó Ifjúság Szövetségének utódjaként jött létre, az MSZMP ifjúsági szervezete volt 1957 és 1989 között.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP) lásd Magyar Kommunista Párt.

Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodája (TI; Kominform), a Moszkvából irányított nemzetközi kommunista szervezetet 1947-ben hozták létre – az 1943-ban feloszlott Kommunista Internacionálé (Komintern) helyébe –, 1956-ig működött.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kontra Obervestajne Sluzba (KOS), jugoszláv Kémelhárító Szolgálat, 1945 után.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Korpus Narodne Odbrane Jugoslavie (KNOJ), jugoszláv Nemzetvédelmi Hadtest, 1945 után.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közlekedési Felügyelet

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közös hadsereg az 1867/XII.tc. a kiegyezési törvény-ben foglalt hadügyi közösségből fakadt, így a dualizmushoz tapadó katonai szervezet volt. Az uralkodót illette meg a véderő „vezérlete” (pld.: a hadüzenet is), „vezénylete” (a haderőt az uralkodó bármikor bárhová irányíthatta), és „belszervezete”, (kinevezések, struktúra megállapítás, szolgálati nyelv meghatározása, fegyelmezés stb.).

A közös hadseregben ezen jogok gyakorlásához nem volt szükséges a két társország hadügyminisztereinek az ellenjegyzése, ellentétben a honvédség és a népfelkelés alakulataival, ahol az uralkodói intenciók a magyar, illetve az osztrák honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. A véderő számára azonban – a széles uralkodói jogkör ellensúlyozásaként – az újonc ajánlást, a szolgálati idő meghatározását, az elhelyezést és az élelmezést a két társország országgyűlése biztosította. A védelmi rendszer nem tartozott a delegációk hatáskörébe, azok közvetlenül az országgyűlések jogkörébe tartoztak. Az uralkodó ugyan szuverén módon rendelkezett a hadsereg felett, azonban katonáért és pénzért az országgyűléshez kellett fordulnia. Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje – benne a közös hadsereg – a két társország országgyűlései és az uralkodói akarat egyeztetésével volt alkalmazható.

Az Osztrák-Magyar Monarchia védereje több részből állt. Két fő alkotóeleme volt, a haditengerészet és a szárazföldi haderő. A szárazföldi haderő részei voltak a közös hadsereg, valamint a Magyar Királyságban honvédség és a népfelkelés továb-

bá a Osztrák Császárságban Landwehr és a Landstrum. A közös hadsereg a szárazföldi haderő túlnyomó részét – $\frac{7}{8}$ -ad részét – alkotta. Nehézfegyverzettel és magasabb parancsnokságokkal (hadtest- és hadsereg parancsnokságokkal) is rendelkezett. A Landwehr és a Landstrum, illetve a honvéd és népfelkelő alakulatok ezredeit dandárparancsnokságok, a dandárokat pedig hadosztályparancsnokságok irányították ugyanúgy mint a közös hadseregben. A Landwehr és a Landstrum, valamint a honvéd és népfelkelő dandárparancsnokságok azonban már a közös hadsereg hadtestparancsnokságai alá tartoztak. Így módon biztosítva volt az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének hadműveleti egysége.

A Lanwehr-ben és a Landstrum-ban a német, a honvédségnél és a népfelkelésnél pedig a magyar volt a szolgálati nyelv. Ezzel szemben a közös hadseregben az ezrednyelv azzal a nyelvel egyezett meg, amelyet a katonák származási helyén beszélt a lakosság. Ezt a nyelvet az ezredhez helyezett tiszteknek is el kellett sajátítaniuk. A közös hadseregben az ezrednél magasabb parancsnokságok, valamint az egységes hadtest- és hadsereg parancsnokságok nyelve a német volt.

A közös hadsereg személyi állományának sorozás útján történő utánpótlását a katonai kerületek biztosították. Az Osztrák Császárság területén 61, a Magyar Királyság területén 47, Bosznia-Hercegovinában pedig 4 katonai kerület működött. Az ezredkezhöz ugyanazon kerületektől sorozták a személyi állományt. A közös hadsereg katonai kerületeinek mintájára – de attól függetlenül – az Osztrák Császárságban a Landwehr és a Landstrum, a Magyar Királyságban pedig a honvédség és a népfelkelés önálló katonai kiegészítő kerületekkel rendelkezett.

Az ezred belső szervezeti felépítése (zászlóalj, század, szakasz, raj) a haderő mindhárom részénél – közös hadsereg, Landwehr és Landstrum, honvédség és népfelkelés – azonos volt. A közös hadseregbe 33 gyalogos- és 8 lovas hadosztály, a Landwehrben 8 gyalogos hadosztály, a honvédségbe pedig 8 gyalogos és két lovas hadosztály tartozott. Az Osztrák-Magyar Monarchia teljes hadereje 16 hadtestből állt, amelyeket 6 hadseregbe csoportosítottak. A teljes haderő békelétszáma 450 000 fő, hadilétszáma pedig 1 500 000 fő volt. Az Osztrák-Magyar Monarchia véderéjében a szabályzatok a fegyverzet és a rendfokozati rendszer egységes volt az egyenruhák azonban eltérőek voltak.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közös Külügyminisztérium lásd Császári és Királyi Külügyminisztérium.

Központi Nyomozó Hivatal, a Magyar Királyi Államrendőrség szervezetén belül 1923-ban létrehozott szervezet.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Központi Statisztikai Hivatal (KSH), magyar állami adatfeldolgozó szerv 1869-től, amely először mint a Földművelés-, Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium statisztikai osztálya, majd 1871-es és 1874-es átszervezését követően neve Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal lett, majd a II. világháborút követően Központi Statisztikai Hivatal néven folytatta munkáját.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Köztársasági Őrszolgálat, a Rendőrség kormányhivatalokat és -tagokat védő szervezete volt, amely közvetlen miniszteri irányítás alá tartozott a magyar testőrségek, képviselőházi őrség és kormányőrség utódszervezeteként. Az 1760-ban Mária Terézia által alapított Magyar Királyi Nemesi Testőrség – amelynek a működését az uralkodó 1848–1867 között felfüggesztette – és az 1904-ben létesített Magyar Királyi Darabont Testőrség, amely szervezetek maradványai 1920-ban Magyar Királyi Testőrség néven egyesültek, továbbá az 1912-ben létesített Képviselőházi Őrség, valamint a jóval korábbi időkhöz visszanyúló múlttal rendelkező Koronaőrség szervezetét a második világháború magyarországi harcainak során felszámolták. A Magyar Királyi Képviselőházi Őrség nevét 1945-ben Nemzetgyűlési Őrségre változtatták, amely 1949-ig működött. A korábbi testőrség helyett 1946-ban felállították a Köztársasági Elnöki Testőrséget, amely 1948-ig látott el szolgálatot. A Koronaőrséget pedig nem szervezték újjá más néven. A testőrségi és a képviselőházi őrségi teendőket pedig a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága vette át; mint Kormányőrség 1959-ben lett önálló fegyveres testület, 1990-től neve Magyar Köztársaság Kormányőrségére változott, majd 1993-ban az Országos Rendőr-főkapitányság szervezetébe integrálták, 1996-ban nyerte el jelenlegi nevét. A helyzet sajátossága, hogy az 1945 előtt működő és törvénnyel létrehozott képviselőházi őrségi, koronaőrségi és testőrségi szervezeteket sohasem oszlatták fel, bár azok 1945 után kétségtelenül nem funkcionáltak.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóság (KEOKH) 10 000/1930. BM rendelettel hozták létre, a belügyi tárca háttérintézményeként működött, önálló hatáskörrel szorosan együttműködve a rendőrséggel.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Magyar Államrendőrség az 1945-ben újjáalakuló magyar rendőrség neve Magyar Államrendőrség. E szervezetbe integrálták a feloszlott Magyar Királyi Csendőrség feladatkeretét is. A Magyar Államrendőrség megnövekedett feladataiból következően a létszáma is gyarapodott. A személyi állományt az MKP szimpatizánsaival töltötték föl, így a testület kommunista befolyás alá került. Mivel pedig a csendőrség feloszlása nyomán a magyar rendvédelem legerősebb testületévé vált, ez lényegében az MKP magyar rendvédelem feletti uralmát jelentette. Ez a helyzet jól illett az MKP „szalámi taktikájába”.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Dolgozók Pártja (MDP) lásd **Magyar Kommunista Párt**.

Magyar Dolgozók Pártjának Államvédelmi Bizottsága, 1948-ban alakult kommunista párt „szakbizottsága”.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Dolgozók Pártjának Honvédelmi Bizottsága, 1948-ban alakult kommunista párt „szakbizottsága”.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Államrendőrséget (1919–1930) az 5 047/1919.M.E.r. hozta létre 1919.X.1.-én. Az egységes magyar államrendőrség létrehozásának azonban már voltak dualizmuskori előzményei is. A trianoni békediktátum utáni magyar rendőrséget a Magyar Királyság állami- (fővárosi rendőrség és határrendőrség) és a városi rendőrségek összevonásával hozták létre, a belügyi tárca közvetlen irányítása alá helyezve. Hatósági területe a városokra és a határállomásokra terjedt ki. Feladatát működési területén a közbiztonság védelme alkotta bünyügyi, közrendvédelmi és igazgatásrendészeti teendők ellátása által. A trianoni békediktátum utáni Magyar Királyságban a Magyar Királyi Államrendőrség létszáma (12 000 fő) megegyezett az első világháború előtti városi rendőrségek létszámával (12 000 fő). A testületet 1931-ben – szervezeti módosításokkal egybekötve – átkezesztették Magyar Királyi Rendőrségre. A Magyar Királyi Rendőrség 1945-ig működött, amikor helyébe a Magyar Államrendőrséget hozták létre, a Magyar Királyi Rendőrségben működő határszéli rendőri kirendeltségek helyett pedig határrendőrséget állítottak fel.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Csendőrség (1881–1945) katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, melynek belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. Mivel a csendőrök személyükben katonának minősültek, így a honvédelmi tárca felügyelete alatt álltak. A szervezet azonban – mint rendvédelmi testület – a belügyi tárca kompetenciájába tartozott. A testület hatásköre, a belügyi tárca kivételével, az ország egész területére kiterjedt. Kiváló hatásokkal ténykedett. Működési területén olyan kitűnő közbiztonsági állapotot hozott létre, majd tartott fenn, amelyet a megszüntetése óta még nem sikerült elérni. Diszlokációját a decentralizáltság, metodikáját a megelőzés jellemezte. Személyi állományának mintegy 90 %-a közterületi szolgálatot látott el valamilyen formában. A testület jogosultságai és kötelezettségei nem voltak kiterjedtebbek a társ rendvédelmi testületeknél. A személyi állományának ellátmánya – néhány jelentéktelen specifikumtól eltekintve – megegyezett a közigazgatás, illetve a társ rendvédelmi testületek munkatársainak ellátmányával. Az 1945 és 1949 között zajló politikai csatározások kezdetén szüntették meg a testületet a magyar zsidóság deportálásában való részvételének indoklásával. Ebből fakadóan a szervezet társadalmi megítélése a harmadik évezred elején is differenciált. A testületnek önálló hatósági jogköre nem volt. A testületet két ízben hozták létre illetve szüntették meg. Felállításának mindkét esetben rendvédelmi szakmai okai, megszüntetésének pedig deklaráltan politikai okai voltak.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Csendőr Felügyelőség, Magyar Királyi Csendőrség központi, legfelső irányító szerve.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Határőrség (1931–1938) a Magyar Királyi Vámőrség jogutódaként működött. 1938-ban – a Bled-i egyezmény nyomán a fegyverkezési korlátok oldódásával – a Magyar Királyi Honvédségbe integrálták határvadász csapatnemként. Elődszervezetével megegyezően kettős feladata volt. Nyílt teendőit az országhatár őrzése alkotta, rejtett teendőit pedig az államhatár biztosítása képezte egy esetleges fegyveres konfliktus esetén a magyar fő erők megérkezéséig. A testület nyílt feladatát 5 734 fővel látta el. A legénységi állomány sorozott (kényszertoborzott) katonákból állt. A testület nyílt szervezete négy lépcsős volt. Az államhatár mentén 155 őrs működött, amelyeket 70 határügyi tiszt irányított. A határügyi tisztek felett 24 osztály állt, az osztályokat pedig az országos parancsnokság felügyelte. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állomány számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával. A testületen belüli függelmi viszonyok katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rangot viselt. A magyar haderő jelentős részét (a gyalog ezredek egyharmadát) a testületben rejtették el határbiztosítási teendők ellátása céljából.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által

szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Háromszögélő Hivatal, budapesti székhelyű, magyar földmérő intézmény XIX. és XX. század fordulóján.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Honvédség (1848–1849 és 1867–1945) a véderő azon része, amely 1867 és 1918 között az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában állomásozó és a magyar kormánynak is alárendelt könnyűfegyverzetű egységekből állt, valamint a sorozott személyi állománya a magyar Szent Korona alá tartozó területen élő lakosság közül került ki. A Magyar Királyi Honvédség magasabb egység parancsnokságokkal nem rendelkezett, a közös hadsereg magasabb egység parancsnokságok az alárendeltségébe tartozott. A Magyar Királyi Honvédségben a vezényleti nyelv a magyar volt. Az egyenruha nemzeti díszítő elemeket hordozott. A Magyar Királyi Honvédségben az uralkodói elhatározások a honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása nyomán a Magyar Királyi Honvédség a trianon utáni Magyar Királyság haderejévé vált, azonban a magyar haderőt 1919-ben Magyar Hadsereg névvel illették, amelyet 1920-ban Magyar Királyi Nemzeti Hadseregbe változtattak, majd 1922-ben visszatértek a Magyar Királyi Honvédség elnevezésre. A két világháború közötti Magyar Királyság hadereje már rendelkezett magasabb egységparancsnokságokkal és a fegyverkezési egyenjogúságot kimondó 1938. évi bled-i egyezmény nyomán lehetőség nyílt a magyar véderőnek a kor színvonalán álló technikai eszközökkel való ellátására is. A honvéd illetve honvédség kifejezés az 1848-1849-es szabadságharc időszakából ered. A Magyar Királyi Honvédség a polgári magyar állam véderő szervezete volt. Magyarország szovjet megszállását követően kiépülő pártállamban a magyar haderő elnevezését Magyar Néphadseregbe változtatták, amely elnevezés a rendszerváltás után a magyar hagyományokra visszanyúlva Magyar Honvédségre változott.

BENCSIK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Rendőrség (1931–1945) 1931-ben megszüntették a 7 kerületi főkapitányságot, amelyek alárendeltségébe a városi kapitányságok tartoztak. A kerületi főkapitányságok helyett a budapesti- és a vidéki-főkapitányságot hozták létre. A

Budapesti Rendőr-főkapitányság alárendeltségébe az akkor még kis Budapest kerületi rendőrségei és az agglomerációba tartozó frekventált települések rendőrségei tartoztak. A vidéki főkapitányság alá pedig a városi rendőrségek (1942-ben 89) és a határszéli rendőr-kirendeltségek (1942-ben 13), valamint a kárpátaljai működési területtel rendelkező Határvidéki Rendőrség (1942-ben hét kirendeltséggel), továbbá az 1939-ben létrehozott révkapitányságok (1942-ben 7 révkapitányság) tartoztak. A korábbi vidéki főkapitányságokkal megegyező működési területű és székhelyű körzeti szemlélő központokat alakítottak ki 1931-ben az új vidéki főkapitányság alárendeltségében. A Magyar Királyi Rendőrség mindkét főkapitánysága a belügyi tárca közvetlen felügyelete és irányítása alatt állt. Ekkor szüntették meg az országos főkapitányságot is, amely az országos főkapitány frankhamisításban játszott szerepéből fakadóan sohasem került kiépítésre.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Kommunista Párt (MKP) 1918 ősztől megalakult baloldali marxista-leninista párt, amely 1919 és 1944–1945 között illegálisan tevékenykedett, 1948–1949-től azonban „egyeduralkodóként” irányította az országot. 1918–1919 Kommunista Magyarországi Pártja, 1919 Magyarországi Szocialista Párt, 1919–1943 Kommunista Magyarországi Pártja, 1943–1944 Békepárt, 1944–1945 Kommunista Magyarországi Pártja, Magyar Kommunista Párt, 1945–1948 Magyar Kommunista Párt, 1948–1956 Magyar Dolgozók Pártja, a magyar pártállam pártja. A Magyar Kommunista Párt (MKP) és a Magyar Szociáldemokrata Párt (MSZDP) egyesülésével jött létre az 1945 és 1949 közötti – úgynevezett ki-kit győz le időszak – politikai eseményeinek következményeként 1948. VI. 12-én. A MKP a „szalámi taktika” néven elhíresült politikájával fokozatosan számolta fel ellenfeleit, a folyamat végén pedig már a szövetségeseit is. A politikai csatározásokban gyengébbnek bizonyult MSZDP maradványait olvasztotta magába az MKP az új párt az MDP létrehozásával. 1956–1989 Magyar Szocialista Munkáspárt néven működött.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Nemzeti Múzeum, magyar országos közgyűjtemény Budapesten – mára több vidéki fiókkal –, amelyet 1802-ben alapítottak gróf SZÉCHÉNYI Ferenc vezetésével, a könyvtárát korábban Országos Széchényi Könyvtár néven alakították át.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Néphadsereg a második világháború után a szovjet érdekszféra zónájába eső Magyarország hadereje. A Néphadsereg elnevezést szovjet minta alapján vezették be. Lényegében addig használták ezt a kifejezést, amíg Magyarország a varsói szerződés tagjaként a szovjet érdekszférába tartozott.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Repülő Szövetség, 1910-ben alapított szervezet, amely célja a magyarországi légisport-tevékenység összefogása és képviselése.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Szocialista Munkáspárt (MSzMP) lásd **Magyar Kommunista Párt (MKP)**.

Minisztertanács (MT), a magyar kormány megnevezése 1949-től 1990-ig, a minisztertanács elnöke látta el a miniszterelnöki feladatokat.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Műegyetem lásd **Budapesti Műszaki Egyetem**.

N, Ny

NATO (Észak Atlanti Katonai Szövetség) Észak-Amerika és Európa katonai szövetsége.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nemzetőrség az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában – francia minta alapján – létrehozott fegyveres szervezet. A Nemzetőrség 1848–1849-ben honvédelmi és rendvédelmi segédszolgálati jellegű teendők ellátására volt hivatott a honvédség és a rendőrségek mellett. A nemzetőrség tisztjeit századosig bezárólag választotta. A Nemzetőrség a kormányfő irányítása alá tartozott. A nemzetőrség önkéntesekből állt, akik – legalább is elviekben – a honvédséggel megegyező ellátásban részesültek igénybevételek ideje alatt. A nemzetőrség rendvédelmi teendők ellátásában résztvevő alakulatainak a létszáma 70 000–80 000 főre becsülhető. A központi államhatalom is törekedett – az önkormányzatokhoz és a nagybirtokosokhoz hasonlóan az első világháború végén – karhatalmi szervezetek létrehozására. E szervezetek egyikét is Nemzetőrségnek nevezték. A második Nemzetőrséget a 28 527/1918.HM.r. hozta létre **1918. XI. 11-én**. Szervezete a honvédelmi minisztérium felügyeletével működő Nemzetőrségi Országos Parancsnokságnak alárendelt és a katonai körletparancsnokságok mellett működő karhatalmi osztályokból állt, amelyek a karhatalmi teendők irányítására voltak hivatottak. Városonként és járásonként hoztak létre legalább egy nemzetőr századot. A nagyüzemek és nagybirtokok pedig – saját költségükön – hozhattak létre Nemzetőr osztagokat. A területi létszám 1918-ban 86 439 fő volt. A Nemzetőrséget a 2 669/1919. HM rendelettel szüntették meg.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Norddeutscher Lloyd, német hajózási vállalat, amely a dualizmus időszakában jelentős mértékben kivette részét kivándorlók Amerikába szállításában, illetve a német gyarmatokkal való tengeri összeköttetés egyik jelentékeny szereplője volt.

BENCsik Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901–1915. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 13–37. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

O, Ö

Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM), neve 1848-ban Nevelésügyi Minisztérium, majd 1848–1849-ben, és 1867-től 1951-ig Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium volt – 1949-ben létrejön a Népművelési Minisztérium is (1973-ig) –, 1951-től Közoktatási Minisztérium, 1953-tól Felsőoktatási Minisztérium és Közoktatási Minisztérium, 1955-től Oktatásügyi Minisztérium, majd 1973-tól Művelődésügyi Minisztérium, amely 1974-ben Oktatásügyi Minisztériumra és Kulturális Minisztériumra vált ketté, amelyet 1980-ban Művelődésügyi Minisztérium néven egyesítenek, 1990-től neve Művelődési és Közoktatási Minisztérium, majd 1998-ban Oktatási Minisztérium és Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma néven vált külön, majd azok 2006-os egyesítését követően neve Oktatási és Kulturális Minisztérium lett.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Országgyűlés Magyarország törvényhozó testülete, amely a legfőbb hatalom birtokosa. A magyar országgyűlés története a XIII. század közepéig nyúlik vissza. A magyar történelmi fejlődés során kétkamarás országgyűlés alakult ki amely 1945-ben egykamarássá alakult át.

SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki zárak felszámolása 1956-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 115–119. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Országos Balesetmegelőzési Bizottság (OBB), az ORFK Közlekedésrendészeti Főosztálya működtetésében lát el feladatot.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Országos Kataszteri Felmérés, magyar polgári térképészet hivatala a XIX. és XX. század fordulóján.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Országos Műemlékvédelmi Főfelügyelőség (OMF), 1957-ben alapított hatóság.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Országos Rendőri Hivatal, az 1848-as forradalom és szabadságharc magyar kormánya által felállítani tervezett rendvédelmi hatóság.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Országos Rendőrfőkapitányság (ORFK), a Magyar Köztársaság Rendőrségének központi szerve.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Preasidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos

konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

osztrák-magyar hadsereg lásd **Császári és Királyi Hadsereg**.

osztrák-magyar külügyminisztérium lásd **Császári és Királyi Külügyminisztérium**.

P

Porta az Oszmán Birodalom központi irányító szerve volt, a szultáni tanács megnevezése.

SUBA János: A magyar-román határ pontosítása. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 108–114. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

Rendőrség-történeti Múzeum, országos szakgyűjtemény Budapesten – kihelyezett fiókkal Tarnaméran, és könyvtárral a fővárosban –, korábbi neve Bűnügyi Múzeum, majd Bűnügyi és Rendőrség-történeti Múzeum volt, jelenlegi nevét 2002. IV. 1-től viseli. Az intézményt 1908-ban hozták létre. 1945–1963-ig tevékenysége szüntelt.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S, Sz

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság 1990-ben alapított társadalmi szervezet, amelynek mintegy 300 fős tagsága döntően a magyar rendvédelmi testületek tagjaiból, felsőoktatási intézmények oktatóiból és közgyűjtemények munkatársaiból áll, akik hivatásuknak tekintik nemzeti rendvédelem-történetünk művelését és a kutatott eredmények közkinccsé tételét. Mintegy 40 fő tag rendelkezik tudományos fokozattal. Szakosztályai szellemi alkotóműhely jelleggel működnek. Évente általában egy-két alkalommal szervez tudományos konferenciát, a szakosztályok pedig átlag két-évente tudományos szimpozionokat. Két periodikát és egy könyvsorozatot ad ki: a Rendvédelem-történeti Füzeteket (*Acta Historiae Praesidii Ordinis* HU-ISSN 1216-6774 a szakterület kutatási eredményeit – a tudományos közlés igényeinek megfelelően, szakmai lektorálás nyomán – közlő folyóirat) és a Rendvédelem-történeti Hírlevelet (*Nuntiotones Historiae Praesidii Ordinis* HU-ISSN 1785-3257 a szakterület művelésével kapcsolatos operatív információkat közlő – könyvismertetések, habilitációk, tudományos fokozatszerzések stb. – periodika), valamint a Magyar Rendvédelmi Szervezetek könyvsorozatát.

PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szociáldemokrata Párt a dualizmus időszakában létrehozott párt, amelynek ideológiai alapját a szociáldemokrácia képezte. A szociáldemokrácia eszmevilága német minta alapján osztrák közvetítéssel érkezett Magyarországra. A magyarországi kapitalista viszonyok megerősödésével, a munkásosztály kialakulása nyomán jött létre. Az első világháború végéig parlamenten kívüli pártként működött. A két világháború között parlamenti párttá vált. A Tanácsköztársaságban betöltött szerepe miatt azonban csak az úgynevezett BETHLEN–PEYER paktum nyomán válhatott parlamenti párttá, a polgári demokrácia részévé. A második világháború után a Kommunisták Magyarországi Pártjával lépett szövetségre, amelynek a vége az lett, hogy – a „szalámi taktika” keretében – a Szociáldemokrata Pártot felszámolták, maradványait pedig egyesítették az újonnan létrehozott Magyar Dolgozók Pártjával.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szövetséges Ellenőrző Bizottság A második világháború után a győztes szövetséges hatalmak által a vesztes országokban létrehozott ellenőrző bizottságok. Az ellenőrző bizottságokban a vezető szerepet annak a szövetséges országnak a képviselője töltötte be, amelynek a hadserege a vesztes országban állomásozott. Így Magyarországon egyértelmű volt a Szovjetunió döntő súlya.

NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945–2005. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 58–78. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-

történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T

Török Porta lásd **Porta**.

U, Ü

Uprava Drzavne Bezbednosti (UDB), jugoszláv Állambiztonsági Igazgatóság, 1945-től.

JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 44–53. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V

Vám- és Pénzügyőrség, a Pénzügyminisztérium alá rendelt fegyveres szerv, 1921-ben hozták létre a Magyar Királyi Vámőrséget, amely neve 1932-es átszervezést követően Magyar Királyi Határőrségre lett immár a Belügyminisztérium alá rendelve, majd 1938-ban határőrségként a Honvédség alá került; a továbbra is a Pénzügyminisztérium alá tartozó Magyar Királyi Pénzügyőrség 1945-től Magyar Pénzügyőrség néven működött, feladata a pénzügyi és vámügyi hatóságok feladatainak ellátása volt, e szervből 1953-ban kivált a vámügyeket ellátó Vámőrség, majd ismét összevonva 1963-ban felállították a Országos Pénzügy- és Vámőrséget, jelenlegi néven 1966-tól működik.

KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásában Somogy megyében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 54–57. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vörös Őrség a magyar Tanácsköztársaság időszakában a rend védelmére életre hívott fegyveres szervezet, amely egyúttal a Vörös Hadsereg kiegészítő részeként is működött. Terroralkulatai antihumánus cselekedeteket követtek el. 1919.VIII.3.-án a PEIDL-kormány szüntette meg a 6/1919.BM.rendelettel.

NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 79–92. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 93–99. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A XIX–XX. századi magyar forradalmak rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 100–107. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Z

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (ZMNE), az egyedüli katonai felsőoktatási intézmény Magyarországon a honvédelmi miniszter közvetlen felügyelete alatt, elődje, a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémia 1920 őszén kezdte meg a képzést, s folytatta 1945-ig, 1947 decemberétől kezdte meg működését a Honvéd Hadiakadémia, majd 1950-ben átszervezték, neve Honvéd Akadémia lett, és az Egyesített Tiszti Iskola része 1967-ig, neve 1955-től Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, 1983-tól egyetemi szintű képzést biztosított, 1985-től egyetem, jelenlegi néven 1996-tól működik.

TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légidesszant- és légi szállító csapatok karhatalmi tevékenysége az 1956-os forradalomban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII. évf. (2009) 20. sz. 120–128. p. A tanulmány korábbi változata 2006. szeptember 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre” című XX. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

**A „Rendvédelem-történeti Füzetek” (Acta Historiae Preasidii Ordinis) HU ISSN 1216-6774
tudományos periodika szerkesztőségének kéziratokkal szemben támasztott igénye**

1. Olyan kéziratokat fogadunk el, ami megfelel az „első közlés” kívánalmainak.
  2. A tudományos művekkel szembeni igénytámasztásnak megfelelő alkotásokat közlünk. Hivatkozási jegyzetek nélküli kéziratot és **hiányos, illetve pontatlan hivatkozásokat általában nem közlünk!**
  3. Végleges szövegű kéziraatra tartunk igényt, mert a leadott kéziratban szerzői korrekcióra már nem nyílik lehetőség. Konferencia-előadásokat, azok kivonatait stb. nem közölünk. A konferencia-előadás előzménnyel rendelkező tanulmányokat ugyanazon feltételekkel közöljük, mint az ilyen előzményekkel nem rendelkező alkotásokat. A szerkesztőség által a kiadói tervbe felvett teljes tanulmányokat (szöveg, jegyzetek, mellékletek, stb.) független lektor – szükség esetén lektorok – véleményezik. A lektori észrevételek elfogadásával, a szerző és a lektor közötti megállapodás alapján kerül sor az alkotások publikálására.
  4. A kéziratokhoz 600 és 1000 karakter közötti terjedelmű rezümét is kérünk.
  5. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot arra, hogy a szövegben stiláris változtatásokat eszközölgjön, illetve a hivatkozási jegyzeteket kiegészítse, továbbá véleményének helyt adjon az írásban, a szerkesztőség feltüntetésével. A szerkesztőség hozzá érkezett kéziratokat és tartozékait nem őrzi meg, és nem küldi vissza, de az elfogadásról, illetve elutasításukról értesíti a szerzőket. A közlésre elfogadott kéziratok szerzőinek a szerkesztőség tiszteletpéldányt küld.
  6. Periodikánkban az évszázadokat – az idézetek, címek kivételével – római számmal jelöljük.
  7. A szövegben előforduló neveket mindig teljességre törekvően kell feltüntetni akár személy, intézmény, vagy földrajzi névről van szó. Személyneveknél a vezetéknev és keresztnév mellett a kérdéses időpontban érvényes nemesi rangot, rendfokozatot, illetve beosztást is fel kell tüntetni együttesen a szerzett címmel pld. doktorátus stb. A helységneveknél mindig a magyar nevet kell feltüntetni. Ha más neve is van, és azt a közlendő érthetősége megkívánja, akkor az idegen nyelvű nevet zárójelben kell a magyar név mögött feltüntetni. Intézmények esetében a teljes hivatalos nevet kell használni, mögötte zárójelben a rövidített nevet.
  8. A publikálásra küldött anyagokkal szembeni technikai elvárások. **Margó:** 2 cm, a kötésnél 3 cm.
- Bekezdések** tabulátorral beállított bekezdés nem felel meg a kívánalmaknak, csak a bekezdés formátumban beállított bekezdést fogadunk el:
- nagy bekezdés 0,75 cm;
  - kis bekezdés 0,32 cm;
  - címek után tompa bekezdések;
  - felsorolások kisbekezdésként, egységesen gondolatjellel;
  - bekezdések között sor nem maradi ki.
- Betűk:**
- Times New Roman;
  - méret 11-es, jegyzetekben, továbbá a recenzióknál 9-es.
- Címek:**
- tanulmánycímek sorközépen, alattuk is felettük is sor marad ki, tanulmánycímekbe a szerzők neve is beleértendő;
  - fejezetcímek balra zárva, számozás esetén szám a cím előtt, csak felettük marad ki sor alattuk nem;
  - címek vastagítva, mellékcímek döntve is;
- Hivatkozások:**
- végjegyzetként a tanulmányok szöveges részét követően;
  - szövegben felsőindexben vastagítva;
  - végjegyzetben felsorolásként;
  - a tudományos közlés igényeinek megfelelően.
- Személynevek:** családi név kapitálchen-ben.
- Jogszabályok:**
- törvény = évszám / a törvény római száma tc. rövidítéssel és a cím;
  - rendelet = rendeletszám / évszám a kiadó szervezet rövidítésével, majd a cím.
- Mellékletek:**
- a jegyzetek után;
  - minden mellékletnek címe és száma van (cím: sorközépen döntve és vastagítva, szám: jobb felső sarokban döntve, a számozás római számmal);
  - a melléklet alján a forrás megjelenítése az egyszerűsített bibliográfiai leírás szabályainak megfelelően;
  - több melléklet esetén – a mellékleteket megelőzően – mellékletek jegyzékét kell elhelyezni, amely a mellékletek számát, címét és oldalszámi elhelyezkedését tartalmazza;
  - a mellékletek jegyzékének írásmódja megegyezik a felsorolásokéval.
9. A kéziratok szövegében ábrák, diagrammok, táblázatok képek stb. nem helyezhetők el. Azokat mellékletként kell a szöveghez csatolni. A mellékletekről mellékletek jegyzékét kell készíteni. Valamennyi mellékletnek címet kell adni, és a mellékleteket római számozással kell megszámozni. Minden melléklet végén fel kell tüntetni a melléklet elkészítéséhez felhasznált források bibliográfiai adatait. A szövegben a mellékletre zárójelben elhelyezett római számokkal kell utalni.
10. A hivatkozási jegyzetszámokat a szövegben felső indexben és vastagítva kérjük elhelyezni. A jegyzetekben a mű szerzője és címe mellett a kiadás helyét, idejét és a kiadót is kérjük feltüntetni.
- A szerző családi **nevét** kapitálchen betűvel szedjük. Több szerzős mű esetén a nevek közé gondolatjelet helyezünk. Csak a szerző nevét (vezeték és keresztnév) közöljük, tudományos és oktatói fokozatok, rangok, címek, tisztségek és beosztások közlése nélkül. A szerzői álnevet a szerző neve után közvetlenül szögletes zárójelben tüntessük fel. Gyűjteményes mű szerkesztőjének neve után kerek zárójelben a (szerk.) formulát használjuk függetlenül attól, hogy a műben főszerkesztőként vagy felelős szerkesztő stb. tüntették fel. A gyűjteményes kötetek egy tanulmányának jelölésekor először a tanulmány szerzőjének nevét kell közölni, majd a címet kurziválás nélkül, ezt követően az „In” szócska (mivel mondatkezdő szónak minősül, ezért nagy kezdőbetűvel kezdődik, utána pedig nem teszünk pontot vagy kettőspontot) után a bibliográfiai tételt. Amennyiben az idézni kívánt tanulmány szerzője azonos a kötet szerkesztőjével, akkor az „ugyanő” szó rövidített változatát „uő” kell használni az „In” szócskát követően. Háromnál több szerző esetén csak az első szerző nevét közöljük, majd utána a latin „et alii

= és mások” rövidített változatát „*et al.*” írjuk. Háromnál több szerzős mű esetén – amennyiben az egyik szerző egyben a mű szerkesztője is – az ő nevét kell feltüntetni egyedül. Másodlagos szerzőségi adatokat a jegyzetekben indokolt esetben célszerű feltüntetni. A másodlagos szerzőségi adatokat a cím után kell elhelyezni. A fordította, sajtó alá rendezte, illusztrálta, utószót írta stb. jelölést követi(k) a másodlagos szerzői tevékenységet végző személy(ek) neve(i). Amennyiben a hivatkozott mű szerzőjét és szerkesztőjét a kiadványon nem tüntették fel az adatközlés a mű címével kezdődik. Újrahivatkozás esetén elégséges a szerző vagy szerkesztő vezetéknevének feltüntetése.

- A szerző vagy szerkesztő nevét követően kettőspont után következik a **mű címe**. A címet és az alcímet – ha van – kurziváltan kell szedni. A sorozatcímet mindig a bibliográfiai leírás végén ferde zárójelben kell közölni, kurziválás nélkül. A cím, alcím és sorozatcím után pont kerül. Több kötetes művek esetén a cím után következik a kötetszám pl. 1.köt. ezt követően pedig a kötetcím kurziváltan a végén ponttal. Ha egy kiadvány sok kötetből áll, vagy a kötetnek szerkesztői vannak, a köteteket analitikusan, kötetre lebontva kell szerepeltetni, ahol – a kiadvány átfogó jelölése (a kiadvány címe kurziváltan, a kiadás helye és a kiadó) után – kötetenként kerül feltüntetésre a kötet sorszáma, a címe, a szerkesztő neve és a kiadás ideje. Míg a befejezetlen, több kötetes műre történő hivatkozás esetén a befejezetlenség tényére és a kötetszám és a kiadás évszáma után elhelyezett nagy kötőjellel kell utalni. Gyűjteményes kötetek és periodikumok esetében csak a kötet, illetve a periodikacím kurziváljuk. A periodikacím a hivatkozott mű szerzőjének és címének feltüntetése után következik. Periodikumok esetében a folyóirat szerkesztőjének a jelölése elmarad. Idegen nyelvű műre történő hivatkozás esetén ugyanazon adatokat, ugyanazon sorrendben kell közölni, mint a magyar nyelvű alkotás esetében. Az eltérés csupán annyi, hogy a cím magyar fordítását szögletes zárójelben közöljük az eredeti nyelvű cím után. A bibliográfia átfogó jelölése a fordítása nem szükséges. Az idegen nyelvű címet kurziváljuk. Amennyiben idegen nyelvű műről magyarra fordított alkotásra hivatkozunk a szerző neve után a magyar nyelvű cím következik kurziválva, majd – szögletes zárójelben – a mű idegen nyelvű címe. Ezután pedig a „Ford.” rövidítés után a fordító neve. A hivatkozás többi része mindenben megegyezik a magyar nyelvű alkotásokéval. Gyűjteményes kötetek és periodikumok címeit általában nem fordítjuk le. Ezen kiadványban közzé tett alkotások címei esetében pedig ugyanúgy kell eljárni, mint a monográfiáknál.

- Mű címét követően kerül sor a **kiadás helyének** a feltüntetésére. A kiadás helyének – amely minden esetben a településnév – feltüntetését vesszővel zárjuk. Amennyiben a kiadványon nem szerepel a kiadás helye, ezt a tényt a latin *sine loco* = *hely nélkül* kifejezés rövidítésével *s. l.* jelöljük. Periodikum esetében a kiadás helyének feltüntetése elmarad. A periodikum kurzivált neve után, vesszőt követően, majd zárójelben a kiadás évszámának a feltüntetése következik. Kéziratokra történő hivatkozások esetében a szerző és a cím után a kézirat jellegének (disszertáció, dokumentáció, kézirat, kandidátusi értekezés stb.) a rögzítése történhet. A kézirat jellegének jelölése után zárójelben jelölhető az intézmény neve, ahol a kézirat készült. Ezt követi a „Kézirat.” megjegyzés után a létrehozás helységének, majd a létrehozás évének a jelölése.

- A kiadás helyét követi a hivatkozásban a **kiadás évszáma**. A kiadás évszáma után – ugyanúgy, mint a kiadás helye után – vesszőt írunk. Amennyiben a műben nem tüntették fel a kiadás idejét, azt latin *sine anno* = *év nélkül* kifejezés rövidített változatával *s. a.* kell helyettesíteni. Kéziratok esetében a kézirat létrehozásának évszámát – a létrehozás helységének jelölését követően – rögzítjük. Periodikumok esetében a kiadás évszámát követően a folyóirat számát jelöljük arab számmal pl. (1996) 1. sz. Amelyik periodikumon feltüntetik ott az évfolyamszámot is jelölni kell. Ebben az esetben a periodikum címe utáni vesszőt követően az évfolyam római száma következik ponttal és az évfolyam szó rövidítésével „évf.”, majd a kiadás évszáma zárójelben és a lapszám arab számmal és ponttal, utána pedig a szám szó rövidítése sz.

- A hivatkozások bibliográfiai adataiban a következő elem a **kiadó** jelölése. A kiadó neve után vesszőt teszünk. Periodikumok esetében a kiadót nem jelöljük. Kéziratok esetében a kiadó feltüntetésére értelemszerűen nem kerülhet sor. Amennyiben a műben nem szerepel a kiadó, azt a latin *sine nomine* = *kiadó nélkül* kifejezés rövidített változatának *s. n.* kell helyettesíteni.

- A hivatkozások végén az **oldalszámok** állnak. Amennyiben a hivatkozást sorozatcím zárja a sorozatcím ferde zárójele után következnek az oldalszámok. Az oldalszámok jelölésére a latin *pagina* szó rövidítését *p.* használjuk. Az oldalszámok tekintetében hivatkozhatunk egy oldalra pl. 45. p. vagy egy intervallumra pl. 65–78. p.

- **Újrahivatkozásnál** a latin *opus citatum* = *idézett mű* rövidítését *op. cit.* használjuk. Újrahivatkozásoknál a szerző vagy szerkesztő vezetéknevét követően, kettőspont után következnek az *op.cit.* ha a teljes műre hivatkozunk. Amennyiben meghatározott oldalak képezik a hivatkozás tárgyát, az oldalakat kell feltüntetni az *op.cit.* után ugyanúgy, mint az előző hivatkozásnál. Ha az újrahivatkozott művön nem tüntették fel sem a szerzőt, sem a szerkesztőt, a cím rövidített változatát használjuk. Ugyanazt a rövidített címet használjuk, de már a szerző vezetékneve után az *op.cit.* jelölés helyett, ha a szerzőnek több művére hivatkozunk újra. Amennyiben két egymást követő jegyzetben ugyanarra a műre hivatkozunk a latin *loco citato* = *ugyanott* kifejezés rövidített változatát *loc. cit.* használjuk. Pl. *loc. cit.* 23. p. Ha két egymást követő jegyzetben ugyanannak a szerzőnek két különböző művére hivatkozunk akkor a latin *idem* (*nőnemben*) *eadem* = *ugyanő* rövidítést használjuk a szerző neve helyett. Utalások esetében a *vesd össze* kifejezés rövidített változatát *vö.* használjuk. Ha például valaki a 19. jegyzetben az 5. sz. jegyzetre utal, akkor a 19. vö. 5. jegyzettel rövidítést használja. A kéziratokkal szembeni igényekben rögzített rövidítések mellett alkalmazott rövidítések oldását a hivatkozások végén jelmagyarázat formájában kell feloldani. Ebbe kerülhetnek bele a rövidített címek is.

- **Jogszabályra hivatkozásnál** az adott jogszabály évszáma és száma mellett kérjük feltüntetni a jogszabály pontos címét is.

- **Ha a hivatkozott anyag az Internetről vagy más, publikus hálózatról származik vagy azon is elérhető**, akkor az adott elérési utat teljes formában, (pl. <http://www.domain.net/cikk.htm>) a hivatkozás legvégén, a „Web:” megjegyzés kezdettel kérjük feltüntetni. Egy hivatkozás esetén több webhely is feltüntethető, vesszővel elválasztva. Az internetes adatok önmagukban nem elégségesek és nem helyettesíthetők a klasszikus bibliográfiai adatokkal.

11. A kéziratokat Microsoft Word program szerint számítógéplemezen rögzítve, és egy printelt példányban, vagy az email címünkre küldve fogadjuk el.

12. Kiemelés vastagítással történik.

13. A szerzőkről szerzői jegyzék készül, amely az impresszum mellett kerül feltüntetésre. Ezért kérjük, hogy a szerzők a „szerzői űrlapot” érelemszerűen kitöltve juttassák el a szerkesztőség címére. A szerzőknek lehetőségük nyílik arra is, hogy úgynevezett írói álnéven jelentessék meg alkotásukat. Nem publikus célzattal – a szerkesztőség számára – ebben az esetben is kérjük a szerző vezeték és keresztnévének a feltüntetését. A szerzőkkel való kapcsolattartás lehetősége érdekében kérjük a szerzők telefon- és faxszámait, illetve az email és posta címeit pontosan feltüntetni.

14. A szerzőknek a szerkesztőség szerzői honoráriumot nem fizet. A szerzők alkotásuknak a szerkesztőséghez küldésével elfogadják, hogy művük a kiadványban megjelenjen.

SZERZŐI ŪRLAP

A szerzői űrlap kitöltését azért kéri periodikánk szerkesztősége, hogy zökkenőmentes kapcsolatot tartasson a szerzőkkel. A szerzők által feltüntetett rangokat fogja a periodika közölni, ha azok relevánsak a szerzői űrlapon rögzített címek típusaival. A periodikában a szerzők rangjai kizárólag a szerzőket felsoroló jegyzékben kerülnek feltüntetésre. Az űrlap kitöltése a későbbi esetleges jogviták tekintetében is fontos, hiszen a periodikánknak nem áll módjában szerzői honorárium fizetése.

Név : .....

Írói álnév : .....

Tanulmány címe : .....

Lakcím : .....

Telefon : ..... Fax : .....

Mobil : ..... E-mail : .....

Munkahely neve : .....

Munkahely címe : .....

Telefon : ..... Fax : .....

A nevem mellett az alábbi rangok, címek, fokozatok feltüntetéséhez járulok hozzá:

Rendfokozat* : .....

Tudományos fokozat* : .....

Oktatói fokozat* : .....

Tudományos közéletben betöltött tisztségek : .....

Kitüntetések** : .....

Tanulmányom közlését térítésmentesen biztosítom a Rendvédelem-történeti Füzetek számára. Engedélyem a magyar nyelvű kiadásra vonatkozik, amely a periodikában vagy az ahhoz kapcsolódó kiadványokban több ízben is megjelenhet, szerzői honoráriumról véglegesen és visszavonhatatlanul lemondok.

Kelt: ....., 20.....

.....
aláírás

* Több rendfokozatot, illetve tudományos és oktatói fokozatot abban az esetben közlünk, ha azok több tudományágban születtek, illetve több intézményhez kapcsolódnak.

** A periodika fenntartója – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság – által a szerző számára adományozott kitüntetések a szerkesztőség automatikusan feltünteti, mivel azok a rendvédelem-történet műveléséhez kapcsolódóan kerültek adományozásra.

SZERZŐI ADATLAP

Név : .....

Postacím : .....

Telefon : ..... Fax : .....

Mobil : ..... E-mail : .....

Szi. : .....**Iv.** : .....**Nyt.** : .....**Tf.** : .....**Of.** : .....**Tsz.** : .....**Tkf.** : .....**K.** : .....**Ho.** : .....**W.** : .....

Hozzájárulok ahhoz, hogy az adatlapban szereplő adataim – az elérhetőségeim kivételével – publikálásra kerüljenek.

Kelt: ....., 20.....

.....
aláírás

Jelmagyarázat: **Szi.** = Születés ideje; **Iv.** = Iskolai végzettsége (legmagasabb); **Nyt.** = Nyelvtudása (elégséges a beszélt nyelv feltüntetésével); **Tf.** = Tudományos fokozata (Tudományáganként a legmagasabb fokozat a tudományág feltüntetésével. Függetlenül a jelenleg hatályos jogi szabályozástól, tudományos fokozatként kérünk feltüntetni minden tudományos rangot, amelyet nem diplomaszerezési eljárás keretében szereztek); **Of.** = Oktatási fokozat (A legmagasabbat kérjük feltüntetni); **Tsz.** = Tagságok szervezetekben; **Tkf.** = Tudományos közéleti tisztségek; **K.** = Kitüntetései; **Ho.** = Hobbijai; **W.** = saját, személyes weboldala.

Amennyiben az űrlapon szereplő egyes rovatok terjedelme szükségesnek bizonyulna tetszés szerinti pótlap csatolható.

Összesített tartalom

A rendvédelem fejlődése a XIX–XX. században

I. évf. (1991) 1. sz.

URBÁN Aladár: Az 1848/49-es szabadságharc rendvédelmi testületei.	7. p.
ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományinak rendvédelmi testületei.	17. p.
PARÁDI József: A dualista Magyarország rendvédelmi testületei és az önkormányzatok kapcsolata.	30. p.
SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről.	38. p.
MOKÁNY József: Elméleti és tudományos igényű tevékenység a magyar rendvédelmi szerveknél 1867–1945.	45. p.

A rendvédelem-történet kutatásának, feldolgozásának és oktatásának időszerű kérdései

I. évf. (1991) 2. sz.

KIRÁLY Béla: A hadtörténelmi oktatás bevezetése az Egyesült Államokban és az amerikai hadtörténelem néhány kiemelkedő eseménye.	7. p.
SZABÓ Miklós: A hadtörténelem oktatásának helyzete és feladatai a magyar honvédség katonai tanintézeteinél.	21. p.
KESERŰ István: A Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Társaság és a rendvédelem-történeti oktatás.	25. p.
PARÁDI József: A rendvédelem-történeti tantárgy a Rendőrtiszti Főiskola oktatási rendszerében és a rendvédelem-történeti kutatás jövőbeni feladatai.	29. p.
ÓRY Károly: A helyes magyarság- és nemzettudat kialakításának lehetőségei a rendőrtiszti képzésben.	37. p.
TÓTH Tihamér: A rendvédelem intézményrendszerének kialakulása és fejlődése.	41. p.

Tradíció és korszerűség

II. évf. (1992) 3. sz.

URBÁN Aladár: Tervek és eredmények az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására.	11. p.
PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai.	21. p.
SZAKÁLY Sándor: A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője.	29. p.
KESERŰ István: A rendvédelmi szervek a második világháború idején és az azt követő években.	35. p.
BOBÁK Artúr: A rendőrség és a Határőrség testületi napjainak alternatívái.	43. p.
KORINEK László: A korszerűség kérdése rendvédelmi szerveink fejlesztésében.	49. p.
CSEREI Attila: Gondolatok a rendvédelmi testületek etikai hagyományairól (1867–1945).	57. p.
ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szerveknél.	65. p.
HEGEDŰS Antal: Dél-magyarországi falurendészet 1848 előtt.	75. p.
ÓRY Károly: Rendvédelem-történeti oktatás a Rendőrtiszti Főiskolán.	81. p.
SÁNDOR Vilmos: Történelmi szemlélet a jövőendő határőrtiszti nemzedék felsőfokú képzésében.	87. p.
MOCSÁRI Sándor: Hagyományok és tapasztalatok felhasználása a rendőrtiszthelyettes képzésben.	91. p.

A dualista Magyarország rendvédelme

III. évf. (1993) 4. sz.

KESERŰ István: Történelmi hűséggel. Társaságunk hároméves útja.	3. p.
ZACHAR József: A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában.	8. p.
PARÁDI József: A magyar királyi határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete.	21. p.
SZAKÁLY Sándor: A magyar királyi csendőrség, az első központosított magyar közbiztonsági őrtestület.	51. p.

BOTOS János: A belügyi tárca szerepe a magyar rendvédelem irányításában.	59. p.
MEZEY Barna: A modern magyar polgári börtönügy alapjainak kialakítása a dualizmus első éveiben.	70. p.
SUBA János: A dualista Magyarország államhatárának változása 1868–1918 között.	87. p.
BENCZE László: Osztrák rendteremtés a forradalom leverése után.	102. p.
KESERŰ István: A rendvédelmi szervek tisztí utánpótlása és tisztképzése a dualizmus időszakában.	109. p.
BORSI József: „A közszolgálati ágak legterhebbike...” Rendőrségkép a századforduló magyar sajtójában.	126. p.
FORRÓ János: A csendőrség története. A csendőr őrs.	132. p.
LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegyverei 1868–1918.	152. p.
SÁGVÁRI György: Csendőr és rendőr egyenruhák a dualizmus-kori Magyarországon.	161. p.
SALAMON Iván: A pénzügyőri egyenruha történetéből 1868–1947.	170. p.
SZIKINGER István: A rendvédelem jogi szabályozása a dualizmus korában.	187. p.

Háború, forradalom, Trianon

IV. évf. (1994) 5. sz.

MEZEY Barna: A kivételes hatalom.	4. p.
ZACHAR József: Az osztrák-magyar haderő rendfenntartó szerepe az első világháború idején.	7. p.
PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt.	13. p.
HESZTERA, Franz: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993.	18. p.
HESZTERA, Franz: A csendőrség parancsnoklási rendszere 1850 és 1993 között.	28. p.
SUBA János: A trianoni országhatárok kitzűzésének politikai és technikai kérdései.	61. p.
BACSA Gábor: A magyar-jugoszláv (S.H.S.) határmegállapító bizottság működése 1921–1924.	65. p.
ZSIGA Tibor: A trianoni békeszerződés revíziója Nyugat-Magyarországon.	71. p.
ERNYES Mihály: A közrend és a közbiztonság helyzete Baranya megyében a szerb megszállás idején.	74. p.
HEGEDŰS Róbert: A magyar biztonságpolitika 1912–1925.	76. p.
BOTOS János: A Belügyminisztérium tevékenységének főbb jellemzői 1912 és 1926 között.	80. p.
KESERŰ István: A rendvédelmi szervek újjászervezése és tevékenysége az első világháború és a forradalmak után (1919–1924).	83. p.
KOMÁROMI Gábor: A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti változásai 1919 és 1925 között.	90. p.
SZAKÁLY Sándor: Egy életút vázlata – Osváth László.	92. p.

A két világháború közötti Magyar

Királyság rendvédelme

V. évf. (1995) 6. sz.

BACSA Gábor: Határrend és határforgalom Magyarország déli határán (1921–1941).	5. p.
BONHARDT Attila: Egy rendvédelmi szerv mögé rejtett honvédségi alakulat rövid története (A M. Kir. Államrendőrség központi újonciskolája).	12. p.
BOTOS János: A Magyar Királyi Belügyminisztérium és egy klasszikus belügyminiszter a két világháború között.	16. p.
FAZAKAS László: A Magyar Királyi Testőrség, a Magyar Királyi Kormányőrség és a Képviselőházi Őrség a két világháború között.	27. p.

JOÓ Gábor: A vámhivatalok és a pénzügyőrség a két világháború között.	39. p.
KEDVES Gyula: Paraszti fegyverből díszjelvény (a testőr- illetve koronaőr-alabárd kialakulásának története).	48. p.
KISS István Géza: A déli határörizet kialakulása és sajátosságai Trianon után.	51. p.
LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegyverei 1868–1918.	56. p.
MEZEY Barna: Rendvédelmi jog a két világháború között.	61. p.
PARÁDI József: A magyar állam határörizete a két világháború között.	64. p.
RÁCZ Lajos: A fővárosi rendőrség működése a két világháború között.	76. p.
RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultsáigai.	81. p.
SÁGVÁRI György: A rendvédelmi testületek egyenruházata a két világháború között Magyarországon.	89. p.
SOMORJAI Béla: A Magyar Királyi Koronaőrség helytállása a korona és a koronázási ékszerek megőrzésében (1944–1945).	94. p.
SUBA János: A terület-visszacsatolás határkijelölő munkálatai 1938 és 1941 között.	98. p.
SAKÁCS Gábor: A rendőrképzés helyzete a két világháború között.	104. p.
SAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919–1941.	122. p.

Háborúból diktatúrába

VI. évf. (1996) 7. sz.

BACSA Gábor: Határörizet a Dráva mentén a Muraköz megszállása után.	6. p.
DETTNÉ LÉGRÁDY Iлона: A Vám- és Pénzügyőrség 1940 és 45 között.	12. p.
ERNYES Mihály: A rendőrség újjászervezése Pécs-Baranyában 1944–1946.	17. p.
FAZAKAS László: A határörizet szervezeti változásai 1945 és 1950 között.	24. p.
GÁSPÁR László: A határörizet szervezeti változásai 1945 és 1950 között.	29. p.
KESERŰ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadba lépésétől a hadműveletek befejezéséig.	35. p.
KISS István Géza: A magyar rendvédelem-történet hagyományai, muzeális emléktárgyainak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása egy leendő magyar rvt. Múzeumban.	46. p.
LŐRINCZ József: Büntetőpolitika és börtönügy a koalíciós korszakban (1945–1949).	52. p.
MEZEY Barna: Törvényesség és rendvédelem Magyarországon (1945–1949).	63. p.
NAGY György: A határforgalom és ellenőrzése 1945–1950 között.	68. p.
PARÁDI József: A magyar rendvédelem sajátosságai és fejlődési periódusai a második világháború előtt és után.	80. p.
RAVASZ István: A Kárpát-medence hadászati jelentősége a II. világháború végéig.	90. p.
SUBA János: Magyarország határainak kijelölése az 1947. évi párizsi békeszerződés alapján.	108. p.

A napóleoni közbiztonsági örtestület útja – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig

VII. évf. (1997) 8. sz.

BACSA Gábor: A csendőrség részvétele Zala megye határőri-zetében.	5. p.
CSAPÓ Csaba: A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati jogáról 1881–1914.	12. p.
CSÓKA Ferenc: Csendőrség és hírszerzés 1930–1945.	17. p.
DOMOKOS Sándor: A Kanadai Királyi Lovas Csendőrség.	21. p.

ERNYES Mihály: Pandúrság helyett csendőrség Baranyában.	27. p.
FAZEKAS Csaba: A csendőrség és a történelmi egyházak kapcsolatai a HORTHY-korszakban az el nem ismert felekezetek kezelése tükrében.	34. p.
FORRÓ János: A csendőrkerület rendvédelmi tevékenységének értékelése.	41. p.
KAISER Ferenc: Az őrs mindennapi élete.	46. p.
KISS Gábor: Csendőrök az emigrációban.	60. p.
KISS István Géza: A magyar királyi csendőrség hagyományai, muzeális emléktárgyainak őrzési helyei hazánkban és külföldön.	62. p.
KOVÁCS Jenő: Hadifogságom éveiről.	68. p.
LUGOSI József: A Wernld fegyverek.	73. p.
ŐRY Károly: Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig (A francia csendőrség történeti előzményei).	75. p.
PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881–1918.	78. p.
RAVASZ István: Csendőrpuccs vagy zászlószentelés? A budapesti deportálások leállítását.	84. p.
SALLAI János: A határszéli csendőrség fegyverhasználat.	88. p.
SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919–1923.	91. p.
SAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919–1941.	95. p.
SZELEI József: Katonából csendőr, csendőrből járőrvezető.	103. p.
ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből.	105. p.
ZEIDLER Sándor: A m. kir. Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei.	110. p.

Gazdasági rendvédelmünk a XIX–XX. században

VIII. évf. (1998) 9. sz.

JOÓ Gábor: Emlékezés gróf Lónyai Menyhért pénzügyminiszterre.	13. p.
KISS István Géza: A Magyar Királyi Pénzügyőrség feladatai a gazdasági rendvédelemben a két világháború közötti időszakban.	15. p.
KÖVESI László: Rendőri nyugdíjpénztárak tegnap és ma, szociális gondoskodás.	24. p.
PARÁDI József: A magyar határörizet teendői a nemzetgazdaság védelme terén az Osztrák-Magyar Monarchiában és a két világháború közötti Magyar Királyságban.	26. p.
FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében.	32. p.
KAISER Ferenc: A csendőrőrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között.	39. p.
SIMON Ferenc: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyonbiztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében.	45. p.
SUBA János: A m. kir. Honvédség és az rv. szervek feladatai a Magyarországon átmenő német vasúti szállítmányok szabotázs elleni védelmében a II. vh. alatt.	49. p.
SAKÁLY József János: Egy vádalku tanulságai a XIX. század magyar bűnüldözésében.	61. p.
SZIKINGER István: A gazdaság védelmének tapasztalatai Németországban.	64. p.
KISS István Géza: A Vámhivatalok a két világháború közötti Magyar Királyságban.	72. p.
ŐRY Károly: A Vörös Őrség gazdaságvédelmi feladatai.	78. p.
PARÁDI József: A dualizmus kori Magyar Pénzügyőrség és Vámhivatalok.	82. p.
SALAMON Iván: Egyenruha, kényelem, demokrácia és gazdasági kihatásai 1868–1993.	86. p.
BACSA Gábor: Gazdaságvédelem az 1920-as években a déli határ mentén.	92. p.

KESERŐ István: A határőrség szerepe az ország gazdaságának védelmében.	100. p.
KOVÁCS Gyula: A magyar határőrség aktuális gazdaságvédelmi feladatai a határforgalom ellenőrzésében.	103. p.
NAGY György: A magyar határőrizet (kiemelten a hforg. ell.) szervek gazdasági rendvédelmi feladatainak jellemző sajátosságai a '40-es évek második felétől.	107. p.
SALLAI János: A Magyar Királyi Vámőrség gazdaságvédelmi feladatainak tükröződése a korabeli szabályzatokban.	111. p.

A nyugati rendvédelem hatása a XIX–XX. század magyar rendvédelmére

IX. évf. (1999) 10. sz.

BACSA Gábor: A tájékoztató ("T") szervek és a Magyar Királyi Vámőrség.	5. p.
TAMÁSKA Endre: Egy csendőrőrs országos tekintélye.	12. p.
BOBÁK Artúr: A magánnyomozás története.	19. p.
BOTOS János: Szemere Bertalan, az első felelős magyar kormány belügyminisztere.	33. p.
CSAPÓ Csaba: Gr. RÁDAY Gedeon és a szegedi királyi biztosság.	37. p.
DAVOLA József: A katonai rendőrség bemutatása.	40. p.
DOMOKOS Sándor: A polgári rendőrség korszerű alapelvei.	45. p.
FAZAKAS László: Szemere Bertalan ifjú évei.	48. p.
GEBHARDT, Helmut: Die Österreichische Gendarmerie in der XX. Jahrhundert.	53. p.
KESERŐ István: A rendvédelmi szervek újjászervezése 1919 és 1924 között.	59. p.
KISS István Géza: Szociális kérdések és azok megoldásai a Magyar Királyi Pénzügyőrségben.	66. p.
KÓSA László: Rendőrség Budán, Pesten és Budapesten 1849 és 1882 között.	71. p.
KÓSA László: A közúti közlekedés rendjének szabályozása 1872-től napjainkig, különös tekintettel Budapestre.	77. p.
KÖVESI László: Szociálpolitikai érzékenység a rendőri és a BM szerveknél 1990-től napjainkig.	88. p.
LÓRINCZ József: SZEMERE Bertalan és a börtönügy.	95. p.
PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme (1867–1919).	98. p.
RAVASZ István: A nyilas rendvédelmi testületek.	148. p.
SALLAI János: Francia, osztrák, magyar csendőrség fegyver-használata a XIX. században.	154. p.
SIMON Ferenc: Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története.	160. p.
SIMON Sándor: Cegléd város rendvédelme a XVIII–XIX. században.	164. p.
SUBA János: A határszéli forgalom szabályozása Magyarországon a XIX–XX. században.	167. p.
SZIKINGER István: Az angolszász rendvédelem fejlődésének tendenciái a XIX. századtól napjainkig.	174. p.
SZÜCS János: A francia csendőrség helye, feladatai napjainkban.	189. p.
VASS Ferenc: A magyar útlevelelrendészet történetének változási folyamatai és fejlődésének tendenciái 1903-tól napjainkig.	192. p.
ZACHAR József: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei.	202. p.

Szabad mozgás a Kárpát-medencében

X. évf. (2000) 11. sz.

BACSA Gábor: Magyar és jugoszláv optánsok határátlépése.	10. p.
BENCsik Péter: Az útlevelelügy jogi szabályozásának változásai és hatásuk a határforgalomra (1903–1941).	15. p.
CSAPÓ Csaba: Utazási okmányok az 1880-as években.	19. p.

DAVOLA József: A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti feladatai 1912-ben.	21. p.
KISS István Géza: A határszéli Magyar Királyi Pénzügyőr szakaszok áttelepítése a területi visszacsatolások után.	24. p.
NAGY György: A határforgalom változásai és az azt meghatározó főbb tényezők a nyolcvanas évektől napjainkig. A határforgalom.	35. p.
PARÁDI József: Határőrizet és kishatárforgalom a dualizmus alatt és a két világháború között.	42. p.
RAVASZ Dezső: A magyar-román határ hivatalos és nem hivatalos átjárhatósága.	54. p.
SUBA János: Utazási okmányok az I. és II. világháborúban.	57. p.
SUBA János: A budapesti folyamat története.	68. p.
ZINNER Tibor: Az embertelen kollektivitás diadala: A magyarországi németek 1945 utáni kitelepítése.	72. p.

A közigazgatás, a véderő és a rendvédelem kapcsolatának változásai a polgári magyar állam időszakában

X. évf. (2000) 12. sz.

DÁNOS Valér: Rendőrség és szociológia avagy rendőrszociológia.	5. p.
FINSZTER Géza: Honvédelem – rendvédelem.	8. p.
NAGY György: Kapcsolatkeresés a rendészet, a rendvédelem és a határrendészet között.	15. p.
PARÁDI József: A rendvédelmi diszciplína Magyarországon.	23. p.
SUBA JÁNOS: A kartográfia és a rendvédelem.	26. p.
ZACHAR József: Rendvédelem és történelemtudomány.	34. p.
BACSA Gábor: A határőrizeti szervek együttműködése a lakossággal, a rendvédelmi szervekkel és a hatóságokkal 1920–1940 között (Szemelvények Zalából).	38. p.
CSAPÓ Csaba: A Csendőrség és a városok (1881–1914).	43. p.
DAVOLA József: A táborig csendőrség, mint a Katonai Rendőrség elődje.	49. p.
ERNYES Mihály: A véderő alkalmazása rendvédelmi feladatokra a dualizmus időszakában Pécsen.	55. p.
FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület kapcsolata a közigazgatással.	58. p.
GEBHARDT, Helmut: Die militärische Organisation der österreichischen Gendarmerie von 1849 bis 1918.	62. p.
KÁLMÁN Zolt – KÓSA László: A rendőrség és az önkormányzatok kapcsolata a rendszerváltás utáni években.	65. p.
KESERŐ István: Együttműködés a Határőrség és egyéb szervek között (1945–1949).	68. p.
KISS István Géza: A magyar királyi pénzügyőrség helye és szerepe a kikötői rendszabályok betartásában valamint a csempészet megakadályozásában.	73. p.
PARÁDI József: A rendvédelem, közigazgatás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a második világháborúig.	79. p.
RAVASZ István: A német szövetségi rendszer a II. világháború időszakában.	88. p.
SIMON Sándor: Cegléd városában: a helyi közigazgatás és a rendvédelem kapcsolata a neoabszolutizmus és a dualizmus időszakában.	95. p.
STEIB György: Az 1956-os Nemzetőrség és a közhatalom kapcsolata Bonyhádon.	98. p.
SUBA János: A polgári Magyarország közigazgatási beosztásának alakulása, a határváltozások tükrében 1867 és 1941 között.	102. p.

A közbiztonság közös európai örökségünk

XI. évf. (2005) 13. sz.

BEBESI Zoltán: A kábítószer fogyasztás Magyarországon.	5. p.
--	-------

BENCSIK Péter: A határforgalom szabályozása hazánkban és a környező államokban 1903–1941.	15. p.
BODA József: A magyar rendvédelmi erők szerepe a békefenntartásban.	27. p.
BOTOS János: A belügyi tárca szerepe a magyar rendvédelem irányításában.	31. p.
FAZAKAS László: Testőrségek, koronaőrsek, képviselőházi őrség 1867–1945.	36. p.
GÁSPÁR László: A határőrség szervezeti változásai 1945–1956 között.	50. p.
KÓSA László–GOMBÁR Noémi: A bűnözés területi megoszlása a Kaposvári Rendőrkapitányság területén.	55. p.
NAGY György: A határrendőrség újjászervezése 1945–46-ban.	64. p.
NAGY József: A BM Határőrség helye, szerepe, szervezeteinek változásai a szocialista államhatalomban 1957-től az 1980-as év végéig.	78. p.
PARÁDI József: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái.	84. p.
PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia magyarországi rendőrségei 1867–1919.	97. p.
PARÁDI József: A Magyar Királyság rendőrségei 1920–1945.	105. p.
SUBA János: Felvidék határa 1938.	114. p.
SUBA János: Magyar-horvát határszéli forgalom 1941–1945 között.	127. p.
SUBA János: A szocialista határőrizet egyik eszköze, az aknazár.	139. p.
TEKE András: Őrzés mint tevékenység a rendészet, rendvédelem rendszerében.	144. p.

Az ezeréves magyar rendvédelem

XI. évf. (2005) 14. sz.

BODA József: Transformation–Coordination of Police In The Security Sector Reform Context. [A Rendőrség átalakítása-vezetése a biztonsági szektor reformjának tükrében].	5. p.
BOTOS János: Szemere Bertalan az első felelős magyar kormány belügyminisztere.	15. p.
CSAPÓ Csaba: RÁDAY Gedeon és a szegedi várbörtön foglyai.	19. p.
ERNYES Mihály: Ezer éves rendvédelem a rendőrségek államosítása tükrében.	23. p.
FORRÓ János: A KÁDÁR rendszer Belügyminisztériuma.	47. p.
GÁSPÁR László: A magyar határőrizet fejlődési tendenciái 1945–1949 között.	50. p.
Helmut GEBHARDT: Die Sicherheitsorganisation von 1918 bis 1938.	54. p.
LŐRINCZ József: A hazai büntetés-végrehajtás fejlődése a kiegyezéstől napjainkig.	57. p.
Maximilian EDELBACHER – Harald SEYRL: Die Wiener Polizei von der Österreichisch-Ungarischen Monarchie zur Republik.	69. p.
NAGY György: Egy történelmi kuriózum, gróf SZÉCHENYI István 1834. évi egyik utazásának dokumentuma.	77. p.
NAGY József: A Magyar Határőrség tevékenysége a cseh-szlovákiai bevonulás időszakában.	79. p.
PARÁDI József: Az európai rendvédelem története.	85. p.
PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai.	91. p.
PARÁDI József: A Kárpát-medencét érintő Magyarországon kívüli határőrizeti formák a német-osztrák modell kivételével.	95. p.
SUBA János: A történelmi Magyarország államhatáráról szóló törvények.	102. p.
SUBA János: Az államhatár és határjelei.	120. p.
SUBA János: Államhatár elméletek a XIX–XX. századi szakirodalomban.	127. p.
SUBA János: A honvédelmi határsáv Magyarországon 1939–1945 között.	133. p.

SZABÓ József János: Határvadász alakulatok szerepe az Árpád-vonal védelmében.	140. p.
ZACHAR József: A Habsburg-hatalom és a magyar rendvédelem.	146. p.

REPERTÓRIUM

1990–2000, 1–12. szám

XI. évf. (2006) 1. különszám

Előszó.	5. p.
Bemutatózik a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.	8. p.
A periodika szerkesztői.	13. p.
A repertórium felépítése.	15. p.
Tanulmányok megjelenés szerint.	18. p.
Tanulmányok szerzők szerint.	27. p.
Tanulmányok cím szerint.	41. p.
Tanulmányok kronológia szerint.	50. p.
Tanulmányok téma szerint.	60. p.
Recenziók.	79. p.

Az európai és a magyar rendvédelem a XIX–XX. században

XII. évf. (2007) 15. sz.

BACSA Gábor: Rendőrség Nagykanizsán 1920-ig, az államosításig.	6. p.
BENCSIK Péter: A kivándorlás jogi szabályozása 1903 és 1914 között.	13. p.
ERNYES Mihály: A magyar rendőri szakirodalom kezdetei.	32. p.
FAZAKAS László: A magyar Szent Korona őrzésének története 1945-től 2000-ig.	45. p.
HEGEDŰS Ernő: A koronaőrzés történetének egyházi és bizalmi korszaka (1000–1464).	59. p.
HUDRA László: A budapesti Fiumei úti pénzügyőr laktanya. (Szemelvények az 1930-as és 1940-es évekből, különös tekintettel a Pénzügyőrségi Múzeum történetére).	67. p.
LŐRINCZ József: Harmonizációs törekvések és problémák a magyar börtönügyben a rendszerváltozás időszakában.	75. p.
NAGY György: A határrendészet, mint szervezet helyének keresése az államszervezet rendszerében.	81. p.
NAGY József: Határőrizetünkkel szembeni kihívások az 1990-es években.	104. p.
PARÁDI József: A magyar határőrizet tere a kiegyezéstől a II. vh-ig.	125. p.
PARÁDI József: Magyar Királyi Határrendőrség.	139. p.
PARÁDI József: Az útlevelek és útlevel ellenőrző szervek a két világháború közötti Magyar Királyságban.	160. p.
SIMON F. Nándor: Villantás egy témára: séta egy útlevel körül.	170. p.
SIMON Sándor: Cegléd város rendvédelmi szerveinek dualizmuskori átalakítása és fejlesztése.	176. p.
SUBA János: Határcsendőr zászlóaljok 1919–1921. Áttérés a katonai határőrizetre.	182. p.
SUBA János: A magyar-jugoszláv határszakasz redemarkálása (A trianoni határ határjeleinek felülvizsgálata a magyar-jugoszláv határszakaszon 1931-ben).	192. p.
SUBA János: A magyar-román határszakasz redemarkálása (A trianoni határ határjeleinek felülvizsgálata a magyar-román határszakaszon 1937-ben).	200. p.
SUBA János: Határvadászok és az „ezeréves határ” (A m. kir. határvadászok szerepe a magyar-román határvonal Kárpátokban lévő szakaszának felülvizsgálatában 1941-ben).	205. p.
VARRÓ István: Rádióközvetítés az ungvári csendőriskolából: „Székely fiúkból nevelik a fiatal magyar csendőröket” – közvetítés az ungvári csendőriskolából.	212. p.

A rendvédelmi szakképzés története

XIII. évf. (2007) 16. sz.

- BACSA Gábor:** A rendőrképzés 1945–1950. .... 7. p.
BENCsik Péter: A kisebb határszéli forgalom Magyarország és a szomszédos államok közt, 1898–1941. .... 15. p.
BERKI Imre: Az 1956-57 évi sortűzek rövid története. .... 25. p.
BODA József: A nemzetközi oktatás és képzés története a magyar rendvédelmi szerveknél. .... 33. p.
BOTOS János: A Belügyminisztérium tevékenységének főbb jellemzői 1912–1926 között. .... 52. p.
ERNYES Mihály: A rendvédelmi szakkifejezések múltja. .... 56. p.
GÁSPÁR László: A határőrség képzési rendszerének változásai 1945–1956. .... 65. p.
KISS István Géza: A Magyar királyi Pénzügyőrség lőkiképzése. .... 71. p.
NAGY Ákos Péter: A budapesti Rendőrtisztí Főiskola. .... 77. p.
NAGY György: A rendvédelem és a tudomány. .... 85. p.
PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítései rendszere 1867–1945. .... 90. p.
PARÁDI József: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867–1945. .... 94. p.
PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere. .... 100. p.
ifj. PERJESI György: A Magyar Királyi Csendőrség létszámalakulása 1938–1945. .... 105. p.
SÁGI Zoltán: Egyenruha, mint tradíció a magyar rendőrségnél. .... 107. p.
SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett felemelése 1918-ban. .... 113. p.
SUBA János: A magyar katonai vezetés elképzelése a határbiztosító csapatok megszervezésére 1918-ban. .... 121. p.
SUBA János: Honvédelmi határszolgálat. .... 128. p.
VARRÓ István Tamás: Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség. .... 140. p.

A rendvédelem humán viszonyai

XIV. évf. (2008) 17. sz.

- GÁSPÁR László:** A kommunista párt káderpolitikájának érvényesítése a határőrségnél 1945–1956. .... 13. p.
ILLÉSFALVI Péter: A németek által megszállt Bácskai helyzete 1941-ben, a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának jelentései alapján. .... 19. p.
KÁLMÁN Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége Somogy vármegyében a megalakulástól 1903-ig. .... 26. p.
NAGY György: A Határrendőrség humán viszonyai 1945–1946. .... 37. p.
PARÁDI József: Viszontválasz FINSZTER Géza: „*Honvédelem – Rendvédelem*” válaszcikkére. .... 51. p.
PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867–1945. .... 57. p.
SÁGI Zoltán: A rendőrség egyenruházata a II. világháború befejezésétől a rendszerváltásig. .... 65. p.
SUBA János: A határkijelölés humán faktora a XIX–XX. században. .... 74. p.
SUBA János: A magyar katonai közigazgatás elvei és szervezete a visszatért területeken 1938–1941. .... 84. p.
TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: Légideszant alakulatok alkalmazásának történelmi előzményei a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban. .... 97. p.
VEDÓ Attila: Magyarország államhatárának jelölése 1867–1918. .... 105. p.
ZEIDLER Sándor: A magyar rendőri rangok fejlődéstörténete a kiegyezéstől az ezredfordulóig. .... 116. p.

Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX–XX. században

XV. évf. (2008) 18. sz.

- BALLA Tibor:** A Magyar Királyi Honvéd Lovasság karhatalmi célú alkalmazása a dualizmusban. .... 13. p.
FAZAKAS László: Karhatalmi feladatok az Országház épületében és közvetlen környezetében. .... 16. p.
HEGEDŰS Ernő: Azonos típusú repülőeszközök alkalmazása rendvédelmi és honvédelmi célokra. .... 20. p.
OLASZ György – PARÁDI József – ZEIDLER Sándor: A magyar állami rendvédelmi testületek katonai rendfokozati rendszerei a kiegyezéstől az ezredfordulóig. .... 29. p.
PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződése 1867–1945. .... 64. p.
PARÁDI József: Rendőrség a magyar határőrizetben. .... 88. p.
PARÁDI József: A magyar rendvédelem fejlesztési reformjai a XIX. század második felétől a XX. század közepéig. .... 98. p.
PERÉNYI Roland: Az utca rendje. Rendőri térfigyelés a századfordulós Budapesten. .... 113. p.
SIMON F. Nándor: A Munkásőrség karhatalmi feladatai. .... 125. p.
SUBA János: Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920. .... 131. p.
SUBA János: A katonai rendőrség felállítása a hátszágban 1917-ben. .... 143. p.
VEDÓ Attila: Magyarország államhatárainak megjelölése 1918–1947. .... 156. p.

Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában

XVI. évf. (2009) 19. sz.

- BALLA Tibor:** Katonai alakulatok karhatalmi bevetései Magyarországon 1918-ban. .... 13. p.
ERNYES Mihály: Szerb impérium Baranyában 1918–1921. .... 18. p.
FORRÓ János – HIBÁCSKÓ Ferenc: Adalékok a karhatalom történetéhez. .... 51. p.
KÁLMÁN Zsolt: Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől az I. vh-ig. .... 60. p.
PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története. .... 64. p.
PARÁDI József: A rendvédelem védelmében. .... 89. p.
SOM Krisztián: A Magyar Királyi Folyamőrség (határ)átléptetőbélyegzői. .... 100. p.
SUBA János: Magyarország területi integritásának helyreállítása 1919–1920. .... 105. p.
SUBA János: Magyarország trianoni határainak térképei 1920–1925. .... 114. p.
TURCSÁNYI Károly – HEGEDŰS Ernő: Légideszant alakulatok rendvédelmi szerepkörben. .... 123. p.
Károly TURCSÁNYI – Ernő HEGEDŰS: Airborne troops in the context of public security. .... 130. p.
VEDÓ Attila: Magyarország államhatárának megjelölése 1947-től napjainkig. .... 137. p.